

Т
Р
Е
Т
Ь
О
Й

СВІТОВИЙ КОНГРЕС ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ

WORLD CONGRESS OF FREE UKRAINIANS
CONGRES MONDIAL DES UKRAINIENS LIBRES
CONGRESO MUNDIAL DE UCRANIOS LIBRES
WELTKONGRESS DER FREIEN UKRAINER

THE THIRD WORLD CONGRESS OF FREE UKRAINIANS

1978

**PROCEEDINGS — RAPPORT — TRANSACCIONES
— KONGRESSBERICHTE —**

Published by
The Secretariat of the World Congress of Free Ukrainians

Toronto — New York — London

1988

СВІТОВИЙ КОНГРЕС ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ
CONGRES MONDIAL DES UKRAINIENS LIBRES
CONGRESO MUNDIAL DE UCRANIOS LIBRES
WELTKONGRESS DER FREIEN UKRAINER

ТРЕТІЙ СВІТОВИЙ КОНГРЕС ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ 1978

МАТЕРІЯЛИ — RAPPORT — TRANSACCIONES
— KONGRESSBERICHTE—

Видання
Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців

Торонто — Нью-Йорк — Лондон

1988

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

**Іван Базарко, Ігнат Білінський, Василь Верига
Микола Плав'юк, Петро Саварин**

**Редактор
Василь Верига**

**Мовний редактор
Іван В. Манастирський**

EDITORIAL BOARD:

**Ivan Bazarko, Ihnat Bilynsky, Wasyl Veryha,
Mykola Plawiuk, Petro Savaryn**

Обкладинка Романа Ковалю

ISBN

Printed by

**HARMONY PRINTING LIMITED
123 Eastside Drive, Toronto, Ontario M8Z 5S5**

ВСТУПНЕ СЛОВО

Третій Світовий Конгрес Вільних Українців відбувся в листопаді 1978 року; на жаль, на видання конгресових матеріалів довелося чекати цілих десяти років, — та й то не всіх. Це очевидно вказує на те, що ми недоцінюємо важливості документації, бо що як що, але Світовий Конгрес, на якому були заступлені українські громади з усіх країн нашого поселення — це неабияка важлива подія в житті української діаспори. Це правда, що делегати, з'їхавшись з усіх частин світу з духовим піднесенням, відбули свою повинність, передискутували звіти з діяльності Президії СКВУ та схвалили відповідні резолюції і роз'їхались. Святочний настрій, що панував на Конгресі, з тижнями й місяцями затирався в їхній пам'яті і відходив у забуття. Залишились тільки їхні ухвали, побажання й резолюції. Так само готові відійти у забуття цілий конгрес чи конгреси, якщо їхні матеріали не будуть зібрані, впорядковані й опубліковані як документи діяльності української діаспори. Нам не вільно забувати, що найбільш величаві події, якщо вони не зареєстровані й не удокументовані — для майбутнього історика чи соціолога не будуть існувати. Не даром же наша приповідка каже: Записане пером — не витягнеш волом, а що записане, те існуватиме і для прийдешніх поколінь, а те, що не записане — то про нього ніхто і знати не буде. Тому то в культурних народів усі важливі події (і не тільки важливі!) дбайливо реєструються, а їхній перебіг публікується окремими книжковими виданнями. А в нас?

Хоча ми є напередодні п'ятого Світового Конгресу Вільних Українців — ми насилу спромоглися на видання збірника матеріалів шойно третього Конгресу. Пояснення цього явища дуже просте: *не було на те фондів*. А не було їх тому, що таких публікацій і видатків на нього не брали до уваги ані бюджетові, ані видавничі комісії СКВУ, для яких такі збірники документів не були пріоритетом. А це означає або нерозуміння, або легковаження документації діяльності Президії і Секретаріату СКВУ. Беручи до уваги те, що Москва та її наставники в т.зв. українському уряді присвячують стільки гроша, уваги й енергії, щоб обплюгавити працю української діаспори взагалі, а СКВУ зокрема, на що на цьому ж таки Конгресі зовсім слушно звернув увагу митрополит Мстислав, то ми ніяк не можемо занедбувати документації нашої позитивної для українського народу праці. Кошти таких збірників матеріалів — документів наших спільних зусиль, нашої спільної праці для збереження української ідентичності й культурної спадщини в країнах нашого поселення, з одного боку, та пропагування українських визвольних рухів і змагань — з другого, є відносно дуже мінімальні. Якщо ми будемо щадити на публікаціях документів з нашої діяльності, тоді доведемо справу до того, що майбутні історики діяльності української діаспори будуть користуватися і цитуватимуть не наші матеріали, але ті, які

продукуються в Москві й у поневоленій Україні. А до цього ми не сміємо допустити!

Це так у загальному. Коли ж заглибитися в саму документацію діяльності СКВУ — то тут знову ж виявляється, на превеликий жаль, делікатно кажучи, недбальство, яке здебільша є вислідом нефаховости людей, яким ті справи доручено виконувати. У нас чомусь прийнято, що раз хтось вміє писати — то він чи вона вже може бути секретарем на різних зборах, конференціях чи навіть на конгресах. Зокрема коли це є міжорганізаційні конференції чи конгреси, то там посада секретаря трактується не як важливий і відповідальний обов'язок, але як почесь. Тому то часто висувують представників таких чи інших організацій, не зважаючи на те, чи вони дадуть собі раду з тими обов'язками, яких дане почесне місце вимагає. Тому пляновики таких важливих подій, як з'їзди і конгреси, зокрема міжорганізаційні, повинні найняти окремих секретарів і зробити їх відповідальними за зібрання всіх матеріалів конгресу. Це щоправда буде додатковий кошт конгресу, але ж він втриє оплатиться, коли прийдеться до публікації тих матеріалів.

Цей вступ, може дещо і неприємний, але він конечний для того, щоб зрозуміти труднощі, що їх довелося мені поборювати в редагуванні цього збірника. Перш за все не було написаного протоколу з III Конгресу й не було не тільки більшості виголошених доповідей на ньому, але навіть реєстраційних списків делегатів і гостей на Конгрес. За деякими доповідями довелося шукати в українських часописах і журналах, а то і в самих доповідачів, як також переписувати із звукозаписів. Тут однак заходили технічні труднощі, бо не всі доповідачі не все говорили до мікрофону і звукозапис не все схопив їхні слова. Ба що більше, деякі члени Президії Конгресу, що сиділи поближче мікрофону, часом забувалися, де вони є, і на звукозаписній тасьмі краще було чути їхні розмови як доповідача чи дискусанта.

У цьому збірнику конгресових матеріалів я намагався зібрати не тільки різні звіти й доповіді на актуальні теми, але також і дискусії над ними, вважаючи, що голоси делегатів є надзвичайно важливим елементом Конгресу. Власне дискусії виявляють, як громада розуміє і сприймає діяльність Президії і Секретаріату СКВУ. В дискусіях над доповідями виявляється наставлення делегатів та їхніх організацій до заторкнених доповідачами питань. Це очевидно, можна було дістати із звукозапису, але, на жаль, не всі дискусії над доповідями є на звукозаписній тасьмі. Наприклад, є доповіді М. Плав'юка, О. Плешкевича, Ом. Коваля та І. Пеленської, але немає дискусій над ними. Так само немає звукозапису з полуденку в честь українських парламентаристів, як також панелью «Завдання української науки», на якому модератором був проф. д-р Іван Головінський, а виступало сімох професорів з рамени різних наукових товариств та інституцій: НТШ, УВУ, УВАН, Українське Історичне Товариство, Український Католицький Університет, Український Науковий Інститут Гарвардського Університету. Моє листування з учасниками панелью не дало задовільного висліду. Так само немає на звукозаписі цікавої

доповіді ген. П. Григоренка й Наді Світличної на конгресовому бенкеті, як також інших представників і делегатів, які виступали з привітаннями.

Відомо також із преси, що на Третньому СКВУ одноголосно обрано почесним президентом о. д-ра Василя Кушніра, першого президента СКВУ на протязі 11 років, 1967-1978 («Америка», ч. 123, 28 листопада 1978), але цього також немає на звукозаписній тасьмі. Знову ж секретарі, які мали б були те записати до протоколу — не залишили по собі не тільки протоколу, як це вже було згадано, але навіть і звичайних записок, які робляться в ході Конгресу, як списків зголошених до дискусії чи взагалі того, що діялося поза засягом мікрофону чи звукозапису. Брак цих інформацій, а зокрема списків дискутантів дуже утруднював ідентифікацію дискутантів, які не все своє прізвище й організацію зголошували, а часом взагалі поминали, забували сказати, хто вони.

Але труднощі на цьому не вичерпувалися. III Світовий Конгрес Вільних Українців відбувся в Нью-Йорку, там був Організаційний Комітет, а осідок Секретаріату СКВУ в Торонті, Канада. У зв'язку з тим усі реєстраційні матеріали з листами делегатів та організацій членів СКВУ зберігалися в канцелярії УККА в Нью-Йорку. На жаль, тих матеріалів не можна було дістати, бо працівники УККА не могли їх віднайти.

Всі повище наведені факти вказують на те, що ми ще не навчилися зберігати і шанувати нашої документації. З уваги на те цей збірник матеріалів Третього Конгресу Вільних Українців не є повний. В ньому публікується тільки те, що вдалося відшукати, частину в канцелярії Секретаріату, включно із звукозаписними касетками, а частину по різних журналах і часописах, або таки в окремих осіб. Тому моя функція як редактора поширилася до зібрання матеріалів, упорядкування їх та редагування. З уваги на те мене не можна обвинувачувати за брак деяких матеріалів, які повинні б бути включені у цей збірник, але їх там, на жаль, немає. З канцелярії Секретаріату СКВУ мені їх не дали й не вдалося відшукати їх «на людях». Хочу вірити, що матеріали наступних конгресів будуть у кращому стані як із Третього Конгресу, зокрема з 5-го, який також відбувається в Торонто, Канада.

На цьому місці я хочу висловити щиру подяку генеральному секретареві Президії Секретаріату СКВУ, п. інж. Миронові Барабашеві і начальникові канцелярії, пані Наталці Головатій, за їхню співпрацю і намагання допомогти мені зібрати й упорядкувати матеріали до збірника. Мгрові Іванові Манастирському дякую за його мовну редакцію і за останню коректу набраного матеріалу.

Василь Верига

О. прелат д-р Василь Кушнір, співорганізатор і перший президент Світового Конгресу Вільних Українців від його заіснування в листопаді 1967 року аж до листопада 1978 року. З уваги на його заслуги для української спільноти взагалі, а світового конгресу зокрем, III Конгрес обрав його доживотним почесним президентом СКВУ.

ПЕРЕДКОНГРЕСОВЕ

Президент СКВУ, о. д-р Василь Кушнір, отримує Проклямацію бургомістра міста Нью-Йорку Едварда Коча з нагоди III Світового Конгресу Вільних Українців у Нью-Йорку, в листопаді 1978 року. (Архів «Свободи»). Фото: Рома Сохан-Гадзевич

Делегація Світового Конгресу Вільних Українців на церемонії проклямації бургомістра Нью-Йорку Едварда Коча з нагоди III Конгресу СКВУ. Сидять: репрезентант бургомістра, президент СКВУ о. д-р Василь Кушнір приймає проклямацію, Іван Олексин, голова Укр. Робітничого Союзу і пані Н.Н. Стоять: перший зліва Йосиф Лисогір, п'ятий зліва д-р Франко Мартинюк, посередині д-р Микола Кушпета, Н.Н., д-р Іван Флис, Володимир Дідович та Іван Винник. (Архів «Свободи»).

УКРАЇНСЬКИЙ КОНГРЕСОВИЙ КОМІТЕТ АМЕРИКИ

ПРОТОКОЛ

із засідання представників Українських Центральних Молодечих Організацій, яке відбулося 10 травня 1978 року у конференційній залі УККА о годині 7:00 вечора.

Присутні: Оля Стасюк — Пласт, Іван Принада — СУСТА, Олександр Непрель — ОДУМ, Андрій і Олексій Шевченки — ОДУМ, Андрій Войтович — Пласт, Аскольд Лозинський, Ігор Длябога і Слава Рубель — УККА.

Програма: Залучена з протоколом.

Засідання відкрила С. Рубель о год. 7:15 вечора. Порядок нарад прийнято без змін.

С. Рубель інформувала присутніх, що з ініціативи Молодечих Організацій 28 січня ц.р. в Українському Інституті Америки відбулася зустріч із сенатором Юзиком, який поділився думками про перебіг Београдської Конференції, з якої недавно повернувся.

Також мав доповідь Б. Потапенко. Вечір був успішний і заля була виповнена. Після доповідей вив'язалася широка дискусія і багато присутніх виявило, що подібні доповіді варто продовжувати.

16 квітня 1978 року мав відбутись панель, але з огляду на різні інші імпрези не вдалося узгодити дати і тому рішено перенести його на осінь.

до 1. Найбільше уваги присвячено III-му Конгресові Вільних Українців, що відбудеться в листопаді ц.р., і участі в ньому Молодечих Організацій.

На підставі прочитаного проєкту рамової програми III-го Конгресу СКВУ (копії роздано представникам поодиноких організацій) вив'язалася широка дискусія. А саме:

Демонстрація — запланована на п'ятницю 24 листопада від години 4:30 до 6:30 по полудні була першою справою нарад. В дискусії взяли участь: М. Шмігель, А. Мицьо, О. Шевченко, І. Принада, Г. Кузьмович, А. Лозинський, І. Длябога й інші. Дискутанти висловили негативну опінію про демонстрацію, подаючи такі причини:

- Дві години — це замало часу на успішне проведення демонстрації між пленарними сесіями.

- Тяжко в цей час буде зібрати людей.

- Віддаль від готелю до ОН задалека.

- Тому, що час буде святочний (вакації), правдоподібно не буде жадної сесії в ОН і не будемо мати бажаного успіху, а робити демонстрацію для себе самих не є доцільно.

Якщо Програмова Комісія все ж таки буде уважати, що демонстрація повинна відбутися, тоді Молодечі Організації пропонують:

— Перенести закриття конгресу на неділю.
— Зробити сесію-віче для громадянства, наприклад, з такою програмою:

а) Слово новообраного голови.

б) Спільне Богослуження, яке відслужили б католицький і православний владики.

в) Пресова коференція.

Цю сесію получить з демонстрацією, підкреслюючи єдність українського народу. Демонстрація не повинна бути зосереджена виключно на ОН, а більше доцільним буде влаштувати її під совєтською місією.

— Якщо в п'ятницю в ОН буде відбуватися сесія, то корисним було б вислати туди українську делегацію від СКВУ з петицією.

Сесія-Наради Молодечих Організацій — повинні б відбутися в четвер 23 листопада від год. 9:00 до 12:30 вранці. По змозі повинні б бути всі організації заступлені в проведенні програми.

Рішено, щоб представники Молодечих Організацій при УККА — І. Длябога, А. Лозинський і С. Рубель запланували теми і спосіб проведення сесії і подали до відома представникам молодечих організацій. На наступних сходах представники молодечих організацій, ознайомившись із проєктом, подадуть свої завваги.

Теми повинні бути пов'язані з українською проблематикою в діаспорі.

Виставка — Заплановано влаштувати виставку молодечої самодіяльної творчости, яка повинна б початися в четвер, рівночасно з відкриттям конгресу СКВУ, і тривати до закінчення. Це добра нагода делегатам познайомитися з працею і творчістю молодого покоління.

Виступи молоді на бенкеті — З досвіду знаємо, що найбільш приємне враження роблять мистецькі виступи молоді. Тому пропонуємо, щоб на бенкеті молодь виконала мистецьку програму. Якщо цю пропозицію відкинуть, тоді пропонуємо зробити вечір молодечих талантів у найбільш відповідний визначений час.

Забава — Надзвичайна і добра нагода для зустрічі молоді. Пропозиція прийнята без застережень. Побажано, щоб забава відбулася в готелю.

Впорядники — Молодечі організації визначають упорядників для помічі при відкриттю конгресу, на концерті і де буде потрібно.

За виконання поодиноких пропозицій відповідають:

Відкриття Конгресу — Пласт.

Демонстрація — ТУСМ.

Мистецька виставка — ОДУМ.

Програма на бенкеті — СУМА.

Забава — СУСТА.

Сесія-Наради — представники молодечих організацій до УККА.

Записала Слава Рубель.

Слава Рубель,
референт молодечих організацій
в Екзекутиві УККА

ПРОТОКОЛ

Засідання Підготовчого Комітету III Конгресу СКВУ

10 червня 1978 року

від години 11.30 вранці до 4.30 по полудні

у бюрі СКВУ в Торонто.

Присутні: М. Плав'юк, Й. Лисогір, І. Білінський, М. Кушпета, Є. Мاستикаш, Б. Гнатюк, о. митрат М. Харина, Л. Філь, М. Юркевич.

Порядок нарад:

1. Відкриття і прийняття порядку нарад.
2. Прийняття протоколу засідання Підготовчого Комітету III Конгресу СКВУ з дня 13 квітня ц. р.
3. Остаточне оформлення програми III Конгресу СКВУ у зв'язку з вимогами Комісії церковно-релігійних справ.
4. Участь українського політичного світу в III Конгресі СКВУ.
5. Справа почесних гостей III Конгресу СКВУ.
6. Справи Статуткової Комісії.
7. Справи Фінансової Комісії: бюджет III Конгресу СКВУ.
8. Справи Номінаційної Комісії.
9. Справи Верифікаційної Комісії.
10. Різне.
11. Закриття.

1. Відкриття і прийняття порядку нарад. Засідання відкрив М. Плав'юк і запропонував вставанням з місць вшанувати пам'ять покійного члена Підготовчого Комітету I Конгресу СКВУ, д-ра М. Стахова. М. Плав'юк зачитав проєкт порядку нарад. На внесок Є. Мастикаша перенесено т. 6-ту пропонованого порядку нарад на місце т. 3-ої.

2. Прийняття протоколу засідання Підготовчого Комітету III Конгресу СКВУ з дня 8 квітня 1978 року. Й. Лисогір та І. Білінський подадуть поправки до тт. 3-ьої г) і 4-ої цього протоколу.

3. Справи Статуткової Комісії. Є. Мастикаш подав інформації про засідання канадських членів Статуткової Комісії, на якому запропоновано зміни до проєкту складу керівних органів СКВУ, який був дискутований на засіданні Статуткової Комісії дня 13 травня ц. р.

Рішено: Президія Секретаріату СКВУ не займатиме жодного становища до пропонованих змін статуту СКВУ, поки не одержить opinii всієї Статуткової Комісії.

4. Остаточне оформлення програми III Конгресу СКВУ у зв'язку з вимогами Комісії церковно-релігійних справ. Отець митрат М. Харина подав інформації про засідання Комісії церковно-релігійних справ з дня 13 травня ц. р.

Після дискусії рішено перевірити можливість відбуття соборного молебня в Катедрі св. Патрика у Нью-Йорку, дня 23 листопада ц. р. від год. 12.00 полудня до 2.00 по полудні.

У зв'язку з цією пропонованою зміною в програмі Конгресу, присутні продискутували програму в цілості та поробили деякі зміни.

Рішено: І. Білінський перешле копію справленої програми Конгресу до бюро СКВУ в Торонто.

5. Участь українського політичного світу в III Конгресі СКВУ. І. Білінський подав інформації про свої старання одержати згоду українських політичних середовищ підписати спільну декларацію, щоб відзначити 60-річчя Української Державности.

Рішено: З огляду на те, що не всі середовища дали згоду підписати спільну декларацію, Президія Секретаріату СКВУ приготує належну декларацію з нагоди 60-річчя Державности, яка буде відчитана на початку III Конгресу.

6. Справа почесних гостей III Конгресу СКВУ.

Рішено: Вислати запрошення лідерам всіх українських політичних середовищ взяти участь у III Конгресі СКВУ як почесні гості.

Рішено: Екзекутива УККА подасть своє становище щодо запрошення ген. П. Григоренка як промовця та п. Л. Плюща як гостя III Конгресу СКВУ.

7. Справи Фінансової Комісії: бюджет III Конгресу СКВУ. Б. Гнатюк подав інформації про останнє засідання Фінансової Комісії та про Травневу Акцію на терені ЗСА. Поінформував, що чергове засідання Фінансової Комісії відбудеться 24 червня ц. р. в Нью-Йорку.

Рішено: Попросити голів підкомісій Підготовчого Комітету увійти в контакт з Фінансовою Комісією перед 24 червня ц. р., щоб устійнити кошторис видатків своїх підкомісій. Устійнивши проєктовані видатки, звернутися до крайових центральних репрезентацій з проханням провести збірки на фонд III Конгресу.

8. Справи Номінаційної Комісії. Л. Філь поінформував, що вислав листа до установ, уповноважених призначувати членів до Номінаційної Комісії, та просив їх призначити представників перед 30 червня ц. р.

9. Справи Верифікаційної Комісії. В місяці липні Бюро СКВУ розішле до всіх складових організацій СКВУ форми зголошення делегатів.

10. Різне. Не дискутовано жодних справ.

11. Закриття. М. Плав'юк закрив засідання, подякувавши присутнім за їхню участь.

М. Плав'юк, в.р.

заступник голови
Підготовчого Комітету

М. Юркевич, в.р.

секретар засідання

ПРОТОКОЛ

Засідання Президії Секретаріату СКВУ і
Підготовчого Комітету III Конгресу СКВУ
23-го вересня 1978 р.
Інститут Св. Володимира
Торонто, Онтаріо.

Присутні

о. д-р митрат В. Кушнір, М. Плав'юк, С. Савчук, В. Кирилюк, Ю. Шимко, Ф. Мартинюк, М. Кушпета, І. Олексин, І. Білінський, І. Іванчук, Л. Філь, сен. П. Юзик, М. Мороз, Б. Стебельський, Л. Ткаченко, О. Ліщинська, mgr. Є. Мастикаш.

Порядок нарад

1. Відкриття.
2. Прийняття порядку нарад
3. Проголошення дати і місця Пленарної Сесії Секретаріату СКВУ
4. Звернення Президії Секретаріату СКВУ
5. Акція деколонізації СССР
6. Вирішення справ, пов'язаних з підготовкою III Конгресу СКВУ:
 - а) Програмова Комісія
 - б) Організаційна Комісія
 - в) Статутова Комісія
 - г) Фінансова Комісія
 - г) Комісія Церковно-релігійних Справ
 - д) Номінаційна Комісія
7. Різне:
 - а) Наукова Рада СКВУ
 - б) Гасло на 1979 рік
 - в) Відповіді українського політичного світу на запрошення до участі в III Конгресі СКВУ
 - г) Призначення представників на з'їзд УНО і Католиків в Торонто
 - г) Виставка образів Українського Золотого Хреста в часі III Конгресу СКВУ
8. Закриття.

1. Відкриття

Наради відкрив о. д-р митрат В. Кушнір молитвою і попросив М. Плав'юка проводити нарадами.

2. Прийняття порядку нарад

Прийнятий порядок нарад подано вище.

3. Проголошення дати і місця Пленарної Сесії Секретаріату СКВУ

Рішено:

Скликати чергову Пленарну Сесію Секретаріату СКВУ на середу 22-го листопада 1978 року о год. 6:30 увечорі в готелі «Амерікана», Нью-Йорк.

4. Звернення Президії Секретаріату СКВУ

В. Кирилюк і О. Ліщинська поінформували, що редакційна праця над меморіалом про деколонізацію ССРСР закінчена і при кінці вересня друкарня почне друк тих матеріалів, так що вони будуть готові перед III Конгресом СКВУ. В. Кирилюк поінформував, що Екзекутиви КУК і УККА погодилися заплатити по 2,000.00 дол. на видання тих матеріалів. Ю. Шимко поінформував, що він до кінця вересня ц.р. відбуде зустріч з іншими світовими конгресами для узгодження складу делегації для передання меморіалу до ООН. Рівночасно з тим він запросить представників литовського, латиського, естонського і білоруського світових конгресів до участі в демонстрації перед місією ССРСР в Нью-Йорку в дні 26-го листопада ц.р. Ю. Шимко пропонував, щоб Б. Потапенко поробив заходи в генерального секретаря ООН, К. Вальдгайма, щоб він прийняв делегацію. Якщо це не вдалося б, тоді в голови Комісії ООН для справ колоніальних територій. З тим повинна бути пов'язана окрема пресова конференція.

5. Акція деколонізації ССРСР

М. Плав'юк пропонував, щоб узяти до уваги замітку КУК відносно З'їзду Співки Письменників України і опублікувати текст звернення з датою 15-го жовтня ц.р. Пропозицію прийнято.

6. Вирішення справ, пов'язаних з підготовкою III Конгресу СКВУ:

Голова програмової комісії, д-р М. Кушпета, пропонував обговорити такі справи:

а) додаткові промови на Конгресі від кооператорів і СФУЖО.

Рішено включити їх в програму, скорочуючи всі промови до 30 хвилин на кожну.

б) промова ген. Григоренка.

Генерал Григоренко узалежнює свій виступ на бенкеті від запрошення Л. Плюща на III Конгрес СКВУ.

Рішено, що М. Плав'юк відбуде зустріч з ген. П. Григоренком для остаточного полагодження тієї справи. Л. Плющ буде запрошений бути гостем III Конгресу, якщо він візьме участь у Сесії КПЛ.

в) Характер виступу Н. Кафіка на III Конгресі.

Рішено запросити його бути головним промовцем на бенкеті, англійською мовою.

г) Статус голів і членів Комісій на III Конгресі.

Рішено, що вони будуть учасниками, але права делегатів можуть мати лише тоді, коли їх зголосять делегатами організації, які призначили їх до комісій.

г) Участь генералів і членів Української Центральної Ради в характері почесних гостей Конгресу.

Рішено запросити двох ще живих членів УЦРади і одного генерала з терену ЗСА, в порозумінні з УККА.

д) Англomовна брошура про СКВУ з нагоди ІІІ Конгресу СКВУ.

Схвалено проєкт: д-р В. Душник зрєдагує її і видасть в рамках бюджету 2,000.00 дол.

е) Преса й телевізія.

Розглянено різні проєкти і рішено відбути пресову конференцію з українською пресою з нагоди чергового засідання Підготовчого Комітету.

Справу фільмування перенесено на чергове засідання і позитивне полагодження буде узалежене від фінансових спроможностей.

є) Ділова Президія Конгресу.

Рішено, що вона буде в складі: голова — від УККА, заступники — від СФУЖО, ОДУМ, КОУГЦУ, секретарі — від Канади, Південної Америки й Австралії. Всіх їх запросить Президія Секретаріату СКВУ.

ж) Проєкт звернення ІІІ Конгресу опрацював д-р М. Антонович.

Рішено переслати його всім членам Підготовчого Комітету і центральним репрезентаціям для одержання їхніх заміток і доповнень.

Голова Організаційної Комісії, І. Білінський, звернув увагу, що треба остаточно вирішити програму ІІІ Конгресу СКВУ тому, що кожнoчасні зміни ускладнюють підготовчу працю.

Після дискусії рішено прийняти як остаточноий текст програми ІІІ Конгресу СКВУ, залучений до цього протоколу.

Рівночасно з тим рішено:

а) Повідомити Комісію Церковно-релігійних справ про необхідність вирішити остаточно справу єкуменічного молебня в зв'язку з листом блаженнішого митрополита Мстислава в тій справі. Також рішено передати тій комісії на розгляд листа в справі участі Української Православної Соборноправної Церкви в ІІІ Конгресі СКВУ.

б) Поробити заходи, щоб на залі нарад ІІІ Конгресу Почесна Президія, Почесні Гості, Президія і члени Секретаріату СКВУ і делегати мали окремі приміщення — столики, і відділити на залі гостей Конгресу від делегатів так, щоб ділова Президія мала змогу належно контролювати перебіг нарад.

в) Просити Екзекутиву КУК, щоб вона полагодила справу участі канадських парламентаристів українського роду в окремому полуденку, в часі ІІІ Конгресу СКВУ.

г) Неукраїнських гостей Конгресу запросити на бенкет.

Член статуткової комісії СКВУ, мгр. Є. Мастикаш, поінформував, що комісія не закінчила своєї праці і не має узгідненого проєкту поправок до статуту.

г) Голова номінаційної комісії, Л. Філь, поінформував, що до часу остаточного прийняття узгідненого проєкту змін статуту він на основі дотепер обов'язуючого статуту і узгіднених поправок відносно складу

Кр 37

Президія Секретаріату СКВУ (між КУК і УККА) розписав листи до всіх складових організацій СКВУ з проханням, щоб вони призначили кандидатів до Секретаріату СКВУ. Щойно після одержання відповідей, напередодні III Конгресу відбудеться засідання всіх членів Номінаційної комісії.

7. Різне

а) Президія прийняла до відома інформації д-ра Я. Падоха і д-ра В. Омельченка про скликання основуючих сходів Наукової Ради СКВУ.

б) М. Плав'юк поінформував, що Президія одержала різні проєкти гасла на 1979 рік. Рішено їх розглянути і приготувати проєкт до схвалення на Пленарній Сесії Секретаріату СКВУ.

в) М. Плав'юк ствердив, що Президія Секретаріату СКВУ не одержала відповідей від усіх лідерів українських політичних середовищ у справі їхньої участі в III Конгресі СКВУ. На основі дотепер одержаних відповідей є очевидним, що вони не є готові підписати спільну декларацію для відзначення 60-ліття Української Державної Суверенності.

Рішено, що І. Білинський поробить ще раз спробу до 15 жовтня ц.р. одержати згоду політичних лідерів підписати таку спільну заяву, запропоновану ними. Якщо до того речення її не буде, то д-р М. Кушпета подбає про оформлення такої заяви від імені СКВУ. На черговому засіданні буде вирішений характер участі лідерів українських політичних середовищ у III Конгресі СКВУ.

г) Президія Секретаріату одержала запрошення вислати представників на з'їзд Централі Українців Католиків у Канаді, як також на 26-ий Крайовий З'їзд Українського Національного Об'єднання Канади і Братніх Організацій. Уповноважено пані С. Савчук репрезентувати Президію Секретаріату СКВУ на З'їзді Централі Українців Католиків, а М. Плав'юка на З'їзді УНО.

г) Розглянено прохання Управи Українського Золотого Хреста в справі влаштування виставки образів з України в часі III Конгресу СКВУ. Рішено дозволити їм влаштувати таку виставку.

д) Сенатор П. Юзик поінформував про плян проведення Сесії КПЛ перед III Конгресом СКВУ. В дискусії над програмою ред. І. Білинський висловив застереження відносно участі д-ра В. Маркуся і ред. О. Зінкевича в програмі сесії і заапелював до сен. П. Юзика, щоб він вплинув на д-ра В. Маркуся, щоб він з тої нагоди спростував своє твердження про те, що УРСР є переємником УНР.

Сен. П. Юзик просив, щоб йому покрити кошти з Нью-Йорку до Португалії на сесію НАТО, бо інакше він не зможе бути присутнім на III Конгресі СКВУ.

М. Мороз пропонував видати італійською мовою брошуру про переслідування церков в Україні.

М. Плав'юк попросив, щоб КПЛ запропонувала, яку кількість франкомовного видання «Вісника 7-8» Президія повинна закупити.

е) В. Кирилюк поінформував, що ред. Б. Гошовський погодився зредувати конгресове число «Вісника СКВУ».

є) Рішено, щоб д-р М. Кушпета поїхав до Нью-Йорку полагодити поточні справи III Конгресу СКВУ.

8. Закриття

Засідання закрит М. Плав'юк о год. 5:30 по пол.

Підготовчий Комітет III Конгресу СКВУ

Голова — о. д-р митрат Василь Кушнір

Заступники голови — Й. Лисогір, Микола Плав'юк

Голова Організаційної Комісії — Ігнат Білинський

Голова Імпрезової Підкомісії — Іван Олексин

Голова Бенкетової Підкомісії — Іван Винник

Голова Реєстраційної Підкомісії — Іван Базарко

Голова Програмової Комісії — Микола Кушпета

Голова Резолюційної Підкомісії — Петро Стерчо

Голова Пресово-інформаційної Підкомісії — Володимир Душник

Голова Верифікаційної Підкомісії — Василь Кирилюк

Голова Статутової Комісії — Іванна Рожанковська

Голова Фінансової Комісії — Богдан Гнатюк

Голова Комісії Церковно-релігійних Справ — о. митрат М. Харина

Голова Номінаційної Комісії — Леонід Філь

Програмова Комісія — Резолюційна Підкомісія

Канада — Антін Яремович, Петро Башук, Наталя Когуська

Європа — Петро Зелений, Ілля Дмитрів

Венесуеля — Іван Хом'як

Європа: резолюції відносно молоді — Омелян Коваль

Програмова Комісія — Пресово-Інформаційна Підкомісія

голова — В. Душник

Канада — А. Кондра, В. Бучинська

Європа — І. Левицький, В. Леник

Програмова Комісія — Верифікаційна Підкомісія

голова — Василь Кирилюк

член — Олександра Ковальська

Канада — Ізидор Глинка, С. Ярослав Кальба

Європа — І. Равлюк, В. Мулик

Фінансова Комісія

Голова — Б. Гнатюк

Секретар — І. Скочиляс

Пропоновані Президією:

1. С. Балко — Австралія

2. Іван Іванчук — Канада

3. Василь Кирилюк — Канада

4. Омелян Коваль — Європа

5. Франко Мартинюк — Канада

Зголошені:

Канада — Іван Іванчук, Іван Новосад

Європа — Володимир Дідович, Василь Олесків

Статутова Комісія

Канада — Юліян Пелех, Володимир Кліш

ЗСА — Аскольд Лозинський, Богдан Шебунчак

Європа — Ярослав Деремєнда, Антін Мельник

Австралія — Євген Мاستикаш (секретар)
Аргентина — М. Василик
Бразилія —
СФУЖО — Іванна Рожанковська (голова)
СКВОР — о. Теофіл Міненко
ЦЕСУС — Богдан Гаргай

Комісія Церковно-релігійних Справ

Католицька Церква:

о. митрат М. Харина — голова
о. протопресвітер Іван Сиротинський

Православна Церква:

о. протопресвітер А. Селепина

Греко-Православна Церква:

о. д-р Семен В. Савчук

Всеукраїнське Євангельсько-Баптистське Братство
у Вільному Світі:
пастор С. Тимців

Фінансова Комісія

Голова — Б. Гнатюк

Секретар — І. Скочиляс

1. С. Балко — Австралія

2. І. Іванчук — Канада

3. В. Кирилук — Канада

4. О. Коваль — Європа

5. Ф. Мартинюк — Канада

6. І. Новосад — Канада

7. В. Дідович — Європа

8. В. Олеськів — Європа

Номінаційна Комісія

Канада — Леонід Філь (голова), А. Качор

ЗСА — Іван Олексин, Лев Футала

Європа — Володимир Косик, Володимир Дідович

Австралія —

Аргентина — Дмитро Грабар, Богдан Коваль

Бразилія —

СФУЖО — Стефанія Савчук

СКВОР — Роман Трач

ЦЕСУС — Богдан Гаргай

Венесуеля — Іван Лазаренко

Союз Ветеранів Українського Резистансу в ЗСА —

Сергій Кротюк, Т. Сущик

До Комісії Ветеранських Справ —

Мирослав Малецький, Богдан Панчук, Василь Верига

Союз Ветеранів Українського Резистансу в ЗСА

зголошено — чот. І. Поліщук, Д. Фурманець, М. Каркоць

Організаційна Комісія — Бенкетова Підкомісія

голова — Іван Винник

Організаційна Комісія — Реєстраційна Підкомісія

голова — Іван Базарко

СТАТУТ

СВІТОВОГО КОНГРЕСУ ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ

I. Назва і завдання

1. Назва:

СВІТОВИЙ КОНГРЕС ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ

(скорочено: СКВУ)

WORLD CONGRESS OF FREE UKRAINIANS

CONGRES MONDIAL DES UKRAINIENS LIBRES

CONGRESO MUNDIAL DE UCRANIOS LIBRES

WELTKONGRESS DER FREIEN UKRAINER

CONGRESSO MUNDIAL DOS UCRANIANOS LIVRES

2. Завдання Світового Конгресу Вільних Українців:

- а) давати всяку можливу допомогу українському народові в його змаганнях за волю і державну незалежність,
- б) змагатися за здійснення прав українського народу згідно з Універсальною Деклярацією Прав Людини,
- в) координувати діяльність своїх членів згідно з постановами Першого й чергових Конгресів СКВУ,
- г) зберігати українську національну самобутність та плекати і передавати з роду в рід українську мову, культуру й традиції.

II. Члени СКВУ

3. Членами Світового Конгресу Вільних Українців є:

- а) Українські крайові центральні репрезентації,
- б) Міжкрайові надбудови українських крайових організацій,
- в) Українські крайові організації.

4. а) Членами-засновниками СКВУ є організації-учасники Першого Конгресу СКВУ.

б) Нових членів СКВУ приймає пленум Секретаріату.

в) З причин, передбачених цим статутом, і з інших важливих причин пленум Секретаріату може припинити члена в членських правах, а навіть виключити з членства СКВУ.

г) Статус членства СКВУ вирішує пленум Секретаріату.

г) Від постанов пленуму Секретаріату СКВУ у справах, передбачених у 4, точки б, в, г, прислуговує право відклику на письмі через Президію Секретаріату до Конгресу СКВУ.

III. Українські Церкви і СКВУ

5. Українські Церкви (віросповідання): Українську Католицьку Церкву, Українську Православну Церкву і Українські Протестантські Віросповідні Централі заступають в СКВУ ними делеговані представники. Українські Церкви у своїх внутрішніх церковних справах є самостійні й незалежні від будь-яких дій і рішень СКВУ.

IV. Органи СКВУ

6. Світовий Конгрес Вільних Українців має такі органи:

- а) Конгрес,
- б) Секретаріят,
- в) Контрольну Комісію.

V. Конгрес СКВУ

7. Конгрес є найвищим законодавчим органом СКВУ. Конгреси відбуваються щоп'ять років.

Конгрес приймає постанови й резолюції згідно із своїм правильником.

У Конгресах беруть участь:

- а) Українські Церкви: Українська Католицька Церква, Українська Православна Церква та Українські Протестантські Віросповідні Централі через делегованих ними представників у характері й кількості, устійненій між Церквами і пленумом Секретаріату СКВУ.
- б) Українські крайові центральні репрезентації,
- в) Міжкрайові надбудови українських крайових організацій,
- г) Українські крайові організації,
- г) Члени Секретаріату й Контрольної Комісії СКВУ останньої каденції.

У Конгресах беруть участь, як гості, особи запрошені Президією Секретаріату, на основі постанови пленуму Секретаріату.

Пленарна сесія Секретаріату, не пізніше ніж рік перед кінцем своєї каденції, визначає час і місце наступного Конгресу, а також кількість делегатів для членських організацій, названих у 7, а) — г).

VI. Секретаріят СКВУ

8. Секретаріят СКВУ діє як:

- а) Пленум і
- б) Президія.

Секретаріят схвалює свої постанови згідно із своїм правильником.

9. а) Пленум Секретаріату плянує діяльність СКВУ і рішає про неї в часі поміж Конгресами.

б) У склад пленуму Секретаріату входять такі члени: п'ять представників, яких делегують Українські Церкви, а саме 2 від УКЦеркви, 2 від УПЦеркви та 1 від Українських Протестантських Віросповідних Централь. По шість представників від крайових центральних репрезентацій із ЗСА і Канади, 3 представники від Великої Британії, по 2 представники з Австралії, Аргентини, Бразилії, Венесуелі, Німеччини, Франції, Бельгії та Австрії і з інших країн українського поселення, якщо вони створять свої крайові центральні репрезентації, по 1 представникові від міжкрайових надбудов українських організацій і установ, 3 від СФУЖО, по 2 від СКВОР і

ЦЕСУС-а і уступаючий президент СКВУ, по 2 представники від Рад СКВУ, представник Комісії Прав Людини СКВУ і представник КУМО на правах Рад та КОУГЦУ. Українські крайові організації, члени СКВУ, можуть брати участь у відкритих нарадах Пленуму з дорадчим голосом, кожна через одного представника. Кворум для важности нарад Пленуму Секретаріату СКВУ є його 20 членів.

в) Секретаріат СКВУ очолює Президія СКВУ.

10. а) Пленарні наради Секретаріату відбуваються один раз в році. Окремі пленарні наради Секретаріату відбуваються для підготовки програми чергового Конгресу, не пізніше ніж шість місяців перед реченцем Конгресу.

б) Надзвичайні пленарні наради Секретаріату відбуваються на вимогу одинадцяти членів Секретаріату, зголошену письмово президентові.

11. В склад Президії Секретаріату СКВУ входять представники за таким ключем: по 6 представників від Канади і США, 2 представники від СФУЖО, по одному від Австралії, Аргентини, Бразилії, Великої Британії, Франції, КОУГЦУ (Німеччина), КПЛ, КУМО і від СКВОР, по двох представників від Української Католицької Церкви та Української Православної Церкви, як також один представник від Українських Протестантських Віросповідних Централь. Номінаційна Комісія пропонує Конгресові вибір на такі становища: президента СКВУ, 9 заступників президента з таких країн: Австралії, Аргентини, Бразилії, Великої Британії, ЗСА, Канади, Франції та КОУГЦУ, СФУЖО (другий заступник), генерального секретаря, скарбника та 16 членів Президії СКВУ. Кворум для важности нарад Президії Секретаріату СКВУ є 11 її членів.

12. а) Президія Секретаріату виконує постанови Конгресів і пленумів Секретаріату.

б) Пост президента СКВУ може займати та сама особа не довше ніж дві каденції.

в) Крайові центральні репрезентації повинні в міру можливости делегувати до Секретаріату нових людей.

13. Заступники президента з-поза місця осідку Президії, в порозумінні з Президією Секретаріату, репрезентують СКВУ у своїх країнах.

14. Президія Секретаріату узгіднює важливі справи з членами Секретаріату з-поза місця осідку Президії Секретаріату кореспонденційним шляхом.

15. На узгіднену пропозицію крайових центральних репрезентацій Конгрес схвалює на час каденції місце осідку Президії Секретаріату.

16. а) Кандидатів на членів Секретаріату СКВУ зголошують Номінаційній Комісії СКВУ, згідно з постановами 9 б) члени Секретаріату СКВУ, крайові центральні репрезентації, міжкрайові надбудови українських організацій і установ та інші, як подано в 9 б).

б) Номінаційна Комісія пропонує Конгресові до схвалення список кандидатів, поданих під а) цього ж параграфу, з визначенням керівних становищ у Секретаріаті і Президії, як теж подає список кандидатів до Контрольної Комісії, поданих у 22-му а).

17. Номінаційна Комісія складається з 12-тьох членів, яких визначають крайові центральні репрезентації найпізніше до трьох місяців перед реченцем відбуття Конгресу, а саме: по два члени від Канади, ЗСА й Європи, та по одному від Австралії, Аргентини й Бразилії, як також по одному від СФУЖО, СКВОР-у й ЦЕСУС-а.

18. Секретаріат покликає до діяльності в рамках СКВУ ради й комісії для ведення поодиноких важливих ділянок українського національного, громадського й економічного життя. Вони діють на основі окремих правилників, potwierджених пленумом Секретаріату. За свою діяльність вони відповідають перед Секретаріатом. Ради обирають свої управи на окремих сесіях. Представники рад і комісій беруть участь у нарадах пленумів Секретаріату з правом голосу в своїх справах. Представники комісій, що не передбачені в 9 б), беруть участь у нарадах пленуму Секретаріату з правом голосу в своїх справах.

19. Члени Секретаріату втрачають свій мандат у наслідок: а) резигнації, б) смерті, в) відкликання з важливих причин своєю, тобто десигнуючою організацією.

На порожнє місце дотичний член СКВУ в порозумінні з десигнуючою організацією призначає до Секретаріату іншу особу.

20. Фінанси Секретаріату складаються із:

а) загального оподаткування українців у вільному світі на потреби СКВУ, за узгідненням з центральною репрезентацією даної країни,

б) щорічних вplat усіх членів СКВУ за нормою, яку устійнює Секретаріат,

в) добровільних пожертв і дотацій.

Пленум Секретаріату схвалює на пропозицію скарбника щорічний бюджет. Невплачення бюджетового зобов'язання впродовж двох років припиняє дану організацію у членських правах і позбавляє її права участі в органах СКВУ і в черговому Конгресі СКВУ.

21. Секретаріат діє як координаційна надбудова суспільно-громадських організацій. Про заплановані акції СКВУ на зовнішньому відтинку щодо завдань, поданих у 2, а), Секретаріат інформує українські політичні середовища.

VII. Контрольна Комісія СКВУ

22. а) Контрольна Комісія СКВУ складається з десяти членів: по двох з Канади і ЗСА, по одному від КОУГЦУ, Австралії, Аргентини, Бразилії, Венесуелі та СФУЖО, і двох заступників, одного з ЗСА, другого з Канади. Кандидатів до Контрольної Комісії пропонують Номінаційній Комісії крайові центральні репрезентації.

- б) Контрольна Комісія уконституується на своїх перших сходах.
- в) Контрольна Комісія проводить контролю фінансів і діловодства Секретаріату щороку перед пленарними нарадами Секретаріату. Для важности контролю конечна участь принаймні трьох членів Контрольної Комісії або двох її членів і одного заступника.
- г) У випадку смерті, резигнації чи відкликання члена Контрольної Комісії з важливих причин десигнуючою організацією, дотична крайова центральна репрезентація призначає до Контрольної Комісії на вільне місце іншого члена чи заступника.

VIII. Загальна постанова

23. Конгресові Комісії і Секретаріат СКВУ приймають свої постанови за узгідненням.

IX. Зміни статуту СКВУ

24. Зміни цього статуту вимагають узгіднення з усіма членами СКВУ на основі пропозицій, які зголошено Президії СКВУ не пізніше одного року перед Конгресом СКВУ і які пленум Секретаріату запропонує Конгресові.

Цей статут СКВУ схвалив III Конгрес СКВУ на останній пленарній сесії в Нью-Йорку в листопаді 1978 р.

За Статуту Комісію III Конгресу СКВУ:

мгр. Іванна Рожанковська — голова
мгр. Євген Мاستикаш — секретар **мгр. Володимир Кліш** — член

ЗАСІДАННЯ ШИРШОЇ ПРЕЗИДІЇ СКВУ

Вінніпег, 20 листопада 1975 р.

На фото сидять від ліва: І. Білинський, Й. Лисогір, сен. П. Юзик, митрополит Максим Германюк, о. д-р В. Кушнір, о. д-р С. Савчук, М. Плавюк. Стоять від ліва: І. Базарко, д-р Б. Гнатюк, інж. А. Качор, mgr. І. Іванчук, д-р С. Яр. Кальба, д-р С. Радчук, д-р Ф. Мартинюк, д-р П. А. Кондра, А. І. Яремович, І. Бабух, І. Новосад, д-р Ю. Даревич. У фронтовому ряді сидять: пані А. Вах і mgr. Ю. Шимко.

СКЛАД ПРЕЗИДІЇ СЕКРЕТАРІЯТУ СКВУ

У звітному часі Президія Секретаріату СКВУ діяла в складі:

о. д-р митрат Василь Кушнір — президент
п. Микола Плав'юк — 1-ший заступник президента
пані Стефанія Савчук — 2-гий заступник президента
п. Василь Кирилюк — 3-тій заступник президента
мгр. Юрій Шимко — генеральний секретар
д-р Франко Мартинюк — скарбник
д-р Юрій Даревич — член Президії, керівник
Інформаційної Служби (зрезигнував 24/11/76)
д-р Микола Кушпета — член Президії (з 7/3/77)

Представниками Українських Церков у Президії були:
Високопреосвященніший митрополит Максим Германюк
— представник Української Католицької Церкви
Блаженніший митрополит Мстислав Скрипник
— представник Української Православної Церкви
Преосвященний єпископ Ізидор Борецький
— представник Української Католицької Церкви
о. д-р Семен В. Савчук
— представник Української Греко-Православної Церкви
Достойний пастор д-р Лев Жабко-Потапович
— представник Українських Протестантських Церков
(упокоївся 8/11/75).
Достойний пастор Йосафат Іваськів
— представник Українських Протестантських Церков
(з початку 1976 року).

Впродовж звітowego часу відбуто 87 вужчих і 12 ширших засідань Президії Секретаріату СКВУ за таким розподілом:

1973 року: 3 вужчі засідання, 1 ширше засідання
1974 року: 25 вужчих засідань, 3 ширші засідання
1975 року: 21 вужчих засідань, 2 ширші засідання
1976 року: 20 вужчих засідань, 2 ширші засідання
1977 року: 13 вужчих засідань, 5 ширших засідань
1978 року: 5 вужчих засідань

У вужчих засіданнях брали участь члени Президії з околиці Торонто; на ширших були представники Комітету Українців Канади, Українського Конгресового Комітету Америки і Рад та Комісій СКВУ.

Відбуто 5 Пленарних Сесій Секрктаріату СКВУ в Торонто: 8-ма Пленарна Сесія (5/11/73), 9-та Пленарна Сесія (1-2/2/75), 10-та Пленарна Сесія (7-8/2/76), 11-та Пленарна Сесія (19-20/3/77) і 12-та Пленарна Сесія (12-13/11/77).

Протоколи всіх засідань писали працівники бюро СКВУ і розсилали членам Президії і Пленуму Секретаріату СКВУ.

Особиста діяльність членів Президії Секретаріату СКВУ

У звітному часі члени президії Секретаріату СКВУ прийняли такий розподіл обов'язків: Микола Плав'юк — контакт з Українськими Церквами, Радами і Комісіями та членськими організаціями; Стефанія Савчук — контакт з Світовою Федерацією Українських Жіночих Організацій; Василь Кирилюк — фінансова діяльність бюро СКВУ; Юрій Шимко — генеральний секретар; д-р Франко Мартинюк — скарбник; д-р Юрій Даревич — керівник Інформаційної Служби; д-р Микола Кушпета — голова Фінансової Комісії.

Поза цими обов'язками члени Президії відбували поїздки і зустрічі у справах СКВУ, виголошували доповіді, репрезентували Президію на різних функціях. Упродовж звітowego часу Президія брала участь через своїх представників або шляхом писемних привітів у понад 70 з'їздах, імпрезах, конференціях і зустрічах українських організацій.

СКЛАД ПЛЕНУМУ СЕКРЕТАРІАТУ СКВУ

У звітному часі Пленум Секретаріату СКВУ складався з таких осіб:

ЗСА

п. Йосип Лисогір — заступник президента
о. Володимир Базилевський — представник країни
ред. Ігнат Білинський — представник країни
д-р Іван Вовчук — представник країни (до 1977)
мгр. Іван Базарко — представник країни (з 1977)
д-р Богдан Гнатюк — представник країни
п. Іван Олексин — представник країни
д-р Матвій Стахів — представник країни (умер 2/6/78)
д-р Степан Ворох — Українське Лікарське Товариство
Північної Америки
д-р Іван Гвозда — Світова Федерація Лемків
ред. Роман Данилевич — Рада Крайових Федерацій
Українських Католицьких Академічних Товариств
«Обнова»
д-р Едвард Жарський — Світова Координаційна Виховно-Освітня Рада (зретигнував у 1977 р.)
д-р Денис Квітковський — Координаційна Рада Ідеологічно Споріднених Націоналістичних Організацій (до 1977 р.)
д-р Юрій Криволап — Об'єднання Демократичної Української Молоді
д-р Аскольд Лозинський — Товариство Української Студіючої Молоді ім. Миколи Міхновського (з 1975 р.)
д-р Іван Марченко — Спілка Визволення України (до 1975 р.)
п. Петро Миколенко — Об'єднання кол. Вояків УПА

д-р Василь Омельченко — Українська Вільна Академія Наук
мгр. Ірина Пеленська — Світова Федерація Українських
Жіночих Організацій
п. Іван Поритко — Братство Українських Січових Стрільців
д-р Петро Стерчо — Наукове Товариство ім. Шевченка
д-р Остап Тарнавський — Об'єднання Українських
Письменників в Еміграції «Слово»
мгр. Богдан Футала — Товариство Української Студіюючої
Молоді ім. Миколи Міхновського (до 1975 р.)
мгр. Андрій Чорнодольський — Центральний Союз
Українського Студентства (до 1977 р.)

Канада

мгр. Теодосій Буйняк — Спілка Української Молоді
п. Юрій Веретельник — Центральний Союз Українського
Студентства (до 1977 р.)
п. Роман Вжесневський — Конференція Українських
Пластових Організацій (з 1977 р.)
п. Богдан Гаргай — Центральний Союз Українського
Студентства (з 1977 р.)
п. Мирослав Дяковський — Об'єднання Українських
Канадських Професіоналістів і Підприємців
п. Зіновій Зварич — Центральний Союз Українського
Студентства (у 1977 р.)
д-р Всеволод Ісаїв — Конференція Українських
Пластових Організацій (до 1977 р.)
п. Анатоль Криворучко — Об'єднання Українських
Академічних Товариств «Зарево»
д-р Роман Малащук — Світовий Український
Визвольний Фронт
д-р Мирослав Малецький — Братство кол. Вояків
1 УД УНА
о. прот. Тимофій Міненко — Світова Координаційна
Виховно-Освітня Рада
п. Григорій Мороз — Союз Українських Жертв
Російсько-Комуністичного Терору
інж. Микола Мороз — Центральний Союз Українського
Студентства (у 1977 р.)
д-р Степан Росоха — Братство Карпатських Січовиків
п. Лев Фіголь — Центральний Союз Українського
Студентства (з 1977 р.)
п. Леонід Філь — Координаційна Рада Ідеологічно
Споріднених Націоналістичних Організацій (з 1977 р.)
інж. Михайло Цибульський — Товариство Українських
Інженерів

Европа

мгр. Антін Мельник — заступник президента
мгр. Омелян Коваль — представник Бельгії

д-р Святомир Фостун — представник Великої Британії
(до 1977 р.)
п. Ярослав Деремenda — представник Великої Британії
(з 1975 р.)
д-р Михайло Брик-Дев'ятницький — представник Голландії
інж. Осип Мельникович — представник Франції

Австралія

мгр. Микола Цюрак — заступник президента (до 1974 р.)
п. Микола Свідерський — заступник президента (1974-77 рр.)
п. І. Денисенко — заступник президента (з 1977 р.)
мгр. Зенон Ростек — представник країни (до 1977 р.)
п. М. Чигирин — представник країни (з 1977 р.)

Аргентина

п. Василь Косюк — заступник президента (до 1977 р.)
п. Володимир Котульський — заступник президента (з 1977 р.)

Бразилія

п. Микола Гец — заступник президента
інж. Олександр Чечко — представник країни

КОНТРОЛЬНА КОМІСІЯ

Члени:

адв. Святослав Фроляк (Канада) (до 1974 р.)
д-р Сергій Наклович (КОУГЦУ — Європа)
інж. Микола Сліпченко (Аргентина)
п. Олег Шиманський (Бразилія)
інж. Венедикт Васюк (Венесуеля) (до 1977 р.)
п. Роман Кошарич (Венесуеля) (з 1977 р.)
інж. Северин Григорців (Австралія)
мгр. Іван Базарко (ЗСА) (до 1977 р.)
мгр. Іван Винник (ЗСА) (з 1977 р.)

Заступники:

п. Юрій Дашко (СУСК — Канада) (до 1975 р.)
п. Мирон Спольський (СУСК — Канада) (1975-1976 рр.)
п-а Марія Гурко (СУСК — Канада) (з 1976 р.)
пані Квітка Семанишин (СУСТА — ЗСА)

ТРЕТІЙ СВІТОВИЙ КОНГРЕС ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ

**23-26 листопада 1978 р., готель «Амерікана», Нью-Йорк,
ЗСА**

ПРОГРАМА

В рамках III Конгресу СКВУ, від 16-го до 23-го листопада 1978 року, будуть відслужені Архирейські Служби Божі в українських церквах. Міжкрайові надбудови, крайові організації та Ради й Комісії СКВУ відбудуть свої конгреси, з'їзди, конференції, зустрічі й наради.

Середа, 22-го листопада

- год. 1.00 по полудні до 10.00 ввечері
Реєстрація
- год. 6.00 ввечері
Пленарна Сесія Секретаріату СКВУ

Четвер, 23-го листопада

- год. 9.00 вранці
Наради Рад і Комісій СКВУ
- год. 9.00 вранці до 10.00 ввечері
Реєстрація
- год. 2.00 по полудні
Екуменічний Молебень
- год. 4.00 до 5.30 по полудні
ПЕРША ПЛЕНАРНА СЕСІЯ КОНГРЕСУ
 - 1. Відкриття III Конгресу
 - 2. Національні гимни — Молитви
 - 3. Покликання Почесної Президії
 - 4. Відзначення 60-ліття Української Державности
 - 5. Прийняття програми і правилника нарад Конгресу
 - 6. Проголошення ділової Президії Конгресу
 - 7. Привіти:
 - а) Проводів Українських Церков
 - б) Голів Крайових Центральних Репрезентацій
 - 8. Проголошення Конгресових Комісій
- год. 5.30 до 6.30 увечері
Перерва на вечерю

год. 6.30 увечері

Конгресовий Концерт (Заля Карнегі Гол)

Участь беруть:

Чоловічий Хор «Гомін» — Велика Британія

Дівочий Хор «Веснівка» — Канада

Мішаний Хор «Думка» — ЗСА

Марта Кокольська-Мусійчук —

сопрано Міської Опери Нью-Йорку

Андрій Добрянський —

баритон Метрополітальної Опери Нью-Йорку

Павло Плішка —

бас Метрополітальної Опери Нью-Йорку

П'ятниця, 24-го листопада

год. 9.00 до 12.30 по полудні

ДРУГА ПЛЕНАРНА СЕСІЯ КОНГРЕСУ

1. Звіти:

а) Президії Секретаріату СКВУ

б) Контрольної Комісії

2. Запити й відповіді

год. 12.30 до 2.00 по полудні

Полуденок для Делегатів — Вшанування
українських парламентаристів Канади і ЗСА

год. 2.00 до 4.00 по полудні

ТРЕТЯ ПЛЕНАРНА СЕСІЯ КОНГРЕСУ

1. Дискусія над звітами Президії Секретаріату СКВУ

2. Удільнення абсолюторії

год. 4.00 до 6.00 увечері

1. Доповідь — «Наша допомога визвольній боротьбі
українського народу»

Доповідач мгр. Борис Потапенко (ЗСА)

2. Запити й відповіді

год. 6.00 до 7.30 увечері

Перерва на вечерю

год. 7.30 до 10.00 увечері

ЧЕТВЕРТА ПЛЕНАРНА СЕСІЯ КОНГРЕСУ

1. Доповідь — «Проблема включення української
молоді в українське громадське життя»

Доповідач мгр. Омелян Коваль (Бельгія)

2. Доповідь — «В обороні української дитини»

Доповідач мгр. Ірина Пеленська (ЗСА)

3. Запити й відповіді

Субота, 25-го листопада

год. 9.00 до 11.00 вранці

П'ЯТА ПЛЕНАРНА СЕСІЯ КОНГРЕСУ

1. Доповідь — «Дія СКВУ в світлі потреб української спільноти у вільному світі»
Доповідач Микола Плав'юк (Канада)
2. Доповідь — «Економіка — підставова сила української спільноти»
Доповідач дир. Омелян Плешкевич (ЗСА)
3. Запити й відповіді

год. 11.00 до 12.30 по полудні

Панель: «Завдання української науки»

Панелісти: Представники українських наукових інституцій

Модератор: проф. д-р Іван Головінський (ЗСА)

год. 12.30 до 2.00 по полудні

Обідова перерва

год. 2.00 до 4:30 по полудні

ШОСТА ПЛЕНАРНА СЕСІЯ КОНГРЕСУ

1. Звіти:
 - а) Верифікаційно-реєстраційної Комісії
 - б) Статутової Комісії
2. Вибір керівних органів СКВУ

год. 7:30 увечері

Конгресовий Бенкет

год. 10.00 ввечері

Молодеча забава — зустріч

Неділя, 26-го листопада

год. 8.00 вранці

Богослужби

год. 10.00 до 1.00 по полудні

СЬОМА ПЛЕНАРНА СЕСІЯ КОНГРЕСУ

1. Звіт Фінансової Комісії і прийняття бюджету СКВУ на 1979 р.
2. Звіти Рад і Комісій СКВУ
3. Схвалення резолюцій і звернень Конгресу
4. Різне
5. Закриття Третього Конгресу СКВУ

год. 1.00 до 2.00 по полудні

Обідова перерва

год. 2.00 по полудні

Демонстрація біля амбасад ССРСР:

«В обороні прав України і поневолених Москвою народів — За деколонізацію ССРСР»

Микола Плав'юк, перший заступник президента СКВУ і, ввиду поважного віку, далекої віддалі та й хвороби президента о. д-ра Василя Кушніра, виконуючий обов'язки президента на протязі цілої каденції 1973-1978.

ΚΟΗΓΡΕC

**Стефанія Савчук, голова СУЖО
і другий заступник президента
СКВУ.**

**Василь Кирилук,
3-ій заступник президента.**

**Д-р Франко Мартинюк,
скарбник Президії СКВУ.**

**Юрій Шимко,
Генеральний Секретар
Президії СКВУ 1973-1978.**

ІІІ КОНГРЕС

Третій Світовий Конгрес Вільних Українців відбувся в Нью-Йорку в готелі Амерікана від 23 до 26 листопада 1978 року. Підготуванням Третього Конгресу займався окремо створений Підготовчий Комітет, що його очолював голова Президії СКВУ о. митрат д-р Василь Кушнір і його заступники Микола Плав'юк і Йосип Лисогір. Підготовчий Комітет складався з 11 різних комісій, які очолювали: Програмову — д-р Микола Кушпета (Канада), Організаційну — Ігнат Білинський (ЗСА), Номінаційну — Леонід Філь (Канада), Статутову — мгр. Іванна Рожанковська (ЗСА), Верифікаційну — Василь Кирилюк (Канада), Реєстраційну й Імпрезову — мгр. Іван Базарко (ЗСА), Верифікаційну — для організації Оля Боднарчук (Канада), для реєстрації делегатів — Галя Гірняк (Нью-Йорк), Церковну — о. митрат Мирослав Харина (ЗСА), Фінансову — д-р Богдан Гнатюк (ЗСА), Маніфестаційну — інж. Євген Івашків (ЗСА), Бенкетову — Іван Винник (ЗСА), Резолюційну — Стефанія Савчук (Канада), Пресово-Інформаційну — Василь Солонинка (Канада) і Борис Потапенко (ЗСА).

З нагоди Конгресу Президія СКВУ видала 10.000 примірників брошури *In search of freedom; Ukrainians abroad and in Ukraine* (В пошуках свободи; українці в діаспорі і в Україні), яка з'ясовувала боротьбу українського народу за незалежність та інформувала про переслідування українців у СССР. Так само видано книжку документів про деколонізацію СССР.

Конгрес почався в четвер 23 листопада 1978 року о год. 2-ій по пол. екуменічним молебнем у великій залі готелю Амерікана, який відправляли владики Максим Германюк, митрополит Української Католицької Церкви в Канаді, Мстислав Скрипник, митрополит Української Православної Церкви у ЗСА і Андрей Метюк, митрополит Української Греко-Православної Церкви в Канаді, архієпископи Української Православної Церкви Орест і Константин та єпископи: Миколай, Василь і Андрей; єпископи Української Католицької Церкви Ісидор Борецький, Ніль Саварин, Ярослав Габро і Василь Лостен, а також о. протоігумен Патрікій Пашак, ЧСБВ, й о. протоігумен Михайло Гринчишин. Від Українського Євангельського Об'єднання: пастор Володимир Боровський. Крім названих, у молебні взяло участь численно духовенство українських церков та опівав хор Української Католицької Церкви св. Івана Христителя з Ньюарку, під диригентурою М. Добоша.

Після молебня коротку проповідь виголосив митрополит Максим Германюк. У цьому святочному богослуженні взяли участь делегати і численно зібрані гості, щоб помолитися за успішний перебіг Конгресу.

Екуменічний молебен 23 листопада 1978 р. в готелі Амерікана в Нью-Йорку з нагоди відкриття III Світового Конгресу Вільних Українців.

ПЕРША ПЛЕНАРНА СЕСІЯ

Четвер, 23 листопада, год. 4:00 по пол.

Перша пленарна сесія почалася о год. 4-ій по полудні в залі Georgian Ballroom, в якій при чоловічій стіні, на підвищенні, були розставлені два довгі столи, один вище — для Президії Конгресу й почесних гостей, а другий нижче — для представників крайових централей і організацій з міжкrajовими надбудовами. На стіні за президіальним столом — велика емблема СКВУ і український національний герб — золотий тризуб на тлі блакитного щита та два великі написи українською й англійською мовами: «Вітайте, делегати на III Світовий Конгрес Вільних Українців». — «Welcome Delegates to the III World Congress of Free Ukrainians.»

За президіальний стіл входять члени Секретаріату і Президії СКВУ на чолі з о. прелатом д-ром Василем Кушнірем. На залі запанувала святочно-урочиста тиша. Коли вже всі члени Президії були за столом, під акомпаньямент фортепіану залунав сольоспів пані Олі Гірняк — американський гімн, а вслід за тим український «Ще не вмерла Україна», який підхопила ціла зала; делегати з усіх кінців світу співали єдинодушно, немов одними устами гімн поневоленого, але нескореного українського народу. Як затихли звуки гімну, до мікрофону підійшов блаженніший Мстислав, митрополит Української Православної Церкви, і відчитав молитву:

Отче наш, Творче Всесильний, ми грішні діти Твої, в покорі сердець наших приходимо до Тебе і схиляємо голови наші. Отче, прости провини наші та провини батьків, дідів і прадідів наших. Ми благаємо Тебе, прийми молитву нашу і подяку нашу за безмежне милосердя Твоє для нас. Отче, вислухай наші молитви і прийми благання з глибини сердець наших, благослови нашу батьківщину Україну, волю і щастя їй дай. О, милосердний Господи, хто вдається до Тебе в благаннях, ласку Твою подай. Благаємо Тебе, Боже добрий, за братів і сестер наших, що знаходяться на засланнях, у в'язницях, і тих, що на тяжких роботах перебувають, караються і мучаться; за вдів і сиріт, за калік і немічних, і за тих, що Твого милосердя й допомоги потребують. З'єднай нас усіх у велику, єдину родину Христову, щоб усі люди, як брати, славили велике ім'я Твоє нині і повсякчас і на віки вічні амінь. Благослови нас, Господи, на добре діло.

Президент СКВУ, о. д-р Василь Кушнір: Преосвященні владики, достойні делегати, дорогі гості! Я маю велику честь відкрити і привітати цей Третій Світовий Конгрес Вільних Українців, яким ми сьогодні закінчуємо перших одинадцять літ існування нашої організації. Коли для організації десять-одинадцять літ — це не так уже багато років, в життю людини це вже поважний відтинок часу й тому варто відсвіжити собі в пам'яті ті часи, в яких ми почали працю нашого конгресу, щоб скріпити українську субстанцію у діаспорі. Від того часу в нашому житті зайшли зміни на краще, але щоб наша

організація працювала як слід, потрібно певного виrozumіння, потрібно добре обдуманого плану й визначених пріоритетів, щоб якнайбільш ефективно допомогти нашому організованому життю в діаспорі й нашому українському народові в поневоленій Україні. Це питання, які повинні постійно бути перед нашими очима, перед очима тих, що стоять у проводі нашої організації. Тому дозвольте мені коротко пригадати про те, як наша організація постала, звідки вона взялася.

Діловий початок організації Світового Конгресу Вільних Українців треба виводити від Пан-Американської Української Конференції, яка своїм маніфестом від 22 січня 1967 року покликала перший Конгрес Вільних Українців.

Що ж це таке Пан-Американська Конференція? Це організація, яку ми створили для кращого об'єднання сил і координації дій для допомоги Україні і популяризації української справи в країнах Західного світу. До складу тої організації ввійшли українці ЗСА, Канади, Бразилії, Венесуелі, Аргентини, Парагваю, Чиле і Уругваю. Представники організації тих країн з'їхалися до Нью-Йорку і там однозгідно покликали до життя Пан-Американську Українську Конференцію (ПАУК), президентом якої була обрана моя особа. Ця організація сповнила свою функцію, бо ми познайомилися з українцями і їхніми проводами з усіх країн, а також із життям українських громад у тих країнах. Саме в тому часі дуже актуальною була допомога для українських біженців в Європі і треба було конечно щось робити, щоб їм допомогти. Але в першу чергу треба було перевірити ситуацію таки на місці, і з тою метою Комітет Українців Канади вислав мене до Європи. З уваги на повоенні, не наладнані ще транспортні лінії, я дістався туди з великим трудом. Завдяки заходам Комітету Українців Канади і Українського Конгресового Комітету Америки в 1949 році відкрилася дорога для нашої еміграції, і наші люди почали прибувати до ЗСА й Канади, а також і до Австралії та інших країн, де до того часу наших емігрантів ніколи не було. Це також вимагало чимало труду, бо треба було наладнати нові зв'язки, подумати про нові форми зв'язку для всіх українців, де б вони не були. Треба було подумати про те, щоб наладнати постійний зв'язок з українцями різних частин світу і різних країн.

Зараз на третьому засіданні Пан-Американської Української Конференції ми винесли думку про створення світового конгресу українців. Підготовка до такого конгресу тривала майже десять літ. 22 січня 1967 року прибули ми на наради до Нью-Йорку. Щойно я відкрив наше засідання, як мені дали знати, що в сусідній кімнаті зібралися представники якоїсь опозиції і що вони хочуть зі мною говорити. Я, очевидно, вийшов на ту зустріч, очікуючи бог-зна чого. Але на моє здивування голова цієї делегації заявив: «Отче Докторе, не думайте, що ми є противники світового конгресу, бо так воно не є. Навпаки, ми хочемо, щоб такий конгрес був створений».

Я тоді щиросердечно подякував делегації за їхню згоду і побажав їм успіху у їхніх нарадах. Повернувшись до залу нарад Пан-Американської Конференції, я докладно переповів мою розмову з тою

делегацією й запитався, чи хтось із присутніх мав би до того якісь застереження, зокрема до участі у світовому конгресі тої групи людей. Але застережень не було.

На кінець наших нарад я проголосив, що скликаю Світовий Конгрес. Так дійшло до офіційного скликання першого Світового Конгресу Вільних Українців, що сталося, як вам відомо, 16-19 листопада 1967 року. На той Конгрес прибули делегати з Північної та Південної Америки, з Європи, з Австралії і Нової Зеландії. Цей Конгрес ми започаткували нашим гимном «Ще не вмерла Україна». (Оплески). Так у кількох реченнях виглядає наша історія.

Відкриваючи третій з черги Світовий Конгрес Вільних Українців, я, як його президент, вітаю високопреосвящених владик наших Церков, що своєю участю возвеличують і підносять престиж нашого Конгресу, вітаю представників українського Державного Центру в екзилі, представників урядів ЗСА й Канади, представників поневоленого українського народу, яких ми маємо щастя вітати між нами, і українських ветеранів. Вітаю представників українських крайових централь і українських крайових організацій, як і їхніх світових надбудов. Вітаю вас, дорогі делегати, на Третньому Світовому Конгресі Вільних Українців, і бажаю Вам якнайкращих успіхів у Ваших нарадах на користь українській громаді в діаспорі і на рідних українських землях. Щастя нам Боже! (Оплески).

Микола Плав'юк: Отче Президенте, я щиро Вам дякую за відкриття III Світового Конгресу Вільних Українців і за передання тих думок і почувань, які присвічували Вам у Ваших трудах і заходах у приготуваннях і самому творенні Світового Конгресу Вільних Українців, який Ви очолювали на протязі десяти, чи радше 11-ти років. (Оплески).

Згідно з правильником нашого Конгресу Президія Секретаріату СКВУ вирішила, що у склад почесної Президії Конгресу входять члени Секретаріату, які репрезентують українську громаду чотирьох континентів нашого поселення. Крім того, Президія Секретаріату СКВУ запросила до почесної Президії представників Українських Церков, представницю СФУЖО і голов центральних репрезентацій наших поселень. Дозвольте мені привітати їх від Вас і прочитати їхні прізвища, як і назви організацій, які вони репрезентують.

Українську Католицьку Церкву репрезентують Високопреосвященніші митрополити Максим і Йосиф, владика Ніль, Ісидор, Ярослав, Василь, о. протоігумен Михайло Гринчишин, ЧНІ, і о. протоігумен Патрикій Пащак, ЧСВВ. Українську Православну Церкву — Високопреосвященніші митрополити Мстислав і Андрей, архієпископи Орест і Константин, владика Миколай, Василь і Андрей та протопресвітер о. Савчук. Від Українського Євангельського Об'єднання пастор Олекса Гарбузюк і пастор Михайло Боровський. СФУЖО репрезентує її голова Лідія Бурачинська, Союз Українців в Австралії — інж. Юрій Денисенко; Українську Центральну Репрезентацію Аргентини — її голова Володимир Котульський; Європу — ЦЕПУЕН — її голова редактор Степан Мудрик; Український Конгресовий Комітет Америки — проф.

Лев Добрянський; Комітет Українців Канади — д-р Сергій Радчук; Хліборобсько-Освітній Союз у Бразилії — п. Микола Гец.

А тепер дозвольте мені представити представників українських політичних середовищ: д-р Денис Квітковський, голова Проводу Українських Націоналістів; о. д-р Іван Гриньох, голова Закордонного Представництва УГВРади; директор Юрій Заблоцький, представник голови Проводу ОУН революціонерів; О. Калинник, голова Співки Визволення України; д-р Роман Малиновський, представник голови Українського Національного Демократичного Об'єднання.

Всі ми на цьому Конгресі є зокрема щасливі тим, що на відміну від 1-го та 2-го Конгресів, коли ми тільки духово єдналися з нашим поневоленим народом у наших думках і серцях, сьогодні є присутні між нами живі представники українського народу. Представники, які ще так недавно були в Україні і ділили долю й недолю наших братів і сестер та стояли у перших лавах боротьби за кращу долю нашого народу. Дозвольте мені привітати їх у такому порядку, як вони до нас приїхали: Найперше Леоніда Плюща, потім генерала Петра Григоренка й найновішу нашу дисидентку — Надю Світличну. (Усіх їх присутні делегати й гості вітали довготривалими оплесками і повстанням з місць).

Шановні делегати, третій Конгрес відбувається саме у 60-ту річницю проголошення української державности й суверенности, що президія СКВУ вирішила відзначити окремою декларацією. У зв'язку з тим я прошу голову Програмової Комісії і члена Президії Секретаріату д-ра Миколу Кушпету відчитати від імени Президії Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців декларацію для відзначення цієї важливої події в історії українського народу.

Д-р Микола Кушпета підходить до мікрофону і читає:

Відзначення 60-річчя Української Державности Актами проголошення Державности і територіяльної Соборности українських земель під час Великих Днів Національної Революції від 1917 до 1920-тих років — почерез чотири Універсали Української Народньої Республіки, почерез період Гетьманської Держави, почерез період Західньої Української Народньої Республіки — український народ без найменшої тіні сумніву вказав «урбі ет орбі», що його дальша доля лежить на шляху безкомпромісової боротьби за свій власний державний суверенітет і територіяльну соборність. Це своє рішення український народ наголосив словами Четвертого Універсалу: «Народе України! Твоєю силою, волею, словом утворилась на Українській Землі вільна Українська Народня Республіка». Це рішення як заповіт — спадщину передав український народ майбутнім поколінням, а до здійснення цього заповіту Господне Провидіння покличе найщасливіше покоління, яке принесе цю спадщину у золотoverхий Київ і там його складе на вівтарі Української Незалежної Соборної Держави. За минулих 60 років історія відноувала ряд світлих етапів жертвовної, сповненої почуття великої самопосягати боротьби різних поколінь за відновлення української державности і здійснення змісту Великому Акту 22 Січня 1918 року.

Сьогодні представники Української Спільноти поза межами нашої Батьківщини станули перед новою подією, яка у ланцюгу подій загальноукраїнської боротьби визначає черговий етап нашої всеукраїнської естафети по золоте руно Української Державности — перед III Світовим Конгресом Вільних Українців.

Озброєні в досвід, що його передали нам творці Державних Актів двадцятих років, озброєні в досвід поколінь останніх 60 років нашої Національної Боротьби за Українську Незалежну Державу, озброєні досвідом попередніх двох Світових Конгресів Вільних Українців — овіяні думкою, зв'язані волею і серцем з українським народом в Україні і поза Україною, вслухаймося в слова і вимогу кращих дочок і синів нашого народу, поставлену до нас: *Будьмо одно!* бо тільки в однастайній, цілеспрямованій акції і боротьбі всього Українського Народу можливе здійснення ідеалу власної суверенної держави. Тільки від нас самих, представників — делегатів на цьому Конгресі присутніх залежатиме, як далеко наша естафета III Світового Конгресу Вільних Українців зближить нас усіх до Золотого Руна Української Правди. Просімо Всевишнього, щоб дозволив нам з чистим серцем, з чистою душею сповнити всі ці завдання, які стоять перед нами. Хай почуття відповідальности перед Маєстатом Державнотворчих Актів нашого недавноминулого, почуття відповідальности перед Маєстатом нашої сторозтерзаної, але нескореної Матері-України, і врешті почуття відповідальности перед Маєстатом замучених, поляглих Героїв нашої боротьби і Маєстатом тих, які сьогодні в цьому самому моменті, як ми тут стоїмо зібрані, кинули геройський виклик ворогові в обороні українського народу, не дивлячись на всі наслідки ворожих тюрем, концтаборів і психушок, куди ворог їх запроторює — переможе у нашій совісті все, що другорядне; все, що стоїть на перешкоді на шляху нашої об'єднаної акції на службі великої Української Справи.

М. Плав'юк: Дякую, пане докторе. А тепер я прошу інж. Мирона Івашкова, голову Комітету Українських Організацій Великого Нью-Йорку, господаря цієї громади, яка вложила великі зусилля для підготування цього Конгресу, передати короткий привіт і провести акт внесення прапорів нашими хорунжими на залю нарад.

Інж. Мирон Івашків: Високопреосвященні владики, високопреподобні і всечесніші отці, високопреподобні сестри, шановні пані й панове делегати, шановні гості, дорога молоде! Іменем організацій української громади Великого Нью-Йорку передаю Вам щирий привіт і бажаю Вам багато успіхів у нарадах і в ваших рішеннях для добра українських поселень у вільному світі і для добра нашого нескореного українського народу. (Оплески).

Ці історичні дні III Світового Конгресу Вільних Українців у великій надії, і на нього звернені очі не тільки українців у вільному світі, але за ним будуть слідкувати і наші брати й сестри в поневоленні, які очікують нашої допомоги в боротьбі проти московського комуністичного наїзника на українську державу. За тим Конгресом будуть слідкувати й наші вороги, сподіваючись, що він не osiąгне бажаних нами цілей. Тому будьте чуйні, радьте і виносіть рішення корисні нашій українській спільноті на чужині, а

зокрема нашій визвольній справі й нашому народові на рідних землях. (Оплески). У Ваших нарадах і рішеннях кладіть добро нашого народу й батьківщини понад усе, бо тільки тоді надії і сподівання всього нашого народу будуть виправдані, а ваша праця і зусилля будуть належно оцінені майбутніми поколіннями. Ще раз бажаю Вам приємного перебування в Нью-Йорку. (Оплески).

Сотн. Богдан Панчук впроваджує прапороносців на залю нарад Конгресу і всі присутні встають. Прапороносці підходять з прапорами до президіяльного стола, обходять його й позаду нього, під головною стіною вкладають прапори в їхні стояки і відходять.

М. Плав'юк: Я дякую проводам українських молодечих і громадських організацій, які вислали своїх хорунжих і представників з прапорами на офіційне відкриття III Конгресу.

Ми приходимо до п'ятої точки: «Прийняття програми і правильника нарад Конгресу». В течії документів усі делегати отримали друковану програмку й копію правильника нарад Конгресу, який був схвалений на II Конгресі і дотепер не змінений. Я просив би, щоб хтось із делегаток чи делегатів зголосив поправки до нього, якщо є в наглих справах, або поставив пропозицію прийняти програму і правильник у такій формі, як вони були подані всім делегатам. Я бачу, що п. Колісник просить слова. Прошу, пане Колісник.

Роман Колісник: Пане голово, хвальна президіє. Третя точка статуту СКВУ каже, що «Конгресові комісії і Секретаріат СКВУ приймають свої постанови за узгідненням, а кожна комісія нормально має не менше 12 людей, мусять перш за все усі пропозиції між собою узгіднити і щойно тоді подати нам їх до відома. А що, як вони не можуть між собою того узгіднити? Чи ми маємо прийняти це до відома? Тому що звіти реєстраційної і статутової комісій, як також вибір керівних органів СКВУ, відбуваються на пленарній сесії, що очевидно забирає час, я сумніваюся, чи нам удасться те все зробити. З уваги на те я пропоную, щоб статутова комісія на третій сесії по уділенні абсолюторії, якщо вона буде готова, могла здати свій звіт, щоб можна було проголосувати над запропонованими важливими змінами. Так само я пропоную, щоб Номінаційна Комісія давала звіт про те, що вона вважала, і подавала імена кандидатів до Президії і Секретаріату на початку кожної сесії, щоб ми, делегати, знали, що діється, щоб не було так, як на останньому Конгресі, що під кінець не було що делегатам робити, не орієнтуючись, кого вже вибрали, а кого ще мають вибрати. (Оплески).

Плав'юк: Дякую! Я хочу впевнити проєктодавця, що пороблено всі заходи, щоб текст статуту був поданий так, як погодяться члени Статутової Комісії, щоб ми були готові на завтра по полудні, бо щойно сьогодні вечером Пленарна Сесія буде обговорювати статут. Якщо ж іде мова про звіт Номінаційної Комісії, то вона мусить дістати кандидатів до керівних органів СКВУ від складових організацій, докладніше від крайових централь. Крім того, Номінаційній Комісії важко було б звітувати, поки не закінчені справи статуту. Марістер Мастикаш просить слова.

— Я називаюся Євген Мاستикаш з Торонта, Канада, делегат Українського Національного Об'єднання і член Статутової Комісії СКВУ. Я пропоную прийняти програму так, як вона надрукована, і також прийняти правильник нарад, який був прийнятий одногосно на Другому Конгресі.

Плав'юк: Дякую.

Д-р М. Кушпета: Пане голово, відносно програми Конгресу. В неділю ранком від год. 10-тої до 1-шої по пол. 3-тя точка говорить: «Схвалення резолюцій і звернень Конгресу», а 5-та точка повинна б бути: «Закінчення Третього Конгресу СКВУ», а далі так, як у програмі.

Плав'юк: Дякую. З огляду на те, що ми маємо на залі пропозицію мгра Мастикаша, підтриману Костем Теличком, ми не можемо продовжувати нарад, поки не покінчили з нею. Чи є згода делегатів, щоб ту пропозицію схвалити так, як вона була подана?

Плав'юк: Пропозиція перейшла більшістю голосів; повертаюсь до справи, заторкненої п. Р. Колісником. З уваги на те, що ми не є готові виконати такої постанови, як це пропонує п. Колісник, я мушу просити делегата, щоб він із зрозумілих причин відкликав свої вимоги. Ми ще не готові зі статутом, який будемо розглядати пізніше, а це є статутова справа. Я не буду на тому настоювати, але якщо ви настоюватимете, то я поставлю ту пропозицію під голосування. Однак Вашої пропозиції покищо ніхто не скріпив.

— Голос із залі: Я підтримую!

Плав'юк: Дякую. Мгр. Василь Верига піддержав пропозицію, і я прошу піднесенням рук виявити свою волю відносно пропозиції п. Колісника, підтриманої мгр. Веригою. Більшість за нею, тому я пропоную передати її до Статутової Комісії.

Друга частина пропозиції була, щоб Номінаційна Комісія інформувала Конгрес про хід її праці. Я думаю, що цю справу я вияснив і тому немає потреби над нею довше дискутувати. Хто є за пропозицією, прошу піднести руки.

Більшість за нею. Дякую. Та справа полагоджена. Приходимо до пропозиції мгр. Є. Мастикаша, щоб прийняти запропоновану програму і правильник Конгресу. Хто є за тим, прошу піднести руку. Більшість є за пропозицією. Дякую. Чи є хтось проти пропозиції? Один, два, три! Дякую. Хтось стримався? Два. Дякую.

— Ми прийняли програму і правильник III Конгресу. Згідно з тою програмою остання точка, яку Президія Секретаріату запропонувала — це склад Президії і Секретаріату Конгресу. Наш правильник каже, що Конгрес веде ділова Президія у складі голови, шістьох заступників і двох секретарів. Президія Секретаріату пропонує на голову Ділової Президії адвоката Юліяна Куляса, а на заступників паню Віру Бурачинську, представницю СФУЖО, і 2-го заступника д-ра Юрія Криволапа (ОДУМ), 3-го заступника — мгр. Ярослава Білака (КУК), 4-го — ред. Іллю Дмитрова (СУБ — Англія), 5-го — С. Цимбалюка (Австралія), 6-го — Дмитра Габара (Аргентина). Секретарі: мгр. Осип Рожка (СУМ), мгр. Петро Саварин (Пласт) і з Канади пані Оля Боднарук (Бюро СКВУ). Одночасно я

прошу делегатів відповідальних за організації зголосити, хто буде репрезентувати їх у Секретаріаті. А тепер я прошу Конгрес схвалити запропонований склад ділової президії Конгресу. (Конгрес оплесками схвалює запроповану президію).

— А тепер я ставлю формальну пропозицію на potwierдження проголошеної президії Конгресу. Прошу, піднести руки, хто є за тим! (Делегати potwierджують це піднесенням рук!).

— Чи можу просити представника Головної Пластової Булави?...
Голос з залі: Петро Коваль.

— Петро Коваль, прошу до Почесної президії.

— А тепер я прошу новообрану ділову президію перебрати даліше ведення Конгресу.

Голова Юліян Куляс і члени президії входять за президіальний стіл під оплески делегатів і гостей на Конгрес.

Юліян Куляс: Всесвітліший Отче Президенте, Високопреосвященні митрополити і владики наших українських Церков, Високодостойні члени Почесної Президії, Дорогі делегати й гості III Світового Конгресу Вільних Українців. Нам, членам Президії, припала велика честь і приємний обов'язок провадити пленарні сесії цього Конгресу, який можна б назвати своєрідним парламентом вільних українців у діаспорі. Цей Конгрес має potwierдити нашу віру в перемогу української визвольної боротьби й у наші намагання зберегти у цілому світі нашу українську духовість, а зокрема помогти всіма можливими засобами нашим братам і сестрам в Україні, які беззастережно борються за визволення з московського ярма. Цей Конгрес, який репрезентує всю українську спільноту в вільному світі, має заговорити вільними устами перед цілим світом про змагання за волю нашого народу. Успіх нарад нашого Конгресу залежить від нас самих, шановні делегати, я свідомий того, що за цих три дні наших нарад не буде можливо порушити всі проблеми на всіх континентах нашого поселення за останніх п'ять років від останнього нашого Конгресу. І тому я звертаюся до вас з проханням, щоб ми не витрачали нашого часу на маловажні і дрібні справи. Спрямуймо всі наші сили на великі діла, за які змагається наш поневолений український народ. Від імени ділової Президії я хочу запевнити Вас, що ми всі доложимо всіх зусиль, щоб гідно повести цей Конгрес згідно з статутом і правильником СКВУ, як також згідно з парламентарною процедурою у веденні наших нарад.

Шановні делегати, моє прохання до Вас, щоб Ви додержувалися статуту СКВУ, бо тільки у дружній атмосфері ми зможемо завершити діла, для яких ми покликані. Я прошу вас, шановні делегати, щоб Ви свобідно висловлювали свої думки, але одночасно мали на увазі, що є ще й інші, які хочуть забрати голос. Ми на сьогодні не маємо великої програми й зараз будемо кінчати. Я пригадую, що завтрішню сесію ми розпочнемо точно в год. 9-ій ранку.

Наступною точкою нашої програми є привіти, і тому я хочу перш за все попросити до привіту Їх Блаженство Блаженнішого митрополита Мстислава, представника Української Православної Церкви. Прошу, Ваше Блаженство, до слова. (Оплески).

Митрополит Мстислав підходить до мікрофону під оплески учасників Конгресу і дякує за привітання.

Преосвященні і всечесні отці, Сестри і Брати, достойні делегати, Світлий Конгресе! Ось уже скоро тисяча років, як Українська Православна Церква жила і живе радостями, боліла і боліє смутками українського народу. Вона ніколи не була байдужою до всього, чим жив, що переживав і до чого прагнув наш народ. З власного почину наша Церква була постійно творчою і невід'ємною частиною українського національного організму, творчою, дослівно, в усіх галузях національного життя. Не раз Церква наших прадідів і дідів була останнім пристановищем для знесилених у боротьбі за національні та соціальні права нашої нації, української нації. Її мури були найбільш надійним сховищем, у якому переховувалися найдорожчі народні скарби, насамперед цінності української культури, все те, що на протязі віків дав геній нашої нації, що створив і виховав український народ. Одночасно вона була школою громадського служіння, бо при ній організувалися церковні братства, які стали на службу народові в добу найтяжчих іспитів. Саме тому зазнала вона у минувшині жахливих знущань над собою, особливо перфідної політики Советського Союзу у нашій батьківщині.

У теперішню тяжку пору, що її переживає все людство, а наша нація зокрема, Боже Провидіння справило, що поза межами України знайшлася велика громада українських людей, а з ними і їхня Рідна Церква. І тут, на чужих стежках і дорогах залишилася Українська Православна Церква вірним слугою свого народу. І тут вона боліє його смутками та журиться недосконаlostями його буття. Особливу журбу викликає те, що значна частина цих людей перебуває поза межами громадського життя, а решта знайшлася у полоні т. зв. політичних груп і середовищ, які дбали і дбають виключно про свої вузкі цілі і, у зв'язку з цим, поборюють себе взаємно, з неприхованою не раз амбіцією — бути репрезентантом усього українського суспільства поза Україною. Основною прикметою такого «соцзмагання» стало самозвеличування себе й очорнювання іншого гурту, партії чи середовища. Таке видовище не тільки що стало осоружним, але, і то головне, стало джерелом збайдужіння більшості наших людей у діаспорі щодо загальнонаціональних справ і нагодою до звільнення себе від участі у громадській праці. Скільки ж наших людей поза батьківщиною стало німими свідками марнування загальнонаціональних сил і засобів, марнування, яке неухильно вело і веде українську спільноту в діаспорі до самознищення. Але і тут Боже Провидіння виявило своє піклування долею українського народу. Воно, і тільки воно, довело до постанови національної всегромадської установи, визначаючи їй водночас за головне завдання об'єднання усіх, що прагнуть бути творчим чинником в організмі української нації. Цій установі надано назву Світовий Конгрес Вільних Українців. Ідею покликати до життя Світовий Конгрес Вільних Українців прийняла Українська Православна Церква одною із перших, сприяючи всебічно її здійсненню. Печать духа нашої Церкви видніє на наріжному камені першого Конгресу СКВУ. Не витерли ту печать і в документах II Конгресу. Готуючись

заздалегідь до Третього Світового Конгресу Вільних Українців, на протязі лише останнього року, на своїх генеральних соборах в Австралії, Англії і З'єдинених Стейтах Америки виявила велике стурбовання дальшою долею СКВУ. А Рада Митрополії Української Православної Церкви у ЗСА, що є найвищою законодавчою установою між соборами, дала цьому вислів у своїй надзвичайній сесії, що відбулася у вересні цього року, схваливши таку постанову:

«Вважаючи, що покликання до життя і дії Світового Конгресу Вільних Українців було виявом опіки і піклування Божого Провидіння, яке довело українську громаду у вільному світі до об'єднання й поклонання нею всегромадської репрезентації вільних українців, Рада Митрополії доручає владіці Митрополитові — привітати учасників Третього Конгресу СКВУ та побажати, щоб цьогорічний Конгрес довів до об'єднання у цій найвищій нашій громадській установі усіх вільних українців. Крім того, Рада бажає Третьому Конгресові, щоб основною прикметою його дії і добрим прикладом для майбутніх поколінь залишилася — чесна співдія умандатованих учасників Конгресу та щоб, виконуючи вельмипочесний обов'язок делегатів, вони не керувалися особистими, груповими чи партійними інтересами, а лише, і виключно, добром усієї української нації. Водночас Рада Митрополії запевняє СКВУ свою дальшу поміч у поточній праці і допомогу в його потребах».

До цієї постанови не маю потреби додати щось більше. Є у ній привітання й побажання та, що головне, у ній виявлено, яку велику вагу надає Українська Православна Церква фактові наявності СКВУ у житті вільної української громади поза межами поневоленої нашої батьківщини. Проте почуваюся до обов'язку звернути увагу на таке: В останніх місяцях приходилось чути, а напередодні самого Конгресу й вчитати у деяких наших часописах, що, мовляв, Церква це Божя установа і їй, як такій, не личить бути членом у громадській організації та делегувати до керівних органів таких організацій своїх представників. Таке міркування позакулісових теоретиків чомусь відноситься тільки до Світового Конгресу Вільних Українців, а до інших організацій та їх діяльності це не відноситься. Ці теоретики і догматики були настільки ласкаві, що дали єпископам право прийняти запрошення і бути на цьому Конгресі почесними гістьми, себто оздобити портретну галерею за президіальним столом.

У зв'язку з тим повідомляю, що на цьому Конгресі присутні священники і делегати Української Автокефальної Православної Церкви, яку я маю честь очолювати, є і почесними гостями. Є і почесні гості — єпископи. Але я себе за почесного гостя не вважаю. Не вважаю хоч би тому, що, як член Секретаріату і його Президії СКВУ, я є підзвітним перед Конгресом. Одночасно заявляю наступне, що Українська Автокефальна Православна Церква ніколи не звільнить сама себе з відповідальності за долю української нації (оплески) та тієї її частини, що знайшлася у вільному світі й зайняла належне їй місце у проводі нашої найвищої громадської установи, якою є лише і виключно Світовий Конгрес Вільних Українців. (Оплески).

Не знаю, чи дадуть мені змогу і час відповісти, тобто висповідатися перед Вами, за виконання мною обов'язків як члена Секретаріату і Президії СКВУ, бо програма цього Конгресу так уложена, що у ній чимало видовищ без хліба насущного, по який ви з'їхались і злетілись. Ось вас уже кличуть на концерт. Але, даруйте, що зверну увагу вашу на ще один парадокс нашого життя-буття. Отож, напередодні цього Конгресу не одному з нас доводилось читати у різнопартійній пресі (іншої у нас майже нема), що, мовляв, дотеперішній провід СКВУ нічого доброго не зробив. Очевидно, вольна воля може дозволити і на таку відвагу. Та біда ось у чому: — київське товариство «Україна», яке, як знаємо, являється агентурою всевладного в Україні КГБ, ясніше ?? Камітет Государственной Безопасности, або по-нашому «безпеки», яке то словечко стало осоружним і нам емігрантам. Так ото, те товариство теж притьомо радіє, що провід СКВУ нічого не зробив, а на доказ цього, з нагоди Третього СКВУ, видало брошурку, якій дало блаженський заголовок: «Конгрес невільних». На доказ того, що провід СКВУ нічого таки не зробив, зібрано у цій брошурці, як пише автор, голоси найбільш проміментних українських політичних діячів на еміграції та нашої, сильно свавільної еміграційної преси. Не вірите? — Прочитайте.

Мав я добрий намір помножити цю брошурку й обдарувати нею вас усіх, щоб і вам усе стало ясніше. Та чую вигуки — «не треба, кінчайте!» — Виходить, що дехто з вас боїться, щоб часом і ваше прізвище не знайшлося у тій брошурці, або в газеті. Ні, не скінчу, а ви таки послушайте!

Я хотів помножити ту брошурку, щоб виявити, яку велику вагу надає Москва фактові наявності у житті всієї нашої нації Світовий Конгрес Вільних Українців, зокрема у цю вирішальну пору. Так ото, тут Москва явно перерахувалася, бо цією жалюгідною брошуркою вона дала найкраще свідцтво тому, що провід СКВУ таки щось зробив, ну от хоч би те, що довів до цього Третього Конгресу, на який злетілись і з'їхались ті, що прагнуть бути творчим чинником у житті української збірноти поза межами Батьківщини. (Оплески).

Нема де правди діти, провід СКВУ не зробив усього, до чого був покликаний. Але, будьмо чесні і даймо відповідь на запит — Чому? До речі, відповідь на цей запит покликаний дати саме цей Конгрес. Я ось уже понад 10 років член Секретаріату СКВУ, а в останній каденції — член його Президії і тому почуваюся до обов'язку дати відповідь на це питання першим. Отож, насамперед конституція СКВУ, себто його статут, обмежила права проводу і зробила його фактично виконавчим органом кількох крайових репрезентацій, а передусім, Українського Конгресового Комітету Америки та Комітету Українців Канади, які з черги являються репрезентаціями інших, переважно політичних організацій, які, у крайових репрезентаціях, при звичаї ставити одна одній дрючки у колеса. За законом ланцюгової реакції, ті самі дрючки пхалося у колеса СКВУ. Для прикладу, кожне загального значення рішення проводу СКВУ, зокрема кожна запланована ним програма, мусіла перейти процес т. зв. узгіднення з проводами крайових репрезентацій. Як наслідок — узгіднювання тривало не раз місяцями, стримуючи часто-густо

реалізацію невідкладних справ та скапуючи добру волю і сили членів Президії СКВУ.

Не буду перелічувати інших конституційних недоречностей і дрючків у колесах поточної праці Президії, але запитав вас усіх, яку фінансову базу дав статут СКВУ своєму проводові? Отож, узалежнив її від доброї волі проводів крайових репрезентацій, що репрезентували вахляр політичних організацій, які дошкуляли і далі дошкуляють одна одній. Як наслідок — приходиться з сорому паленіти, що річний бюджет Секретаріату почався з яких десяти тисяч і ніколи не сягнув вище 120 тисяч доларів. Для порівняння бюджет по суті дуже невеликої нашої церкви гойдається в останніх роках між 600 тисяч і мільйоном доларів. Згадую це не для самозвеличення, а на доказ того, що великою і чесною діючою громадою ми спроможні гори перевернути.

Ще одна велика проблема. Статут турбує нас усіх. Це найтяжчий іспит, який здає українська нація у цьому столітті. Іде вирішальна боротьба за те, від якої власне залежить, чи нашої нації бути, чи не бути. І тут Божий Промисел у постійній дії. З його визначення кожне нове покоління нашої нації дає все більше і більше відважних і офірних борців за Українську Правду, очевидно там, у країні сліз і недолі, а не на еміграції. Водночас з цим наростає і число жертв. Тисячі найкращих синів і дочок нашого народу покутують за свою відвагу в московських в'язницях і катівнях, покликаючи цим одночасно з небуття нові когорти готових іти на прою з людоненависницькою, червоною від людської крові Москвою. І нарешті, з допущу Божого, починають з'являтися серед нас післанці задротянської України, щоб постукати до нашого сумління, до сумління нас — вільних, перевтомлених недостатками і перегодованих вільною волею. Прийшли вони до нас з закликом і владним наказом під'яремної України:

Схаменіться, будьте люди, скінчіть з поборюванням один одного та візьміть на себе тягар чесної боротьби за долю України, бо у боротьбі лише чесні перемагають. Я глибоко вірю, що цей заклик-наказ дійде насамперед до усіх нас, тут зібраних. Пошасті ж нам у цьому, Боже! (Оплески).

Після цього митрополит Мстислав підійшов до Наді Світличної, генерала Петра Григоренка й Леоніда Плюща, пригорнув їх і, цілуючи, сказав:

Вітаю Вас, мої любі і дорогі, вітаю Вас щиро і сердечно. Вас післанців уже троє, а троє це вже колегія та нагода до створення ще одного середовища, яких у нас на еміграції понад міру і потребу. Я глибоко вірю, що Ви, випробувані у боротьбі, до цього не дійдете, навпаки, візьмете на свої плечі тягар чорної роботи у системі нашої найвищої громадської установи, якою є лише і виключно Світовий Конгрес Вільних Українців!

Куляс: Дякую, Ваше Блаженство, за Ваші привітальні слова. Шановні делегати й гості, я хочу просити Вас, щоб Ви належно привітали присутню між нами нашу численну українську пресу. (Оплески).

З огляду на те, що ми дещо спізнилися з нашою програмою, ми не зуміємо вичерпати того, що було призначене на сьогоднішню сесію. Як ви всі знаєте, сьогодні є концерт з нагоди нашого Конгресу, на який я вас усіх запрошую. З уваги на те ми мусимо переложити привіт митрополита Української Католицької Церкви та всі інші на завтра вранці, за що я, від імені президії, прошу Вашого вибачення. Одночасно прошу Вас усіх прибути на залю нарад точно о год. 9-тій ранку на продовження нашої сесії.

* * *

П'ятниця, 24 листопада 1978 р., 9:00 год. рано.

Продовження першої сесії.

Куляс: Заки розпічнемо нашу програму, я хочу подати декілька інформацій та оголошень. Я думаю, що ми повинні респектувати бажання всіх тих делегатів, які не курять, і прошу всіх курців стриматися від курення на залі нарад. Далі, я прошу вас усіх, які просять голосу, дотримуватися такого порядку у ході дискусій. Хто хоче забирати слово, повинен підійти до найближчого мікрофону й там чекати. Коли на нього прийде черга, дискусант повинен подати своє ім'я, прізвище та місцевість і організацію, яку він заступає. Так само просимо усіх скорочувати свої пропозиції і побажання, а зокрема усіх тих, які захочуть пізніше дискутувати.

Коли ж дійде до голосування, то ділова президія вважає, що найкращий спосіб проведення його, щоб уникнути всякого непорозуміння, при допомозі піднесення рук із картками, які вас уповноважують голосувати. Отже, приступаємо до нашої програми.

Я бачу, що хтось там хоче говорити. Чи ви у справі формальній? Прошу!

Андрій Качор з Вінніпегу, Комітет Українців Канади. Я вважаю, що буде замішання, якщо ми будемо вставанням голосувати. Було б добре, щоб делегати, встаючи, підносили картки, які їх уповноважують до голосування.

Куляс: Дуже дякую! Заввага слухна, але я не мав на увазі кожночасне голосування, а тільки тоді, коли заходить на те якась потреба, бо голосувати самим піднесенням карточок, які рухаються — і їх є надзвичайно тяжко рахувати. Президія застосує таке голосування тільки тоді, як на те буде потреба. Ми просимо тепер до коротенького привіту представника Української Греко-Православної Церкви в Канаді, Їх Преосвященство митрополита Андрія. Прошу, Високопреосвященний владико. (Оплески).

Митрополит Андрій: Світлий Конгресе! Від імени Української Греко-Православної Церкви в Канаді, яка постійно стоїть на сторожі церковно-релігійних справ Української Православної Церкви та культурно-національних справ українського народу, я вітаю Вас усіх учасників Конгресу й бажаю якнайбільших успіхів у здійсненні тих завдань, які поставив перед собою Світовий Конгрес Вільних Українців для добра усієї нашої української спільноти в діаспорі й на рідних землях. Дай Боже, щоб ми могли спричинитися до

уможливлення свідомості потреби об'єднання разом з українським народом. Щоб цей Конгрес спричинився до прискорення визволення нашого народу, коли Україна стане вільною державою, коли на волі помоляться невольничі діти. Боже благословення нехай береже наш народ в Україні й поза її межами.

Ще раз сердечно вітаю вас і бажаю успіхів у вашій праці. Слава борцям за волю України! (Оплески).

Куляс: Дуже дякуємо, Ваше Преосвященство! Наступний привіт від голови Українського Баптистсько-Євангельського Братства, достойного пастора Олекси Гарбузюка. (Оплески).

Пастор Олекса Гарбузюк: Пане голово, достойна Президіє, високопреподобні митрополити, єпископи, владики й пастори українських Церков, вельмишановні делегати й гості Світового Конгресу Вільних Українців, брати і сестри! Я щасливий за те, що маю привілей і ласку від Господа Бога привітати вас усіх, привітати Третій Світовий Конгрес Вільних Українців від Всеукраїнського Євангельсько-Баптистського Братства й Української Баптистської Церкви із помісними церквами у Сполучених Штатах Америки, в Канаді, в Південній Америці, Австралії та в Західній Європі і від нашого багатострадального Братства України, нескореного, незломного і високий дух якого ми смиренно репрезентуємо. Зарівно вітаю Вас також від Українського Євангельського Об'єднання Північної Америки. Для нас, українських баптистів, Світовий Конгрес Вільних Українців — це невід'ємна частина духовного тіла українського народу і соборної України. Для нас це надзвичайно важлива установа, яка провадить боротьбу за звільнення своєї нації. Україна в неволі. Москва — як символ антихриста, закувала в кайдани нашу націю й захотіла зломити тіло й духа українців, однак вона не зуміла роз'єднати соборного тіла України. Але одна рука цього соборного тіла — України — з Провидіння Божого, ще вільна. І ця рука діє у тому напрямку, щоб розкувати все тіло, працює, щоб звільнити Україну, а ним є Світовий Конгрес Вільних Українців. Пальцями цієї руки — Світового Конгресу Вільних Українців — є українські Церкви, українські наукові установи, допомогіві інституції, братські союзи, українська вільна преса і, очевидно, українські політичні партії. Це все повинно б діяти і співпрацювати довкола Світового Конгресу Вільних Українців і бути не тільки допоміжною, але рушійною силою, кров'ю, що так скажу, в жилах нашого серця, в діаспорі — Світового Конгресу Вільних Українців. Ця думка запалює нас духом єдності, духом життя, духом активності і духом спільної боротьби за права України, за права українського народу між усіма народами світу.

Живемо у часі, коли ми не можемо собі дозволити на ухилення від співпраці, на вилім, на ухилення від спільної боротьби за волю України, за права української людини і за права українських Церков. Це часи, в які ми не можемо дозволити собі на упадок, на байдужність, на такий духовний стан, який оплакує наш національний пророк, Тарас Шевченко:

Тяжко впасти у кайдани, умирати в неволі,
А ще тяжче спати, спати, і спати на волі.

Ми, українські баптисти, щасливі бути складовою частиною Світового Конгресу Вільних Українців. Ми щасливі вітати цей особливий третій Світовий Конгрес і бажати йому великих успіхів і повноти Божих благословень. Але до того нашого слова ми ще більше щасливі додати наше палке бажання підсилювати зусилля Світового Конгресу Вільних Українців у його змаганнях і боротьбі за волю України, за права людини, за права мучеників за віру Христову і за волю всіх українських Церков. І якщо ми невеликі числом у діаспорі і кількістю «не сильні», то, мої пані і панове, я з надією на Бога Всемогутнього заявляю, що ми допоможемо будувати Божий Храм. Слово Боже, св. Євангелія говорить, що «коли ми слабі, то ми сильні». Сильні духом! Слабі в людській уяві, але сильні вірою у всемогутнього Бога. Одиниці були першими дисидентами у Советському Союзі минулого десятиліття і вони запалили високий дух спротиву і вони народили сильних духом, скорити яких безсиле навіть дияволовладдя совєтської імперії, народили правозахисний рух, народили нових борців за Богом дані права людини і права Церкви Христової. Вони, по-людському не сильні, українські баптисти мали силу оточити дім ЦК і заспівати гімн нескорених, гімн волі духа: «Нас кайдани, мури, ґрати не злякають, не страшні, за Христа ми йдемо страждати і не зрадим Йому, ні!»

Від тих нескорених мучеників за віру Христову, сентименти яких репрезентує духово Українське Євангельсько-Баптистське Братство, я вітаю Вас! Вітаю Вас від Української Баптистської Церкви і бажаю Вам найкращих успіхів і повноти Божих ласк. Господні благословення нехай вітають над Третім Конгресом Вільних Українців! Щастя Вам Боже, і нехай живе СКВУ! (Оплески).

Кулас: Дякуємо. Привіт від Української Католицької Церкви буде подано через грамофонну стрічку, яку ми заслухаємо дещо пізніше. Його якраз тепер приготують і тому він відложений. Я думаю, що привіт буде готовий о год. 10:30 і прошу, щоб усі делегати були тоді на залі і мали змогу заслухати привіт від Блаженнішого патріярха Йосифа. (Оплески).

Кулас: Ми приступаємо тепер до коротеньких привітів від представників наших центральних установ. Я не буду викликати їх поазбучно, а радше по віддалі країн від нашого Конгресу. Тому я попрошу тепер представника централі в Австралії, а ним є пан Юрій Денисенко. Просимо! (Оплески).

Денисенко (Австралія): Світлий Конгресе! Я маю уповноваження привітати Вас від 45-тисячної української спільноти з далекої і теплої Австралії. Ми віримо, що в скорому часі ми, під проводом Світового Конгресу Вільних Українців, зуміємо створити один український релігійний, громадський і національний світовий фронт проти Москви. Хоча ми відчуваємо холодне трактування Австралії українцями Америки і Канади, ми вважаємо, що наш австралійський континент має важливий відтинок українського фронту в південній Азії, Японії, Китаю та Індії. Нас тривожить те,

що поза кулісами СКВУ йде партійна гра, яка підриває авторитет і працю СКВУ. А що найважливіше, вона відпихає, а не притягає нашу свідому українську молодь. Ми бажаємо, щоб Світовий Конгрес Вільних Українців діяв і надалі як об'єднуюче тіло цілої української діаспори, а не був тільки як інструмент якоїсь одної групи однодумців. (Оплески).

Ми, австралійські українці, не бажаємо собі, щоб провід СКВУ мусів чекати у своїх навіть важливих і наглих рішеннях на апробату якоїсь одної партії чи якогось одного українського угруповання. (Бурхливі оплески). Ми бажаємо собі, щоб СКВУ діяв негайно, як цього вимагає ситуація і без цензури в імені всіх п'яти континентів, а не тільки одного континенту світу, а головне, в імені всіх тих, що живуть там, в Україні, в імені тих, які не займаються пустомельством, але практично борються і добиваються людських прав (оплески), ризикуючи власним життям своїм і своїх родин. І власне нашим завданням є довести до відома світу про змагання народу за свої права, людські і національні.

Ми переконані, що власне це повинно бути кличем наступного проводу СКВУ. Союз українських організацій Австралії з його 32 організаціями й громадами дякує уступаючій управі Світового Конгресу за їхню працю, за труд і складає признання за успіх та піднесення авторитету нашої найбільшої світової централі. Наша громада готова доложити максимум зусиль, щоб ви могли досягнути намічену ціль. Щастя Вам Боже! (Довготривалі оплески).

Куляс: Дякуємо. Наступний привіт виголосить представник далекої Аргентини, Володимир Котульський. Просимо.

Котульський (Аргентина): Високостойна Президіє, Світлий Конгресе! В імені зорганізованої громади Аргентини маю велику честь і приємність привітати Вас усіх тут на цьому величавому здвизі. Наша делегація з країни Південної Америки прибула сюди, щоб заманіфестувати нашу співучасть у боротьбі нашого народу за свободу, за свою державу. (Оплески). Делегація, яку я очолюю, представляє 25 українських організацій та установ Аргентини, які заступають понад 300 тисяч населення українського роду.

На кінець мого коротенького привіту висловлюю побажання повного успіху для Третього Світового Конгресу Вільних Українців, еднаючи всі наші сили у великому змагу. Щастя нам Боже, і будьмо одне, як цього від нас вимагає наша батьківщина — Україна. (Оплески).

Куляс: Дякую! А тепер має слово представник центральної репрезентації в Європі, пан Степан Мудрик. (Оплески).

С. Мудрик (Європа): Преосвященні владики, преподобні отці, шановні представники українського політичного, громадського і всього організованого життя, дорога молоде, дорогі делегати, пані й панове, Світла Президіє. В імені Осередку громадських організацій в Європі передаю Вам щирий привіт і бажаю успіху в конгресових нарадах. Наш Конгрес відбувається у час жажливого наступу московського імперіялізму на нашу націю, на нашу українську національну духовість, на душу української людини. Покійний наш

поет Василь Симоненко зіставив нам слова, які постійно пригадують, що нам не вільно забути України, перебуваючи на чужині.

Україно, ти моя молитво,
Ти моя розпуко вікова,
Гомонить над світом битва,
За твоє життя, за твої права.

Поет говорить, що йде битва за життя і права українського народу, а ми, як частина українського народу, що опинилася на чужині не зі своєї волі, маємо бути учасниками цієї битви за життя і права українського народу. Ворог свій наступ на нашу національну душу провадить своїм рафінованим фронтом навіть і тут на чужині. Він хоче завалити наше організоване життя і зробити його нездібним до праці потрібної для нашої батьківщини України. Наша віра в Бога, наша віра у нашу національну правду додає нам сили у боротьбі з відкритим і прихованим ворогом.

Наша боротьба, наша праця, наш Конгрес — це все для добра нашого народу — будуть успішні, коли ми здійснюватимемо їх об'єднано. Дай нам Всевишній сили, витривалости і розуму в завершенні нашого Конгресу. А дух тих, що впали за волю нашого народу, дає нам сили і насаги до праці, до успіху. Щастя нам, Боже!

Куляс: Дякуємо. А тепер ми йдемо до холодної, але симпатичної Канади і просимо до слова д-ра Сергія Радчука, голову Комітету Українців Канади.

Д-р Сергій Радчук: Пане голово, почесна Президіє, світлий Конгресе! В імені Комітету Українців Канади, який на своєму шостому Конгресі в 1959 році перший схвалив резолюцію про потребу скликання й організування Світового Конгресу Вільних Українців, маю велику честь привітати III Світовий Конгрес Вільних Українців, його гостей і делегатів та побажати успіху у його нарадах і майбутній праці.

У згаданій уже резолюції VI Конгрес Українців Канади каже: «Добро української справи вимагає об'єднання всіх українців і всіх національних українських громадських організацій по всіх країнах та координації праці для збереження духової і культурної спадщини.

Українці Канади сьогодні, так само як і 20 років тому, стоять за сповнення тої великої місії, яку поставив перед собою Світовий Конгрес Вільних Українців. Прийміть від нас заяву, що ми підтримаємо кожний корисний почин для української спільноти, ми Комітет Українців Канади разом з усіма його провінційними радами, відділами і представниками та всіма 28 організаціями.

Після майже 90 років поселення українців у Канаді ми зуміли стати рушійною силою у проведенні політики багатокультурности в цій країні. Ми докладаємо всіх зусиль для розвитку української мови й культури і збереження української національної ідентичности та оборони прав українського народу в Україні з позиції громадян Канади.

Під сучасну пору нас найбільше турбує безперервне і посилене нищення національних і людських прав українського народу під совєтсько-московським режимом і тому ми використовуємо кожну

нагоду для оборони законних прав України перед парламентом і урядом Канади. Мої дорогі, очі українців цілого світу звернені на цей III Конгрес, а тому приступаймо до участі в ньому ділово, побратерському та об'єднано, пам'ятаючи, що ми в першу чергу українці, на плечах яких тяжить моральний обов'язок високо нести прапор Світового Конгресу Вільних Українців, нести його гордо, справедливо і непохитно.

Ще раз щиросердечно усіх вас вітаю і бажаю, щоб III Конгрес перейшов взірцево й осягнув сподівані конструктивні наслідки. Боже, нам у цьому допоможи! (Оплески).

Куляс: Дуже дякую пане Радчук! Тепер я хочу поінформувати вас, що між нами є також представники Бразилії, які будуть представлені на нашому полуденку від год. 12-ої до 2-ої. Наступний привіт є від Українського Конгресового Комітету Америки, який виголосить його голова д-р А. Добрянський. (Оплески).

Д-р Добрянський (УККА): Дорогі делегати, мені дуже приємно вітати вас тут в Америці і я радію з того, що ви могли до нас приїхати. Але ви знаєте, і я знаю, що мій привіт мусить бути в англійській мові.

Fellow Ukrainians, near and from far away, I most warmly greet you on behalf of the Ukrainian Congress Committee of America. Once again, as it was 11 years ago, we are proud to host this Third World Ukrainian Congress and are certain that with your full cooperation and participation it, too, will be a glorious success. For what lies ahead, both globally and regionally, it is imperative that together we must move.

From the strategic vantage point of our own country, these United States of America, let me just cite five necessary guidelines for this Congress and its operating agencies beyond. These guidelines constitute a part of the current policy and programmatic of UCCA and, hopefully, in the spirit of Ukrainian togetherness you will seriously consider them for support and implementation in your respective countries:

First, on the ideological plane, the theme of human rights — all three generic categories: personal, civil and national — is an old one for us, but it is permanently dear to our hearts. We have strongly supported President Carter's policy of human rights, but with equal intensity we have urged its definitional fulfillment and application in the broadest category of these rights. Specifically the category of national rights, which means national independence and freedom, especially for the largest non-Russian nation in Eastern Europe and all other captive nations in that last remaining, major empire called the USSR. This direction was not sufficiently pursued in Belgrad. Looking to Madrid in 1980, on this, both philosophically and activistically, together we must move.

The second guideline for WCFU is a more intensified concentration on the United Nations. When in that body a committee praises this empire/state for "progress in human rights," such travesty of truth has reached the pinnacle of political prostitution. One the most flagrant ironies of our day is to witness representatives

of former colonies of Western empires cavort with and support Soviet Russian agents of this last remaining, major empire to the detriment of over half of the USSR population residing in the non-Russian colonies of imperialist Moscow. There's much work to be done here and, on this, together we must move.

Third, a vitally important guideline is the movement to seek the resurrection of the Ukrainian Orthodox and Catholic Churches in Ukraine. How can one talk about human rights and ignore these most outstanding cases of Stalinist religious genocide? We shall penetrate this stony silence in the Free World by pressing for U.S. Congressional leadership to arouse even world religious bodies on this blatant violation of human religious rights. The providential meaning of a newly-elected Pope from a Moscow-dominated country, the formation recently of the organization Freedom of Faith — A Christian Committee for Religious Rights and many other events are providing a bright climate of opportunity for the success of this task. But to take advantage of this new climate: again, together we must move.

The fourth guideline proposed is organizational action with other world congresses which have in common the plight of the captive nations. What this calls for is contact and projects for mutual and stronger action. The Lithuanians, Latvians, Estonians, Slovaks and others have their world congresses. Initiative along this line can produce multiple dividends. Cooperative action, for example, focused on non-Russian athletes in the USSR teams during the '80 Olympics in Moscow is just one of many imaginative tasks for coordinated action. But this, too, demands that together we must move.

Finally, the Captive Nations Week movement, not only in the United States but also in other areas of the world, sets the fifth guideline for this Congress. As many of you know, this movement has concerned Moscow — from Khrushchev down to Brezhnev and his spokesman Arbatov — more than any other in these past 20 years. We have even had a running battle with our own Presidents in this country. No wonder. Let me remind you, each and everyone, that nowhere in the legal statutes of sovereign governments in the Free World can you find a law calling for the independence and freedom of Ukraine, as well as other captive nations, other than in Public Law 86-90 our own Government. Think about this striking fact. If the free Chinese, voicing the freedom cries of the largest nation in Asia, can superbly observe and advance the annual Captive Nations Week, why can't free Ukrainians, voicing the freedom cries of the largest non-Russian nation in Eastern Europe, assume similar leadership in all the countries represented here? Next year will be the 20th anniversary of Captive Nations Week. This will be another opportunity for all represented here to assume this leadership. And, believe me, on this, together we must move.

In realizing these guidelines for thought and action, rest assured that UCCA will do its maximum part. We earnestly hope that through this Third Congress, together, we shall do our respective parts for the

trend of events points in only one direction — together we must move for the liberation of Ukraine and all of the captive nations. Slava Ukraini!

(Оплески)

Куляс: Дякуємо, пане докторе. Шановні делегати. Мене інформують, що вже готова стрічка із привітом Блаженнішого патріярха Йосифа. З уваги на те я прошу всіх делегатів повернутися на залю нарад, щоб ми могли уважно заслухати цього привіту з магнітофонної стрічки.

ДО СВІТЛОЇ ПРЕЗИДІЇ ІІІ СВІТОВОГО КОНГРЕСУ ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ в Нью-Йорку, ЗСА

**Високоповажані Делегати, Гості й Учасники!
Дорогі в Христі Брати і Сестри!**

Вітаю Вас в імені цілої нашої Помісної Української Католицької Церкви і нашої Єпархії, численно зібраних на цих Ваших нарадах, нашим старим християнським привітом: Нехай Вам Бог помагає! Водночас засилаю свої молитви до Святого Духа, щоб наповнив Ваші серця взаємною пошаною і любов'ю, а Ваші уми благорозумієм і Божою Мудрістю, щоб просвічував Вас у Ваших нарадах та збуджував добрі наміри. Молю Господа, щоб допоміг здійснити Ваші корисні постанови на добро української Церкви і Народу.

Дорогі Браття і Сестри, над нашим народом в Україні зависла велика небезпека — нищення його вікової християнської духовости, постійного зменшування його фізичної сили та денаціоналізації.

Майже 60 років триває релігійне переслідування на Україні режимом, який відкрито проголосив себе войовничо безбожницьким і свою ідеологію та державну рацію поставив понад усі духовні вартості, підносячи їх до рівня псевдорелігії. Відновлену в 1920-их роках Українську Автокефальну Православну Церкву він розгромив в 1930-их роках, а понад 30 років тому жертвою цього переслідування впала й Українська Католицька Церква, і це переслідування не тільки триває, але і посилюється, бо сотні священників, монахів і мирян живуть по тюрмах, на засланні, або репресовані на маргінесі суспільного життя.

Національний і соціальний гніт та невідрадні побутові умовини спричинили великий спад у числі народин серед нашого народу в Україні, а добробут і бажання життєвих вигод мають ці самі наслідки їй серед наших людей на поселеннях. Знову ж постійне, доцільно спрямоване вимішування людности, переселювання її поза межі України, як і пляново та послідовно здійснювана русифікація урядовими чинниками ССРСР, особливо в шкільництві, а також у всіх інших ділянках життя нашого народу в Україні, приносить втрати великого числа наших людей і їхніх дітей.

Денаціоналізація української молоді на поселеннях, яка починає покидати свою Церкву та забувати про своє національне походження, є також загрозливим явищем. Тому в цей час нашого національного

лихоліття, коли мусимо змагатись за душу й серце кожної української людини, а особливо молодії людини, провідні українські одиниці, а передусім ті, що стоять у проводах українських великих і центральних організацій, повинні змагати до єдності думки й діла, особливо в справах, що є всенародної, загально-національної вагомості і значення.

Перед Вами, як представниками всієї вільної української спільноти на поселеннях, стоїть велика відповідальність перед історією й українським народом за його сучасну долю. Тому подумайте і застановіться над тим, як найкраще допомогти нашим терплячим братам в Україні, як піднести ім'я України на поселеннях, як забезпечити розвиток і плекання української культури й науки на здорових началах нашої вікової духовості та тисячолітнього досвіду християнського релігійного життя; як розвинути всебічну опіку над українською молоддю і як, вкінці, переконати наше чуже оточення про нашу правду? Коротко — як приготувитись до подій, що можуть у найближчій майбутності на нас грянути і застати нас неприготованими і тоді про нашу долю знов будуть рішати чужі люди. Будьмо солідарні і плекаймо почуття відповідальності за нашу долю.

Ще одна важна справа стоїть перед нами всіма. Зближається великий Ювілей 1000-річчя хрещення Руси-України. Справа достойного його відзначення важна й свята для нас усіх, і ми повинні відзначити його в єдності й любові, бо це основний заповіт Христа-Господа для всіх християн. Вашою заслугою перед історією нашого поселення буде поміч у підготовці цього Ювілею, а конкретно — участь у спільнім Ювілейнім Комітеті єпископів, священників і мирян. Це імператив сучасної дійсності.

Хай теперішнє лихоліття нашого народу не знеохочує Вас, а навпаки — хай додасть Вам нових наснаг і сил до праці для цього народу і його світлішого майбутнього. Ми певні, що Всевишній Господь винагородить його за дотеперішні терпіння.

Ще раз бажаю Вам великих успіхів у Ваших нарадах і постановах та благословлю Вас і всі Ваші добрі наміри й діла.

Благословення Господнє на Вас!

Патріарх і Кардинал Йосиф

Дано в Римі при Патріяршому Соборі
Святої Софії у Празник Преображення
Г.Н.І.Х., дня 19-го серпня 1978 Р.Б.

(Оплески).

Куляс: Шановні делегати, як вам відомо, Блаженніший патріарх не міг бути особисто присутній на наших нарадах між нами, тому я пропоную, щоб ми вислали Блаженнішому патріярхові Йосифові привіт такого змісту:

«Третій Конгрес СКВУ висловлює свою вдячність Патріархові Йосифові, Ісповідникові віри і Голові Помісної Української Католицької Церкви за його тепле звернення до учасників нашого Конгресу. Ми високо оцінюємо оборонку акцію його релігійної свободи і прав людини». (Оплески).

Така телеграма-привіт буде негайно вислана до Блаженнішого патріярха Йосифа І.

Під кінець наших привітів я попрошу нашу найновішу дисидентку з України, паню Надю Світличну до короткого привіту. (Довготривалі оплески).

Надя Світлична:

Такої кількості українців, зібраних разом і так багато прихильних усмішок та добрих очей я ще в своєму житті не бачила. Це дуже зворушує. Насамперед я хочу подякувати всім вам, передовсім комітетам захисту прав людини, які постійно — часом непомітно, але завжди дійово — допомагали мені й допомагають моїм друзям там на Україні й далеко від неї — у великій і малій зонах, як у нас казали. (Оплески).

Дуже дякую всім, хто привітав мене за межами України у важкий для мене час, у перші дні розлуки з батьківщиною. Це настільки зворушило, що мені навіть досі ще не довелося відчутти чужину: я постійно серед своїх людей, і мені ніколи ще було тужити за Україною, за тими рідними і близькими мені, що лишилися по той бік ґрат.

Коли я виїздила сюди, мені багато давали порад, наказів, хоч це сталося несподівано і з більшістю своїх друзів я навіть побачитися не змогла, бо й не вірила в можливість виїзду, це сталося для мене як незрозуміле диво. Більшість тих наказів, що хотіли передати вам мої земляки, зводилися до одного для нас тут, усіх, хто має можливість вільно говорити, вільно спілкуватися поміж собою, хто має змогу вільно виявити свої симпатії й антипатії: щоб не витрачали духу свого на ворогування, на дрібничкові порахунки, а щоб завжди пам'ятали про основне — про те, що в нас є батьківщина, яка об'єднує всіх нас, де б ми не були. (Оплески).

Бувають ситуації, коли безпосередню підтримку інших людей важко відчутти, її не видно і не відчутно. Але навіть тоді є якась підсвідома певність, що є добрі люди на світі. У важкий для мене час, коли мене розлучили з моїм сином і з усіма близькими, коли я потрапила за ґрати, бувало нестерпно тяжко. Здавалося, що я вже сама в усьому світі лишилася, що всі або забули, або злякались і поховались в свої нори. Тоді мені великою підтримкою був один рецепт, яким поділився колись зі мною Бвген Сверстюк, може, й сам того не знаючи, яке це матиме для мене значення. Це був вірш Рабіндраната Тагора, великого бенгальського мистця і гуманіста. Я хочу поділитися цим рецептом наснаги з вами — в своїй інтерпретації:

Якщо на твій клич не прийде ніхто,
тоді вирушай сам.
Сам вирушай, один вирушай,
в путь вирушай сам.

Якщо скує всіх ганебний страх
(О, доля твоя нелегка!)
і кожен у відповідь мовчки зітхне
і боязко очі схова, —
сам говори — твоя совість і глузд
підкажуть тобі слова.
Тоді говори сам.

Якщо підуть від тебе всі.
(О, доля твоя нелегка!)
Якщо всі покинуть тебе
і буде важкий твій шлях, —
ти все ж продовжуй вперед іти.
Хай ноги зіб'єш до крові —
іти продовжуй сам.

Якщо буде темна, пекельна ніч —
шаблею вітер і злива, як лід,
і ніхто не запалить вогню, щоб тим,
хто йде у пітьмі, допомгти, —
тоді ти сам свій вогонь запали —
батру гніву й любови жар.
Свій вогонь запали сам.

Якщо на твій клич не прийде ніхто,
тоді вирушай сам.
Сам вирушай, один вирушай.
В путь вирушай сам. (Оплески).

Бувають ситуації, коли доводиться вирушати самому в путь. Але нас тут багато, і якщо ми пам'ятатимемо про головне, про Україну, — то значить, іще не вмерла. Дякую Вам за увагу.

(Довготривалі оплески із повстанням з місць).

Частина Президії III Світового Конгресу Вільних Українців. У першому ряду: зліва пані Віра Бучинська, а далі Леонід Плющ, Надя Світлична, ген. Петро Григоренко і д-р Сергій Радчук. Другий ряд: єп. Андрей Кушак, архиеп. Андрей — митрополит Української Греко-Православної Церкви, при мікрофоні Юліян Куляс, голова Ділової Президії III Конгресу, побіч д-р Микола Кушпета, [?], митрополит Метислав, УПЦ, єп. Ніль Саварин, єп. Ісидор Борецький.
 (Фото: Осип П. Старостяк)

ДРУГА ПЛЕНАРНА СЕСІЯ

24 листопада 1978 р., год 9:00 - 12:30

1. Звіт Президії Секретаріату

Ю. Куляс: Відкриваючи другу пленарну сесію, я попрошу до звіту заступника голови Секретаріату, п. Миколу Плав'юка.

Микола Плав'юк: Пане голово, світлий Конгресе! Звіти з діяльності Президії СКВУ були видруковані і розіслані на адреси всіх наших делегатів. Повний звіт ви маєте на руках, бо він був вложений до течок, які кожний делегат отримав. Нас інформують, що правдоподібно, у зв'язку з поштовим страйком у Канаді, деякі делегати тих звітів не отримали, зокрема ті у віддалених країнах. Тому ми подамо у скороченій формі інформації про справи, які видруковані повністю у звіті, з тим, що я реферую загальні інформації, генеральний секретар їх доповнить, а скарбник подасть інформації про касовий стан. Після того буде окремий звіт Контрольної Комісії. Всі члени Президії СКВУ будуть присутні в часі запитів і дискусії і, якщо скарбник, чи генеральний секретар, чи я не заторкнемо деяких справ, а вони надруковані у звіті, то, очевидно, ви маєте змогу поставити запити у часі дискусії, і кожний з нас буде відповідати на питання про справи, які будуть до нас спрямовані.

В останніх п'яти роках Президія СКВУ діяла в такому складі, як є у друкованому звіті, і її очолював о. д-р Василь Кушнір. До Президії належали теж і представники українських Церков, а саме високопреосвященніші владика: митрополит Максим Германюк, блаженніший митрополит Мстислав Скрипник, єпископ Ізидор Борецький, протопресвітер о. д-р Семен Савчук, достойні пастори Лев Жабко-Потапович і Йосафат Іваськів. За той час ми відбули 87 вужчих та 12 ширших засідань-нарад Президії і 5 пленарних сесій Секретаріату СКВУ. Ми поділили між собою обов'язки так, що відповідальність за загальну репрезентацію ніс президент СКВУ, п. д-р Василь Кушнір, зв'язок з українськими Церквами, радами, комісіями і організаціями був моїм обов'язком, пані Стефанія Савчук, другий заступник президента, відповідала за зв'язки зі Світовою Федерацією Українських Жіночих Організацій, Василь Кирилюк, третій заступник президента, — за фінансову діяльність Бюра СКВУ; Юрій Шимко — генеральний секретар, д-р Франко Мартинюк — скарбник, д-р Юрій Даревич — керівник Інформаційної Служби, а д-р Микола Кушпета — голова Фінансової Комісії.

Одною з перших справ, якою Президія зайнялася, була ліквідація Організаційної Комісії II-го Конгресу СКВУ, що відбувся у Торонто. Ця Комісія передала Президії СКВУ фінансову надвишку в сумі 60,156.62 доларів. Це й були фонди, з якими Президія розпочала свою діяльність.

Бюро Президії знаходилося в Торонто, спершу при вул. Янг ч. 2200, а від листопада 1975 року, завдяки меценатам панству Михайлові і Ярославі Шафранюкам, у приміщенні Канадської Української Мистецької Фундації при вул. Блур ч. 2395А, яке вони відпустили даром для потреб СКВУ.

В часі нашої каденції ми працювали двома бюроми, одно в Торонто під керівництвом панни Люби Ткаченко, а друге в Нью-Йорку під керівництвом адвоката Андрія Семотюка і останньо — Бориса Потапенка. Крім того, ми мали цілу низку осіб, які нам допомагали, і у звіті подано їхні імена. Президія, згідно зі статутними вимогами, впорядкувала членський стан, бо після першого Конгресу заіснувала така ситуація, що кожний учасник і учасниця того Конгресу, які репрезентували якісь організації, вважалися членами СКВУ. II-гий Конгрес ухвалив статутні норми, якими, крім українських Церков і центральних репрезентацій, оформив також членство різних організацій. Після перевірки в останній каденції ми мали заступлених у нашій системі понад сто організацій, з того сім центральних репрезентацій, з яких дві перестали існувати, а саме у Бразилії і в Австрії. Ми мали 24 крайові організаційні надбудови, 17 у Канаді, 22 у ЗСА і 22 крайові організації на терені Європи. (Докладний список у друкованому звіті).

Ми намагалися тримати якнайкращі зв'язки з нашими поселеннями, й у звітному часі о. д-р Кушнір відвідав у 1974 році українські громади в Лос-Анджелесі, Каліфорнія, в Австралії і також у Німеччині та Великій Британії. Того ж самого року д-р Франко Мартинюк і я відвідали СУБ в Англії, Український Центральний Громадський Комітет у Франції, він сам зустрічався з представниками українців у Бельгії і представниками ЦПУЕН у Німеччині, а я відвідав українців в Іспанії. В 1976 році д-р Юрій Даревич відвідав представників організованого життя у Франції. Так само влаштовано зустрічі з українським громадянством міста Вінніпегу, Ріджайни, Саскатуну, Едмонтону й Ванкуверу в Канаді в травні 1975 року і в Чикаго й Торонто в 1977 році.

На терені Південної Америки ми робили зусилля, щоб довести до спільної конференції, але з того нічого не вийшло. Замість того ми дістали прохання від п. Плахтина, голови Хліборобсько-Освітнього Союзу в Бразилії, про матеріальну допомогу тамошнім українцям. Ми використали той момент і поставили їм конкретну вимогу, щоб вони зорганізували крайову центральну репрезентацію, яка заступала б усю громаду Бразилії.

Кулас: Пробачте, що я мушу перебити Ваш звіт. Панове у Президії, я дуже прошу Вас, щоб ви задержали спокій. Так само просимо всіх делегатів вернутися на свої місця, щоб ми всі могли заслухати звіту. Якщо хтось хоче вийти на каву, то прошу зробити це так, щоб нам не перешкоджати в нарадах. Дуже дякую! (Оплески).

Плав'юк: Подібна ситуація була на терені Венесуелі. Ми скористали з професійної поїздки туди інж. Миколи Мороза, і він відбув там розмови з чільними громадянами-діячами української громади. Внаслідок тих розмов рік пізніше там відновлено організаційну систему.

В Європі робилися заходи, щоб КОУГЦУ став міжкрайовою надбудовою Європи, яка охоплювала б усі західноєвропейські країни, але з тих заходів нічого не вийшло, бо СУБ вимагав статусу крайової централі, щоб репрезентувати всіх українців Великобританії, на що

не хотіли погодитися представники Об'єднання Українців у Великій Британії. З уваги на те цю справу залишено до полагодження на цьому Конгресі. Так само неполадки заіснували в Австрії, які ще й досі не полагожені.

На протязі останньої каденції Президія СКВУ видала шість різних звернень до української спільноти у вільному світі, а саме: у справі відзначення роковин смерти ген. Р. Шухевича-Чупринки, 50-ліття смерти Гол. От. С. Петлюри, 60-ліття української державности і десятиліття існування СКВУ. Крім того, були видані ще й інші різні звернення, пов'язані з діяльністю Комісії Прав Людини — КПЛ.

Згідно з резолюцією II Конгресу СКВУ Президія створила Інформаційну Службу СКВУ, у скороченні ІС СКВУ. За час свого існування ІС СКВУ видала досі 36 комунікатів для української преси і радіомовлень та англійською мовою для міжнародної преси. Крім того, видано шість випусків *Вісника СКВУ* з різноманітною тематикою. На жаль, ми не мали постійного редактора, і це утруднювало регулярну появу *Вісника*.

В 1974 році ІС СКВУ опублікувала англomовну брошуру про діяльність СКВУ, включаючи загальні дані про українців у діаспорі. З метою кращого інформування України про події у світі, а зокрема про діяльність української громади, яку совєтські інформації завжди подавали у кривому світлі, Президія СКВУ поробила пробні заходи про можливість побудувати власну радіовисильню і пересилати радіо-програми в Україну. Але, як виявилось, це було не під силу СКВУ з різних причин. Президія СКВУ використовувала радіо-сітку СіБіСі в Канаді, радіо «Свобода» і радіо «Ватикан», щоб пересилати відомості в Україну. ІС СКВУ провела успішну акцію для української справи на Олімпіаді в Монреалі в 1976 році за посередництвом Українського Олімпійського Комітету і Української Олімпійської Пресової Служби.

Пороблені були заходи, щоб нав'язати діловий контакт з українськими дослідно-інформаційними установами і організаціями, які займаються обороною прав людини в Україні. У зв'язку з тим 23 березня 1974 року в Торонті була організована зустріч представників тих організацій.

При СКВУ діяло дев'ять рад і комісій, більше або менше активних, при чому дуже важливу роль відіграла Комісія Прав Людини (КПЛ) під головством сенатора Павла Юзика з Канади. Згідно з рішенням II Світового Конгресу в Нью-Йорку відкрито бюро СКВУ для ведення акції на терені Об'єднаних Націй. Це бюро очолив молодий адвокат Андрій Семотюк, якому було поставлено два основні завдання: а) В загально-інформативній акції добитися статусу недержавної агенції і б) акредитації Інформаційної Служби при Відділі Публічних Інформацій ООН.

Я хочу ствердити, що перша акція не увінчалася успіхом, бо наше прохання було відкинено, але вже самим тим заходом нам удалося поширити інформацію про ситуацію в Україні під совєтським режимом і про СКВУ та його цілі серед різних державних агенцій при Об'єднаних Націях.

Друга акція Інформаційної Служби під кутом акредитації її при Відділі Публічних Інформацій знайшла своє позитивне оформлення й вона існувала під назвою ІС СКВУ. Докладніше про це написано у нашому звіті. Я хочу тільки ствердити, що діяльність нашого бюро відома представникам західних країн, як і країн советського блоку.

Варто підкреслити ще й те, що у зв'язку з відкриттям бюро СКВУ в Нью-Йорку о. д-р Кушнір запросив представників усіх політичних організацій на конференцію, щоб узгодити діяльність такого бюро. На конференцію прийшли представники всіх українських політичних партій, включно з Держ. Центром УНР, за виїмком ОУН(б), яка твердила, що така конференція є втручанням у сферу діяльності політичних партій.

Керівник нью-йоркського бюро А. Семотюк зумів нав'язати добрі контакти на терені ООН і втримував тісні зв'язки з українською громадою Нью-Йорку і Президією СКВУ. Акцію на терені ООН можна було розвинути завдяки Українському Народному Союзові, який допомагав різними способами. В 1977 році Семотюк відійшов, і на його місце прийшов п. Борис Потапенко, а йому до помочі став Роман Куделя. Докладніші дані про діяльність ІС СКВУ по день 30 червня ц. р. надруковані у звіті.

Бюро СКВУ брало участь у різних акціях оборони політичних в'язнів і міжнародних конференціях, і деякі з них я наведу хоч би для прикладу: акції в обороні Красівського, Плахотнюка, Терелі, Левка Лук'яненка, Миколи Руденка, Олексія Тихого та інших. Ми апелювали також до інших народів, щоб вони підтримали наші акції в обороні українських політичних в'язнів, а ми підтримували їхні акції. Зокрема велику акцію проведено в обороні Валентина Мороза, яка виявилася в організації Комітетів Оборони В. Мороза і протестних акцій у різних місцевостях вільного світу. Влаштувано різні масові зібрання з вимогою звільнення його. В акцію включилися також владики, високопреосв. Максим, митрополит УКЦ, і блаженніший Мстислав, митрополит УПЦ, пастор Лев Жабко-Потапович, сенатор Павло Юзик та інші. Комісія Прав Людини допомогла виготовити петицію до прем'єра Канади П'єра Трудо в обороні УКЦ в Україні, яку передала окрема делегація на чолі з митрополитом Максимом. Копії цієї петиції розіслано до всіх ієрархів Вселенської Католицької Церкви.

В березні 1976 року митрополит Мстислав розіслав апель до церковних діячів світу в обороні о. Василя Романюка. Він теж відвідав вселенського патріярха Атенагораса і представив справу церковного переслідування в Україні. В листопаді 1976 року окрема делегація представників українських Церков, на чолі з митрополитом Максимом, відвідала голову Відділу Прав Людини при ООН і представила йому петицію з 30.000 підписів в обороні віри і Церкви в Україні.

Весною 1977 року Українське Євангельське Об'єднання розіслало близько 60 звернень в обороні віри і Церкви до різних церковних і політичних чинників світу.

Митрополит Мстислав відбув кілька авдієнцій в Об'єднаних Націях і державних та церковних чинників, зокрема в обороні віри з

представниками Світової Ради Церков. Крім того, наша делегація відбула в тому часі зустріч з головою Світової Ради Церков у Торонто, Канада. Ми виготовили меморандум, представляючи совєтські переслідування Церкви й віруючих, при чому подали також і зразки реакції совєтських чинників на нашу акцію. В цьому нам багато допоміг директор Кестон Коледжу о. Майкел Бурдо, який на наше запрошення приїхав до Канади й Америки і виступав з публічними доповідями.

На жаль, нам не вдалося зорганізувати конференцію у справі порушення прав людини. Владика Максим і Президія СКВУ одержали в цій справі багато листів, а це вказує, що наша акція зробила належний розголос у тій справі. Цю акцію ми продовжуємо по тій самій лінії.

Крім Комісії Прав Людини, існувала також Комісія Українських Молодечих Організацій, у склад якої входили представники Пласту, СУМ і ОДУМ. Але ця Комісія не проявила жадної діяльності у звітному часі.

Наукова Рада діяла під керівництвом проф. д-ра Володимира Янева, але вона також не зуміла розвинути своєї діяльності. Президія СКВУ звернулася до УВАН і НТШ з проханням оформити Наукову Раду, щоб вони ще на цьому Конгресі цю справу вирішили.

Рада для Справ Культури діяла під керівництвом Володимира Лазовського, а опісля під проводом д-ра Богдана Стебельського. Звіт з їхньої діяльності видрукований разом з апелем Президії СКВУ, щоб розвинути її діяльність по всіх країнах. Президія СКВУ вважає, що Наукова Рада повинна мати свої представництва всюди, а не тільки в Канаді й Америці. В 1976 році Наукова Рада організувала відзначення 100-ліття Емського указу і в будинку м. Емсу, де той драконський указ був підписаний, вмуровано пропам'ятну таблицю.

Рада для Справ Культури була допоміжною в організації курсів диригентів, які відбулися в Канаді, два у м. Анкастер, а один у Торонті. Ініціатором тих курсів була пані Олена Глібович, а Провінційна Рада КУК Онтаріо допомогла в їхній організації.

Світова Координаційна Виховно-Освітня Рада (СКВОР) діяла спершу під проводом д-ра Едварда Жарського, а після його резигнації в 1977 році о. Теофіля Міненка. Звіти її видруковані повністю є на руках делегатів. В квітні 1975 року СКВОР скликала успішну Педагогічну Конференцію у Дітройті, в якій взяло участь близько 100 педагогів з Америки й Канади. Матеріяли Дітройтської конференції розмножено й вислано до всіх крайових централей. Ішлося про те, щоб ті матеріяли простудіювали на місцях і вирішили, що в такій чи іншій країні відповідає місцевим вимогам, а що ні. Власне в Дітройті оформився т. зв. Педагогічний Осередок СКВОР із дев'яти осіб під головством д-ра Романа Дrajньовського. Літом 1977 року з ініціативи Педагогічного Осередку відбулися дві учительські конференції в Європі, у Мюнхені (Німеччина) і в Лестері (Англія). В них брали участь також д-р Р. Дrajньовський як голова і д-р Роман Трач як секретар Осередку.

На конференції в Мюнхені вирішено було організувати українську гімназію в Європі. Ідуть заходи, щоб видавати для учителів український педагогічний журнал.

Світова Рада Суспільної Служби на чолі з д-ром Володимиром Галаном розвинула широку діяльність. Заходами Президії СКВУ в листопаді 1976 року відбулася в Торонті нарада представників ССУК і ЗУАДК і спільними зусиллями проведено в січні 1977 року збірку на допомогу українським політичним в'язням. На жаль, не всі плани діяльності Світової Ради Суспільної Служби вдалося зреалізувати, тим більше, що в липні ц. р. помер її голова д-р Володимир Галан, а це велика втрата для української громади.

Світова Рада Українських Комбатантських Організацій, яку також очолював пок. д-р В. Галан, не була діяльна у звітному часі. Зате велику і корисну діяльність проявила Українська Світова Кооперативна Рада під головством п. Василя Ситника. Про їхню діяльність буде окрема доповідь, і тому я обмежуся тільки до ствердження, що вона об'єднує 83 кооперативи, що разом нараховують 94.670 членів у п'ятих країнах: Канада (УКРК), США (ЦУКА), Австралія (РУКА), Аргентина (ККРА) і Великобританія («Нова Фортуна»). Докладний звіт опублікований у нашому Звіті з діяльності. Оборотовий капітал УСКР становить 291 мільйон доларів.

Заки я попрошу до слова генерального секретаря і скарбника, дозвольте мені ствердити, що в самій Президії видано шість звернень до української спільноти у зв'язку з різними річницями, в тому 25-річчя смерті ген. Тараса Чупринки, 50-річчя смерті Гол. Отамана Симона Петлюри, 10-річчя існування СКВУ тощо. Докладніші дані про діяльність Президії СКВУ знайдете у друкованому звіті. Однак, на цьому місці дозвольте мені ствердити, що в самій Президії СКВУ з осідком у Торонто праця проходила безперебійно, і я вдячний президентові о. д-рові Василю Кушніреві за його допомогу й поради в нашій праці. Беручи до уваги його стан здоров'я, о. президент виявив немало зусилля, щоб брати участь у нашій діяльності. Дозвольте мені зложити о. президентові окрему подяку, а крім того, ми з Президії матимемо ще деякі інші формальні пропозиції. (Оплески).

Я не буду вирізнявати нікого з членів Президії, бо осуд про нас і нашу працю повинні видати ви, шановні делегати і делегатки. Я тільки хочу подякувати знову ж таки публічно тим, які часто наші широкі плани, теоретичні дискусії й наради мусіли виконувати у щоденній муравлиній праці. Якщо нам удалося зберегти контакт із нашими організаціями і служити вам інформаціями, то в першу чергу заслуга наших працівниць і працівників. Всі вони люди молодшого покоління, які цікавляться нашою громадською діяльністю. І знову ж дозвольте, що я не буду вичислювати всіх їх поіменно, але хочу подяку скласти на руки нашого керівника бюро в Торонто — Люби Ткаченко і керівника бюро в Нью-Йорку — Бориса Потапенка. (Оплески).

Але крім доброї волі, в нашій діяльності потрібний ще один дуже важливий елемент, який називається гроші, і про це вам дуже

докладно звітуватиме наш скарбник, д-р Франко Мартинюк. На цьому місці я почуваюся до обов'язку подякувати всім нашим центральним репрезентаціям, українським Церквам, а зокрема українській громаді, яка своїми пожертвами дала змогу продовжувати нашу діяльність. Очевидно, на перше місце вибивається безумовно українська громада Канади, і тому я дякую публічно Комітетові Українців Канади, усій українській громаді і їхнім Церквам на терені Канади за їхню жертвенність, бо вони покрили майже половину нашого бюджетового видатку. (Оплески). Я дякую Українському Конгресовому Комітетові і різним Церквам на терені Америки, які підтримали нашу діяльність. А також Австралії, Європі, Аргентині, усім тим країнам, які включилися в нашу дію, кожний по своїй спроможності. Але головне є те, що всі українські поселення в світі відгукувалися на наші прохання і виявили для нас повне зрозуміння, а це додавало нам охоти виконувати нашу працю. Тому всім вам я щиро дякую за вашу моральну й матеріальну підтримку, без якої наша діяльність була б немислима. Щиро дякую. (Оплески).

Куляс: Щиро дякую заступникові голови Президії СКВУ за такий обширний звіт. Шановні делегати, ви всі матимете нагоду взяти участь у дискусії над звітами. А тепер я попрошу до слова генерального секретаря, а ним є новообраний парламентарист Канади, пан Юрій Шимко. (Оплески).

Юрій Шимко: Щиро дякую, пане голову. Високопреосвященніші Владики, Світла Президіє, Всечесніші Отці, дорогі Делегати, Пані й Панове! Я довго говорити не буду й тому прошу на короткий час Вашої терпеливості.

Одною з найголовніших зовнішніх акцій була справа деколонізації Советського Союзу і наші зв'язки з іншими конгресами. Ви всі маєте звіти, і я думаю, що після коротких завваг відносно пріоритетів і майбутньої діяльності Світового Конгресу Вільних Українців дуже радо буду відповідати на Ваші запити.

Згідно зі статутом СКВУ завдання Світового Конгресу Вільних Українців — це державна незалежність і національні права українського народу. В другій частині нашого статуту сказано, що поміч і боротьба за національну незалежність і права українського народу мають бути узгіднені з універсальною декларацією прав людини. Як було згадано, вони мають бути згідні з декларацією як Організації Об'єднаних Націй, а не прав людини. З цією секцією нашого статуту, дорога українська громадо, ми зайшли у сліпий кут, бо якимсь дивним, еволюційним процесом за останні десять років стало модним у Західньому світі наголошувати лише людські права одиниць. Національне питання народів, чи то в СССР, чи в інших багатонаціональних країнах, вже, на жаль, не є пріоритетом закордонної політики будь-якої держави Західнього світу.

Советський Союз, навпаки, від самого початку свого існування по сьогодні наголошує антиімперіалістичну боротьбу і деколонізацію західніх імперій та національні права колоніальних народів чи то Африки, чи Азії. Власне тому советська пропаганда має успіх, бо згідно з їхньою конституцією всі народи СССР мають повні

національні права. Чомусь національне питання в сучасній совєтській російській імперії так трудно, так тяжко довести урядам свободолюбних держав до розуміння, що це пріоритети нашого століття. Це, властиво, повинно бути пріоритетом зовнішньої діяльності СКВУ. В цьому контексті, як світова установа в Західньому світі, яка мала б бути захисником нашого поневоленого народу, ми попали в пастку, бо в нас перекутилися, на жаль, пріоритети!

Не може національне право народу підкорюватись Деклярації оборони прав людини чи одиниці. Навпаки, оборона прав людини й одиниці підкорюється декляраціям оборони нації та оборони прав народу!

Сьогодні ми бачимо, що через ось це перекучення авторитетів і через цей сліпий кут, в якому ми сьогодні знаходимось у зовнішній політиці, створилось таке явище, що ми зійшли на людський борг, на торги людським життям виключно одиниць — отих страждаючих одиниць!

Торгуючи людськими правами одиниць, щоб викупити їм свободу, призабуто колективні права їхніх народів жити в свободі.

Боротьба для захисту поодиноких одиниць — це торгівля людським життям, де, наприклад, Західня Німеччина за шістнадцять до двадцяти чотирьох тисяч доларів виторговує і викупує дисидентів свого народу з-поза Залізної Заслони, де сьогодні йде мова лише про виміну одиниць, де сьогодні держави Західнього Світу, чи то Канада, чи Америка, говорять лише про возз'єднання родин та одиниць!

Кожна іміграційна справа вирішується лише на базі одиниць. Тут вже немає будь-якого колективного пріоритету прав народів. Воно не існує! Наш обов'язок цю ментальність змінити, дорога громадо! (Оплески).

Концентрація на одиниць — це і Леонід Плющ, і генерал Петро Григоренко, і Надія Світлична підкреслювали у нашій зустрічі в середу в амбасадах ЗСА й Канади. Вони благали, щоб в обороні людських прав ми не зійшли на рівень торгівлі невільниками, як це бувало в ХУІІ столітті, коли так неграми торгували, коли з Туреччини наш народ продавали на ярмарках країн Середземного моря. Так на модерних ярмарках в сімдесятих роках ХХ століття викупуємо цвіт нашого народу — наших дисидентів, одиниць!

Ціла концентрація нашої енергії йде шляхом оборони прав одиниць, а національні права нації-держави, на жаль, стали другорядними!

Вся наша енергія концентрується довкола оборони прав людини. Совєти ніколи не були проти тієї деклярації оборони прав людини, проголошеної Об'єднаними Націями. Згідно з звідомленням з Женєви, товариш Шевченко, представник Української ССР, одержав від Міжнародної Комісії ООН медалью — нагороду якраз за ту боротьбу на захист людських прав.

Совєти також ніколи не були проти акцій в обороні прав жінки чи прав дитини! Ми теж взяли участь у міжнародних акціях в

обороні прав жінки і дитини, в обороні житлового оточення, релігії та участі в міжнародному спорті.

Немає сумніву, що нам треба використовувати ці моменти, але скільки грошей видано на ці протестаційні акції на міжнародних конференціях, чи то в Мехіко, чи у Ванкувері! Скільки грошей втрачено під час Олімпійських Ігор! Скільки енергії!

Коли прийшлося говорити про акцію деколонізації ССРСР, шановні пані і панове, то я мушу, на жаль, заявити, як було трудно через два роки знайти зрозуміння і співпрацю, щоб провадити акцію, бо не бракувало й таких, які противились тому!

Голос із залі: Справа формальна, пане голову. Чи це є звіт, чи доповідь?

Ю. Шимко: Я звітую. Я звітую про діяльність. Отже підкреслюю, що пріоритет дуже важливий. І тому я з гордістю заявляю, що ми дали клич «Оборона Прав України і Деколонізація ССРСР», і він став кличем III Конгресу СКВУ. (Оплески).

А це є початок. Нехай цей клич, який започаткував цю акцію, безпосередньо увійде до пропонованих змін статуту, де мусить бути сказано, що боротьба за наші національні права не має бути згідна лише з одною *Деклярацією Оборони Прав Людини*, але згідна також з *Деклярацією Деколонізації і Підтримки Визвольних Рухів і Прав Народів*, проголошеною ООН. (Оплески).

Якщо ця моя пропонована зміна не буде прийнята під час цього III Конгресу СКВУ, нехай наступна нововибрана Президія серйозно подумає, щоб це таки було в Статуті СКВУ. Цього вимагає проста логіка і konieczність обставин.

І тому, якщо хтось вважає, що я стараюсь бути оратором і виголошую промову чи доповідь, відповідаю: Ні! Я лише старався представити Вам ситуацію, яка вимагає змін. І якщо ми, члени Президії, завважили потреби для змін під час нашої діяльності, тоді нашим обов'язком є відкрито про це інформувати Вас, делегатів цього Конгресу.

Наша діяльність мала і позитивні, і негативні аспекти. Ніхто не є перфектним, ні я, ні Президія не є перфектними. І якщо я буду наголошувати деякі критичні завваги відносно нашої діяльності, то це для нашої спільної користи, для Вас, шановні делегати, для майбутніх членів Секретаріату і членів Президії взяти те до уваги. Я не шукаю ораторських премій чи похвал. Це, власне, мої особисті зауваження, і прошу мені не перебивати так, як не перебивали попереднім звітуючим членам Президії. (Оплески).

Отже, коли ви поглянете на друкований звіт Президії, дійсно є проблема, коли ми, на 88 сторінках звіту, лише однією сторінкою звітуємо виключно про акцію деколонізації. Сумніваюсь, що причина в тому, що це була нова акція, чи в тому, що вона пізно почалася.

У «Віснику СКВУ» акція деколонізації заслуговує лише на п'ять параграфів згадки на 38 сторінках звітлень. Отже, дивлячись реально на обмежений масштаб звіту чи інформацій, складається враження, що це була мінімальна акція, що це було малою частиною зовнішньої діяльності, яка сама по собі є лише частиною багато ширшої діяльності СКВУ.

Це помилкове враження. В дійсності акція деколонізації, головню дослідна підготовка і редагування документації — меморандуму до ООН і координація співпраці п'яти світових Конгресів, покривала два останні роки мозольної, наполегливої праці. Відбуто понад 30 засідань підготовчого комітету під головуством генерального секретаря СКВУ, що вимагало майже повної посвяти його часу й обов'язків.

Тому що акція деколонізації не була головним пріоритетом для всіх членів Президії, яка уступає, я б просив, щоб у майбутньому ця акція стала пріоритетом не лише всіх членів Президії і Секретаріату, але також пріоритетом цілої діяльності СКВУ.

Реакція уряду СССР нехай служить мірилом важливості тієї акції, як також роля, яку відіграватиме національне питання в майбутньому на Рідних Землях і на просторах Східньої Європи.

В наступному році, наприклад, конечно провести акцію в обороні прав дитини, згідно з проголошеним Об'єднаними Націями Міжнародним Роком Дитини. В додатку будуть інші кампанії, які підкреслюватимуть певні призначені об'єкти в боротьбі за права нашого нескореного народу. Але їх треба бачити в межах певної перспективи і присвячувати таку енергію і стільки фондів, які є в мірі з їх важливостями в контексті загальної діяльності, цілей і мандату СКВУ.

Акція деколонізації була саботована нашими ворогами на кожному кроці, щоб не допустити до будь-яких успіхів. Коли представники 5-ти Світових Конгресів (Українського, Білоруського, Латвійського, Естонського і Литовського) прибули до Нью-Йорку, щоб зустрінутись згідно з офіційним письмовим домовленням у п'ятницю о 10-ій годині з Куртом Вальдгаймом, генеральним секретарем ООН, то в п'ятницю, три дні перед домовленою датою, цю зустріч зірвало бюро Вальдгайма без жадних пояснень чи подання причин.

Хоч ще два тижні тому наша зустріч була поновно затверджена бюро генерального секретаря ООН, її зірвано через натиск і протест Советської Місії при ООН і її назначеного ад'ютанта до генерального секретаря, Аркадія Шевченка.

Так у п'ятницю п'ять Світових Конгресів опинились за закритими дверима, без доступу до Об'єднаних Націй. Це сталося пару днів тому. Єдиним рятунком було використати тих парламентаристів чи членів урядів з-поміж нас, які за посередництвом своїх амбасад до ООН могли б в останній хвилині врятувати ситуацію і зорганізувати зустріч з чоловіми представниками Об'єднаних Націй.

Це вдалось зробити у вівторок о 10-ій годині, коли генеральний секретар СКВУ, від імени згаданих п'яти Світових Конгресів, зустрівся з Достойним І. Лієваном, президентом Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй. Під час півгодинної зустрічі продискутовано становище в Советському Союзі і передано 2 копії нашої спільної резолюції до ООН в справі деколонізації СССР, з повною документацією. Ця зустріч і зложення резолюції були офіційно запротоковані бюро президента Генеральної Асамблеї ООН.

Крім того, наші делегати відвідали 12 амбасад при ООН, яким також передано резолюцію про деколонізацію СРСР. В додатку наші крайові центральні репрезентації відбудуть окремі спільні зустрічі з головами держав 23-ох країн Вільного Світу в тій же самій справі по закінченні нашого Конгресу.

Я просив би, щоб у програмі нарад цього Конгресу дати змогу головам і представникам всіх наших крайових центральних репрезентацій зустрінутись з головою бюро СКВУ в Нью-Йорку хоч на 15 хвилин, щоб одержати копії резолюції до ООН і скоординувати акцію зустрічей з урядами поодиноких держав, країн нашого поселення. (Оплески).

Ви, дорогі делегати, мусите вести і продовжувати цю акцію у Ваших країнах діаспори. Ми, українці, які започаткували цей процес в справі деколонізації, є прикладом для балтицьких народів та інших народів у межах Советського Союзу. Перед нами великий моральний обов'язок, бо якщо мають відбутися з урядами зустрічі спільних делегацій наших поневолених народів, то вони відбудуться лише тоді, коли від нас буде ініціатива і коли ми їх започаткуємо! Тим хочу підкреслити, Пане голово, важливу роль і завдання наших крайових центральних репрезентацій не лише на американському континенті, але й в таких країнах, як Франція, Бельгія, Англія, Австралія та Аргентина.

Це були мої завваги відносно зовнішньої діяльності. Щодо внутрішньої діяльності дуже важливим є питання культури і культурно-освітнього аспекту нашої координаційної діяльності, про що вже згадував перший заступник голови СКВУ п. Микола Плав'юк. Немає сумніву, що в тій ділянці зроблено замало. Всі ми бажаємо, щоб майбутня Президія і Секретаріат присвятили багато більше уваги освіті, науці і вихованню нашої молоді в діаспорі. Бо коли не буде в нас національно свідомої й українськомовної молоді в Західньому Світі, то кого вибиратимуть у члени Секретаріату СКВУ в майбутньому? Хто буде читати наші газети і видання? Хто буде очолювати наші культурні й освітні інституції? Хто проводитиме українським життям у країнах нашого поселення? Самозрозуміло, що це дуже важливе питання!

Виглядає, що може ми присвячуємо часом забагато уваги й енергії навіть цій зовнішній ділянці, про яку я так обширно звітував, а внутрішня праця по ділянках нашої культури, рідної мови, нашої освіти і нашої молоді дещо занедбана. Вірно, що всі члени Президії згодні з тим, що можна в цьому напрямку багато більше зробити і конечно зробити не лише творенням рад чи комісій, але й призначенням належних фондів.

Світова Координаційна Виховно-Освітня Рада (СКВОР), наприклад, не може вести серйозної діяльності з тисячодоларовим бюджетом. Так само не може Світова Рада для Справ Культури вив'язатись зі своїх завдань, маючи до диспозиції лише дві тисячі доларів. Думаю, що майбутня Фінансова Комісія візьме це до уваги.

Хочу також поділитися з Вами думками щодо Світового Жидівського Конгресу, бо про це згадував перший заступник президента СКВУ у своєму звіті.

Немає сумніву, що нема в світі народу, який поза межами своєї прадідівської землі більше боровся за своє існування і самозбереження, як жидівський народ. Ми, українська іміграція, навіть за останніх 50 років є свідками, під яким натиском і з якими проблемами треба боротись, щоб вижити в чужому оточенні, зберігаючи одночасно свою національну ідентичність.

У них великий досвід через двотисячолітню історію в діаспорі. Тому вони остаточно і домоглися своєї держави і мають великий вплив у світі. Ми могли б чогось навчитися від них.

На зустрічах, які відбулися між представниками СКВУ і жидівськими організаціями в Америці й Канаді, я заявляв, що наша історія в багатьох випадках спільна з їхньою.

В першій половині 20-го століття дві найбільші жертви масового терору в історії людства — це жидівський і український народи. Це голокост семимільйонної жертви українського народу в наслідок штучного голоду і шестимільйонна жертва геноцидного голокосту жидів. Один народ був жертвою російського комуністичного тоталітаризму, а другий став жертвою німецького фашистського тоталітаризму.

Яка трагічна іронія, що сьогодні ці два народи, які склали такі великі жертви в 20-му столітті, не можуть знайти спільної мови! З усіх народів ми перші, які повинні мати не лише спільну мову, але й взаємне розуміння наших спільних проблем, спільних цілей і спільної боротьби проти спільного ворога — антисемітської та українофобної Москви!

Як тяжко, дуже тяжко знайти таке порозуміння. Це вимагатиме довшого часу, але нашим моральним обов'язком є сісти спільно до стола і говорити як партнери, а не лише реагувати і протестувати. Якщо треба поставити всі карти на стіл, то робім це як рівний з рівним, чи то про спільні, чи спірні питання, як, наприклад, про фільм «Голокост», про нововидану книгу «Погромщик», чи про розшуки так званих воєнних злочинців.

Тоді ми заробимо респект не лише від жидівського народу в діаспорі, але й від усіх інших народів, бо немає найменшого сумніву, що Совети старатимуться всякими способами підсилювати взаємну ворожнечу між нами і жидами, бо це лише в їх користь.

Я бажаю як президентові, так і Президії Секретаріату далі працювати на тій ниві, продовжувати нами започаткований діалог і контакти. На цей Конгрес ми запросили 12 представників жидівських громадських установ, включно з Світовим Жидівським Конгресом, але зайшли деякі комплікації, і вони, на жаль, не будуть брати участі.

Але це перший раз, що провідники жидівських організацій Канади й Америки самі зголосилися з проханням, чи вони можуть прибути на наш Світовий Конгрес, чи, принаймні, на бенкет. Я пропоную майбутній Президії продовжувати ці важливі пороблені заходи для співпраці з жидівськими громадами, які є нашими співгромадянами в країнах наших поселень.

Вірю, що дальша діяльність СКВУ під кличем деколонізації продовжуватиметься і що ми зрозуміли важливість цього. Бажаю Вам успіху в майбутній праці і хочу заявити, що той пріоритет, про який я згадував, повинен вимагати зміни статуту, як також заміни назви КПЛ — Комісії Прав Людини — на КПУ — Комісії Прав України. (Оплески).

Хочу також пригадати, що СКВУ — координаційна установа. Ми знаємо, як тяжко координувати працю всіх наших громадських організацій у крайовому масштабі і з якими проблемами мають часто до діла крайові репрезентації. Такі ж самі проблеми існують і в нашій найвищій громадській структурі. Однак ми не можемо дозволити собі, щоб Секретаріат СКВУ заперечував, не визнавав, противився чи піддавав сумніву офіційно прийнятій постанови КУК, УККА, КОУГЦУ, СУОА чи УЦРА. Такий прецеденс, на мою думку, знищить структуру СКВУ і доведе до розвалу нашої світової установи.

В цьому аспекті ми мали великі труднощі під час останньої каденції. Пам'ятаймо, що основний характер діяльності СКВУ є координаційний.

Якщо будуть якісь питання на цю тему, то я думаю, що перший заступник президента зможе подати додаткові вияснення і завваги.

Ми всі вислухали слова привіту Надії Світличної. Коли дивлюсь на почесні місця, вважаю, що на ці місця при президіальному столі нашого Конгресу заслуговують перш за все наші присутні звільнені дисиденти, такі як Надя Світлична! (Оплески).

Вибираючи новий склад Президії і Секретаріату, пам'ятаймо, що ми виберемо таких провідників, на яких ми заслужили. Провід віддзеркалює народ. Я вірю в якість, у силу, в моральні і принципові засади українського народу. Знаємо, що співмірно з добрими прикметами народу є і негативні прикмети. Але я вірю, що лише позитивні прикмети нашого народу віддзеркалюватимуть якість нашого нововибраного проводу, шляхом договорів, переговорів і дискусій Третього Конгресу.

Признаюсь, що громадська праця трудна і невдячна. Всі громадські діячі переживають моменти, коли виглядає так невдячно працювати на громадській ниві, бо вона трудна і важка, а співчуття ні від кого немає. Але вдячність незалежна від інших. Правдива вдячність — це особисте почуття завершення, коли кожен з нас до міри своїх можливостей совісно і чесно старався здійснити прагнення і цілі нашого народу тут за кордоном і на Рідних Землях.

Якщо ми дійсно старались виконати добровільно нами прийняті зобов'язання, і були навіть мінімальні успіхи, тоді наша праця була дуже вдячною. Мені особисто часами виглядало, що багато легше ангажуватись у чужому політичному секторі, де труднощі не такі, як у нас, а іншого роду. Громадська праця дуже важлива, і власне на базі тієї праці лежить майбутнє нашої діаспори. Ніхто за нас її не буде виконувати ні вести. Ми самі є носіями долі нашого народу.

Тому бажаю Вам успіхів, повертаючись до слів Надії Світличної, які так вдало охоплюють суть праці і завдань перед нами:

«Якщо не почують
Чи не хочуть чути твій клич,
Ти сам вирушай!
Ти продовжуй сам!
Ти свій вогонь запали сам,
І нехай твоя совість
Підкаже тобі слова.»

Які чудесні слова! Ми самі. Наша сила — це наша моральна і духовна стійкість. Ніякий статут не може узаконювати взаємної любови, респекту, толерантності чи співпраці. Статут статутом.

Якщо ті прикмети мають існувати, то нехай існують у серцях кожного з нас, у нашій совісті. Нехай наша єдність і наша одержимість буде нашою силою! Якщо наша самотність у чужому світі сперта на тих моральних засадах та ідеях, які ми так явно наголошуємо, і якщо ми совісно в них віримо, тоді перед нами стоїть неминуча перемога! (Оплески).

Куляс: Дякуємо. Я думаю, що всі присутні долучаться до побажань Юрієві Шимкові на його новій посаді. Віримо, що він гідно буде репрезентувати канадський народ, але також буде гідно репрезентувати українську справу у канадському парламенті. (Оплески).

Увага, члени Фінансової Комісії. Як мене інформують, Фінансова Комісія буде мати засідання о год. 5-тій в кімнаті Монте Карльо, на четвертому поверсі.

А тепер я прошу до звіту скарбника Президії СКВУ, д-ра Франка Мартинюка, який нам розкаже про фінансове господарство Президії СКВУ.

Ф. Мартинюк: Пане голово, високопреосвященніші владыки, преподобні отці, шановні делегати, пані й панове, фінансовий звіт надрукований у книжці «Звіти з діяльності Президії Секретаріату СКВУ», а тут я хочу тільки зробити аналізу цього звіту, але англійською мовою.

Let me commence with a resume of the legal guidelines by which we were obligated to operate within.

Article 20 of the Charter of the World Congress of Free Ukrainians states as follows.

The WC of FU's finances are drawn from the following sources:

a. contributions of individual Ukrainians residing in the countries of the free world (campaigns for such contributions must be co-ordinated with the Central Ukrainian Representative Councils of the countries concerned);

b. annual membership fees (set by the Secretariat) of all member organizations of the WCFU;

c. unsolicited donations.

The Plenum of the Secretariat approves the yearly budget, which is presented by the Treasurer. Failure to pay the membership fee for two consecutive years automatically results in the suspension of the membership rights of any given organization and excludes it from active

membership in any body of the WCFU and from participation in the subsequent general Congress.

In November 1973 the Financial Commission of the Second World Congress, under the chairmanship of Dr. Bohdan Hnatiuk, clearly and simply proposed the key to the following resolution establishing the financial responsibility of each member country, that the source of revenue be fairly assessed as follows.

- 44% from Ukrainian Congress Committee of America, USA
- 33% from Ukrainian Canadian Committee, Canada
- 10% from Central Co-ordinating Committee of Ukrainian Organizations in Europe
- 7% from Federation of Ukrainian Associations in Australia
- 3% from Ukrainian Central Representation in Argentine
- 1% from Association of Ukrainians in Venezuela

100% Total

This Resolution was unanimously approved by the Congress.

Congress also unanimously approved the recommendations of the Financial Commission to explore other sources of revenue, such as

1. To assess membership dues as stated in the Constitution for all categories of membership, such as Central Representations, International and National Organizations.

2. To explore other sources of revenue, such as donations by private individuals, private enterprises, clubs, institutions, etc.

3. To establish a special Fund of the World Congress with an anticipated sum of several million dollars, the interest of which could be used to finance the activities of the WCFU.

The five year tenure for this administration of the Second World Congress has past. Five years of achievements, of excitement, of frustration. Five years of facts, good and bad, are now the legacy of that administration.

The Second World Congress in 1973 authorized a Budget of \$100,000 for 1974 — result, \$9,094.84 deficit.

The Plenary Session in February 1975 authorized a Budget of \$67,450.00 for 1975 — result, \$1,312.35 deficit.

The Plenary Session in February 1976 authorized a Budget of \$81,000 for 1976 — result, \$20,389.68 deficit.

The Plenary Session in March 1977 authorized a Budget of \$100,000 for 1977 — result, \$15,540.20 Credit T.

The Plenary Session in November 1977 authorized a Budget of \$110,000 for 1978 — result at mid-term, 30th of June, 1978, \$689.85 deficit.

These minimal Budget, that in the first three years had a deficit of total \$30,796.87, could not be expected to, and could never fulfil the objectives of the Charter and the expectations of the Ukrainian Community of the Free World. In order to meet Emergencies of the Highest Priority money had to be used of the original frozen Fund.

Question? Why, when the Budgets were re-assessed, were the objectives not realized? I fear the only explanation possible is that apathy pervaded those in responsible positions.

There is a reluctance by some, whatever the reason, to fulfil their financial commitments on schedule.

During the first four years, over 40% of the member organizations did not pay one penny, 33% made partial payment. This year the majority have met their obligation since the Constitution states that failure to pay membership dues for two consecutive years deprives the member organization of membership rights and the right to participate in the deliberations in the Congress.

To-date, other than the Ukrainian Canadian Committee, none of the Central Representations have fulfilled their financial obligations. Had all given their share, the Treasury would not only be solvent but the Fund would have been substantially increased.

Delinquent payments of membership dues by National and International Organizations have necessitated the withdrawal of large sums of money from the Fund of the World Congress. In 1974 the Fund Bank Balance was \$60,000. Had it remained intact it would have generated a healthy interest. That sum has now been reduced to \$20,000. The Multi-Million Dollar Fund is at present still a dream.

The Financial Commission under the dynamic chairmanship of Dr. M. Kushpeta achieved tremendous success in many areas and especially in alternate sources of revenue. With great enthusiasm and endless effort the promotion of the November and May Campaigns brought success. Very significant contributions were given by our religious institutions. Our churches, with their religious press were outstanding in the November and May Campaigns. Each year they have made the «Month» a Notable Month. Their efforts for religious freedom and human rights have brought about more than ever before. Their example is our great hope.

Visnyk, Bulletin of the World Congress of Free Ukrainians, has been well received by the membership and has been financially successful.

Pledges, by dedicated, generous and patriotic individuals have been an excellent source of revenue. We are hoping for greater participation from countries other than Canada who has been outstanding.

Through various methods of promotion, contributions by individuals, social groups, institutions and organizations have been most encouraging. People want to see the fruits of their labours, want to see their aspirations being progressively fulfilled.

Canada has been in the vanguard of example in its financial and human resources. She has given more than her share to the World Congress.

The financial pressure limited our effectiveness. We are only able to deal with immediate vital priorities of any given day.

From November 1973 until the 30th of June 1978 we received \$411,892.85 and spent \$427,839.37 leaving a deficit of \$15,946.52. Let me include \$40,000 withdrawn from the Fund, total deficit now is the gigantic sum of \$55,946.52, a figure that need never have been presented — total incompetence on behalf of the membership.

BUDGETS — FINANCIAL SUMMARY

Year	Recom. Budget	Approved Budget	Assets	Liabilities	Deficit
1973	\$100,000.00	100,000.00	*\$25,000.00 **\$75,000.00		
1974	\$152,000.00	100,000.00	47,165.84	56,260.68	(9,094.84)
1975	\$115,000.00	67,450.00	90,097.84	91,409.41	(1,312.35)
1976	\$125,000.00	81,000.00	99,922.75	120,312.43	(20,389.68)
1977	\$125,000.00	100,000.00	127,524.81	111,984.61	15,540.20
1978	\$125,000.00	110,000.00	***47,182.39	47,182.24	(689.85)
Total Loss					\$(15,946.52)

DONATIONS BY COUNTRIES

Reserve Fund of	\$60,000.00	Canada	51.20%
Amount borrowed	40,000.00	U.S.A.	29.86%
Balance remaining	20,000.00	Europe	2.70%
		Australia	4.30%
		Argentina	.50%
		Brazil	.14%
		Venezuela	.30%
		Other	11.00%
		Total	100.00%

* From funds remaining from the Second World Congress.

** From the Membership (organizations).

*** Till 30 June 1978.

I firmly believe the Budget deficit of \$15,946.52 of the past five years will be wiped out by the end of the 1978 fiscal year. The \$40,000 that unfortunately had to be used from the Fund will in all probability not be replaced. An attempt in the immediate future must be a priority of the following administration to resolve this unforgivable situation.

Your World Congress is not a building... it is not an office... it is You. Members make it work. Support, in its full meaning must come from You, Your leadership, the leadership that has won for you the esteem and affection of your membership.

You all know our ideals, for they were yours. You all know our efforts are committed to be highest principle, for they were Your principles. I implore you, to each and every one of you, search your soul and find which of you is lacking in the fire and dedication you once had. Rekindle the flame and give your elected body of men the tools with which to do their job, not only their job, but fulfillment of your wishes, in order to have a successful World Congress.

Thank you! (Оплески).

Mr. President, I move that this statistical analysis and statistical data stands as a pride for Canada, U.S. and other countries. (Оплески).

Куляс: Дуже дякую, д-ре Мартинюк. А тепер мають закінчити звіти члени Президії СКВУ. Я попрошу до слова голову Контрольної Комісії СКВУ п. Винника.

Іван Винник: Мій звіт як голови Контрольної Комісії охоплює час від 1 липня 1974 року до 30 червня 1978 року.

За останню каденцію відбулося п'ять пленарних сесій Секретаріату СКВУ. На підставі предложених документів Контрольна Комісія ствердила, що за той час вплинуло до каси СКВУ 411,893.00 дол. Разом із перебраною готівкою з Другого Конгресу — 494,573.00 дол. З того виплачено 427,839 дол., так що на день 30 липня 1978 року стан каси був 20,735.00 дол. Усі гроші ульоквані на відповідних банкових контах.

Згідно з бюджетом було передбачено, що прибутки СКВУ повинні б були становити 450,000, отже ми дістали менше на 38,107 дол., або 8.47%. Про це дуже докладно сказав фінансовий референт, і про це говориться у звітах, які ви вже мабуть читали. На 1-го липня 1978 року наш фінансовий стан був такий: готівка в касі — 26,734; інвестиції — 20,000; інвентар — 8,967 дол. З того видно, що наше майно становить 55,701.00 дол. На це ми мали маленьке зобов'язання — 111.00 дол., так що резервовий фонд за останню каденцію залишається такий самий, як наше майно. І це є наш залізний фонд. Коли ми проаналізуємо наш загальний оборот, то ствердимо, що поодинокі позиції виглядали так:

Загальні прибутки за цілу каденцію становили	411,892.85 дол.
Загальні видатки за цілу каденцію становили	427,839.37 дол.
Отже, якби не надвишка, яка залишилася після II Конгресу,	
то ми мали б дефіцит у сумі	15,946.52 дол.

На цьому місці я хочу погратулювати моєму другові, д-рові Миколі Кушпеті за акцію, яку він очолював і, на мою скромну думку, виконав дуже успішно. На терені Канади збірка завжди давала більше, ніж КУК був зобов'язаний вплачувати до СКВУ у формі бюджету.

Контрольна Комісія пропонує, щоб таку збірку провести також і в Америці, де вона не була такою успішною, а також і в усіх інших країнах. Далі ми пропонуємо провести переоцінку членських внесків, щоб вони були реальні. При Секретаріаті встановити посаду виконавчого директора, який був би на повному етаті і працював виключно для СКВУ. Він повинен би опрацювати відповідний план діяльності. Ми вважаємо, що це покращило б діяльність СКВУ.

— Мобілізувати до Секретаріату людей, які мали б змогу якнайбільше присвятити свого часу і праці СКВУ.

— Покликати відповідних референтів і поробити відповідні плани, бо тепер ми маємо дуже багато заслужених людей, але, на жаль, вони так переобтяжені різними обов'язками, що замало мають часу для Секретаріату СКВУ.

— Просити Статуткову Комісію, щоб подала Конгресові зміну щодо Контрольної Комісії. Як бачите, тепер Контрольна Комісія розсіяна по цілому світі і тому не може ефективно здійснювати свого обов'язку. Зміну треба ввести таку, щоб кворум Контрольної Комісії був на терені Секретаріату СКВУ.

— Ми почуваємося до обов'язку ствердити, що Секретаріат СКВУ за 11 років свого існування виконав велику працю. Зокрема в останній каденції Президія Секретаріату під проводом о. прелата Кушніра, а зокрема при наявності обмежених фондів, провела поважну працю в усіх ділянках, а головню в Комісії Прав Людини.

Пані й Панове, Америка — країна великих можливостей, тому докладаймо всіх зусиль, щоб ми своєю активністю причинилися до постійного росту нашої єдиної світової суспільно-громадської репрезентації поза межами рідного краю. (Оплески).

Куляс: Дуже дякую. А тепер я маю дуже коротеньке оголошення. Сьогодні о год. 8:30 вечора відбудуться сходини Світової Ради Суспільної Опіки, на які запрошені всі делегати — працівники суспільних служб на місцях, а також гості.

— Народи Секретаріату СКВУ відбудуться о год. 4:00 по полудні.

— Голова НТШ повідомляє, що всі ті пані й панове, які хочуть узяти участь у науковім Конгресі, який починається о год. 2-гій по пол., будуть радо бачені.

— Комісія Верифікаційна сходиться о год 12-ій.

— Комісія Номінаційна — о год. 3-ій по пол. в кімнаті Ларенс.

ПОЛУДЕНОК ДЛЯ ДЕЛЕГАТІВ

24 листопада 1978 р., год. 12:00 - 2:00 по пол.

Вшанування українських парламентаристів

В часі полуденку для делегатів вшановано колишніх і сучасних українських парламентаристів, зокрема з Канади та ЗСА. Програмою полуденку провадив Едвард Попіль, член управи Українського Робітничого Союзу в ЗСА. Присутніми були міністер багатокультурности канадського уряду Норман Кафік, сенатор канадського сенату Павло Юзик, новообраний член канадського парламенту Юрій Шимко і заступник міністра соціальних справ Австрії Борис Ямінський.

На полуденку промовляли міністер багатокультурности Канади Норман Кафік, якого представив делегатам д-р Сергій Радчук, голова Комітету Українців Канади, а головну доповідь мав член Польсько-Американського Конгресу проф. А. С. Еренкройц, якого представив д-р Володимир Душник, редактор англомовного Українського Квартальника. Проф. Еренкройц говорив про потребу налагодження взаємовідносин і співпраці між поляками й українцями. Його доповідь поміщуємо в цілості.

Третім доповідачем був д-р Ярослав Кальба, екзекутивний директор Комітету Українців Канади, який ствердив, що в Канаді, під сучасну пору є 38 українців послів: один у сенаті — проф. Павло Юзик, 11 послів федерального парламенту в Оттаві та 26 у провінційних легіслатурах, головно у степових провінціях, з яких майже половина є міністрами у різних провінційних урядах. За 90 років українського поселення в Канаді українська спільнота дала 120 українських парламентаристів, а під сучасну пору в Оттаві послі українського роду творять 5% усіх членів парламенту, що є майже вдвоє більше як процентове відношення українців до всіх інших етнічних груп у Канаді.

Крім того д-р Кальба представив учасникам полуденку, яких було поверх 550, також і колишніх парламентаристів українців: Микиту Мандрику з Вінніпегу, колишнього члена Української Центральної Ради у Києві, а пізніше міністра Української Народньої Республіки в 1917-1921 роках та митрополита Мстислава, колишнього члена української парламентарної репрезентації в польському соймі у Варшаві в 1932-1939 роках, Степана Скрипника.

Окремо відзначено парламентаристів короткотривалої Карпатської України в 1938-1939 роках, а саме голову Карпатського Сойму Августина Штефана, прем'єра Карпатської України Юліяна Ревая, провідного члена Карпатської Січі — Степана Росоху та Леоніда Романюка, члена Карпатського Сойму.

Так само відзначено колишнього асистента президента ЗСА Джералда Р. Форда (1974-1977), Мирона Куропася і новоназначеного члена асамблеї стейтової легіслатури Іллиной у Чікаго Мирона Куляса, голову Президії III СКВУ.

Address Presented at the World Congress of Free Ukrainians
in New York City on November 24, 1978.

— **Prof. Andrew S. Ehrenkreutz**, Polish American Congress

Mr. Chairman and Distinguished Guests!
Пані і Панове!

INTRODUCTION

I have the honour today of addressing you in a dual capacity. On the one hand, I am privileged to represent Mr. Aloysius Mazewski, the national president of the Polish American Congress, an umbrella institution upholding the political aspirations of the majority of organized Polonia in the United States. On the other hand, I appear before you as chairman of the Executive Committee of the North American Study Center for Polish Affairs — a relatively new but dynamic organization assisting the Polish American Congress in its commitment to the ideal of a sovereign Poland.

PAC POSITION ON UKRAINIAN INDEPENDENCE

One should not question the appropriateness of invoking the ideal of Poland's independence at the Congress of Free Ukrainians. Nor can one challenge the validity of the political assumption that Poland cannot remain and maintain her independence without the rebirth of a free Ukraine. This axiomatic ingredient of future international relations in Eastern Europe has been emphasized by the leadership of the Polish American Congress — most recently at the October 5th Polish American Conference at the Department of State, where President Mazewski in his keynote speech unequivocally stated that United States foreign policy should "encourage nations of Eastern Europe, including of course Poland, to regain and develop their own independent political, economic and cultural life, free from foreign and alien pressures, and in accordance with their rich historical values and traditions." Had a critical, reorganizational meeting of the Board of Directors of the Polish American Congress not detained him in Chicago, President Mazewski would have personally and convincingly stated on this memorable occasion the position of Polish Americans toward their fellow Ukrainian Americans.

STUDIUM POSITION ON UKRAINIAN INDEPENDENCE

The position of the Polish American Congress is upheld without reservation: by the North American Study Center for Polish Affairs, an organization consisting of intellectuals, professionals, patriotic activists and other concerned individuals — which analyzes, prognosticates, recommends and generates the policies of the Polish American Congress in respect to Poland.

We believe that the triumphant act of the regaining of full independence by our respective homelands will be played out by the

Ukrainians in the Ukraine and by the Poles in Poland. We maintain that the nature of political, economic and cultural relations between the Ukraine and Poland will be bilaterally defined, regulated and perpetuated by the governments of a Free Ukraine and Poland. Ours is the task of assisting the two nations in their efforts to exercise the right of self-determination regarding their respective internal systems and their relations with adjacent countries.

EDUCATIONAL EFFORT

This momentous task of ours should involve educational efforts. Wherever there are Free Ukrainians or Free Poles they should spare no energies or resources in informing their societal milieu that there exist the peoples of Poland and the Ukraine whose daughters and sons have preserved their respective national identities and patriotical values, in spite of the suppressive efforts of Tsarist and Communist Russia. The communities of the Free World should learn from their citizens of Polish and Ukrainian origin that the peoples of the Ukraine and Poland will never give up their aspirations of achieving political sovereignty. The leaders and governments should be persuaded by us that there cannot be any durable peace in Central and Eastern Europe as long as Soviet hegemony over Ukraine, Poland and other captive nations continues.

IMPLICATIONS FOR THE FREE WORLD

The efforts we exert in support of Ukrainian and Polish independence are also of importance to the entire Free World. By helping the peoples of Eastern Europe resist sovietization and by preventing the social, cultural and economic integration of these nations into the Soviet empire we are limiting the growth and power of Soviet imperialism and are thus acting in the interests of Free World security.

POLITICAL EFFORT

Our assistance to the Ukrainian and Polish nations should also assume the character of political action. In a democratic system we can and should resort to legitimate democratic means of exercising political influence and pressure. By throwing our votes in support of those candidates to elective political offices who understand our political concerns we will promote our influence in the capitals of the Free World. If the Free Ukrainians and the Free Poles cooperate in this area, and if these two dynamic and potentially powerful communities join their forces they will be able to be of significant aid to the Captive Nations.

One has to emphasize that such cooperation must not be limited to courteous, superficial phraseology or cheer-leader like gestures. To be effective this cooperation should entail the existence of formally constituted working committees to analyze the political scene and to select a judiciously advantageous course of political action. These committees should mobilize adequate intellectual and financial resources from the respective communities.

FUTURE GENERATIONS

Such a professional approach is indispensable not only to produce a constructive impact on the targeted political milieu, but also to elicit respect and cooperation on the part of the members of our younger generations or the future protagonists of the cause to which we ourselves are committed. However, we shall succeed neither in productive cooperation nor in passing the torch of freedom to younger generations if we fail to create a conducive and mutually beneficial psychological environment. If we are to instill in our sons and daughters the concept of cooperation between the Free Poles and the Free Ukrainians we have to exercise profound wisdom in dealing with our common historical experiences. History can serve as a source of imponderable values and lofty ideals — inspiring nations and their leaders to glorious endeavors. If misused, however, it can produce destructive and self-destructive tendencies. We must respect the tears and grief of those of us whose lives were directly affected by the fratricidal bloodshed between the Poles and the Ukrainians. But we must not allow the memory and the history of the tragic past to cloud our diagnostic and prognostic thinking. This is the message implied in the words of the great poet when he laments:

"A chwalcie sie, zesmy Polske
Ongis powalili!...
Wasza prawda: Polska padla
I was tez przygniotla!"

"A czwanytes, szczo my Polszczu
Kolys zawalyly!...
Prawda wasza: Polszcza wpala
Ta j was rozdawyla."

CONCLUSIONS

Let us leave the study and the reaching of history to objective professional historians. As far as present and future relations between Free Poles and Free Ukrainians are concerned, let us emphasize those aspects which may prove productive in the promotion of joint Ukrainian-Polish efforts to restore absolute sovereignty to Poland and Ukraine. One can adduce many historical examples of friendship and cooperation between the leaders and enlightened groups of our respective peoples. The great era of Polish Romanticism produced the "Ukrainian School", or a group of Polish poets who found in the Ukraine "a nourishment for their Romantic imagination." More recently Ivan Kedryn has identified as "biale kruki" those Poles who in the inter-war period sympathized with Ukrainian aspirations. After the war the Paris monthly *Kultura*, edited by Jerzy Giedroyc and Juliusz Mieroszewski, has long championed the cause of Ukrainian independence. Presently, there is a number of active organizations involving representatives of the Captive Nations. Let us build higher and stronger structures on these foundations. Let us inspire future generations of Free Ukrainians and

Free Poles, of all Ukrainians and Poles with our desire and our success in joining forces for the common cause. No one can deny the importance of such an investment. The nature of the dividends to come from the investments is best indicated by the prophetic words of Taras Szewczenko. Although directed at Ukrainians their significance applies to the Poles as well:

"I utona w niepamięci
Dawne straszne czasy
I ożyje dobra sława,
Sława Ukrainy."

"I zabudet'sia sramotnia
Dawniaja hodyna,
I ożywe dobra sława,
Sława Ukrajiny."

Ladies and gentlemen — Wysokopowazani Pani i Panowie! For the sake of such dividends — let us proceed with a joint investment!
Thank You. (Оплески).

(Перебігу полудневої програми не зарековдовано на звукозаписі).

ТРЕТЯ ПЛЕНАРНА СЕСІЯ

23 — 26 листопада 1978 р., год. 2:00 - 4:00 по пол.

ДИСКУСІЯ НАД ЗВІТАМИ:

Куляс: Ми заслухали звітів першого заступника голови президії, генерального секретаря, скарбника і звіт Контрольної Комісії. Я пропоную, щоб делегати зголошувалися до дискусії над звітами, які Ви маєте перед собою. Я прошу в дискусії обмежуватися до важливих справ, скорочуватися у міру можливостей і не повторяти тих питань, які вже були висловлені й дискутовані, бо це забирає час. Якщо у когось і завваги до звітів, то прошу ставити їх у конструктивному відношенні й давати пропозиції, як ті проблеми розв'язати.

Я закликаю делегатів зголошуватися перше тільки до запитів, а не до дискусії. Одночасно прошу секретарів записати імена зголошених, щоб можна було зорієнтуватися, скільки нам потрібно часу. Прошу зголошуватися через піднесення руки, але підкреслюю, тільки до запитів.

Пан Зінько, пані Навроцька, Гасюк, Петрина, Процик, д-р Новосівський, Ромах, Дорожинський, Суховерський, Грицьков'ян. Замикаємо першу листу зголошених і просимо ставити запити.

Я, Роман Зінько, делегат з Аргентини, хочу довідатися, чому не зроблено відповідних заходів, щоб була заступлена наша українська громада у Парагваю? Тому я відразу пропоную, щоб у наступній каденції поробити все можливе, щоб наша громада в Парагваю була заступлена на Четвертому Конгресі.

Куляс: Я хочу ще додати, що всі ці питання, які ви тепер ставитимете, члени Президії будуть записувати, а відповіді даватимуть при кінці, на всі питання разом, а не на кожне питання кожному делегатові окремо.

Пані Навроцька: Пан Плав'юк сказав, що члени основники СКВУ мали голос у вирішуванні всіх справ. Я хотіла б знати, які організації є членами основниками і скільки вони мають делегатів.

При тому я хотіла б звернути увагу, що між нами є багато людей-делегатів, які не говорять і не розуміють по-англійськи. Тому було б добре, щоб усі звіти були виголошені по-українськи. (Оплески).

Богдан Гасюк (Зарево): Я маю тільки два запити: Яке співвідношення і взагалі постава СКВУ до українських дисидентів в Україні і до тих, що опинилися на Заході? І друге питання: Ми мали змогу заслухати звіт Комісії Прав Людини, і тому цікаво було б довідатися, які висліди праці тієї Комісії? Це одне питання, а друге: до заступника голови Президії, п. Плав'юка: Які були причини резигнації д-ра Юрія Даревича і адвоката Андрія Семотюка? Я хотів би знати, що СКВУ скористав, чи евентуально втратив, через їхню резигнацію? А якщо втратив, то що зроблено, щоб усунути такі причини на майбутнє?

Петрина: Я делегат Зарева. Моє питання до п. Плав'юка. Ми чули про виконані пляни, але ми нічого не чули про невиконані пляни та чому їх не виконано?

В. Процик (Зарево): Я маю два питання до заступника президента, п. М. Плав'юка: Ми чули зі звітів, що фінанси СКВУ в останньому році подвоїлися чи навіть потроїлися. Як це сталося? Друге: Чому США не прийняли до СКВУ, хоч її делегати брали участь у Другому Конгресі СКВУ?

Д-р Новосівський: Я від Товариства Українських Правників Америки і нав'язую моє питання до звіту п. заступника Голови п. Плав'юка Миколи. Я був дуже неприємно вражений, коли почув, що з Австрії приїхали два делегати і їм відмовили права повноправних учасників Конгресу. Я не знаю, чи ту справу якось полагоджено, так само, як не знаю, як виглядає структура українських товариств на австрійському терені. Однак я думаю, що так, як полагоджено справу Південної Америки, так новий Секретаріят і Президія повинні поладнати і справу представництва Австрії.

Мігр Михайло Ромах (УНО-Канади): У діяльності СКВУ була впроваджена система ротаційності, так що бюро СКВУ мандрувало що два роки з одної країни до другої. Після Другого Конгресу цього вже не було й Торонто було постійним осідком. У зв'язку з цим у мене питання: котра з цих систем себе оправдала і які плани на майбутнє відносно осідку бюро СКВУ?

Дорожинський (США): На Другому Конгресі схвалено створення фонду СКВУ. Мій запит до Президії Секретаріату: Чому не виконано тої постанови Другого Конгресу?

Петрина (тов-во Лемківщина): Будучи на засіданні Комісії для Справ Культури, я почув, що в останній каденції дуже мало виділяли фондів на культуру. Таку поважну справу, як видання матеріалів, які вказували б на різницю поміж українською і московською культурами, не можуть здійснити, бо на цю діяльність фонди дуже обмежені. Наприклад, бібліотека на закуп відповідної довідкової літератури за останню каденцію дістала всього 25 дол. Насправді ж, на культурні цілі ми повинні дати не менше третини бюджету, знаючи, що в ділянці культури не можна очікувати прибутків, бо культурна діяльність завжди потребує дотацій. Подруге: Мені здається, що було б добре, якщо б частину привітань СКВУ скерувати на мобілізацію духа, скріплення настрою до співпраці.

М. Суховерський (Канада): Чи осідок Секретаріату СКВУ вже остаточно устійнений?

Грицьков'ян: Я вислухав звіт фінансового референта і початкове привітання американського континенту, але я їх не розумів. Я делегат Аргентини, а як вам відомо, в Аргентині панує еспанська мова, а не англійська. І тому я пропоную ввести закон, щоб урядовою мовою Конгресу СКВУ була виключно українська мова. (Оплески). Ми повинні ставитися з пошаною до рідної мови і дати добрий приклад молоді. Тому кожний з українських діячів, що української мови не знає, повинен перекласти свою доповідь на українську мову і попросити першого-ліпшого представника нашої молоді, присутнього на з'їзді, прочитати її українською мовою. (Оплески).

Куляс: Дуже дякую. На цьому ми вичерпали листу пропозицій і запитів, і тепер я прошу членів Президії Секретаріату дати відповідь на ті всі питання, починаючи від п. Плав'юка.

Плав'юк: Я відповідаю на ті запити, які були поставлені мені. Після поїздки представника Президії до Південної Америки наступило зрушення громадського життя на тому терені з проханням робити заходи перед їхніми урядовими чинниками, щоб вони дозволили на організацію українців у Парагваю. Там існують такі політичні відносини, які не дозволяють на творення власних організацій різними національними групами населення. Наші представники звернулися до парагвайської амбасаді в Вашингтоні і в Нью-Йорку, щоб довідатися, які є можливості творення там організованої спільноти, з якою ми могли б налагодити офіційні зв'язки. Такі зустрічі відбулися з декількома особами, і від них ми дістали пораду, що вони провірять цю ситуацію в урядових чинників і тоді нас поінформують, які заходи можна робити у тому напрямку. Зроблено покищо не багато, але все ж таки перші кроки вже зроблено й хочемо вірити в успішний вислід тих заходів.

Питання пані Навроцької відносно делегатів СУА. Я, на жаль, не готовий відповісти на те питання, хоча знаю, що вони були зареєстровані на першому Конгресі. Можливо, що я не висловився правильно у своєму звіті про упорядкування членського стану СКВУ. Я сказав, що ми на 1-му Конгресі прийняли всіх делегатів як членів основоположників, не маючи ще упорядкованих списків товариств і організацій. На другому Конгресі цю справу ми мали вже упорядковану і схвалили, що, крім Церков і центральних крайових репрезентацій, можуть бути членами СКВУ також т.зв. місцеві крайові організації. На основі реєстру всіх учасників-організацій ми поробили нові списки, розіслали їм спеціально виготовлені запитники, в яких кожна організація мала відповісти, чи вона далі бажає бути членом СКВУ і щоб дала про себе більш докладні інформації. Одержавши виповнені анкети, Президія розглянула їх і повідомила всі організації про їхні права й обов'язки як членів СКВУ.

На основі того листування нам удалося дістати точні дані про кожну установу чи організацію. На цей третій Конгрес були допущені всі ті організації, які відповідали всім вимогам статуту СКВУ і вплатили свої членські внески. На жаль, я не маю під руками точних даних про кількість делегатів, але в основному це були крайові організації. Якщо пані Навроцька буде настоювати на тому, щоб дістати точну відповідь, то я постараюся дістати ці інформації з бюро СКВУ.

Замітки у справі мови. Немає найменшого сумніву, що українська мова є урядовою мовою Світового Конгресу Вільних Українців і тою мовою друкуються наші публікації. Одночасно ми видали дві публікації англійською мовою, які ми посилали доволі широко на всі відомі нам адреси українців північно-американського континенту, а зокрема на адреси відомих нам бізнесменів. В цих публікаціях знаходилася доволі обширна інформаційна література про СКВУ. Були там вияснення про членів платників і членів

добродіїв. Ці інформації були пізніше передруковані в бюлетені Українських Професіоналістів і Бізнесменів. Відгук на ці інформації, зокрема серед молодших, був позитивний.

На цьому місці я хотів би додати, що в нас немає найменшої інтенції вводити якунебудь іншу мову як урядову мову СКВУ. Але в цій дискусії ми хочемо запитати членів Президії, зокрема з інших теренів чим Північна Америка, чи є у вас зацікавлені українською роботою також і такі українці, які не володіють українською мовою? Якщо так, то чи доцільно звертатися до них українською мовою? Ми мусимо здати собі справу з того, що українська мова є офіційною мовою СКВУ, але ми не можемо переочити й того факту, що не всі українці володіють задовільно українською мовою. Не зважаючи на це, українська мова є у нас основною мовою листування.

Яке наше відношення до дисидентів там і до тих, які прибули до нас? Якщо йде мова про дисидентів там в Україні, то воно дуже одностороннє в тому сенсі, що ініціатива походить від них. Вони доставляють нам матеріали з проханням, щоб їх популяризувати. Зі свого боку СКВУ передає ті матеріали до Об'єднаних Націй, а також видає їх окремою публікацією. У випадку приїзду дисидентів на цей терен ми всі, без виїмку, трактували їх як наших братів і сестер. Ми готові допомагати їм в міру наших спроможностей, даємо їм інформації про нашу працю в розсіянні, зокрема про наше зорганізоване життя. Мені виглядає, що на тому відтинку ми зробили колосальний поступ у тому, що українська громада дала їм в основному належну опіку. Ми приймаємо їх як переслідуваних українців, як рідних братів, але це не означає, що ми сприймаємо їхні політично-філософські погляди. Виглядає, що наше трактування їх, принаймні як досі, дає позитивні висліди.

Якщо ж мова йде про висліди акції Комісії Прав Людини (КПЛ), то мені здається, що вони позитивні, бо всі акції, які ініціювала КПЛ, знайшли належний відгук. Вся українська громада, а не лише молодьча частина її, не лише студентська частина, але всі сектори нашого організованого життя, на кожному відтинку, схвалювали їх і підтримували. І це власне є той елемент, який нас об'єднує і дає змогу солідно стати в обороні переслідуваних в Україні. Я хочу також підкреслити, що акція КПЛ ніколи не була обмежена тільки до прав людини. Вона була ведена під кутом оборони прав українського народу у свідомості того, що повні права людини можливі тільки у вільній і незалежній українській державі. (Оплески).

Причини резигнації Юрія Даревича і Андрія Семотюка в основному зводяться до того, що деякі наші громадські центральні і члени Секретаріату Америки й Канади не підтримували їхньої діяльності й не виявили великого ентузіазму, коли йшлося про їхню працю. Зокрема критично ставився до Семотюка УККА. У зв'язку з цим заіснували були дуже напружені відносини поміж УККА, централею Комітету Українців Канади і Президією СКВУ. Це коштувало нас багато зусиль, часу й енергії. Вкінці це дісталося на сторінки преси, де говорилося, що, мовляв, в СКВУ немає місця для молодих людей, для молодших талантів, які могли б себе виявити в суспільно-громадській праці. В парі з тим появилися вимоги, щоб

обов'язково включити молоді сили до праці в СКВУ. Я сам належав до тих людей, які були проти резигнації Даревича і Семотюка. Чи скористав СКВУ з їхньої резигнації? Я думаю, що ні! Навпаки, втратив, бо, наприклад, Семотюк нав'язав був добрі контакти в колах Об'єднаних Націй, які можна було використати для наших справ. З його відходом ці контакти відпали.

Яких плянів ми не виконали й чому? Багато речей не вдалося виконати, але я згадаю тільки про одну, яку нам слід направити. У нас слабкий контакт з українською громадою під кутом того, щоб Світовий Конгрес, тобто члени його Президії, мали змогу говорити до цілої громади.

Пані й панове, за виїмком одного чи двох виступів на терені окремих організацій, ми не мали виступів членів Президії СКВУ на громадському форумі. Те, що зроблено в цьому відношенні, далеко, далеко не вистачає. Я можу тільки ствердити, що не можна краще інформувати громаду, як при допомозі живого контакту. (Оплески). Але члени Президії не можуть запрошуватися на виступи в різних місцевостях понад голови організаційних централей у даних країнах.

Одною з причин, чому на терені Канади зібрано більше фінансів для СКВУ, ніж цього вимагав наложений на неї бюджет, було те, що централей Комітету Українців Канади дозволила вести збіркову кампанію на скріплення фінансів СКВУ. Там виступали представники СКВУ з інформаціями й доповідями про діяльність СКВУ, і це допомогло нав'язати безпосередній контакт з громадою і привело громаду до більшої жертвенности. Велике значення мала праця д-ра Миколи Кушпети, який ту збірку зорганізував на терені Канади.

На питання д-ра Новосівського можу відповісти, що ми не відмовили делегатам Австрії права голосу. Ми не прийняли додаткових чотирьох організацій з австрійського терену в члени СКВУ, бо вони не є ані крайовими організаціями, ані в системі КОУГЦУ, тобто Координаційного Осередку Українських Громадських Централей і Крайових Установ в Європі, яка є організаційною надбудовою. Коли ж ідеться про тих двох делегатів з Австрії, то ми їх прийняли — одного як представника австрійського уряду, а другого як делегата КОУГЦУ. Зрештою, ту справу розглядає ще верифікаційна комісія, і немає сумніву, що вона буде полагоджена задовільно.

Чому молодецька комісія не працювала? Для вашої інформації комісія працювала, але не мала представників від усіх молодечих організацій, а це є передумовою її діяльності. Ми зі свого боку зробили все, що могли, щоб ту комісію пустити в хід, але ми не можемо заставити представників поодиноких молодечих організацій до участі, якщо в них немає на те доброї волі.

Про осідок Секретаріату СКВУ остаточно узгоджено, що він буде в Торонто. Ротаційність, яку практиковано у першій каденції, виявилася непрактичною для СКВУ, бо Світовий Конгрес мусить мати якусь постійну адресу, а не рухому, раз Нью-Йорк, потім Торонто, Париж чи Лондон, а вкінці і в Південній Америці. Перебуваючи в Торонто, Президія СКВУ мала змогу навантажити

певними обов'язками осіб, які не були членами центральних репрезентацій, але виявилися дуже корисними у розвитку нашої діяльності. Це очевидно вийшло тільки на користь СКВУ як світової організації, а зокрема на користь тих цілей, для яких СКВУ був створений.

Тому що збірковою акцією займалися панове д-р Микола Кушпета і д-р Матвійків, я просив би, щоб вони, а не я, дали відповідь на запит п. Дорожинського про фонд СКВУ. (Оплески).

Куляс: Дуже дякуємо, пане Плав'юк, за ваші вияснення і відповіді на запити делегатів. А тепер я ще попрошу до слова д-ра Миколу Кушпету.

Д-р Кушпета: У відповідь на запит п. Дорожинського, чому не створено фонду СКВУ, схваленого на попередньому Конгресі, Фінансова Комісія пропонувала зібрати від 250,000 до 500,000 доларів щороку й на те мала відповідно розроблений план. Ми передбачали, не зважаючи на те, що в нас була затверджена сума 250,000 дол., зібрати більше і в такому пропорційному розподілі: ЗСА — 43%; Канада — 33%; Європа — 10%; Австралія — 3%; Аргентина — 3%; Бразилія — 2% і Венесуеля 1%. Хоч план був у деталях розроблений, на жаль, він не дістав одобрення ні від Президії УККА, ні КУК, тому що це суперечило домовленню тих країн. Ішлося зокрема про те, що жертводавці не могли своїх пожертв відтягати від оподаткування, і це властиво є основною причиною, чому не здійснено того плану. Щоб якось із того вийти, ми пробували апелювати до наших організацій, до поодиноких громадян, щоб вони складали особисті пожертви на фонд СКВУ. І це дало добрі наслідки в Канаді, де збірка була найуспішніша. Декілька осіб дало по 1,000 доларів, було декілька пожертв з американського континенту, а також і з європейського. Значить, при доброму керуванні, при добрій волі наших центральних репрезентацій, на потреби СКВУ можна зібрати поважну суму грошей, яка забезпечила б безперебійну працю Секретаріату СКВУ.

Я вважаю, що запланована сума могла б бути зібрана й вона повинна бути зложена в наших фінансових інституціях, а відсотки з неї йшли б на видатки Президії СКВУ, пов'язані з її діяльністю.

Ми віримо, що цю справу дасться налагодити й тому апелюємо до Вас і просимо трактувати її дуже поважно. Наш Конгрес напевно завтра піддасть багато цікавих думок для розгляду наступній Президії, яка цю справу остаточно оформить. Дякую! (Оплески).

Куляс: Дякую, пане докторе Кушпета.

На цьому ми вичерпали листу зголошених до запитів і відповіді на них. Тепер я проголошую другу листу до дискусії над звітами. Але поки це станеться, я хотів би висловити вам, шановні делегати, під розвагу свою думку. Тут знову ж, щоб не розтягати дискусії, я пропоную деякі питання чи пропозиції передискутувати на відповідних комісіях, де можна було б обговорити їх у деталях, замість тут на загальному форумі. Отже, відкриваю листу дискусантів.

(Через декілька хвилин зголошувалися делегати до дискусії, яких записували секретарі Президії Конгресу).

Куляс: Ми закрили листу з 20-ма зголошеними до дискусії. З уваги на довгу листу я пропоную знизити час дискутантів із трьох хвилин до двох, бо інакше не встигнемо закінчити сесії. Я вірю, що як хтось сконцентрується на своїй темі, то зуміє висловити її і за дві хвилини. Ще раз пригадую, що кожний дискутант має сказати своє прізвище, організацію, яку заступає, і країну. Прошу, перший дискутант.

— Пане голово, із заслуханого тут звіту і запитів та відповідей виглядає, що СКВУ — це центральна організація, а ми по всіх країнах є його філіями, які мають виконувати все те, що наказує Президія СКВУ. Я думаю, що такий стан чи трактування у той спосіб крайових централ чи організацій — не здоровий. Він робить кривду самій Президії СКВУ. Прошу мати на увазі, що в кожній країні є організація там заснована і має свої власні труднощі, пляни і свої проблеми, зовсім інші, як ви маєте їх в Америці чи Канаді. У своєму підході до нас, крайових централ чи крайових організацій, прошу вичислити відсотково, скільки українців ви маєте в Європі, і приділіть їм належну кількість голосів незалежно від тих мільйонів, що ви маєте в Америці й Канаді. Дякую.

Голос із залі: Пане голово, я в справі формальній. Я прошу делегата, який зараз має голос, щоб він подав своє ім'я і прізвище та організацію, яку він репрезентує.

— Дискутант: Я називаюся Степан Мудрик, голова Координаційного Осередку в Європі.

Куляс: Дякую, прошу наступного.

??? Я старий і мені важко говорити. У нас тут багато говориться про політичні середовища і, якщо так безсторонньо сказати, то ми маємо до діла з різними самостійними організаціями. Ми пам'ятаймо, що ми — політична організація, що в нашому організаційному житті беруть участь представники — члени різних політичних організацій. Я вважаю, що в поважному відсотку українські політичні організації заіснували з таких чи інших причин і висловлюватися про них під негативним кутом не слід, щоб ми не спричинилися до занепаду української політичної думки на чужині. Це мало б корисні наслідки, але не для нас, а для наших ворогів. Я також хочу ствердити, що хоча мені прикро чути деякі колючі завваги, але я респектую гумор і серйозність нашого голови президії. (Оплески).

Куляс: Дуже дякую. Мені на правду приємно чути такі завваги, тому ще раз дякую. А тепер я прошу до слова наступного дискутанта, п. Березинського.

Березинський: Я дуже коротенько, бо я підняв руку, щоб говорити, але моє питання було вже порушене, так що я не буду забирати часу.

Дорожинський (Зарево): Коли порівняти звіти Президії і Секретаріату за останню каденцію із звітами попередньої каденції, то виникає враження, що в попередній каденції звіти величиною були надзвичайно обширні, то в цій каденції вони багато менші і мається

враження, що активність Президії була менша. На базі цього звіту можна ствердити, що Президія, яка уступає, загально кажучи, може виказатися поважною працею. Правда, є також і критичні недомагання. Я вважаю, що дуже зле свідчить не тільки про Президію Секретаріату, але про всіх нас, шановні пані й панове, що коли уступив керівник інформативної служби СКВУ, не можна було знайти когось на його місце. Другий момент, який я хочу підкреслити, це те, що, не зважаючи на такі чи інші причини, комісія молоді взагалі не діяла. І це було велике недомагання. Далі, слід подумати над тим, чи не варто, щоб Конгрес обговорював свої постанови більш розважно і виносив рішення можливі до здійснення. Одною з таких постанов було розбудувати Фонд СКВУ, якого, на жаль, ще й досі не зреалізовано. Нам хотілось би почути дійсні причини, які стояли на перешкоді здійсненню цих ухвал.

Куляс: Дуже дякую. Голос має пан Кудлик.

Кудлик: (Союз Українців у Вел. Британії). Шановні делегати, я хочу порушити кілька справ, які мали б відноситися до діяльності СКВУ. Перший пункт це Комісія Прав Людини. Думаю, що дуже добре сказав генеральний секретар, що при СКВУ треба створити також Комісію Прав України. Друге, у нас на європейському терені, як це вже сказав делегат з Європи, насправду немає середньої школи для українських дітей. Це дуже пекуче питання, і я ставлю побажання до СКВУ, щоб у майбутньому поцікавилися долею українських дітей в Європі.

Куляс: Дуже дякую. Я буду відтепер покликати двох дискусантів, одного до мікрофону, а другого, щоб приготувався. Перший має слово д-р Жуковський, а після нього пан Лецишин.

Д-р Жуковський: Світла Президіє, шановні делегати, пані й панове. В першу чергу хочу висловити свою радість з того, що праця і звіти за останню каденцію є багато кращі, як були за попередню каденцію. Найважливіше те, що СКВУ став дійсно нашою найбільш репрезентативною організацією (оплески). Ми повинні звернути увагу на те, чого вимагає від нас Край. Тому, що політичні середовища не мають свого центру, тому СКВУ повинен стати нашим головним політичним центром. (Оплески).

Куляс: Дуже дякую, пане докторе! Голос має пан Лецишин.

Лецишин: Я хочу звернути увагу, що у звітах Президії Секретаріату СКВУ не звернулося уваги на економічно-господарський сектор. Там взагалі немає про нього згадки, його пропущено. І тому я з рамени Української Кооперативної Ради прошу Президію цю справу перед світлим Конгресом направити. (Оплески).

Куляс: Дуже дякую. Слово має пан Зварич, а приготується п. Казанівський.

Р. Зварич, делегат ЦЕСУС: Я хотів би забрати слово у справі української мови. Я почуваюся до обов'язку, як делегат молодшої делегації, ствердити, що, вислухавши звіту фінансового референта, я не можу зайняти слова до нього, бо я його не зрозумів. З уваги на те, що це є Конгрес Вільних Українців, я принципово замикаю вуха до

всяких чужих мов. (Оплески). Тому я ставлю пропозицію д-ра Даревича з Австралії, але при тому я хочу скористати з нагоди й заапелювати до шановних делегатів про ось що: Коли ви будете вимагати чогось від нас, молодшої генерації, то ставте такі самі вимоги і до себе. Дякую. (Оплески).

Куляс: Дякую. Пан Казанівський, а за ним пан Василь Куций.

Казанівський: Мене надзвичайно заскочила концепція Секретаріату СКВУ — розчленування СРСР. Це перший раз, що наша репрезентація звернула на це увагу політичним міжнародним чинникам. Тому в мене прохання до Вас — не тільки далі цю справу продовжувати, але й на кожному кроці, коли доводиться нашим репрезентаціям виступати перед державними чинниками, пригадувати її. Друга справа це питання, чи це державна проблема, чи національна? Мені здається, що тут не повинно бути навіть сумніву, що основною проблемою у нас є національне питання, а не виключно питання прав людини. Нашим ідеалом є українська держава, і ми повинні робити все в тому напрямі, змагаючись за волю України. (Оплески).

Третя справа. Я хочу сказати, що я не є меншим патріотом, ніж друг Зварич, але вимагати, щоб на Конгресі вживали тільки українську мову — досить небезпечно. (На залі зчинився шум). Чому?

Куляс: Прошу о спокій!

Казанівський: Ми приїхали сюди, де більше половини українських поселенців не говорять українською мовою, але признаються до української спільноти. Отже, на Конгресі повинна панувати українська мова, але коли хтось її не розуміє, чи не може правильно нею висловитися, йому треба дозволити користуватися тою мовою, якою він найкраще володіє. (Оплески).

Куляс: Дуже дякую. Прошу панства, на другу частину дискусії я прошу першого заступника голови президії п. Білака, щоб він нею проводив. Прошу, пане Білак. Ярослав Білак (УНО — Канада) займає місце голови Президії Конгресу.

Куций: СКВУ відіграє дуже важливу роль в житті нашої діаспори як координаційний центр і також як центр, який інспірує роботу поодиноких українських організацій у світі. Однак СКВУ інколи є паралізований різними плянами і недотягненнями. Наприклад, у 1976 році ми відзначали 50-ліття смерті сл. п. Гол. Отамана Симона Петлюри. У зв'язку з тим у пресі появились різні заклики, щоб українська спільнота складала пожертви на фонд ім. Симона Петлюри. На жаль, українська громада на терені Українського Конгресового Комітету Америки, за майже три роки, нічого в цій справі не зробила. Це турбує управу Української Бібліотеки в Парижі.

Друге. В 1977 році СКВУ видало на покриття коштів пленарної сесії Секретаріату і Президії СКВУ у готелі 17,000 доларів. Як це можна пояснити, 17,000 дол. за одну пленарну сесію? Невже ж не можна було тої сесії відбутися в Українському Інституті Америки, або в якомусь українському приміщенні в Канаді, щоб не викидати такі великі гроші на готелі?

Білак: Дуже дякую. Пан Дмитрів має слово.

Дмитрів (СУБ - Англія): Переглядаючи звіти уступаючої управи СКВУ, я думаю, що вони досить реалістично виявляють, який стан існує на відтинку нашої громадської організаційної надбудови. Прикро, що так мало часу, щоб ті звіти докладніше обговорити. Я прошу Світлий Конгрес звернути ласкаву увагу на одну важливу річ. На початку відкриття першої сесії, як також сьогодні під час обідньої перерви, ми не відмітили найновішої історії України від 1918 до 1939/40 років. Раніше було відмічено трьох наших бувших політичних в'язнів найновішого часу. На превеликий жаль, нічого не було згадано про період від 1939/40 до теперішнього часу. Не було згадки і про Тимчасове Правління 1941 року, про Київську Національну Раду, не було згадки про УПА, нічого не було й про УГВР. Я хочу просити, щоб таке нехтування нашим минулим більше не повторювалося. (Оплески).

Білак: Дуже дякую. Слово має ???

??? Я до святочної частини Конгресу, до відкриття і привітів. Ця святочна частина повинна б надавати напрям і бути духовним кормом для наших ділових нарад. Той напрям повинен бути діловий і конструктивний. Деякі привітання, зокрема наших організаційних надбудов, були в основному на місці і доречні й виходили з позицій всеукраїнських. Але були і привітання інші, які, на мій погляд, не зовсім відповідали вимогам Конгресу. Тому, на майбутнє, треба було б до того зайняти належну поставу. З тих привітів виглядає, що в нашому суспільстві не все гаразд. Далі я хотів би сказати, що я є за те, щоб ми говорили українською мовою, але якщо йдеться про відношення до людей, зокрема про покоління, яке народилося й виховалося поза межами України, ми повинні мати для них виrozumіння як для людей української крові і включити їх у наш український фронт. І це дуже важлива справа! (Оплески).

Білак: Дякую. Я хочу повідомити, що засідання Номінаційної Комісії буде скликане після того, як відбудеться нарада Секретаріату СКВУ, і про це ми повідомимо пізніше. А тепер мовою має пан ???

??? Я власне хочу забрати слово у дуже делікатній справі української мови. Я думаю, що це питання відноситься головню до нашої молоді. А тому, що я вже є не тільки батьком, але й дідом, і всі ми володіємо правильно двома мовами, то я маю право дещо сказати на ту тему з власного досвіду. Прошу панства, ми не можемо зайняти такого радикального становища, як дехто пропонував. Немає сумніву, що мусимо шанувати нашу українську мову, але ми не можемо собі дозволити на те, щоб відкидати від себе 5, 10 чи 20 процентів молодих людей тільки за те, що їхні батьки не навчили їх української мови. (Оплески). Я говорю це з власного досвіду. Моя донька, як була головою студентської громади в Ньюарку, організувала курси української мови, і багато студентів вписувалося на ті курси. Результат був такий, що деякі діти-українці, народжені в Америці, до двох років вивчили українську мову. Це вказує на те, що при добрій волі можна щось зробити. Дякую! (Оплески).

Білак: Дякую. Слово має ???

??? У мене також таке саме становище. Мені пощастило бути на 1-му, на 2-му, а тепер на 3-му Конгресі Вільних Українців. Я мушу сказати, що особливо за останньої Президії і Секретаріату була проведена велика робота і солідна. (Оплески). У нас зайшла дискусія про мову. Я думаю, що вона ведеться не зовсім правильно. Англійська мова — це мова країни, якої ми є громадянами, і так гостро виступати проти англійщини я б не радив. Очевидно, що українську мову ми мусимо шанувати. Далі, я знаю, що і в пресі про це пишеться й на нашому Конгресі про це постійно говориться. Однак я просив би українську пресу, щоб про всі наші мовні дискусії не розписувалася. На закінчення дозвольте мені побажати якнайкращих успіхів нашій новій управі, Президії і Секретаріатові. Дякую. (Оплески).

Голос із залі: Але їх ще не обрано!

Це ще не значить, що їх не буде. (Сміх і оплески).

Білак: Дякую і дякую за побажання новій Президії ще не вибраній. Слово має ???

??? Пане голово, дозвольте мені висловитися до двох звітів: заступника президента СКВУ Миколи Плав'юка і високопатріотичного слова п. Юрія Шимка. До звіту п. Плав'юка. Найбільш додатнім елементом того звіту є те, що до СКВУ вдалося притягнути молодших і зовсім молодих працівників. Це дуже додатнє явище, що посади в бюрі СКВУ обсаджено людьми віку 20 до 30 років. Це матиме значення для майбутньої діяльності СКВУ і це конкретна дія, а не голословна бомбастика.

Я хочу також звернути увагу на те, що праця СКВУ була позитивна і гідка похвали. Відносно Комісії Прав Людини: я не думаю, що правильно квестіонувати її доцільність, бо вона робить добру роботу. Шкода, що тій Комісії не вдалося скоординувати всі молодечі гуртки як комітети оборони Мороза, оборони політичних в'язнів тощо.

Тепер декілька завваг до звіту п. Юрія Шимка. Шкода, що генеральний секретар заповнив свій звіт бомбастикою. Називаю то бомбастикою тому, що в ньому не було нічого конкретного, а тільки загальники. Я вважаю, що як член Президії він повинен звітувати зі своєї діяльності, що він зробив, а не критикувати інших членів Президії. Він квестіонував доцільність оборони прав людини, пропонуючи замінити це обороною нації. Оборона нації без прав людини неможлива, як і немислима розбудова нації без повноправної людини. Такий підхід до справи ставить нас у дуже негативному світлі, у кривому дзеркалі. Держава існує для людей, а не люди для держави. (Бурхливі оплески).

Білак: Дякую. Слово за д-ром Суховерським.

Д-р Суховерський: Пане голово! Я хочу заторкнути дві справи. Минулого року на пленарних засіданнях Секретаріату в Торонто не допускали до голосу голів поодиноких крайових організацій — членів СКВУ. Остаточно, якщо когось допускали, то тільки голів конгресів або когось іншого з крайових централей. Я вважаю, що це несправедливо і голови крайових організацій повинні мати голос у

нарадах. І тому я, в імені нашої делегації, вимагаю, щоб ту точку статуту чи правильника змінити й надати право голосу головам крайових централей на пленарних засіданнях Секретаріату СКВУ.

Друге — це справа мови на світовому Конгресі. Я вважаю, що офіційною мовою Конгресу є і повинна бути українська мова. (Оплески). Але коли є люди, які не знають української мови, а хочуть говорити — нехай говорять такою мовою, якою їм найкраще висловитися, англійською, французькою, еспанською чи португальською. Але ми повинні мати перекладачів, які передавали б думки наших молодих людей українською мовою, щоб усі інші делегати знали, про що вони говорять. (Оплески). Я погоджуюся з тим, що заявив тут заступник президента СКВУ п. Плав'юк, що нам обов'язково треба комунікуватися з українцями різними мовами. (Оплески).

Білак: Дуже дякую. Пані Ковальська.

О. Ковальська (СФУЖО, Канада): Пан Шимко у своєму звіті сказав, що Комісія Прав Людини не обороняє національних українських прав. Я вважаю, що таке ствердження дуже некорисне для нашої справи і несправедливе для КПЛ, бо в дійсності вона працює в обороні прав української людини. Коли ми все і всюди підкреслюватимемо оборону тільки національних прав і замінімо назву на Комісію Оборони Прав України, як це пропонує п. Шимко, то це зруйнує нашу дотеперішню працю і позбавить нас підтримки з боку всіх інших міжнародних організацій, а вона дуже важлива для нас. Я звертаюся до Світлого Конгресу, щоб він докладніше познайомився з нашою працею і сам оцінив її вартість. (Оплески).

Білак: Дуже дякую. А тепер ми попросимо до слова високопреосвященнішого митрополита Максима.

Митрополит Максим: Я називаюся Максим Германюк з Канади. (Оплески). Світлий Конгресе! Я хотів би заторкнути дуже важливе питання прав людини і проблеми національного визволення і прав України та її народу. Святочна громадо, у світлі християнської етики, що є основою цілого українського народу, одиниці, родини, громади, держави, перше місце займає особа (оплески), яка має не тільки претенсії, але і право бути вповні розвиненою, тобто в особистому житті, громадському і суспільному. І тому право на державну незалежність — це повне і суверенне право. Святочна громадо, перед тим, заки дійти до того, що примат має держава і що одиниця існує для держави, ми прийняли б те, що сьогодні голосять совєти і з чого виходила Німеччина, а саме, що держава має право вживати одиницю для своєї цілі, яка для неї корисна. Тоді одиниця є тільки тим малим колісцем, яким держава, якій одиниця служить, орудує, вона його зберігає, плекає, вона призначає їй окреме місце. Словом, одиниця не йде, куди їй треба, тільки туди, куди наказує держава. Таким підходом до справи ми себе скомпромітували б перед усім цивілізованим світом. Моя пропозиція: довести ідеологію гуманності, яка лежить в основі оборони одиниці, скеровуючи всю нашу працю в Комісії Прав Людини так, щоб у її рамках діяла також і комісія прав України для визволення рідного краю. (Оплески).

Білак: Дуже дякую, Ваше Преосвященство! Слово має п. Равлюк.

Іван Равлюк (КОУГЦУ — Європа): Світлий Конгресе, у звіті уступаючої управи є окремий розділ «Організаційні справи. Європа». Я хотів би вияснити ту справу, щоб шановні делегати познайомилися з нею і на цьому Конгресі її полагодили. На другому Конгресі Європу представляли як одну країну. У висліді цього на конгресі КОУГЦУ, який відбувався в 1974 році, винесено постанову, що КОУГЦУ переходить на статус міжорганізаційної надбудови, щоб допустити поодинокі країни Європи до участі в СКВУ. Трудність полягає в тому, що ми в СКВУ маємо цілий ряд організацій, але немає одної організаційної надбудови, яка б репрезентувала Європу як цілість. Щоб цю справу вияснити, ми скликали дві конференції і сподіємося, що ця справа буде належно наладнана.

В Європі живе 130 тисяч українців, але вони порозкидані по цілій Західній Європі, за виїмком самої Великобританії, які творять фактично тільки вісім громад. На жаль, — не всі українці почуваються до обов'язку належати до якоїсь громади чи організації. Очевидно, це відбивається на нашому вкладі у фінансовий стан СКВУ, він не є такий великий, бо нам дуже багато енергії, часу і грошей забирає втримувати контакти з тими порозкиданими людьми.

Голос із залі: Пане голово, я просила слова і тепер мабуть прийшла черга на мене.

Куляс: Прошу подати прізвище й організацію.

Дискутант: Я називаюся Ярослава Рубель, член УККА і заступниця голови Головної Пластової Булави, референт молодечих організацій. Я вважаю, що молодечим організаціям замало присвячено уваги. СКВУ на протязі своєї діяльності не доложив належних зусиль, щоб цій справі присвятити більше часу. Наші намагання, тобто Головної Пластової Булави і всіх молодечих організацій, щоб зрушити з місця молодечу координаційну раду, не дали належних успіхів. Тому вважаю, що на майбутнє треба присвятити більше уваги цьому питанню і поставити його на першому місці. Також вважаємо, що представник усіх молодечих організацій повинен увійти до складу Президії СКВУ. (Оплески). Дуже дякую.

Куляс: Дякую. Ми вичерпали листу дискутантів. В часі дискусії виринуло декілька питань, які вимагають вияснень з боку членів Президії СКВУ. З уваги на те я хотів би, щоб вони, члени Президії, на ті питання відповіли.

Голос із залі: Пане голово, я у справі формальній. Я називаюся Богдан Панчук, я був вписаний на листу дискутантів, але мене не покликано до слова.

Куляс: Пане Панчук, я в імені президії Конгресу перепрошую Вас за недогляд і тепер слово за вами.

Панчук: Світлий Конгресе, я називаюся Богдан Панчук, той самий, який був у часі війни головою Союзу Українських Канадських Вояків, а пізніше директором Центрального Допомогового Бюра в Лондоні, завданням якого було допомагати українським скитальцям.

(Оплески). Я жалую, що у звіті заступника президента СКВУ було сказано, що Рада Українських Комбатантських Організацій не була діяльна. Іншими словами, не робила того, що вона повинна б була робити. На це склалося багато причин, а зокрема те, що д-р Володимир Галан помер, а він був головою тої Ради і не може дати звіту. Але я закликаю тепер, як ветеран канадської армії, який народився в Канаді, щоб ми разом, канадські ветерани і Братство Дивізійників урухомили справу ветеранів. Першим кроком до цього були наші сьогоднішні наради.

Куляс: Дуже дякую.

Панчук: Пане голову, я не скінчив.

Куляс: Дуже дякую, але ви вичерпали свій час, а я мушу придержуватися програми.

Панчук: Але я хочу сказати не тільки, щоб ми оживили діяльність ветеранської ради, до якої я зголошуюся добровільно, а СКВУ нехай звернеться із закликом до інших ветеранських організацій, щоб вони включилися в акцію. (Оплески).

Куляс: Дуже дякую. Ми тепер приступаємо до відповідей на питання, які були порушені в дискусії над звітами. Як першого я прошу заступника голови, п. Миколу Плав'юка.

Плав'юк: Мене тількищо поінформували, що владика Мстислав хоче зробити одну заяву, заки я пічну відповідати на питання.

Митрополит Мстислав: Я цілком приєднуюся до того, що сказав владика митрополит Максим. Так, диктатура держави звичайно веде до диктатури партії. Дякую! (Оплески).

Плав'юк: Відповідаю на висловлені думки в дискусії. Ми працювали в Президії свідомі того, що з Торонто чи з якого іншого нашого осередку неможливо інтервенювати і пробувати централістичним способом координувати те, що діється в Австралії, Бразилії, Аргентині чи Європі. Ні, того робити ми не бажаємо, бо наші контакти є зі складовими організаціями, тобто з нашими членами, а не філіями нашими на даному терені. Тому власне ми не можемо накидати їм нашої волі. Ми пробуємо реалізувати думки й концепції, які є висловлені на Конгресі, як зміст нашої роботи. Запити до нас, чому ми не могли знайти людини на місце ведення інформативної служби. Я згідний, що це свідчить погано про нас, але так воно є. Я пригадую собі, що хтось казав, що в нас, в Україні, далеко легше знайти двох погано платних директорів, як одну добру секретарку. Нам дійсно дуже важко знайти людей до праці, які відповідали б усім вимогам, очевидно, щоб знали українську, а також і англійську мову. Чи можна за це винувати Президію СКВУ, я сумніваюся.

Пан Лешишин запитує, чому ми включили Кооперативну Раду у список наших членів. Просто тому, що від 2-го Конгресу дотепер Кооперативна Рада з автономної організації стала самостійною, і ми її трактуємо як таку.

Пан Казанівський ставить питання розчленування російської імперії. Ми, очевидно, будемо продовжувати нашу акцію за деколонізацію, і нашою інтенцією є звертатися до всіх світових

конгресів поневолених чи загрожених Москвою націй, щоб вони до такої акції включилися. Я підкреслюю ще раз, що в Президії СКВУ у тому відношенні не було жадних непорозумінь. Ми провадили деколонізаційну акцію і будемо продовжувати її в імені українських організованих спільнот, а не як державний політичний центр, щоб не було ніяких непорозумінь у цьому відношенні. Ми, громадяни різних демократичних країн, маємо право висловитися в тій справі, але воно не йде всупереч нашим політичним центральям. (Оплески).

Ми не могли охопити цілоти нашої історії на одному конгресі, і тому після обміни думок і заслухавши різних голосів, ми стали на становищі, що 60-ліття етапу проголошення української державності буде гаслом Третього Світового Конгресу Вільних Українців.

Я вдячний за висловлені думки нашими делегатами, які нова Президія, очевидно, візьме до уваги. Президія Секретаріату вважає, що було б нерозумно вписувати гасло деколонізації СССР в діяльність Комісії Прав Людини, або навпаки, вписувати його у свій меморіал у справі політичних в'язнів.

Є не тільки можливість, але й потреба полагодити справи Європи, але труднощі є в тому, що це місцеві справи, в які наш Конгрес не має права вмішуватися. Зрештою ці справи були обговорювані також і на Статутівій Комісії на 2-му Конгресі, а пізніше до нас у тій справі не зверталися, а ми не маємо права вимагати того від них. Зрештою, полагодження кожного спору вимагає доброї волі усіх заінтересованих сторін, це відноситься також і до Європи. Президія СКВУ досі була поінформована тільки одною стороною і мала тільки один аспект на увазі: допомогти організованій громаді в Європі довести до упорядкування тих відносин. Я переконаний, що полагодження тих справ є конечним, бо з того стану, який тепер там існує, ніхто не скористає, ані українська громада, ані Світовий Конгрес.

Справа молодечих організацій. Ми будемо з одвертими руками вітати бажання молодечих організацій працювати в рамках СКВУ в такій чи іншій формі, але ініціатива і зміст тої роботи, апарат її — мусять дати таки наші молодечі організації. Ми з рамени СКВУ можемо дати тільки моральну підтримку, поради тощо. І тому я апелюю до них, щоб вони це зробили.

Пане Панчук, я повністю згідний з вашою другою частиною виступу, але з першою, пробачте, не погоджуюся. Д-р Галан дуже багато доброго зробив для українських поселенців, але ми писали звіт не про те, а про Раду Комбатантів, яка на протязі останньої каденції нічого не зробила. На жаль, так воно було.

Я думаю, що я вичерпав усі справи, які відносилися до мене як заступника голови Президії СКВУ. (Оплески).

Куляс: Прошу панства, я думаю, що ми вичерпали програму з одногодинним опізненням. Як знаєте, ми маємо дуже цікаву доповідь, і я пропоную, щоб ми на тому закінчили нашу дискусію сьогодні. А до людей, які мають доповіді, я апелюю, щоб вони дотримувалися того часу, який їм призначений. Але перед тим, заки приступимо до доповіді, повідомляю, що Резолюційна Комісія буде мати засідання в Рідженсі Бал Рум о год. 7-ій вечора. Номінаційна

Комісія буде скликана аж після засідання Секретаріату, яке відбудеться зараз після перерви. Делегати повинні повернутися сюди на доповідь, а члени Секретаріату підуть на своє засідання.

Далі повідомляю, що ректор Українського Вільного Університету д-р Володимир Янів закликає всіх професорів, лекторів і докторів УВУ зустрітися з ним о год. 6-тій вечора в кімнаті Чамбер ч. 12.

На цьому місці я хочу також привітати професора Барвінського, який є головою Українського Християнського Руху, і проф. Михайла Воскобійника, голову УРДП. (Оплески).

Шановні делегати, ви вислухали наші звіти, ми відповіли вам на ваші питання, а тепер ми приступаємо до наступної точки програми, а саме: уділення абсолюторії. Я закликаю ставити пропозицію на уділення абсолюторії Президії і Секретаріатові, які сьогодні закінчують свою каденцію. Я прошу члена Контрольної Комісії ставити пропозицію.

Панчук: Я ставлю пропозицію на уділення абсолюторії членам Президії і Секретаріатові СКВУ.

Куляс: Пан Богдан Панчук ставить пропозицію на уділення абсолюторії. Хто має щось сказати до цієї пропозиції? Нема нікого?

Даревич: Я до тої справи. Я маю поправку до тої пропозиції. На основі парляментарної процедури голова Президії проведе голосування над поправкою, а тоді над самою пропозицією. Я багато намучився на останньому Конгресі, і щоб до того не дійшло на цьому, я роблю поправку до пропозиції: Доручити теперішній Президії Секретаріату, що одобрюється їхню працю тепер, але не звільняється їх від обов'язків Секретаріату, доки третій Конгрес не вибере нового Секретаріату. Я прошу когось підтримати мою пропозицію.

Голос із залі: Я підтримую.

Куляс: Ми маємо поправку до пропозиції на уділення абсолюторії. Заки я піддам її під дискусію, хочу запитати, чи Світлий Конгрес не вважає за доцільне відкласти уділення абсолюторії на пізніше, бо це забере нам чимало часу.

Панчук: Пане голово, я відтягаю свою пропозицію на абсолюторію і прошу поправку до моєї пропозиції ставити як головну.

Куляс: Дякую. Шановні делегати, ви чули, що першу пропозицію відтягнуто і поправка до пропозиції стала головною пропозицією. Якщо так, то я прошу всіх управнених до голосування делегатів піднести свої карточки, хто є за ту пропозицію.

(Переважна більшість делегатів піднесла руку з карточками за уділення абсолюторії членам Президії і Секретаріату, які закінчили свою каденцію).

Куляс: Дякую! Хто є проти цієї пропозиції, прошу підняти руку з карточкою вгору. Немає нікого? Дякую, хто стримався? Ніхто! Отже пропозиція перейшла одноголосно. (Оплески).

Дякую! На цьому ми закінчили першу частину третьої сесії нашого Конгресу, і тепер я проголошую 10-тихвилинну перерву. Після перерви продовжатимемо нашу сесію доповідями пп. Бориса Потапенка і ген. Петра Григоренка.

Куляс: Розпочинаємо другу частину третьої сесії доповідями.

Плав'юк: Я прошу всіх членів Секретаріату СКВУ перейти до тої залі, де відбувалася наша перша нарада, щоб ми могли закінчити наші справи.

(Члени Секретаріату виходять).

Куляс: Я прошу всіх інших делегатів залишитися на місцях і я прошу першого доповідача, п. Бориса Потапенка до слова. Заки він прийде, я хочу поінформувати шановних делегатів, що на програмі дня ми маємо тільки одну доповідь. Але, користаючи з присутности в Америці нашого дорогого гостя, що недавно приїхав з України, ген. Петра Григоренка, відомого оборонця людських прав у СССР, Президія запросила його з доповіддю на таку ж саму тему, як і п. Потапенко. Хочемо, щоб він сказав нам, як ми можемо допомогти нашим братам і сестрам в Україні у їхній боротьбі за свої права. Це так для вашої інформації. А тепер слово має п. Борис Потапенко на тему «Наша допомога визвольній боротьбі українського народу».

Борис Потапенко: Наша допомога визвольній боротьбі українського народу.

Характеристичною рисою сучасної історичної епохи є розпад імперій і перемога національно-державницької ідеї в світовому розмірі та процес диференціації світу на базі національних організмів. В той самий час іде протинародне намагання деяких потуг утотожити колишні колоніальні адміністративні кордони з національно-державними кордонами новопосталих державних конституцій з уваги на власні економічні та інші інтереси.

Перемога національно-визвольної ідеї у світі по цей бік залізної заслони підтверджує об'єктивну рацію і передовість української визвольної боротьби за розвал російської імперії усіх кольорів на національні держави й унаглядноє її співзвучність із світово-історичним процесом.

Національний принцип організації світу став ідейно-моральною силою величезного значення, отже, концепція розвалу тюрми народів, до якої належать СССР і його сателіти, на самостійні національні держави відповідає сучасній історичній закономірності.

Помилковою і шкідливою для ще вільного світу є політика тих західних державних мужів, які нехтують національно-визвольними рухами поневолених Москвою народів і стараються домовитися з Кремлем, а на випадок недововлення думають робити ставку на інші великодержавницькі імперіялістичні кола.

Концепції «мирного співіснування» чи «детанту» подумані як засіб протидії історично-закономірному розпадові советської імперії і як новий тактичний прийом у боротьбі проти некомуністичного світу. У цій концепції Москва бачить запоруку своєї майбутньої перемоги в боротьбі за створення світової імперії з ідеологічним і політичним центром у Кремлі. Ця концепція — це фактичне признание статусу кво, тобто колоніального панування над поневоленими народами, що підважує довір'я українського й інших народів до Заходу, демобілізує впливає на їхній фронт боротьби і скріплює стан

ворожій окупації. У висліді ця політика вможливилює Москві далі без перешкоди розбудовувати свою випадову базу для загарбання решти вільного ще світу.

У відрубності до змагу між імперіяльними державами в минулому, боротьба російського народу була не лише за поширення мілітарного, політичного й економічного володіння, але мала переважно ідеологічно-месіянстичний характер. Зокрема в сучасній добі Москва намагається накинати всім націям і людям свій, московський світогляд та ментальність пристосовану до комуністичного способу життя. Звідси ідеологія комунізму виросла до чинника першої ваги у світовому змаганні і тому комунізму, як новій формі московського імперіялізму, треба протиставляти визвольний націоналізм поневолених народів за їхнє справжнє національне і соціальне визволення.

Страх перед термоядерною війною Москва використовує для поширення дефетизму та неутралізації протикомуністичних настроїв у вільному світі. Власну термоядерну зброю і сильно розбудовану флоту й літунство Москва вміло вживає для політичного натиску й шантажу. Вона, постійно ставлячи альтернативу — здача позицій, або тотальне знищення — систематично добивається уступок з боку вільного світу.

Властиво причиною напруження в Європі та інших континентах, як також причиною загрози для миру є незаперечний факт, що в наслідок помилкової політики західних потуг у першій половині нашого століття Москва зуміла не тільки протидіяти національно-визвольним рухам, але й поширила після світової війни свої кордони і сферу впливів. Тоді процес розпаду імперій змінив політичне відношення сил у вільному світі. Іншими словами, в той час, як великодержави Заходу щораз більше втрачають характер світових потуг — Советський Союз поширює свої імперіялістичні впливи в усьому світі. Наступ пішов так далеко, що Захід фактично визнав московську гегемонію над Кубою, що стала базою наступу на американський континент, мовчки сприйняв гегемонію над В'єтнамом, Афганістаном, Південним Єменом, Етіопією, Анголою і з тривогою спостерігає дальший розвиток глобальної агресії Москви.

Концепція спільного фронту поневолених народів за розвал СРСР є в сучасну пору найбільш реальною. Побожання, що виразна ставка на поневолені народи, тобто моральна й фактична підтримка національно-визвольних рухів усередині СРСР допровадить до атомової війни, свідчить про брак політичної стратегії війни і тверезої оцінки ситуації на Заході. Так, як Захід намагається уникнути термоядерної війни, хоча Москва відкрито дає всебічну допомогу, включно з мілітарною, протизахідним рухам на європейському і поза європейським континентом і підбурює народні маси в багатьох країнах — вона боїться термоядерної тотальної війни не менше від західних країн, тим більше, що вона свідомо загрози національних рухів всередині імперії.

Так звана Українська Советська Соціалістична Республіка є частиною імперії СРСР. Державною вивіскою заслонено її колоніальний стан. В економічному відношенні централізована

господарська система СРСР позбавляє Україну будь-яких елементів незалежності в економічному житті. Міністерства УРСР — це фактично відділи всесоюзних міністерств, а міністри — наглядачі й погоничі, які стежать за виконанням господарських плянів всесоюзного уряду.

УРСР, як фальшиве твориво, не має ні парламентів, ні уряду, вибраного вільною волею української нації, його політичне керівництво накинене силою чужого центру, його суверенітет не проявляється ні в якій формі. УРСР не може вирішувати справи війни і миру, не має свого війська і не веде своєї власної закордонної політики, лише виконує директиви ЦК КПСР в Москві. Конституція УРСР встановлена не вибраними представниками українського народу, а наставниками большевицької партії. Так звані політичні, громадські й культурні організації УРСР — це місцеві відділи «всесоюзних організацій» під контролею партії.

Твердження большевицької пропаганди про добровільний вхід України в склад УРСР є суцільною брехнею. Новостворена в 1918 році українська держава була завойована збройною силою чужинецького центру Москви в 1919-1920-тих роках. Ніколи не відбулося загальне і вільне волевиявлення українського народу про формальний вхід УРСР до СРСР.

Комуністична Партія України — це найважливіший інструмент окупаційної влади в Україні. Вирішальну частину КПУ творять російські шовіністи і їх вислужники, які займають командні пости в адміністративному, політичному, господарському і суспільно-громадському житті.

Масові організації в УРСР, такі як комсомол, профспілки, ради й тим подібне, є також безвільним знаряддям окупаційної влади для регламентації всіх форм життя підсоветської людини. Заборона існування організацій, які не підпорядковувалися большевицькій партії, унеможливорює створення ефективної «легальної» опозиції до існуючої диктатури в окупованій Україні, введення «легальної» політичної боротьби й засуджує на провал всякі спроби на еволюцію колоніальної тиранічної системи в напрямі національного визволення. Ця заборона — найбільший злочин проти прав людини і народів, нечуване беззаконня, яке найяскравіше свідчить про брак всякої свободи людини і суспільних груп в большевицьких колоніях.

Шляхом політики переселювання окупаційний режим намагається ліквідувати українську етнічну субстанцію. Вимішування людности, плянове виселювання українців з України і спровожджування туди росіян, посилені русифікація всіх родів шкіл, урядових установ, армії — всі ці заходи мають своїм завданням не тільки зломити спротив українського народу, здушити його боротьбу за свободу та політично-державну незалежність, але й знищити його як національну одиницю й перетворити на складову частину так званого советського народу з російською мовою і культурою. Іде безперерйне намагання великодержавної Москви, щоб шовінізмом викоренити основні первні українського духа і влити в українські форми дух зради, яничарства, обмеженого

провінціоналізму, почуття меншевартости супроти большевицької Москви.

Україна, одна із найбагатших країн в ССРСР, є предметом безоглядної господарської експлуатації, а розбудова економіки в Україні відбувається під кутом її інтегрального пов'язання з Росією. В розбудові транспорту, комунікації, а також торгівлі панує принцип імперської доцільности. Єдине завдання сільського господарства — постачати споживчі продукти для імперських цілей.

Українську культуру режим намагається втримувати на рівні провінційного етнографізму. Її розвиток пляново гальмується, а натомість поширюється російську мову й культуру. В середніх, спеціальних і високих навчальних закладах навчання проходить переважно російською мовою, а будь-які намагання повернути українській мові належне їй місце окупантський уряд розцінює як протидержавний акт. Під сучасну пору тисячі українських культурних діячів перебуває у в'язницях, психолікарнях і на засланнях, а решта змушені терором до мовчанки. Свобідні культурні зносини України з вільним світом — унеможливлені за винятком таких, які доцільно московським урядом дозволені.

Одночасно окупант веде в Україні безпощадну боротьбу з релігією. Українську Автокефальну Православну Церкву й Українську Католицьку Церкву зліквідовано, загнавши їх у катакомби. Атеїстична пропаганда прибирає щораз ширших розмірів, а віруючих жорстко переслідуються. Релігійно-побутові обряди підмінюється новими большевицькими обрядами.

В Україні існує велика соціальна нерівність між ожебраченим та закріпаченим народом і панівною компартією російських шовіністів і їх вислужників — зрадників свого народу. Українське селянство, пограбоване з його власности, зведене до рівня державних кріпаків, безпаспортників, без соціального забезпечення, є найбільш упослідженою категорією населення «робітничо-селянської країни». Українське робітництво, позбавлене фактичної оборони профспілок, експлуатоване монополітичним колоніальним режимом, не має права керувати своїми підприємствами, розподіляти продукти своєї праці. Мешканеві умови по містах, а особливо в робітничих кварталах, неймовірно тяжкі в порівнянні з життєвими умовами робітництва й селянства в західному світі. В Україні, яка є головним продуцентом сільсько-господарських і м'ясних продуктів, постійно бракує харчів та продуктів широкого вжитку. В наслідок нестачі продуктів широкого вжитку і низьких платень робітники вдаються до спекуляції, за що окупаційна влада жорстко їх карає.

До категорії особливо переобтяжених працею і упосліджених прошарків населення України належить жіноцтво і dorостаюча молодь. Непрактикованим у цивілізованому світі є переобтяження жінок і матерей, хоронених законодавством чи звичаєвими правами всіх культурних народів, які мусять працювати у шахтах, на будівництві, при будові шляхів та у важкому промислі і транспорті.

Звільнені з в'язниць і засланні політичні в'язні залишаються без праці, помешкань, без соціального забезпечення та у багатьох випадках під постійним наглядом КГБ за відмову підписати

покаяння. А засланців, що відбули реченець заслання, часто позбавляється права повороту у рідні сторони.

Хоч в Україні та в СРСР давно ліквідовано так звані експлуататорські класи, а більшість сучасного населення народилася й виховувалася вже в советській системі, то в 60-му році існування советського ідеологічного виховного тиску на населення большевики змушені вести далі запеклу ідеологічну боротьбу проти вперто нуртуючих патріотичних і націоналістичних тенденцій і так званих «буржуазних ідей», проти «капіталістичних пережитків, елементів минулої буржуазної свідомості», що свідчить про безуспішність тотального тиску державної ідеології на населення.

Одностайність національної політики режиму впродовж останніх шістдесяти років мабуть найкраще представлена позицією Хрущова в 1964 році. В січні того ж року Хрущов доказав, що його політика щодо національностей ніяк не відрізняється від попередньої сталінської політики, словами: «Ми мусимо притиснути українців, мусимо безнастанно переконувати їх, щоб перейшли на російську мову. Якщо це не допоможе, змусимо їх пережити 1930-і роки».

Ця замітка з ери Хрущова яскраво виявляє незмінне становище режиму в справі національностей та potwierджує факт, що не було розколу з сталінською ідеологією за часів Хрущова так само, як і сьогодні нема цієї розбіжності. Під Брежнєвом большевики продовжують традиційну імперіалістичну політику у справі національностей. Це становище базується на перед- і пореволюційних творах Леніна, які можна достосувати до різних потреб. Їх фактично вміло використовують не тільки урядові чинники, що скріплюють советський імперіалізм, але також і сучасні українські патріоти. Власне ці патріоти — змушені політичними обставинами — використовують твори Леніна, щоб виправдати свою боротьбу за права свого народу. Про це найкраще свідчить документ, який опрацювали Олекса Тихий, член засновник Української Гельсінкської Групи, і о. Василь Романюк, який хоробро заявив свою лояльність Українській Автокефальній Православній Церкві в листі до митрополита Мстислава:

«Московський шовінізм виправдує проведення духового геноциду проти нашої нації марксизмом-ленінізмом у вигляді сталінського большевизму — найжахливішою і найреакційнішою ідеєю сучасності, — говорять вони. — Ситуація, яка склалася на Україні, зобов'язує всіх українських патріотів, як на батьківщині, так і поза її межами, взяти на себе відповідальність за долю нації. А тому що кривавий терор можуть перекинути на інші народи, ми несемо відповідальність і перед усім людством».

І далі пишуть вони: «Найвищими принципами суспільного і національного співжиття для нас є загальна декларація прав людини ООН, пакти і документи ООН про суверенність і незалежність націй і народів.

Ми відмежовуємося від політики і практики КПРС у національному питанні, від трактування поняття демократії, від т.зв. теорії розвитку національних літератур, мистецтва, науки, освіти.

Нам близькі і зрозумілі прагнення всіх народів до незалежності та сприяння демократичних країн і ООН таким прагненням».

Далі пишуть: «Ми вдячні всім народам, урядам, партіям і поодиноким суспільним діячам у всьому світі за підтримку боротьби за незалежність народів, зокрема українського. Ми віримо, що зусиллям українського народу, при моральній підтримці інших народів СРСР, у тому числі й російського, народів демократичних країн і ООН, Україна незабаром здобуде незалежність і займе належне їй місце в колі великих демократичних країн світу».

Отже ідеологічна боротьба з Москвою полягає на протиставленні ідеї визвольного націоналізму, за суверенітет народів проти большевицького народовбивства і злиття у монолітичне большевицько-російське твориво.

Слова Олексі Тихого і о. Романюка віддзеркалені у багатьох творах українських патріотів письменників, поетів, науковців. В них виявляється не лише рішучий спротив русифікації і московському колоніялізму, але й закликається до боротьби за державне визволення. Змістом своїх творів, заяв і листів вони демаскують колоніальну політику СРСР і показують безправне, невільне становище України, протестують проти сваволі КГБ, проти закритих судів і нелюдських умов у концтаборах. Ця література, спрямована проти чужонаціональної окупації та російського шовінізму, змагає до скріплення українських національних сил і поглиблює визвольні процеси. Головною рисою, що відрізняє цю ідейну боротьбу в Україні від опозиційних течій в Росії, є її спрямування проти імперіялізму, за Суверенну Українську Державу, а не лиш домагання лібералізації і так званої демократизації режиму. Вимовним фактом є те, що в тих матеріалах віддзеркалено визвольні процеси в Україні, які розгортаються під кутом наступу на імперіялізм за здійснення українських національно-державницьких, християнських і соціальних ідей. В них показано динамічну силу українського патріотизму.

«Всі історичні катаклізми, що їх пережив український народ за останні віки, породжені ідеєю державности. Воля нації прагне до невіддільності, до суверенітету, до будування свого, незалежного життя, а довколишні імперіялістичні хижаки роблять все від них залежне, щоб не допустити такої суверенности, а законсервувати обраний для жертви народ у вигляді сировини — харчової, духовної, енергетичної та всякої іншої», пишуть члени Київського Правозахисного Руху.

І в тому ж меморандумі число 5 далі пишуть: «Ми не наївні простаки. Ми розуміємо, що тут діє ще той самий дух імперіялізму та шовінізму, про який так виразно і гнівно писав наш Кобзар:

Це ж той первий, що розпинав
Нашу Україну,
А вторая доконала
Вдову сиротину.
Кати, кати, людоїди...

Краще не скажеш! І сучасним псевдо-революціонерам, комуністам, романтикам, будівникам нового світу любови та

братерства слід гарненько переречити манускрипти минулого, щоб не мандрувати в абстракціях надуманих схем, а одягнутися в нерушиму броню заповітів духу народнього».

Отже, важливим фактом є соборницький характер спротиву і боротьби з окупантом. Сьогодні український патріотизм-націоналізм домінує в духовості і в діях українців на всіх землях України.

Колоніялісти і російські шовіністи, прикриваючись ідеями інтернаціоналізму, намагаються стерти з лиця землі українську націю і створити одну советську націю на території ССРСР. Вони стараються переконати світ, що Україна — це історична провінція Росії.

Отже, обов'язком українців у вільному світі є познайомити світ із нашою славною історією, з великими культурними надбаннями нашого народу. А це ми можемо досягнути масовими демонстраціями, протестними акціями у столицях країн нашого поселення та при ООН у Нью-Йорку і в Женеві. Нам слід висилати наших журналістів і експертів на різні крайові і міжнародні конференції, де обговорюються справи колоніялізму та людські права, щоб своєю наполегливою інформаційною діяльністю на кожному місці, за всяких обставин, поборювати московську брехню.

Роля українців у вільному світі визначається не їх чисельністю, а їхньою ідейно-моральною наснагою та активністю. Обов'язком українців у вільному світі є допомагати Україні знищити тюрму народів і побудувати на її місці справедливий національно-політичний та суспільний лад. Батьківщина й еміграція себе взаємно доповнюють. Батьківщина повинна бути джерелом моральної сили для українців, розкинених по всьому світі. Героїзм мучеників Сибіру, Воркути, Мордовії — повинні гартувати українців на еміграції.

Одне із завдань української спільноти у вільному світі — zorganizувати на допомогу Україні світовий фронт проти большевицького колоніялізму й імперіялізму. Цей другий фронт має співдіяти з першим фронтом визвольних рухів поневолених народів в середині імперії.

В країнах нашого поселення необхідно виконувати ті національні завдання, яких не може виконувати уярмлений український народ, а в першу чергу знайомити вільний світ із світом українських ідей і притаманностями української духовості: поборювання тиранії, російського й кожного іншого шовінізму, народобивства, колективізму і комунізму. Знайомити вільний світ з нашою незламністю у відстоюванні свого ідеалістичного світогляду в обличчі переваги фізичної сили, з альтруїстичною мораллю українського народу і з українським християнством, що кріпшає в умовах переслідування та мучеництва; знайомити з культурою індивідуалістичної української людини. Західний світ повинен бути поінформований, що волелюбний український народ творить великі культурні цінності, — а тому місія еміграції: показати і передавати ці цінності світові, щоб викликати прихильність чужинців до України, підносити її престиж і авторитет.

Завданням українців поза межами України є також — передавати в Україну всі культурні здобутки вільного світу, які

потрібні й корисні нашому народові, різні досягнення суспільних, господарських і гуманістичних наук, які в умовах колоніальної неволі не можуть розвиватися в Україні.

З уваги на знищення українських історичних пам'яток, а зокрема церков в Україні й жорстоке переслідування релігії — на українській церковній ієрархії лежить обов'язок скріплення й розбудови наших національних Церков, підготовки кадрів священства — жертвенного, пройнятого місійним духом боротьби за Христові правди і правди України, — щоб запобігти винародовленню української спільноти в розсіянні.

Тут особлива роля лежить на українських учених, працівниках пера, на українських мистцях у вільному світі, які можуть відіграти переважливу ролю на протибольшевицькому фронті, допомагаючи головному фронтові боротьби в Україні і в середині імперії, возвеличаючи героїку духа та велич нації. Це відноситься також і до організованого українського жіноцтва, як теж до батьків та всіх виховників нового покоління.

Всі головні й побічні сектори українського організованого життя у вільному світі — політичний, релігійний, громадський, науково-культурний, виховно-молодечий, станovo-професійний та інші — зобов'язані дати свій якнайбільший вклад для справи визволення України і збагачення її культурної національно-духової скарбниці.

Ми на еміграції мусимо діяти з не меншим переконанням і відданістю народові, як наші брати і сестри на рідних землях. Нескорені борці за Україну нехай служать прикладом народові і нам на еміграції. (Оплески).

Куляс: Пане Генерале, прошу Вас до слова.

Петро Григоренко: Визвольна боротьба і українська діаспора.

Світлий Конгресе Вільних Українців!

Я сьогодні виступаю ось тут перед Вами не тільки як Петро Григоренко, а в дещо іншому характері, з більшими правами. Я отримав з України від членів Української Гельсінкської Групи листа, якого я Вам зачитаю, котрий стверджує, що я уповноважений репрезентувати її інтереси.

«Українська Гельсінкська Група доручає Петрові Григоренко[ві] звертатись у її імені до урядів 35 країн, учасниць наради по безпеці і співпраці в Європі, до установ ООН і до інших урядових і неурядових міжнародних організацій по всім питанням, що пов'язані з виконанням положень Гельсінкського заключного акту, який стосується прав людини. Група просить закордонні асоціації прав людини, а також організації українських емігрантів подавати П. Г. Григоренкові всебічну допомогу в його діяльності як представникові Групи. Гельсінкі, 1978».

Підписали члени Української Групи Гельсінкі: Бердник, Мишко, Кандиба, Строката, Калиниченко, Стрільців, Василь Січко і Петро Січко.

В супровідному листі, датованому 2-м березня 1978 року, Оксана Мишко пише, що вони всі вважають, що уповноваження й довір'я

дають мені і ті, що зараз ув'язнені: Микола Руденко, Олекса Тихий, Мирослав Маринович, Микола Матусевич, Петро Вінц і Левко Лук'яненко. Цитую: «бо ви мали уповноваження представляти групу в Москві. Ви мали це з моменту виникнення Української Групи Гельсінкі, тобто з листопада місяця 1976 року. В своїх листах Левко Лук'яненко звертався завжди до вас як до координатора Групи».

Чому про листи Левка Лук'яненка йде річ? Тому, що він був під наглядом. Йому виїздити не можна було, та й до нього не дуже можна було їздити, і він піддержував зв'язок з Групою листовно. Я це доручення від Групи прийняв. Раніше, ще коли я був у Советському Союзі, аналогічну пропозицію ми надіслали Леонідові Плющеві, і Група не відкликалає того, отже, ми з ним разом утворюємо представництво Української Гельсінкської Групи (оплески).

Надійка Світлична і Віктор Буковський, обоє співпрацювали з Українською Групою, але не входять формально до її складу. Це ж особиста річ, чому не входять, просто людей бережемо. Підписують ті, що їм уже все одно, тобто що їм уже нічого не грозить, а з нами більше працюють, працюють сотні людей. Ось останнє повідомлення, що в Чернівцях обшукували інженера (я зараз не пам'ятаю прізвища, бо воно мені незнайоме), якому закидаються зв'язки з Українською Гельсінкською Групою. Але Надійка і Віктор Буковський запевнили свою участь постійною підтримкою й учаєтю в роботі представництва, так будемо працювати четверо, хотя двоє відкритих уповноважень не мають.

Це робота дуже важлива, і я про неї говорю тому, щоб ви знали про це і що нам потрібна більша допомога. Я думаю, що я це скажу: мені з трудом вдалось добитись до трибуни. Мені дали бенкетовий виступ. Мовляв, на бенкеті виступиш — і все. Але це я вам чесно скажу, їхав я сюди не бенкетувати. І як мої товариші на Україні узнають, що Петро Григоренко на бенкетах виступає, то це не дуже вийде мені на користь (оплески). Я зацікавлений в тому, щоб з громадою говорити по-діловому. На бенкеті також потрібно, бо всі ми працюємо і нерви витрачаємо, то треба поговорити і на бенкеті, і в товаристві. Але коли відбувається світовий конгрес українців, то щоб я говорив тільки на бенкеті, тільки до смачного, то це вже ніяк не виходило б. Я радий, що мене таки допустили з вами говорити. А друге, що я хочу вам сказати, це те, щоб ви знали, що ваша допомога потрібна, що нічого ми без вашої допомоги не зробимо. Не тому, що ми добрі, а тому, що така обстановка, ми попали в добрі умови: світ визнає гельсінкські групи, держави визнають, приймають документи від Гельсінкської групи, користуються тими документами, виступають з тими документами. Гельсінкські групи своєю відданою діяльністю набули великої ваги, і через те з повагою відносяться і до нас.

Коли президент Картер пішов зі мною на зустріч, то я цим зобов'язаний своїй праці в Гельсінкській групі (оплески) і за свій авторитет я також зобов'язаний Гельсінкській групі. З Буковським, про якого розголос був великий, Картер не пішов на зустріч, а зі мною пішов і прилюдно сфотографувався. Українська Гельсінкська Група зробила, по-моєму, добру річ, створивши це представництво. Власне

кажучи, ми тут на еміграції оту важливу роль виконуємо. Якби я говорив до вас, то ви б мене не почули, а як я туди говорю, так он як, доходить до кожного угла. Так Українська Гельсінкська Група говорила з затуленим ротом, а наша задача є піймати це і розголосити на весь світ. У тому власне головне завдання нашого представництва, а для цього треба багато зусиль. Ні я, ні Леонід Плющ, не можемо тією технікою займатися, а нам техніки потрібно більше всього: нам треба розповсюдити кожний меморандум Гельсінкської групи, кожний документ на скільки б то не було сторінок, розіслати по цілому світі, а для цього треба окремих людей. І через це й звернулись ми до Світового Конгресу, звернулись відкрито, через україномовну пресу, але преса чомусь ще й досі не опублікувала це звернення, і я тому звертаюсь просто до вас.

Комісія Прав Людини, на якій я відстоював резолюцію про підтримку представництва Гельсінкської Групи, виробила відповідну резолюцію, і я надіюсь, що Конгрес її схвалить і подасть належну допомогу. Використовувати треба все. Світовий Конгрес підняв питання про деколонізацію Советського Союзу і в цьому напрямі і буде працювати. Наше завдання підтримати голос Гельсінкської Групи, яка представляє тих кілька осіб, про які ми знаємо, не лише самих себе, а представляє весь легальний рух спротиву в Україні. Це тільки своєрідна форма виявлення того руху, а фактично ті, що легально виступають, ті листуються з групою, зустрічаються з членами групи, співпрацюють з нею, щоб той легальний рух ми успішно могли довести до цілі. Ми з Леонідом Плющем уже дещо зробили: встановили ряд зв'язків з профспілковими колами, з державними колами і з правозахисним рухом. Ми вжили заходів, щоб наш гельсінкський рух був розповсюджений на всі 35 країн. До Гельсінкської Групи ввійшли і соціалістичні країни, які підписали Гельсінкські умови, тож коли ми шлемо до їх урядів свої документи, то це одне, а як ми заодно будемо слати урядові і їхній Гельсінкській Групі, доморощений, щоб вона мобілізувала суспільство, то це буде зовсім інша справа. Восьмого започаткувала така група і в Америці, і з американських політичних і наукових діячів, відомих людей, які мають вже і кошти не такі, як у мене, а великі кошти: їм з фундації Форда тисячі уже дали на початок роботи.

Гельсінкські Групи утворилися в Бельгії, у Франції, у Німеччині, у Швейцарії. Наприкінці січня намічається перша зустріч цих Гельсінкських Груп. До того, мабуть, добавиться ще декілька. Так що ми дещо зробили і будемо робити, але я ще раз кажу, що нам треба вашої допомоги.

Я вам хочу ще дещо сказати, що не все те, що я буду говорити, приємні речі. Я прошу пробачити мені, сторонньому, так сказати, хоча й не зовсім уже сторонньому, бо ось 30 листопада буде рівно рік, як я тут і весь час не стояв осторонь, наглядаючи, а ввійшов у саму гущу життя, і я хочу сказати, що я завважив недоліки, з якими треба щось робити. Я не був весь час на Конгресі, може ви вже критикували ті недоліки самі, але прийміть і мою критику.

Перед тим, як прийти до самої критики, я наведу декілька прикладів. Це було влітку, мене телефонічно запросили на

демонстрацію, яку влаштовували на захист Юрка Шухевича. Мені завжди було соромно, що ми не могли добитись звільнення сина славного генерала УПА, якого мучать з помсти за батька. Його арештували в 1948 році 15-літнім хлопчиком, і сидить він до сьогоднішнього часу. — Це наша спільна ганьба, і на це немає ніяких виправдань. Совети заарештували його зовсім безпідставно і зовсім беззаконно. Я вніс до Комісії Прав Людини відповідну резолюцію і я думаю, що Конгрес її ухвалить, бо на Комісії Прав Людини вона пройшла одноголосно.

Так пішов я на ту демонстрацію. Зібралось декілька півдесятків (я підкреслюю, бо десятками їх трудно було рахувати) молоді напроти будинку ООН, переважно дівчаток, і ждали слухного часу. Як почали люди виходити з будинку ООН, дівчатка, як курчата без квочки, щось почали кричати. Я не розумію — кричать англійською мовою. Питаю дорослих розумних людей:

— Що вони кричать? — питаю.

А ті, соромливо відводячи очі, відповідають:

— Та так, дурниці.

— О ні, — кажу, — коли мене запросили, то перекладайте все, і ті дурниці, а може вони кричать, що я шпигун?

Тоді мені переклали:

— Руських до пекла! (Russians, go to hell!).

І от таке жалюгідне видовисько з дурним гаслом назвали демонстрацією на захист Юрка Шухевича. Коли маємо робити демонстрацію, то робім в три роки одну, але щоб то була демонстрація! (оплески).

Другий приклад. Декілька молодих американців і канадців розповіли, що під час тури в СРСР їх вербували в агентуру КГБ. Отже, розповісти — розповіли про це, а написати відмовились. І чому мовчить про це преса, навіть наша? Я не говорю вже про американську пресу, але про нашу українську. Чому немає могутньої кампанії проти втручання КГБ у внутрішнє життя чужих країн, в родинне життя, в душі людей?

Третій приклад. Канадка українського походження під час тури завозила подарунки своїм рідним і друзям, її за це затримали в міліції, забрали гроші і речі, щодня тягали на допити і нарешті взяли розписку, що вона ніколи більше не поїде в СРСР. І ні разу та жінка не згадала, що вона канадка, канадська громадянка, що її державна мова не українська. Чому вона з ними говорила по-українськи? Та вона має право не говорити із советськими представниками без перекладача і без представника канадського консульату. Вона не повинна давати будь-які зобов'язання.

Четвертий приклад. В одному з міст США, недалеко від Нью-Йорку, іде збірка підписів під листом до през. Картера на підтримку його позиції щодо захисту прав людини в СРСР. І як воно не дивно, я підкреслюю, багато відмовилось підписатись. Мотиви: «Я збираюся поїхати до Советського Союзу, а як підпишу, то мене можуть не пустити», або: «У мене там багато рідних, а як підпишу, то їм це може пошкодити». Але ще більше вразила мене відповідь збирачів підписів, які не образилися на таке нехтування громадським

обов'язком. Якби мені таке хтось сказав, то я б йому відповів, що я з ним як з українцем і знатися не хочу, а ті не образилися, але сказали, що лист піде до Білого Дому і про це ніхто не буде нічого знати. А ті їм відповіли, що «агенти КГБ є і в Білому Домі». По-моєму, такі люди уже готові під тоталітарну диктатуру, і громаді якось треба з тим явищем боротися.

І ще один приклад досить прикрий. Це вже не рядові, так сказати, люди, а лікарі Америки і Канади з'їжджаються на свій з'їзд і теж, мабуть, на бенкетову доповідь зголосили мене і зарання запитали, чи поїду я, чи не поїду. А я здуру кажу: «Обов'язково поїду. У мене є 5 дуже хворих в'язнів, то добре було б, щоб лікарі за них заступилися». І от чекаю я на письмове запрошення, а його як нема, так і нема. Я сам починаю питати, а коли запрошення буде? Мовчать. Нарешті через пана Базарка передають на словах: «Ми не бажаємо турбувати пана генерала далекою поїздкою на наш науковий з'їзд». Тож треба не абиякої голови, щоб таку відповідь придумати: не політичний, а науковий з'їзд, і про моє здоров'я затурбувались. Тоді я написав їм листа: «Якщо ви так моїм здоров'ям піклуєтесь, то я не поїду до вас, але прошу вас прийняти відповідну резолюцію». І я подав прізвища тих 5 політичних в'язнів: Руденка і ще інших дуже тяжко хворих, прохаючи, щоб схвалили й написали таку резолюцію, щоб тих хворих звільнили. На те я відповіді не одержав.

Наведені приклади може не характеризують спеціально цілу українську громаду у вільному світі, але такі демонстрації, як та, про яку я розповів, не достойні нас. Я ще раз кажу: давайте в три роки один раз організувати демонстрацію, але велику, міцну. А таку малу групу людей, де тільки гасла виставлять, не можна навіть називати демонстраціями, бо кагебісти, побачивши, скажуть: «Еге, ніхто за тим не дивиться», і то приносить тільки шкоду. Якщо добре придивитись, то в мене таке враження, що це недоліки в наслідок відсутності у нас єдності. Я мушу говорити це тому, що я з вами разом весь час дію. Але скільки я не пробував, я не можу розібратись, що ділить нашу громаду... Я думаю, що роздирають її партії (оплески). В партіях я так і не розібрався. Не тільки те, що вони роблять — це може їхня партійна таємниця, але навіть у програмах. Ніхто так і не вспів мені розтлумачити, в чому різниця між головними партіями: бандерівцями, мельниківцями і двійкарями. Не розумію, чому є Спілка Визволення України і Ліга Визволення України. Чи думають вони визволяти Україну разом чи кожна окремо? Що ж торкається деяких принципів партійних угруповань, то там для мене повна темрява... (незрозумілі кілька речень). А це вже зовсім не добре. Ми збираємось визволяти Україну, а що ми туди будемо нести? Що? Нове видання фашизму, чи нове видання більшовизму? Я думаю, що понесем на Україну демократію (оплески), свободу понесем. Український фашизм мені так же неприємний, як і німецький, австрійський, який завгодно, також як неприємний комунізм.

(Із залі голоси:

«Пане голово, задалеко йдемо». В залі шум...)

Григоренко: Я зараз кінчаю. Дайте мені докінчити те, що я хотів сказати! (Довготривалі оплески).

Ред. Солонинка: Пане голово, я просив би, щоб доповідач дав вияснення, що він розуміє під «українським фашизмом», бо це образлива назва.

Григоренко: Це був просто невдалий вислів. Я не мав нічого спеціального на увазі, я тільки сказав, що ми на Україну повезем свободу. До речі, я не зустрічав фашистів серед українців! Я не знаю, як ви, але я не зустрічав.

Голова: Прошу панства, генерал зараз кінчає свою доповідь, і тоді буде час на дискусію і питання до доповіді...

Григоренко: Я продовжую і я хочу сказати, що таких неприємностей є чимало, але вони починаються не тут і не від мене. У мене ні до кого немає ніяких претенсій. З першого дня, як я сюди приїхав, я сказав, що співпрацюю з усіма, без ніякої дискримінації. (Оплески). Я не дивлюсь, хто в якій організації працює, яка б організація мене не запрошувала, я радо виступатиму. Я пам'ятаю, як мене запрошували з Визвольного Фронту, то мене попередили: Це бандерівці! А я спитав: А вони що, українці чи якоїсь іншої нації? Кажуть: українці. Ну то треба їхати.

В даному разі я веду до того, щоб до з'єднання змагати, а не до розколу. Мене цікавлять не партійні організації, мене цікавлять громадські організації, зокрема СКВУ, але й він усіх не об'єднує, а в самому СКВУ іде теж партійна боротьба за впливи. А я вважаю, що для з'єднання треба, щоб Конгрес СКВУ прийняв спеціальну резолюцію, яка забороняла б партійну боротьбу всередині СКВУ (оплески). Я б запропонував більше, а саме, щоб члени СКВУ складали присягу, так як це робиться в американських колах, що кожен з них буде діяти тільки на користь СКВУ і не буде рахуватись ні з якими сторонніми вказівками (оплески). І ще я хотів запропонувати провести перепис українців, світовий перепис. Це має дуже велике значення. Все залежить від того, з яким ви запитником підете і для цього треба створити спеціальний орган, щоб розробити той запитник. Це має дуже велике значення. Ми зараз виступаємо від такої то кількості українців, кожен каже що іншого; мені називали 6 мільйонів, 2 мільйони, 500 тисяч. А я кажу: якщо б у нас було певних 100 тисяч, то вже СКВУ міг би в Організації Об'єднаних Націй стукнути кулаком. Я цю пропозицію зробив і вважаю, що вона на користь справи, доказувати того не буду. Більше того, я вважаю, що така організація як СКВУ, і взагалі кожна суспільна організація повинна бути демократична, з індивідуальним членством, з місцевими організаціями, виборами, як положено, а не на внутрішньому домовленні, а вибори повинні бути нормальні, так як вони відбуваються в нормальному демократичному суспільстві. От про це я вам і хотів сказати.

Я хотів ще сказати, що на цьому Конгресі представляли чотирьох українців і хвалили їх, що є добре. Але чи використав Конгрес нас, чотирьох? Ми прослухали на Комісії Прав Людини доповіді Мирослава Прокопа і Ярослава Білинського. Добрі доповіді, але це були доповіді американські, американське розуміння Советського

Союзу. А можна було б використати досвід тих, хто приїхав з Советського Союзу і знає його з власного досвіду. Їхні доповіді на Конгресі теж мабуть було б непогано почути, а то я зараз один не дуже вдалий мав вислів, але я ще раз кажу це тільки вислів, і на цьому піднялася буча. А якби ми, як люди, підготувались з нашою участю та щоб нас критикували так же, як я вас зараз критикую, так би й нас критикували за наші вислови, за наше нерозуміння, то це було б тільки по-демократичному і було б добре. Я виступаю тут не для того, щоб зробити комусь прикрість, я виступаю для діла, і це діло вимагає від нас усіх терпеливості, толерантності і взаємної поваги та принциповості. (Довготривалі оплески).

Дискусії над доповідями

Куляс: Прошу шановних делегатів, наступною точкою нашої програми є дискусія над звітами, і ми маємо дві альтернативи, а саме: ми можемо зробити перерву на вечерю і дискусію продовжати о год. 7:30 веч., або, якщо це є бажанням Конгресу, ми могли б зупинитися тут довше на 15 хвилин на дискусію. Але мабуть більш доцільним було б зробити перерву тепер, а дискусію проведемо о год. 7:30. (Більшість делегатів була за перерву). Дуже дякую.

Чоловічий голос: Пане голово!

Куляс: Прошу дуже!

Жіночий голос: Я прошу, щоб ви не допускали до взаємного ображування себе. Я називаюся Уляна Целевич і я є делегаткою від Організації Чотирьох Свобід України. Йдеться про те, щоб ми могли вільно обговорювати всі наші справи. (На залі шум).

Куляс: Я попрошу хвилиночку уваги. Я хочу повідомити вас, що ген. Григоренко заявив, що його ствердження вимагає правового в'яснення. А тому, що генерал не може бути на наступній сесії, він просить, щоб ми залишилися на залі на пів години, пішли на вечерю пізніше і наступну сесію розпочали о год. 8:00, а не в 7:30. Отже будемо продовжувати нашу дискусію. Я відкриваю листу охочих до дискусії, щоб цікаві висловили свої запити тепер, щоб він міг дати на них відповідь.

(Дискутанти зголошують свої прізвища, а секретарі їх записують).

Я закриваю листу дискутантів і з уваги на короткий час, яким ми диспонуємо, прошу ваші питання спречизувати, бо кожний дискутант матиме не більше двох хвилин, хіба що ви вважаєте, що ми не повинні робити перерви, але дискутувати у безконечність. Заявляю, що я буду суворо дотримуватися двох хвилин для кожного дискутанта. (Оплески). Я даю слово першому дискутантові, п. Снігуровичеві.

Снігурович: Я хочу запитати п. генерала Григоренка, чи ви як репрезентант Гельсінкської групи просите нас допомогти вам, тобто Гельсінкській групі, але чи ви думаєте тільки про людські права, чи також і про вільну і незалежну українську державу?

Казанівський: Заки я поставлю запит, хочу зробити такий формальний виступ. Якщо Конгрес хоче поважно обговорити

проблематику заторкнену у доповіді, то жаден дискуснт не може висловити своїх думок у двох чи навіть у п'ятих хвилинах, щоб зайняти якесь становище. Наш Конгрес повнен заслухати всіх звітів, дати можливість присутнім на Конгресі висловити свої думки, і це прошу на майбутнє брати до уваги, бо це матиме вплив на діяльність Президії і Секретаріату СКВУ. А тепер я поспробую у двох хвилинах зайняти становище до двох доповідей. Пан Потапенко стверджує, що у системі державної закордонної політики ЗСА не все є гаразд. А далі Потапенко сказав, що навіть і наукова ділянка повинна працювати для добра української визвольної справи. І тут виникає питання, яка співпраця між Конгресом СКВУ і нашою науковою установою як НТШ, яке у нововиданій Енциклопедії українознавства стверджує, що УССР є продовженням Української Народньої Республіки? Як можна це розуміти, що єдина наша наукова установа не вміє розрізнити, де є державна самостійність, а де ворожа окупація?

Я думаю, що наша спільнота мусить допомагати, щоб такі видання були, але вони не сміють інформувати світ про сучасне чи минуле України так само, як це робить советська т.зв. наука. НТШ — це інституція управнена репрезентувати тут на чужині вільну українську науку і поширювати якнайбільш докладні інформації про Україну й українську політику, а не поширювати такі нісенітниці. Нам треба якнайбільше поважних наукових установ, які відображають дійсні змагання українського народу. Такі видання не сміють іти в розріз із нашою загальною опінією. Це зокрема відноситься до Енциклопедії Українознавства, бо це дуже важлива інформативна публікація.

Куляс: Дуже дякую. Вибайте, але ваш час вичерпаний і інші дискусанти чекають. Слово має п. Гасюк.

Гасюк: Пане голово, приємно було заслухати добре опрацьовану доповідь п. Потапенка, і це власне є найкращим доказом, що СКВУ будує своє майбутнє на таких молодих людях, як він. (Оплески). У своїй доповіді Потапенко сконцентрувався на двох моментах допомоги визвольним процесам в Україні. Я хотів би висловитися до того, що сказав ген. Григоренко. Я абсолютно піддержую його думки, бо він сказав ясно, що він є проти комунізму і проти фашистів. (Оплески). Мене дивує, що дехто посувається аж до образливих форм перекручування змісту слів ген. Григоренка. (Оплески).

Куляс: Дякую, редактор Солонинка.

Солонинка: Я репрезентую Український Визвольний Фронт Канади. Ми дуже вдячні вам за те, що ви допустили до слова ген. Григоренка, в якому він висловив свої думки, свої погляди на українську еміграцію, на СКВУ і українську спільноту взагалі, як він її бачить та як він її оцінює. Я хочу лише відмітити, що його висловлювання є завчасні, бо він ще не мав змоги пізнати українську еміграційну дійсність. (На залі шум і виклики: О! о! о!). В СКВУ як загальногромадській організації немає жадних застережень до членів-організацій, чи вони демократичні чи недемократичні. Українська спільнота, якщо хоче допомагати Україні, то мусить бути об'єднана. Кожна українська людина, яка ще говорить українською

мовою, англійською, чи якоюнебудь іншою і почувається українцем — має бути з'єднана з українською спільнотою, бо тільки об'єднано ми можемо ефективно допомогти Україні.

Такі заяви, як те, що СВУ і ЛВУ подібні своєю назвою і чому вони не з'єднуються — це вже наша справа, чи ми об'єднаємося, чи ні. Потім казати, що серед українців є фашисти — є образливим для кожного українця, бо тут фашистів немає. Ми всі організуємося на демократичних принципах, і тому я вважаю таке ствердження образливим.

Куляс: Дуже дякую. Ваш час минув. Слово має п. Безхлібник.

Безхлібник: Пане голово, ми думали, що ця доповідь «Допомога Україні», до якої запрошено також і пана генерала, дасть нам певного роду напрямні в нашій дії. На жаль, так воно не сталося, і, як з того видно, пан генерал не є належно поінформований. Я вважаю, що те, що українці мають багато організацій, якраз виявляє наш демократизм. (Оплески). Важливе тут, щоб ми всі йшли разом до мети. (Оплески).

Куляс: Дуже дякую. Д-р Цурковський.

Д-р Цурковський: Я з приємністю вислухав обох доповідачів і дуже багато з того скористав. Я думаю, що ми мусимо взяти до уваги той факт, що ми часто стрічаємося з фальшивими інформаціями, а деколи й ворожими твердженнями відносно наших інституцій. На жаль, наша реакція на них або слаба, або таки ніяка. Я пропоную, щоб у кожній країні нашого поселення створити свого роду центр, осередок український, завданням якого було б негайно писати протестні листи до редактора даного часопису і повідомляти про те СКВУ. З цього будемо мати подвійний успіх: поперше, це дасть змогу українству довідатися, що є така організація, а подруге, спростування фальшивої інформації. Такі листи до редактора я спостерігав у Торонті у щоденнику «Глоб енд Мейл» і в «Торонто Стар», де на протязі кількох тижнів дану тему обговорювали різні особи. Це одночасно популяризувало б українську проблематику. І в тому я зовсім погоджуюся з твердженням генерала Григоренка...

Куляс: Дякую, ваш час вичерпаний. Пані Надя Світлична має слово. (Оплески).

Світлична: Я хотіла б тільки сказати, що те, що говорив ген. Григоренко, це не була тільки його думка. Він заслухав багато наших думок і висловив їх перед вами. Я думаю прямо, що дехто його не зрозумів. Він сказав, що він є проти українського фашизму і так само проти російського, німецького і всякого іншого. (Оплески).

Куляс: Дуже дякую. Я не думаю, що є хтонебудь на залі, що не виступив би проти українського фашизму. Прошу, наступний: слово має пан Кіт. Прошу подати своє ім'я і прізвище та яку організацію ви заступаєте.

— Я називаюся Кирило Кіт і я вже третє покоління в Бразилії. Ми українці в Бразилії хочемо, щоб ми всі трималися разом і боролися проти всякого ізму. Ми боролися проти фашизму, але не забудьте, що тепер нашим ворогом ч. 1 є міжнародний комунізм. Це

наш найважливіший ворог, який поневолює наш рідний край і розбиває наше суспільне життя у країнах українського поселення. І нам слід боротися дуже інтенсивно з цією ворожою ідеологією. (Оплески).

Куляс: Дуже дякую. Якщо хтось хоче забрати голос у справі формальній, прошу підходити до мікрофону і просити слова, а не самому вскакувати і перебивати іншим у їхніх виступах.

— Голос із залі: Я хочу тільки заявити, що попередній бесідник не є делегатом і не мешкає вже у Бразилії. Тому я пропонував би, щоб не делегати сиділи окремо, і тоді легше було б контролювати, хто говорить, а зокрема, легше буде рахувати голоси.

Куляс: Я ще раз пригадую, що кожний, хто говорить, мусить заявити, від якої організації він є делегатом.

Уляна Целевич: Я називаюся Уляна Целевич і я є головою Об'єднання Жінок Оборони Чотирьох Свобід України. Реферат «Наша допомога визвольній боротьбі українського народу» був дуже гарно опрацьований і охопив усі аспекти з того, що ми у вільному світі можемо українському народові дати. Багато в ньому інформативного матеріалу для тих, що тими проблемами займаються, могли з цього реферату винести багато користи. Я думаю, що коли шановний доповідач задумався над початком самовизначення міжнародної декларації людських прав і зазначив, що колискою цього гарного документу була атлантийська Карта Свободи, яка лягла в основу статуту Об'єднаних Націй, то тоді багато з тих закидів у нашу сторону було б пройшло. З того приводу я хочу тільки ствердити, що конституція СКВУ, як і всіх інших організацій, як і та, яку я маю честь очолювати, мають за завдання боронити честь України. З тої причин я почуваюся до обов'язку сказати, що звернення уваги на чотири свободи є не зайве повторення, але основа нашої діяльності. І за це я дякую пану Потапенкові. (Оплески).

Куляс: Дякую, пані Целевич. Пан Ковальчин.

— Я називаюся Михайло Ковальчин і репрезентую Товариство кол. вояків УПА в Америці. Я маю деякі завваги до доповіді ген. Григоренка. Я хочу ствердити, що організація, до якої я належу, як і наша Українська Повстанська Армія взагалі не любила ні комуністів, ні фашистів.

Куляс: Дякую. Слово має пані Ольга Цвик.

Цвик: Я називаюся Ольга Цвик і репрезентую Український Визвольний Фонд Канади. Я на тому місці складаю глибоку подяку ген. Григоренкові за його цінну доповідь, за те, що він впровадив нас і дав нам точну інформацію, як вони там організувалися і проводили роботу. Я вважаю, що ми повинні спільно з ним співпрацювати і використовувати їхнє знання тої ситуації і в той спосіб допомагати їм разом об'єднано. Я вважаю, що вийшла непотрібна гаряча дискусія, будьтоби ген. Григоренко образив нас. Я не знаю, хто міг образитися тим, що він, мовляв, назвав когось фашистом. Я вважаю, що образитися міг тільки той, хто до того почувається. (Довготривалі оплески). Я, наприклад, почуваю себе свідомою україркою, я є членом

організації, але я ніколи не сказала, що я є фашисткою, і не розумію, чому я мала б тим образитися, що хтось неприхильно згадав фашизм.

Куляс: Дуже дякую. Наступний п. Колісник.

Колісник: Я називаюся Роман Колісник. Я є делегатом Братства кол. Вояків І. УД УНА й хотів би висловити свої спостереження. Я не розумію, чому те одне слово «фашист» когось ображає. Ми прийшли сюди вислухати людину, яка недавно була в Україні і яка в добрій вірі розповіла нам про умови, які там існують. Якщо одне слово має викликати таку дискусію, то як ми можемо між собою порозуміватися? Ми маємо нагоду сказати, що ми поінформовані про дійсний стан в Україні. Якщо я помиляюся, то прошу, щоб мене поінформували ті, які краще знають від ген. Григоренка. (Оплески).

Куляс: Дякую. Пан Бабицький.

Бабицький: Хочу звернути увагу всіх присутніх, що пан генерал взагалі не знав тих обставин, які існують серед українців у діаспорі... (на цьому звукозапис уривається).

Блаженніший Мстислав Скрипник, митрополит Української Православної Автокефальної Церкви, промовляє на III-му Світовому Конгресі Вільних Українців у НьюЙорку в листопаді 1978 року. За ним сидить митрополит Максим, УКЦ в Канаді, а ліворуч голова Ділової Президії адвокат Юліан Куляс. (Архів «Свободи»).

ЧЕТВЕРТА ПЛЕНАРНА СЕСІЯ СКВУ, год. 19:30 - 22:00

Куляс: Шановні делегати, заки я представляю нашого доповідача, я хотів би подати маленьке оголошення, а саме: На конгресі є присутній пан Василь Авраменко, який фільмує наш Конгрес так само, як це він робив на двох попередніх конгресах. Ми йому вдячні за ту роботу, тим більше, що він це робить на власний кошт. (Оплески). Пане Авраменко, прошу встати.

Ми, як це ви бачите, спізнилися немало, бо четверта пленарна сесія Конгресу мала початися о год. 7:30 веч., однак через те, що ми перетягнули час у дискусії над доповідями, як також те, що ми мусіли зробити перерву на вечерю, ми припізналися. Прикро, що ще не всі делегати повернулись з вечері, але щоб не гаяти часу, ми будемо продовжати нашу програму.

Я попрошу нашого наступного доповідача виголосити доповідь на тему **«Проблема включення української молоді в українське суспільно-громадське життя»**. Цим доповідачем є мгр. Омелян Коваль, донедавна голова Світової управи Спільки Української Молоді. Прошу, мгр. Коваль. (Оплески).

Омелян Коваль: Преподобні отці і сестри, Світлий Конгресе, я почну моттом з «Мойсея» Івана Франка: Народе мій, Твоїм майбутнім...

Нема на світі українського патріота, який не відчував би тривоги за долю свого народу, за його майбутнє. Ця тривога пробивається з численних статей в українській пресі, з дискусій і нарад багатьох наших організацій і установ, хвилями виливається в поетичній і письменницькій творчості в поневоленій Україні і на чужині. По суті, наше сучасне повне героїзму відданих синів і дочок українського народу, що в умовах поневолення і жорстокого переслідування в Україні знаходять все нові вияви стійкості, принциповості і вірності національній ідеї, є ніщо інше, як підложжя для прийдешнього, як вислів тривоги за майбутнє України.

Приклади страждань, жертв, посвяти в сучасному в ім'я майбутнього тягнуться золотою ниткою в історії кожного народу. Тим більше можемо згадати знаменні слова Валентина Мороза, що перед судом заявив своє славне — «будемо битись!», чи Левка Лук'яненко — «хоч би я тільки один залишився на світі, то й тоді буду боротись за Україну!» Абсурд? Ні! Інстинкт самозбереження нації і вияв її духових сил в сучасному для майбутнього. Така постава можлива тільки при наявності ідеалу, який в нашому випадку у змістовлюється кінечністю національної свободи і державної незалежності. Національна свобода і державна незалежність України — це єдині гарантії для забезпечення людських прав, в тому плекання власної духовості, свободи віри й релігії і пошанування людської гідності.

Відбування вже третього з черги Світового Конгресу Вільних Українців в діяспорі — це вияв волі української спільноти до боротьби за майбутнє України. Відбування цього Конгресу в 60-ліття

здобуття української державности в 1918 році і шістдесятилітній шлях боротьби українського народу, що позначений найвищими жертвами крові й життя голови Держави Симона Петлюри, творців СВУ-СУМ — академіка Сергія Єфремова, студента Миколи Павлушкового і інших, організатора УВО-ОУН — полковника Євгена Коновальця, поетів Ольжича й Теліги, тисячі жертв членів ОУН і бійців УПА на чолі з її героїським командиром ген.-хор. Тарасом Чупринкою-Шухевичем, проф. Ребета, провідника ОУН Степана Бандери, а можливо також і гетьманича Данила Скоропадського, фізичної ліквідації ієрархій УАПЦ і УКЦ та тисячі священиків і вірних, знаходить своє віддзеркалення в сучасному. Є, отже, велика і зобов'язуюча пересемників спадщина. Цим пересемником національної спадщини за всіма природними законами мусить бути молода українська генерація, яка проживає в Україні й на чужині.

В цей спосіб ми дійшли до визначеної на початку теми: «Проблема включення української молоді в українське громадське життя», розуміється — молоді української еміграційної спільноти.

Заки прийдемо до властивої теми «включення», потрібно насамперед визначити поняття молоді, як ми його розуміємо.

Нормально в житті прийнято вважати молоддю старший юнацький вік до часу одруження, тобто приблизно від 15 до 25 років життя. Є це вік підготовки до життя, вибір професії, звання та закладення сім'ї. Є це найбільш динамічна вікова група в суспільстві, від властивостей якої може залежати увесь дальший розвиток суспільства. Можна окреслити цю вікову групу як таку, що в ній відбувається подвійний біологічно-психічний процес, який завершується рівновагою дозрівання. Є це також вікова група, яка з погляду «включення» в громадське життя має для нас в цьому випадку найбільше значення.

З суспільно-громадського погляду проблему молоді мусимо, однак, розглядати дещо ширше, а не тільки під кутом «включення», що звучить надто механічно і не дає повноти образу заторкненої проблеми. Справа в тому, що п'ятнадцятилітній юнак є вже продуктом попереднього виховання і впливу оточення, і його майже не можна змінити в тому віці під оглядом особовості й характеру, а тільки на існуючій вже базі можна завершити цю особовість світоглядним оформленням та допомогти у віднайденні життєвої мети. Включити його в організоване громадське життя можна тільки під умовою, що вже від раннього дитинства він виростав у здоровій родинній атмосфері, сповненій пошани до українських традицій, культури і морально-релігійного життя, відмінного від того, що він спостерігає в оточенні. Цей український родинний світ, скріплений церковним обрядом, рідною школою і молодечею організацією з її ритуалом — Виховним Ідеалом та живим прикладом поведінки виховника, можуть довести до стану включення або інтегрування такої одиниці в організоване суспільство. Обмеженість нашої теми не дозволяє нам розглянути ширше цей підготовчий аспект в ділянці родинного, дошкільного, шкільного і організаційного виховання, а тому доведеться про ці питання говорити побіжно під час дальшого розгляду нашої теми.

З погляду «включення» в організоване громадське життя не можна обмежувати також віку молоді до 25 років, бо психічне дозрівання не зупиняється на означеному році, а триває значно довше, як це поетично висловила Ліна Костенко: «дорослою стала зненацька, дозрілою стану поволі». Тому практично, в молодечих організаціях цю вікову межу пересувається до 30, а то й 35 років. В цей спосіб проблема молоді охоплює собою яких 40 відсотків всієї спільноти, коли поставити межу життя на 70-75 років. Це означає, що на 2 мільйони українців у діяспорі йдеться про вісімсот тисяч членів спільноти, а коли обмежити наш розгляд до вікової групи 15-25 років, то це буде яких триста тисяч осіб. Можемо тільки шкодувати, що не можемо послуговуватись точними статистичними цифрними даними і якісними показниками щодо цілості, а зокрема щодо цієї динамічної частини нашого суспільства в діяспорі.

Соціологічні дослідження в світі вказують, що кожна національна спільнота має в собі активні й пасивні елементи. Більшість суспільства складається з пасивних елементів, а тільки 10-15 відсотків є суспільно-активними. Суспільна вартість обидвох категорій має також свої позитиви й негативи. В позитивах елементів треба вписати більшість здобутків у всіх ділянках життя спільноти, а в позитив пасивних можемо вписати їхній консерватизм, тобто зберігання старовини, традицій, культури, під умовою, що вони дістали це у спадщину від свого родинного і суспільного виховання. Негативом активних елементів може бути те, що вони можуть скоро підпадати асиміляції або проймаються чужими ідеями та брати їх за свої, якщо вже не засвоїли в належній дозі своїх національних ідей і світоглядних засад в період свого виховного процесу. Негативом пасивних елементів є те, що вони не здібні діяти назовні в чужому світі, де треба великої ініціативи, енергії, труду та посвяти. Без орієнтації на активний елемент вони засуджені на ранішу чи пізнішу асиміляцію і заник. Повище ствердження має в нас значення для аналізу стану серед нашої молоді і вказує на напрям потрібних заходів та засобів для відповідної дії.

Згідно з прийнятою нами тезою про активні й пасивні елементи в спільноті, й відкинувши дошкілля, а затримавшись на віковій групі юнацтва й молоді між 7 і 30 років, які могли б бути в системі рідних шкіл, курсів українознавства і молодечих організацій, виходить, що повинно б бути яких 100 тисяч активно охопленої молоді. Фактично це число треба зменшити до половини, і тоді матимемо приблизне число нашої молоді, яка має якесь пов'язання з організованим суспільством. Щодо високих студій, то міряючи середньоєвропейським показником, де 1 відсоток населення перебуває перманентно на високих студіях, ми повинні б мати яких 20.000 студентів. Не маючи точної статистики, відважуюсь твердити, що ми не досягаємо й четвертини того показника. Це тоді, коли участь у високих студіях такого еміграційного народу, як жиди, досягає 5 і більше відсотків студіюючих на високих школах.

Питання якості української молоді генерації в діяспорі, яка входить в предмет нашого розгляду до «включення» в організоване

українське життя, має свої особливості, над якими належить зупинитися.

В нормальних суспільствах є своя виховно-навчальна система, яка має запевнити державі й народові свідомих своїх громадянських обов'язків членів спільноти й громадян. Духові цінності народу мають повну можливість прищиплюватись молоді при допомозі даної системи. Ця система наставлена також і на чужий елемент, який має пройти повний асиміляційний процес, згідно з виховно-навчальною програмою. В тому може не бути жадної інтенції якоїнебудь дискримінації, а прямо тому, що держава чи приватний сектор, що займається рівнобіжно веденням цієї системи, не має на меті ускладнювати собі проблеми. Єдина Канада відрізняється від інших країн нашого поселення, де в силу обставин вводиться т.зв. «багатокультурність», яка дає можливість рівночасного ведення народного шкільництва мовами етнічних груп, якщо вони репрезентовані відповідним відсотком в даній провінції. Це створює вигідно добрі умови для виховного процесу в бажаному для нас напрямку. У всіх інших країнах, тільки завдяки одиницям та громадським організаціям, діє слаба мережа рідного шкільництва, яка не в силі задовольнити потреби нашої спільноти в ділянці шкільництва нашої діаспори. До того додається відсутність потрібної кількості кваліфікованих учителів та нехіль частини напіввідчуженої громадськості до виховання власних дітей в українському національному дусі. Все таки завдяки існуючим рідним школам та ідейним одиницям з-поміж виховників і вчителів вдається рятувати певну кількість нашої молоді від неграмотності та відчуження. Втримання і зміцнення існуючої мережі нашого рідного шкільництва, як також вдержування в алярмуючому поготівлі громадської думки про konieczність посилення всіх наших дітей до тих шкіл, як також до молодечих організацій, починаючи шкільним віком, є завданням української преси і всіх діючих організацій та установ. В тому науко-виховному періоді необхідно прищепити у вихованців любов до найбільших наших цінностей, якими є Бог і Україна, як також подбати про засоби, щоб ці цінності могли плекатись впродовж цілого життя. Цими засобами є любов до української книжки й друкованого слова в загальному. Вироблення в дітей звички читати українське друковане слово забезпечить за нашою спільнотою джерело української духовості, якими є література й культура. Без почитності української літератури й преси духовість зникає, а джерело, не маючи припливу — висохне. В цьому засобі лежить також ключ до пізнішого «включення» молоді людини в організовану українську спільноту.

Ще гірше стоїть у нас справа на відтинку середнього шкільництва. Тут маємо вужчу мережу курсів українознавства, з яких не всі доходять до матури. Колишні численні гімназії в повоєнних німецьких таборах були повністю ліквідовані, але з них вийшло кілька тисяч молодих людей, що відтак кінчали середню і вищу освіту. Це переважно теперішня провідна частина нашого організованого суспільства, якщо не рахувати старої генерації з України і частини молоді з рядів старої української еміграції. Рятую

дещо доплив української інтелігенції Мала Духовна Семінарія в Римі і подібна в Прудентополі, Бразилія, і деякі Колегії в Канаді. Семінарії, однак, обмежені тільки до хлопців під кутом священичих покликань. Маючи учителів-патріотів, Семінарія в Римі дала вже українській спільноті кілька сотень абітурієнтів та кілька священиків. В порівнянні з потребами керівної української верстви в нашому суспільстві це, без сумніву, невисначальне.

2

Існування Українського Вільного Університету, Українського Католицького Університету в Римі і катедр українознавства при чужинецьких університетах вимагало б наявності кожнорічно хоч сотні молодих людей з закінченою українською повною середньою школою, веденою високоякісними педагогами і гарячими патріотами. Без того немає перспектив для вирощення дійсних українських учених, бо саме тільки знання української мови нам їх не дасть. Катедри при чужинецьких високих школах можуть нам коштувати вдесятеро стільки, як нам коштують тепер, але проблем української науки нам не розв'яжуть, якщо ми не будемо здібні їх обсадити нашими вченими, які прагнені шукання української правди, а не обмежені до повторювання заялжених концепцій про варязьке походження нашої держави та нездібність українського народу собою керувати. А вже вершком цинізму такої науки є оплюгавлювання при допомозі гастрольних професорів нашої козацької доби, яку, коли йдеться про запорозький Орден, кваліфікується як «гомосексуалістів». Це явище знецінювання нашої історії відоме вже в минулому і про нього писав Т. Шевченко у своєму «Посланні до мертвих, живих і ненароджених», отже і до нас: »Якби ви вчилися так, як треба, То й мудрість би була своя», або «По німецькому показу як заговорили, Так що й німець не второпа, Учитель великий». Історія, як видно, повторюється, коли з наказу Москви спотворений український правопис пропонується для вжитку на еміграції. Ці симптоми наукового порядку є ніщо інше, як остога для нашої спільноти і постулат зміцнити в першу чергу українське високе шкільництво й українську науку, на якій повинні б взоруватися чужинецькі наукові центри, а не навпаки. Отже, заснування і ведення української цілоденної гімназії є справою бути чи не бути українській вільній науці.

Українська вільна наука потребує також включення молодих наукових сил, зформованих в українській середній, а відтак на високих школах, щоб підняти її на найвищий ступінь, а при тому забезпечитись перед шкідливою інфільтрацією з ворожих джерел. Досвід з Енциклопедією Українознавства, що при всіх своїх осягах і заслугах допустилась концепційно шкідливих статей про «спадковість державної влади від УНР до УРСР», а тепер недавно помістила «гіпотези» про неіснування СВУ-СУМ в Україні, прийнявши ворожу версію про те, що ті заслужені історичні визвольні організації були створені в ГПУ — є більш чим повчальний. З такою «наукою» ми можемо скоро опинитися на

роздоріжжі нашого буття, підірвати віру в Україну і її провідну верству, а також обеззброїти ідейно нашу молодь. Включення цієї молоді в українське організоване громадське життя буде позбавлене притягаючої сили й узасаднення.

Ми ще не добилися такого рівня, щоб у подібних до наведених тут випадків громадська думка могла неутралізувати шкідливі наслідки і виправляти помилки. Деякі заяви групи фахівців не були прийняті до поміщення в українській пресі, а в інших випадках не було навіть реакції з боку компетентних науковців. Тому необхідно впровадити в життя *Закон громадської думки*, якого називають законом тяжіння в політичній історії, а відомо, що в фізиці закон тяжіння є силою, що спричинює рух. Нам потрібно руху, щоб вивітрити шкідливі наноси в нашу історичну науку.

У розгляді чинників, які сприяють включенню нашої молоді в організоване життя української спільноти, не малу роль відіграє наше релігійно-церковне життя. Добрий священник-патріот — це найкращий виховник в громаді. Він має вплив і на родини, і на молодь, і на громадське життя. З практики можу твердити, що найкращі осередки молоді були там, де була співпраця душпастиря з виховниками і батьками. Уся молодь з душпастирства була в неділю в церкві однаково, як і на сходах, брала участь у таборванні і читала свою пресу й книжки. В такому осередку молодь не тільки включалася в громадське життя, але також перебирала керівні функції. Церква — це та моральна сила, яка дає найкращу рецепту на виховання. Закон любови Бога і ближнього та пошана батьків, як також заборона робити кривду чи чинити злочини є формуючими чинниками як для характеру, так і для світогляду. Поєднання національного з релігійним, що довершилося за часів св. князя Володимира і Ярослава Мудрого, залишилося й до наших днів твердим фундаментом суспільних відносин і нашої духовності. Якже ж шкідливо і деправуючо може діяти на молодь факт непошани до свого найвищого Ієрарха з боку йому підлеглих, факт підпорядкування чужим наказам за поминенням Голови своєї Помісної Церкви.

Прикро і болісно. Якже інакше діяла ієрархія сусіднього нам польського народу, коли державний секретаріат хотів понад її головами ладнати справи з польським урядом. Всі як один ієрархи станули твердо по боці примаса і заявили, що вони не приймуть ніяких домовлень, бо для цього є провід польської Церкви на місці, який знає свої потреби. Така постава буде. Тому не дивно, що народ, який має таких ієрархів, удостоївся найбільшої пошани в світі — вибором нового папи.

Неупорядковані відносини в лоні наших Церков не сприяють такому потрібному екуменізмові в обличчі гекатомбів жертв, що їх вони понесли в боротьбі зі силами безбожницького режиму в Україні. Українська молодь хотіла б бачити наші Церкви тісно об'єднані, кожна в своєму нутрі, завершені своїм ієрархічним устроєм і тісно зі собою пов'язані в молитовному єднанні. Це було б стимулом для молодих людей іти на службу Богові, поповнюючи священничий і монаший чини. Для цього мусять діяти духовні семінарії, бо виховані

в чужих семінаріях священики, помимо їх найкращої волі, стануть ще одним чинником асиміляції нашої спільноти при допомозі церкви. Цього асиміляційного процесу вже ніхто завернути не зможе.

З погляду молодечих організацій є також особливе побажання до церковного проводу. Наші молодечі організації в загальному мають свою девізою клич: Бог і Україна! У такому випадку немає потреби при церкві організувати ще якусь парафіяльну молодь, за винятком суто церковних Дружин. Українська молодь в діаспорі може скріпити свою «ідентичність» тільки при умові, що вона буде пов'язана у світовому масштабі з Україною. Тому існування гуртка молоді при парафії без пов'язання в крайовому чи світовому засягу на базі ідеї служби Богові й Україні буде тільки переходовим явищем, без довготривалих наслідків. Це торкається в великій мірі південно-американських країн, де, за винятком околиць Буенос-Айреса і частинно Сао-Павльо в Бразилії, молодь є організована по парафіях. Це, очевидно, краще, якби мало взагалі не бути нічого, однак це не розв'яже нам проблеми включення нашої молоді в цілість нашого організованого життя в системі СКВУ. Є конечно зревідувати нічим не оправдане наставлення проти існуючих у світовому масштабі організацій молоді, бо вони мають і потрібний виховний ідеал, і можливості несення потрібної допомоги та інші засоби дії, які зможуть тільки допомогти в зміцненні і церковного, і громадського життя на місці і то на довший протяг часу. Священик повинен допомагати існуючим християнським організаціям молоді, а не творити конкуренційні для існуючих організацій.

Існування й дія українських молодечих організацій в лоні української спільноти в діаспорі є одним з найважливіших чинників для створення можливості включення нашої молоді в організоване громадське життя. Можна сказати без перебільшення, що молодечі виховні організації є школою для підготовки громадських діячів і громадського виховання своїх членів, активних в майбутньому членів організованої спільноти. Практично, нема іншої методи, яка могла б заступити молодечі виховні організації в підготовці мабутніх активних членів нашої спільноти і її організаторів та керівників. Тому в існуванні і дії сучасних молодечих організацій ми можемо добавувати проєкції і нашого майбутнього суспільства в діаспорі. Усвідомлення цього факту приведе нас до далекойдучих висновків і практичних рішень.

Як можна думати про включення нашої молоді генерачії в організоване громадське життя, якщо наша теперішня громадська організаційна структура не відводить належного місця даним організаціям, трактує їх дещо на маргінесі цілості. Так, наприклад, Комісія Українських Молодечих Організацій (КУМО) при Секретаріаті СКВУ не зуміла розвинути своєї праці, бо не було належної політики Секретаріату, яка сприяла б такій координуваний дії. З боку ж самих організацій молоді, що творили КУМО, не було віри, що знайдеться належне зрозуміння в Секретаріаті для проблем молоді. Таким чином не зреалізовано проєкту допомоги на відтинку молоді в Південній Америці і не створено передумови для спільного розгляду питань нашого самозбереження і допомоги Україні, що з

виховного погляду мало б першорядне значення. А цей аспект проблеми заторкує основну функцію СКВУ. Це є площина, на рівні якої мусіло б заіснувати «включення» на найвищому щаблі. Молодь мусить бачити конкретну допомогу в розв'язці своїх проблем з боку старшого громадянства, а зокрема з боку українських інституцій, які репрезентують цілість нашого організованого життя.

Коли ми прийняли тезу, що вся наша теперішня діяльність — це проєкція нашого майбутнього, то в цій проєкції мусить бути місце для молоді, бо вона буде пересемником нашої діяльності і наших надбань у майбутньому. Діяти інакше — це самообман або прикривання вузького егоїзму під громадським плащиком. Молодечі організації мають, наприклад, проблему школення виховних кадрів, випуску вишкільних і виховних матеріалів, проведення курсів, вдержання дефіцитних молодечих журналів, вдержування мистецьких одиниць, творення культурних вартостей. Досі вони мусіли ці проблеми розв'язувати у власному засягу, в більшості без допомоги інших установ чи організацій, які в майбутньому мають користати з виховної й культурної праці цих молодечих організацій. Кожному відомо, що виховна і культурна праця в державних обставинах, побіч шкільництва, є в державному бюджеті на одному з перших місць. У наших еміграційних умовах залишається це питання до вирішення тим, хто на тих відтинках працює. У висліді такого ставлення приходиться в багатьох випадках до розчарувань і зникання діючих клітин та відходу окремих одиниць-фахівців.

Неможливість створення центрального бюджету для наведених цілей зумовляє шукання розв'язки по громадах. Поняття «включення», або інтеграція, імплікує пов'язаність різних громадських функцій і їх взаємодію. Так, наприклад, з громадського погляду не має багато вартости наша господарська установа, суспільна чи приватна, якщо вона своїми доходами не ділиться з дефіцитними суспільними секторами. Ця система в нас функціонує тільки частинно. Наша громадська думка ще не спромоглася всюди зробити панівним погляд, що господарська розбудова є не сама для себе, а вона необхідна як засіб для духового, культурного і політично-суспільного життя нашої спільноти. Слабкість того господарського чинника відбивається на всіх інших секторах нашої діяльності, а зокрема на виховно-молодечому. Щоб вийти з цієї недокровенности нашого суспільного організму, потрібно наших рішень у двох напрямках: зміцнити господарський сектор творенням нових і розбудова існуючих фінансово-господарських і торговельних та виробничих підприємств, залучуючи сюди наших молодих фахівців, зокрема тих, що виявили вже себе на висоті в чужих подібних установах чи підприємствах, а з другого боку — подбати про фінансування праці осіб, що повністю займаються виховною чи культурною діяльністю в місцевому чи крайовому засягу. Сильніші господарські установи мусіли б також взяти на себе фінансування окремих важливих проєктів та міжкрайових акцій.

Побіч розв'язки проблеми включення, цей аспект проблеми носить в собі відповідь на питання самозбереження і допомоги

Україні, що є головним завданням цілої нашої спільноти і її речника СКВУ.

Питання «включення» стосується особливо нашої студіюючої молоді, яка по своїй натурі належить до категорії провідної верстви. Як виглядає та молодь під оглядом світоглядним і політичним, що від її світоглядного й політичного обличчя буде залежати вигляд нашого організованого життя в майбутньому? Прийде ця зміна як органічний перехід спадщини від батьків до дітей, чи може прийде до революційних потрясень, які змінять обличчя наших дотеперішніх надбань у майбутньому? Відповідь на ці питання вимагає деякої аналізи і вступних стверджень. Відповідь не може бути без всебічного обговорення й дискусій.

Перше ствердження, що студентський український актив, за малими винятками — це вихованці існуючих молодечих організацій, може давати нам уяву про ідейне обличчя студентства з боку його репрезентації.

Друге ствердження, що маса нашого студентства є інертна і не включена до активного студентського життя, створює проблему його дальшої організації й дії.

Студентський актив, що є в проводі наших студентських організацій системи ЦЕСУС, вихований звичайно в патріотичному українському дусі в молодечих організаціях і на зразках непримиренних борців за ідеали української нації, в більшості є націоналістичного напрямку, хоча не конечно політично-партійно визначений.

Цей провідний елемент неодноразово засвідчував свій високий патріотизм, коли через свої організації, ТУСМ, Пласт, СУМ, ОДУМ і інші, брав участь у протестних маніфестаціях перед ворожими амбасадами та на інших місцях і в різних нагодах. Ця молодь організувала комітети оборони Мороза і інших політичних в'язнів і займалася роз'яснюванням серед чужого оточення. Вона йшла також на кількадевні голодівки і була та є готова на великі жертви, якщо б вони були потрібні. Це є *ідейна молодь з усіма притаманними їй прикметами і властивостями*.

Проблеми тієї категорії молоді починаються на високих школах, у яких вони студіюють. Не є ніякою таємницею, що сучасні школи, а особливо високе шкільництво сильно інфільтроване лівими марксистськими течіями. Друга світова війна і зближення західних потуг з ССРСР, а тим самим співпраця двох різних соціально-економічних систем, сприяло психологічному наближенню і створило ґрунт для насадження в наукових центрах та у високих школах прихильників марксизму. Коли додати до того, що вже з кінця минулого століття марксистські оформилися у дві течії — революційну, яка прийнялася у Росії, і еволюційну у Великій Британії, звану фабіанізмом, то ця друга течія і використала кон'юнктуру, щоб закріпити себе поступово в багатьох наукових закладах і високих школах, не хтуючи також і середніми школами для постачання високих шкіл підготованим елементом. Виступаючи під різними теоріями, які часто не нав'язують до самого Маркса, ці течії індоктринують студіюючу молодь своїми ніби «науковими» тезами і

послідовно та систематично накидають у формі науки політичні погляди та філософське їх обосновання. Наслідки того такі, що т.зв. лівизна проникає у всі ділянки людського життя і насичує його розкладовими тенденціями, що часом прибирають форму валення «естаблішменту», пропагування гедонізму, нігілізму й порнографії. За всім цим криється невидима рука, яка вміло використовує слабкі місця в державі чи в суспільності і на цьому жирує.

Таке студентське оточення не може залишитися без впливу на формування суспільно-політичних поглядів українських студентів, якщо вони не наділені достатнім імунітетом з джерел української духовності та з досвіду української політичної думки.

До найбільш загрожених цими розкладовими впливами належать студенти гуманістичних наук, а також з ділянки економії і журналістики. Безкритичне сприймання насичених марксизмом наук має за наслідок критичне наставлення тієї частини студентства до всього українського, що було створене на християнській, ідеалістичній світоглядній основі. Використовуючи українські патріотичні почуття частини тієї молоді, деякі особи чи групи лівого напрямку підсичують цей критицизм деякими документами з України, мовляв, там переважна більшість думає по-марксистськи. Вони промовчують писання В. Мороза, Є. Сверстюка, І. Світличного, І. Калинця, о. В. Романюка, а навіть наверненого на християнство колишнього комуніста Миколи Руденка, чи містерійно «космічного» ідеаліста-патріота Олеся Бердника. Вони чіпаються за неfortunно висловлений «неомарксизм» Леоніда Плюща і хотіли б його узагальнити на всю Україну як вершок політиного думання. При цьому підкреслюють інтернаціоналізм, солідаризуючись із міжнародною лівицею по лінії поборювання диктатури в Чіле чи в Аргентині, засуджуючи українських політичних діячів, які вимагали від Піночета прикладу звільнення своїх в'язнів, щоб добиватися такого самого від СССР відносно українських політв'язнів. Для даної групи студентів, просякнутих чужою доктриною, немає стриму. Вони готові оплюгавити всіх і все, незважаючи на заслуги і досвід осіб та політичних середовищ у політичній боротьбі за визволення України. В той же час вістря ненависти і акцій супроти властивого ворога України є далеко тупіше і не виходить поза трафаретні фрази оборони людських прав на рівні Чіле і африканських країн.

Цим питанням можна б і не присвячувати аж такої уваги, якщо б ця група не була агресивна в напастях і в вербуванні нових прихильників, а свої переконання держала для себе, або бажала б сконфронтувати їх у громадській дискусії. Наше суспільство уже настільки зріле, що могло б виявити толеранцію до різного думання, зокрема, коли це думання походить від молодих. Так, однак, не є, бо ідеї цього гурту молоді неукраїнського походження, а як казав Тарас Шевченко, «походять з чужого поля». Не подумали молоді адепти Маркса, що всякий інтернаціоналізм криє в собі небезпеку підпорядкування слабшого сильнішому, як це переконливо довів Іван Дзюба у своєму знаменитому творі «Інтернаціоналізм чи русифікація». Більше доказів облудности інтернаціоналістичних концепцій не потрібно, хоч про це можна б багато говорити у 60-ліття

Української Державности, яка на своєму підготовчому етапі велася також в аспекті московсько-українського інтернаціоналізму. Відомо, як поставилися були соціалісти-інтернаціоналісти типу Керенського до вимаганої українським народом і його патріотичними речиками державної незалежності. Вкінці їхні «дисиденти» — більшовики закінчили цю інтернаціоналістичну співпрацю збройною окупацією України.

Тому ми мусимо відкинути і марксизм, і його інтернаціоналізм як облудно ворожі концепції, на які немає місця в українській спільноті. Багатомільйонові жертви, що їх склала Україна, є у великій мірі наслідком недозрілої політичної думки попередніх часів. Помилки мстяться, і хто їх повторює, той або сліпий, або недорозвинений, а якщо свідомо не хоче вчитися, то є злочинцем супроти своєї нації і національним зрадником.

Українська молодь з рядів СУМ перша zareагувала на появу ліvizни серед частини студіюючої молоді, творячи Інститут Суспільно-Політичної Освіти, в програмі якого головним предметом є «Історія суспільно-політичної думки в Україні» і критика ворожих Україні філософсько-політичних концепцій. Випуск наукових праць та численні курси в кількох країнах нашого поселення дають студіюючій молоді можливість набути потрібні знання і завершити власну світоглядову систему. Треба відмітити, що обмін думками між центральними проводами молодечих організацій СУМ і Пласт ще на початку 1975 року довів до узгіднень і становищ у цих питаннях, які були завершені підписанням умови про співпрацю в цій площині, як також і в інших.

Ще треба зробити одне ствердження. Від давніших часів втерлася думка, що виховні молодечі організації повинні бути «аполітичні». Дехто пояснював собі, що вистачить патріотичного виховання, а дехто йшов далі з намаганням відмежувати молодечі організації від впливу політичних партій чи організацій. Як показує нам життя, один і другий погляд не видержав проби, бо маємо або патріотично наставлених інтернаціоналістів, або без належної опінії частину нашої молоді. Частина активного елементу включилася в чужу політичну концепцію, а більш пасивний — знеутралізований. Частка довголітньої праці молодечих організацій пішла намарне.

Тут треба уточнити наступне. Політизація молоді не може бути ведена в дитинстві, ані не може бути спрощувана. Діти і юнацтво до певного віку можуть бути виховувані тільки в патріотичному дусі, а не в політичному, бо це суперечило б звичайній педагогічній zasadі, яка каже, що кожній віковій фазі психо-фізичного розвитку дитини відповідає її спроможність сприймання і розуміння явищ та абстрактного думання. Тому світоглядово-політична формація молоді людини може починатися тільки в періоді певного ступеня зрілості, коли молода людина сама починає шукати відповідей філософського порядку про буття людини і її призначення. Виховна організація має допомогти молодій людині знайти правильну відповідь, а ця правильна відповідь знаходиться у виховному ідеалі даної молодечої організації, якщо вона послідовно його здійснює, а не прикривається ним як ширмою для звичайної вегетації чи гри.

Щодо політики у вихованні, то є таке прислів'я: «Якщо хтось не займається політикою, той стане предметом політики». Маємо отже вибір, або стати предметом чужої політики, як згадана вище частина нашої молоді, або вивчати і діяти політично по лінії інтересів України, а не окультних чужих та ворожих сил. Тому політичне виховання серед дорослої молоді мусить бути завершенням усякого виховання. Щодо партійного оповіщення молоді, то їй треба залишити вибір. Тільки політично і громадсько вироблена молодь може бути успішно включена у наше організоване громадське життя і забезпечить його перед небезпекою ворожої інфільтрації та морально-розкладових чинників.

Ніхто не заперечить, що світ знаходиться в постійній боротьбі ідей і світоглядів. Не скажу нічого нового, коли повторю за нашими ідеологами і вченими, що основний поділ світу йде по лінії двох головних філософічних концепцій: ідеалістичної, до якої належить також увесь християнський світ, і матеріалістичної, яку втілюють комуністичні режими. Одна концепція виключає другу, і нема між ними знаку єднання чи діалогу. Коли ідеалістична філософська концепція визнає першість духу над матерією, то друга визнає тільки матерію, а дух як її витвір, або, як це прийнято вважати — Маркс поставив Гегеля (представника ідеалістичного напрямку) догори ногами.

Духовість українського народу в його історичному ставанні відзначалася споконвіку релігійністю, а тим самим була і залишилася ідеалістична. Впровадження в Росії марксизму, по мимо сповідної релігійності, не супроводилось таким опором системі, як це було в Україні. Подібно було також за татарської навали в 13 столітті, коли Московщина покорилася, а Україна кривавилася довгі століття в боротьбі, в часі якої створила неповторний в світі орден Запорозьку Січ. Це найглибший вияв ідеалізму в народі, який повторюється й за наших днів у героїській епопеї УПА, а тепер у поставі нескорених. Погорда до смерті, глибокий героїзм та водночас з цим вияв найвищої людської гідності не мають нічого спільного з матерією і матеріалізмом. Це сила духу, сила одержимих ідеєю нації як твору Божого, перед якою бліднуть усякі штучні творені системи і концепції людини-гвинтика, про які так влучно писав в своїх есеях Валентин Мороз. Не міг промовчати також тієї української духовости режимовий письменник Олесь Гончар у відомому творі «Собор», що став ніби символом народу в його боротьбі проти навали матеріалізму й атеїстичного марксизму. Познайомившись із змістом самвидавних документів і літературних творів нескорених, відомий сучасний філософ і есеїст у Франції Ревель писав недавно: «Колись ми були продуцентами думки, а тепер стали споживачами, коли взяти до уваги, що нова думка пробивається до нас з захлавленої літератури». Це й слід запам'ятати нашій молоді, яка готується до праці для України у світі, який нас оточує. Цей же світ, опинившись у достатках і добробуті, не спроможний вирвати себе з зачарованого кола практичного прагматизму і пануючого гедонізму та спускається по похилій площі в моральну прірву і в мутні течії релятивістичного думання. Тому такими свіжими, що викликають подив і пошану,

виглядають думки і писання «вільних за ґратами і дротами людей», як це глибоко виразив у своїх сонетах Іван Світличний.

«Нехай залишиться нас тільки десять відсотків, то Україна буде жити», заявив Валентин Мороз. Це відноситься в рівній мірі й до молоді на еміграції. Нехай нас залишиться активними 10%, то українська справа буде жити. Ці десять відсотків мають бути постійним ферментом, мають бути суспільним двигуном, який не дозволить українській громадськості зійти в небуття чужого світу і перестати бути сторожем інтересів України у вільному світі. Не тільки це, молоде українське покоління має перед собою місію допомогти й країнам свого перебування відсвіжити духові вартості, які є нашими спільними вселюдськими вартостями пошани людської гідності, для якої гарантія єдино лежить в існуванні свободи й державної незалежності кожного народу. Ні на хвилину не сміємо забути, що в часі, коли світ знайшовся в небезпеці духового маразму з наступом лівих течій, Україна є в повній боротьбі проти них і їх носіїв — більшовицької Москви. Ця свідомість підкаже активній українській молоді при допомозі своїх молодечих формацій та ідейно політичного озброєння включитись у цілість організованого громадського життя, щоб спільно зберігати українську субстанцію в діаспорі і щоб нести якнайвидатнішу допомогу у визвольній боротьбі України. (Довготривалі оплески).

Куляс: Дуже дякуємо вам, пане магістре Коваль, за вашу доповідь, у якій ви насправду заторкнули цілу низку питань, які заслуговують на нашу увагу. В дискусії шановні делегати напевно матимуть чимало питань до вашого обширного реферату. Дискусію ми матимемо аж після другої доповіді, якої тема є: **«В обороні української дитини»**, що його відчитає пані mgr. Ірина Пеленська.

І. Пеленська: Пане голово, всечесніші отці, високопреподобні сестри, шановні делегати...

Темою моєї доповіді є, як це написано в програмі Конгресу *«В обороні української дитини»*. Але хтось може запитати: Оборони перед чим? Перед переслідуванням, що їх несе режим окупантів цілому українському народові з тією різницею, що дитина, фізично і психологічно більше страждає від переслідування, а друга різниця у наслідках: коли нарід як цілість може сприймати, відбивати і в деякій мірі перетривати ворожий тиск, принаймні як етнографічна маса, то втрата дитячих поколінь, до чого систематично прямують наші окупанти, може бути загибіллю нації у майбутньому. майбутньому.

Який зміст і форми має переслідування української дитини на рідних землях?

З історичної перспективи маємо тут два етапи: у першому — нищення фізичне і масове, у другому духове, теж масове. До першого етапу фізичного нищення від 20-тих років зараховуємо масові повоєнні вбивства і перші голодові роки України, яка до 1920 року була житницею Європи. Під час голоду 1922 року мільйони голодуючих у тодішніх ще губерніях на просторі України були у 50

відсотках діти, їхня смертність доходила до 50-75 відсотків усіх умираючих. Таке ж відношення було у наступній організованій катастрофі 1932-33 років. Це відношення змінилося лише на користь дітей у голоді 1946-47 років, бо в повоєнних часах жертвами було більше дорослих.

Другим фізичним нищенням були епідемії, невідступні супутники голоду. Третім — унікальне в історії людства — вбивання мільйонів безпритульних, дітей арештованих батьків. Четвертим, вже після 1939 року — смертність немовлят при масових вивозах населення із східних земель України на Сибір і п'ятим — смертність дітей народжених по тюрмах і таборах, у більшій частині жертв насилування дівчат московською адміністрацією. Ті діти, що їх відбирали матерям після другого року життя, творили континенти дитячих будинків, де їх виховувано на яничарів, або йшли вони пізніше до дитячих і молодечих концентраційних таборів.

Якщо кажемо, що українцям бракує з часу російської окупації і двох воєн 30 мільйонів населення, то понад 1/3 з того творять українські діти, які загинули мученичою смертю.

Для вшанування пам'яті цих жертв українська Світова Комісія Міжнародного Року Дитини (МРД) подає проєкт:

В означений день у діаспорі 1979 року пом'янути їх Богослуженнями, згадками в проповідях і пресі.

Перевести збірку матеріалів для написання наукової більшої праці про цю національну втрату.

Створити Постійний Освітньо-Допомоговий Фонд для українських дітей сіл і колоній Бразилії, як живий пам'ятник дитячим жертвам в Україні.

Основою цього Фонду може стати дохід із продажу однодоларових жетоників, що їх видала Світова Рада Дошкілля накладом 10 тисяч примірників і є згідна передати їх для користування Світової Комісії МРД.

Добу духового нищення дітей України можна рахувати приблизно від 60-тих років, разом із літературним і мистецьким відродженням, яке згодом спонукало національний рух спротиву. Це духове нищення існує до нинішнього дня і воно є і повинно бути кличем оборони душі української дитини. До цієї дії повинні входити три основні чинники: оборона первнів ідеалістичного світогляду і християнських етичних вартостей проти матеріалістичного світогляду з його атеізмом і відсутністю етики. Оборона перед викорінюванням почуття національної приналежності і особистої гідності та перед нищенням української традиційної родини, існуючої на основах національної культури, прив'язаності до рідної церкви і нації.

У цій дії переслідування засобами ворога є: унеможливлення батькам виховувати дітей, яких він перебирає під свій нагляд, т. зв. опіку держави, що полягає на примусовому переданні немовлят до дитячих ясел, відтак до дитячих садків, тепер уже поголовно з російською мовою навчання і культом російських вождів, враз із молитвою до портрету Леніна під гаслом інтернаціоналізму і далі до школи з її односторонньою програмою навчання, опертою на неетичних

засадах донощицтва, взаємного недовір'я, національної меншевартости, браку особистої гідности, ненависти до релігії і нації та відомим фальшуванням історичної дійсности. З цим вони і не ховаються. Цьогорічна виставка УССР в ОН дитячої мистецької творчости не приховувала свого русифікаторського курсу.

Побіч школи дитина входить у систему дитячих і молодечих організацій, де для семирічних жовтенят панують такі ж виховні критерії, як у садках, а для одинадцятирічних піонерів доданий ще мілітарний вишкіл. П'ятнадцятирічний юнак і юначка в цьому межевому віці є вже готові продукти цієї системи. Цей продукт є вислідом психомоторичної системи, в якій поєднуються і координуються різні чинники й засоби для однієї цілі, і яку більшовики довели до перфекції. Для існування цієї системи потрібна лиш одна передумова: не допустити зі зовні променя правди. Лише правда може захитати будову, побудовану на неправді. У вільному світі ми спорадично говорили про окремі факти переслідування. Але вони не мали для світу ані сили переконання, ні правної опори. Деклярація Прав Дитини була далека й забута. Щойно МРД пригадав її існування і дав правну основу й можливість практичної дії на кожному терені. В цьому вартість МРД і для нас. Можливість практичної дії і перенесення її на всеукраїнський і світовий неукраїнський терен.

Познайомившись із Деклярацією Прав Дитини, схваленої в листопаді 1959 року Генеральною Асамблеєю ОН, побачимо, що, на жаль, всі форми дискримінації дитини в принципах Деклярації мають свої відповідники в українській дійсності у т. зв. Українській ССР. Деклярація вимагає, щоб кожна дитина в світі, без огляду на різниці, такі як раса, колір шкіри, стать, мова, релігія, політичні й інші переконання, національне або соціальне походження, власність майна, народження та інші статуси, була управнена, вона і її родина користуватися всіма правами цієї Деклярації. Дитина має своє ім'я, національність, соціальне забезпечення, лікування, змогу розвитку в атмосфері любови. Тому не вільно розлучати дитини з матір'ю, хіба у конечних випадках, батьки повинні дати дитині виховання й освіту.

Яке, у світлі цих принципів, положення української дитини, була вже мова. Це трагічне положення і його можливі наслідки бачать і діячі руху спротиву в Україні. Голова Української групи сприяння Гельсінкським Угодам, Микола Руденко, присутній на одній конференції Московської групи в 1977 році як представник Української, запропонував: «Скликати світовий з'їзд жінок і дітей, на якому війну — найстрашнішу загрозу для миру, — було б об'явлено злочином проти людства, а держави, що ведуть відкрите готування до війни, були б поставлені під міжнародний суд як держави-злочинці». День для проведення такого форуму призначено символічно 25 грудня — день народження Дитяти Ісуса Христа. Цей проєкт, хоч у пацифістичному звучанні, не був схвалений, що в Советському Союзі є зрозуміле. Але для нас він має своє значення, бо це ідейна піддержка з боку воюючої України для наших завдань у МРД.

Ці завдання ми можемо виконувати, маючи повний статус у рамках Секретаріату Міжнародного Року Дитини при ООН. Покликана до життя з ініціативи Світової Федерації Українських Жіночих Організацій і за апробатою Президії Світового Конгресу Вільних Українців Світова Комісія МРД подбала за статус члена-кореспондента Секретаріату МРД. Неурядових організацій з правом зв'язків з ЮНІСЕФ та іншими агендами Секретаріату МРД, започаткувала структуру в українській діаспорі і виконування плану діяльності.

Для виповнення завдань у дальшому ми змагаємо до того, щоб:

Завершити якнайскоріше організаційну структуру МРД в цій українській діаспорі, яка полягає на створенні крайових комітетів, а з їхнього доручення місцевих осередків діяльності, компетенцій комісії, Комітетів, Осередків. Перепровадити низку заходів для активізування українського громадянства до акції оборони дитини в Україні.

У рамках плану дії виготовити збірку матеріалів про положення дитини в Україні і подбати про документальні наукові праці з цієї ділянки для інформації міжнародного світу.

Приготовити звіт про положення української дитини в Україні і поза нею, як також з діяльності Світової Комісії: крайових комітетів у рамках МРД і вимаганий Секретаріатом неурядових організацій при ООН на початок 1979 року і другий, точніший звіт про виконані акції і з планами на час двох декад до 2000 року на початок 1980 року.

Повідомити український нарід, зокрема учасників руху опору, про наші оборонні акції.

Наші труднощі? Без них не буває. — Перші ідейно-програмові. Часто це є односторонній підхід до положення дитини в Україні, концентрація на місцевих акціях без засягу території України. Другі — організаційні. Вони в повільності творення організаційної структури МРД в українській діаспорі із-за пасивного становища нашої громади до МРД.

Громадські центральні перекидають справу на терен жіночих організацій, себто на одну частину суспільства, не беручи до уваги, що ідея і програма МРД має своїм об'єктом не відокремлену від родини й середовища дитину, але й її оточення, так далеко, напр., що дає можливості старатися про економічно-господарське піднесення країни, чи можливостей. Навіть існує можливість одержати фонди на такі цілі.

Труднощі на міжнародному терені є у відсутності нашого зрозуміння факту, що культурно-суспільні акції і загально людські кличі пробивають на міжнародному терені дорогу й до політичної плятформи. Не зважаючи на те, що наголос в Деклярації Прав Дитини покладений на національну і релігійну дискримінацію, ці проблеми на світовому полі нерадо вітають — вони грозять конфліктами. Знають це представники народів і стосують посередні дороги й обережну тактику. Наприклад, польський крайовий проєкт «Усмішка дитини» був негайно перенесений на світовий терен і приніс полякам велику популярність, так як і побудова шпиталю у

Варшаві в пам'ять дітей, які загинули під час Другої світової війни. Європейські держави подають допомогові проєкти для країн т. зв. Третього світу. Рівнобіжно йдуть акції крайові й місцеві для внутрішніх потреб даного народу чи групи.

Українська Світова Комісія Міжнародного Року Дитини подає під своїм головним гаслом «Дитина скарб народу» ще три гаслові проєкти як вказівки для реальної дії. Це є проєкти:

а) зв'язку (контактний), який звучить «Будьмо друзями!». Він дає можливість зв'язків українських дітей і між країнами поселення і з дітьми України.

б) освітній — «Кожна українська дитина вивчає рідну мову»,

в) допомоговий — «Допомога українській дитині в потребі».

Гасла окремих країн діяспори можуть бути ще й додаткові, але вони не повинні при тому легковажити поданих тут основних.

Якщо йдеться про зовнішню дію в межах ОН, то, очевидно, найбільше утруднюють наше положення впливи, які має Советський Союз в ОН і навіть у більшості світових жіночих організацій. Жінкам вільного світу більше імponує росіянка, яка літає в космосі і має у всіх советських республіках тисячі депутаток до районних, обласних та інших рад, чим українка, яка має в українському світовому представництві одну або дві представниці.

Якщо йдеться про советський уряд, то він змонополізував собі Міжнародний Рік Дитини для політичних цілей; акція «Гостина в Москві для дітей 90-ох країн» у 1979 році має лише пропагандивний характер.

Вкінці труднощі фінансові. Урядовий фонд МРД одержує мільйонові контрибуції від держав-членів МРД і є передбачено, що в 1980-1-их роках цей фонд становитиме 500 мільйонів доларів. Паралельний до урядового чи державного є Фонд Недержавних Організацій, побудований на датках і дотаціях, має вже теж сотні тисяч доларів. Український Рік Дитини не має фінансової бази. Управа СФУЖО покриває покищо поштові витрати, але відомо, що засоби Світової Федерації є дуже обмежені. Вимоги до нас, тобто до української Світової Комісії Міжнародного Року Дитини, великі. Вже з початком 1979 року ми повинні подати до Секретаріату Неурядових Організацій МРД звіт про положення української дитини в Україні і в країнах поселення та започатковані акції у рамках МРД, а з початком 1980 року звіт про звіт з цих акцій і план дії в рамках МРД на протяз двох декад, до 2000 року.

Для того, щоб сповнити ці вимоги, тобто дати синтезу положення і статусу української дитини та її родини в Україні і в світі та спростувати тим самим усі фальші советської науки, журналістики і політики — потрібна низка документальних праць із статистичними даними і свідченнями, що їх можуть дати лише широкі обслідування, а згодом наукові опрацювання.

Рівнобіжно до того конечні є акції місцевих осередків діяльності в країнах поселення, за проєктами їхніх крайових комітетів, чи власних, але узгіднених із крайовими комітетами.

В обличчя труднощів і в потребі із-за поставлених перед нами вимог, маючи тут перед собою достойних представників Українських

Церков та світського організованого життя, звертаємося до них про піддержку для створення у різних країнах клітин Міжнародного Року Дитини, щоб прискіпити і збільшити розміри української участі у часі двох декад до 2000 року.

Оборона української дитини може і повинна об'єднати коло цього завдання всіх українців без різниці віку, статі, віросповідних, політичних та інших різниць, бо ця дія є супровідна до боротьби, що її ведуть українські борці за свободу і за майбутнє української нації. (Оплески).

Передрук з *Жіночого Світу*, ч. 2, 1979.

Білак: Я, заступаючи голову президії, який мусів вийти, щиро дякую вам, пані магістер, за таку цінну доповідь. Я думаю, що в такій важливій справі, як оборона української дитини, буде чимало запитів і охочих до дискусії. Тому наперед візьмемо тільки запити до обох доповідей. Заки перейдемо до запитів, я хочу запитати, чи є на залі присутні члени номінаційної комісії, бо зараз у залі ч. 12 відбувається засідання номінаційної комісії. Одночасно повідомляємо, що резолюційна комісія буде мати свої наради завтра, у суботу вранці, о год. 11-ій. Голова комісії звертається до всіх делегатів, які мають якісь проєкти до резолюцій, передати їх йому для обговорення. А тепер прошу голоситися до запитів.

Дискусія не була зареєстрована на звукозаписі.

Леонід Філь,
голова Номінаційної Комісії
III Світового Конгресу Вільних
Українців у 1978 році.

Д-р Микола Кушпета,
голова Програмової Комісії
III Конгресу.

П'ЯТА ПЛЕНАРНА СЕСІЯ СКВУ

Субота, 25 листопада 1978, год. 9:00 до 22:00 вранці

Микола Плав'юк

ДІЯ СВІТОВОГО КОНГРЕСУ ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ У СВІТЛІ ПОТРЕБ УКРАЇНСЬКОЇ СПІЛЬНОТИ У ВІЛЬНОМУ СВІТІ

За нами, керівними органами Світового Конгресу Вільних Українців, 11 років праці, яка велась у згоді з основними завданнями СКВУ, оформленими в нашому статуті та постановами і резолюціями двох Конгресів.

Висліди тої праці, з одного боку, та потреби нашої спільноти на близьке майбутнє, з другого, вказують, що нам немає потреби міняти ані основних завдань СКВУ, ані принципів закладених у десяти точках національного кредо для українців поза межами України, які так уміло оформив покійний уже редактор Іван Сирник. З цього, очевидно, треба зробити висновок, що дальша дія керівних органів СКВУ мусить мати на увазі те, що СКВУ є найвищою центральною установою суспільно-громадського життя української спільноти світу. І як така, її обов'язком є координувати діяльність нашої організованої спільноти й репрезентувати її перед міжнародними та світовими установами.

Зміст діяльності керівних органів СКВУ, а в дальшому і цілої нашої організованої спільноти, мусить віддзеркалювати кожночасні потреби, які випливають з нашого зобов'язання супроти українського народу в Україні, і потреби української спільноти, розпорошеної по різних країнах західного світу, включно із зобов'язаннями, які наша спільнота має супроти країн свого поселення.

У згоді з тими загальними ствердженнями подумаймо хоч над головними питаннями нашої дії на чергових 5 років.

Допомога поневоленому українському народові

Ця тема була окремо обговорена на цьому Конгресі, але я хочу її навітрити може дещо з іншого аспекту. У відміну від I-го і навіть II-го Конгресів, ми сьогодні є щасливі, що між нами є живі свідки й активні учасники руху спротиву в сучасній Україні. Вони більш безпосередньо і краще знають дійсні потреби, зокрема тих, з якими вони ще так недавно ділили долю і недолю.

Вони відчувають на собі величезний тягар зобов'язань супроти тих, які залишились в Україні чи поза її територією, і своїм першим завданням ставлять собі за обов'язок продовжувати акцію боротьби проти окупаційного режиму і допомогу залишеним там подругам і друзям.

І в цьому ми співзвучні з їхніми поглядами, бож це ті завдання, які ми через десятиліття проголошуємо. І з цього логічний висновок, що нам необхідно створити передумови, щоб вони спільно з нами,

всією нашою спільнотою, з її всесторонньою підтримкою могли гідно виконати ті переважні завдання. Саме СКВУ є тим форумом, з якого їхня дія може і повинна проходити, й успішне проведення цього завдання дасть величезні успіхи, як для допомоги нашому поневоленому народові, так і нам тут у нашій внутрішній як і в зовнішній діяльності.

Якщо б події розвивались по тій самій лінії, що між II і III Конгресами, то на тому відтинку можемо очікувати нових завдань, до яких як організаційно, так і фінансово нам слід належно приготувитися. На жаль, наші дотеперішні форми оборони політв'язнів, їхніх родин чи тих, які видворені навіть проти їхньої волі поза межі України чи ССРСР, уже не вистачають. Мусимо шукати за новими, більш успішними, а в парі з тим і більш коштовними формами нашої дії.

Після основної дискусії над цим питанням III Конгрес повинен схвалити окрему постанову про необхідність створити при Президії СКВУ окрему установу, комісію чи референтуру, яка б повністю віддалась цій специфічній справі. Не важливо тут, як вона буде зватися — Комісією оборони і допомоги поневоленому українському народові чи якимось інакше, але вона мусить повністю віддатися тій справі, зорганізувати потрібний апарат і фінансові засоби. Одночасно вона мусить включити у свій склад визначних українських дисидентів, які є між нами, щоб тим заманіфестувати перед своїми і перед західним світом нашу солідарність з поневоленим українським народом. Нам необхідно підкреслити той факт, що визвольну боротьбу проводить наш народ на рідних землях і що вона є виявом його бажань та аспірацій, а наша роля, роля СКВУ є лише допоміжна.

Зберігання української національної ідентичности української спільноти у вільному світі

Всупереч всім песимістичним пророцтвам про закономірність відумирання таких спільнот, як наша — треба ствердити, що українська спільнота вільного світу є жива, динамічна і проявляє тенденції і бажання бути собою.

Цим я зовсім не хочу твердити, що в нашому житті все гаразд, що ми не зазнаємо болючих ударів, але по мимо них питома вага нашої спільноти таки зростає. Вистачає поглянути на суспільно-професійний профіль нашої спільноти, на ріст нашого церковного, наукового, господарського, культурного, громадського та інших ділянок життя, щоб вказати на те, що наша спільнота здобуває осяги. Навіть наш Конгрес з участю численних делегаток і делегатів з 4 континентів не вказує на те, що наша спільнота перестала бути собою. Але саме тому на нас лежить важкий обов'язок подумати і знайти і в цій ділянці одне головне завдання, яке знаходило б зрозуміння і підтримку цілої нашої спільноти. Це завдання мусить, в додатку до змагу наших сестер і братів в Україні, стати спільним знаменником, який би нас усіх поєднав, бо без цього всі ми, ціла наша спільнота, втратимо свою національну ідентичність і тоді справді станемо перед можливістю зникання, ступневої загибелі.

Тому, що я вірю в силу й живучість нашої спільноти, тому, що я переконаний, що вона бажає жити і бути собою — пропоную, щоб III Конгрес СКВУ доручив Президії Секретаріату СКВУ підготувати і провести не пізніше 1980 року окрему Сесію Секретаріату СКВУ з участю відпоручників усіх секторів нашого життя, присвячену основній аналізі питання збереження і закріплення вживання української мови у всіх секторах життя української спільноти вільного світу.

Не думаю, що нам потрібна дискусія про те, що збереження української мови нашою спільнотою тут є ключем до її культурних і духових вартостей, є засобом для збереження безперервності нашої дії новими поколіннями і врешті-решт є найбільш суттєвою відповіддю на русифікацію України й апелем до широких мас українського народу в Україні за скріплення акції опору насильній русифікації України.

Так широко задуманий плян слід підготувати саме тепер, бо вже маємо початкові успіхи боротьби на мовному відтинку, є пригоди для того обставини в країнах нашого поселення, де назріває переконання, що одною з ознак нового покоління буде його багатомовність.

Ясно, що можна б наводити багато інших важливих проблем нашого життя, але, на нашу думку, немає кращого, а при тому важчого завдання нашій спільноті в майбутніх роках, як саме боротьба за належне місце української мови в житті нашої спільноти. І виразна постанова в цій справі повинна б допомогти всій нашій спільноті подумати над тим, спільно проаналізувати дотеперішній досвід, успіхи й невдачі, щоб належно приготувитися для величезного зусилля в майбутньому.

За посилення і поглиблення людської бази нашої дії у країнах нашого поселення

Не маємо точних статистичних даних про українські поселення у вільному світі, на основі яких ми могли б подати, який відсоток нашої спільноти народився вже поза Україною. Але в свідомості того, що наша громада поза Україною поселилась приблизно 100 років тому, а остання масова еміграція закінчилась майже 35 років тому, — ми не зробимо великої помилки, коли скажемо, що не більше 10-15% нашої громади становлять ті, які родилися і виховувалися в Україні, а переважна більшість нашої спільноти — це вже уродженці країн нашого поселення, або ті, що приїхали сюди зовсім малими дітьми і свою освіту та основний процес виховання вже проходили поза Україною.

Серед нас нуртує помилкова думка, що ідейно і жертвовно в нашій громаді працюють лише ті, які родилися в Україні, а тим зразу засуджуємо нашу діяльність на невдачу, скорочуючи основну базу нашої дії майже десятикратно.

Добро нашої справи вимагає, щоб було навпаки, щоб ми зуміли переважну кількість нашої спільноти заактивізувати і вказати, чим і як вони можуть бути корисні в дії нашої спільноти. І саме тут слід нам з багато більшою увагою підійти до справи активного включення зокрема нашого молодшого покоління в політичне, професійне,

економічне життя спільнот країн нашого поселення. Очевидно, що будуть втрати, що буде багато тих, які виб'ються на провідні становища і забудуть, звідки вони вийшли, забудуть про корінь свого походження. Але й буває навпаки. Вже тепер є немало висококваліфікованих сил, членів нашої спільноти, для яких ми часто не бачимо завдань в нашому громадському житті, або нашими традиційними методами відпихаємо багато з них від нашої громади.

Власне з-поміж тих членів нашої спільноти ми повинні zorganizувати кадри здібні шукати за прихильниками української справи серед своїх приятелів, які, ознайомившись з українською проблематикою, рознеситимуть слово української правди в різні прошарки і щаблі суспільної драбини нашого оточення.

Для тої категорії нашої спільноти мусимо дати хоч якусь зовнішню форму вияву, яку б ми могли вважати за мірило наших осягів чи невдач у тій муравлиній праці. Хай активніша частина їх по різних країнах оформить «Українську фундацію» з прицілом, щоб до ІV Конгресу СКВУ ми для неї здобули 1,000,000 доларів. Підкреслюю, що це мала б бути фундація, на яку ніхто не може відмовити дати принаймні найнижчу пожертву — 1 долар річно. Маючи облік тих жертводавців, ми можемо дати докази їм, що ми ними цікавимося, надсилаємо їм різні інформаційні матеріали, які з часом можуть не лише їх заактивізувати в нашій праці, але й скріпити та збільшити їхню жертвовність. Ця фундація мала б стати засобом обліку і активізації тих, які ще принаймні признаються, що вони українці, і готові це потвердити хоч мінімальною пожертвою. Але ця важка праця шукати за українцями в усіх країнах, які є поза нашим обліком, дасть нам подвійні користі, про які тут була мова, а за декілька років така фундація може стати і джерелом додаткового фінансування діяльності СКВУ чи поодиноких справ, для яких в нас зовсім немає фінансів.

Напередодні III Конгресу ми через наші центральні репрезентації дістали список парламентаристів українського роду. Він перейшов цифру 40 прізвищ, і всі вони були запрошені на наш Конгрес. Очевидно, що не всі скористали з того запрошення. Але додайте до них наших визначних лікарів, адвокатів, професорів університетів, інженерів, економістів, військовиків, журналістів, спортсменів, мистців і діячів культури, тоді побачите, який у нас великий резервуар людських сил з високими кваліфікаціями. Вони не завжди як слід включені в життя нашої спільноти і не завжди допомагають своїм знанням і професійними чи товариськими зв'язками із своїми неукраїнськими колегами, які часто посідають впливові становища в країнах нашого поселення.

Ця ділянка далеко нерозорана, і початки мусимо робити на місцях і поодиноких країнах, але усвідомлення цієї проблеми мусить початись на всіх щаблях нашого життя, і цій справі майбутні керівні органи СКВУ мусять присвятити немало уваги.

За усправнення і поглиблення дії керівних органів СКВУ

Досвід праці 4-ох каденцій Президії Секретаріату СКВУ вказує, що ми постійно намагались у працю вводити іновачії, шукати за

новими виявами, вчитись на помилках — у висліді чого СКВУ є сьогодні вже установою, яка має своє місце і роль в житті нашої громади. На основі того досвіду робимо низку рекомендацій під розвагу III Конгресові в надії, що вони будуть схвалені.

Почнім від Секретаріату СКВУ, який між I і III Конгресами своїм чисельним станом майже потроєний. Вже саме число його, понад 60 осіб, робить із Секретаріату важке тіло до виконання тих завдань, які йому призначені: перегляд звіту із щорічної праці Президії, схвалення плянів праці і щорічних бюджетів. Виследи праці пленарних сесій часто неспівмірні з великими фінансовими витратами. Щоб поправити той стан, пропонуємо, щоб Конгрес схвалив бюджет СКВУ на цілу каденцію, щоб Пленарні сесії Секретаріату відбувались що 2 роки і щоб вони були пов'язані з якоюсь основною проблемою, над якою члени Секретаріату можуть працювати впродовж двох років. Ось, наприклад, питання мови запропоноване на 1981 рік; на 1982 можна намітити подібний плян. Це правдоподібно дало б Секретаріатові змогу виконати ту роль, яку між Конгресами така широка своїм складом група громадських діячів може виконати.

Контрольна Комісія Секретаріату СКВУ була выбрана з представників багатьох країн і наслідком того проводила свою працю в присутності 1-2 вибраних осіб. Це зовсім ненормальне явище, і тому слід би вибирати склад Контрольної комісії принаймні по 2 з терену Канади і ЗСА, щоб вона діяла з мінімальним кворумом хоч 3-ох осіб в часі контролі. Президія Секретаріату СКВУ також потребує змін, спрямованих на покращання її діяльності. Ці зміни пов'язані з пропонованими змінами статуту, які до складу Президії пропонують ввести представників Європи, Австралії, Аргентини і Бразилії як заступників Президента, а з терену ЗСА доповнити склад Президії додатковими 5 особами.

Мета цих змін — забезпечити по всіх континентах офіційні представництва СКВУ, а у випадку ЗСА ввести додаткових членів, які б взяли відповідальність за поодинокі сектори діяльності СКВУ. І справді, якщо ми бажаємо, щоб такі сектори, як оборона прав українського народу, інформаційна служба, документаційний центр, зовнішні зв'язки з українськими громадами по різних континентах, фінанси, суспільна служба, шкільництво, науковий сектор, сектор культурної дії, молодечі і студентські справи, були належно координовані, то тоді до Президії Секретаріату СКВУ — крім дотепер вибраних представників з одної країни, представників проводів Українських Церков та українського жіноцтва — треба вибрати додаткових осіб, які будуть мати бажання перебрати відповідальність за координацію праці в одному з тих секторів.

Це, очевидно, видвигає чергове питання, як при такій постановці виглядатиме статус Рад і Комісій СКВУ? Їх треба зберегти, зокрема в тих ділянках, у яких вони проявляють себе активно. Але там, де праці Рад, як автономних установ у системі СКВУ, не вистачає, слід подбати, щоб хоч 1 член Президії займався тими справами і унапрямував їх. Це усяправить засяг дії Президії СКВУ, який

щораз то більше зростає, і вимагатиме поширення праці наших дотеперішніх бюр.

Є міркування, щоб у СКВУ впровадити функцію Екзекутивного Директора. Цю пропозицію слід всебічно обміркувати, і реалізація її залежатиме від того, наскільки нам вдасться підшукати на те становище кваліфіковану особу і який бюджет схвалить цей Конгрес на чергову каденцію Президії Секретаріату СКВУ.

Так поширений склад Президії, пов'язаний з предметовим поділом праці та участю в ній представників країн далекого віддалення, вимагатиме реорганізації методів праці Президії. Вона повинна радше стати чинником, який буде унапрямувати й розпрацьовувати основні напрямні дії, а поточне її виконання мусить спочивати в руках наших бюр чи Екзекутивного Директора.

Тісний контакт такого широкого складу Президії вимагатиме частіших зустрічей, і тому в роках, коли не будуть відбуватися пленарні сесії Секретаріату, повинно відбутись хоч одне пленарне засідання повного складу Президії з участю відпоручників Європи, Австралії, Аргентини, Бразилії, щоб дія СКВУ була дійсним віддзеркаленням тісного контакту і співпраці всієї нашої організованої громади.

Засади узгіднення

Питання засади узгіднення в дії СКВУ слід поставити на обговорення у світлі потреб СКВУ і досвіду праці останніх 5-ти років.

На основі того досвіду засаду узгіднення пропоную обмежити до статуту окреслених основних завдань СКВУ і взаємовідносин між Українськими Церквами і СКВУ. Себто, не можна змінити основних завдань СКВУ без повного узгіднення всіх членів СКВУ. Також СКВУ не може без узгіднення з проводами Церков займатись справами церковного життя. У всіх інших справах слід ввести методу вирішення справ голосуванням, звичайною чи кваліфікованою більшістю.

Основні елементи рамового плану праці СКВУ на чергових 5 років

1. Як і в останніх 5-тьох роках, дбати про те, щоб СКВУ використовував важливі події міжнародного чи світового характеру в плані своєї дії. Наприклад, черговий рік нам конечно пов'язати з Роком Дитини, проголошеним Об'єднаними Націями. Подібно нам слід включатись у всякі інші акції ООН чи міжнародні, ось хоч би чергові Олімпійські Ігрища, для того щоб довести до загального відома українське становище в тих справах.

2. Продовжувати акцію за акредитацію СКВУ до різних агенцій ООН, змагаючись за позитивне полагодження нашого прохання бути допущеними до складу Неурядових Організацій, визнаних ООН.

3. Поширити дію «Вістей»; під цією назвою є акредитована ІС СКВУ при Бюрі Публічної Інформації ООН, на терені агенцій ООН в Женеві чи ЮНЕСКО в Парижі.

4. Реорганізувати дотеперішню працю Комісії Прав Людини, враховуючи існуючі відносини в Україні, участь у нашій дії

українських дисидентів та нові можливості і потреби, які можуть розгорнутися в найближчих роках.

5. Підготувати всеукраїнську акцію за вживання української мови нашою спільнотою поза Україною та оборону українського народу в Україні проти насильної русифікації.

6. Належно використати в черговому етапі всі національні річниці для продовження акцій за привернення державної суверенності українського народу (60-ліття соборності України, 100-ліття з дня народження С. Петлюри, 50-ліття голоду в Україні і т.д.).

7. Продовжувати співпрацю з усіма світовими Конгресами, зокрема приязних нам народів, започатковану спільною акцією за деколонізацію СРСР, і поширювати коло нашої співпраці на всі поневолені чи загрожені московським імперіялізмом народи.

8. Продовжувати тісну співпрацю з Українськими Церквами і дати їм всебічну піддержку в їхніх заходах для всеукраїнського відзначення Хрищення України. Дати на ділі вияви нашого розуміння ваги релігійного виховання молоді як у системі нашого шкільництва, так і наших молодечих організацій, яке м.ін. мало б стати і допоміжним засобом для збільшення числа студентів теології, без яких не можна буде збільшити числа українських священників.

9. Розбудувати дію Інформаційної Служби СКВУ, яка в співпраці з усією нашою спільнотою повинна б довести в цій каденції до започаткування оформлення Українського Документаційного Центру, який може діяти, наприклад, у співпраці з Українським Вільним Університетом, який може стати в майбутньому центром студій української діаспори і бути допоміжним для гідної відсічі неправдивим інформаціям чи клеветам, спрямованим як проти українського народу, так і української спільноти поза межами України.

10. Бути допоміжним у праці Рад СКВУ в тих секторах, які виявляють бажання координувати свою дію як у крайовому, так і світовому масштабах. В додатку до Кооперативної Ради, Ради Культури, Суспільної Служби слід всебічно розбудовувати дію Наукової Ради і взагалі допомагати як морально, так і матеріально СКВОР, Дошкіллі і Центральному Бюро Українських Подруж МЕТА, які всі своїми способами змагаються за збереження української субстанції та її духового обличчя поза межами України.

11. Бути в тісному контакті з нашими організованими громадами, зокрема в країнах, де українські поселення невеликі. Допомогати їм інформаціями і матеріалами, які б допомогли їм на внутрішньому відтинку, і також використати їхні може обмежені, але все ж таки наявні можливості зв'язку з урядовими і громадськими чинниками країн їхнього поселення.

12. Продовжувати пропагувати ідею внутрішнього культ-обміну мистецьких ансамблів між різними країнами, поширити її на збільшену виміну молоді, учителів, виховників, диригентів, які через виміну досвіду і скріплення особистих знайомств і зв'язків скріплювали б на ділі, а не лише декларативно, єдність української спільноти.

13. Розбудовувати хоч на початок скромний, але справно діючий осередок для активної протидії советській дезінформації, яка поширює серед нашої громади свої публікації і використовує всякі інші засоби для протиукраїнської дії. Ця протидія має бути не лише оборонною, але й також спрямованою на те, щоб вдаряти ворога нашими виявами дії і довести доступними нам шляхами інформації про те в Україну.

14. Поширити видавничу діяльність СКВУ і, в додатку до англо-і франкомовних публікацій, видавати їх іншими мовами для збільшення засягу нашої дії серед кола наших приятелів.

15. Для реалізації всіх цих плянів розбудувати систему добровільних працівників, зокрема з молодшого покоління, які погодились би, після закінчення своїх студій і перед початком своєї професійної кар'єри, віддати один рік часу для добровільної, якщо це можливо, або за дуже мінімальну винагороду праці серед нашої спільноти на громадському відтинку. Це дало б їм своєрідний вишкіл для майбутньої громадської дії в нашій спільноті, це скріпило б помітно видайність нашої праці і, правдоподібно, це був би один з успішних засобів підготовки наших провідних кадрів, які б прийшли на зміну в нашій громаді.

Хтось запитає, чи такий проєкт дальшої дії СКВУ вистачає. Ми зразу відповідаємо, що є багато додаткових справ, які можна б включити в плян дії. Але немає сенсу накопичувати таких далекойдучих плянів, які хоч потрібні, але нам непосильно їх виконати.

Можна також поставити запит, які фінансові засоби потрібні на виконання навіть того пляну, запропонованого вам під розгляд. Якщо фінансове господарство новообраної Президії Секретаріату СКВУ буде так точно контролюване, як це було в цій каденції, то цей проєкт праці можна вмістити в рамках 150,000 дол. річного бюджету на початку каденції, який у дальших роках буде зростати хоч би в пропорції до загальної інфляції, але дію СКВУ на чергові 5 років в запланованих рамках можна б вмістити в бюджеті 800,000-850,000 доларів. Це не передбачує окремих справ наглої потреби чи то в зв'язку з масовою еміграцією, якщо б така заіснувала, чи окремими акціями, на які потрібні окремі засоби. Для ілюстрації наведу ось такий приклад. Для нашої успішної інформаційної праці серед неукраїнських кіл потрібна нова карта України, яка б не лише подавала ті інформації, які є в виданих в УРСР картах, але яка б подавала інформації про етнографічний стан України і тих українських земель, які тепер є поза УРСР, і яка вказувала б школярам, що Львів, а не Львов, Рівне, а не Ровно і т.д. є назвами українських міст, яка вказувала б, що Басарабія є українською територією, що частина Пряшівщини й Холмщини та Кубань є українськими територіями, які не є в складі УРСР. Маємо інформації, що наші науковці в Європі опрацювали матеріали до такої карти України, але поява її узалежнена від наявності фінансів 30,000-40,000 доларів. Очевидно, що як цей, так і інші дуже важливі і цінні проєкти Президії Секретаріату СКВУ хотіла б і повинна допомогти реалізувати, але рішення в цих справах за Конгресом, який

може схвалити такі бюджетові рами, які дозволять на реалізацію таких проєктів.

Підсумовуючи сказане, рекомендую Конгресові схвалити

1. Постанову, щоб затримати й на майбутнє схвалені основні завдання СКВУ.

2. Затіснити співпрацю з українськими дисидентами, які живуть у західному світі, і включити їх у працю на відтинку допомоги поневоленому українському народові.

3. Доложити зусиль, щоб поширити нашу дію на громадському відтинку на молодше покоління, народжене й виховане тут, поза межами України, та використати їх для поширення кола приятелів української справи серед наших співмешканців.

4. Почати кампанію за масовий облік тих людей, які признаються до українства й готові це засвідчити хоч символічно, але систематичною вплатою до «Української Фундації» по всіх країнах нашого поселення.

5. Заініціювати і підготовити окрему Сесію Секретаріату СКВУ, при співпраці всієї нашої організованої громади, для акції закріплення вживання української мови нашою спільнотою.

6. Ввести потрібні удосконалення в дію Секретаріату, Президії, Контрольної Комісії, Рад і Комісій СКВУ.

7. Схвалити запропонований рамовий плян праці на чергову каденцію, який візьме до уваги і нашу внутрішню, і зовнішню дію.

8. Заініціювати концепцію добровільних працівників в нашому громадському життї, які б затіснили наш контакт з молодшим поколінням і приготували належно зміну стійки в наших провідних ланках громадського життя.

9. Забезпечити бюджет на потреби СКВУ, схвалений плян праці в рамках 800-850,000 дол. на чергових п'ять років.

10. Розглянути доцільність схвалення додаткових проєктів чи акцій і способу їх реалізації та фінансування.

Передаючи ці думки під Ваш розгляд, почуваюся до обов'язку скласти подяку всім тим проводам складових організацій СКВУ, які у відповідь на моє прохання надіслали свої думки і рекомендації до моєї доповіді, які я, в міру моїх сил і в рамках часу, призначеного на цю доповідь, старався використати. (Делегати довготривалими оплесками й повстанням з місць приймають до відома виголошену доповідь).

На закінчення в мене до Вас, Шановні Делегати, є одне прхання, щоб Ви подали свої думки і завваги до моєї доповіді, щоб ми мали ясний образ, як Ви сприймаєте наші пляни. Дякую за прослухання доповіді. (Оплески).

Куляс: Дуже дякуємо, пане Плав'юк. Я не сумніваюся, що до вашої доповіді буде чимало питань, бо ви порушили надзвичайно важливі проблеми.

А тепер приступаємо до наступної доповіді: «Економіка — підставова сила української спільноти», яку виголосить вам директор Омелян Плешкевич. Щоб представити вам нашого шановного доповідача, хочу підкреслити, що це людина, яка ціле своє життя

присвятила українському кооперативному рухові, і тому мені наравду приємно привітати між нами директора Омеляна Плешкевича. Прошу, пане директоре! (Оплески).

Омелян Плешкевич: Високопреосвященніші владыки, високопреподобні отці, пане голово, хвальна Президіє, достойні пані й панове делегати і гості! Мені сьогодні припала честь виступати перед достойним пленумом Третього Світового Конгресу Вільних Українців з темою, яка, на превеликий жаль, не мала місця для обговорення на такому саме форумі двох поєднаних конгресів... Темою моєї доповіді є **«Економіка — підставова сила української діаспори»**.

Світовий Конгрес Вільних Українців — найвище умандатований парламент української діаспори — став передовсім інструментом української визвольної політики, став виразником наших збірних національно-державних і політичних прагнень, і ми з самого початку окреслили його роль як координатора наших національно-політичних, а в тім і ідеологічних прямовань, того координатора, що має за завдання організувати — репрезентувати і здійснити найважливіші постулати нашого організованого життя, наших збірних зусиль. Тому 10 років ми вирішили, що нам треба своєрідної, найвище умандатованої надбудови, яка буде прямувати до всеобіймаючої координації і реалізації тих усіх процесів, що нуртують у нашому збірному організмі.

Не моє завдання сьогодні давати аналізу того, чи СКВУ виправдав наші надії і сподівання, чи існує він тільки формально і які має труднощі як суперкоординатор наших прямовань, як справжній реалізатор наших завдань, які ми поставили перед ним. Я дозволю собі тільки зауважити, що цей наш, як ми сказали, найвище умандатований парламент і його органи діють так, як діють, і вив'язуються зі своїх завдань його складові частини на різних теренах свого поселення, тобто його крайові центральні організації. Основуючи СКВУ і мандатуючи його важливими і відповідальними функціями, ми доказали нашу живучість, наше прагнення до української синтези.

Матеріальні ресурси нашої праці

Одна з основних проблем, яка притьмарює наші збірні зусилля і хотіння, це справа засобів, справа матеріальних ресурсів, від яких дуже і дуже багато залежить.

Моя доповідь матиме не ідеологічно-декларативний чи теоретичний характер, вона побудована на фактах, числах і реальних атрибутах, без яких не зуміємо, при найкращій ідеалістичній поставі, розв'язати тих завдань, які ставить собі СКВУ. Я говоритиму про роль економіки на службі нашої зорганізованої спільноти.

Ще напередодні скликання СКВУ у 1967 році Українська Пан-Американська Конференція у т. 4-й свого звернення закликала нас: «Устійнити шляхи для скріплення та всесторонньої розбудови всіх ділянок українського життя в країнах вільного поселення». Цю самозрозумілу вимогу розбудови ми прийняли як наш імператив, забуваючи однаке, що не йдеться тут тільки про самий принцип, але передусім про реальні ресурси людські і матеріяльні, які єдині будуть гарантією нашого успіху.

Про які ж ресурси йдеться? Йдеться про економіку як базу — підбудову-фундамент — під нашу завершену в СКВУ надбудову і нашу завершену в СКВУ координацію-співпрацю всіх українських себе свідомих чинників.

З елементарним поняттям економіки ми всі достатньо ознайомлені, і саме під цим словом ми розуміємо фінансово-господарську структуру, яка творить реальну базу життя спільноти, починаючи від релігійного і кінчаючи політичним. А кожна спільнота як основа завершується своєю надбудовою, у нашому випадку крайовими централіями. І якщо є сильна база — тоді сильнішою і міцнішою стає надбудова, інакше кажучи, між ними існує тісне пов'язання, існує взаємодія, бо одна одну зумовляє. І завданням надбудови є працювати над зміцненням бази, економічна сила якої віддзеркалює нам вартість нашої спільноти. Наявним прикладом цього ствердження можуть бути такі економічно сильні народи, як жиди, німці, японці та інші. Велику роль відіграє економіка в політиці. Бож ніщо інше, як саме економічний фактор зумовив дуже своєрідну класифікацію державних організацій на чотири панівні бльоки держав: американський, європейський, азійський і советський. Не можна оминати й того факту, яку роль відіграє економіка в структурі американського політичного життя і всіх її внутрішніх рефлексів.

А як з нашою економікою? У нас, скажім собі відверто, немає достатнього розуміння для вартостей економіки. Правда, ми розуміємо і дбаємо (бо мусимо) про економіку нашої хати-дому, нашої родини чи ще може церкви. Але чим далі йдемо від її порогів на периферії громадського життя, тим з тією економікою у нас справа гіршає і натрапляє на брак фондів — необхідних на якісь реальні і спільноті потрібні заходи. А тим часом, як каже розумна американська приповідка, "All solutions begin with money" (кожна розв'язка починається з грошей).

Ми творимо надбудови, але не маємо під ними міцної бази, ми складаємо великі і далекосяглого значення плани, але не маємо на них фондів. А якщо починаємо їх збирати — організувати, то це переходить у довгий і важкий процес, результати якого ніколи непевні. І саме оцей чинник у нас чи не найбільша болячка.

«Будувати визвольну концепцію України на трійді історія-мова-література означає, — каже наш визначний вчений-мислитель Ю. Ш., — будувати хату з трьома стінами. Така хата відкрита вітрам і морозам, і дуже легко її зруйнувати. Четвертою стіною повинна бути економіка».

Отже, не можемо і ми будувати нашого в повному розумінні слова життя без гарантованих матеріальних ресурсів.

За планування нашої економічної політики

Вертаючись до економіки і її підставового елементу — фінансів у житті нашої діаспори, треба ствердити, що ця справа в нас вийняткову трудна.

Надвишка народного доходу українців у різних країнах поселення не є відповідно сконцентрована, а навпаки — розпорошена. Не є пляново централізована і пляново розподілювана відповідно до національних потреб. А до того можна дійти з продуманою і пляновою працею в цьому аспекті, тобто відповідно з цілеспрямованим національним капіталом на якійсь одній території. Чудовий приклад дають нам литовці, які багато років тому зуміли зібрати мільйоновий фонд наглої потреби, вони сьогодні мають свої шпиталі, старечі доми, своє шкільництво, свої видавництва, клуби, театр тощо. Ми спромоглися на Гарвард, на пам'ятник Шевченкові, на Енциклопедію Українознавства, на безліч церков тощо, але це були відокремлені проєкти, які приходилось з великим трудом реалізувати, які все ще перебувають у стадії заборгування.

Отже, висновок з вищесказаного очевидний: на сьогодні в житті нашої спільноти немає, мабуть, нічого важливішого, як господарська політика, тобто: планування розвитку українсько-господарських процесів. Тому наш провід СКВУ і наші крайові централі повинні доложити всіх зусиль, щоб змінити дотеперішній курс нашої т.зв. економічної політики та почати систематичне і доцільне планування, економічну координацію наших ресурсів і стимулювати нову необхідну ініціативу. Дещо в цьому напрямі зробив уже УККА, основуючи в 1977 році Крайову Господарську Раду, але це тільки початок. Таку ж ініціативу мусять проявити інші крайові централі, а в першу чергу СКВУ, якщо він має виконати доручені йому завдання.

Наш економічний потенціал

Чергове питання, на якому слід нам зупинитись: яким економічним потенціалом ми розпоряджаємо, тобто пригляньмося, як виглядає економічна ситуація українців у діаспорі. Ілюструймо її на прикладі кількох країн. Почнемо з наймолодшого на верствування української еміграції, якими є українці в Австралії, де поселились вони щойно після II світової війни. Усіх їх там приблизно 34 тисячі, а з них 6,5 тисяч є членами 6-ох кооперативів, що становлять 19 відсотків, з капіталом понад 15 мільйонів. Кооперативи завершують свою діяльність Радою Українських Кооперативів Австралії. У приватному секторі українці в Австралії зуміли зорганізувати дві м'ясні фабрики з майном коло 5 мільйонів і 6 будівельних компаній з 10 мільйонами доларів. Крім цих великих підприємств, існує там ціла мережа купців, ремісників і інших підприємств, мають вони зорганізоване рідне шкільництво, 3 газети, різні культурні товариства, молодечі організації і т.д., а найбільш прикметне явище те, що українці Австралії живуть у справжньому розсіянні по цілій

країні, тобто не живуть у якомусь одному місці свого поселення, але це їм не перешкоджало сконцентрувати цілий процес свого життя, передовсім на економічній базі.

Зовсім іншу картину господарської дії проявляє Аргентина. Українського населення там приблизно 300,000. Постійна інфляція не дала змоги на плянову працю в господарському секторі. Фінансово-господарську працю започатковано в 1951 році створенням кооперативи «Відродження» на чолі зі знаним кооператором, директором Яхном. В умовах неустабілізування валюти не будемо покликуватися на бухгалтерійно-статистичний облік. З діючих 2-ох кооператив кооператива «Відродження» начислює коло 7,000 членів. За час свого існування вона видала 34,000 позички, вже в 5-ох початкових роках (до 1956), допомогла заснувати 1990 промислових підприємств та створити 104 торговельні компанії. Організувала дві великі філії у двох провінціях Чако і Мендоза. В центрі Буенос-Айресу збудувала кооперативний репрезентаційний дім і своїм кредитом допомогла Т-ву «Відродження» збудувати репрезентаційний будинок з великою театральною залю та придбала відпочинкову оселю «Калина» в околиці Буенос-Айресу.

В Європі економічним потенціалом розпоряджають наші поселенці у Великій Британії. Живе там приблизно 25 тисяч українців. При тому через більший приплив еміграції мужчин багато подруж є мішаних — не всі діти почувуються українцями. В терені діє Союз Українців Великої Британії. Установа фінансового характеру має біля 15,000 членів та 6 мільйонів доларів майна. Торговельна кооператива «Нова Фортуна» начислює 620 членів і 750,000 доларів майна з річним оборотом близько 4 мільйонів доларів.

Коли ж говорити про дві найбільші числом країни українського поселення, тобто про Канаду та ЗСА, то тут уже маємо до діла з загально відомими фактами, бо ці країни найбільше заавансовані в українському кооперативному русі та найбагатші в українській торгівлі і промислі. Обидві країни — це найстарші терени української еміграції і мають свою багату і цікаву історію. Ми зупинимось тільки на великих майном і числом членства фінансових установах та яку ролю вони відігравали і відіграють в українському народному господарстві.

На першому плані маємо братські союзи. Нові поселенці застали їх вже зорганізованими з поважними на ті повоенні часи досягненнями, і ми своїм масовим членством ще більше скріпили їх. Сьогодні у союзах охоплено приблизно 90-100 тисяч осіб з капіталом коло 65 мільйонів. Союзи з самого початку свого існування вели тут майже всю національно-культурну роботу і розгортали господарську ініціативу, не кажучи вже про те, що їм передовсім завдячуємо збереження нашої національної ідентичности. За допомогою Союзів будувалися тут наші церкви, народні доми, організувалися школи і поставали перші господарські установи. Вони теж були першими піонерами-інформаторами серед американського чи канадського загалу про Україну. На сьогодні вони творять основні колони нашої тут національної будівлі і в різних аспектах зорганізованого життя,

хоча в основному їхня діяльність має передусім характер безпечених інституцій.

Кооперація. Як переселники і носії нашої традиційних форм громадської самопомогі ми взялися організувати в Канаді і Америці (ЗСА) цілу мережу передусім кредитових кооператив, які включилися в загально-канадську чи американську кооперацію, а вслід за ними пішли наші поселенці Австралії, Аргентини та Європи.

По Другій світовій війні ми застали тільки дві кооперативи в Канаді, що почали діяти тут ще в 30-тих роках. На сьогодні Українська Світова Кооперативна Рада зі своїми крайовими центрами об'єднує 92 кооперативи і нараховує понад 100 тисяч членства та 322 мільйони оборотового капіталу, і в структурі СКВУ знайшла своє заслужене місце. Але не дивлячись на те, наша кооперація, з жалем треба ствердити, не знайшлась ще у вершці належної уваги чинників, що керують українським зорганізованим життям. Ми маємо на увазі відсутність організаційного чи хоч би консультативного зв'язку з красивими центрами.

Кооперація при відповідній співдії могла відіграти вже раніше поважну роль економічно-допоміжного чинника, не говорячи про льокальну допомогу наших кооператив і їх жертвенність на національні чи церковні цілі, але про ту взаємодію, пов'язаність між громадськими чинниками і світом кооперації, ми не думали. Але хай ця заввага не притемнює нам дальших висновків. Хочемо лише пригадати і ствердити, що наша кооперація була тією динамічною силою, що дуже поважно причинилася до розвитку і розбудови не тільки української економіки на Рідних Землях, але вона завжди своїми ресурсами служила загально-національним цілям і вона готова сьогодні до таких послуг нашим красивим центрам — нашій надбудові. Ми глибоко переконані, що нарешті прийшов час, щоб саме зцентралізована українська кооперація, репрезентована Українською Світовою Кооперативною Радою, Централєю Українських Кооператив Америки (ЦУКА), чи Радою Українських Кооператив Канади і Австралії враз з Лігою українських щадниць, знайшли своє гідне і необхідне місце як дуже важливий партнер в структурі нашої надбудови в СКВУ. А коли приходить до нас говорити про третій сектор української зорганізованої економіки, то ми тут маємо на увазі покищо тільки 3 українські щадниці, тобто позиткові каси в ЗСА (Чікаго, Філадельфія, Ньюарк), які нагромадили поважну суму капіталу (понад 75 мільйонів доларів).

Ці щадниці, об'єднані в свою Лігу, хоч згідно з законом зобов'язані обслуговувати не тільки український елемент, все таки мають своє національне обличчя. Найбільша з них — це щадниця «Певність» у Чікаго; начислює понад 40 мільйонів оборотового капіталу. Накінець Українські Купці, Промисловці і Професіоналісти — це наймолодша формація в побудові української економіки, має теж перед собою великі можливості і дуже добрі перспективи. Вони теж уже себе визначили, оформили і треба вірити, що в недалекому часі зуміють зорганізувати в своїх лавах оту невелику, але важливу армію підприємців, які себе напевно відповідно проявлять на нашому економічному фронті.

Наша фінансова сила і висновки

В підсумках наших дотеперішніх міркувань і з'ясуваннях треба підкреслити, що всі досі названі фінансові інституції економічного характеру представляють собою не абияку силу.

За нашими загальними підрахунками вони розпоряджають ось такими капіталами:

1. Кооперація	322 мільйони
2. Братські Союзи	65 мільйонів
3. Щадниці	75 мільйонів
Разом це дає	462 мільйони доларів.

Це наше поважне досягнення за останніх 30 років праці.

Переходимо до кінцевих висновків і конкретних пропозицій. Коли ми приїхали на нові землі нашого поселення, ми застали дві твердині українства: церкви і братські союзи. Вони гідно організували, виховували і очолювали громадянство. З цього перший висновок, що великою запорукою нашої сили, побіч української церкви, є доцільно організоване українське господарство в діаспорі. А це господарство повинно включати в собі такі ділянки:

1. **Фінансову**, яка охоплювала б собою кредитові кооперативи і щадничо-позичкові каси. А завдання цих інституцій довести до того, щоб гроші української людини були спрямовані в українське русло, для творення нових вартостей і для підтримки всіх наших національно-культурних виявів. Спираючись на статистичні дані, що на різних теренах українського поселення живе приблизно 2 мільйони українців, я дозволю собі це число зменшити до одного мільйона і помножити це число на 2,500 дол., тобто через пересічну суму ощадностей, які за нашими кооперативними підрахунками кожна наша людина повинна мати, тоді ми повинні б мати в наших фінансових інституціях два і пів білльона українських ощадностей. Згідно з прибутковістю наших кооператив 1 відсоток від цієї суми дав би нам 25 мільйонів доларів річно таких необхідних прибутків на наші різновидні цілі.

Чи не парадоксально виглядають 100-тисячні бюджети наших крайових централей в порівнянні до 25 мільйонів річних прибутків, які повинні ми досягнути при якнайтіснішому пов'язанні між нашою спільнотою і надбудовою.

2. Ділянка **Обезпеченева**, охоплювала б об'єднані братські союзи, і тоді при їхній допомозі могла б бути зорганізована нова обезпеченева установа, яка заспокоювала б усі обезпеченеві потреби, зокрема ж обезпечення від вогню, крадежу, автомобільні обезпечення і т.п.

3. Ділянка **Торговельна** у формі департаментових крамниць, з одною великою централею.

У дальшому плануванні можна б включити **Промислову** ділянку, яка охоплювала б ряд промислів і професій та підприємств, як от мотелярство, виробництво м'ясних і інших продуктів, пекарні тощо.

Була б врешті ще й **Будівельна** ділянка, якою могли б заопікуватися наші інженери.

А тепер розглянемо питання, в якій системі повинен іти розвиток української економіки в діаспорі, в кооперативній чи приватній? На мою думку, в обох. Щоб українське господарство добре й доцільно розвивалось та справно функціонувало, нам треба створити *координуючі референтури української економіки* не тільки при СКВУ, але при всіх крайових центрах. Завданням референтур було б організувати нові економічні засоби і координувати ті, які вже існують, і якими ми повинні охопити всю українську спільноту. Точніше кажучи, така референтура повинна:

1. *Організувати* на місцях підприємства чи то кооперативні, чи приватні, залежно від обставин і потреб.

2. *Подбати*, щоб всі господарські одиниці належали до своїх господарських центрів.

3. *Скликати* раз у рік крайові конференції чи з'їзди представників кооперативного, індивідуального руху й наукового світу.

4. *Належно усвідомлювати українську спільноту* в господарських проблемах через видання економічного журналу, організування дописів на практично-економічні теми в усій українській пресі, організування панелів, дискусій тощо.

5. *Провести* вивчення стану нашого поселення в діаспорі.

6. *Заохочувати* українську молодь студіювати економічні науки, плекати серед неї піонерський дух для творення нових варіантів праці та розвивати серед цієї молоді бажання працювати в українській спільноті для її розвитку і для своєї власної користі.

У підсумках я дозволю собі звернути увагу, що спрямування поважного нагромадженого капіталу в наших фінансових установах повинно піти в русло тих підприємств, які вже існують, і на творення нових (прикладом може служити ще раз Австралія чи розгорнення мотелярського промислу на індивідуальній базі в стейті Вісконсін, ЗСА, завдяки допомозі чикагської кооперативи).

Пора нам усвідомити собі, що сьогоденне людство розв'язує всі складні проблеми економічними засобами і дальший нормальний розвиток цього людства в великій мірі залежатиме від продуманої нормалізації і планового налагодження саме економічних відносин. Ми однак все ще даємо перевагу ідеалістичним чи ідеологічним концепціям і недоцінюємо ролі господарського фактора в розв'язці наших пекучих завдань. Приходить бо час, коли наші не тільки крайові установи, але і локальні з громадськими поточними проблемами будуть фінансовані виключно нашою економікою. Треба ще і ще раз усвідомити собі, що всі вартості ідейного порядку треба вважати тільки і тільки дуже важливою надбудовою, під якою мусить знаходитися фундамент — економіка як її підбудова.

Наші економічні інституції не можуть залишитися самоціллю. Їх роль в нашій збірній зусилля є тільки інструментальною, бо їх основна мета — стати тією динамомашиною, яка зуміє нашому зорганізованому життю дати необхідну цілеспрямованість.

Прийшов бо час, коли сама національна вивольна чи державницька ідеологія, яку ми практикуємо і маніфестуємо через сотні наших патріотичних організацій, вже не вистачає. Нам треба

твердих економічних основ і такої координації економічної дії, яка стала б гарантом, що наше майбутнє, з участю нової молодшої генерації, не буде змарноване, а навпаки — дасть добрі і побажані наслідки.

Кінцева заввага

Стоїмо на порозі 80-их років, а з ними відзначатимемо 40 років великої воєнної хуртовини, що коштувала нам мільйони жертв і вигнала нас у далекі світи та кинула в обійми твердої і холодної чужини... Вимушена еміграція розпорошила та розвіяла нас, але не розбила. Ми від десятка чи більше років шукаємо української синтези, стараємося цементувати нашу політично і ідеологічно поділену спільноту. У цьому змагу за наше майбутнє тут і там, на Батьківщині, ми робимо великі зусилля... Ряди наших людей, що ще пам'ятають Україну, рідшають і підточуються. Нам на зміну мусить прийти нове покоління, але це вже покоління іншого психологічного укладу, інших орієнтацій, іншої ментальності. Наше першочергове завдання залишити їм — як нашим наслідникам — таку духову і матеріальну спадщину, яку вони зможуть гідно і реально далі плекати та розвивати, а це дасть нам гарантію, що праця цілих поколінь для створення української держави не піде намарно.

(Довготривалі оплески).

Куляс: Пане директоре, я маю приємність від президії Конгресу і від себе подякувати вам за таку цінну доповідь. Я думаю, що делегати здають собі справу, яким важливим фактором була і буде для нас економічно-кредитова база, що має бути засобом нашого збереження.

А тепер коротеньке оголошення: верифікаційна і реєстраційна комісія буде мати своє засідання о год. 11:30 у кімнаті ч. 12; комісія номінаційна — матиме своє засідання о год. 11:00 у кімнаті Монте Карльо. Просимо всіх членів тих комісій зголоситися на ті засідання.

Тепер приступаємо до точки «Запити й дискусія» до заслуханих двох доповідей. Ми будемо діяти за таким самим порядком, як учора, і прошу, щоб ви зголошувалися наразі до запитів, а коли закінчимо із запитами і відповідями на них, я відкрию листу для дискусій.

(Дискусія не зареєстрована на звукозаписі).

Панель «Завдання української науки»

відбувся в суботу 25 листопада від год. 11 вранці до 12:30 по полудні.

Модератор — проф. д-р Іван Головінський (ЗСА).

В панелі взяли участь проф. Любомир Винар (Українське Історичне Товариство), о. проф. Іван Гриньох (УКУ), проф. д-р Василь Омельченко (УВАН у ЗСА), д-р Богдан Стебельський (НТШ у Канаді), проф. д-р Мирон Чировський (НТШ у ЗСА), проф. д-р Володимир Янів (УВУ) і проф. д-р Омелян Пріцак (УНІГУ).

ЗАВДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАУКИ

Високодостойні гості, пані й панове!

Завдання української науки подібні до завдань науки кожного зрілого народу. Різниця науки вільних народів і народів поневолених у тому, що народи поневолені мусять концентрувати свої наукові зусилля на тих відтинках життя чи ділянках науки, що мають рішальний вплив на існування народу і на його духову та державну самостійність. Зусилля нації, подібно як в інших ділянках життя, так і в науці мусить видвигати першочергові, а не десятирядні питання, які треба ставити до опрацювання і публікацій.

Понад 100 років тому устійнено мету Наукового Товариства ім. Шевченка: «Плекати й розвивати науку, зокрема в ділянці українознавства». Саме обрання патрона Товариства показало, для яких цілей покликана була тодішньою спільнотою українська наука. Пригадаймо тільки, що тоді йшла боротьба за визнання нас окремим народом, а нашу мову окремою, самостійною поміж слов'янськими мовами. Нагадаймо собі, що велика частина народу в тому часі вважала себе частиною московського народу, а українську мову його діалектом.

Власне наука, організована в НТШ, усіма галузями українознавства довела, що український нарід — повновартісна нація з власною історією, літературою, мовою і наукою.

Про досягнення НТШ в творі «Інтернаціоналізм чи русифікація» Іван Дзюба сказав таке: «Наукове Товариство ім. Шевченка в Галичині за кілька десятків років існування, без всякої матеріальної підтримки і при перешкодах з боку австрійської, а потім польської влад, спромоглося видати стільки літератури з українознавства, з української історії, фольклору, статистики, документації тощо, що всім державним видавництвам УССР при інших нинішніх умовах для цієї роботи знадобилося б, певно, кілька століть, не кажучи вже про науковий рівень виконання і підбору матеріалу.»

Цим Дзюба виразно стверджує, що УССР — це не українська держава, як декому бажалося б з політичних мотивів твердити, але адміністраційна ширма московської колоніальної влади, набагато жорстокішої, ніж відкрита окупація московської і австрійської монархій чи польської Річипосполитої.

Окупаційна ситуація в Україні тим гірша від дореволюційної, що науку і всі роди мистецтв включено в політику московського «злиття народів», що її на початках пропагували під гаслом «інтернаціоналізму», а сьогодні, кажучи просто, під гаслом творення советського народу і советської культури московізацією усіх народів ССРСР, а слов'янських у першу чергу.

Тези цієї політики виложені в статті Володимира Леніна п. з. «Партійна організація і партійна література». На підставі цієї статті і директив КПСС постав т. зв. «соціалістичний реалізм» — метода для ліквідації самобутніх культур поневолених народів, їх нівеляції та підготовки і передумови для «злиття націй».

«Найвищим досягненням марксистсько-ленінської суспільно-наукової думки в нашу епоху є нова програма КПСС» — цитата із УРЕ, гасло «наука», (стор. 548).

Згідно з політикою «злиття націй» і творення одного «советського народу» і єдиної «советської культури» муситься усунути все те, що стоїть на перешкоді здійсненню програми КПСС. А стоять на перешкоді характери народів, їх минуле, їх історія, культура і все, що відрізняє поневолених від поневолювачів.

Саме науці призначила КПСС у всіх республіках, а в тому й в УССР, при допомозі підпорядкованих їй Академій Наук і професійних спілок культурних діячів доказати ненаукові тези про спільне походження східньо-слов'янських народів, про спільну народність племен Київської Руси, розділеної татарським лихоліттям і «воз'єднаної» Переяславською угодою, про «прогресивну роль приєднання Росією народів Східньої Європи і Середньої Азії», про існування класових культур і боротьбу прогресивної пролетарської культури з буржуазною, про боротьбу з віджилими традиціями буржуазного походження у поневолених народів, про потребу їм рівнятися на найвище розвинуту московську культуру пролетарську.

Тому, що цих і їм подібних стверджень довести науково не можливо, бо вони апіорі фальшиві, наука в УССР і у всьому СССР послуговується марксистською діалектикою. Марксистська діалектика, як метода, наświetлює факти або їх фальшує, чи зовсім замовчує під диктат марксистсько-ленінської ідеології, програми КПСС і великодержавних інтересів московського народу.

Ці фальшування особливо помітні при вирішуванні періодизації української історії, літератури чи образотворчого мистецтва, коли дореволюційним часам — тисячоліттю минулого народу — призначається стільки місця, що кільком десяткам пореволюційного часу більшовицького панування. При тому в минулому вишукується переважно перебільшені образи класових зрізничоків і виминається картини національної солідарності українського народу.

До категорії фальшувань марксистсько-ленінської діалектики належать советські статистики. За їх підрахунком українці майже зникли з етнографічних земель України, що опинилися поза УССР. Ще у виданнях до 1960 року Енциклопедія СССР зазначувала на Кубані мішане українсько-московське населення, а після перепису в 1970 році українське з Кубані зникло. Воно зникло теж в межах адміністраційної республіки Білоруської, на Берестейщині, Пінщині і Стародубщині. В Слобожанщині (Курщина і Вороніжчина) залишився на етнографічних картах маленький півострів української території.

Велика частина українських науковців на еміграції приймає територію УССР як цілість України і послуговується советськими статистиками, часто передруковує карти УССР, замінюючи назву УССР назвою Україна.

З доручення КПСС В. Дяченко перевів антропологічні поміри населення УССР, в тому числі українців і національних меншин, зокрема росіян.

У своїй праці «Антропологічний склад українського народу» полемізує з Хведором Вовком, що він твердив про споріднення українців із південними слов'янами і західними (словаками і чехами) як динарської расової групи народів і окреме расове споріднення поляків, білорусів і росіян, що пов'язані балто-фінським субстратом. Останніх треба рахувати за Вовком славізованими балтами і фінами.

Дяченко заперечує Вовка, Раковського і Ёндика і каже: «В антропологічному відношенні українці найближче стоять до росіян і білорусів, а не до сербів і хорватів.»

Подібно заперечує науку офіційне вчення КПСС і в археології. І Ярослав Пастернак, і Хвойка, а також Брайчевський вважають українців автохтонами — слов'янами, корінь яких виводиться із неоліту Трипілля та з похідних хліборобських культур, що за скитських часів виразно згадуються, поруч царських — кочових пастухів, як племена хліборобів і орачів.

Офіційна советська археологія вносить сумнів щодо слов'янського походження зарубінецької культури (що існувала на межі нової і старої доби), а навіть черняхівської, яка закінчилася в кілька століть перед ранньою княжою добою, яку греки назвали слов'яно-антською.

Звідкіля взялися слов'яни на Україні, советська наука не знайшла відповіді. Питання не розв'язала. Українці вилонилися як нація в шістнадцятому столітті і негайно, ставши державною нацією в сімнадцятому столітті, забажали з'єднатися з російським народом (Хмельницький і Переяславська угода). Так виглядає історія. Українська мова збагачувалася і збагачується та повинна збагачуватися впливами російської мови, найбільше розвинутої, а література постійно розвивалася під кращими зразками російської. Шевченко, Леся Українка і Іван Франко завдячують свій розвиток і світогляд російській культурі і таким діячам, як Добролюбов і Чернишевський. Були вони символами «дружби і єднання» двох «кровно рідних» народів, що прямують до «єднання в сім'ї вольній новій». Це тези КПСС!

Нові обряди, навіть зразки народного мистецтва затирають самобутні форми української культури. В Петріківці на Дніпропетровщині відкрито фабрики, що продукують зразки московського народного мистецтва з таких центрів, як Палех, Хохлома і Мстера. У першій фазі перещеплювання вношено лише форми московського народного мистецтва. Тепер вже і кольори оригіналів. Мотиви московські вводяться поступово у вишивку, в тканини українських виробництв. Насаджується московських мистців, або вихованих українців на московських зразках, і прикріплюється їх до виробничих народних промислів. Навіть існують підробки писанок на дереві з московськими зразками пензлевого деревного прикладного мистецтва, що заливають книгарні закордоном, псують смаки наших покупців.

Елементи московської народної музики та балету вкраплюються в українську музику і лалет. Про це знають добре фахівці цієї ділянки культури, як всіх інших.

Всім цим процесам та іншим, що тут немає місця згадати, мусить дати відповідь українська наука в країнах свободної думки і слова та науки. Нарід є так заатакований ворожими впливами в духовості, що може втратити здібність самостійного творчого вияву. Наука повинна звести бій за правду. І вона це у великій мірі робить.

Мало, одначе, присвячуємо уваги студіям дійсности в Україні і тим процесам, що там проходять. Щоб звести боротьбу, треба знати противника. Мовознавство, літературознавство, мистецтвознавство, історія, археологія, антропологія, етнографія, філософія і всі гуманітарні науки є на першу потребу в господарстві наукової стратегії.

В нашій культурі існують білі плями незаписаної її історії, а навіть сучасности. Хіба не можуть антропологи на еміграції провести поміри українців у вільному світі? Таж живе два мільйони наших людей і можна вибрати 10 тисяч, зробити нефальшовані поміри і відповісти Дяченкові про вислід наших дослідів. Археологам доступні найновіші відкриття розкопок в Україні. Є точні описи викопаного матеріялу, хай і московською мовою тепер друковані. Можна синтетизувати матеріял і робити висновки, вести діалог.

Подібно історики повинні показати на присвоювання Москвою Київської Руси, особливо в чужих мовах, де назву Русь заступають Россією.

Вже Пастернак доказав Карґерові у Москві на з'їзді археологів, що пам'ятки білокамінної романської архітектури у Володимирі над Клязмою будували галицькі будівничі, а не навпаки. Тепер почалася дискусія, яку треба продовжити за Пастернаком, бо німці посягають за авторство нашої архітектури на Московщині.

Чи лише Шевченка треба боронити? Очевидно, він найбільший із пофальшованих, але треба стати на захист нашої спадщини у цілому. Коли горить хата, рятуймо найважливіше. Коли нищать націю, наука не може займатися люксом. Треба перекинути найбільші сили в те місце, що найбільше загрожене. Отже на українознавство.

Акцентуючи українознавство як першочергове завдання української науки, не перечу потреби розвитку всіх наук, бо ж не всі вчені працюють для українознавства. Є наука стислих дисциплін, працівники якої можуть своїми досягненнями, як Капиця, Мацьків чи Петришин, принести честь нашій спільноті, а рівночасно скріпити почуття національної гідности, що потрібне для самобутности і духової незалежности народу.

Реасумуючи сказане, можемо зробити висновок: наука — це пізнання. Любити можна лише те, що добре знаємо. В Україні пізнання приходило часом навіть підсвідомо, з дотику до самої землі, мови народу, його традицій і т. п.

В умовах діяспори роля науки багато важливіша. Без науки не можна пізнати України. Без науки не можна її любити. Без науки не можна працювати для України і для неї жити. Без науки Україна — абстракція. Через науку — жива Україна і її народ. (Оплески).

ШОСТА ПЛЕНАРНА СЕСІЯ

23 — 26 листопада 1978 р., год. 14:00 - 16:00.

ЗВІТИ РАД І КОМІСІЙ СКВУ

Куляс: Я вітаю усіх делегатів і гостей на нашій шостій пленарній сесії і прошу членів Номінаційної Комісії негайно зголоситися на конференцію у кімнаті Монте Карльо. Засідання Резолюційної Комісії відбудеться у кімнаті ч. 2, і просимо всіх членів цієї Комісії там якнайскоріше зголоситися.

Засідання голов крайових центральних репрезентацій відбудеться о годині 10:00 веч.

А тепер до наших справ. Хочу поінформувати вас, що до звіту повинні приготувитися наступні комісії: Рада для Справ Культури — д-р Б. Стебельський; Рада Суспільної Служби — п. Зеновій Дуда; Комісія Прав Людини — заступник голови Андрій Бандера; Резолюційна Комісія — голова д-р Петро Стерчо; Наукова Рада — голова д-р Ярослав Падох; Кооперативна Рада — дир. Омелян Плешкевич; Ветеранська Рада — мгр. Василь Верига; СКВОР — голова д-р Роман Трач, а також усі інші референти повинні приступити до звітів. А тепер слово має д-р Богдан Стебельський.

Д-р Богдан Стебельський: Звідомлення Ради для Справ Культури СКВУ. Наша сесія відбулася 23 листопада ц.р. від год. 12-ї до 4-ої по пол. На цій конференції обговорено проблеми культурної діяльності в різних країнах. Члени Ради звітували зі своєї власної діяльності на місцях у своїх країнах. В часі нарад схвалено резолюції і передано їх Резолюційній Комісії СКВУ. Намічено плян праці і схвалено пропозиції нашого бюджету, яку передано Фінансовій Комісії.

В часі конференції наділено грамотами дві особи: інж. Леоніду Вертипорох з Торонта за працю в організації побудови пам'ятника Лесі Українки у міському парку — Гай Парк і інж. Степана Парубка за працю для встановлення катедри українознавства в австралійському університеті в м. Мелборн. Так само вибрано нову управу Ради для Справ Культури у такому складі: голова — д-р Богдан Стебельський; заступник голови — проф. д-р Микола Степаненко; другий заступник — проф. Михайло Кушнір; секретар — мгр. Іван Кузів; скарбник — д-р Ірина Шумська-Мороз; організаційний референт — Володимир Довганюк.

Контрольна Комісія: інж. Леоніда Вертипорох — голова і Володимир Гаврилук та Михайло Черешньовський — члени.

Куляс: Ви прослухали звіт Ради для Справ Культури (оплески), а тепер я попрошу до звіту представника Ради, Суспільної Служби, п. Дуду.

Зеновій Дуда: 23 листопада ми відбули свою конференцію й обговорили нашу харитативну діяльність у різних країнах нашого поселення. Завтра ми будемо мати ще одну сесію, на якій буде виголошена програмова доповідь нашої діяльності і завдань на майбутнє. Крім того, ми схвалили проєкт резолюцій, які передано до Резолюційної Комісії. Головною темою резолюцій є координація праці і поширення її по всіх країнах, де лише таку акцію можна провести.

Ми вважаємо, що харитативна праця є важлива, і тому апелюємо до всіх організацій, щоб вони спонукали нашу громаду до жертвенних датків на допомогу своїм ближнім.

При кінці нашої конференції ми вибрали Раду, до якої входять: Зеновій Дуда — голова, д-р Марія Квітковська — 1-ий заступник голови, д-р Олександр Білик — 2-ий заступник, пані Іванна Кушпета — секретар і Василь Палієнко — скарбник. Крім того, до Ради входять представники від СФУЖО — пані Євгенія Янківська, від Суспільної Опіки КОУГЦУ — пані Потоппик і також представники від п'яти поодиноких країн, але прізвищ їх ще не маємо.

До Контрольної Комісії ввійшли: пані Ковальська, Савчук, Навроцька, Маланчук і також панове Захарчук, Гнатюк і Терлига.

На тому мій звіт кінчиться і дякую за прослухання.

Куляс: Тепер просимо до звіту голову Наукової Ради, д-ра Падоха.

Д-р Ярослав Падох: Я дуже коротко хочу поінформувати вас, шановні делегати, що Секретаріят СКВУ звернувся до наших наукових інституцій, щоб вони заактивізували при СКВУ Наукову Раду. Йдеться про те, щоб усі наукові організації і товариства, які належать до СКВУ і проводять наукову роботу, могли бути заступлені в Секретаріаті СКВУ. Цю Раду колись очолював проф. Володимир Янів, ректор Українського Вільного Університету, й виконував свої обов'язки у міру своїх спроможностей. Я думаю, що всі науковці, присутні на цьому Конгресі, оцінюють його зусилля і повинні подякувати пану ректорові за добру роботу. (Оплески).

На пленарному засіданні Секретаріату минулого року доручено управам Української Вільної Академії Наук і Наукового Товариства імені Шевченка підготувати ще перед III. Конгресом СКВУ свою нараду, що вони і зробили. На цій нараді було 30 осіб, які репрезентували всі українські наукові установи й організації. Народи проходили у повній однозгідності, і резолюції, як і вибори до Наукової Ради, схвалено одногolosно й тому треба сподіватися, що в тих обмежених можливостях, в яких ми працюємо, наша наука повинна одержати певну підтримку і моральну, і матеріальну. Ми знаємо, що в ході змагань за державну незалежність України наукова діяльність виявилася не менш важливою, ніж політична. Мабуть, ніколи наука не мала таких важливих завдань, як вона має сьогодні у процесі боротьби за нашу незалежність.

Ми створили Наукову Раду, і їй треба допомогти в її потребах, щоб вона була якнайбільш ефективною. До цієї Наукової Ради ввійшли представники відомих заслужених установ, як НТШ, яке вже існує сто років і видало ряд наукових праць з різних ділянок українознавства, УВАН, УВУ і УІТ. Коли ці організації дістануть від Вас допомогу, то вони зможуть друкувати наукові праці, які підбудовуватимуть українську політику у її змагу до державности. В тому власне дусі ми схвалили наші резолюції і передали їх до Резолюційної Комісії.

На цьому місці я хочу подати склад управи Наукової Ради, яку ми оформили на нашій нараді. Головою обрано мене, а секретарем-

скарбником проф. Омельченка, який є також виконавчим секретарем на терені Нью-Йорку. Першим заступником обрано проф. Володимира Янева, ректора УВУ, який гідно і корисно заступає наукові інституції на терені Європи, другим заступником голови є о. д-р Іван Гриньох, професор УКУ в Римі; він теж заступає й Українське Богословське Товариство; проф. д-р Василь Омельченко, УВАН (ЗСА), секретар і касир; д-р Михайло Марунчак, відомий історик з Вінніпеґу; д-р Володимир Мацьків з Торонта, якого недавно обрано президентом усіх чотирьох Наукових Товариств ім. Шевченка (Європа, Канада, ЗСА й Австралія); проф. д-р Михайло Пап, директор Наукового Інституту Клівлендського університету; проф. д-р Омелян Прицак, Український Дослідний Інститут Гарвардського Університету; проф. Ярослав Розумний, голова УВАН Канади; д-р Богдан Стебельський, голова НТШ — Канада.

Цей персональний склад, як і організації, заступлені в Науковій Раді, дають підстави сподіватися, що Наукова Рада СКВУ повинна діяти успішно й оправдати покладені на неї надії. Хочемо вірити, що нам вдасться опрацювати історію українських поселень у західному світі взагалі подібну до історії українців Канади. Дай Боже, щоб ми мали також такого історика американських українців, як д-р Михайло Марунчак, автор історії українського поселення в Канаді.

Тепер я вам зачитаю наші резолюції, які відносяться до наукової праці. (Читає — дивись розділ «Резолюції», стор. 359-360).

Я думаю, що настав найвищий час, щоб ми заснували один англomовний журнал при допомозі двох інститутів, у Гарварді і в Едмонтоні. Щоправда, ми маємо дуже цінний україномовний журнал «Український історик», але це заслуга виключно проф. Любомира Винаря, який 15 років з великим трудом той журнал видає, і за це належить йому признання. Але прийшов час, щоб ми мали один репрезентативний, загальний журнал англійською мовою, щоб у ньому проводити боротьбу за наші ідеали і спростовувати ворожі фальсифікації та ставати в обороні української культури й науки. Досі ми замало звертали уваги на поширення наших англomовних видань, які конечні для інформації чужинців про наші наукові дослідження з українознавства.

Коли ж ми звернемо увагу на наші українські журнали, видавані не тільки тут у країнах нашого поселення, але навіть і в Україні, то мусимо ствердити один жалюгідний стан. Ще донедавна в Україні були два правничі журнали українською мовою, але сьогодні їх уже немає, вони перейшли на російську мову. На цілих 50 мільйонів населення Української ССР існує всього навсього один «Український історичний журнал» українською мовою, який видають тиражем менше 10 тисяч. Але і в ньому не багато можна знайти матеріалів з українською історичною тематикою. Жахлива політика русифікації в Україні довела до того, що вже навіть загальні збори українських письменників відбуваються російською мовою. Хто ж тоді має стати в обороні нашої мови й культури, як ми самі того не зробимо? Який учений у вільному світі, який порушує українську проблематику, буде студіювати українську мову, як уся документація появляється російською мовою?

Я звертаюся до вас, пані й панове, і прошу подумати над тою проблемою. Дайте моральну й матеріальну підтримку нашим науковим інституціям, щоб ми могли мати один поважний науковий англомовний журнал, присвячений українській проблематиці. Але існування його, очевидно, залежатиме від нашої моральної і матеріальної підтримки. Пам'ятаймо, що «Український Історичний Журнал», який виходить у Києві, зовсім не задовольє потреб української історичної науки, поперше тому, що він є також і органом комуністичної партії, а крім того там історія України починається від т.зв. «великого жовтня», тобто від більшовицької революції 1917 року.

Шановні делегати, ми мусимо собі усвідомити, що без матеріальних засобів наша наука не зможе вив'язатися з накладених на неї завдань. А ці засоби можете дати тільки ви — українська громада у вільному світі. (Оплески).

Куляс: Дуже дякую, пане докторе! Я хочу сказати, що я насправду маю відчуття великої важливості кожної нашої наукової установи. (Оплески).

Тепер я прошу до звіту голову Кооперативної Ради, директора Омеляна Плешкевича. Чи є він на залі? Якщо його нема, то я попрошу до звіту представника ветеранських організацій, мгр. Веригу. Між тим я хочу пригадати, що в дійсності у нас на порядку дня було звітування Фінансової Комісії, але тому, що вона не була готова, ми почали звітування з інших комісій і рад.

Василь Верига: Я називаюся Василь Верига і я є делегатом Братства кол. Вояків І УД УНА. Пане голово, я маю приємність звітувати з перебігу нарад з'їзду представників українських комбатантських організацій, який відбувся сьогодні, 25 листопада, в ранніх годинах. Головною темою нарад було збереження документації і взагалі архівних матеріалів, які відносяться до українських визвольних змагань за останніх 60 років, або й довше, якщо їх можна було б дістати.

У зв'язку з тим ми шукаємо за інформаціями, де такі архівні матеріали знаходяться і які можливості існують в інших країнах для їхнього збереження. Покищо, як це нам відомо, найкраще справа представляється в Канаді, де архівні матеріали можна здавати до державного Публічного Архіву в Оттаві, а також і до провінційних архівів, де вони дістають професійну обслугу і зберігаються у відповідних сховищах. При тому вони доступні дослідникам без обмеження, або і з часовим обмеженням, залежно від особи чи інституції, яка ті матеріали віддає до урядових архівів.

У зв'язку з цим представники ветеранських організацій на своєму вчорашньому зборі вибрали контактну комісію українських ветеранських організацій під назвою Архівальна Комісія Українських Ветеранів при Світовому Конгресі. Ця Комісія має за завдання скоординуватися з усіма ветеранськими організаціями і політичними діями минулих років, щоб довідатися, де такі архіви знаходяться, і тоді еwentуально поробити всі заходи, щоб їх належно примістити в найбільш відповідних місцях. На цьому я кінчаю мій звіт і дякую за вислухання.

Куляс: Дуже дякую. А тепер попрошу до звіту Комісію Прав Людини, за яку звітуватиме п. Андрій Бандера.

Андрій Бандера: Світлий Конгресе, з уваги на те, що голова Комісії, сенатор Павло Юзик, виїхав в офіційних справах до Європи, а перший заступник голови — пані Ковальська захворіла, я буду звітувати за Комісію Прав Людини. 22 і 23 листопада ми мали свою конференцію з надзвичайно цікавою програмою нарад. Перша сесія складалася із звітів Комітетів Оборони В. Мороза та інших політичних в'язнів. Ця конференція дала нам широкий огляд того, що робилося для оборони політв'язнів.

Друга сесія складалася з наукового форуму, в якому взяли участь доповідачі на теми, пов'язані з проблемою людських прав в Україні. Коментаторами були запрошені ген. Григоренко, Леонід Плющ і Віктор Боровський. Комісія Прав Людини думала над конкретними пропозиціями, які віддзеркалюють нашу працю і завдання. Все те є охоплене також у наших резолюціях, але я не знаю, чи Резолюційна Комісія встигне їх перерахувати і дати під голосування.

В часі наших успішних нарад виринула пропозиція, щоб перейменувати Комісію Прав Людини на Комісію Оборони України. Ми вважаємо, що цілий Світовий Конгрес Вільних Українців є Комісією Оборони Прав України. (Оплески). Якщо ж ідеться про питання деколонізації, то та справа не належить до КПЛ, але до цілого СКВУ. КПЛ займається обороною політв'язнів, які є невід'ємною частиною людських прав. Я хотів би поставити рекомендацію, щоб голова КПЛ був членом Секретаріату СКВУ. Це наше побажання. А тепер я дозволю собі відчитати резолюції, схвалені нашою конференцією, і просити вас апробувати їх, щоб КПЛ могла якнайбільш успішно проводити свою роботу. (Резолюції — дивись розділ «Резолюції» на стор. 356-358).

Куляс: Дякую. А тепер я попрошу до звіту голову СКВОР д-ра Трача.

Д-р Роман Трач: Пане Голово, Світова Координаційна Виховно-Освітня Рада (СКВОР) відбула свої наради. Присутніх було 25 осіб делегатів з різних країн, більшість з Америки й Канади, але був також один делегат з Австралії, один з Аргентини, один з ???

Ми передискутували звіти і пропозиції змін статуту і зробили ряд власних пропозицій, з яких я згадаю тільки найважливіші. Для того, щоб працювати більш ефективно, треба щоб управа, або принаймні ядро управи, були географічно близько одні одним, щоб могли без жадних перешкод сходитися, коли це потрібно. Це було у нас прийнято, і ми вибрали таке ядро до СКВУ. При тій нагоді я можу вам сказати, хто був вибраний до того ядра нової управи.

Я, Роман Трач, з Рочестеру, Нью-Йорк, був вибраний головою; заступником — інспектор Іван Боднарчук, а секретарем пані Тоня Горохович, обидвоє з Торонта. Наші збори уповноважили управу кооптувати в міру потреби інших членів до управи.

Ми прийняли ряд резолюцій, всіх разом 15, яких читати не буду з тої причини, що секретар приготував тільки одну копію, яку ми передали до Резолюційної Комісії.

Найбільша потреба, яка дається постійно відчувати, це підтримка українського шкільництва з боку батьків. Якщо такої підтримки немає, то не багато може зробити шкільна рада. Ми апелюємо до всіх присутніх делегатів, щоб ви, на місцях, доглянули тої справи, щоб усунути байдужість батьків до справ школи. Без участі батьків, без активної їхньої підтримки школа не може існувати. І це є одне з найважливіших наших завдань.

Друга важлива резолюція — це рекомендація СКВОР створити українську середню школу в Європі. Для тієї мети минулого року було створено, за ініціативою попередньої управи СКВОР, з великою підтримкою європейських діячів, товариство п.н. Рідна Школа. Це товариство поставило собі за мету розвинути діяльність по всіх країнах світу, і тому ми просимо вас дати його працівникам всесторонню підтримку у вас на місцях. Це в основному все, що я маю сьогодні сказати. Дуже дякую! (Оплески).

Куляс: Дякую. Мене повідомляють, що в короткому часі Номінаційна Комісія буде готова до звіту, і було б побажаним, щоб усі делегати були тоді в залі. А тепер ми просимо до звіту заступника голови Кооперативної Ради, директора Омеляна Плешкевича.

Омелян Плешкевич: Світлий Конгресе! Світова Кооперативна Рада зформувалася у жовтні 1973 року в Торонті в часі 2-го Світового Конгресу й вона об'єднує 83 українські кооперативи, які разом репрезентують поверх 100 тисяч членів з Канади, Америки, Аргентини, Австралії і Англії. Всі вони через своїх представників вітають Президію й учасників СКВУ та бажають якнайкращих успіхів у всіх нарадах.

Представники всіх тих країн і кооператив відбули свої дводенні наради два дні тому й ухвалили свої резолюції. (Дивись розділ «Резолюції» — стор. 362-363). (Оплески).

Куляс: Дуже дякую, пане директоре! А тепер я прошу до слова голову Резолюційної Комісії, д-ра Петра Стерча.

Петро Стерчо: Високопреосвященніші владика, достойні пастори, пане голову, достойні пані й панове! Резолюційна Комісія СКВУ була вибрана на першій сесії у складі 42 осіб, і я переконаний, що ви погодитеся зі мною, щоб усіх тих прізвищ не читати, щоб не забирати забагато часу. Резолюційна Комісія відбула в часі Конгресу два пленарні засідання і ряд засідань різних підкомісій. На перше засідання членів Резолюційної Комісії скликала пані Стефанія Савчук, і тоді обрано управу в такому складі: проф. д-р Петро Стерчо, голова, заступники голови: пані Стефанія Савчук з Канади і Антін Ясельський з Великої Британії, Северин Григорців з Австралії, Іван Хом'як з Венесуелі, д-р Володимир Ключник і д-р Михайло Кушнір з Америки; секретарі інж. ??? і ред. Ольга Кузьмович, обидвоє з Америки.

Резолюційна Комісія поділилася на чотири підкомісії для розгляду окремих частин резолюцій у такому складі: Для загального упорядкування наших постанов для зорганізованої української спільноти оформлено підкомісію з головою д-ром Михайлом

Кушнірем. Крім нього, до тої Комісії входили ще п. Григорців і пані Кузьмович.

Відносно резолюцій для діяльності СКВУ була вибрана підкомісія на чолі з п. інж. Іваном Хом'яком, до якої входили також Андрій Бандера і д-р Омелян Кушпета. До підкомісії для рекомендацій на чолі з панею Солонинкою з Канади входила ще й пані Ірина Пеленська і проф. Гунчак.

Комісія відбула два пленарні засідання. Підкомісії діяли окремо. Ви мабуть здаєте собі справу, серед яких невідрадних обставин нам довелося працювати. Досі до нашої Комісії вплинуло 40 різних листів, у тому були також резолюції, прийняті радами СКВУ, різними з'їздами тощо. Крім того, були ще й поодинокі поради й побажання від наших крайових централей. На одному з наших пленарних засідань ми прочитали весь цей матеріал, і тому ми зорієнтовані, чим живе українська громада в діаспорі. Але ми не мали змоги того всього матеріалу опрацювати і подати вам уже у формі готових резолюцій. З уваги на те я дозволю собі просити у вас вибачення і дозволу, щоб весь той матеріал був упорядкований і відповідно зредагований редакційною колегією на чолі з Петром Стерчом, до якої я пропоную д-ра Володимира Луцика і д-ра Михайла Кушніра. Мені здається, що тільки в той спосіб ми зможемо ту справу у такому короткому часі поладити. Вважаю, що ми не маємо дуже багато часу, щоб весь той матеріал реферувати так, як він був нам представлений.

Тепер я попрошу до слова голову другої Підкомісії, д-ра Кушніра, щоб він відчитав наші загальні резолюції, які відносяться до сучасного стану української організованої діаспори, тобто вступні твердження до резолюцій III Конгресу.

Голос із залі: Я у справі формальній. Я називаюся Ольга Кузьмович і була покликана як одна з членів підкомісії для оформлення резолюцій. Але тому, що не всі члени були присутні на обговоренні їх, а тим самим вони і не схвалені всіма, я прошу скреслити моє ім'я як члена Резолюційної Комісії.

Д-р Стерчо: Шановна пані Кузьмович, це правда, що не всі члени Резолюційної Комісії були присутні при обговорюванні тих резолюцій, але не було можливостей усіх їх скликати. Прошу панства, це непотрібні завваги. Ми такі самі делегати, як і ви, і те, що робимо — робимо коштом нашого відпочинку, нашого сну, і робимо як можемо якнайкраще. Дозвольте, що я тепер попрошу д-ра Кушніра відчитати вступну частину резолюцій, тобто загальні резолюції.

Д-р Михайло Кушнір читає:

Ми, делегати III Світового Конгресу Вільних Українців, що відбувається в місті Нью-Йорку в днях 23-26 листопада 1978 року, у 60-ті роковини відновлення Української Держави, 60-ліття Листопадового Чину у Львові та 40-ліття проголошення Карпатської України, схиляємо голови перед вічним маєстатом жертви всіх героїв, що полягли за найвищі українські ідеали у боротьбі з ворогами нашої батьківщини. Ми схиляємо голови перед нашим героїським народом, його змаганням до волі, перед його

жертвами, його стражданнями і обіцяємо залишитися вірними йому й боротися за його волю і права аж до останньої перемоги над відвічним ворогом України — Москвою. (Оплески).

III СКВУ пересилає привіт українському народові-мученикові, а зокрема його молоді, що жертвує своїм життям в обороні прав України і веде визвольну боротьбу з московським окупантом. (Оплески).

Засилає привіт ієрархії українських церков, а зокрема блаженнішому патріархові Української Помісної Католицької Церкви Йосифові і блаженнішому митрополитові Української Автокефальної Православної Церкви Мстиславові. (Оплески). Конгрес вітає всі українські громадські, політичні, наукові, комбатантські, жіночі, молодечі, студентські товариства й установи, які стоять на українських самостійницьких позиціях.

III СКВУ, проаналізувавши працю своїх складових організацій, крайових і світових об'єднань, стверджує, що їхнє безкомпромісове і самостійницьке становище залишилося незмінним і воно витримало пробу часу. Конгрес вважає, що й надалі вся українська спільнота у вільному світі повинна незмінно стояти на такому становищі. Це становище характеризують такі ідейно-політичні заложення:

1. Основою української національної політики є ставка на власні сили; зовнішньо-політична кон'юнктура є тільки допоміжним фактором у ставленні української національної боротьби.

2. Центральне місце в українській концепції визволення займає українська визвольна боротьба в єднанні з визвольною боротьбою народів, уярмлених російським імперіялізмом і комунізмом.

3. Основним елементом завітрянського ладу в світі є національний принцип в організації світу, себто система незалежних, суверенних держав на місці імперій як єдина передумова однаково вільних і рівноправних держав.

4. Російській імперії, маскованій т.зв. пролетарським інтернаціоналізмом, протиставляємо систему незалежних національних держав усіх народів на їхніх етнографічних територіях.

5. Наше ставлення до чужих сил узалежнюємо від їхнього ставлення до питання суверенної і соборної української держави і до концепції розвалу російської імперії.

6. Історичною та ідейною засадою, програмою визвольної боротьби України є її універсальний характер, її глибоко людський стиль і національний принцип організації світу, повнота людських прав та справедливості. В цьому основна відмінність національно-визвольного змагу, як і всіх суспільно-політичних процесів в Україні, крім тих, які ті етнічні рухи розділюють.

7. Болюча справа постійного переслідування церков в Україні зобов'язує нас протестувати перед світовою opinio проти насильної ліквідації Української Автокефальної Православної Церкви в тридцятих роках і Української Греко-Католицької Церкви в 1945-49 роках. Стверджуємо, що вірні, духовенство й ієрархія тих українських церков діють і продовжують свою релігійну спадщину.

Всі українці, розкинені у вільному світі, зобов'язані поробити відповідні заходи, щоб допомогти повернути право на існування і свободу згаданих церков та всіх інших релігійних об'єднань в Україні. (Оплески).

8. В останньому часі збільшується патріархальний рух в Українській Католицькій Церкві під проводом патріарха Йосифа. Той факт вважаємо за позитивний розвиток у релігійному житті і сподіваємося, що його приймуть також і зовнішні чинники. (Оплески). В обличчі грядучого ювілею великого тисячоліття офіційного прийняття християнства в Русі-Україні 988 року, проводи українських церков, релігійних, громадських, культурних і наукових товариств і установ повинні відзначити спільно і соборно цей ювілей спільними ініціативами, проєктами, святкуваннями, які мали б позитивний вплив також на український народ у Батьківщині. (Оплески).

9. Сучасна міжнародна Організація Об'єднаних Націй, як і її прибудівки, не заступають інтересів поневолених народів. Об'єднані Нації повинні бути побудовані на принципі суверенних представників народів.

10. З уваги на трагічну ситуацію в Україні імперативною вимогою визвольного змагу є потреба координації українських національних самостійницьких сил у вільному світі, щоб стати дружньо до боротьби і праці за священне право української нації на вільне життя. (Оплески).

Стерчо: Я дякую п. д-рові Кушніреві за відчитання проєкту преамбулі до наших резолюцій і звернення другого Світового Конгресу українців у світі. Я тепер попрошу дозволити нам відійти до праці й одночасно прошу референта другої підкомісії Резолюційної Комісії, паню Марію Сіроту, зреферувати ще деякі справи, цебто доповнення до того, що я вже сказав.

Марія Сірота: Резолюційна Комісія розглянула всі рекомендації і резолюції та зробила практичні висновки, яких ми заслухали. Відносно резолюцій, які зробила Світова Федерація Українських Жіночих Організацій, додаємо до точки 4: «Вітаємо Надію Світличну, українського політичного в'язня, яка знайшлася у вільному світі, і закликаємо українське зорганізоване жіноцтво до дальших заходів для звільнення українських жінок політв'язнів. (Оплески). Одночасно закликаємо все українське жіноцтво вступати в члени українських жіночих організацій для посилення нашого вкладу у громадську працю, а головню для скріплення нашої акції в обороні України.

Стверджуємо, що українське жіноцтво, не зважаючи на великий вклад праці в українське громадське і політичне життя, не має кількісно відповідного представництва в центрах українських установ. (Оплески). Тому звертаємося до тих українських установ, щоб вони збільшили жіноче представництво в їхніх репрезентаціях».

А тепер до підкомісії Міжнародного Року Дитини ми маємо ще таку рекомендацію:

«Закликаємо цілу зорганізовану українську громадськість включитися в комітети міжнародного року дитини, які покличують до

життя місцеві осередки діяльності різних українських організацій, товариств, клубів, для випрацювання і виконання плянів і проєктів міжнародного року дитини, і включитися до Міжнародного Секретаріату Року Дитини».

В рекомендаціях Суспільної Служби ми пропонуємо прийняти ці наші доповнення. Відносно руху опору ми хочемо підкреслити точку 1 і додати: «що між діячами українського руху опору і діячами неросійських народів СССР існує дружня співпраця». Відносно Комісії Прав Людини ми рекомендуємо точку 3, 4, 5 і 6. (Оплески).

Стерчо: Я дуже дякую пані Сіроті за відчитання додаткових рекомендацій.

Куляс: Дякуємо пані Сіроті. А тепер я попрошу позачергово до слова члена Президії і Секретаріату СКВУ, редактора Білинського.

І. Білинський: Ми постійно турбувалися за успіх наших нарад, а зокрема за вибір керівних органів і нового Секретаріату СКВУ. І це зрозуміле. СКВУ був заснований та й існував 11 років на базі т.зв. узгодження. Вислід одинадцятьрічної праці, життя і досвіду показують, що в ході праці треба багато чого узгоджувати, дискутувати. Відносно точки 23 нашого статуту, яка в такому сенсі, як вона є сьогодні, вимагає узгодження, тобто це статутова вимога. Змінюючи її, можна створити труднощі, коли ми не матимемо узгоджених постанов. А така трудність заіснувала на II Конгресі й не знайдено на те відповідної модифікації, і тому, як видно, треба далі узгоджувати. На тій точці дійшло було до голосування і вирішено було залишити її без змін, так як вона є. Але я пропоную до резолюції, щоб на пленарній сесії точку 23 обговорити й відповідно до вимог змодифікувати в той спосіб, щоб не узгоднені пропозиції у трудних справах ми вирішували їх голосуванням Конгресу. (Оплески). Я особисто за таку модифікацію, але знову ж її не можна було провести в життя, бо не було узгоджено нової пропозиції. Тому я вношу, щоб Резолюційна Комісія ту справу доручила Президії.

Одне ще хочу сказати, що наша турбота за вислід успіху Конгресу, вибору його керівних органів була успішно поладнана, і я апелюю, щоб ви ту розв'язку прийняли. Ви зараз почуєте, що ті, які відповідають за долю Секретаріату, знайшли розв'язку, яка дозволила Номінаційній Комісії представити перед Конгресом одну узгоднену листу кандидатів. І я особисто апелюю до вас, щоб ту листу прийняти одноголосно. (Оплески).

Леонід Філь: Це є частина резолюцій Секретаріату, які я прошу прийняти.

Куляс: Ми пізніше ще повернемо до звітів і тоді можна буде мати коротеньку дискусію. Я думаю, що було б доцільним, щоб резолюції були подані під голосування, щоб Конгрес їх ухвалив. І це буде зроблене пізніше. Тоді можна буде ставити ще й додаткові питання.

Стерчо: Прошу панства. Те, що ви тут заслухали, це лише мала частина резолюцій, які вам зачитали. Нам подали багато резолюцій різні організації і навіть деякі делегати. Ми, Резолюційна Комісія, не мали змоги акумулювати їх, але коли ви дозволите нам переглянути

їх і висортувати зайві повторення, тоді ми вам представимо повністю всі резолюції для дискусії і для голосування. Якщо хтось із вас має якісь питання, то може їх ставити.

Куляс: Шановні делегати, я прошу хвилинку вашої уваги. Зберігаймо порядок, як це передбачене програмою. Тепер ми є в точці «Запити і відповіді». Хто має якісь питання до Резолюційної Комісії, тобто до тих справ, які тут були зачитані, прошу зголошуватися до запитів.

Бандера: Мене дивує, що Резолюційна Комісія не відчитала резолюцій, які ми передали їй з рамени Комісії Прав Людини. Я їх сам передав сьогодні вранці в добрій віі, що наші резолюції будуть проголошені так, як вони були схвалені на нарадах КПЛ, а тепер довідуюся, що то був тільки матеріал до резолюцій, який має бути опрацьований редакційною колегією. Я хотів би вияснення у цій справі.

Куляс: Шановні делегати, я прошу вас у технічних справах щодо резолюцій звертатися до членів Резолюційної Комісії. Тут я прошу ставити запитання тільки до того, що було прочитане, тобто основних залогень — преамбулі та звернення. Немає запитів? Якщо ні, то я прошу до звіту голову Фінансової Комісії.

Б. Гнатюк: Пане голово Президії, світлий Конгресе. На самому початку я зачитаю склад Фінансової Комісії: проф. д-р Богдан Гнатюк, голова, Іван Новосад, Канада, Омелян Трусевич, ЗСА, Юрій Ковальчук, ЦЕПУЕН, Андрій Спольський, Венесуеля, Михайло Роговський, Австралія, Дупляк Микола, Англія й Омелян Коваль, Бельгія — заступники голови. Пані Уляна Ящук та Іван Скочиляс — секретарі. Василь Кирилюк, д-р Франко Мартинюк, проф. д-р Петро Кондва, Іван Іванчук, мгр. Володимир Дідович, мгр. Іван Базарко, Стефанія Букшована, Іван Винник, Дмитро Ілащук, пан Федак — члени.

На своїх нарадах ми винесли такі пропозиції:

1. Крайові централі як КУК, УККА всіх поодиноких країн, що входять у склад СКВУ, відповідають за виконання бюджету СКВУ в прибуткових позиціях, використовуючи всі форми і можливості їхніх теренів для придбання фондів СКВУ з їх терену.

2. Президія Секретаріату СКВУ у своїй діяльності звертається тільки до крайових централей у справах придбання фондів.

3. Придбання фондів для реалізування поодиноких проєктів Секретаріату: Секретаріат контактується тільки з централами країн, які мають відношення до даних проєктів і узгіднює з ними збірки фондів для їхнього фінансування.

4. Секретаріат опрацює плян заснування сталого фонду для фінансування поодиноких проєктів у порозумінні з центральними репрезентаціями поодиноких країн, опрацює остаточний правильник і форми його і подасть те все їм до відома, щоб вони те передискутували й узгіднили.

5. Кошти, зв'язані з доїздом і перебуванням членів Секретаріату на засіданнях пленарних сесій, покривають централі тих країн, яких вони є відпоручниками у Секретаріаті СКВУ. (Оплески).

ПРЕЛІМІНАР БЮДЖЕТУ

Шановних делегатів може заскочити скромна цифра, яку ми подаємо, але я пояснюю, що це оперативний прелімінар бюджету, призначений виключно на оперативні кошти, з тим, що пригадаю 3-тю точку постанови, яка говорить, що

3. Придбання фондів для поодиноких проєктів Секретаріату (а вони можуть бути мільйонові, що нам дай Боже) є необхідне, і ми мусимо їх зібрати для даного проєкту і його фінансування. Ми вийшли з того, що можуть бути якісь надзвичайні акції і проєкти, які вимагатимуть значних коштів, з тим, що ті справи будуть відповідно з'ясовані нашому громадянству для апробати проводів їхніх країн. Тому цей бюджет Фінансова Комісія просить прийняти в такій формі, як ми його вам представляємо.

Цей бюджет замикається цифрою 125,000 дол. на 1979 рік. І так:

Центральне бюро, де б воно не було	— \$48,000
Бюро в Нью-Йорку	— 25,000
Комісії і Ради СКВУ	— 28,000
Інформаційна Комісія	— 15,000
Кошти поїздок і збірок	— 5,000
Засідання Президії	— 4,000
Разом	— \$125,000

Покриття коштів:

УККАмерики	— 55,000	або 44%
КУКанада	— 41,250	або 33%
Європа	— 12,500	або 10%
Австралія	— 10,000	або 8%
Аргентина	— 3,750	або 3%
Бразилія	— 1,250	або 1%
Венесуеля	— 1,250	або 1%
Разом	\$125,000	або 100%

Ось вам наш прелімінар бюджету. Дякую!

Куляс: Дуже дякую.

Проф. Гнатюк: Я хотів би додати до того, що ми пропонуємо, щоб на цьому Конгресі перевірити членські внески всіх організацій, крайових, міжкрайових і крайових централей. Тому що дотепер внески були по 250 дол. на рік — це була дуже нереальна сума. Тому я прошу делегатів, які репрезентують організації, крайові, міжкрайові та централі, щоб вони мали це на увазі.

Куляс: Заслухавши звіту Фінансової Комісії, я прошу, щоб хтось поставив пропозицію, щоб цей звіт, тобто бюджет прийняти, чи евентуально відкинути. Чи є пропозиція, щоб прийняти цей прелімінар бюджету на 1979 рік?

Голос із залі: Я ставлю пропозицію, щоб той бюджет схвалити.

Куляс: Чи хтось підтримує ту пропозицію?

Декілька голосів із залі: Я підтримую.

Куляс: Дякую! Тепер я ставлю ту пропозицію під голосування і прошу всіх делегатів, які є за те, щоб запропонований Фінансовою Комісією бюджет прийняти, прошу підняти свої карточки вгору.

Дякую! Всі ті делегати, які є проти того бюджету, прошу піднести руку вгору. Дякую! Чи хтось стримався від голосування? Отже Конгрес прийняв запропонований бюджет переважною більшістю голосів.

Голос із залі: Чи ми можемо тепер повернутись до дискусії над резолюціями?

Куляс: Так, пане докторе. Зараз будемо продовжувати наші дискусії над запропонованими резолюціями. Але покищо я відкриваю листу для запитів відносно звітів комісій.

Голос із залі: Пане голово, я хотів би знати, чи вже всі комісії звітували, чи ще будуть якісь звіти, а зокрема, чи буде звітувати Комісія Церковних Справ, а якщо ні, то чому?

Куляс: Я не можу вам дати відповіді, заки не поконсультуюся з членами Секретаріату відносно Церковної Комісії. І якщо вона готова звітувати, то безумовно ми її вислухаємо. Наразі така комісія не зголосилася.

Голос із залі: Я прошу, щоб вона звітувала.

Куляс: Дякую! Шановні делегати, на початку Конгресу ми мали нагоду заслухати привітів від представників наших центральних представництв з різних країн світу. Час не дозволив нам заслухати всіх привітів. Але, як вам відомо, серед нас є представники Бразилії і Венесуелі, і тому я прошу, щоб вони встали, а ми їх грімко привітали.

(Делегати з Бразилії і Венесуелі встають, а всі інші делегати вітають їх оплесками).

Куляс: Тепер ми приступаємо до такої точки, якої наша програма не передбачувала, а саме питання до комісій, які звітували. Але щоб затримати порядок і вміститися у нашому часі, кожний запитувач мусить обмежуватися до мінімуму і то тільки забирати голос до тих справ, які були заторкнені у звітах комісій. Отже я приймаю зголошення до запитів.

(Ідуть зголошення, а секретарі їх записують).

Куляс: Я замикаю листу і пригадую, що кожний матиме змогу говорити не довше, як дві хвилини, і я буду того дуже суворо дотримуватися. Так само мене інформують, що ми мусимо залишити цю залю о год. 1:00. Крім того, як ви знаєте, о год. 2:00 ми маємо нашу маніфестацію. Отже нам залишається раптом одна година часу до закінчення Конгресу. Тому, що в нас дійсно скупю з часом, я вважаю, що було б найкраще скоротити час для запитів до одної хвилини. (На залі чути голоси невдоволення, з одного боку, і оплески, які одобрюють пропозицію голови Президії, з другого).

Голос із залі: Я прошу слова у формальній справі.

Жіночий голос із залі: Пане голово, я прошу слова у справі формальній.

Куляс: Прошу!

Жіночий голос: Резолюційна комісія стрінулася на коротку нараду і вирішила прийняти резолюції Комісії Прав Людини в цілості. (Оплески).

Голос із залі: Я в справі формальній. Прошу панства, тому що ми маємо закінчити Конгрес о 1-ій годині, і тому, що наша найважливіша проблема — це вибори керівних органів, я прошу, щоб тепер провести вибори, а опісля будемо дискутувати. Ідеться про те, щоб ми могли роз'їхатися додів, маючи вибрану Президію СКВУ і щоб ми не повторили того, що сталося на другому Конгресі в Торонті. (Оплески і загальне одобрення пропозиції).

Куляс: Прошу панства! Прошу зайняти свої місця, і ми продовжуватимемо нашу програму.

Д-р Маркусь: Я вважаю, що ті всі запропоновані постанови і ствердження написані в стилі і в них заповдані такі елементи, які належать до політичного форуму наших організацій Визвольного Фронту, Центру УНР та інших. Наша організація повинна віддзеркалювати ті політичні елементи, але також і суспільно-громадські. Я хочу звернути увагу, що ніде нема сказано, поза національним принципом, універсальним і т. д., про принципи України. (На залі чути голоси невдоволення: О!О!О! і також оплески). Тому я пропоную додати ще двох людей до резолюційної редколегії, щоб ті постанови і звернення перередагувати.

Куляс: Дуже дякую, пане докторе, але ви вичерпали свій час. Я прошу до слова п. Петрука.

Петрук: Пане голово, пані й панове! Церковні справи прошу залишити ієрархії. Це мої побажання до Комісії. Церква боролася століттями проти різних імперіялізмів. Так само прошу уживати правильних титулів у формуванні сентенцій і дотримуватися формальних приписів та постанов, які зобов'язують, бо невластивим уживанням титулів позбавляємо деяких осіб тих прав, які їм слушно належаться. Ми повинні пам'ятати про минуле й сучасне, але головне, дати напрямні для майбутньої діяльності СКВУ.

Куляс: Дуже дякую. Мгр. Коваль.

Омелян Коваль: Я до двох комісій: До Резолюційної. Я згідний з запропонованими резолюціями, тільки хочу запропонувати відкинути слово «капітуляція», яке не повинно мати місця у наших резолюціях. Ми є у стані боротьби, а боротьба закінчується або перемогою, або загином. Іншого виходу для нас немає. (Оплески). А тепер до Комісії Прав Людини. Я вважаю, що КПЛ повинна стати в обороні прав української людини, а не обороняти права жидів тощо. Я пропоную, щоб москалі мали право...

Куляс: Дякую, дякую. Голос має пані —

— Я пропоную, щоб до резолюцій вставити, щоб ми обов'язково відзначували однохвилинною мовчанкою трагічну дату: річницю штучного голоду в Україні.

Куляс: Дякую, пані. Я вважаю вашу заввагу зовсім слушною й у відповідь на неї я прошу всіх делегатів вшанувати пам'ять жертв голоду в 1933 році в Україні повстанням з місць і однохвилинною мовчанкою.

(Всі делегати встають і на залі запанувала гробова тиша).

Куляс: Дуже дякую! Слово має пані Цвик.

Ольга Цвик: Я маю одне завваження і побажання до резолюцій СФУЖО, які подала пані Сірота. Там між іншим було сказано, що ми співчуваємо дисидентам російського народу. Я думаю, що ми повинні співчувати тільки тим дисидентам, які є за розчленування російської імперії. Так само я вважаю, що ми мусимо співпрацювати з тими російськими дисидентами, з якими нам по дорозі, як, наприклад, Сахаров, через якого західний світ довідався про дисидентів, а в парі з тим і ми про дисидентів в Україні. (Оплески).

Куляс: Дякую! Пані Велигорська.

Велигорська: Я маю питання до п. Ігната Білінського. Перш за все то не Конгрес відкинув зміну до точки 23-ої Статуту СКВУ, але засідання Секретаріату. 2) Я думаю, що кожний статут, а в тому і статут СКВУ, сам передбачає, як його можна змінити. Тому відповідна резолюція повинна бути схвалена тепер. З уваги на те я пропоную, щоб на наступному Конгресі остаточно ті зміни були проведені в життя, бо та точка не приносить слави СКВУ. (Оплески).

Куляс: Дякую. Пан Каленик.

Каленик: У резолюціях Комісії Прав Людини порушено справу повернення татар на Крим. Це добре. Але я вимагаю, щоб була відповідна резолюція за повернення всіх українців, вивезених з України на заслання. (Оплески). Друге, в резолюціях згадується про русифікацію України. На мою думку, це справа така важлива, що вона повинна б бути на першому місці наших резолюцій. Вона ж загрожує нашому власному існуванню як окремого народу. По третє, я вважаю, що сьогодні росіяни повинні...

Куляс: Дуже дякую за вашу цікаву думку. Слово має пан —.

— Я є делегатом Спільки Визволення України. Я хочу тільки запитатися, як це сталося, що на вступі, який відчитав д-р Кушнір, просувається програма виключно одної політичної групи. Це є питання... (на залі шум і голоси протесту, які заглушують слова дискутанта) ...питання, які були предметом контрверсії у нашому політичному і громадському житті й тому вони не повинні були знайтися в резолюціях. І воно прямо дивно, що всі члени Резолюційної Комісії схвалили ті контрверсії... (на залі шум).

Куляс: Дякую, дякую. Прошу шановних делегатів, на Конгресі кожний делегат має право висловлювати свої думки і завваги, тому прошу терпеливо вислуховувати кожного промовця. Прошу, пан —, а д-р Кондра пригтовляється.

— Я хочу підкреслити, що коли йде мова про оборону прав людини, то очевидно, що в тому включається також і оборона прав народу, до якого та людина належить.

Куляс: Дякую. Я думаю, що оборона прав людини — це одночасно оборона прав якогонебудь народу, а в тому й українського народу. Прошу, наступний д-р Кондра.

Д-р Петро Кондра: Я думаю, що резолюція, яка відноситься до церковних справ, яка доручає різним церквам чи церковним проводам напрямні їхньої діяльності, повинна бути узгоджена з Церковною Комісією, тому що вона заторкає також і православних людей.

Куляс: Дякую. Наступний, прошу.

— Я пропоную до всіх резолюцій додати тільки одне слово там, де воно підходить — демократичний. (Оплески).

Куляс: Дякую. Слово має блаженніший митрополит Мстислав.

Митрополит Мстислав: Я хочу зайняти слово до преамбули резолюцій, яка мені пригадує комунікати, які ми недавно читали двох середовищ. Цілком слухна є пропозиція, щоб була покликана спеціальна редакційна колегія, бо інакше з того не вийдеться. Я погоджуюся цілковито з паном Маркусем, який пропонує поповнити редакційну колегію. Абсолютно її треба поповнити.

Д-р Шебучак: Я маю запит. Пані редактор Кузьмович сказала, що вона має застереження особистого порядку і принципові щодо змісту резолюцій. Якщо така поважна особа, як пані Кузьмович, не годиться з теперішньою редакцією резолюцій, то нехай вона увійде до редколегії і допоможе їх зредагувати в дусі сприйнятливому для всіх.

Куляс: Дякую. Пан Верига.

Василь Верига (Братство кол. Вояків І УД УНА): Пане голово, я властиво хочу говорити у справі формальній, у тій самій справі, що говорила пані Савчук.

Куляс: Як вона вже про те говорила, то чому ви хочете повторяти те саме?

Верига: Я вважаю, що справа зміни 23-го параграфу статуту СКВУ є дуже важлива, бо вона стоїть на перешкоді діяльності цілого СКВУ, будучи свого роду «ліберум вето». Я все таки пропоную, щоб узгоднення як базу співпраці всіх партій і середовищ у рамках СКВУ залишити, якщо те узгоднення можна досягнути на форумі Президії і Секретаріату. Але коли цього не можна досягнути, то тоді ті питання повинні вирішуватися на форумі цілого Конгресу загальним голосуванням усіх делегатів. І в тому дусі я пропоную змодифікувати 23-ій параграф статуту.

Куляс: Я, як голова цього Конгресу, хотів би зазначити, що я цілком згідний, щоб до резолюцій вставити вимогу зміни тої точки статуту, щоб делегати голосували там, де не можна дійти до узгоднення. Я не бачу нічого злого в тому, щоб таку резолюцію додати з тим, що всі зміни статуту мусять бути полагождені згідно з обов'язуючим нашим правильником.

На цьому ми вичерпали листу дискусій над резолюціями і приходимо до пропозиції, щоб ті резолюції прийняти з урахуванням

усіх поданих дискусантами завваг. Я прошу, щоб проєктодавець ще раз поставив ту пропозицію.

Білак: Пане голово, я хочу підкреслити, що всі члени Резолюційної Комісії працювали дуже наполегливо під час Конгресу, але всеж таки було замало часу, щоб резолюції остаточно викінчити, щоб вони подобалися всім. Я ставлю пропозицію, щоб Резолюційна Комісія створила редакційну колегію у складі двох чи трьох осіб, яка взяла б до уваги всі пропозиції, поставлені перед Конгресом. Я думаю, що в Секретаріаті будуть заступлені всі погляди, висловлені тут сьогодні, і тому хочу вірити, що вони будуть у стані покликати таку редколегію, яка зуміє взяти до уваги всі поставлені перед нами проблеми, а вони, нема де правди діти, дуже важливі. У тому дусі я ставлю пропозицію, щоб резолюції були прийняті так, як вони були відчитані! (Оплески).

Куляс: Я думаю, що голова Резолюційної Комісії поставив пропозицію так, як годиться. Чи є якісь завваги до самої пропозиції?

Стерчо: Я, як голова Резолюційної Комісії, відкликаю мою попередню пропозицію, щоб редакційну колегію обрати в такому складі, як я його подав, і долучуюся і піддержую пропозицію пана Білака.

Білак: Я хочу свою пропозицію уточнити, що відповідальними за публікацію і зміст резолюцій zostаються новий Секретаріат і його Президія.

Куляс: Тепер я прошу всіх делегатів, які є за пропозицію, яка була подана, піднести свої карточки. (Майже всі делегати піднесли руки з карточками). Дякую. Хто проти пропозиції? (Голова рахує голоси). Дванадцять є проти. Хто стримався від голосування? Ніхто? Отже, резолюції схвалені великою більшістю голосів. Дякую.

На цьому ми закінчуємо шосту сесію і я запрошую всіх делегатів на конгресовий бенкет. Сьому й останню сесію нашого конгресу розпочнемо завтра в год. 10-й рано. До побачення на бенкеті.

СЬОМА ПЛЕНАРНА СЕСІЯ

Неділя 26 листопада 1978 р. , год. 10:00 - 13:00.

Куляс: Розпочинаємо нашу останню сесію Третього Світового Конгресу Вільних Українців.

Шановні делегати, я маю оголошення відносно маніфестації: Збірка відбудеться о год. 1:30 на 53 вулиці і 7-ій Авеню. Тепер ми приступаємо до наступної точки програми, а саме до вибору керівних органів СКВУ. У попередній Сесії ми дали нашим керівним органам абсолюторію під умовою, що вони будуть діяти аж до вибору нової управи. Я думаю, що другий раз тої пропозиції ставити не треба, і тому тепер прошу голову Номінаційної Комісії, який може найбільш терпеливо посвятитися тій справі, щоб він подав нам рекомендації Номінаційної Комісії.

Леонід Філь: Пане голово, Світлий Конгресе, я звітую від Номінаційної Комісії III Конгресу Вільних Українців, починаючи від її складу. Наша Комісія уконституювалася в той спосіб: голова — Леонід Філь, д-р Володимир Косик — заступник голови, Іван Олексин — секретар. Ми відбули чотири формальні засідання і безліч неформальних зустрічей, розмов, суперечок, непорозумінь, узгіднень тощо, і нарешті дійшли до щасливого завершення нашої праці.

Для Вашої інформації, так як про це вже згадував п. ред. Білінський, частину договорень досягнуто у формі компромісової розв'язки, яку власне він подав, а я підтримав. Я хочу подати вам до відома другу частину нашого узгіднення. За весь час наших дискусій ми мали кілька різних пропозицій і дві окремі листи. Остаточо ми ті дві листи звели разом в одну, яку ми представимо вам, з тою умовою, що наше договорення було таке, що президент, якого ми поставили на початку цієї листи, буде президентом пів каденції, а другу половину — перший заступник буде президентом, а президент його заступником. Це було наше домовлення, не лише на базі двох країн, але за узгідненням і представників інших країн, заступлених на цьому Конгресі. Сам осідок СКВУ лишається в Канаді. Це також частина того домовлення, і на базі того ми приготували листу, яку зараз вам прочитаємо. Ще одна заввага: на тій листі ви завважите, що буде кілька, мабуть чотири порожні місця, а це тому, що, наприклад, Бразилія ще не створила своєї центральної репрезентації, і, очевидно, ми не могли заповнити місць, які їй прислужують, тобто одного заступника президента і одно місце до Контрольної Комісії. Окрім того Комісія Українських Молодечих Організацій (КУМО) ще не виставила свого представника, але для них залишається відкрите місце.

На тому місці я хочу подякувати членам Номінаційної Комісії й усім головам центральних репрезентацій, які виявили добру волю, як і нашим церковним чинникам, які також допомогли нам у розв'язці цієї проблеми. Я дякую вам усім за вашу терпеливість. (Оплески).

Іван Олексин: Світлий Конгресе, згідно з вашим бажанням я буду читати помалу, щоб ви мали змогу записати те, що я читатиму.

Отже, листа кандидатів від Номінаційної Комісії до Секретаріату СКВУ виглядає так:

Почесний президент — о. д-р Василь Кушнір. (Оплески). Президент — Микола Плав'юк з Канади (довготривалі оплески); перший заступник президента — Іван Базарко з Америки. (Оплески).

Представники церков: високопреосвященніший митрополит Максим Германюк і високопреосвященний митрополит Йосиф Шмондюк — від Української Католицької Церкви; блаженніший митрополит Мстислав Скрипник від Української Православної Церкви і о. д-р Семен Савчук від Української Греко-Православної Церкви; пастор Олекса Гарбузюк від Українських протестантських віросповідних централ. Заступники президента: (Я читатиму прізвища без титулів): Степанія Савчук від СФУЖО, Василь Кирилюк — Канада, Юрій Денисенко — Австралія, Володимир Котульський — Аргентина; вільне місце для Бразилії; Ілля Дмитрів (Великобританія), Степан Мудрик (КОУГЦУ), Володимир Косик — Франція.

Генеральний секретар Василь Безхлібник (Канада), скарбник Франко Мартинюк (Канада). Члени Президії: Олександра Ковальська — СФУЖО, Іван Олексин (ЗСА), Ігнат Білінський (ЗСА), Богдан Гнатюк (ЗСА), Роман Дращювський (ЗСА), Іван Флис (ЗСА), Веніамин Долішний (Канада), Володимир Данилів (Канада), Роман Трач (СКВОР), Павло Юзик (КПЛ), зарезервоване місце для КУМО.

Контрольна Комісія: Іван Винник (ЗСА), Іван Геврик (Канада), Остап Сокольський (Канада), Ольга Заверуха (СФУЖО), Северин Григорців (Австралія), Ярослав Тракало (Аргентина), зарезервовані місця для Бразилії і Венесуелі, Антін Мельник (КОУГЦУ) і двох заступників, прізвища яких будуть подані пізніше.

Філь: Дякую, пане Олексин. Я хочу повідомити світлий Конгрес, що в додатку до Президії, як це ви знаєте, є ще і Секретаріат. Тому, що нам не вистачило часу на те, щоб виготовити листу членів Секретаріату, а що найважливіше, тому що багато організацій подавали нам своїх кандидатів на звичайних листках паперу без підпису, а деякі організації взагалі ще не зголосили своїх представників, ми не відважилися скласти суцільну листу, не маючи офіційно оформлених оголошень від організацій їхніх представників до Секретаріату.

Голос із залі: Пане голово, я у справі формальній. Представники преси просять, щоб секретарі Конгресу негайно виготовили листу членів президії з точними іменами, щоб вони дали ці інформації до всіх часописів.

Василь Іваницький: Я у справі формальній. Аргентині згідно зі статутом прислуговує місце одного віцепрезидента і одного члена Секретаріату та одного до Контрольної Комісії. Тимчасом, з невідомих причин, поминено п. Галатя як члена Секретаріату, і тому прошу таких викрутів у тій справі нам не давати.

Куляс: Прошу не вживати такого вислову, бо ніхто ніяких викрутів вам не давав. Я попрошу голову Номінаційної Комісії дати у тій справі вияснення.

Леонід Філь: Пане д-ре Іваницький, я хочу потвердити, що п. Осип Галатю офіційно поданий як член Секретаріату, але я не можу вичислювати членів Секретаріату, тому що велика частина їх подана неформально. В кожному разі я вас запевняю, що ім'я п. Осипа Галатя буде включене в листу членів Секретаріату, про що я подбаю сам особисто.

Жіночий голос: Я у справі формальній. Чи представники організацій у Президії Секретаріату вибираються на цілу каденцію, чи їхня організація може відкликати, коли їй захочеться?

Куляс: У відповідь на ваше питання я можу зачитати вам параграф 19 статуту СКВУ, де говориться:

«Члени Секретаріату втрачають свій мандат внаслідок: а) резигнації, б) смерті, в) відкликання з важливих причин своєю, тобто десигнуючою організацією.»

Це означає, що особа, яка заступатиме якусь організацію — члена СКВУ у керівних органах, дана організація може її відкликати, коли їй це вигідно чи потрібно. Власне з цих причин не виготовлено повного списку членів Секретаріату, бо він у дійсності є напівпорожній, бо не всі організації подали Номінаційній Комісії списки, хто буде їх заступати.

Олександра Ковальська: Я маю один запит: Я вхожу до Президії СКВУ від СФУЖО, і мене цікавить, чи ми, ті члени Екзекутиви СКВУ, мусимо мати знову потвердження від наших організацій, що ми залишаємося їхніми представниками на нову каденцію, чи входимо автоматично, якщо нас ще не відкликали.

Жіночий голос із залі: Я у справі формальній. Номінаційна Комісія подала до відома, що пані Стефанія Савчук заступає в Президії СКВУ — СФУЖО, але не було зазначено, що згідно зі статутом вона є другим заступником президента СКВУ.

На залі зчинився шум із окликами: Було подано! Було зазначено, що пані Савчук є другим заступником президента!

Чоловічий голос із залі: Пані й панове, я як представник Українського Євангельського Об'єднання довідався, що офіційним представником українських протестантських церков має бути пастор Гарбузюк. Я особисто не маю нічого проти пастора Гарбузюка, але там неформально йдуть справи. Минулого разу поміж українськими баптистами і Євангельським Об'єднанням було домовлення, що наші представники чергуються. Отже, коли минулого разу представництво мало Баптистське Об'єднання, то цього разу те представництво мало б припасти нам — Українському Євангельському Об'єднанню. Сталося так, що в СКВУ знову опинився представник українських баптистів, який має репрезентувати українських протестантів. Ці справи мусять бути выяснені, бо нас про це ніхто не питав. Ми зробили, що цим разом Українське Євангельське Об'єднання буде репрезентувати українських протестантів. Подруге, тут було сказано, що в першій половині каденції СКВУ буде репрезентувати...

Куляс: Вибачте, але ми заходимо в дискусію, яка нічого не дасть. У першому випадку — це справа, яку ви повинні поладнати між

собою, тобто між Українськими Баптистами і Українським Євангельським Об'єднанням. Друге — це справа Номінаційної Комісії, яка, згідно із статутом, діє на базі узгодження, і тому наша дискусія до того нічого додати не може. Ми тільки даремно затрачуємо час. З уваги на те я закриваю дискусію, бо інакше ми не скінчимо Конгресу. Для вияснення ще раз повторюю, що посаду президента СКВУ поділено на дві половини. В першій половині президентом є п. Микола Плав'юк з Канади, а в другій п. Іван Базарко з Америки. Осідок СКВУ залишається в Канаді. Іншими словами, у цій каденції СКВУ матиме двох президентів і в другій половині каденції п. Плав'юк буде першим заступником п. Базарка. А тепер я подаю під голосування номінацію, яка була зачитана.

Голос із залі: Я у справі формальній.

Куляс: Хтось у справі формальній! Прошу.

— Номінаційна Комісія зачитала нам усіх членів Президії і Контрольної Комісії, але не зачитала членів Секретаріату, пояснюючи це тим, що не всі організації зголосили своїх кандидатів. Я думаю, що зголошених кандидатів можна було зачитати, тим більше, що преса вимагає такого списку, а представників тих організацій, які ще не зголосили своїх кандидатів, щоб їм залишити передбачені статутом місця. Я говорю від Товариства Прихильників Державного Центру УНР і я зголосив нашого кандидата до СКВУ.

Куляс: Вашого кандидата ніхто не квестіонує і Номінаційна Комісія його має зареєстрованого. А тепер приступаємо до голосування.

Хто є за ту листу, яку тут було зачитано?

Ольга Цвик: Я у справі формальній.

Куляс: Нема більше справ формальних.

Ольга Цвик: Це справа формальна перед голосуванням. Я хочу звернути увагу, що на залі є багато гостей, які зайняли місця делегатів, і тому буде важко рахувати голоси.

Куляс: Дуже дякую, це слухна заввага, і тому я прошу всіх делегатів зайняти свої місця, а гостей, щоб вони пересіли на призначене для них місце. Слово має голова Номінаційної Комісії.

Леонід Філь: Я дуже перепрошую за те, що сталося непорозуміння. Пан Іван Лазуренко, якого подано у складі Контрольної Комісії, був фактично призначений до Секретаріату.

Куляс: Дякую. Я тепер прошу всіх делегатів, які є за тим складом у провіді СКВУ, як тут зачитала Номінаційна Комісія, прошу піднести руки з карточками.

(Переважна більшість делегатів піднесла руки за пропозицію).

Куляс: Всі делегати, які є проти тої пропозиції, прошу піднести руки догори. Немає нікого? Дякую! (Оплески).

Голос із залі: Ви не спитали, хто стримався!

Куляс: Слушно. Делегат має рацію. Всі делегати, які стрималися від голосування, прошу підняти руки догори. Прошу порахувати.

(Після перерахування голосів). Прошу панства, стрималися від голосування 42 делегати. На базі цього голосування я як голова президії Світового Конгресу Вільних Українців проголошую, що ми маємо вибрану нову Президію СКВУ! (Оплески). Я на тому місці хочу подякувати Номінаційній Комісії за їхню працю. А тепер я дозволю собі попросити до слова президента СКВУ на першу каденцію, п. Миколу Плав'юка.

Микола Плав'юк підходить до президіального мікрофону під довготривалі оплески делегатів, які привітали його повстанням з місць.

Плав'юк: Пане Голово, Світлий Конгресе! На шляху діяльності Світового Конгресу Вільних Українців ми переходимо етап за етапом і робимо зусилля, щоб у міру наших сил ми могли виконувати ті завдання, які на нас наложені ініціаторами й основоположниками першого Конгресу, другого і сьогодні вами. Немає найменшого сумніву, що сьогоднішній Конгрес, в якому взяло участь 850 делегатів активної української громади з усіх континентів, це черговий доказ, як усі ми дорожимо успіхом Світового Конгресу Вільних Українців і як багато зусиль треба всім нам доложити, щоб СКВУ мав змогу і в майбутньому виконувати ті основні завдання, які перед нами стоять. Я переконаний в одному, що коли будемо говорити про вислід цього Конгресу, то ми повинні шукати за тим, хто виграв, бо ми знаємо, що виграшем сьогоднішнього Конгресу є єдність української спільноти. (Довготривалі оплески). Але одночасно з тим я глибоко переконаний, що висловлюю думку вас усіх, і тому я публічно заявляю, що ми знаємо, хто програв. Програла всі ті вороги української справи, автори газет і брошур, які робили все те, щоб ми на цьому Конгресі захитали єдність, які намагалися довести до нашого розбиття. (Оплески).

Від імени новообраного складу Президії і Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців я хочу подякувати Вам за вияв Вашого довір'я до нас і запевняю, що ми доложимо всіх зусиль, щоб нашу нелегку працю ми могли ще поширити принайменше в такій пропорції, як це сталося між першим, другим і третім Конгресами. Але це може статися тільки тоді, коли ми відчуємо, що й на цьому Конгресі ми зробили поступ у таких складних справах, як справа нових елементів, які мусіли прийти тільки шляхом узгодження нових думок, нових методів праці. Ми мусимо усвідомити собі, що маємо новий етап, нові можливості у зв'язку з приїздом наших українських дисидентів. Сьогодні перед нами нові завдання, які далеко більше будуть вимагати фінансових засобів від тих, які ви схвалили. Але заки до того дійде, пані й панове, ми мусимо усвідомити собі, що нашим невідкладним завданням є подбати, щоб у нашу працю були включені всі наші елементи, цілої нашої спільноти, не лише ті, що знаходяться на американському континенті, але і з далекої Австралії, Південної Америки, європейських країн, щоб усі вони відчували, що вони не є лише нашими гостями тут, але повноправними співгосподарями, співучасниками і співвідповідальними за цілість дій Світового Конгресу. (Довготривалі оплески).

Ми зі свого боку повинні подбати про те, щоб ми відкрили двері і дали змогу ввійти до СКВУ більш численним кадрам робітників, зокрема молодшого покоління. (Оплески). Нам конче потрібно нової крові, нового допливу людських сил, може нового підходу в деяких справах для скріплення нашої діяльності. Але одночасно з тим нам треба зберегти випробувані і тверді основи, які допомогли нам перейти не одну кризу. Дозвольте мені про одну з тих основ згадати.

Я бачу ключ до сили нашої установи у відповідній репрезентації цілої нашої громади у співпраці з українськими церквами. Я дякую проводам українських церков за їхню підтримку в минулому і прохаю на майбутнє бути з нами і підтримувати наші зусилля, бо вони грають колосальну роль, яка така необхідна у нашій громадській праці. (Оплески).

Я не буду продовжувати свого слова, тільки прохаю офіційних представників центральних репрезентацій усіх країн, щоб зараз по маніфестації ми могли зустрітися у цій залі з членами Президії для використання 10-15 хвилин часу, щоб уточнити цілу низку справ, над якими ми мусимо почати працю вже від сьогодні, які доторкають усіх нас спільно. Ще раз дякую за довір'я й обіцяю вам з цілим складом Президії, що будемо працювати для виконання тих справ і пропозицій, які ви сьогодні схвалили. (Оплески).

Куляс: Дуже дякую, пане президенте. А тепер я попрошу до слова першого заступника президента, а в другій половині каденції президента, пана магістра Базарка.

Іван Базарко: Шановна громадо, то легко говорити про батьківщину, але важко для неї вмирати, а найтяжче для неї жити і працювати. (Оплески). Всі ви, які зібралися на цьому Світовому Конгресі, не забули України, з якої ми вийшли, дозвольте нам пригадати один момент давньої історії Риму. Великий римський поет Овідій з різних причин був депортований над Чорне море і довго там проживав. А коли повернувся назад до Риму і привіз свої прекрасні поезії і коли його запитали, кому завдячувати те, що він там, поза межами своєї батьківщини, так довго жив і не забув своєї мови, він відповів: Людина, яка виїжджає поза далекі моря — зміняє підсоння, а не свою душу. (Оплески). Ви всі тут присутні є доказом того. Минає 30 років, як ми виїхали з України, але душа наша залишилася такою, якою була і там. І тому дозвольте мені запевнити вас, що на тому пості, що ви вибрали мене, я буду старатися всі свої сили, які в мене залишилися — віддати на працю. Я сердечно дякую вам за вибір, який для мене був дуже великою несподіванкою, яким ви мене удостоїли. Я вас запевняю, що той почесний титул не буде тільки для почестей, він для мене буде титулом праці. Дякую вам за вибір і запевняю вас про нашу спільну співпрацю у Секретаріаті і Президії. (Оплески).

Куляс: Дякую вам, панове, за ваші запевнення співпраці для добра нашої спільноти і бажаю вам в імені цілого Конгресу якнайкращих успіхів. Щастя вам і нам, Боже. А тепер приходимо до останньої точки нашої програми, а саме закриття Третього Світового

Конгресу Вільних Українців. Я приймаю формальну пропозицію, щоб цей Конгрес закрити.

Жіночий голос із залі: Пане голово, перед закриттям я прошу, дозвольте мені ще слово на одну хвилинку. Я хочу — і думаю, що ми всі будемо згодні з тим — щоб подякувати вам, пане Голово Президії Конгресу, за прекрасне проведення цього третього Конгресу. (Довготривалі оплески).

Куляс: Я дуже дякую вам і радію, що власне така подяка прийшла з боку жіноцтва. (Оплески). Заки що буде, я хочу скласти щирі подяки всім членам Президії за їхню співпрацю, а найбільше дякую вам, шановні делегати, за вашу співпрацю. А тепер даю під голосування пропозицію на закриття Конгресу. Хто є за те, щоб ми закінчили Конгрес? Одноголосно! Дякую. Я ще попрошу їх блаженство митрополита Мстислава до кінцевої молитви.

Митрополит Мстислав: Во ім'я Отця і Сина і Духа Святого. Боже, Ти всюди єси і все наповняєш. Ти недужих лікуєш, а недостаючих доповнюєш. На початку наших нарад ми просили Тебе про зіслання нам Духа Твого Святого, щоб всі наші діяння були Тобі угодними, народові нашому українському позитивні. Тепер, закінчивши наші спільні діяння, дякуємо Тобі, що Ти дав нам єдиномисліє. Не залиши нас своєї опіки і допомоги в майбутньому. Во ім'я Отця і Сина і Духа Святого, Амінь.

Нехай нас Господь благословить на добре діло.

Після молитви всі делегати спонтанно відспівали український національний гімн «Ще не вмерла Україна».

Конгрес офіційно закінчено о год. 1:15 по полудні, 26 листопада 1978 року.

**Мгр. Іван Базарко і Микола Плав'юк,
обрані конгресом очолювати СКВУ в 1978-1983 роках.**

**Вид на президіальний стіл III Світового Конгресу Вільних Українців
у Нью-Йорку. Листопад 1978.**

(Архів часопису «Свободи»)

(Фото: Рома Сохан-Гадзевич)

СПИСОК ЧЛЕНІВ СЕКРЕТАРІАТУ СКВУ обраних на III Світовому Конгресі Вільних Українців

Президія Секретаріату СКВУ

Третій Світовий Конгрес Вільних Українців, що відбувся в Нью-Йорку від 23 до 26 листопада 1978 року, обрав нову Президію секретаріату СКВУ в такому складі:

Почесний Президент СКВУ: о. д-р митрат Василь Кушнір.

Президент: Микола Плав'юк (Канада).

1-ий заступник президента: мгр. Іван Базарко (США), який у другій половині каденції, згідно з узгодженням, перебере функції президента, а Микола Плав'юк функцію 1-го заступника.

Представники Церков: владики Максим Германюк, митрополит УКЦ в Канаді, владики Йосиф Шмондюк, митрополит УКЦ в ЗСА, владики Мстислав Скрипник, митрополит УПЦ в ЗСА, о. д-р Семен Савчук, УГПЦ в Канаді, пастор Олекса Гарбузюк, Українські Протестантські віросповідні централь.

Заступники президента: Стефанія Савчук — СФУЖО, Василь Кирилюк (Канада), Юрій Денисенко (Австралія), Володимир Котульський (Аргентина), ще не призначений представник Бразилії, Ілля Дмитрів (Велика Британія), Степан Мудрик (КОУГЦУ), Володимир Косик (Франція).

Генеральний секретар: Василь Безхлібник (Канада), скарбник: Франко Мартинюк (Канада).

Члени Президії: Олександра Ковальська — СФУЖО, Іван Олексин (ЗСА), Ігнат Білінський (ЗСА), Богдан Гнатюк (ЗСА), Роман Дrajньовський (ЗСА), Іван Флис (ЗСА), Богдан Долішній (Канада), Юрій Данилів (Канада), Роман Трач (СКВОР), сен. Павло Юзик (КПЛ), місце для КУМО (молодечі організації).

Контрольна Комісія

Іван Винник (ЗСА) — голова, Олександр Білик (США), Іван Геврик (Канада), Остап Сокольський (Канада), Ольга Заверуха (СФУЖО), Северин Григорців (Австралія), Ярослав Тракало (Аргентина), місце для Бразилії, місце для Венесуелі, Антін Мельник (КОУГЦУ), два заступники членів Контрольної Комісії будуть подані згодом.

Члени Секретаріату

Братство Карпатських Січовиків — д-р Степан Росоха, Братство Колишніх Вояків 1-ої Української Дивізії Української Національної Армії — д-р Мирослав Малецький, Конференція Українських Пластових Організацій — мгр. Ярослава Рубель, Координаційна Рада Ідеологічно Споріднених Націоналістичних Організацій (ІСНО) — п. Леонід Філь, Наукове Товариство ім. Шевченка — інж. Володимир Мацьків, Об'єднання Демократичної Української Молоді — п. Віктор Педенко, Рада Гетьманського Руху — о. Володимир Базилевський, Рада Крайових Федерацій Українських Католицьких Академічних Товариств «Обнова» — п. Роман І. Данилевич, Світова Рада Лемків — д-р Іван Гвозда, Світова Федерація Українських Жіночих

Організацій — пані Стефанія Савчук, пані Олександра Ковальська, Світова Федерація Українських Лікарських Товариств — д-р Степан Ворох, Українська Світова Кооперативна Рада — дир. Омелян Плешкевич, Світовий Український Визвольний Фронт — д-р Роман Малащук, Союз Ветеранів Українського Резистансу в ЗСА — п. Дмитро Фурманець, Спілка Визволення України — д-р Іван Марченко, Товариство «Бойківщина» — адв. Мирон Утриско, Українська-Американська Асоціація Університетських Професорів — проф. д-р Петро Стерчо, Українська Народна Поміч — Володимир Мазур, Українське Вільне Козацтво — ген. Петро Петренко, Українське Патріархальне Світове Об'єднання за Єдність Церкви і Народу — інж. Сидір М. Тим'як, Український Братський Союз — п. Едвард Попіль, Український Народний Союз — д-р Іван О. Флис, Союз Українських Жертв Російсько-Комуністичного Терору в Канаді — mgr. Ф. Подопрігода.

Доповнення:

Асоціація Діячів Української Культури — п. Леонід Полтава, інж. Леоніда Вертипорох (заступник), Братство Українських Січових Стрільців — ще не призначений, Конференція Гуцульських Товариств Америки і Канади — п. Іван Андрусак, «Зарево» — Об'єднання Українських Академічних Товариств — п. Анатоль Криворучко, Об'єднання Колишніх Вояків Української Повстанської Армії — ще не призначений, Спілка Української Молоді — ще не призначений, Товариство Української Студіючої Молоді ім. Миколи Міхновського — ще не призначений, Українська Вільна Академія Наук — ще не призначений, Українська Спортова Центральна Америки й Канади — п. Роман Куціль, Українське Євангельське Об'єднання Північної Америки — ще не призначений, Центральний Союз Українського Студентства (ЦЕСУС) — ще не призначений, Центральне Об'єднання Українців Буковинців в США — ще не призначений.

СПИСОК ДЕЛЕГАТІВ І ГОСТЕЙ НА ІІІ СКВУ

Абрам Герда	Бельгія	Гаврилук Степан	ЗСА
Андрієвський Вадим	ЗСА	Гаврильчак Павло	Вел. Брит.
Андрусак Іван	Канада	Гадзінський проф. М.	ЗСА
Андрусак Рома	Канада	Гасвський Роман	ЗСА
Андрушін Василь	Канада	Гайва Маріян	Вел. Брит.
Бабицький Василь	Вел. Брит.	Гайвас Ярослав	ЗСА
Бабич Адам	ЗСА	Гайда Рома	
Базарко Іван	ЗСА	Гайдамаха Андрій	Німеччина
Басад Володимир	ЗСА	Галатьо Йосип	Аргентина
Багрій о. Володимир	ЗСА	Гарайда Петро	ЗСА
Байбак Петро	ЗСА	Гарбузюк пастор Олекса	ЗСА
Бакай Степан	Канада	Гасюк Богдан	ЗСА
Бак-Бойчук Олег	ЗСА	Гвоздулич Юрій	Канада
Бакум Володимир	ЗСА	Геврик Іван	Канада
Бакум Дмитро	ЗСА	Германюк митр. Максим	Канада
Балабан Остап	ЗСА	Гец Микола	Бразилія
Бандера Андрій	Канада	Гладка Лідія	ЗСА
Бандура Ольга	Аргентина	Гладкий Володимир	ЗСА
Баран Анна Марія	Канада	Богатюк Юрій	ЗСА
Барановський Роман	ЗСА	Богданський Петро	ЗСА
Бардин Ігор. В.	Канада	Бойдуник Дарія	ЗСА
Бачинський Володимир	ЗСА	Бойчук Оксана	ЗСА
Башук Петро	Канада	Болубаш Христина	Канада
Бедрій Анатоль	Канада	Борецький Методій	ЗСА
Безкоровайний Богдан	ЗСА	Борковський Роман	ЗСА
Безручка Лярій	Бразилія	Боровець Донна	Канада
Безхлібник Василь	Канада	Боровський Володимир	ЗСА
Белендюк Михайло	ЗСА	Брич Микола	Канада
Бердар Константин	ЗСА	Будний Всеволод	ЗСА
Бережницька Оксана		Букшована Стефанія	ЗСА
Беркута д-р Іван	ЗСА	Бучинська Віра	Канада
Бернадин Стефанія	ЗСА	Вавришин Михайло	Канада
Бігун Роман	ЗСА	Василик Корній	ЗСА
Білак о. Степан В.	ЗСА	Василик Микола	ЗСА
Білак Ярослав	Канада	Васькович Григорій	Німеччина
Білевич Олександр	ЗСА	Вашук о. Іван	Канада
Білик д-р Олександр	ЗСА	Велигорська Богданна	Канада
Білик Софія	Канада	Вербенюк Василь	Канада
Білинський Ігнат	ЗСА	Вереш Василь	ЗСА
Білоцерківський Анатоль	Канада	Верига Андрій	Канада
Біловус Анастасія	ЗСА	Верига Василь	Канада
Біловус Йосип	ЗСА	Вертипорох Леоніда	Канада
Біляїв Володимир	ЗСА	Винницька Іроїда	Канада
Більчак Микола	Канада	Винницький Іван	Канада
Блощенко Марія	Аргентина	Вишневський Яким	ЗСА
Бобин Богдан	Німеччина	Вихор проф. Степан	ЗСА
Бобин Святослав	Німеччина	Волянський д-р Олег	ЗСА
Богатирець о. Сильвестер	Вел. Брит.	Вожаківський Симон	

Глинка д-р Ісидор	Канада	Дуда Зенон	Канада
Гнатейко Ольга	ЗСА	Душник Марія	ЗСА
Голинський Осип	ЗСА	Душник д-р Володимир	ЗСА
Головач Амбросій	Канада	Дяченко Лідія	ЗСА
Головачук Павло	Аргентина	Дячук Уляна	ЗСА
Гончаренко Юрій	ЗСА	Єйна Микола	ЗСА
Гординський Адам	ЗСА	Желехівський Богдан	ЗСА
Горlach Софія	Канада	Жуковський д-р Антін	ЗСА
Горобець Іван	Вел. Брит.	Жупник Олександр	Австрія
Городиський д-р Зенон	ЗСА	Заблоцький Юліян	Вел. Брит.
Грабар Дмитро	Аргентина	Заверуха Ольга	Канада
Грабар Ольга	Аргентина	Завітневич проф. Василь	ЗСА
Гошовський Ліонія	ЗСА	Загородний Ярослав	ЗСА
Григорович Кирило	ЗСА	Зараска Євген	Канада
Григорчук Дмитро	ЗСА	Зарицький Мирон	ЗСА
Гринюк Михайло	Вел. Брит.	Захарчук Михайло	Вел. Брит.
Гришков'ян Микола	ЗСА	Зварич Леся	ЗСА
Гришков'ян Стефанія	ЗСА	Зварич Ігор	ЗСА
Гришко Олена	ЗСА	Зварич Роман	ЗСА
Гуглевич Роман	ЗСА	Зінько д-р Марія	Аргентина
Гусак Конрад	ЗСА	Зінько Роман	Аргентина
Гелетканич Лариса	ЗСА	Іваницький д-р Василь	Аргентина
Гелетканич Роман	ЗСА	Іванів Наталія	ЗСА
Гергел Василь	ЗСА	Іванчук Іван	Канада
Глют Окуст	ЗСА	Івасиків Мирослав	Канада
Голяш Степан	ЗСА	Іваськів Левко	Канада
Гудзовський Анатолій	ЗСА	Івашків Євген	ЗСА
Гудзяк д-р Олександр	ЗСА	Ігнат Петро	ЗСА
Данківський Іван	ЗСА	Ілашук Дмитро	
Данилів Юрій	Канада	Кавчак Михайло	ЗСА
Данилюк Роман	ЗСА	Казанівський Богдан	ЗСА
Дацків Оксана	ЗСА	Каленик Олекса	ЗСА
Денисенко Леонід	Австралія	Кальба д-р Ярослав	Канада
Денисенко Юрій	Австралія	Капустинський Володимир	Вел. Брит.
Деркач Іван	ЗСА	Каркоць Михайло	ЗСА
Дяківська Лариса	Вел. Брит.	Карманін Юрій	Канада
Дідович Володимир	Німеччина	Качмар Василь	
Дідюк Василь	Канада	Качор Андрій	Канада
Дмитрів Ілля	Вел. Брит.	Квітковська д-р Марія	ЗСА
Дмитрик Іван	ЗСА	Керницький Тарас	ЗСА
Добрянський о. Роман	Канада	Кий Лариса	ЗСА
Довбуш Микола	Вел. Брит.	Кий Мирон	ЗСА
Долішний Веніамин	Канада	Клиш Алексія	Канада
Долішна Марія	Канада	Кліш Володимир	Канада
Домашевський Микола	ЗСА	Клюфас д-р Роман	ЗСА
Домашовець Володимир	ЗСА	Кобрин Роман	ЗСА
Дорожинська Віра	ЗСА	Кобилецький Роман	ЗСА
Дорожинський Павло	ЗСА	Коваль Богдан	Аргентина
Драган Іван	ЗСА	Коваль Богдан	ЗСА
Дублянський о. Анатолій	Німеччина	Коваль Зенон	Бельгія

Коваль Омелян	Бельгія	Лапичак Віктор	ЗСА
Ковальська Олександра	Канада	Ластовецький Богдан	ЗСА
Ковальський о. Юрій	Канада	Лазаренко Іван	Венесуеля
Ковальчин Михайло	ЗСА	Ленчик Василь	ЗСА
Ковальчук пастор Іван	ЗСА	Леник Володимир	Німеччина
Ковальчук Юрій	Німеччина	Лецков Мерос	Канада
Когуська Наталія	Канада	Лещишин Іван	Канада
Кокодинський Лев	ЗСА	Лещишин Богдан	Канада
Колярчик Йосип	ЗСА	Лико Іван	ЗСА
Колісник Роман	Канада	Липовецький Микола	Канада
Комар о. Микола	Канада	Лончина проф. Богдан	ЗСА
Комаринський д-р Волод.	ЗСА	Луців Євген	ЗСА
Кондра д-р Петро	Канада	Мазур Володимир	ЗСА
Копчинська Юлія	ЗСА	Макар Володимир	Канада
Копчинський Володимир	ЗСА	Макарик Ірина	Канада
Корібанич д-р Михайло	Швайцарія	Максимович Роман	ЗСА
Коропецька Наталія	ЗСА	Малецький д-р Мирослав	Канада
Косановський Ярослав	ЗСА	Маринець Павло	ЗСА
Косик Володимир	Франція	Марійчук пастор Дмитро	ЗСА
Косовська-Давідебі Алла	ЗСА	Маркович Євген	Аргентина
Костира Сергій	Аргентина	Маркович Сузанна	Аргентина
Костюк Андрій	Вел. Брит.	Маркусь Василь	ЗСА
Костюк Шарлота	Вел. Брит.	Марунчак Михайло	
Котляр Юлія	ЗСА	Мастикаш Євген	Канада
Котульська Ольга	Аргентина	Мацьків д-р Володимир	Канада
Котульський Володимир	Аргентина	Мелех о. Петро	ЗСА
Криволап Ольга	ЗСА	Мельник Дементій	ЗСА
Криволап Юрій мол.	ЗСА	Мельник Константин	ЗСА
Кротюк Сергій		Миколенко Петро	ЗСА
Крупа Люба	ЗСА	Микуляк Петро	Канада
Куделя Лев	ЗСА	Михайлів д-р Володимир	ЗСА
Куделя Раїса	ЗСА	Мицик д-р Модест Д.	Канада
Куделя Роман	ЗСА	Мицик Роман	ЗСА
Кудла Ліда	Канада	Мицьо Мирон	ЗСА
Кудлик Теодор	Вел. Брит.	Мірчук д-р Петро	ЗСА
Кузик Дмитро	ЗСА	Млинарський Рой	ЗСА
Кузьмич Валентина	ЗСА	Моравський Михайло	Австралія
Кузьмович Геня	ЗСА	Москаль о. Роберт	ЗСА
Кузьмович Ольга	ЗСА	Моцюк д-р Петро	ЗСА
Кулик Євгенія	ЗСА	Мулик Василь	Франція
Куліш Слава	ЗСА	Мухин Галина	Канада
Куляс д-р Юліан	ЗСА	Мушинський Михайло	ЗСА
Куропась д-р Мирон	ЗСА	Набережний о. Роман	Канада
Куций Василь	Канада	Навроцька Христина	ЗСА
Куціль Роман	ЗСА	Нагірняк Микола	ЗСА
Кушнір д-р Михайло	ЗСА	Назаревич Юлія	ЗСА
Кушпета Єлисавета	Голляндія	Наконечний о. Іван	ЗСА
Кушпета д-р Омелян	Голляндія	Наум Стефанія	ЗСА
Кушпета Йоанна	Канада	Наумчук Прокіп	Канада
Кушпета д-р Микола	Канада	Несенюк Веніамін	ЗСА

Нестеренко Юрій	ЗСА	Пятковський пастор Іван	ЗСА
Нестерчук Марія	ЗСА	Равлюк Іван	Вел. Брит.
Нечипоренко Олександр	ЗСА	Радчук д-р Сергій	Канада
Никончук Ананій	ЗСА	Рак Володимир	ЗСА
Новосад Іван	Канада	Раковський Роман	ЗСА
Новосівський д-р Іван	ЗСА	Ревай Юліян	ЗСА
Оборонів Е. А.	Канада	Ричок д-р Роман	ЗСА
Окіпнюк Володимир	Канада	Роговський Мирослав	ЗСА
Орестен Роман	Бразилія	Роєнко Віктор	Канада
Оріховський Василь	ЗСА	Рожанківська Іванна	ЗСА
Осінчук д-р Роман	ЗСА	Рожко Осип	ЗСА
Остапюк Анастасія	Вел. Брит.	Романишин Олег	Канада
Остапюк Петро	Вел. Брит.	Романків д-р Любомир	ЗСА
Падох д-р Ярослав	ЗСА	Ромах Михайло	Канада
Пазуняк д-р Наталія	ЗСА	Рубель Слава	ЗСА
Палатайко Ярослав	ЗСА	Рудницький-Кедрин Іван	ЗСА
Палидвор д-р Василь	ЗСА	Саварин Ольга	Канада
Панькевич Василь	Вел. Брит.	Саварин Петро	Канада
Панчук Богдан	Канада	Савка Ярослав	ЗСА
Панчук Володимир	Німеччина	Савчак Марія	ЗСА
Пап д-р Михайло	ЗСА	Савчак д-р Володимир	ЗСА
Пасічник Іван	ЗСА	Савчук Михайло	Канада
Пасічник Трохим	Аргентина	Савчук Степан	ЗСА
Паславський Мирослав	Аргентина	Саламаха Ярослава	ЗСА
Паславський Юрій	Аргентина	Самотулка Теофіл	ЗСА
Педенко Віктор	Канада	Самчишин Мирослав	ЗСА
Пелех д-р Юліян	Канада	Свинтух Володимир	ЗСА
Петльована Оріся	Аргентина	Селепина о. Артем	ЗСА
Петренко Галина	ЗСА	Семенко Юрій	Німеччина
Петрина Богдан	ЗСА	Семенюк Богдан	ЗСА
Підлісний М.	Канада	Семотюк Андрій	Канада
Пізнак Михайло	ЗСА	Сендзік д-р Теодосій	ЗСА
Плющ д-р М.	Німеччина	Сеничак Надія	Бельгія
Поліський Адріян	Венесуеля	Сербенюк Михайло	Канада
Поліщук Іларіон	ЗСА	Сергійчук о. Степан	Аргентина
Поліщук Лариса	ЗСА	Сидор Микола	ЗСА
Полтава-Єнсен Леонід	ЗСА	Ситник о. Анатоль	ЗСА
Полянський Іван	ЗСА	Ситник Василь	Канада
Польче Гаррі	ЗСА	Сіверський Олександр	ЗСА
Попіль Едвард	ЗСА	Сірський д-р Василь	Канада
Потапенко Борис	ЗСА	Сілецька Люба	ЗСА
Починок Катерина	Вел. Брит.	Сірота М.	Канада
Прокоп Марвін	Канада	Скіра Іван	ЗСА
Принада Іван	ЗСА	Скорупський Максим	ЗСА
Припхан д-р Роман	Венесуеля	Скочиляс Іван	ЗСА
Процик Володимир	ЗСА	Скрипник митр. Мстислав	ЗСА
Проців Софія	Канада	Смик Михайло	ЗСА
Процюк Олександр	ЗСА	Смолій Іван	ЗСА
Прятка Андрій	ЗСА	Снігурович д-р Михайло	ЗСА
Пятка Марія	ЗСА	Соколик Андрій	ЗСА

Соколишин д-р Олександр	ЗСА	Фурманець Дмитро	ЗСА
Сокольський д-р Остап	Канада	Футала Лев	ЗСА
Солонинка Василь	Канада	Футей д-р Богдан	ЗСА
Солонинка Марія	Канада	Харак Андрій	Канада
Сохан Неоніла	ЗСА	Харкевич д-р Мирослав	ЗСА
Сохан Володимир	ЗСА	Харченко Олександр	Канада
Спольська Марія	Канада	Хименець Марія	ЗСА
Старух Богдан	ЗСА	Хом'як Іван	Венесуела
Стебельська Аріядна	Канада	Хом'як Михайло	Канада
Стебельський Богдан	Канада	Храневич Ю.	ЗСА
Степаненко д-р Микола	ЗСА	Цвик Ольга	Канада
Стойко Володимир	ЗСА	Целевич Уляна	ЗСА
Стойко Роня	ЗСА	Ценко Микола	ЗСА
Стриганик Анна	Вел. Брит.	Цимбалюк Сергій	Австралія
Стриганик Роман	Вел. Брит.	Цурковський д-р Роман	Канада
Суховерський д-р Микола	Канада	Цяпка проф. Михайло	ЗСА
Суховерський Омелян	ЗСА	Чайковська Любомира	Канада
Сущик Теодор	ЗСА	Чаповський д-р Мирослав	ЗСА
Тарнавський Остап	ЗСА	Шарван Василь	ЗСА
Татомир Олександр	ЗСА	Шашкевич Михайло	ЗСА
Твердовська Марія	ЗСА	Шебець Михайло	Канада
Теличко Кость	Канада	Шебунчак д-р Богдан	ЗСА
Тимчишин Іван	Канада	Шевченко Андрій	ЗСА
Тимців пастор Степан	Канада	Шевченко Олексій	ЗСА
Тим'як Сидір	Вел. Брит.	Шегедин д-р Тарас	ЗСА
Тисячний Антін	Вел. Брит.	Шемелюк Нансі	Канада
Томашівська Ольга	ЗСА	Шепарович Степан	ЗСА
Тракало Ярослав	Аргентина	Шепетик Михайло	Канада
Трач д-р Роман	ЗСА	Шкварчук Іван	Канада
Трухлий д-р Василь	ЗСА	Шмігель Мирослав	ЗСА
Труш Осип	ЗСА	Шмондюк митр. Йосиф	ЗСА
Турецький Микола	ЗСА	Шпитко д-р Микола	ЗСА
Тютюнник Стефанія	Аргентина	Шраменко Роман	ЗСА
Утриско Марія	ЗСА	Штендера Євген	Канада
Утриско МIRON	ЗСА	Штогрин д-р Дмитро	ЗСА
Фарина д-р Лев Г.	Канада	Шупер Роман	Німеччина
Фартушний Яків	ЗСА	Шупляк Микола	Європа
Федорак Богдан	ЗСА	Юзик сенатор Павло	Канада
Федоренко Євген	ЗСА	Юрків Борис	Вел. Брит.
Фіголь Микола	Канада	Юрчишин Михайло	Вел. Брит.
Філь Леонід	Канада	Якута Дмитро	Канада
Філь Лілія	Канада	Янів проф. Володимир	Німеччина
Фішер Слиш д-р Марія	ЗСА	Яримович Антін	Канада
Флис д-р Іван О.	ЗСА	Яровенко Вадим	ЗСА
Форостій о. Теодор	ЗСА	Ясельський Антін	Вел. Брит.
Фостун Люба	Вел. Брит.	Ясінський д-р Богдан	ЗСА
Франкен Дада	ЗСА	Ящук Уляна	ЗСА

**Адвокат Юліян Куляс, голова
Ділової Президії III Світового Конгресу Вільних Українців
промовляє до аудиторії. (Архів «Свободи»).**

**Юрій Шимко вітає о. д-ра В. Кушніра, а за яким стоїть
Ярослав Білак, заступник голови Президії Конгресу.**

ПРИВІТИ
КОНГРЕСОВИЙ
ФЕСТИВАЛЬ
УКРАЇНСЬКОЇ ПІСНІ
БЕНКЕТ

Високопреосвященніший Максим Германюк, митрополит Укр. Кат. Церкви в Канаді, відмовляє молитву на бенкеті III Світового Конгресу СКВУ в готелі «Амерікана» в Нью-Йорку в листопаді 1978 року. Від нього праворуч о. д-р Василь Кушнір, почесний президент СКВУ.
 (Архів «Свободи») (Фото: Рома Сохан-Гадзевич).

Микола Плав'юк, новообраний президент СКВУ, вручає грамоту почесного доживотного президента СКВУ о. д-рові Василю Кушніреві на III Конгресі СКВУ в Нью-Йорку.
 (Архів «Свободи») Фото: Рома Сохан-Гадзевич

ПРИВІТИ:

УКРАЇНЬСЬКА АВТОКЕФАЛЬНА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА

Мюнхен, 1-го листопада 1978 р.

Світла Президіє! Світлий Конгресе!

Уважаю за свій архипастирський обов'язок, як Керуючий Архiepіскоп Єпархії Української Автокефальної Православної Церкви в Західній Європі, привітати всіх учасників Третього Світового Конгресу Вільних Українців в імені духовенства і вірних Єпархії.

У Великі Роковини: 60-тиліття проголошення ІУ Універсалу в Києві і 60-тиліття Листопадового Чину відбувається цей Конгрес наче завершення ювілейних святкувань Державності України. Тому будьмо свідомі вагомості цього Конгресу і нашої відповідальності перед історією як учасники його. Бо Україна, як слушно писала Президія Секретаріату СКВУ у своєму Заклику-Зверненні до нас українців у вільному світі, Україна кличе нас не тільки «заговорити вільними устами в ім'я правди» про змагання до волі «нашого народу в Україні», але й до спільної дії, щоб допомогти нашим Нескореним у їх великому змагові за свободу. На цьому спільному шляхові нашого народу до змагу за свободу і гідність людини Світовий Конгрес Вільних Українців своєю одинадцятирічною працею вповні виправдав свою місію як координатор суспільно-громадської праці українських громад у всіх країнах поселення і речник боротьби за волю й державність України. Тому не дивно, що ворог хоче нищити авторитет СКВУ, розповсюджуючи різні пасквилі, як напр. Едуарда Котлярчука: «Конгрес невольних». Також «брежневські» конституції СРСР і УРСР ще більше закарбували поневолені Москвою народи. Ось тому гасла Третього Світового Конгресу Вільних Українців: *В обороні прав України — За деколонізацію СРСР*, під аспектом яких проходять наради Конгресу — це найкраща відсіч ворогові та запорука плідної в *єдності духа* праці Конгресу.

Кличу Вседіюче Боже благословення на делегатів і працю Конгресу. «Благодать Господа Ісуса Христа, любов Бога Отця та спільність Святого Духа нехай буде з усіма вами»...

Архiepіскоп **Орест**

УКРАЇНЬСЬКА АВТОКЕФАЛЬНА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА

До
Хвальної Президії
Третього Конгресу СКВУ
Нью-Йорк.

Хвальна президіє!

Вітаю Третій Конгрес СКВУ в імені Вищого Церковного Правління Української Автокефальної Православної Церкви в

діяспорі і бажаю Вам Божого благословення й успіхів у Вашій праці на добро поневоленого нашого народу на Рідних Землях, як також перебуваючого в різних країнах вільного світу.

З любов'ю у Христі

Новий Ульм, 6.11.1978 р. Протопресвітер **Анатолій Дублянський**
Голова Вищого Церковного Управління УАПЦ

УКРАЇНЬКА ГРЕКО-ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА В КАНАДІ

Світлий Конгресе!

Як Митрополит і Первоієрарх Української Греко-Православної Церкви в Канаді, яка міцно стоїть на сторожі збереження і плекання церковно-релігійних скарбів Української Православної Церкви і культурно-національних скарбів українського народу, вітаю сердечно учасників Конгресу, духовних і світських, та бажаю якнайкращих успіхів у виконанні тих завдань, для яких ми з вами зібрались з усіх вільних країн українського поселення.

УКРАЇНА — В БОРОТЬБІ... І нашим спільним обов'язком є спричинитися до поглиблення свідомости потреби об'єднання всіх творчих сил українського народу в акції визвольних змагань щодо прискорення того моменту, коли Україна стане вільною, коли «...на волі помоляться невольничі діти».

Боже благословення нехай буде на визвольній акції в Україні і поза її межами.

Ще раз сердечно вітаю і плідних благословенних успіхів у праці Конгресу бажаю.

Слава борцям за волю України!

Андрей, Митрополит
Вінніпегу і всієї Канади

Нью-Йорк, 23 листопада 1978 р.

УКРАЇНЬКА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА В АМЕРИЦІ

До Світлої Президії
і всіх учасників 3-го Світового Конгресу
Вільних Українців,
зібраних 23-го листопада 1978 р.
в Амерікана Готелі, м. Нью-Йорк, США.

22.XI.1978 р.

Ваші Ексселенції
Високодостойні пані і панове
дорогі браття і сестри!

У цей святочний день, коли всі святкуємо подякою до Господа Бога за всі блага, які зсилає на народи свої, з'їхались ми з різних країн нашої планети, щоб спільно порадитися над майбутнім нашого народу в прибраних батьківщинах, як і над долею землі Батьків наших — України.

В цей день найсильніше стукають до нашої пам'яті великі і важні події, котрі відбулися перед нами і за нас на рідних землях, особливо коли обходимо їх річницю.

Перша з них це трагедія Крутів, трагічний кінець армії УНР. Героїчна смерть 359 незабутніх воїнів під Базаром, подія ще незнаного в історії штучного голоду, котрим було знищено 7 мільйонів народу, і 2 мільйони розісланих по тюрмах і концентраційних таборах Сибіру та півночі.

Болюча подія з наших днів знеславлення дорогого нам нашого національного імени в вільному світі, як також переслідування нашого народу на рідних землях.

Всі ці незабутні події воскресають у пам'яті нашій і будять і зовуть нас до великого і священного обов'язку твердо стати на своїх позиціях денного життя — боронити правду і розголошувати її між народами світу.

Пам'ятаймо, що тільки з чесними та ідейно творчими народами світу перемажемо і відкриємо двері до державного життя.

Роз'їдемося по країнах і місцях нашого поселення, станьмо щирими приятелями великої правди, боронімо дороге нам наше національне ім'я від знеславлювання — а Благословення Господнє буде з нами — і виповнимо клич нинішнього Конгресу *Щоб усі були одно*.

Нехай Великий і Добрий Господь Бог благословляє вас, ваші роди, вашу працю. На добро всіх вас — і добро землі отців наших!

Єп. Андрей (Кушак)

УКРАЇНСЬКА АВТОКЕФАЛЬНА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА

До Хвальної Президії
Третього Конгресу СКВУ
Нью-Йорк.

Хвальна Президіє, достойні делегати,
вельмишановні пані й панове!

Вітаю Третій Конгрес СКВУ від Генерального Церковного Управління Української Автокефальної Православної Церкви у Великій Британії і бажаю успішних та ділових нарад.

Сьогодні, на нашій Батьківщині, Москва винищує найкращих синів і дочок України лише за те, що вони люблять свою Церкву, свою мову і свою Україну. Ми ж, що, з ласки Божої, живемо у вільному світі, мусимо організовано жити й працювати, щоб скоротити той час терпіння, який наш народ переживає на Батьківщині, допомогти йому, щоб він став паном у своїй хаті.

Хай Господь Милосердний має всіх вас у Своїй опіці й поблагословить вашу працю на Його славу і користь нашому народові!

З любов'ю у Христі

Лондон, 19.11.1978 р.

Протопр. С. Богатирець
Голова ГЦУ і адмін. УАПЦ у Великій Британії

ПРЕЗИДЕНТ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ

Европа, 8-го листопада 1978 року.

До Президії III-го Світового Конгресу
Вільних Українців,
Нью-Йорк, ЗСА.

Високоповажані панове!

Не маючи змоги використати ласкаве запрошення Секретаріату СКВУ, щоб прибути особисто на Конгрес, — я прошу передати всім учасникам III-го Світового Конгресу Вільних Українців палкий і щиро-сердечний привіт від Державного Центру й Уряду Української Народної Республіки в екзилі та від мене особисто.

Невимовно тяжка ситуація, в якій перебуває Український Народ під російсько-советською окупацією, і завдання всебічної розбудови українського життя в діаспорі — накладають на всіх нас, вільних українців, надзвичайно відповідальні обов'язки. Секретаріат СКВУ, по змозі своїх сил, виконував свої обов'язки. Завданням майбутнього є уможливити СКВУ ще більш успішно виконувати ці обов'язки. А це є можливе тільки при підтримці всього організованого українства у вільному світі.

Державний Центр і Уряд Української Народної Республіки в екзилі самим своїм існуванням і діяльністю символізує той незаперечний факт, що Український Народ на Батьківщині не скорився перед накинutoю йому владою російсько-советських окупантів і далі бореться за свої природні національні і людські права і за відновлення своєї незалежної, самостійної і вповні суверенної та народоправної Держави. Ще в 1957 році — у відозві Виконавчого Органу Української Національної Ради — Державний Центр закликав, щоб у році 1958, тобто в сорокліття проголошення суверенності Української Народної Республіки Центральною Радою в Києві, було покликано до життя установу з завданням і, власне, назвою Світового Конгресу Вільних Українців. Добре, що це сталося — якщо не в сорокліття, то в п'ятидесятиліття проголошення 4-го Універсалу Української Центральної Ради. А тепер — в шестидесятиліття проголошення нашої новітньої суверенної державності — нашим невідкличним завданням є не тільки втримати СКВУ як нашу найвищу громадсько-суспільну Централю, але й розбудувати та поживати його працю.

Бажаючи делегатам на III-ій СКВУ успішної і плідної праці, Державний Центр Української Народної Республіки закликає через них українство в діаспорі до всебічної і жертвенної підтримки СКВУ.

Хай Господь Бог Всемогутній допоможе всім нам у нашій тяжкій і відповідальній праці! Слава Україні!

Микола Лівницький, Президент
Української Народної Республіки
в екзилі

ПРОВІД УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ (П.У.Н.)

Президія
ІІІ Світового Конгресу Вільних Українців
Нью-Йорк.

Вест Блумфілд, 22 листопада 1978 р.

Хвальна Президіє!
Шановні Делегатки і Делегати!

Від імени Проводу Українських Націоналістів прошу прийняти побажання багато успіхів у праці ІІІ Конгресу СКВУ. Відбувається він у час великих процесів в Україні, які проходять під прапорами змагу за відновлення суверенності і державності нашого народу. Цей змаг, що його ведуть наші сестри і брати проти російської комуністичної імперії у формі СРСР, є важкий, але не безнадійний. Сила України не лише в тому, що вона змагається за свою правду і свободу, але й у тому, що цей змаг є частиною вселюдського процесу ліквідації колоніальних імперій, останньою з яких залишається московська.

Приспівити перемогу нашого народу ми можемо посиленою дією, яка мусить бути сперта на єдності і концентрації сил цілої нашої спільноти.

На ІІІ Конгрес СКВУ звернені очі поневоленої України і всіх приятелів української справи в багатьох країнах західного світу. У свідомості того — докладайте всіх зусиль, щоб ІІІ Конгрес СКВУ був черговим успішним іспитом нашої громадської і політичної зрілості, щоб він скріпив всеукраїнський фронт боротьби з окупантами і щоб дав він гідну відсіч на всі ворожі провокації, спрямовані на захитання єдності і сили СКВУ.

Так як мої попередники, так і я запевняю всесторонню піддержку Українського Націоналістичного Руху в здорових починах Світового Конгресу Вільних Українців і бажаю йому ще більших успіхів на шляху реалізації його основних завдань.

Слава Україні!

Д-р Денис Квітковський
голова ПУН

ПРИВІТ ДЛЯ ІІІ КОНГРЕСУ

у Нью-Йорку
(на руки Високодостойного
о. д-ра митрата В. Кушніра, Президента)

Не маючи змоги бути присутнім особисто на ІІІ Конгресі СКВУ, від імени Президії Українського Національно-Демократичного Об'єднання посилаю палкий привіт учасникам Конгресу і бажаю їхній праці якнайкращих успіхів.

Хай результати нарад Конгресу будуть плідними для цілей, які СКВУ собі намічас.

За Президію УНДО

Рим, 7 листопада 1978 р.

Д-р Василь Федорончук

БЕЛАРУСКІ КАНГРЭСОВІ КАМІТЭТ АМЭРЫКІ

17 лістапада 1978 году

Трэціму Сусьветнаму Кангрэсу Вольных Украінцаў
на рукі Украінскага Кангрэсавага Камітэту Амэрыкі

Глыбакапаважаныя Дэлегаты Кангрэсу:

Ад імя Беларускага Кангрэсавага Камітэту Амэрыкі вітаю Трэці Сусьветны Кангрэс Вольных Украінцаў і жадаю якнайлепшых посьпехаў у важных працах Кангрэсу для вызваленьня Украіны, паняволенай камуністычнай Савецкай Расеяй.

Нацыянальная вызвольная праца і барацьба Вольных Украінцаў як і Беларусаў, ды іншых народаў паняволеных Савецкай Расеяй, адбываецца ў скамплікаваных і неспрыяльных міжнародных абставінах. Аднак, міжнародная сытуацыя належыць да катэгорыі дынамічных фактараў. Яна можа раптоўна зьмяніцца, клічучы Украінцаў Вольнага Сьвету, Беларусаў і ўсе іншыя паняволеныя народы, да непасрэднага змаганьня супольным фронтам на родных землях. Для перамогі ў гэтай барацьбе патрэбная як найлепшая падрыхтоўка. Трэці Сусьветны Кангрэс Вольных Украінцаў дакумэнтую энэргію і гатоўнасьць Украінцаў Вольнага Сьвету для гэтай надыходзячай барацьбы і перамогі.

Слава Украіне!

Жыве Беларусь!

Іван Косяк, Старшыня

ЦЕНТР НАЦИОНАЛЬНОГО ДВИЖЕНИЯ КРЫМСКИХ ТАТАР

Комитет Борьбы за возвращение Крымских татар на свою родину при Центре Национального движения Крымских татар от всей души приветствует уважаемых делегатов настоящего Конгресса, долженствующего возвысить свой голос в защиту прав человека и самоопределение народов.

Крымские татары хорошо знают и достойно оценивают своих исторических соседей — трудолюбивых и гостеприимных украинцев. Крымские татары и украинцы совместно испытали как гнет и эксплуатацию царского самодержавия, так и нечеловеческую истребительную политику коммунистической диктатуры. Крым и Украина потеряли миллионы безвинных жизней. В тяжкие дни преследуемые Крымские татары находили спасение на Украине, а украинцы пользовались дружбой и гостеприимством в Крыму.

Такое человеколюбие и чутье проявляемое двумя подневольными, но разными как по происхождению, так и по вере народами, сблизило их духовно.

Мы, представители малого Крымско-татарского народа желаем нашему великому соседу — украинскому народу скорого приобретения свободной национальной государственности и плодотворной работы Конгрессу.

Фикрет Юртет, Пред. Национального Центра

БЕНКЕТ ІІІ СКВУ

25 листопада 1978 р.

З нагоди конгресу Організаційний Комітет влаштував для делегатів і гостей конгресовий бенкет у репрезентативній залі готелю «Americana», в якому взяло участь понад 1200 осіб. Бенкет розпочато американським та українським національними гімнами. Молитву провів митрополит Максим Германюк, а бенкет офіційно відкрив голова бенкетового комітету, мгр. Іван Винник, передаючи керування його д-рові Іванові Флисові. За президіальним столом засіло 107 осіб, між ними митрополит Кир Максим, митрополит Кир Йосиф Шмондюк, митрополит Мстислав, митрополит Андрей, владыки та духовенство українських Церков, президент СКВУ Всесв. о митрат д-р Василь Кушнір, міністер Норман Кафік, представник уряду ЗСА Едвард Мезвінський, Надія Світлична, ген. Петро Григоренко, Леонід Плющ, представники світових конгресів Латвії, Литви, Білорусі та Естонії, члени Президії і Секретаріату СКВУ, голова УККА проф. Лев Добрянський, голова КУК д-р Сергій Радчук і представники світових суспільно-громадських, молодечих і студентських та жіночих організацій. В часі бенкету промовляли міністер Н. Кафік, Е. Мезвінський, Надія Світлична і ген. П. Григоренко. Зворушливий був привіт з України, який виголосила Н. Світлична. У мистецькій частині бенкету Наталка Худа-Гусяк, меццо-сопрано, відспівала пісні «Стоїть гора», «Утоптала стежечку» і «Дощик», при фортепіановому супроводі Томи Гринькова; тенор Богдан Чаплинський відспівав «Зелені гори» і «Гей волошки», при супроводі д-ра Ігора Соневицького.

Серед присутніх на залі було багато чужинців - прихильників української справи.

Бенкет закінчено молитвою, яку провів пастор Боровський, і відспіванням «Боже Великий». Опісля, заходами СУСТА відбулась товариська забава для делегатів і молоді.

AN ADDRESS BY THE HONOURABLE NORMAN CAFIK, P.C., M.P. Minister of State for Multiculturalism of Canada

Most Reverend Archbishops and Bishops, Reverend Monsignors, Reverend Fathers, Head Table Guests, Ladies and Gentlemen:

It is indeed a great honour for me to be here tonight before an audience of so many of Ukrainian background from all parts of the world. I have had an opportunity of speaking to many Canadians of Ukrainian background in my own country but never before you in this international context.

Норман Кафік, міністер багатокультурности канадського уряду, промовляє на бенкеті ІІІ Світового Конгресу Вільних Українців 25 листопада 1978 року в НьюЙорку.

Конгресовий бенкет 25 листопада 1978 року в готелі Амерікана в НьюЙорку. Вид на головний стіл почесних гостей.

I'm particularly moved tonight because of my own humble beginnings and background. My father came to Canada from Ukraine at the age of fourteen. He came to Canada into the port Halifax on board of a merchant ship, which he jumped, thereby becoming a Canadian illegally. He had no money; he didn't speak English; and he didn't speak it that well when he died. He fought in two World Wars for Canada. He raised a large family. All of us, with the exception of my older brother, had to leave school quite early because of our humble beginnings. I was 14 years old during the Second World War when I had to leave school because my father and all my older brothers were overseas.

I know that my father who shared your background and mine, if he were alive today, would have been very proud to know that one of his sons had been the guest at this Congress tonight.

I, for one, recognize the tremendous importance of this Third Congress to each and everyone of you. I realize the sensitivity of the nature of the discussions that you have had and the delicate issues that you, I, and indeed the free world, are confronted with. The first issue that I would like to address myself to this evening is the question "Why this Third World Congress of Free Ukrainians?" First of all the words "Free Ukrainians" are a very important concept and are very operative words in the name of your organization. Your very existence acts in a very real way as a mirror to the Soviet Union in which they will see themselves and realize that indeed we know that we are the only free Ukrainians in the world. (Applause).

This Congress is surely committed to a common objective arising from an obligation that we all feel deeply within us; to work in every way that we can to provide freedom for all the oppressed peoples everywhere in the world, including our former homeland.

Secondly, as Ukrainians, it is also self-evident that we have a second objective we feel almost in a messianic way: to protect our language, our culture, our values which arise from the very essence of our being and our Ukrainian background. These are threatened with extinction in the world unless we act positively to preserve them.

Thirdly, we have an obligation to focus not only our own attention but also the attention of the world at-large, particularly the free world, to the real dimensions of oppression in eastern Europe and in the Soviet Union. We have an obligation to do that day and night so that those who are of different backgrounds will realize the true dimensions of our human tragedy. We must ourselves develop strategies and policies, on an international level, which will help mobilize the activity of Ukrainian organizations in all parts of the free world to help achieve those central objectives. I myself, as a Minister of the Government of Canada four-squarely on behalf of my government, and on the full behalf of Canadian people, say that I have no hesitancy whatsoever in identifying myself with the objectives that I have outlined and that we share.

There is no doubt of the importance of the World Congress of Free Ukrainians continuing to be a unified organization. It goes without saying that any community group, even within a country, never mind on the international level can, if it is not careful, focus its attention on

unimportant things that may divide us while ignoring the important and fundamental things that we all hold in common. I say to all of you we have an obligation, if we are serious about our work, to ensure that we in fact do work together in a unified way towards an important objective.

Travelling to New York the thought crossed my mind "Why was I invited and given this great honour". Perhaps I'll never know the real reason but I did think of three possibilities. The first was that I happen to be a member of a Government who is also of Ukrainian background; and I happen to be, I guess, the only one in the free world that fits that category.

The second reason is the very special responsibility which I hold in that Government as the Minister of Multiculturalism. As that Minister I have the responsibility of guaranteeing that all Canadians have the right to preserve their cultural background in the Canadian context and to share it with other Canadians. Your common desire to retain your culture in the world is a part of my domestic responsibility. (Applause).

The third reason that I have been invited is because of my involvement in the area of human rights. Even though I am not the Minister of External Affairs and do not have the prime responsibility for foreign policy in the Government of Canada, in my own definition, I am properly and rightly concerned with human rights. The basis for my actions rests with my Multiculturalism portfolio which I view as being the Minister of both domestic and international human rights. (Applause).

It is for that reason that I speak out on this issue, and it is probably for that same reason that I became what I believe is commonly known as public enemy number one in the Soviet Union. I don't mind. I had wondered if I ever did anything right, but when I found out that they were so much opposed to what I did, I thought I had to be doing something the right way.

My remarks tonight are divided into four categories: first of all, my role as the Minister of Domestic Human Rights; secondly, a new and important thrust in international affairs for peace in the world — the international policy of cultural freedom; thirdly, the cause of human rights on the international level; and finally a subject area I'll tell you about later.

First in terms of domestic human rights, let me take a moment, particularly because there are many who do not yet know, to describe our policy of multiculturalism. Multiculturalism is not only important in Canada, but it is also an essential policy for every freedom-loving nation in the world. The policy essentially is this: we believe in a free society. We are all aware of the right of freedom of association. We all know the right of choosing our own governments. We all know the right of freedom of speech, freedom of the press and of all those other freedoms which are so important to us all. In Canada, we have defined freedom in a broader and deeper way. We are pushing back the dimensions of human freedom by saying that we are also culturally free. No one has the obligation to conform to same cultural mould imposed by the state, or imposed by some majority community in any society that calls itself

free. People must be free to retain their own values, cultures, languages and to pass them on to their children. They also have an obligation to share them in an integrated society with all the rest of the people in that community.

Canada is the only country in the world that has adopted such a formal policy. I have spoken on this subject in various nations, encouraging them to follow this same example because I believe that this policy is the greatest export opportunity that Canada has in the world.

The world needs such a policy because unless human beings begin to respect one another and each other's values then we shall never have peace in the world in spite of all the instruments to do so.

The second aspect is that everyone in a free society, regardless of their background, ought to have a free and equal opportunity to participate into the full life of that nation. We believe in Canada that every Canadian has an obligation to provide equal respect to every other Canadian, regardless of their colour, creed or ethnicity. We believe in an integrated society where we work together, but have no obligation to be assimilated. Our country will be better off with that kind of human understanding. Indeed the world will be better off with it as well. (Applause).

The Government of Canada does not only speak about multiculturalism, we try through pragmatic policies to provide incentives to our communities so that they can live in a country where the principles are practiced and believed by all of our citizens. So we have a whole host of multicultural programs to help achieve that.

The second dimension that I wanted to talk about very briefly is multiculturalism as a new international initiative for peace. There is one lesson that is clear in history: the greatest cause of conflict in the world, from the beginning of time, has been the tendency of one cultural group to try to dominate and destroy another cultural group. Cultural Superiority has caused more war, more death, more bloodshed and more violation of human rights than any other single concept. There is a need for all of us to have respect for each other's cultures and backgrounds. In the international arena, within the United Nations and in the various individual nations of the world, we must preach that message. The only true basis for peace is equality for all peoples; it is, all people respecting one another in the human dimension.

In discussing the international aspects of human rights, it is important for me to refer to another point I was reminded of today. I have learned this lesson a hundred times and I learned it again today in a meeting that was held in a suite in this hotel with those three very greatly honoured dissidents from Ukraine. We talked about their concerns, and I also explained to them what the Government of Canada was doing. It became abundantly clear to me that there is a great need for us to work together in this area. In order to do so, we need a common premise of patience, goodwill and understanding. I know how deeply you feel on the human rights issues and on the question of freedom in Ukraine. I not only understand and sympathize with your concerns, I

agree with them. If you understand that, then perhaps when I move in one direction and you want to move in another direction you will realize that we are both trying to achieve the same results albeit in slightly different ways. We have to have confidence in one another.

We need also to have some understanding of the instruments that are available to achieve these objectives. Quite evidently if one wants to create a greater degree of human freedom in the world we must use those international instruments, which exist although many of them may be imperfect. We must use the United Nations, International Covenants, the Helsinki Final Act, the Charter of Human Rights, the Follow-Up Conferences and international trade agreements in order to secure more human rights in the world. We must use the exchange agreements between nations, the world public opinion itself which is very important, personal interventions and international organizations such as your own. All of us must learn that each element is essential and that to follow only one course is not the way to maximize our impact. I have a role to play, just as you must do your work. We must encourage and support one another if we are going to achieve results in this very difficult area of human rights.

Let's talk for a moment about one international instrument — the Helsinki Final Act. The act has been viewed in two ways: one as an absolute cop-out on the part of the Western world toward Eastern Europe. Some people think that the West legitimized or even gave a morale sanction to the existing boundaries of Eastern Europe. These people are frustrated and believe this to be almost a criminal act. Now that's one view. Unfortunately, it is not based on the facts but it is a view.

It is important to realize that in the Helsinki Final Act the Western Nations did not agree that the boundaries of Eastern Europe will never change. They agreed only that force will not be used to change them. That's different. In today's modern world no one should expect anybody to use force to change those boundaries. There is a much more significant aspect to the Accord. It is the third basket of the Helsinki Final Act which has provisions which deal with human rights; specifically the free movement of people, free exchange of information, family reunification and domestic human rights in the signatory countries. In terms of words, the Act is a great success; in terms of the practice, an abysmal failure. Obviously there was a trade-off. The Government of Canada, I'm proud to say, was the key hold out in Helsinki. We refused to sign the document without the third basket provisions for human rights. (Applause).

Was the signing of the Act a success? Was it a failure? Who won? Who lost? Right after the signing of that document, the Soviet Union and the Eastern European countries not only thought they won, they were absolutely convinced of it. They made public, within their own countries, the contents of that agreement. What happened? It unleashed within the Soviet Union and other parts of Eastern Europe those monitoring groups which were latent. They came out into the open. The Final Act has caused more difficulty, more embarrassment

internationally to the Soviet Union than any other international instrument since the end of the Second World War. That is a fact.

What was a plus for the Western free world, was that for the first time, it allowed free governments to inject themselves into the domestic affairs of other nations. Since the Soviet Union signed this accord, we now have a right to speak up on behalf of those individuals in that part of the world who are too oppressed to speak for themselves.

The Belgrade Conference, the first follow-up conference, is considered by many to be a total failure, especially on the basis of the final consensus document. This document did not deal with the issue of human rights in any substantial way. In that respect, they are right. It is a failure from that standpoint but it is not a total failure. There is room for optimism because the Soviet Union was very severely embarrassed by the events in Belgrade imposed upon them by many free nations, especially the United States, Canada, Great Britain, France and others who dealt with the human rights issues every day of the week. Between now and the second follow-up conference which will take place in Madrid, there is reason to hope for some degree of accommodation and change. No one can guarantee that, for we do not form the government of the Soviet Union. All that the signatories can do best is to speak out strongly and without any hesitancy so that our silence cannot be construed as some kind of tacit support for that kind of inhuman activity.

Human rights is a very important and fundamental issue for all of us and I can assure you that at least one free government in the world, the Government of Canada, will continue to speak strongly on behalf of the oppressed peoples. We will speak out clearly on behalf of human rights anywhere and everywhere in the world. You can be assured that we will not sit back silent. I have not been silent in over a year and I certainly will not be in the future. (Applause).

My final point this evening is that the forces of freedom buried in the hearts and in the souls of all human beings are stronger than the forces of tyranny. The desire for freedom is unquenchable in the hearts of people. I don't believe that history is on the side of those who would oppress others. As history unfolds, we will find that the tyrannies which exist for a short life today will disappear in the future. Man and his spirit are too strong for those who govern their countries in fear of allowing their own people the human freedoms that are basic and fundamental to the human being.

In conclusion, I will do what I can on your behalf and on behalf of freedom loving people everywhere. It has been a great honour for me to be here with you and to wish, for all of you, God's blessing so that your spirit and your strength will continue. Your example and your dedication to freedom is very important in the troubled days that we have today.

Thank you very much. (Applause, standing ovation).

ФЕСТИВАЛЬ УКРАЇНСЬКОЇ ПІСНІ В КАРНЕГІ ГОЛ

четвер 23 листопада, 6:30 веч.

ПРОГРАМА

I. Мішаний хор «Думка» (Нью-Йорк) під диригентурою Семена Комірного:

«За Тебе, Україно» — музика Ст. Людкевича, слова Василя Щурата.

«На Русалчин великдень», музика М. Леонтовича; солісти Олена Зам'ята і Василь Тершаковець.

«Україна» — слова Т. Шевченка, музика Г. Давидовського. Солісти: Андрій Добрянський і Олена Зам'ята.

II. Чоловічий хор «Гомін» з Англії; диригент: Ярослав Бабуняк, при фортепіані Вільям Ітон Джонс,

«Пісня», музика А. Гнатишина, слова Гр. Чупринки.

«Вечір» — музика Ізидора Воробкевича, слова Данила Млаки.

«Прометей» — музика К. Стеценка, слова Д. Коваленка.

«Викопав я криниченьку» — народня пісня — аранж. Ол. Кошиць.

«Гей, браття опришки» — музика Євг. Козака, слова Миколи Устияновича.

«Про скупого кума» — аранж. А. Гнатишина.

«Ой сів кіс на покіс» — аранж. А. Гнатишина; солісти: І. Туєшин, Я. Сиваник.

Перерва

Павло Плішка, бас:

«Гетьмани» — музика М. Лисенка, слова Т. Шевченка.

«Ой, Дніпре мій, Дніпре» — музика М. Лисенка, слова Т. Шевченка.

«Безмежнеє поле...» — музика М. Лисенка, слова Ів. Франка.

«Мадаміна», арія з опери «Дон Джованні» — музика В. А. Моцарта.

Дівочий хор «Веснівка» з Торонта, Канада, під диригентурою Галини Квітки Зорич-Кондрацької; при фортепіані Лариса Кушменко.

«Україно моя» — музика Лариси Кушменко; слова Миколи Латишка.

«Ой гори, ой світи» — з опери Миколи Леонтовича «На Русалчин великдень».

«До пісні» — музика Миколи Фоменка, слова Василя Софронова-Левицького.

«Веснянки» - чотири весільні пісні:

«Веснянки шум» — аранж. Авдієвського,

«Ягілочка» — аранж. Філярета Колесси,

«Хоровід» — аранж. О. Павлюка,

«Гагілка» — аранж. Ст. Людкевича.

«Жито, мати, жито» — аранж. Григорія Верьовки.

«До сонця» — музика Анатолія Кос-Анатольського.

Усі хори разом; диригує Ярослав Бабуняк, солістка Марта Кокольська-Мусійчук, при фортепіані Геня Палій:

«Владико неба і землі» — молитва з опери «Запорожець за Дунаєм» Гулака-Артемовського.

Іван Базарко

ПІСНЕ, ВЕЛИЧНА РІДНА ПІСНЕ

Промова на відкритті Фестивалю української пісні в часі III Світового Конгресу Вільних Українців

Високопреподобні Отці!
Вельмишановні Пані й Панове!

Від імени Підготовчого Комітету III Світового Конгресу Вільних Українців вітаємо вас на цьому «Фестивалю української пісні».

Пісне! Велична, рідна пісне!
В тобі є все — і древня наша слава,
Володимира хист і мудрість Ярослава,
І наших прабатьків ворогування злісне,
І Богдана розвага
І Богуна відвага.

Незмірною любов'ю до рідної — засіяної зерном і кров'ю — землі виросла українська пісня.

Народжувалася вона віками там, де жив, страждав і боровся український народ.

Крізь віки відчуваємо в нашій пісні кипучу пристрасть наших предків, їх любов, їх радість і горе.

Українська пісня перейшла географічні кордони і стала цінним культурним надбанням багатьох народів світу.

Український народ співучий і вклав у свою пісню всю свою душу й усе своє скривавлене серце.

І тому ми, організатори цього нашого вже III Світового Конгресу Вільних Українців, вирішили звеличити наш Конгрес і всіх Достойних гостей якраз «Фестивалем української пісні». Ми щасливі, що до участі в ньому зголосилися мистецькі ансамблі з різних країн українського поселення. Ми вітаємо хор «Гомін» з Англії, хор «Веснівку» з Канади і наш нью-йоркський хор «Думка». Ми вітаємо солістів і виконавців у нашій програмі, Павла Плішку та його акомпаньатора Тому Гринькова, Марту Кокільську, Андрія Добрянського і Володимира Луцева. Всі ви піснею підкреслюєте найпершу ціль нашого Світового Конгресу: доказати тісний духовий зв'язок з Україною, з усім українським народом. Бо що ж тісніше всіх нас лучить та об'єднує, як не наша рідна, чарівна українська пісня.

Хай же вона — ця наша рідна пісня — занесе через океани й гори наш привіт українському народові і хай ген у рідних просторах несуться слова з «Оди до пісні» барда українського стрілецтва Романа Купчинського:

Пісне, велична рідна пісне!
Розправ свої високолетні крила
В великий день!
Без тебе серце в грудях трісне,
З тобою викрешемо з серця як з кресила
Святий огонь,
І підемо через побіду в полі,
Омиті з крові й ран,
Назустріч волі! (Оплески).

СЛОВО НА ВІДКРИТТІ КОНЦЕРТУ ІІІ КОНГРЕСУ СКВУ

Культура є найглибшим і найкращим виявом духового життя одиниці і народу. Одиниці і народи духово вмирають, коли перестають творити і споживати духові вартості, або коли втрачають самобутність власної культури і починають імітувати чужі.

Український народ — один з найстарших в Європі — виплекав високу самобутню культуру в найкращих її формах вияву ще в доісторичну добу, в добу Київської Русі, Козацької держави і в час великого відродження нації в наші часи.

Сила української культури була постійним джерелом відродження народу в найважчих його історичних періодах існування. У скарбах культури лежать традиції минулого народу і місія його життя в майбутньому.

Дальше існування українського народу залежить від плекання української культури в найкращих формах її виявів, зберігання традицій і розвитку нових висловів у всіх ділянках мистецтва, а в першу чергу мови в Україні та в країнах української діаспори.

Треба звернути увагу на боротьбу за культурні цінності народу, що є рішальною не лише в змаганнях за визволення і державну самостійність народу, але й за його дальше існування на рідних землях України і на поселеннях української діаспори.

Український народ під цю пору поневолений. Колоніальна форма держави — УССР є апаратом не лише економічного визиску і біологічного геноциду українського народу, але й рівночасно адміністративною силою переселювання українців на московські землі та інші колонії Москви.

Московсько-більшовицька окупація різниться від інших колоніальних імперіялізмів тим, що вона не обмежується до політичних і економічних форм визиску народів, але вникає в їх духово-культурне життя, щоб зламати не лише фізичний, але й духовий їх опір, що обосновується на історичних традиціях народів, їх культурі і світогляді.

На відтинку культури проходить найважливіша боротьба за підметність і самобутність українського народу. Нескорені діячі української культури стоять у перших лавах оборонців прав народу та людини, не зважаючи на жорстокі кари у формі тюрем і концентраційних таборів.

Українська спільнота в діаспорі є під великим тиском асиміляції та інфільтрації чужих шкідливих ідей, як продукт культур оточення, в яких вона живе.

Московська влада в Україні знищила вільну творчість адміністративними засобами професійних спілок і методів соціалістичного реалізму.

Під маскою «інтернаціоналізму», «дружби братніх культур» в Україні проводять політику «зближення народів», «злиття націй», а останньо творення «одного советського народу» з «єдиною советською

культурою», спертою на московській мові та на зразках московської культури в науці, літературі, музиці, образотворчих мистецтвах, а навіть у народному мистецтві, в обрядах, звичаях, у фолклорі.

Закликаємо діячів української культури в країнах вільного світу вивчати процеси розвитку української культури, що зведена в Україні до засобів «самвидаву», популяризувати її і доповнювати її порожні місця такими творами, що продовжували б ріст української культури в колі вільних народів.

Закликаємо діячів української культури втримати самобутність української культури і розбудовувати культурні цінності власної спільноти, щоб видержувати і спиняти асиміляційний тиск чужого культурного оточення, якому піддаються ті, що не є приготовані залишитися собою.

Закликаємо діячів української культури обороняти українську спільноту у вільному світі від «допомоги», яку в ділянці культури пропонує еміграції СССР, а зокрема УССР, у формі т.зв. «культурного обміну», тому що це є поширювання в культурній політиці Москви ідеї «злиття націй», тому що «культурним обміном» керує КГБ, тому що «обмін» є односторонньою інфільтрацією «совєтської культури» серед українців у діаспорі, тому що він є засобом обнижування національної солідарності і прокладає агентурі шлях у самостійницький табір українців у світі та його розкладає.

Закликаємо працівників української культури поглиблювати вивчення українознавчих наук, які ведуть до самопізнання нас самих як народу. Ніхто не може нас одурити, приспати чи збудити зі сну неприготованими, коли знатимемо свій народ, його минуле, його культуру, його призначення. Бо хто знає свій народ, той його любить, а тому хто знає свою націю і любить її, той переможе асиміляційні вітри і московізаційні бурі.

Стоїмо на становищі повної автономної праці українських культурних організацій, що зберігають статутіві основи СКВУ, їх повної свободи творчих виявів, яка забезпечує творчість стилів у всіх ділянках культури.

Рада для Справ Культури при Секретаріаті Світового Конгресу Вільних Українців покликана координувати й інспірувати розвиток усіх діючих культурних установ і організацій у вільному світі в тих ділянках, у яких вони існують, та ініціювати там, де їх треба творити, щоб оживити творчу культурну працю індивідуальну і групову української спільноти.

Від імени Ради для Справ Культури при СКВУ вітаю учасників і гостей цього концерту, присвяченого III-му Конгресові Світового Конгресу Вільних Українців, і відкриваю його програму.

Ген. Петро Григоренко, визначний український дисидент і представник Української Гельсінкської Групи закордоном, якому советський уряд відмовив права повернутись в Україну, промовляє на бенкеті III Світового Конгресу Вільних Українців. (Архів «Свободи»).

Надя Світлична, дисидентка з України і в'язень советських тюрем вітає III Світовий Конгрес від поневоленої, але нескореної України. (Архів «Свободи») (Фото: Рома Сохан-Гадзевич).

ДЕМОНСТРАЦІЯ БІЛЯ АМБАСАДИ ССРСР

на закінчення III. Світового Конгресу Вільних Українців

26 листопада 1978 р. в год. 2:00 пополудні.

На закінчення III Конгресу СКВУ відбулась величава маніфестація в обороні Прав України і поневолених Москвою народів — за деколонізацію ССРСР. У маніфестаційній частині взяли участь коло 5,000 осіб, з близьких міст біля Нью-Йорку та члени Секретаріату СКВУ і делегати Конгресу.

Маніфестаційний похід зформувався біля готелю «Амерікана» і пройшов вулицями Нью-Йорку до будинку місії ССРСР при ООН. На чолі проходу майорів великий напис «Українці», за ним представники організацій несли національні й організаційні прапори, далі організованими лавами йшли духовенство, молодечі організації, ветерани, жіночі організації, члени Секретаріату СКВУ та численні громадяни. Маршалами походу були два новообрані президенти СКВУ, Микола Плав'юк і Іван Базарко.

Маніфестацію відкрив голова нью-йоркських організацій Відділу УККА, інж. Є. Івашків, а ведення програми спочивало в руках адвоката Аскольда Лозинського. Панна Оля Гірняк відспівала американський і український національні гимни. А. Лозинський привітав усіх учасників маніфестації, а головню представників чотирьох інших Світових Конгресів, які спільно працюють у справі деколонізації ССРСР. Після короткого слова Миколи Плав'юка привітання від мейора Нью-Йорку Едварда Кача виголосив його перший секретар, Герб Рікман, якого представив адв. Юрій Волинець.

До зібраних біля советської місії учасників демонстрації промовляли представники Латвії, Литви, Білорусі та Естонії, голова комітету для відзначення 45-річчя голоду в Україні пані С. Букшована, Сімас Кудірка і колишні українські політв'язні Надія Світлична й Леонід Плющ. Їхні виступи перекладав на англійську мову мгр. Ю. Нестерчук, керівник бюро УККА у Вашингтоні. Багатотисячна публіка з великим одушевленням вітала виступ Н. Світличної. На закінчення учасники почали скандувати різні кличі в обороні України.

Під час демонстрації учасники співали патріотичні пісні та спалили советський прапор.

Під кінець маніфестації представники п'ятих Світових Конгресів поневолених Москвою народів намагались передати резолюцію у справі деколонізації до советської місії, одначе безуспішно. Документ представники вирішили вислати порученою поштою. Маніфестацію закінчено відспіванням українського національного гимну.

* * *

Хід маніфестації знято на фільмову стрічку. Присутніх було багато кореспондентів. Згадка про маніфестацію появилась у «Нью-Йорк Таймс» з понеділка, 27 листопада, про що містимо на іншому місці.

Америка, ч. 123, 28. XI. 1978.

Massive Decolonization Rally-Protest Near the Soviet Mission to the U.N. in New York.

On Sunday, November 26, 1978, as a concluding phase of the Third WCFU Congress, a mass rally-protest was held against the oppression of the non-Russian nations in the USSR and for the decolonization of the Soviet Russian empire, the last remaining empire in the world today. The manifestation was sponsored by the United Ukrainian American Organizations of Greater New York, a branch of the Ukrainian Congress Committee of America.

Despite bitter cold weather some 5,000 people took part in the march from the Americana Hotel to East 67th Street. A brief program was held on West 52nd Street between Seventh Avenue and the Avenue of the Americas, where Eugene Ivashkiv, president of the New York UCCA Branch, convened the manifestation. Dr. Askold Lozynskyj, vice president of the United Organizations, conducted the brief program, which included speeches by Mykola Plawiuk, newly-elected president of the WCFU, Dr. George Wolynets and Herbert Rickman, personal representative of Major Edward Koch of New York.

Four former political prisoners in the USSR took part in the demonstration, namely, General Petro Grigorenko, Leonid Plyushch, Nadia Svitlychna and a former Lithuanian sea man Simas Kudirka, who unsuccessfully attempted to jump a Soviet ship in U.S. territorial waters only to be returned by U.S. officials to Soviet jailers in 1970.

Representing other ethnic organizations were Dr. Vitaut Kipel of the Byelorussian community, Janis Rickstins of the Latvian group, Paul Saar of the Estonian community, and members of the Lithuanian group.

Speaking at the 67th Street program were Gen. Petro Hryhorenko (Grigorenko), Leonid Plyushch, Nadia Svitlychna, and Mrs. Stephania Bukshowana. Following the address, the representatives of the five world congresses — Ukrainian, Byelorussian, Lithuanian, Latvian and Estonian — as well as Borys Potapenko, director of the WCFU Information Bureau in New York, and Mr. Ivashkiv, received permission to go to the Soviet Mission for the purpose of presenting it with the WCFU memorandum on the decolonization of the Soviet Union. As was expected, the Soviet Mission, through a New York policeman, sent a word that it did not want to meet with the protesters.

The demonstration was nearing its end on 67th Street when police took down the barriers and charged into a group of youths who were singing the Ukrainian national anthem. With one detachment of policemen forcing the crowd west along 67th Street toward Park Avenue, another group, including mounted police, advanced east from Park Avenue, leaving the protesters with little room to move. During the melee several eggs and firecrackers were hurled at the Soviet Mission building, and some at the police. Police Captain Matt Coyle said that the crowd was unruly and the thrown eggs and the firecrackers endangered the safety of the mounted police.

Among the arrested were Myroslav Shmigel, head of the national executive board of the Ukrainian American Youth Association (SUMA),

and Bohdan Leskiw of Philadelphia. Also arrested was Andrij Hajdamacha, a Belgian national of Ukrainian descent. All were released shortly, but a formal protest was filed with the city government and the police department, accusing the police of "excessive and undue police actions" against Ukrainian demonstrators.

Ukrainian Quarterly, No. 2, 1979.

UKRAINIAN-AMERICANS RALLY NEAR SOVIET U.N. MISSION

By E. J. Dionne Jr.

With national banners and protest signs aloft, 2,000 shouting and singing Ukrainian-Americans and their supporters staged a protest yesterday near the Soviet Mission on East 67th Street to demand the "decolonization of the Soviet Russian Empire."

During the demonstration, three persons were arrested and three injured, including one of those arrested and a policeman. The police said some teen-agers in the crowd had bombarded officers with stones, eggs and firecrackers, setting off a scuffle.

The police, who had warned local merchants that the crowd might swell to between 5,000 and 8,000, appeared to be nearly as dense in the area as the demonstrators themselves.

The protest, organized to coincide with the third congress of the World Congress of Free Ukrainians, was supported by Lithuanian, Latvian, Estonian and Byelorussian nationalist groups.

The groups are petitioning the United Nations for the "decolonization" of their various states, which are considered by the Soviet Union as separate constituent republics, but which Borys Potapenko, the director of the World Congress of Free Ukrainians Council on Human Rights, charged were "captive nations."

The demonstrators, some in traditional Ukrainian dress and many holding aloft protest signs or pictures of jailed Soviet dissidents, began their march on a clear but biting cold day at 52nd Street and the Avenue of the Americas and headed east across 57th Street toward the mission house.

The distance between them and the mission embassy angered some of the demonstrators, who at one point began chanting: "What do we want? The Russian Mission!"

(The New York Times)

**WORLD CONGRESS
OF
FREE UKRAINIANS**

is sponsoring a

GREAT ALL-UKRAINIAN MANIFESTATION

**in defense of Ukraine
and
the decolonization of the USSR**
Sunday, November 26, 1978 in New York, New York

PROGRAM: Assembly at 12:30 P.M. at 53rd Street between 7th and 8th Avenues; march along Fifth Avenue to the Soviet Mission; political rally.

Many American political leaders, as well as prominent Ukrainian dissidents have been invited to attend the manifestation.

We call on all Ukrainians, in particular youths, in the free world to take an active part in the manifestation in order to prove that the fate of Ukraine is close to our hearts.

**UNITED UKRAINIAN AMERICAN ORGANIZATIONS
OF NEW YORK
HOST OF MANIFESTATION**

.....
In connection with the Third World Congress of Free Ukrainians the following events will take place:

- a) **GREAT CONGRESSIONAL CONCERT** at Carnegie Hall, Thursday, November 23, 1978, at 6:30 P.M.;
- b) **CONGRESSIONAL BANQUET** at Americana Hotel, Saturday, November 25, 1978, at 7:30 P.M.

**СВІТОВИЙ КОНГРЕС
ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ**

**З НАГОДИ ТРЕТЬОГО КОНГРЕСУ
влаштовує**

ВЕЛИКУ ВСЕУКРАЇНСЬКУ МАНІФЕСТАЦІЮ

в обороні прав України

i

деколонізації СРСР

в неділю, 26-го листопада 1978 року, Нью Йорк, Н. Й.

ЗБІРКА в годині 12:30 по полудні біля готелю Амерікана на 53-ій вул., між 7-8 Ave.

**В ПРОГРАМІ — похід по 5-ій Авеню до совєтської місії; В КОРОТКІЙ ПОЛІТИЧ-
НІЙ ЧАСТИНІ виступлять визначні українські дисиденти і американські політичні
діячі.**

*Закликаємо все Українське Патріотичне Громадянство, а зо-
крема Молодь, всього Вільного Світу масово взяти участь у
Маніфестації, доказуючи тим, що доля наших Сестер і Братів в
Україні є нам близька і дорога.*

**КОМІТЕТ ОБ'ЄДНАНИХ УКРАЇНСЬКО-
АМЕРИКАНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ВЕЛИКОГО НЬЮ ЙОРКУ
ГОСПОДАР МАНІФЕСТАЦІЇ**

З нагоди Третього Світового Конгресу відбудуться:

- а) ВЕЛИКИЙ КОНГРЕСОВИЙ КОНЦЕРТ в Карнегі Гол, четвер, 23-го листопада
1978 р., год. 6:30 веч.;**
- б) КОНГРЕСОВИЙ БЕНКЕТ в готелю Амерікана, субота, 25-го листопада 1978 р.,
год. 7:30 веч.**

Сенатор Павло Юзик, голова Комісії Оборони Прав Людини, промовляє на III Світовому Конгресі Вільних Українців.
 (Архів «Свободи»). (Фото: Рома Сохан-Гадзевич).

Д-р Сергій Радчук, голова Комітету Українців Канади, вітає III Світовий Конгрес Вільних Українців.
 (Архів «Свободи»). (Фото: Рома Сохан-Гадзевич).

ЗВІТИ
РАД І КОМІСІЙ
СКВУ

**Бенкет III Конгресу СКВУ в Нью-Йорку 25 листопада 1978 року починається молитвою.
В ньому взяло участь 1200 гостей.**

(Архів «Свободи»).

СВІТОВА КООРДИНАЦІЙНА ВИХОВНО-ОСВІТНА РАДА

Шкільний Сектор
Інформ. реферат

Колюмбус, 17 червня 1978.

До
Президії Секретаріату СКВУ
Торонто — Канада.

Справа: звіт з діяльності.

Шановні Пані й Панове!

Відповідаю на Ваші листи (від 8-го і 13-го березня ц.р.) — про приготування звіту діяльності за р.р. 1974-78 та відносно скликання і відбуття сесії нашої Ради напередодні відкриття III Конгресу СКВУ (Нью-Йорк, США, 23-26 листопада 1978 р.).

Долучена копія листа до о. прот. Т. Міненка вияснить Вам стан і ситуацію, які заіснували в нашій Раді. Коротко: на нашого листа, інж. Д. Березовського і могого, від 31 березня ц.р. до о. Т. Міненка, тепер голови управи СКВОР-и, ми до сьогодні не одержали жадної відповіді.

1. Щоб хоч частково виконати наші зобов'язання перед III Конгресом, я висилаю Вам звіт з діяльності шкільного сектора СКВОР-и з ближчими даними роботи його інформаційного реферату. Думаю, що також інші члени управи, а зокрема о. Т. Міненко, передадуть Вам свої звіти. Про роботу інших секторів СКВОР-и я не маю жадних інформацій.

2. Безперечно наша Рада мусить відбутися свою сесію перед початком III Конгресу! Крім цього, є кончею провести хоч одне спільне засідання управи СКВОР-и, щоб у цьому засіданні-нараді могли брати участь усі члени управи СКВОР-и, а зокрема голови Шкільних Центрів Австралії, Аргентини, Британії і Зах. Німеччини!

Пропоную і прошу, щоб Ви могли зарезервувати нам залу на засідання управи СКВОР-и вже в середу 22 листопада, в пополудневих і вечірних годинах. І прошу зайняти там залу на відбуття Сесії СКВОР-и на четвер 23 листопада, о год. 7,30 ранку до 1-шої по пол. В обох випадках було б побажаним і практичним, щоб ті залі містилися також в готелі «Амерікана» в Нью-Йорку. Я маю на думці наради в справі шкільного сектора і не хочу їх сполучувати з нарадами інших секторів. Гадаю, що мої пропозиції будуть прийняті всіма нашими «рідношкільниками».

Можливо, мій звіт не є зовсім «формальним», але, на мою думку, в сучасній ситуації «допускальним»... Я пов'язав мій звіт інформ. реферату з деякими іншими шкільного сектора, з тої простої причини, що у всіх тих акціях я брав участь, безпосередню чи посередню. Я дозволив собі додати 14 залучників, не щоб влегшити собі роботу, а через документацію, яку ті матеріали дають. Я зовсім не згадував про наші фінансові справи, бо такої «проблеми» ми не мали — не було грошей.

З повною до Вас пошаною, **Кость Мельник**

СВІТОВА КООРДИНАЦІЙНА ВИХОВНО-ОСВІТНА РАДА

Дітройт — Колумбус, 31 березня 1978.

Всечеснішому о. Прот. Т. Міненкові
в.о. Голови Управи СКВОР-и
у Вінніпезі, Ман., Канада.

Вельмишановний Пан-Отче Протоєрею!

Ми, підписані члени управи СКВОР-и, звертаємось до Вас з проханням — призадуматись та відповісти нам на декілька важливих проблем українського шкільництва в діяспорі.

Було нам приємно пізнати Вас і співпрацювати з Вами під час 2-гої Пленарної Сесії СКВОР-и в Торонто 1973 року. Ми були вдоволені, що Ви були обрані заступником голови СКВОР-и, а пізніше — представником нашого шкільництва в Президії Секретаріату СКВУ.

Наші дальші зустрічі, ділові наради і вирішення Педагогічної Конференції в Дітройті для добра українського шкільництва ворожили кращий оборот справи... Та — по кількох роках співпраці з Вами — Ви, Пан-Отче, виїхали до Вінніпегу...

Члени Управи СКВОР-и, на власну руку — використовуючи постанови 2-гої Пленарної Сесії та перші рішення Ділового Осередку Шкільництва при Секретаріаті СКВУ, старалися налаштувати роботу на теренах Канади, США і української діяспори. Думаємо, що Ви поінформовані про всі ті акції останніх років, і тому ми їх не будемо повторювати.

Та — без планування, узгоднювання і контролю роботи на форумі засідань Управи СКВОР-и, яких не було, без присутности нашого представника в Президії Секретаріату СКВУ, без відповідних фондів — робота Управи СКВОР-и зійшла до небувалого рівня... Навіть т.зв. рідношкільне число Вісника СКВУ, яке по довгих і важких «родах» появилось друком — не було за пляном розіслане по всіх теренах...

Спроби нав'язати посередні і ближчі зв'язки з європейськими теренами, під час поїздок в ті країни проф. д-ра Р. Дразньовського, д-ра Р. Трача та К. Мельника, дали певний успіх, зокрема в ділянках педагогічно-вишкільній і організаційно-інформаційній. Та — знову — без дальшого плянового реагування на потреби згаданих теренів — ми не можемо як слід виконувати тих зобов'язань, які ми перебрали на 1-шому і 2-гому СКВУ в програмі пропагування прийнятого Виховного Ідеалу і поширювання й поглиблювання роботи українознавчого навчання та виховання нашої молоді, українських дітей в діяспорі...

Перед нашим шкільництвом всіх систем і організаційних форм сьогодні важкі труднощі й конечні потреби. Вони трудніші до поборювання і налаштування, як 20 чи 30 років тому.

У всіх школах українознавства відчувається сильний спадок фреквенції нашої молоді. Наставлення нашої громади та її центральних установ до наших шкіл справді не є вороже, але болюче

байдуже. Українська преса, за малими виїмками, не присвячує тій проблемі українського майбутнього ані належного місця, ані поважнішого і постійного її трактування. Наше шкільництво відчуває брак нових, сучасних шкільних підручників. Ми не маємо одного для всієї української молоді підручника Науки Божої. Прийнята нами ідея одного Світового Рідношкільного Фонду — зосталася на папері. Намагання в напрямі вишколу, чи перевишколу, свіжих — молодих учительських сил і програми, яких не координовані в діаспоральному масштабі. Немає наладнаної співпраці з молодечими організаціями у справі виховання молоді.

З приводу всього сказаного ми питаємо Вас, Всечесніший Пан-Отче, які є Ваші думки й пляни в напрямі направи того бідного стану нашого шкільництва?

Зближається Третій СКВУ, а у зв'язку з тим — Загальний Збір СКВОР-и і окрема Світова Виховно-Освітня Сесія. Нам треба як слід підготуватися до них. Вже пізній час!

Просимо — відгукніться!

З рідношкільним привітом і пошаною до Вас —

Д. Березовський
12874 Sparling St.
Detroit, Mich. 48212 — USA
(313) 892-8769

К. Мельник
150 W. Kenworth Rd.
Columbus, Ohio 43214 — USA
(614) 262-3993

ЗВІТ З ДІЯЛЬНОСТІ ЗА 1974-1978 Р.Р.

(До матеріалів перед III Конгресом СКВУ)

Наші пляни

Друга Сесія СКВОР-и, під час II Конгресу СКВУ (Торонто, лист. 1973), по докладах, дискусії та нарадах винесла рішення — дороговкази дальшої роботи нашого шкільництва у вільному світі — і вибрала нову управу СКВОР-и. На ній прийнято проєкт інж. Д. Березовського про створення Рідношкільного Фонду на терені ЗСА (прилога ч.ч. 1, 2 та 3). Заступлені на згаданій сесії були терени: Австрія, Аргентина, Британія, Бразилія, Зах. Німеччина (із заст. Франції і Бельгії), ЗСАмерики і Канада.

6 квітня 1974 р. відбулася зустріч п'яти членів управи СКВОР-и і двох представників Президії Секретаріату СКВУ, на якій прийнято плян праці на близькі роки і розподілено завдання між членами управи (прилога ч. 4).

Перебравши пост члена управи СКВОР-и, шкільний сектор — інформаційні справи, я був у постійному зв'язку з о. прот. Т. Міненком, з управою Шкільної Ради, д-ром Е. Жарським (тепер — д-ром Р. Дразньовським) і з управою Централі Опікунів Шкіл Українознавства інж. Д. Березовським. (М.ін.: я є членом управи Шкільної Ради ЗСА в комісії преси і членом управи Централі Опікунів Шкіл Українознавства — від її заснування 1963 року). Наслідком виміни думок з о. Т. Міненком я виготовував і післав йому:

«плян-проект організації і роботи Р.І.С.» (рідношкільна інформаційна служба) — лютий 1974 р., і — «зауваження до проекту плану праці управи СКВОР-и» — березень 1974 (прилога ч.ч. 5 та 6). В травні 1974 я виготовував і розіслав «пропозиції, сугестії рідношкільної тематики для статей до української преси і радіопередач у вільному світі» — (прилога ч. 7).

Співробітники інформаційної служби

Із співробітниками нашої інформаційної роботи — це окрема проблема. Важко говорити в наших умовах про співробітників в повному розумінні цього слова. Це радше добровольці, більш-менш жертвенні і химерні... Я мав багато знайомих рідношкільників в різних осередках, які говорили і писали на шкільні теми. Їх приходилось «доповнювати» новими, молодшими. Ми старалися «мобілізувати» таких на різних не-рідношкільних зустрічах чи конференціях... (Коли мова про под. зустрічі, то наші виступи на них стрічалися не раз з такою реакцією: «В нас в кожного стільки справ, проблем і турбот, а ви ще виходите зі своїми рідними школами...» (коментарі — зайві).

В останніх роках виконали значну роботу в пропаганді нашої справи такі особи (в письмі та слові): проф. Ф. Любінецька-Кульчицька, проф. І. Кучер, мгр. Тоня Горохович, інсп. І. Боднарчук, д-р Б. Білаш, проф. Ксеня Турко, д-р Б. Стебельський, проф. І. Пеленська, о. Т. Міненко, д-р Е. Жарський, проф. А. Антонович, ред. Ніна Марченко, мгр. В. Леник, проф. Г. Васькович, д-р Р. Дразньовський, проф. Є. Федоренко, інж. Д. Березовський, д-р Р. Трач, д-р О. Бойчук, проф. Я. Козловський, інж. Н. Ходновський, проф. Ю. Любинецький, д-р Ю. Даревич, д-р Леся Трач, д-р А. Фединський і багато інших пань і панів, яких перепрошую, що не маю змоги їх сьогодні назвати.

Крім осіб, що співпрацювали з управою СКВОР-и, безпосереднім чи посереднім способом, ми мусимо згадати деякі рідношкільні видання, які виходять в цілій діаспорі. Приміром: Українська Центральна Шкільна Рада в Австралії видає «Інформативно-методичний Листок» в Мелборні — проф. Б. Коваленко; Спілка Українських Учителів і Виховників у В. Британії видає «Логос» (навчання — виховання — шкільництво) як додаток до «Української Думки» — ред. Ніна Марченко; «Бджілка» — журнал катехиток, виходить в Прудентополі — Бразилія. Немає можливості згадати про видання по цілій нашій діаспорі, які пишуть на рідношкільні теми.

Молодечі, жіночі т-ва

Значну прислугу нашій справі дають всі наші молодечі організації — Пласт, СУМА та ОДУМ і наші жіночі товариства із СФУЖО та СУА на чолі. Вони не лише пропагують справу українського навчання, а на ділі проводять її в життя. Молодечі організації проводять всі сходи своїх клітин українською мовою, дають лекції з нашої історії і літератури, вони стараються, щоб лише українська мова була вживана під час літніх і зимових таборів

молоді, видають свої видання українською мовою і т.д. — Жіночі товариства організують і ведуть дитячі садки, передшкільні класи, часами — цілими днями опікуються дітьми батьків, які йдуть на працю, і все це серед українського оточення і навчання української мови.

Ми маємо ряд письменників, на яких ми не маємо безпосереднього впливу, але які виконують своїми статтями велетенську роботу. Згадати б хоч панів Р. Завадовича і В. Мацькова.

Крім цього, багато «посторонніх» осіб пишуть на наші шкільні теми, які не мають зв'язків з організованим шкільництвом — чи типу «цивільних» шкільних рад, чи шкільних рад при українських православних і католицьких Церквах, чи інших піддержавних системах. Всі вони виконують прислугу нашому рідношкільництву. Та майже всі вони не доходять у своїх висногах до кінця... Не конкретизують справи шкіл, не пишуть, *про які саме школи йдеться, про які шкільні ради, яку допомогу треба б їм дати...* Вони навіть не згадують наших матеріалів, які їм наші педагогічні чи опікунчі чинники висилають...

Рідношкільна Інформаційна Служба (РІС)

Виконуючи рішення засідання Осередку СКВОР (від 6 квітня 1974), я підготував, в порівняльно скорому часі, при співпраці багатьох осіб перше число «Бюлетеню Р.І.С.». В ньому було 16 статей відомих авторів та 18 довгих рецензій, повідомлень, рішень — плянів роботи і різних інформацій, які трактували ідею і дію нашого шкільництва на всіх теренах нашого поселення; це число було надруковане на 36 машин. сторінках. Я старався зокрема «збільшити» це перше ч. Р.І.С. з тої причини, щоб його матеріали служили не лише нашій пресі, а також щоб хоч у загальному інформували всі наші рідношкільні центри у світі, більші школи і опікунчі товариства. Ішлося про те, щоб той бюлетень допоміг, до певної міри, управі СКВОР-и «перескочити браки минулого» і налагодити координаційну працю в діяспоральному масштабі. — Я послав увесь зложений матеріал згад. бюлетеню з усіма адресами, на які треба було його висилати, при кінці травня 1974 року о. прот. Т. Міненкові на адресу СКВОР в Торонто. — Та, повернувшись з Європи в серпні ц.р., я одержав повідомлення від о. Т. Міненка, що згаданий бюлетень не вийшов друком і зрозуміло не був посланий з причин: браку людей до праці, з браку фінансових засобів і з браку відповідних друкарських машин... — Багато статей та інших матеріалів з того «ненародженого» бюлетеню Р.І.С. я старався «порозпихати» до деяких наших видань і преси... Те саме я зробив з матеріалами, які мав вже готові до 2-го числа бюлетеню. (прилога чч. 8 та 9).

Європа '74

В липні ц.р., будучи в Європі, я відбув ряд інформативних зустрічей з нашими рідношк. осередками і іншими установами в

Мюнхені. Довші і конкретніші зустрічі я мав з мгр. В. Леником, членом управи СКВОР-и, відвідав Інтернат Рідної Школи і на окремій стрічі говорив до «інтернатчиків» (хлопці і дівчата у віці 9-17 з різних частин Зах. Німеччини, Австрії і Югославії; ті молоді люди давали мені дуже цікаві запити, прим. «Чи ви маєте в Америці такі інтернати в більших ваших містах?»... Їх було 25-30 осіб). Говорив з представниками УВУ — ректором В. Яневом, проф. Васьковичем, проф. Кульчицьким, проф. Маруняком і проф. Жегуцом. Всі вони заінтересовані справами українознавчих студій і працюють в тому напрямі. Крім цього, я відбув розмови на наші рідношк. теми з працівниками деяких наших видавництв і радіо Вільна Європа. Довшу розмову я мав з головою Коорд. Осер. Укр. Громад. Центр. Установ в Європі мгром А. Мельником; до нього ж я писав більшого листа з проханням «ставити» рідношкільні справи під час загального з'їзду. КОУГЦУ, який мав відбутися взимі 1974 року.

Цент. Рідна Школа — на терені ЗСА

Восени 1974 р. я допомагав, як заст-голови управи Центр. Оп. Шк. Укр., підготовляти спільний з'їзд — Збори Шкільної Ради УККА і Центр. Опікунів Шкіл Українознавства, який відбувся в жовтні в Клівленді. На тому спільному з'їзді педагогів і адміністраторів шкільництва в ЗСА було вирішено: підготувати терен до відбуття спеціального Рідношкільного З'їзду українського шкільництва різних форм для створення однієї Центральної Рідної Школи, з двома секторами — педагогічним і адміністраційним. В такій формі започатковано реалізувати вирішену ідею 2-го СКВУ 1973 року. Для цієї мети обрано спеціальну Організаційну Комісію з одинадцяти осіб, педагогів і організаторів, головою якої обрано мою особу. Орг. Комісія складалася з трьох підкомісій: організаційної, статутової і номінаційної. Ця Комісія, помимо труднощів і перешкод, проробила певну роботу, завдяки жертвенності і активності більшості її членів. Я присвятив більше часу й уваги справам Орг-Комісії, чим ділянці інформативній (зокрема в 1975 році). Велику допомогу, також фінансового порядку, ця Комісія одержала від Централі Опікунів Ш.У., а зокрема від голови управи інж. Д. Березовського. (Прилога чч. 10, 11 та 12).

Дві Педагогічні Конференції

У травні 1974 р. відбулася Всеканадська Конференція Учителів Українських Рідних Шкіл у Вінніпегу — Канада. Управу СКВОР-и заступали на згад. Конференції з відповідними доповідями: о. прот. Т. Міненко, інсп. І. Боднарчук, проф. Н. Когуська, мгр. Т. Горохович, проф. Я. Козловський. Про ту Конференцію, дуже важливу на канадському терені, були ширші звідомлення в пресі, а крім цього КУК—Вінніпег видав книжкою точний перегляд її з поданням докладів, дискусії і рішень.

У квітні 1975 р. відбулася Педагогічна Конференція СКВОР-и в Дітройті, Міч. Всю підготовчу і організаційну справу виконали — проф. І. Кучер і інж. Д. Березовський з Дітройту. Проводив

Конференцією о. Т. Міненко. На ній, вперше, були заступлені педагоги Канади і ЗСАмерики. Вирішено створити Педагогічний Осередок СКВОР-и й обрано першим головою осередку д-ра Р. Дrajньовського. — Також про цю відому конференцію були численні рецензії в нашій пресі і були видані вже Пед-Осередком окремі друковані матеріали.

Шкільні справи у Віснику СКВУ

Використовуючи перебування в Торонто на сесії СКВОР-и в лютому 1976 року, я говорив на окремих зустрічах з представниками Президії СКВУ — М. Плав'юком, Ю. Шимком і д-ром Ю. Даревичем, прохав їх допомогти нашому «бідному шкільництву»... Всі обіцяли кооперувати з нашими плянами і матеріалами. На окремій зустрічі з керівником Інформаційної Служби СКВУ д-ром Ю. Даревичем він обіцяв нам присвятити якусь більшу частину сторінок Вісника на рідношкільні справи. Прохав прислати матеріали до кінця червня. Я послав такий матеріал. З різних причин пляноване число Вісника не появилось вліті того року, ані взимі... Проф. Ф. Любінецька-Кульчицька допомогла мені «перередагувати» матеріал — і воно нарешті появилось друком у Віснику СКВУ із червня 1977 року. Думаю, що це число Вісника повинно допомогти в нашій справі, у пропагуванні рідношкільництва, з одною передумовою: щоб те число було розіслане на всі адреси, які я подав Інф. Службі. (Прилога ч. 13).

Европа '76

В липні-серпні я побував в Європі — відвідав Швайцарію, Францію, Британію (коротко) і Німеччину (Мюнхен) — двома наворотами. Я говорив з людьми в Берні, Цюриху, Базелю і в Женеві. В Британії не застав нікого дома, по телефоні... Будучи в Мюнхені, на зустрічі з проф. Г. Васьковичем і мгрм В. Леником вирінула думка відбуття якогось більшого з'їзду чи зустрічі заінтересованих осіб нашими справами в Парижі. Ту справу конкретизував мгр. Лєник. Переїхавши в Париж, я зустрічав різних осіб із громадського, церковного життя і осередку в Сарселі. Повернувшись до Берну — я написав листа до д-ра Жарського — прохаючи допомогти нашому європейському осередкові наладнати справу у Франції. Прилога ч. 14 вияснює всю справу. — Я не подаю статистичних даних про наше шкільництво в Європі, бо деякі дані друковані в Віснику СКВУ з червня 1977 року.

Европа '77

Влітку ц.р. відвідали Європу (Зах Німеччина, Британія) голова Пед. Осередку СКВОР-и д-р Р. Дrajньовський і секретар того ж осередку д-р Р. Трач. Точні звітлення про їх виступи, конференції і рішення були подані в нашій пресі.

«Всячина»

В 1977 р. я справді робив »всячину»... В дальшому вів кореспонденцію із «співробітниками» і потенційними дописувачами

на рідношкільні теми, якщо не міг відвідати деяких осередків — телефонував до них, їздив у ближчі міста, кількома наворотами відвідав наш опікунчий осередок в Дітройті, відписував на запити в справі плянованої реорганізації нашого шкільництва в одній центральній Рідній Школі в ЗСА, в тій справі і інших їздив до Чикаго, на зустрічі в Клівленді з головою Шкільної Ради д-ром Дразньовським і головою Централі Опікунів Ш.У. інж. Березовським — запала одноголосна заява, що мені треба поїхати до Нью-Йорку хоч на один місяць, щоб допомогти Шкільній Раді в «канцелярщині». Я побував в Н.Йорку понад один місяць і крім допомоги Шкільній Раді — я відбував ряд зустрічей з різними людьми, що могли б чимсь допомогти нашій справі. Відбув довші розмови з ред. Свободи п. Драганом і секретарем УНС п. Соханом. — Перші місяці 1978 року прохорував... Тепер допомагаю в підготові до Рідношкільного З'їзду в Рочестері. Це і все.

Вкінці я дозволю собі подати мої загальні зауваження щодо нашої рідношкільної справи і деякі пропозиції до нашого дальшого «бути й діяти!»

Загальні зауваження

1. Слово «рада» при назві нашого світового осередку — невідповідне для шкільництва. Школи «діють», «вчать», а не «радять». Може б замінити СКВОР на Світовий Координаційний Центр Шкільництва! Я не пропоную змін у статуті — а це можна б налагодити «адміністративним розпорядком».

2. Ніяк не поменшуючи важливості всіх інших поселених теренів, уважаю, що рідношкільну роботу треба акцентувати в першій мірі на теренах Канади і ЗСАмерики. В них живе біля 80% наших людей у вільному світі.

3. Часто — в противенстві до роботи наших суспільно-громадських чи культурних установ — робота шкільництва мусить бути сперта на: пляновості, ексекутивності, контролі та систематичності! В школі нема місця на імпровізацію! Бо кожна наша школа, де вона не була б, мусить бути відкритою хоч раз в тиждень, в ній мусять бути українські діти-школярі (це ж вся проблема в тому!), і в тій школі мусять бути й вчити наші кваліфіковані учителі, можливо з найкращих сучасних підручників!

4. Думаю, ми мусимо присвятити більше уваги т.зв. англomовним, чи взагалі іншомовним класам в наших школах, а для деяких околиць (прим. в Пенсільванії, Канаді, півд. Франції, Бразилії) навіть видавати приступні книжки різними мовами про нашу історію, економіку, літературу чи політику, бо є місцевини, де живуть цілими селами українці з походження, почувають себе українцями, але в них немає ні охоти, ні можливості вчитися української мови! (Річ ясна — про ті наші проблеми не можна говорити на ширших зборах чи писати в пресі!).

Пропозиції

1. В резолюціях III Конгресу повторити й широко розповсюдити хоч декілька пунктів із резолюцій I Конгресу, а саме:

«Усіма нашими силами й засобами, в рамках законів країн нашого поселення, допомагати українському народові в його змаганнях до волі й незалежності, до віднови самостійної, соборної і народоправної Української Держави.»

«В українських громадах у країнах вільного світу зберігати, плекати і розвивати наші національні, історичні й релігійні традиції, нашу мову та культуру і збагачувати ними культуру країн нашого поселення.»

«Демаскувати і поборювати підривну комуністичну діяльність і комуністичну загрозу в країнах нашого поселення... Викривати і поборювати затії Москви, яка намагається інфільтрувати й розкласти різними засобами українські громади в країнах їхнього поселення...»

2. До Президії Секретаріату СКВУ повинен бути обраний представник українського шкільництва як референт шкільних справ.

3. В канцелярії Секретаріату повинна бути заангажована, як платна сила, особа, яка реалізувала б усі рішення управи СКВОР-и (провадила картотеку, відповідала на листи, реферувала надходячу пошту, друкувала і висилала потрібні листи, комунікати, обіжники).

4. Управа СКВОР-и повинна мати свій бюджет, на основі якого вона могла б планувати свою роботу, свої акції.

5. Кожне число Вісника СКВУ повинно мати хоч 1/3 сторінок призначених на шкільні справи в діаспорі.

6. Домагатися від Ради Українських Церков, чи в зустрічах з українськими владиками, виготовлення шкільного примірника Науки Божої, який можна було б уживати у всіх без виїмку школах українознавства.

7. Активно підтримати ідею й акцію Світового Рідношкільного Фонду і вийти в тій справі з конкретним побажанням перед III Конгресом.

Колумбус, Огайо — ЗСА, 17 червня 1978 р.

Кость Мельник

ПЛАН-ПРОЄКТ

організації і роботи Р.І.С. (Рідношкільна Інформаційна Служба) з рамени Управи СКВОР (шкільний і передшкільний сектор) при СКВУ.

(план короткий, початковий)

1. Видавати, можливо періодично, раз у місяць, матеріали і розсилати їх усій українській пресі у вільному світі (щоденники, тижневики, місячники, кварталники, також церковні, наукові і профес. журнали).

Матеріали: ориг. статті, передруки, витяги, рецензії, гасла на рідношкільні (також дошкільні) теми.

Об'єм: залежно від придбаного матеріалу.

Наклад: прибіл. 150 прим.

2. Видавати, в порозумінні з відпов. рефератами Управи СКВОР (організаційний, інформаційний, педагогічний, програм і підручників, дошкілля і фінансовий) — *Рідношкільні Вісті* (чи іншої назви), також під фірмою СКВОР при Секретаріаті СКВУ, хоч раз на два місяці, і розсилати їх всім Центральним Рідношкільним Представництвам у вільному світі і в порозумінні з тими Представництвами окремим школам, курсам чи передшкіллям, як також окремим особам чи установам.

Матеріали: офіційні інформації і поради Управи СКВОР, статті на актуальні педагогічні чи організаційні теми, на теми програм і методів навчання, інформації і рецензії шкільних підручників, на теми організації Рідношкільного Фонду, у співпраці з тереновими РШкільними Центрами — обмін думками й практичними порадами, дописи з різних теренів, інформації і рецензії про нові видання-книжки для молоді, інформації і рецензії (а то й короткі переклади на укр. мову) важливіших видань на едукатійні теми державних чи університетських видавництв даного терену, а в редакційних статтях (передовицях) давати спроби координації праці нашого рідного шкільництва у вільному світі.

Об'єм: залежно від потреби та матеріалів.

Наклад: прибіл. 400 прим.

3. Для реалізації згад. проєкту-пляну «мінімум» потрібно:

а) наново пов'язатися з нашими людьми пера (журналісти, педагоги, письменники, мистці, духовництво, професіоналісти, студенти-молодь) на всіх теренах нашого поселення;

б) придбати (замовити) всю українську пресу (видання період.), що появляється у вільному світі;

в) відбути (в початках організації) ряд поїздок, зокрема в ЗСА і Канаді;

г) придбати хоч мінімальний технічний апарат і зокрема хоч кількох помічників — громадським навантаженням;

г) одержати відповідні фінансові засоби, щоб можна було цей плян в початках зрушити з місця і реалізувати.

К.М., лютий 1974.

ДО ПРОЄКТУ ПЛЯНУ ПРАЦІ

Управи СКВОР при Секретаріаті СКВУ

(шкільний сектор)

Зауваження:

1. СКВОР — це дорадча, координаційна установа, яка діє при Секретаріаті СКВУ, і вона є автономною одиницею.

2. Шкільний Сектор СКВОРади — це незалежна ділянка, як і все шкільництво у світі. Ця ділянка є професійного характеру і вона не зносить тимчасовості, імпрровізації і некомпетентности. Вона діє за планом, постійно, і є контрольована Контр. Комісією СКВОР.

3. СКВОР схвалив уже на Першому і одобрив на Другому СКВУ «Український Виховний Ідеал». Всі ділянки СКВОР, а зокрема шкільна, стараються його «реалізувати», зближуватися до нього у своїх працях. Шкільний Сектор старається «здійснювати» його за посередництвом своїх шкіл, передшкілля, всяких курсів і конференцій. Та велика ідея не була як слід пропагована, чи навіть дискутована по Першому СКВУ, тому теперішня Управа СКВОР зобов'язана ту прогалину заповнити всякого роду матеріялами, поясненнями в пресі, докладами чи окремими масовими виданнями!

4. Не є остаточно вирішеною справа українського правопису, який можна б подавати як «взір» до відомости суспільства і який зокрема був би вживаний в наших школах.

5. Саме навчання української мови молодого українського покоління у вільному світі ще зовсім не вичерпує того історичного завдання нашого шкільництва, яке сьогодні стоїть перед усім суспільством, а зокрема перед Рідними Школами...

6. Остання Конференція СКВОР (листопад 1973) вирішила реорганізацію нашого шкільництва на всіх теренах поселення. Конкретно рішено: об'єднати, чи приєднати, всі шкільні осередки і окремі школи на якомусь терені в одну Центральну Рідну Школу з двома секторами праці: педагогічним і організаційним. Всі вони (теренові Центр. Рідна Школа) були б координовані (об'єднані) у Світовій Рідній Школі — СКВОР.

7. Через те, що 80% українців у вільному світі живе на двох теренах — канадському і американському (ЗСА) і що на згад. теренах скупчилися й діють центри нашого наукового, культурного, релігійного чи економічного життя і діють студентські та організації молоді і інші центральні об'єднання, — Шкільний Сектор СКВОР повинен звернути найбільшу увагу на ті два терени у всіх ділянках праці. Позитивні ефекти роботи на тих двох теренах матимуть також позитивний вплив на всі інші терени (у формі преси, видань, підручників, різних акцій тощо). Зрозуміло, що рівночасно треба налашдувати й піддержувати хоч листовно контакти з усіма іншими теренами і по можливості постачати їх матеріялами, комунікатами і іншим, для налашдування дальшої рідношкільної роботи на тих усіх теренах.

8. Фінансові справи Управи СКВОР, а зокрема Шкільного Сектора, це давні наші «болячки»... Можна й треба пробувати всяких способів для здобуття потрібних фондів і — на мою думку — вже сьогодні треба налашдати справу масових збірок на листи Світового Рідношкільного Фонду, при гучному акомпаньяменті пресових закликів, статей і апелів — включно із зверненням до суспільства Президії Секретаріату СКВУ.

9. Шкільний Сектор СКВОР повинен мати свій правильник праці.

10. Тому, що наше суспільство, включно з його провідною верствою, не є достатньо поінформоване про завдання і роботу нашого рідношкілництва, або має помилкові відомості чи загалом ставиться байдуже до наших справ, — вже тепер треба налаштувати ту пропагандивну справу при допомозі матеріалів до преси у формі бюлетенів Рідношкільної Інформаційної Служби (PIC), проєкт якої я передав вже на руки заступника голови Управи о. прот. Міненка.

11. Коли йдеться про організаційну ділянку нашого Сектора, думаю — найважливішу, зокрема коли при ній має бути підреферат персональний, то для налагодження цієї справи повинні бути заангажовані всі вибрані члени Управи СКВОР! Кожний член Управи повинен вести хоч дві ділянки роботи і підшукати собі як співпрацівників молодших, свіжих людей до помічі! Таке «відмолодження» нашої Управи вже само дасть певне запевнення постійної тягlosti в праці!

12. На 14-тих вибраних членів Управи СКВОР, коли не враховувати 4-ох заст. голови з чотирьох далеких теренів, припадає: 8-мox із ЗСА, 5-тих з Канади і один з Британії. Тому, що осідком Секретаріату СКВУ є Торонто (Канада), вважаю, що на згаданих п'ятих членів Управи з Канади припадає честь і завдання створити в Торонто діючу Президію Управи СКВОР, зрозуміло за активної й постійної співпраці всіх інших членів Управи.

13. Треба присвятити більше часу й уваги для того, щоб остаточно домовитися до якоїсь співпраці-координації із школами українознавства при українських католицьких і православних церквах.

14. Наші зв'язкові з молодечими організаціями повинні подбати про тісніші контакти і «конкретні» успіхи серед нашого молодого покоління! Молодь — це потенційний резервуар для вчительських кадрів! Крім всього — старатися влаштувати для молоді «вищого» рівня курси українознавства (в дуже «педагогічних» формах).

15. Наше вчительство, як також проводи наших шкільних осередків, повинні старатися пізнати і зрозуміти нашу сучасну молодь! Сьогоднішня молодь живе в добі всяких контроверсій і зтяжної кризи молоді в цілому світі! До сучасної нашої молоді треба ставитися з більшою як досі повагою, зрозумінням і любов'ю!

16. Потрібно, щоб наш організаційний і інші реферати почали «відкопувати» неторкнуті рідношкільною справою місцевини, в яких живе хоч кілька десятків наших дітей, нашої молоді!

Окремою справою й потребою є: видавання для молоді українського походження (третього чи четвертого покоління) популярних книжечок на українознавчі теми англійською мовою, бо та молодь не має ані можливости, ані охоти ходити до шкіл українознавства (чи т.зв. англomовних клясів), а вона і зокрема її батьки мають сентименти до української справи, які треба використати!

17. Є конечною потребою зорганізування центру інформації (а то й продажу) українських книжок і журналів наших видавництв чи окремих осіб-видавців на усіх теренах нашого поселення!

18. На закінчення ще декілька додаткових «зауважень». Живемо в ненормальних (зокрема ми — старші), еміграційних (чи поселенських) умовах! В таких умовах організувати і провадити нормальне шкільництво, хоч і суботнє, це зовсім нелегка справа! Ми мусимо бути того свідомі, щоб у дальшому не робити «хронічних» помилок! Ідеться про те, що не *самі* статuti, пляни й проєкти робитимуть роботу, а їй будуть вести *живі люди*! Від того, яких людей ми піднайдемо до ведення нашої праці, залежатиме наш успіх чи невдачі! Іншими словами, ми мусимо бути скромними в нашому плануванні, укласти його дуже реальним, яке ми *зможемо виконати* і яке при всьому матиме *примарне* значення!

До самого пляну праці Управи СКВОР

(Шкільний сектор; травень 1974 — травень 1975)

Пояснення розділу «до самого пляну»

1. Важко проєктувати плян праці Управи СКВОР, коли перед нами ще багато «невідомих»: як — *якими людьми* Управа може диспонувати і скільки часу (тижнево) ті люди можуть присвятити виключно праці Управи; далі — *якими фондами* Управа буде розпоряджати (вже сьогодні) і — остаточно — ще не було ні одного засідання повної Управи СКВОР, на якому були б вислухані думки-проєкти всіх членів Управи СКВОР!

2. Вже в «зауваженнях» я подав певний матеріал, який міг би увійти до пляну праці. Тому в цьому розділі — «до самого пляну», я зупиняюся лише (і то частково) на системі організації праці Управи в початковій стадії і на важливіших її ділянках, які, на мою думку, повинні бути реалізовані вже в початках праці.

Отже: «до самого пляну праці»

1. Голова Управи СКВОР, чи його заступник, скликає в ближчому часі Управу СКВОР у повному складі на ширше засідання з такою прибл. програмою:

а) Створення (вибір) діючої Президії Управи СКВОР з людей, які постійно живуть у Торонто чи біля нього, і винесення рішення, що та Президія Управи буде фактичним керманичем праці СКВОР, зокрема — шкільного і передшкільного секторів, на базі схваленого пляну праці.

б) Продискутування проєктів пляну праці і схвалення одного.

в) Остаточне розподілення функцій (окремих рефератів) Управи.

г) Продискутування і прийняття правильника праці Управи.

При тому, вважаю, треба б подумати над правильником роботи нашої Контрольної Комісії, яка повинна б не лише що півроку, чи навіть раз на рік, сходитися і давати звіти про стан фінансів і евент. число прихідних і вихідних паперів, але вона повинна бути справді контролюючим органом праці Управи, бути на всіх засіданнях

Управи чи Президії Управи (хоч в одній особі), слідкувати за виконанням плану праці і давати свої зауваження голові, заст. голови чи Президії Управи СКВОР.

г) Зложити, видати і розіслати перший Комунікат Управи СКВОР. Зміст і «якість» його — це окрема справа...

д) Беручи на увагу рішення Конференції СКВОР про реорганізацію всього нашого шкільництва на всіх теренах поселення в одній Рідній Школі, пропоную прийняти такі назви для рідношкільного сектора: «Секретаріят СКВУ — СКВОР — Головна Управа Рідної Школи», чи «Централя Шкіл Українознавства — Рідна Школа в ... (назва терену)», чи «Школа Українознавства Т-ва Рідна Школа ... (місцевина)».

2. При Президії Управи СКВОР повинні діяти такі реферати (ділянки):

- а) організаційний (центр. картотека, секретаріят, персональний);
- б) інформаційний (РІС);
- в) фінансовий (Світовий Рідношкільний Фонд);
- г) програм навчання і підручників (комісії, видавництво);
- г) справ навчання релігії (матеріали);
- д) дитячих садків, передшкілля (матеріали до підручників);
- е) педагогічних курсів (підручники для молодих учителів);
- є) зв'язок (мобілізація, адреси) потенційних учителів, контакти з ними...

ж) зв'язку із студентськими і молодечими організаціями;

з) зв'язку із Школами Українознавства при наших православних і католицьких церквах;

и) зв'язку з нашими науковими установами, університетами, катедрами і окремими професорами-науковцями, зокрема педагогами-україністами, і нашими мистецькими колами;

і) ділянка громадського сектора; виховно-освітня робота того реферату дуже важлива, це праця «для всіх і вся», але вона дуже пливка-нестала... На мою думку, цей реферат може виконати частинну роботу, поскільки він приготавляв реферати (готові, за пляном) на українознавчі теми, а зокрема — наших національних річниць і традиційних свят, з релігійними включно, і розсилав їх всім центральним, окружним і місцевим організаціям — товариствам на всіх теренах поселення. При допомозі наших культурно-мистецьких кіл влаштовував би більші імпрези (вистави, маніфестації), або хоч старався б їх стимулювати. Добрим засобом є влаштовування народніх університетів (з «виїздними сесіями» на два-три дні), включно з виставками вибраних видань-книжок та інформацій про них і под. «Зрушити» хоч кілька сильніших аматорських театральних груп, чи старатися об'єднати їх і «пустити» у світ з тим, що той реферат взяв би на себе роботу широкої пропаганди цієї справи. Гадаю, що таким способом можна б частково унапрямувати всю широку роботу громадського культурно-освітнього сектора і координувати ту виховно-освітню працю.

Березень 1974.

Кость Мельник

ПРОПОЗИЦІЇ (ДЕЯКІ СУГЕСТІЇ) РІДНОШКІЛЬНОЇ ТЕМАТИКИ

для статей до української преси і радіопередач
у вільному світі

1. Загальні теми:

Українознавчі Школи — це незалежні установи, як усе шкільництво у світі; з них повинні користати всі без виїмків українські діти-молодь; все українське суспільство повинно дати їм всяку підтримку й допомогу...

Чому вчити наших дітей українознавчих предметів...

Дитячі садки, світлички і дошкілля — це перший ступінь навчання у Рідних Школах...

Роля рідної хати й дальшої родини у вихованні дітей...

Завдання (роля) українки-матері; прим. праця СУкраїнок і інших жіночих товариств, об'єднаних у СФУЖО...

Школи Українознавства і: а) Українські Церкви, б) українські центральні теренові об'єднання, в) українські наукові, університетські установи, 7) наші культурні, мистецькі товариства, г) майбутнє наших братських союзів і загалом всього нашого життя у вільному світі...

Студентські організації і школи українознавства...

Наші молодечі організації і наші школи...

Українська преса, її майбутнє і наші школи! Україномовні видання...

Діти (молодь) нашої «старої» еміграції і Рідні Школи...

Важливість знання української мови і українознавчих предметів у вивчанні проблем Східної Європи...

Наше духовенство, католицьке і православне, повинно зрозуміти вагу українського шкільництва і повинно стати, як це було в минулому, пробоевиками в організації моральної й матеріальної підтримки Рідної Школи.

Батьки — це найкращий приклад для дітей-молоді...

Яких «атракційних» засобів, методів треба вживати, щоб «притягнути» молодь до наших шкіл... Роля батьків у тому...

Наші релігійні (традиційні) і національні (історичні) свята... Наші звичаї, наш обряд...

Наші хати, хоч повні образів, вишивок і писанок, та в яких немає хоч малої української книгозбірні, не є вповні українськими хатами...

Листопад і грудень це двомісячник української книжки...

Потреба центрального осередку інформації про нові книжки (видання), який рівночасно був би посередником збуту тих книжок-видань...

Рецензії на важливіші книжки, українські і чужі, виховної, рідношкільної і спорідненої тематики...

За здоров'я, духове й фізичне, молоді української людини...

Чи урядові кола, зокрема шкільні, держав поселення повинні підтримувати наше шкільництво? Причини... Чи нам треба домагатися тої помочі, просити?

2. Педагогічні теми:

Програми й методи нашої едукативної системи на різних теренах. Чи їх треба (можна) уніфікувати... Чи нам треба бути поінформованими про всі вишкільні програми в різних державах, де живуть і вчаться наші діти... Треба влегшувати нашим дітям той «перехід» в навчанні з місцевих, державних — до наших приватних шкіл...

Усучаснити наші шкільні підручники і посібники... Треба «показати» нашим дітям сучасну Україну, її територію й багатства, її історію й культуру, треба «показати» сучасних українських людей; і як Москва використовує Україну, русифікує — руйнує; теорія і практика Москви...

Чи підручники для шкіл українознавства повинні бути такі самі для усіх теренів, чи «спеціалізовані»... (малі словники)...

Відчувається брак і потреба свіжих, молодих учителів... Як «притягнути» молоду професійну верству до праці в наших школах, це важна справа...

Чи створена Рада Українських Християнських Церков допоможе у виготовленні підручників на релігійні теми для наших шкіл...

Говориться й пишеться про кризу серед молоді у світі, а в тому серед нашої молоді... Що в тому напрямі треба робити... «Роздвоєність» нашої молоді... Це проблема проблем...

Нашою молоддю у вільному світі (а її біля чверть мільйона) треба більше піклуватися, треба старатися її розуміти, дискутувати з нею, її треба більше любити, як колинебудь...

3. Організаційні теми:

Потреба близької співпраці (координації роботи, виміни матеріалами, думками) всіх теренових Рідношкільних Центрів, а то й окремих шкіл у вільному світі, із шкільним сектором Управи СКВОР при Секретаріаті СКВУ...

Хребтом рідношкільної роботи в певній місцевині повинен стати зорганізований у товариствах Рідна Школа батьківський гурт і все те суспільство, яке розуміє вагу справи!

Зокрема, ми це підкреслюємо, під сучасну пору наші професійні кола — педагоги, лікарі, інженери, економісти і інші — повинні перебрати провід в тому рідношкільному русі...

Ті товариства, опікуни шкіл повинні інформувати наше суспільство про завдання й роль наших шкіл; вони мають допомагати нашому вчительству у їх нелегкій праці...

Зміна стійки — конечність хвилини! Зокрема — в нашому шкільництві...

Широкі збіркові акції на Світовий Рідношкільний Фонд — мають стати гаслом дня! Ми мусимо поставити наше шкільництво на

здорові, незалежні позиції! Товариства, опікуни шкіл мусять зайнятися мобілізацією належних фондів на ведення шкільної справи!

Вересень — це місяць акції на Світовий Рідношкільний Фонд!

Ми не сміємо забути про далекі наші терени, шкільництво яких очікує від нас допомоги!

Український театр — велика допомога українознавчому навчанню! Організація таких чи хоч співпраця з існуючими (також ляльковими театрами) дуже побажана...

Загальні Рідношкільні З'їзди, які відбуватимуться вже у цьому чи наступному році на всіх теренах нашого поселення, повинні взяти на увагу рішення реорганізації нашого шкільництва на даному терені в одній Центральній Рідній Школі з двома секторами — педагогічним і організаційним!

СКВОР — Шкільний Сектор, ІРС, травень 1974.

РЕЗОЛЮЦІЇ — НАПРЯМНІ

Загальні Збори Шкільної Ради УККА і Централі Опікунів Шкіл Українознавства 26-27 жовтня 1974 в Клівленді, Огайо, на основі доповідей, дискусій, пропозицій і побажань схвалюють:

1. Щиро вітаємо Ієрархів Українських Церков під проводом Верховного Архiepіскопа Блаженнішого Кир Йосифа Сліпого і Високопреосвященнішого Митрополита Владики Мстислава Скрипника.

Маніфестуючи єдність з українським народом в Україні, вітаємо діячів української культури, а зокрема тих учителів на рідних землях, які в несприятливих обставинах протиставляться нагальній русифікації. Уважаємо своїм досягненням позитивну реакцію нашої молоді в обороні переслідуваних діячів і політичних в'язнів в Україні.

Вітаємо Світовий Конгрес Вільних Українців і Український Конгресовий Комітет Америки.

Шлемо привіт організаціям і видавництвам, які допомагають у праці над вихованням української дітвори і шкільної молоді, як зокрема Союз Українок Америки з нагоди 50-ліття його існування, журнал «Веселка» з приводу 20-ліття його появи і Об'єднання Працівників Літератури для Дітей і Молоді.

2. Стверджуючи, що Шкільна Рада УККА є найвищою шкільною установою в США, якій підпорядковуються всі школи українознавства і все вчительство цих шкіл, рекомендуємо Шкільній Раді — у тісній співпраці з Централю Опікунів Шкіл Українознавства — поробити заходи для поширення сітки шкіл українознавства і їх організаційного упорядкування, а зокрема для налагодження співпраці з школами при українських католицьких і православних церквах.

3. Доручаємо Шкільній Раді співпрацювати із Шкільною Референтурою Світової Координаційної Виховно-Освітньої Ради для

виготовлення нових програм і нових підручників, а зокрема прискіпати виправлювання програми і видання підручника для навчання релігії в школах українознавства.

4. Пропонуємо Шкільній Раді влаштовувати в часі літніх ферій педагогічні курси і семінари для вчителів шкіл українознавства з метою поглибити у них знання проблем сучасної України, особливо в ділянці культури, як теж педагогічно-методичні вчительські конференції.

5. Пропонуємо Шкільній Раді — в порозумінні з Централєю Опікунів Шкіл Українознавства — влаштовувати інформативні вечори для батьків шкільної молоді для осягнення тіснішої їх співпраці із школами українознавства.

6. Для більшого зацікавлення нашої молоді українським шкільництвом і педагогічною підготовкою пропонуємо Шкільній Раді — у співпраці з Централєю Опікунів Шкіл Українознавства — висилати випускників шкіл українознавства з найкращими оцінками на високошкільні курси українознавства до Українського Вільного Університету в Мюнхені, до Українського Католицького Університету в Римі, до Українського Наукового Інституту в Гарварді чи інших наукових центрів і рівночасно старатися забезпечити їх фондами в порозумінні з опікунами шкіл.

7. З уваги на те, що на терені Америки видний спад числа учнів українознавчих шкіл, звертаємося з гарячим проханням до наших Церков, громадських установ і молодіжних організацій — повести роз'яснювальну акцію про конечність плекати українську мову в родинному і громадському житті, про необхідність існування українських дитячих садків і шкіл українознавства і обов'язкову участь у них кожної української дитини.

8. Звертаємося до українських майстрів пера, щоб вони взяли до уваги у своїй творчості потреби цікавої лектури для нашої молоді середніх і вищих клас.

9. Стверджуємо необхідність остаточного оформлення Рідношкільного Фонду для ширшого розгорнення праці у педагогічній і організаційній ділянках, зокрема на кошти видання нових підручників і шкільних програм, частіших інспекторських та організаційних поїздок, влаштовування рідношкільних зїздів і педагогічних конференцій та створення постійної канцелярії Шкільної Ради й Централі Опікунів Шкіл Українознавства. Вітаємо заяву представника УКА про готовість Українського Конгресового Комітету Америки дати українському шкільництву потрібну моральну й матеріальну допомогу.

10. Прохаємо Шкільну Раду розвідати про можливості признання кредитів нашим учням в американських школах за їхню науку в школах українознавства.

11. Розглянувши постанову 2-го Світового Конгресу Вільних Українців у 1973 році, підтверджуємо потребу об'єднання Шкільної Ради і Централі Опікунів в одну установу «Рідна Школа» з двома секторами: педагогічним і організаційним. Для проведення цієї постанови в життя покликуємо Організаційну Комісію з

підкомісіями: статутовою й номінаційною, яка протягом одного року має провести всю потрібну для об'єднання підготову.

За Резолюційну Комісію:
**А. Кулинич, Іванка Кучер, Василь Іванчук,
д-р Осип Бойчук і Кость Мельник.**

Клівленд, 27 жовтня 1974.

УКРАЇНСЬКА ЦЕНТРАЛЬНА ШКІЛЬНА РАДА АВСТРАЛІЇ

Ч.: 353/77

Мелборн, 23.9.77

СКВУ, Шкільний Сектор,
Інформаційному Референтові,
ВП. п. К. Мельникові,
Колюмбус, ЗСА

Високоповажаний Пане Мельник!

Нам до рук випадково попав «Вісник» СКВУ ч. 1 за червень 1977 року. Ми сподівалися, що також одержимо від Вас декілька примірників, як було домовлено в листі ч. 217 від 24 червня 1976 року, але очевидно Ви переочили наше прохання. Тому звертаємось до Вас знову з проханням: вишліть нам хоч 2 примірники.

Тепер щодо видання: «Вісник» надзвичайно солідно опрацьований. Дуже цікава і актуальна стаття д-ра Р. Трача «Українознавство чи українолюбство?» Передовиця, хоч коротка, але змістовна. Та, як часто трапляється з виданням друкованого слова, у «Віснику» вкралися деякі помилки. Так у розділі «Австралія» (Стан рідного шкільництва) помилково подано, що в Австралії «...діють Рідні Школи при українських католицьких парафіях — біля 800 учнів і українських православних парафіях — біля 350 учнів». Такої інформації ми Вам не подавали і не було її в «Інформативному Методичному Листкові», на який Ви покликаєтесь. Крім того, в статті «Наш фундамент» Ф. Любінецької, на сторінці 7 «В загальному, статистика дітей і молоді... виглядає так: Австралія 2306» — це число не відповідає правді, видно, що зайшла помилка. Просимо її при найближчій нагоді спростувати.

В «Інформативно-Методичному Листку» ч. 1 (45) за 1976 рік на ст. 34 в інформації про стан Рідного шкільництва в Австралії подано разом учнів: 1973 рік — 1207, 1974 рік — 1152, 1975 рік — 1156.

Принагідно повідомляємо Вас, що 8-ий Всеавстралійський Учительський З'їзд відбудеться 24-26 грудня ц.р. в приміщенні Рідної школи ім. Л. Українки в Нобл Парку, Вікторія.

Одночасно з листом висилаємо чергове число «Інформативно-Методичного Листка».

З правдивою пошаною і привітом,

за УЦШР:

В. Коваленко — секретар

На маніфестації дівчата несуть англомовний транспарент: Третій Світовий Конгрес Вільних Українців. (Архів «Свободи»).

Маніфестаційний похід вулицями Мангатену до квартири советської амбасадри при Організації Об'єднаних Націй на 67-ій вулиці Нью-Йорку.

ПИСЬМОВІ ЗВІТИ
ПРЕЗИДІЇ
І СЕКРЕТАРІЯТУ
СКВУ

Група естонців, учасників української маніфестації з нагоди III Конгресу СКВУ в листопаді 1978 року в Нью-Йорку. На першому транспаренті напис "Freedom for Estonia", а на другому "Decolonize the USSR". (Архів «Свободи»).

Репрезентація латвійців бере участь у маніфестації в обороні прав України та інших поневолених народів ССРС у зв'язку з III Конгресом СКВУ в Нью-Йорку в листопаді 1978 року. (Архів «Свободи»).

А. ДІЯЛЬНІСТЬ ПРЕЗИДІЇ СЕКРЕТАРІЯТУ СКВУ НА ВНУТРІШНЬОМУ ВІДТИНКУ

Ліквідація Організаційної Комісії II Конгресу СКВУ

Після закінчення II Конгресу СКВУ бюро Організаційної Комісії під керівництвом інж. Омеляна Тарнавського працювало над закінченням справ, пов'язаних з діяльністю Комісії. Виготовлено остаточні списки датків на фонд II Конгресу СКВУ і проведено розрахунок з цих датків з Централями КУК і УККА. Фінансовий звіт Організаційної Комісії виготовив публічний книговод Вільям Бодді. 15/2/74 Контрольна Комісія в складі: д-р Мирослав Малецький (голова), інж. Юліян Темник, інж. Євген Дуткевич, дир. В. Чиж та дир. Павло Кіт закінчила свою перевірку діяльності Організаційної Комісії і схвалила цю діяльність у своєму звіті. 28/2/74 відбулося спільне засідання Президії і членів Фінансової Підкомісії і Контрольної Комісії II Конгресу СКВУ, на якому передано Президії зведення фінансових розрахунків Організаційної Комісії. Надвишку в сумі 60,156.62 дол. і також майно Організаційної Комісії передано Президії.

Організація праці бюро Президії Секретаріату СКВУ в Торонто

Членом Президії, який відповідав за працю бюро Президії в Торонто, був генеральний секретар мгр. Ю. Шимко. В листопаді 1973 року мгр. Шимко підписав дворічне зобов'язання на винайм бюрового приміщення при вул. Янг ч. 2200 в Торонто. Бюро Президії приміщувалося там до початку листопада 1975 року, коли п-во Михайло і Ярослава Шафранюки, засновники Канадсько-Української Мистецької Фундації, відступили Президії двоповерхове приміщення в будинку Фундації при вул. Блор захід ч. 2395А. Бюро Президії приміщувалося в цьому будинку до кінця каденції.

Першим працівником бюро Президії була пані Стефанія Шимко, яка розпочала працю 7/11/73. У грудні 1973 року мгр. Ю. Шимко виготовив оголошення на пост асистента генерального секретаря; це оголошення розіслано для поміщення в українській пресі всіх країн поселення. У висліді конкурсу прийнято на цей пост панну Любу Ткаченко, яка розпочала працю 2/1/74. З днем 4/2/74 прийнято ще одного працівника, інж. О. Тарнавського.

У зв'язку з переоцінкою потреб бюро Президії і з огляду на фінансовий стан Президія постановила звільнити з праці пані С. Шимко (12/7/74) і інж. О. Тарнавського (12/8/74). З цього часу працюю бюро керувала панна Л. Ткаченко. Впродовж каденції заангажовано таких осіб як повно затрудованих працівників бюро: панна Софія

Юркевич (7/10/74-9/4/76); пані Стефанія Клос (31/3/75-12/9/75), п. Павло Баєр (23/9/75-26/13/75), панна Марта Кобилянська (3/5/76-17/6/77), пані Ольга Ліщинська-Боднарук (18/8/77 — до кінця каденції). Впродовж літніх місяців 1974-78 рр. і доривочно впродовж цих років працював у бюрі п. Мирослав Юркевич.

Під час цієї каденції в реалізації поодиноких проєктів допомогло 20 осіб, які одержали заплату за свою працю. В експедиції друкованих матеріалів добровільно допомогло 18 осіб.

ОРГАНІЗАЦІЙНІ СПРАВИ СКВУ

Членський стан

У 1974 році Президія Секретаріату СКВУ приступила до перевірки членського стану СКВУ; список організацій-членів був опублікований у другому числі «Вісника СКВУ». Використовуючи списки учасників I і II Конгресів СКВУ, Президія намагалася встановити контакт з тими організаціями, з якими втрачено контакт у першій каденції, і з'ясувати їх членський стан.

Крім того, Президія вислала листи (24/12/76, 2/8/77, 17/2/78 і 14/7/78) тим організаціям, які впродовж двох років не вплачували членського внеску, з'ясовуючи, що, згідно з 22 параграфом статуту СКВУ, невплатення членського внеску припиняє дану організацію в членських правах, і прохаючи вирівняти залежності.

Членський стан СКВУ по день 30/6/78 був такий:

Українські Церкви

Українська Католицька Церква
Українська Православна Церква
Українські Протестантські Церкви

Крайові центральні репрезентації

Комітет Українців Канади
Український Конгресовий Комітет Америки
Українська Центральна репрезентація в Аргентині
Українсько-Бразилійський Координаційний Комітет
Українська Громада у Венесуелі
Союз Українських Організацій Австралії
Координаційний Осередок Українських Громадських
Центральних і Крайових Установ в Європі

Міжкрайові надбудови

Братство кол. Вояків 1-ої Української Дивізії
Української Національної Армії
Братство Українських Січових Стрільців
Всеукраїнське Євангельсько-Баптистське Братство
Конференція Гуцульських Товариств Америки і Канади
Конференція Українських Пластових Організацій

Координаційна Рада Ідеологічно Споріднених
Націоналістичних Організацій
Наукове Товариство ім. Шевченка
Об'єднання Демократичної Української Молоді
Об'єднання кол. Вояків УПА
Об'єднання Українських Академічних Товариств
«Зарево»
Об'єднання Українських Письменників «Слово»
Рада Крайових Федерацій Українських Католицьких
Академічних Товариств «Обнова»
Світова Федерація Лемків
Світова Федерація Українських Жіночих Організацій
Світовий Український Визвольний Фронт
Спілка Української Молоді
Товариство «Бойківщина»
Українська Народна Поміч
Українське Вільне Козацтво
Українське Євангельське Об'єднання в Північній Америці
Українське Лікарське Товариство Північної Америки
Український Народний Союз
Український Робітничий Союз
Українська Світова Координаційна Рада
Центральний Союз Українського Студентства

КРАЙОВІ ЦЕНТРАЛІ

Канада

Братство кол. Вояків 1-ої Української Дивізії
Української Національної Армії
Братство Українців Католиків
Ліга Визволення України
Ліга Українських Католицьких Жінок
Молодь Українського Національного Об'єднання
Організація Українок Канади ім. Ольги Басараб
Союз кол. Українських Вояків у Канаді
Союз Українських Жертв Російсько-Комуністичного
Терору в Канаді
Союз Українських Канадських Ветеранів
Союз Українців Самостійників
Суспільна Служба Українців Канади
Товариство кол. Вояків УПА в Канаді
Українська Стрілецька Громада
Українське Євангельсько-Баптистське Об'єднання Канади
Українське Національне Об'єднання
Український Визвольний Фонд

ЗСА

Братство «Броди-Лев»
Демократичне Об'єднання кол. Репресованих Українців
Совєтським Режимом

Об'єднання кол. Вояків Українців в Америці
Об'єднання Жінок Оборони Чотирьох Свобід України
Об'єднання Прихильників УНРеспубліки у США
Об'єднання Українських Педагогів
Об'єднання Українських Православних Сестрицтв
Об'єднання Українців Революційно-Демократичних
Переконань у ЗСА
Організація Державного Відродження України
Організація Оборони Чотирьох Свобід України
Союз Ветеранів Українського Резистансу
Союз Українок Америки
Союз Українців Католиків «Провидіння»
Спілка Українських Журналістів Америки
Товариство кол. Вояків УПА ім. ген.-хор. Т. Чупринки
в ЗСА
Товариство Правників Українців у ЗСА
Українська Гетьманська Організація Америки
Українсько-Американська Асоціація Університетських
Професорів
Українсько-Американська Жіноча Допомога
Організація
Український Визвольний Фонд у ЗСА
Український Золотий Хрест
Центрاليا Українських Кооператив у ЗСА

Південна Америка

Аргентина

Організація Українок «Відродження»
Українське Товариство «Відродження»

Бразилія

Хліборобсько-Освітній Союз

Австралія

Ліга Визволення України в Австралії

Е в р о п а

Австрія

Координаційна Рада Українських Організацій в Австрії
Об'єднання Українців в Австрії

Бельгія

Головна Рада Українських Громадських Організацій
у Бельгії

Велика Британія

Об'єднання кол. Вояків Українців у Великій Британії
Об'єднання Українців у Великій Британії

Організація Українських Жінок у Великій Британії
Союз Українців у Великій Британії
Товариство Українських Жінок ім. Олени Теліги
Українське Товариство у Великій Британії

Данія

Зв'язковий СКВУ в Данії — п. Петро Кузьма-Балицький

Голляндія

Об'єднання Українців у Голляндії

Еспанія

Українська Громада в Еспанії

Італія

Українська Громада в Італії

Люксембург

Українська Громада у Люксембургу

Німеччина

Центральне Представництво Української Еміграції
в Німеччині

Франція

Наукове Товариство ім. Шевченка в Європі
Українська Бібліотека ім. Симона Петлюри
Українська Національна Єдність у Франції
Український Центральний Громадський Комітет у Франції

Швайцарія

Об'єднання Українців у Швайцарії
Українське Товариство у Швайцарії

Швеція

Українська Громада у Швеції

КОНТАКТ З ОРГАНІЗАЦІЯМИ-ЧЛЕНАМИ І ОРГАНІЗАЦІЙНІ ПРОБЛЕМИ

Під час своїх особистих подорожей у різні країни члени Президії намагалися зустрічатися з представниками членських організацій СКВУ і обговорювати з ними поточну діяльність СКВУ, як також довідатися про їхні побажання щодо цієї діяльності. Так, наприклад, літом 1974 року о. В. Кушнір відвідав українську громаду в Лос-Анджелесі, українські поселення в Австралії, а також Центральне представництво Української Еміграції в Німеччині і Союз Українців у Великій Британії. Того ж року М. Плав'юк і д-р Ф. Мартинюк

зустрічалися з представниками Союзу Українців у Великій Британії і Українського Центрального Громадського Комітету у Франції; крім того, М. Плав'юк відвідав Українську Громаду в Іспанії, а д-р Ф. Мартинюк мав зустріч з представниками Головної Ради Українських Громадських Організацій у Бельгії і Центрального Представництва Української Еміграції в Німеччині. Літом 1976 року д-р Ю. Даревич відвідав представників Українського Центрального Громадського Комітету у Франції.

Також організовано декілька зустрічей з українськими громадами в поодиноких містах, щоб інформувати ширший загал про діяльність СКВУ. Такі зустрічі відбулися у Вінніпезі, Реджайні, Саскатуні, Едмонтоні й Ванкувері (травень 1975 року), в Чикаго (21/5/77) і Торонто (13/11/77).

Впродовж каденції Президія зустрічалася з проблемами організаційного характеру на декількох теренах, в саме:

ЗСА. Асоціація Українців Америки повідомила Організаційну Комісію II Конгресу СКВУ листом від 14/10/73 про своє бажання вступити в члени СКВУ і зголосила трьох делегатів на Конгрес. На 7-мій Пленарній Сесії Секретаріату СКВУ, яка відбулася в Оттаві 30-31/10/73, рішено допустити делегатів АУА на Конгрес у рамках загальної делегації з терену ЗСА під проводом УККА, а справу членства АУА в СКВУ рішено передати новому Секретаріатові.

Секретаріат СКВУ зайняв становище, що тільки ті організації, які належать до крайової центральної репрезентації на своєму терені, повинні бути членами СКВУ. Листом з 15/10/77 АУА відновила своє прохання, і справа її членства була обговорена на 12-тій Пленарній Сесії Секретаріату СКВУ. У висліді цих нарад Президія звернулася листовно до АУА (25/11/77 і 16/2/78) з проханням дійти порозуміння з УККА, що уможливило б прийняття АУА в члени СКВУ.

Південна Америка. На своєму засіданні 11/9/75 Президія рішила відбутися конференцію з членами Секретаріату СКВУ і представниками членських організацій на терені Південної Америки, щоб обговорити проблеми українського організованого життя на тому терені. Відбуття такої конференції запропоновано Українській Центральній Репрезентації в Аргентині, Українсько-Бразильському Координаційному Комітетові і Українській Громаді у Венесуелі в листах від 17/10/75 і 26/4/76. Українська Центральна Репрезентація відповіла на пропозицію позитивно; однак, відповіді від УБКК та УГВ не було, і конференцію прийшлося відкликати. Подібно сталося з пропозицією Президії вислати до країн Південної Америки двох учительок з Канади, які були готові допомогти у справах українського шкільництва вліті 1976 року.

На початку 1976 року Президія одержала листа від інж. Степана Плахтина, голови Хліборобсько-Освітнього Союзу в Парані (Бразилія) з проханням про матеріальну допомогу для українців у Бразилії. Відповідаючи інж. Плахтинові 31/5/76, Президія наголосила потребу створити крайову центральну репрезентацію, яка могла б подбати про належне використання такої допомоги. У листопаді 1976 року д-р

Богдан Стебельський репрезентував Президію на відкритті пам'ятника Т. Шевченкові у Парагваї і використав свою поїздку для того, щоб відбути засідання з представниками Українсько-Бразилійського Координаційного Комітету. Присутніми на засіданні, яке відбулося 24/11/76 у приміщенні Хліборобсько-Освітнього Союзу, були інж. Степан Плахтин, п. Микола Гец, інж. Олександр Чечко та пп. Євген Мастикаш і Петро Башук з Канади. На засіданні стверджено, що УБКК був недіяльним впродовж останніх років, і постановлено відновити його діяльність; однак засідання не дало бажаного результату.

2/8/78 Президія одержала листа від представників українського організованого життя в Бразилії, в якому повідомлено про те, що 6/9/78 у Курітібі відбуто нараду в справі відновлення діяльності УБКК. У черговому листі від 15/8/78 повідомлено, що справу остаточного уконституювання УБКК відкладено до вересня 1978 року.

Українське громадське життя на терені Венесуелі теж не було належно зорганізоване, про що свідчили інформації, одержані в 1976 році від о. митр. Леоніда Лотоцького з Каракасу. У 1976 році інж. Микола Мороз, секретар Комісії Прав Людини при СКВУ, відвідав Венесуелю в зв'язку з своєю професійною працею і відбув розмови з чільними громадськими діячами, які висловили бажання, щоб їх відвідав член Президії. Однак, на листовні пропозиції Президії вислати свого представника (30/5/77 і 15/8/77) не одержано відповіді.

Один рік пізніше, в листі від 7/8/78 новий голова Української Громади у Венесуелі, інж. Іван Лазарович повідомив, що відновлено організаційну систему Громади.

Європа. Впродовж каденції Президія втримувала контакт з Президією КОУГЦУ і співпрацювала в поодиноких акціях з українськими організаціями на терені Франції (оборона прав людини) і Німеччини (відзначення Емського указу). Контакт з організаціями в інших країнах Європи полягав здебільшого у співпраці в Травневих Акціях СКВУ і в акціях в обороні Віри і Церкви та прав людини в Україні. Всі організації-члени на цих теренах одержували комунікати і інформації про діяльність СКВУ; багато з них інформували Президію про свою діяльність.

..... **На європейському терені постали конфлікти в Англії і в Австрії** у справі крайової центральної репрезентації. III Конгрес КОУГЦУ, який відбувся 14-15/12/74, виніс постанову про те, що КОУГЦУ повинен стати міжкрайовою надбудовою на терені Європи, а Центральне Представництво Української Еміграції в Німеччині, Український Центральний Громадський Комітет у Франції, Головна Рада Українських Громадських Організацій у Бельгії і Союз Українців у Великій Британії повинні стати центральними репрезентаціями на своїх теренах. Президія одержала листа від Союзу Українців у Великій Британії (від 23/1/75) з вимогою визнати за СУБ статус центральної репрезентації. Об'єднання Українців у В. Британії звернулося до Президії листом від 15/1/75, протестуючи проти надання такого статусу СУБ. Впродовж наступних років Президія вела листування з СУБ і ОУуВБ в тій справі, намагаючись довести

до створення центральної репрезентації, яку визнавали б усі українські організації на терені Великої Британії. Ці старання залишилися безуспішними. Статус СУБ був предметом дискусії на всіх Пленарних Сесіях Секретаріату СКВУ (за винятком 8-мої) впродовж цієї каденції; у висліді цих дискусій рішено зреферувати справу статусу КОУГЦУ і СУБ на III Конгресі СКВУ для остаточного погадження.

Конфлікт на терені Австрії стосувався становища д-ра С. Накловича як президента Координаційної Ради Українських Організацій в Австрії, чого не визнали деякі українські організації на цьому терені (Українське Католицьке Братство ім. св. ВМ. Варвари, Українське Православне Братство ім. св. Володимира, Культурне Товариство «Буковина» і Союз Українських Філятелістів Австрії). Президія зв'язалася з Президією КОУГЦУ, щоб в'яснити цю справу і в своєму листі до Бориса Ямінського, члена управ згаданих організацій, (30/11/76) радила погадити цей конфлікт у співпраці з КОУГЦУ. Цього, однак, не сталося, і справа залишається досі непогадженою.

ЗВЕРНЕННЯ ПРЕЗИДІЇ СЕКРЕТАРІАТУ СКВУ ДО УКРАЇНСЬКОЇ СПІЛЬНОТИ

У звіттовому часі Президія видала такі звернення до української спільноти у вільному світі:

5/3/75 Звернення у 25-річчя смерти сл. п. ген.-хор. Романа Шухевича — Тараса Чупринки.

7/4/75 Звернення у 45-річчя процесу СВУ-СУМ.

17/2/76 Звернення у 50-річчя смерти сл. п. Головного Отамана Симона Петлюри. Президія також звернулася до Проводів Українських Церков і до крайових центральних репрезентацій, прохаючи їх видати заклики, які піддержали б звернення Президії, і закликаючи українську спільноту жертвувати на фонд Бібліотеки ім. С. Петлюри в Парижі.

15/3/77 Звернення з приводу 10-річчя існування і праці СКВУ. Це десятиріччя відзначено на Конгресі Українців Канади (10/10/77), де zorganizовано виставку видань Президії, і на зустрічі з громадянством міста Торонто (13/11/77) з нагоди 12-тої Пленарної Сесії Секретаріату СКВУ.

16/10/77 Всім організаціям-членам СКВУ розіслано проєкт «Відзначення 60-річчя Української Революції і Державної Самостійности», що його опрацював Ю. Шимко.

22/1/78 Звернення про відзначення 60-тої Річниці Державної Суверенности і Соборности України.

Також видано декілька звернень у зв'язку з поодинокими акціями СКВУ, головню на відтинку оборони прав людини; вони згадані в інших частинах цього звіту.

ІНФОРМАЦІЙНА СЛУЖБА СКВУ

Президія приступила до заснування Інформаційної Служби СКВУ негайно після II Конгресу СКВУ, виконуючи таку резолюцію Конгресу: «Встановити відповідну інформаційну установу, яка дбала б про постійне і кваліфіковане інформування світу про Україну, українські змагання і українські позиції, як також подбала б про постійне інформування українського народу про наше життя, працю і розвиток та змагання у вільному світі, що було б можливе тільки при допомозі окремих радіопересилань СКВУ в Україну».

Керівником Інформаційної Служби СКВУ призначено д-ра Ю. Даревича, який приготував під кінець 1973 року проєкт діяльності ІС СКВУ. Проєкт передбачав діяльність на трьох відтинках: пресовому, радіо-телевізійному і дослідчому. (Ю. Даревич також приготував проєкт діяльності Інформаційного Бюра СКВУ, яке діяло б під керівництвом редактора й адміністратора з щорічним бюджетом у сумі приблизно 37,000.00 дол. З огляду на фінансові і персональні обмеження зреалізування цього проєкту виявилось неможливим).

Основною діяльністю ІС СКВУ на пресовому відтинку було виготовлення комунікатів для української преси, в яких подавано інформації про важливішу діяльність Президії і Рад та Комісій СКВУ. У звітному часі виготовлено 36 комунікатів для української преси й радіомовлень і п'ять комунікатів англійською мовою для міжнародної преси. Всі комунікати одержували також члени Секретаріату СКВУ і організації-члени СКВУ. Слід відмітити велику співпрацю української преси, яка впродовж цієї каденції поміщувала комунікати і звернення Президії Секретаріату СКВУ.

У 1974-75 рр. ІС СКВУ спробувала налагодити постійний і систематичний перегляд української преси; однак ця спроба виявилася безуспішною через брак фахової сили. Поодинокі особи, які добровільно приймали зобов'язання переглядати газети і робити вирізки, швидко втрачали зацікавлення цією працею.

У звітному часі видано шість випусків «Вісника СКВУ», завданням якого було затіснити зв'язки між керівними органами СКВУ і українською спільнотою. У першому числі «Вісника», з датою червня 1974 року, поміщено матеріали II Конгресу СКВУ. У другому числі (листопад 1974 р.) подано відомості про поточну діяльність Президії і Комітету Оборони Валентина Мороза. Третє число (липень 1975 р.) видано англійською мовою для інформації тих українців, які слабо володіють рідною мовою; в ньому появилися інформації про II Конгрес СКВУ, 9-ту Пленарну Сесію Секретаріату СКВУ, діяльність українського жіноцтва у Міжнародному Році Жінки і звіт з конференції СКВОР в Детройті. Четверте число (січень 1976 р.) принесло інформації про діяльність бюро СКВУ в Нью-Йорку, про акцію на Конференції ООН з нагоди Міжнародного Року Жінки і на XXI Олімпіаді, про акцію Комісії Прав Людини СКВУ в обороні Віри і Церкви в Україні. П'яте (англомовне) число «Вісника» було присвячене головню акції в обороні Віри і Церкви; також подано звідомлення з діяльності нью-йоркського бюро. У шостому числі (червень 1977 р.) поміщено матеріали СКВОР і звіт з діяльності Президії.

З огляду на брак постійного редактора «Вісник» не міг виходити як періодичне видання. Редакторами поодиноких чисел були: О. Тарнавський (чч. 1, 2), Ю. Даревич і С. Юркевич (чч. 3, 4), Ю. Даревич, Д. Даревич і М. Юркевич (ч. 5) і Кость Мельник та Фалина Любинецька-Кульчицька (ч. 6). Редакція «Вісника» одержала чимало відгуків від читачів, як прихильних, так і критичних. Зокрема слід відмітити позитивну реакцію на англomовні числа, яка виявила, що видання цього типу корисне і потрібне.

У 1974 році виготовлено англomовну брошуру, в якій подано інформації про діяльність СКВУ і загальні дані про українців в Україні і в діаспорі. Брошуру використано у зв'язку з листопадовою акцією СКВУ 1974 року і в інших інформаційних акціях.

* * *

На вужчому засіданні Президії 10/1/74 рішено, згідно з резолюцією II Конгресу, перевірити можливість заснування й утримання власної радіовисильні, щоб інформувати радіо-слухачів в Україні про діяльність нашої спільноти у вільному світі. Президія доручила В. Кирилюкові перевірити цю справу. У своєму звіті, складеному на ширшому засіданні Президії 4/5/74, В. Кирилюк сконстатував, що було б дуже трудно закупити землю на будову такої радіостанції, одержати урядовий дозвіл і частоту для передавання програм. Крім того, кошт будування радіовисильні становив би прибіл. 5 мільйонів дол., а щорічний кошт ведення й утримання її — прибіл. 450,000.00 дол. Взявши до уваги ці факти, Президія рішила не продовжувати своїх намагань у цьому напрямі.

Незважаючи на те, що цього проєкту не вдалося здійснити, Президія намагалася використовувати інші можливості, щоб передавати інформації про свою діяльність.

У 1974 році Ю. Даревич вислав запитник до крайових центральних репрезентацій з проханням подати інформації про радіовисильні на їх теренах, з метою використати евентуальні можливості передавання українських матеріалів. Він теж відбув поїздку в цій справі до бюро Міжнародної Служби СіБіСі у Монреалі. Однак ця поїздка не принесла бажаного висліду, а на запитник відповіли тільки КУК, УЦР і КОУГЦУ.

У липні 1975 року передано на програмі Міжнародної Служби СіБіСі пресовий комунікат СКВУ про діяльність Президії у першій половині 1975 року і плян праці на 1976 рік, як також інформації про меморіал Президії до Європейської конференції для справ безпеки і співпраці. Цього ж місяця передано інформації про українську участь у конференції ООН з нагоди Міжнародного Року Жінки.

28/6/77 Президія вислала привіт для Української Секції СіБіСі, відмічуючи її 25-річчя. Подяка за цей привіт, що її написав керівник Міжнародної Служби СіБіСі, п. Алан Бравн (5/8/77), виявила дуже позитивне ставлення до української спільноти Канади і до її турботи про заперечення людських і національних прав в Україні.

ІС СКВУ нав'язала контакт з керівництвом Українського Відділу «Радіо Свобода» й одержувала транскрипції україномовних пересилань і матеріали Дослідчого Відділу «Радіо Свободи»; цими

матеріями користувалося головнo нью-йоркське бюро СКВУ. Теж одержувано інформації про українські пересилання «Радіо Ватикан».

* * *

На ширшому засіданні Президії 24/11/73 рішено видати статистично-інформаційний довідник про українські поселення у вільному світі. В тій цілі нав'язано контакт з Українським Соціологічним Інститутом у Нью-Йорку, який погодився зредагувати цей довідник. Президія призначила суму 3,000.00 дол. на часткове покриття коштів видання довідника.

Щоб нав'язати діловий контакт з українськими дослідно-інформаційними установами й організаціями, які займаються обороною прав людини в Україні, ІС СКВУ скликала на 23/3/74 зустріч представників цих установ і організацій в Торонто. В засіданні взяли участь такі особи: М. Плав'юк (голова), В. Кирилюк, Ю. Шимко, Ю. Даревич, О. Тарнавський, Л. Ткаченко, д-р Богдан Боцюрків, ред. Осип Зінкевич (Інформаційна Служба «Смолоскип»), д-р Денис Квітковський (Світова Організація за Свободу), д-р Юрій Луцький, ред. Омелян Матла (Українська Інформаційна Служба), д-р Роман Олійник, д-р Мирослав Прокоп (Об'єднання «Пролог»), мгр. Олег Романишин (Інститут «Україніка»), бл. п. д-р Михайло Сосновський (кол. секретар Комісії Прав Людини СКВУ і голова Комісії Пресо-Інформаційних Справ СКВУ), д-р Володимир Тарнопольський (Комітет Оборони Валентина Мороза), Леонід Філь, мгр. Андрій Чорнодольський (ЦЕСУС) і сен. Павло Юзик. Після вичерпної дискусії рішено, що ІС СКВУ і КПЛ СКВУ повинні бути чинниками, які: а) координуватимуть праці існуючих українських організацій і установ, які діють у дослідно-інформаційному секторі й займаються обороною прав людини в Україні; б) зцентралізують збирання джерельних матеріалів, які стосуються української справи, і дадуть їх до диспозиції всім зацікавленим; в) подбають про розроблення плану діяльності в ділянках оборони прав людини та інформації на кілька років і про його поступове введення в життя.

Намагаючись виконати ці постанови, ІС СКВУ налагодила обмін виданнями з Закордонним Представництвом УГВР, Інформаційною Службою «Смолоскип», Комітетом Оборони Радянських Політичних В'язнів (Нью-Йорк) і Українською Центральною Інформаційною Службою. Ю. Даревич приготував запитник, у якому просив організації й установи проаналізувати виконану працю в обороні прав людини в Україні, подати інформації про свою поточну працю і запропонувати проєкти дальшої діяльності. Відповіді на запитник одержано від таких установ: Інститут «Україніка», Інформаційна Служба «Смолоскип», Комітет Оборони Радянських Політичних В'язнів, Об'єднання «Пролог», Світова Федерація Українських Жіночих Організацій, Союз Українців у Великій Британії, Спілка Визволення України, Українська Інформаційна Служба (Філадельфія).

Щоб продовжити розпочату співпрацю, скликано дві дальші наради представників дослідно-інформаційних установ і організацій. Перша з цих нарад відбулася 27/9/75 у бюрі СКВУ в Торонто з участю

таких осіб: Ю. Даревич, (голова), Андрій Бандера (Українська Центральна Інформаційна Служба), д-р Богдан Боцюрків, ред. Осип Зінкевич, Адріян Каратницький (Комітет Оборони Радянських Політичних В'язнів), Олександра Ковальська (заступник голови КПЛ СКВУ), інж. Микола Мороз, адв. Андрій Семотюк, Марта Скорупська (Об'єднання «Пролог»), Л. Ткаченко, М. Юркевич, С. Юркевич. На цьому засіданні присутні обмінялися інформаціями про свої видавничі пляни й продискутували плян інформаційної акції на ХХІ Олімпіяді; також обговорили англомовні видання нью-йоркського бюро СКВУ і видання КПЛ СКВУ про переслідування релігії в Україні.

Чергове засідання відбулося 9/10/76 у готелі «Амерікана» в Нью-Йорку з участю таких осіб: Ю. Даревич (голова), А. Бандера, Стефан Вельгаш (працівник нью-йоркського бюро СКВУ), О. Зінкевич, А. Каратницький, Любомир Квасниця (Український Олімпійський Комітет), ред. Ольга Кузьмович (Спілка Українських Журналістів Америки), Роман Купчинський (Комітет Оборони Радянських Політичних В'язнів), М. Пилипенко (Комітет Оборони Валентина Мороза у Рочестері.) А. Семотюк, М. Скорупська, Андрій Фединський (Інформаційна Служба «Смолоскип»). Тут знову відбувся обмін інформаціями про видавничу діяльність і пляни й рішено, що всякі перевидання і переклади самвидавних матеріалів мусять бути узгоднені з українською інформаційною чи видавничою установою, яка вперше отримала і видала ці матеріали. Присутні дали позитивну оцінку інформаційній акції під час ХХІ Олімпіади і запросували дальшу протестну акцію проти дискримінації українських спортсменів. Далі дискутовано акцію, пов'язану з конференцією в Београді для перевірки застосування гельсінкських угод; також висунуто пропозицію створити центральне дослідне бюро, яке постачало б українській пресі джерельні факти про Україну і події в Україні.

* * *

ІС СКВУ взяла участь у діяльності Українського Олімпійського Комітету, створеного внаслідок спільної наради представників Президії Секретаріату СКВУ, Екзекутиви КУК і Відділу КУК у Монреалі (15/10/75). Перед Олімпіадою видано два памфлети п.н. «Українські олімпійські переможці» (тираж 5,000 прим., опрацював у більшості ред. Андрій Григорович) і «Совєтський колоніалізм у спорті» (тираж 5,000 прим., опрацьовано спільно з О. Зінкевичем), і 44-сторінкову двомовну (англійсько-французьку) брошуру п.н. «Українська олімпійська команда» (тираж 4,000 прим., редагували А. Бандера і Ю. Шимко на підставі матеріалів «Смолоскипу»). Кошти цих видань покрила ІС СКВУ; частину коштів оплатили своїми дотаціями Клуб Українських Професіоналістів і Підприємців у Торонто (940.00 дол.) і Український Робітничий Союз (100.00 дол.). Всі друковані матеріали використано в інформаційній акції на Олімпіяді.

У Монреалі створено Українську Олімпійську Пресову Службу, до якої увійшли О. Зінкевич і А. Фединський (Інформаційна Служба

«Смолоскип»), А. Бандера (Українська Центральна Інформаційна Служба) і А. Семотюк (ІС СКВУ). Пресова Служба видала 12 україномовних пресових повідомлень, 4 англомовні та 2 франкомовні. 29/7/76 відбуто дуже успішну конференцію з представниками міжнародної преси, радіо й телевізії; модератором для питань англійською мовою був А. Семотюк.

Після закінчення своєї діяльності Український Олімпійський Комітет переслав надвишку в сумі 243.41 дол. до каси Президії Секретаріату СКВУ для вжитку в інформаційній акції на Олімпіаді в 1980 році.

* * *

Резиґнація Ю. Даревича 24/11/76 перервала діяльність ІС СКВУ, за винятком видання прескомунікатів і «Вісника СКВУ». У своєму листі до о. д-ра В. Кушніра (14/11/76) Ю. Даревич мотивував свою резигнацію чотирьома причинами: 1) «Брак довір'я поміж мною і рядом членів Секретаріату СКВУ, у висліді чого ефективність моєї дальшої праці в СКВУ є дуже обмежена. 2) Мої засадничі застереження щодо недемократичної побудови і способу діяльності Секретаріату СКВУ, зокрема його замкнений характер і консеквентна відсутність механізму відкритої, публічної відповідальності членів Секретаріату перед українською громадою за свої вчинки. 3) Те, що я вповні незгідний з майже всіма постановами, які були винесені на нарадах, що відбулися у Вінніпезі 20 листопада 1976 року. 4) Моє переконання, що наставлення і конкретні потягнення більшости членів Секретаріату, які репрезентують УККА, і наставлення й потягнення проводу Організації Українського Визвольного Фронту є такі, що вони зводять СКВУ до виключно символічної ролі і унеможливають Президії виконати постанови II Конґресу».

Намагання о. д-ра В. Кушніра і членів Президії переконати Ю. Даревича змінити своє рішення виявилися безуспішними, і з цього часу працю ІС СКВУ вели інші члени Президії і працівники бюро СКВУ.

ОРГАНІЗУВАННЯ ІІІ КОНҐРЕСУ СКВУ

Незакінчені справи ІІ Конґресу СКВУ

Після ІІ Конґресу Президія на засіданні 24/11/73 рішила звернутися до пп. Богдана Солука і Василя Авраменка з проханням висвітлити їхній фільм про ІІ Конґрес і передати його до архіву СКВУ. Пп. Солук і Авраменко запропонували, щоб Президія закупила копію фільму; у березні 1974 року п. Авраменко висвітлив фільм для членів Президії. Запізнавшись із змістом фільму, члени Президії сконстатували, що він не представляє вірно перебігу ІІ Конґресу СКВУ. В листі до п. В. Авраменка і до п. Ярослава Кулиничя (продуцента фільму) від 6/6/75 Президія рішуче застереглася проти публічного висвітлювання фільму і запропонувала його основно переробити.

Згідно з резолюцією II Конгресу СКВУ, Президія декілька разів розглядала справу друкування матеріалів II Конгресу СКВУ, але відкладала її через нестачу фондів. Листом від 23/5/78 Президія звернулася до всіх організацій-членів СКВУ, повідомляючи, що матеріали II Конгресу впорядковано, подаючи кошторис видання і прохаючи опінії складових організацій щодо доцільності видання збірника цих матеріалів. Пропозиція Президії видати й розпродати збірник матеріалів II Конгресу за допомогою складових організацій не одержала достатньої підтримки, щоб уможливити видання збірника перед III Конгресом СКВУ.

Підготовка III Конгресу СКВУ

15/6/77 розіслано до Проводів Українських Церков, членів Президії і Пленуму Секретаріату СКВУ і організацій-членів СКВУ запитник, щоб одержати їхні опінії щодо характеру III Конгресу СКВУ. 12-та Пленарна Сесія Секретаріату СКВУ устійнила, що Конгрес відбудеться у 1978 році на північно-американському континенті, уповноваживши Екзекутиви КУК і УККА визначити докладний час і місце. На ширшому засіданні Президії Секретаріату СКВУ 17/12/77, в якому взяли участь представники КУК і УККА рішено, що Конгрес відбудеться в Нью-Йорку в жовтні або в листопаді (згодом устійнено, що Конгрес відбудеться 23-26 листопада 1978 року в готелі «Амерікана»).

На цьому засіданні покликано Підготовчий Комітет III Конгресу СКВУ в такому складі: голова — о. д-р В. Кушнір, заступники — Й. Лисогір, М. Плав'юк, голова Організаційної Комісії — І. Білинський, голова Програмової Комісії — М. Кушпета, голова Статутової Комісії — СФУЖО пізніше призначила мгр. Іванну Рожанковську, голова Фінансової Комісії — Б. Гнатюк, голова Церковно-релігійної Комісії — пізніше обрано о. митр. Мирослава Харину, голова Номінаційної Комісії — Л. Філь.

Згодом призначено В. Кирилюка головою Верифікаційної Комісії, а мгр. І. Базарка головою Реєстраційної Комісії. Голова Програмової Комісії покликав Мистецьку Підкомісію (голова мгр. І. Базарко) і Бенкетову Підкомісію (голова мгр. І. Винник).

На 12-ій Пленарній Сесії Секретаріату СКВУ устійнено ключ участі делегатів у III Конгресі СКВУ: а) 20 делегатів від Української Католицької Церкви, б) 20 делегатів від Української Православної Церкви, в) 10 делегатів від Українських Євангельських і Баптистських Об'єднань, г) по 20 делегатів від крайових центральних репрезентацій (Канади, ЗСА, Австралії, Аргентини, Бразилії) і 20 делегатів з терену Європи, ґ) по 5 делегатів від міжкрайових надбудов, д) по 3 делегати від крайових організацій-членів СКВУ, які виконали свої бюджетові зобов'язання згідно із статутом СКВУ, е) всі члени Секретаріату і Контрольної Комісії СКВУ в сучасній каденції.

Докладні інформації про III Конгрес СКВУ подано українській спільноті в комунікаті Президії Секретаріату СКВУ від 1/8/78 і проголошено збірку на організаційний фонд III Конгресу від 15/9 до 15/10 1978 року.

Б. ДІЯЛЬНІСТЬ ПРЕЗИДІЇ СЕКРЕТАРІАТУ СКВУ НА ЗОВНІШНЬОМУ ВІДТИНКУ

ОБОРОНА ПРАВ ЛЮДИНИ

У звітному часі Президія Секретаріату СКВУ інтервеніювала декілька разів перед різними чинниками в обороні прав людини в Україні.

У квітні 1974 року, наві'язуючи до заяви акад. Андрія Сахарова про загрозливий стан здоров'я Леоніда Плюща, Президія розпочала акцію в його обороні. Розіслано листи до генерального секретаря ООН, Міжнародного Червоного Хреста та інших міжнародних чинників, прохаючи їх інтервеніювати перед совєтським урядом в обороні Л. Плюща. Нав'язано контакт з Комісією Прав Людини ООН, яка повідомила, що справа Л. Плюща розглядатиметься на її форумі. Дальшим веденням акції в обороні Л. Плюща зайнялася Комісія Прав Людини СКВУ; акція описана в розділі про КІПЛ СКВУ.

18/6/74 Президія вислала телеграму до Міністерської Конференції НАТО, в якій звернено увагу на необхідність зміни внутрішньої політики ССРСР як передумови «детанту».

4/12/74 о. д-р В. Кушнір звернувся до французького амбасадора в Канаді, п. Жака Війо, з протестом проти поліційного переслідування українців у Франції у зв'язку з відвідинами Леоніда Брежньєва.

У липні 1975 року Президія вислала меморіал до Президії Європейської конференції для справ безпеки і співпраці в Гельсінках, в якому вказала на заперечення людських і національних прав в Україні і просила уряди західних держав-учасників конференції (через їхні амбасади в Оттаві) добитися усунення цих перешкод як передумови співпраці між Заходом і Сходом. На цю інтервенцію одержано відповіді від амбасад Ватикану й Великої Британії і від Міністерства закордонних справ Канади.

1/4/75 у зв'язку з приїздом Олександра Шелєпіна до Великої Британії, Президія вислала протестну телеграму до голови Конгресу британських профспілок, пані С. М. Паттерсон. Копію телеграми вислано до британського прем'єр-міністра Гаролда Вілсона, до британської амбасади в Канаді і до британської, американської й канадської преси. У 1974 році, коли був заповіджений приїзд О. Шелєпіна до Західної Німеччини, ІС СКВУ зібрала матеріали до вжитку в протестній акції, координуючи свої старання з ЦПУЕН; однак подорож Шелєпіна була відкликана.

6/8/75 вислано англomовну книжку: «Україна в 1970-тих роках», за ред. проф. П. Потічного, членам канадської парламентарної делегації до ССРСР. Президія КУК вислала цим парламентаристам листа, прохаючи їх інтервеніювати в захист українських політичних в'язнів і в справі культурного обміну між Канадою й УССР. До листа долучено копії документального матеріалу, одержаного від Комісії Прав Людини СКВУ. 11/12/75 вислано тим самим парламентаристам англійський переклад «Українського Вісника» ч. 7-8.

17-19/10/75 інж. О. Тарнавський брав участь, на прохання Президії, в Міжнародному Слуханні ім. Сахарова у Копенгагені і звітував про свою участь на вужчому засіданні Президії 13/11/75.

У жовтні 1975 року Президія рішила розіслати всім місіям при ООН англійський переклад «Українського Вісника» ч. 7-8 з огляду на те, що автор (автори) цього числа «Вісника» просив/ли це виконати, а також висловив/ли побажання «До проведення [виборів до Верховного Органу правління на Україні] надати право представляти інтереси українського народу в ООН Світовому Конгресові Вільних Українців». Текст перекладу, що його надрукувала Президія для розсилки державним місіям при ООН, одержано від Інформаційної Служби «Смолоскип». У грудні 1975 року переклад «Вісника» розіслано з бюро СКВУ в Нью-Йорку як інформаційний матеріал для урядових місій; у супровідному листі подано коротке резюме статті «Етноцид українців у СРСР» і описано діяльність СКВУ.

12/11/77 Президія вислала телеграму до Оттави, до амбасад західних країн, які підписали Гельсінкський договір, прохаючи їхньої інтервенції перед советським урядом для звільнення Олексія Тихого і Миколи Руденка. Подібну телеграму вислано 19/7/77 після суду над Тихим і Руденком.

У червні 1977 року Президія виготовила петицію з обширною документацією до учасників Београдської конференції, подаючи дані про заперечення людських, релігійних і національних прав в Україні. Петицію розіслано до амбасад західних держав-учасників в Оттаві, прохаючи амбасадорів довести текст петиції до відома своїх урядів і делегацій на конференцію, закликаючи делегації підтримати вимоги Президії, подані в петиції. Відповіді на цю інтервенцію одержано від амбасад Ватикану, Великої Британії, Бельгії, Голландії, Іспанії, Ірландії, Італії, Західної Німеччини, ЗСА і Міністерства закордонних справ Канади.

ІНТЕРВЕНЦІЇ В СПРАВІ ІМІГРАЦІЇ

У вересні 1974 року Президія одержала прохання від скрипалів Юрія і Дани Мазуркевичів допомогти їм переїхати до Канади. У цій справі Президія зв'язалася з Суспільною Службою Українців Канади, Президією Українського Національного Об'єднання Канади і сен. П. Юзиком, які допомогли полагодити приїзд Мазуркевичів до Канади.

У грудні 1974 року одержано листа від учителя математики з Югославії, п. Михайла Мудрого, який теж прохав допомоги в імміграції до Канади. Справу зреферовано Канадсько-Українській Іміграційній Службі, яка робила старання допомогти п. Мудрому.

Представники Президії зустрічалися з головою Канадсько-Української Іміграційної Служби, п. Богданом Микитюком, щоб обговорити діяльність Служби, а на вужчому засіданні 25/9/75 рішено пожертвувати на потреби КУІС суму 1,000.00 дол.

КОНТАКТ З ІНШИМИ СВІТОВИМИ КОНГРЕСАМИ

На ширшому засіданні Президії 24/11/73 постановлено нав'язати і вдержувати контакт з іншими світовими конгресами. У звіттовому часі нав'язано контакт з Жидівським Світовим Конгресом і з світовими конгресами балтицьких народів і білорусів.

У 1976 році, у зв'язку з заповідженою появою книжки «Погромник», спрямованої проти сл. п. Головного Отамана С. Петлюри, Президія намагалася ввійти в контакт з Жидівським Світовим Конгресом для обговорення цілого комплексу українсько-жидівських взаємовідносин. До Жидівського Світового Конгресу вислано листа 20/5/76, в якому з'ясовано, що українська спільнота вільного світу, відзначаючи 50-річчя смерті С. Петлюри, свідомо того, що він згинув, продовжуючи боротьбу проти советських поневолювачів України, і що вбивцю С. Петлюри С. Шварцбарта українці не ідентифікують з жидівською спільнотою. Одночасно Президія застерегла собі право на належну реакцію, якщо б після видання книжки «Погромник» жидівська спільнота розпочала широку антиукраїнську акцію. Офіційної відповіді від Жидівського Світового Конгресу не одержано, але були в тій справі неофіційні розмови, які вказували на те, що ця справа розглядалася в жидівських колах.

У 1977 році проведено низку розмов з жидівськими чинниками ЗСА й Канади, щоб розвідати можливості співпраці: хоч нав'язано деякі контакти, конкретного вислід з цих розмов не було.

20/4/78 відбулася зустріч представників СКВУ і Ліги Б'най Б'ріт, на якій дискутовано фільм «Голокаст» і справу антиукраїнських і антижидівських публікацій у загальному. Зустріч дала надію, що в майбутньому може розвинутиися корисний діалог між обома спільнотами.

АКЦІЯ ЗА ДЕКОЛОНІЗАЦІЮ СССР

У 1975 році інженер Адам Андрійшин з Торонто запропонував Президії Секретаріату СКВУ проєкт меморіалу в справі деколонізації СССР, який мав бути підписаний представниками світових конгресів поневолених народів СССР. Розглянувши проєкт меморіалу, Президія рішила зайнятися цією справою. 13/5/76 відбуто засідання з представниками литовського, латиського й естонського світових конгресів і рішено покликати спільний редакційний комітет для оформлення остаточного тексту меморіалу разом з документацією. Також рішено представити остаточний текст меморіалу головам урядів країн, у яких проживають еміграційні спільноти народів-учасників меморіалу. Рішено оформити делегацію, яка відвідала б генерального секретаря ООН, щоб представити йому копію меморіалу.

Невдовзі нав'язано контакт з Конференцією Вільних Білорусів, яка включилася в підготовку меморіалу.

З огляду на те, що в тексті меморіалу прийшлося зробити численні зміни змістового й технічного характеру, як також узгіднити текст і документацію з президіями всіх п'яťох світових конгресів, виготовлення остаточного тексту тривало до половини 1978 року.

Редакційний комітет уконституювався остаточно в такому складі: Ю. Шимко (голова), М. Плав'юк, В. Кирилюк, д-р Володимир Душник (УККА), Антін Яремович (КУК), Павло Пашкевич (Конференція Вільних Білорусів), Лас Лейват (Естонська Світова

Рада), Джон Сіманавіціус (Литовська Світова Громада) і Л. Лукс (Світова Федерація Вільних Лотишів). Технічним редактором меморіалу була пані О. Ліщинська-Боднарчук.

Текст резолюції (тобто першої частини меморіалу, без документації) розіслано ще в 1977 році всім українським крайовим центральним репрезентаціям і політичним середовищам.

У 1978 році опрацьовано плян акції у зв'язку з цим меморандумом: устійнено, що напередодні III Конгресу СКВУ він буде представлений генеральному секретареві ООН і урядовим місіям при ООН.

БЮРО СКВУ В НЬЮ-ЙОРКУ

II Конгрес СКВУ доручив Президії Секретаріату СКВУ «встановити постійне бюро оборони людських прав в осідку Об'єднаних Націй в Нью-Йорку і забезпечити його відповідними кваліфікованими силами і фондами». Виконуючи цю постанову, Президія у грудні 1973 року помістила оголошення на пост керівника ньюйоркського бюро в українській пресі всіх країн поселення. На це оголошення одержано 6 аплікацій, які переслано членам Секретаріату СКВУ на терені ЗСА для перегляду. На ширшому засіданні Президії 7/9/74 ред. І. Білинський повідомив, що Президія УККА постановила відкрити представництво при ООН і бажала б, щоб ним керувала Президія Секретаріату СКВУ. Він передав пропозицію членів СКВУ з терену ЗСА і Президії УККА прийняти ред. Ореста Питляра на керівника бюро.

Листом з 2/10/74 Президія запропонувала всім крайовим центральним репрезентаціям, щоб вони разом вплатили суму 25,000.00 дол. у додатку до бюджету, схваленого на II Конгресі СКВУ, щоб уможливити негайне відкриття бюро. 23/10/74 представники Президії стрінулися з ред. Питлярем, щоб обговорити його кандидатуру.

Тому, що тільки СУОА відповів позитивно на прохання президії про додаткову бюджетову вплату, Президія рішила на вужчому засіданні 21/11/74 не втримувати бюро довше як один рік, якщо Пленарна Сесія Секретаріату СКВУ не забезпечить фондів для бюро. 9-та Пленарна Сесія не затвердила пропонованої Президією суми, і ред. Питляра повідомлено про те, що Президія не може гарантувати йому праці на довший термін. Це не відповідало умовам праці, яких ред. Питляр бажав, і він повідомив Президію листом з 13/4/75, що не бажає залишитися кандидатом на пост керівника бюро, але радо допоможе тому, хто прийшов би на цей пост.

12/3/75 одержано аплікацію молодого адвоката Андрія Семотюка на пост керівника нью-йоркського бюро, і через те, що адв. Семотюк погодився на однорічний контракт праці, Президія рішила відкрити бюро в Нью-Йорку. Щоб узгіднити діяльність бюро з українським політичним сектором, о. д-р В. Кушнір запросив провідників усіх політичних середовищ на конференцію в тій справі. Запрошення прийняли лідери Державного Центру Української Народної Республіки, Проводу Українських Націоналістів, Організації Українських Націоналістів за кордоном, Закордонного

Представництва Української Головної Визвольної Ради, Українського Гетьманського Руху, Української Революційно-Демократичної Партії. Запрошення не прийняв провід Організації Українських Націоналістів (революціонерів), висловивши в листі від 11/4/75 переконання, що пропонована конференція становила б втручання у сферу діяльності політичних організацій. Конференція також стала приводом для того, що Спілка Визволення України виступила з членів СКВУ 26/7/75, вважаючи, що Президія допустилася дискримінаційного вчинку, не запросивши представника СВУ на конференцію. Насправді ж, як це було вияснено в листі Президії до СВУ (20/8/75), жадна організація-член СКВУ не одержала запрошення на конференцію, яка була призначена виключно для представників політичного (а не громадського) сектора.

У конференції, яка відбулася 19/7/75 у бюрі СКВУ в Торонто, взяла участь члени Президії Секретаріату СКВУ на чолі з о. д-ром Василем Кушнірем, Андрій Семотюк, Микола Липовецький (представник ДЦ УНР), Леонід Філь (представник ПУН), д-р Михайло Воскобійник і В. Літвінов (представники організацій-членів Конгресу Української Вільної Думки). Учасники заслухали інформації членів Президії про пляни бюро СКВУ в Нью-Йорку і прийняли запевнення, що праця бюро у жадному випадку не буде ведена так, щоб її можна було уважати за вияв дії українських політичних середовищ. Після обширної дискусії представники політичних середовищ висловилися позитивно про намічену діяльність бюро.

Президія одноголосно схвалила кандидатуру Андрія Семотюка на вужчому засіданні 1/5/75 і розіслала повідомлення про прийняття його на пост керівника нью-йоркського бюро до всіх членів Президії і до представників КУК і УККА. А. Семотюк розпочав працю з днем 1/8/75. Того ж місяця він знайшов приміщення для бюро при вул. Лексінгтон ч. 441, недалеко від будинку ООН. У вересні він прийняв як неповно zatrudнених працівників бюро панну Оксану Демчишин і п. Стефана Вельгаша. Добровільний вклад у працю нью-йоркського бюро зробили такі особи: панна Оксана Куйбіда, панна Ірина Миколів, панна Зоряна Писарівська, панна Євгенія Щерба і п. Роман Чайківський. Постійну допомогу одержувано від Союзу Українок Америки.

Одним з головних завдань ньюйоркського бюро була співпраця з Інформаційною Службою (ІС) СКВУ. Виконуючи це завдання, А. Семотюк брав участь у щоденних пресових конференціях для кореспондентів при ООН, як також у багатьох спеціальних пресконференціях, скликаних з різних нагод. За час своєї діяльності А. Семотюк написав 27 статей про ООН, які появилися в українській пресі для інформації нашої спільноти, як також статті, які були друковані у міжнародній (головно канадській) пресі.

Головним змістом діяльності нью-йоркського бюро була оборона прав людини в Україні на форумі ООН шляхом інформування урядових місій про репресії в Україні і піднесення української справи при всіх можливих нагодах. За час діяльності А. Семотюка нью-йоркське бюро активно співпрацювало з КПЛ СКВУ в представленні

петицій в обороні українських жінок-політв'язнів і переслідуваних за релігійні переконання; а також в організуванні турне Л. Плюща у ЗСА, в участі українських представників у ХХІ Олімпіаді і в конференції ООН «Габітат» у Ванкувері, і у підготовці меморіалу про деколонізацію ССРСР. Ця діяльність описана в інших частинах звіту.

На цьому місці подаємо інформації про іншу важливішу діяльність нью-йоркського бюро в обороні прав людини в Україні.

14/10/75 на пресконференції амбасадора УССР до ООН, Володимира Мартиненка, А. Семотюк поставив питання про статус прав людини в Україні.

А. Семотюк порушив справи політичного статусу України і оборони українських жінок-політв'язнів на пресконференціях чільних урядових представників ЗСА і Канади, а саме: канадського міністра закордонних справ, Алана Мек-Екена (вересень 1975), амбасадора ЗСА до ООН, Вільяма Скрантона (79/3/76) і державного секретаря ЗСА, Генрі Кіссінджера (8/10/76).

14-18/10/75 А. Семотюк брав участь у світовій конференції адвокатів у Вашингтоні, де намагався подати резолюцію в обороні політичних в'язнів. Хоч цього не вдалося зробити, все ж таки нав'язано деякі корисні контакти.

У листопаді 1975 року, коли місія ЗСА запропонувала амністію для всіх політичних в'язнів, працівники нью-йоркського бюро робили інтенсивні намагання, щоб у дебаті над цією пропозицією була піднесена справа українських політичних в'язнів. Хоч інтервенції виявилися не безуспішними, справу прийшлося відкласти через те, що місія ЗСА згодом відтягнула свою пропозицію з огляду на зміни, пропоновані іншими місіями, які були б її уневажлили.

5/1/76 А. Семотюк відбув розмову з виконавчим директором Ліги Б'най Б'ріт, щоб обговорити жидівсько-українську співпрацю на форумі ООН.

28/2/76 А. Семотюк брав участь в українському панелі на Колумбійському університеті, де обговорено проблему політичних в'язнів. Тут був присутній член Секретаріату ООН Ігор Новиченко з Києва, який брав участь у дискусії.

У травні 1976 року, коли стало відомо, що Валентина Мороза перевезено до Інституту ім. Сербського, нью-йоркське бюро вислало протестну телеграму до д-ра Курта Вальдгайма і звернулося до ООН та до кількох місій з проханням допомогти В. Морозові.

У липні 1976 року вислано до всіх некомуністичних місій при ООН копію звіту Міжнародної Амністії про переслідування політичних в'язнів у ССРСР, разом з копією прескомунікату місії ССРСР про День Прав Людини, в якому тверджено, що ці права гарантовані в ССРСР.

Крім цього, А. Семотюк у своїх численних контактах з дипломатами і журналістами в ООН порушував питання політичного статусу України і переслідування українських політичних в'язнів.

Впродовж своєї діяльності А. Семотюк втримував тісний контакт з українською громадою Нью-Йорку й околиці, зокрема з молодими людьми, яких заохочував до співпраці з ньюйоркським бюро.

* * *

За період своєї діяльності А. Семотюк присвятив багато часу й зусилля намаганням одержати для СКВУ статус неурядової організації при ООН і одержати акредитацію для ІС СКВУ при Бюрі публічної інформації при ООН. З огляду на важливість цих намагань для ефективної дії СКВУ на форумі ООН описуємо їх докладніше на іншому місці.

У серпні 1975 року А. Семотюк розглянув матеріали в архіві СКВУ, які стосувалися намагань бл. п. д-ра М. Сосновського добитись статусу неурядової організації для СКВУ. Він також відбув дискусії з особами, поінформованими про ці намагання. На підставі цих даних А. Семотюк ствердив, що раніше не роблено формальної аплікації до ООН у цій справі, хоч відбувалися дискусії з членами поодиноких місій.

ООН передбачає три різні статуси для неурядових організацій. Найнижчий рівень — це акредитація при Бюрі публічної інформації, яка дає організації право одержувати матеріали ООН безпосередньо від бюро. Два вищі рівні дають право на консультативний статус при Економічній і Соціальній Раді ООН. В порозумінні з Президією А. Семотюк рішив внести аплікацію на найнижчий статус, вважаючи, що на цьому рівні буде найменше перешкод.

26/9/75 вислано листа до Комісії Прав Людини СКВУ, Світової Ради Суспільної Служби при СКВУ, Інформаційної Служби «Смолоскип», Світової Ради Лемків, СФУЖО і ЦЕСУС, інформуючи їх про можливість одержання статусу неурядової організації і заохочуючи їх старатися про такий статус.

У жовтні 1975 року А. Семотюк звернувся до української преси з проханням потвердити одержання інформаційних матеріалів від ньюйоркського бюро і заявити свою готовість друкувати такі матеріали. На це звернення одержано 20 позитивних відповідей.

19/12/75 внесено формальну аплікацію про статус неурядової організації для СКВУ при Бюрі публічної інформації. В цю аплікацію увійшов лист, в якому з'ясовано цілі, структуру й членство СКВУ; копія статусу СКВУ; повний список пресових органів, які одержували комунікати ньюйоркського бюро; по два примірники кожного з цих видань і ~~копії складених 20 листів від української преси.~~

5/1/76 одержано відповідь від п. Гільберто Ріццо, голови секції неурядових організацій при Бюрі публічної інформації, який повідомив, що «політика Бюра публічної інформації не дозволяє реєструвати неурядових організацій, які репрезентують дисидентські погляди і висловлюються в своїх публікаціях проти держав-членів ООН».

У відповідь на цю відмову ньюйоркське бюро видало прескомунікат 14/1/76, в якому подано основні твердження листа Г. Ріццо і заяву заступника президента СКВУ, М. Плав'юка, з цього приводу. М. Плав'юк заявив, що відмова акредитації — це «акт явної дискримінації проти двомільйонної української спільноти у вільному світі», і вказав на те, що критику поодиноких держав-членів ООН можна знайти чи не в кожній світовій публікації, що досі не служило приводом виключення їх з ООН. Він далі заявив, що

СКВУ продовжуватиме свої старання про акредитацію, і попросив підтримки держав-членів ООН.

Через короткий час А. Семотюк скотактувався з пані Саллі Шеллі, новою головою секції неурядових організацій при Бюрі публічної інформації, яка обіцяла прийняти далі матеріали і переглянути аплікацію СКВУ. Однак 29/1/76 пані Шеллі перервала старання нью-йоркського бюро листом, в якому заявила, що аплікацію переглянуто «на найвищому рівні» і відкинуто з трьох причин: 1) неурядові організації повинні цікавитися проблемою прав людини у загальному міжнародному аспекті, а не з перспективи одної національності; 2) цілі неурядових організацій мусять бути згідні з Хартією ООН, яка закликає до дружніх співвідношень між націями; 3) деякі публікації СКВУ не обороняють цілей ООН, що вказує на нездібність СКВУ піддержувати ООН.

Наступного дня А. Семотюк відбув особисту розмову з пані Шеллі, яка, однак, не змінила свого становища. 5/2/76 нью-йоркське бюро видало другий прескомунікат про відмову акредитації, який появився у «Світовому дипломатичному бюлетені», що його одержують всі дипломати при ООН.

Після цього зроблено численні старання одержати підтримку урядових місій при ООН для аплікації СКВУ. 12/2/76 А. Семотюк звернувся про допомогу до представників американських неурядових організацій на їхніх зборах; це звернення принесло позитивний відгук. У березні д-р Андрій Шуль (Філядельфія) звернувся в цій справі до сен. Річарда Швайкера (Пенсільванія), який інтервенював перед американською місією до ООН. У квітні нью-йоркське бюро розіслало листи до всіх місій при ООН, прохаючи їхньої підтримки; чергового листа в цій справі розіслано у липні. Крім того, С. Вельгаш скотактувався телефонічно з 60 місіями, прохаючи їхньої допомоги. Вкінці А. Семотюк звернувся безпосередньо до генерального секретаря ООН, д-ра Курта Вальдгайма.

В наслідок цих старань два впливові уряди поробили намагання полагодити аплікацію СКВУ позитивно, однак їм не вдалося добитися успіху.

* * *

У серпні 1975 року А. Семотюк одержав пресову акредитацію при ООН на період 120 днів як кореспондент «Свободи». Тому, що ця акредитація була тільки особистого характеру, А. Семотюк почав робити заходи, щоб одержати акредитацію для ІС СКВУ під фірмою «Українська Інформаційна Служба». На цю пропозицію урядовець, відповідальний за акредитацію при Бюрі публічної інформації, п. Кеннет Келлі, заявив, що це викликало б ускладнення з місією УССР. Все ж у листопаді він відновив акредитацію А. Семотюка на 120 днів.

Слід відмітити, що совєтські чинники ставили перешкоди А. Семотюкові в його стараннях одержати акредитацію. На їхню вимогу голова пресової секції при Бюрі публічної інформації, п. Вільям Павел, написав листа до «Свободи», «спростовуючи» інформації в статтях, які описували зустріч А. Семотюка і мгр. Олени Процюк з п. Ільганом Лютемом, урядовцем Комісії Прав Людини ООН. Ця спроба довести «необ'єктивність» А. Семотюка як журналіста виявилася

безуспішною. У грудні 1975 року місія УССР поскаржилася на журналіста Р. Чайковського, тимчасово затруненого в Бюрі публічної інформації, стверджуючи, що він виступав спільно з А. Семотюком на форумі Українського Клубу при Нью-йоркському університеті. Насправді ж, як це ствердив Український Клуб у листі до Бюра публічної інформації, п. Чайковський не виступав на цьому форумі.

Щоб посилити аргументацію в користь акредитації, А. Семотюк одержав згоду щоденника «Торонто Стар» і агентства «Савт'ам Нюз Сервісез» друкувати його статті і зголосити його до ООН як свого кореспондента. Впродовж січня 1976 року А. Семотюк сконтактувався з місіями ЗСА, Канади, Великої Британії, Австралії й Аргентини, прохаючи їхньої підтримки від місій США і Канади. Також одержано підтримку президента Асоціації Кореспондентів при ООН, п. Райнгарта Зорге.

У дальших розмовах з пп. Келлі і Павелом повторно була дискутована назва інформаційної служби, яка могла б викликати протест місії УССР. Згодом устійнено назву «Міжнародня Пресова Служба „Вісті“». У квітні А. Семотюк увійшов у контакт з асистентом генерального секретаря ООН, відповідальним за Бюро публічної інформації, п. Генічі Акатані. Розмови з Акатані продовжувалися спорадично до кінця серпня 1976 року, не давши, однак, позитивного результату. До кінця своєї діяльності А. Семотюк продовжував діяти як кореспондент на основі своєї тимчасової перепустки, відновлюваної що 120 днів.

* * *

На вужчому засіданні Президії 25/9/76 А. Семотюк зголосив своє рішення зрезиґнувати з посту керівника нью-йоркського бюро, погодившись, однак, допомогти поладнати незакінчені справи і призначити тимчасового керівника бюро.

Після резигнації А. Семотюка працю нью-йоркського бюро вели на основі неповного zatrudнення С. Вельгаш (до 4/11/76) і О. Демчишин (до травня 1977 року). У цьому періоді відновлено спроби одержати статус неурядової організації і пресову акредитацію, але знову безуспішно. Літом 1977 року працю бюро веда З. Писарівська, яка виготовила декілька прескомунікатів про діяльність ООН.

У жовтні 1976 року проголошено українській пресі конкурс на пост керівника нью-йоркського бюро; одержано 8 зголошень, які переслано членам Секретаріату СКВУ на терені ЗСА для їх рекомендацій. 25/6/77 відбуто ширше засідання Президії Секретаріату СКВУ, на якому ще раз основно продискутовано справу відношення між нью-йоркським бюро і Екзекутивою УККА. На цьому засіданні представники УККА заявили, що, розглянувши всі аплікації на пост керівника бюро, вони одноголосно рекомендують прийняти мгр. Бориса Потапенка. У висліді цього засідання рішено виготовити докладний проєкт завдань бюро СКВУ в Нью-Йорку. Проєкт узгіднено з членами Президії і з заступником президента на терені ЗСА, Йосифом Лисогором; проєкт остаточно затверджено у серпні 1977 року.

Згідно з остаточним правильником керівник нью-йоркського бюро має такі завдання: а) постачати місіям держав-членів ООН, керівним органам ООН і комісіям та установам у системі ООН інформації про українські справи, зокрема про події в Україні, з метою здобути їх прихильність до української справи і допомогу для поневоленого українського народу; б) продовжувати старання одержати для СКВУ в ООН статус неурядової організації і акредитацію для ІС СКВУ при Бюрі публічної інформації ООН; в) інформувати українську пресу вільного світу про важливіші події на терені ООН і можливості акції СКВУ на тому терені; г) допомагати в реалізації плану дії Комісії Прав Людини СКВУ на терені ООН і в порозумінні з ІС СКВУ видавати й розповсюджувати чужомовні видання СКВУ на терені ООН; г) постійно інформувати Президію Секретаріату СКВУ про важливіші події — зокрема наради й конференції — на терені ООН і про можливості відповідних акцій СКВУ.

Устійнено, що нью-йоркське бюро діє під безпосереднім наглядом Президії Секретаріату СКВУ на терені ЗСА.

З днем 1/9/77 призначено мгра. Бориса Потапенка керівником нью-йоркського бюро. Цього ж місяця Б. Потапенко затрудив як свого помічника п. Романа Куделя.

20/9/77 Б. Потапенко у товаристві А. Семотюка зустрінувся з пп. Г. Аканаті і В. Павелом, щоб обговорити справу акредитації ІС СКВУ. У висліді цієї розмови Б. Потапенкові видано особисту акредитацію на 120 днів; подібну акредитацію одержав у листопаді Р. Куделя. Від цього часу особисті перепустки працівників ньюйоркського бюро відновлено, але, незважаючи на їх численні старання, ІС СКВУ досі не акредитовано при ООН.

За час своєї діяльності (до 30/6/78) пп. Потапенко і Куделя виготовили 33 прескомунікати про діяльність ООН і ньюйоркського бюро.

Ньюйоркське бюро приміщувалося при вул. Лексінгтон ч. 441 до 1/6/78, коли його перенесено до будинку УККА.

З важливішої діяльності працівників нью-йорського бюро в обороні прав людини в Україні слід відмітити такі події:

9/9/77 Б. Потапенко взяв участь у конференції Державного департаменту ЗСА для обговорення Гельсінкських Угод про співпрацю і безпеку в Європі.

17-21/10/77. На прохання Екзекутиви УККА Б. Потапенко служив д-рові Михайлові Штернові перекладачем і провідником під час виступів д-ра Штерна в Нью-Йорку. Крім того, Б. Потапенко очолив підкомісію зовнішніх зв'язків при Підготовчому комітеті маніфестації за права людини, яка відбулася 18/9/77; виконуючи цю функцію, він виготовив маніфестаційну летючку і резолюцію.

26/9—4/10/77. У співпраці з місцевим Відділом УККА нью-йоркське бюро зорганізувало голодівку в обороні українських політичних в'язнів перед будинком ООН, як теж демонстрацію, яка відбулася 4/10/77, коли на форумі ООН виступав президент Дж. Картер. Б. Потапенко опрацював відкритого листа до президента Картера, що його роздано при ООН представникам міжнародної преси.

У жовтні 1977 року Р. Куделя почав розмови з телевізійними станціями в Нью-Йорку в справі програми про переслідування релігії в Україні; з незалежних від бюро причин цього не вдалося зреалізувати.

15/11/77 Б. Потапенко відбув розмову з амбасадором ЗСА до ООН, Артуром Голдбергом, і інтерв'ював у справі звільнення чотирьох ув'язнених членів Української Громадської Групи Сприяння виконанню Гельсінкських Угод. Амбасадор Голдберг zareагував позитивно на цю інтервенцію і заявив, що уряд ЗСА приділяє Українській Громадській Групі особливу увагу.

Грудень 1977. Б. Потапенко брав участь у Београдській конференції для справ безпеки і співпраці в Європі, проводив численні інтерв'ю з представниками урядових місій на конференції, роздавав їм інформаційні матеріали про переслідування українських політичних в'язнів.

1/2/78. У співпраці з ньюйоркським Відділом УККА працівники бюро зорганізували протестну демонстрацію біля американської місії до ООН проти прийняття, влаштованого для делегації Верховної Ради СРСР. З цієї нагоди приготовано відповідну летючку.

27-28/2/78. Відбуто розмови з трьома представниками ЗСА до Комісії Прав Людини ООН про їхню діяльність. Б. Потапенко взяв участь у першій крайовій конференції прав людини у Вашингтоні, в якій взяло участь чимало українських громадських діячів. Конференція прийняла дві резолюції, спонзовані Б. Потапенком і адв. А. Лозинським, які закликали Державний департамент США звертати більше уваги на національні й культурні права і заступитися за ув'язнених членів Гельсінкських груп в СРСР.

7/3/78. Б. Потапенко відбув зустріч з п. Чу, представником тайванського консульату, щоб обговорити становище прав людини в Україні, як також квітневу конференцію ВАКЛ.

21-22/3/78. Б. Потапенко відбув розмови у Вашингтоні з представниками ЗСА до Београдської конференції.

17/4/78. Б. Потапенко взяв участь у конференції Ради для «Світу без війни» на тему «Американські цілі і міжнародні права людини». На двох сесіях він обговорив становище України і вказав на конечність американської політики, яка визнавала б прагнення людських і національних прав в Україні.

18/4/78. Б. Потапенко брав участь у конференції на тему прав людини, що її зорганізувала Міжнародна Ліга Прав Людини.

19/4/78. На конференції Комітету неурядових організацій ООН про роззброєння Б. Потапенко підніс питання експансії військових сил СРСР.

28-30/4/78. Б. Потапенко взяв участь у конференції ВАКЛ у Вашингтоні як кореспондент ІС СКВУ.

9/5/78. У співпраці з місією ЗСА до ООН Інформаційна Служба «Вісті» зорганізувала конференцію на тему прав людини, в якій взяли участь представники неурядових організацій. У конференції брав участь голова делегації ЗСА до Комісії Прав Людини ООН, п. Едвард Мезвінський.

ДІЯЛЬНІСТЬ КОМІСІЙ І РАД СКВУ

На початку цієї каденції, у листопаді 1973 року, заступник президента СКВУ, М. Плав'юк, розіслав на адреси голів Комісій і Рад СКВУ запитник, прохаючи інформації про стан їхньої діяльності і поради щодо праці в майбутньому. Цим започатковано нав'язання контакту з головами діючих Комісій і Рад СКВУ, який тривав упродовж каденції. Голови Комісій і Рад брали участь у ширших і вузких засіданнях Президії і в Пленарних Сесіях Секретаріату СКВУ, де звітували про свою діяльність та обговорювали свої плани й потреби.

Нижче подаємо звіти з діяльності поодиноких Комісій і Рад СКВУ.

КОМІСІЯ ДОСЛІДІВ УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ У САТЕЛІТНИХ КРАЇНАХ

У відповідь на запитник Президії з листопада 1973 року голова цієї Комісії, д-р Михайло Марунчак (Вінніпер), заявив, що йому неможливо її далі очолювати. Президія прийняла резигнацію д-ра Марунчака в лютому 1974 року. З огляду на те, що не вдалося знайти нового кандидата на голову, діяльність Комісії не відновлено у цій каденції.

КОМІСІЯ ПРАВ ЛЮДИНИ

Управа Комісії Прав Людини, затверджена на ширшому засіданні Президії Секретаріату СКВУ 7/9/74, складалася з таких осіб: голова — сен. Павло Юзик, 1-ший заступник голови — Олександра Ковальська, 2-гий заступник голови — Андрій Бандера, секретар — інж. Микола Мороз, член — Микола Липовецький.

У своєму листі від 21/11/73, сен. Юзик висловив бажання, щоб голова КПЛ мав статус члена Президії Секретаріату СКВУ. Цю справу обговорено на 10-тій Пленарній Сесії Секретаріату СКВУ і рішено зреферувати її на III Конгресі СКВУ для остаточного вирішення.

Сен. Юзик проявив активну діяльність в обороні українських політичних в'язнів і переслідуваних за релігійні переконання на форумі канадського Сенату, а також на форумі НАТО, як член канадської делегації. Він також дораджував КПЛ і Президії Секретаріату СКВУ щодо можливої діяльності на міжнародньому форумі.

Впродовж звітового часу такі особи брали участь у праці КПЛ: Ярослав Білак, проф. Богдан Боцюрків, Андрій Веретельник, Любомир Войтів, інж. Северин Григорців (Ліга Визволення України, Австралія), Зіновій Зварич, ред. Осип Зінкевич (Інформаційна Служба «Смолоскип»), Христина Ісаїв, д-р Денис Квітковський (Світова Організація за Свободу), Віра Маланчій, д-р Мирослав

Прокоп (Об'єднання «Пролог»), Олег Романишин (Інститут «Україніка»), Марія Тивонюк, Ірина Тимошенко, Леонід Філь (Українська Центральна Репрезентація, Аргентина), д-р Святомир Фостун (Союз Українців у Великій Британії), Богдан Футала (Товариство Української Студіючої Молоді ім. Миколи Міхновського), мгр. Уляна Целевич (Світова Федерація Українських Жіночих Організацій), Антін Яремович (Комітет Українців Канади).

У червні 1977 року члени КПЛ зустрічалися в Торонто з Людмилою Алексєєвою, зв'язковою Московської Групи Сприяння виконанню Гельсінкських Угод, і брали участь в її конференції з представниками української преси.

18/5/78 члени КПЛ і Президія Секретаріату СКВУ відбули зустріч у бюро СКВУ в Торонто з ген. Петром Григоренком, щоб намітити співпрацю на відтинку оборони прав людини.

Впродовж каденції розіслано комунікати й інші матеріали КПЛ на всі доступні адреси комітетів оборони прав людини і комітетів оборони Валентина Мороза.

ОБОРОНА ПООДИНОКИХ ПОЛІТИЧНИХ В'ЯЗНІВ

У звіттовому часі КПЛ вислала телеграми в обороні таких політичних в'язнів оборонців прав людини:

10/5/75 Єлена Боннер (телеграма до прем'єр-міністра П. Трудо і до генерального секретаря ООН д-ра К. Вальдгайма).

20/4/76 Мустафа Джемілев і Андрій Твердохлебов (до Комісії Прав Людини ООН і до Міжнародної Амнесії).

26/8/77 Зіновій Красівський, Микола Плахотнюк, Йосип Тереля, Семен Глузман (до Міжнародної Конференції Психіатрів у Гоголю).

14/7/78 Анатолій Щаранський, Олександр Гінзбург (до Комісії Прав Людини ООН, президента Дж. Картера, Л. Брежнєва).

21/7/78 Лев Лук'яненко (до Комісії Прав Людини ООН, президента Дж. Картера, прем'єр-міністра П. Трудо, Л. Брежнєва).

КПЛ видала чорити заклики до української спільноти в справі оборони політичних в'язнів:

19/5/76 оборона Миколи Плахотнюка (акцію заініціювало Українське Лікарське Товариство Піннічної Америки).

9/2/77 оборона Миколи Руденка і Олексія Тихого.

3/6/77 звернення КПЛ і КУМО з приводу Београдської конференції.

24/7/78 оборона Лева Лук'яненка та інших членів Української Громадської Групи Сприяння виконанню Гельсінкських Угод.

Весною 1977 року О. Ковальська відвідала чинники ЮНЕСКО в Парижі і передала їм матеріали про українських політичних в'язнів.

Літом 1978 року виготовлено список українських політичних в'язнів (попередня редакція цього списку була використана у меморіалі Президії Секретаріату СКВУ до Београдської конференції) і розіслано його до української преси, інформаційних установ та поодиноких осіб, які внесли замовлення.

Валентин Мороз

На початку 1974 року в Торонто створено Комітет Оборони Валентина Мороза, і цей Комітет звернувся до Президії Секретаріату СКВУ про надання патронату для його діяльності. Президія погодилася на це прохання, доручивши Комітетові подбати про створення крайових Комітетів Оборони Валентина Мороза в країнах українського поселення під патронатом крайових центральних репрезентацій. Незабаром Президія одержала повідомлення про створення таких комітетів у багатьох місцевостях ЗСА й Канади і на теренах Великої Британії, Австралії й Аргентини.

У зв'язку з голодівкою, зорганізованою Комітетом Оборони Валентина Мороза в Оттаві 17/7—2/8/74, щоб розголосити голодівку Валентина Мороза, Президія звернулася до крайових центральних репрезентацій з закликом повести подібну акцію на своїх теренах. Члени Президії відвідали учасників голодівки і демонстрації в Оттаві й зустрічалися з членами канадського уряду, закликаючи їх інтервенювати перед совєтським урядом в обороні Валентина Мороза.

Голодівки і протестні акції Комітетів Оборони Валентина Мороза в 1974 році знайшли широкий розголос у вільному світі і правдоподібно вплинули на рішення совєтського уряду поступитися вимогам В. Мороза щодо умов його ув'язнення.

Крім згаданої праці, КПЛ втримувала контакт з Комітетом Оборони Валентина Мороза, посилаючи їм інформації і заклики.

У травні 1976 року, коли Валентина Мороза перевезено до Інституту ім. Сербського, КПЛ звернулася до організацій-членів СКВУ з закликом підняти протест.

У червні 1977 року розіслано французький переклад творів В. Мороза з супровідним листом КПЛ на адреси державних представництв при ЮНЕСКО.

Леонід Плющ

З нагоди дня оборони Леоніда Плюща (23/4/75), проголошеного Міжнародним Комітетом Математиків і Міжнародною Амнецією, КПЛ і Комітет Оборони Валентина Мороза видали брошуру про Л. Плюща й протестну поштову листівку, заадресовану до амбасадора СРСР в Оттаві, Н. Яковлева. Ці матеріали використано на канадському терені. Листом від 4/4/75 КПЛ запропонувала крайовим центральним репрезентаціям зорганізувати подібні акції на своїх теренах. До листа долучено копії вищезгаданих матеріалів, як також документів у справі Л. Плюща. Також розіслано комунікат до української преси в цій справі.

У жовтні 1975 року Організація Української Молоді у Франції включилася в підготовку зборів за звільнення Л. Плюща, що їх зорганізовано в Парижі. ОУМФ виготовила пропагандивні матеріали для цієї цілі, на що одержала дотацію КПЛ.

Коли одержано вістку про звільнення Л. Плюща, Президія СКВУ скотактувалася з головою Координаційної Ради Українських Організацій в Австрії, д-ром Сергієм Накловичем, і з ОУМФ у Парижі, яка уповноважила свого відпоручника, Данила Штуля, поїхати до Відня. Президія уповноважила д-ра Накловича і п. Штуля привітати родину Плющів від імени СКВУ і запропонувати їм допомогу. Листом від 20/1/76 Президія запропонувала Л. Плющеві фінансову допомогу і допомогу з переселенням до ЗСА або Канади, якщо він цього бажав би.

О. д-р В. Кушнір і представники КУК відбули успішні зустрічі з президентом Манітобського університету, д-ром Ернестом Сірлюком (23/1 та 5/2/76) у справі zatrudнення Л. Плюща як професора математики, однак Л. Плющ рішив поселитися у Франції.

Сен. П. Юзик відвідав Л. Плюща після його звільнення і звітував про цю зустріч на 10-тій Пленарній Сесії Секретаріату.

У зв'язку зі звільненням Л. Плюща Президія звернулася до крайових центральних репрезентацій листом від 20/1/76 з пропозицією створити постійну Комісію Секретаріату СКВУ для опіки над Українськими Політичними В'язнями й Імігрантами з СССР та Сателітних Країн, що її погодився очолити Блаженніший митрополит Мстислав. Через те, що крайові центральні репрезентації не призначили своїх представників до Комісії, вона не могла приступити до діяльності.

21/3/76 Л. Плющ прибув до Північної Америки на запрошення СКВУ, УККА і КУК, які організували його виступи перед українською громадою, та Комітетів Оборони Радянських Політичних в'язнів у США й Канаді, які організували його зовнішні виступи.

До успішного проведення зустрічей на терені ЗСА у великій мірі причинився Блаженніший митрополит Мстислав, який нав'язав особистий контакт з Л. Плющем невдовзі після його звільнення. А. Семотюк теж доклав зусилля, щоб скоординувати діяльність українських організацій, які спонзорували приїзд Л. Плюща.

КПЛ втримувала контакт з Л. Плющем після його повороту до Франції і запросила його як доповідача на свою сесію в рамках III Конгресу СКВУ.

МІЖНАРОДНИЙ РІК ЖІНКИ (1975)

У зв'язку з тим, що в 1975 році Генеральна Асамблея ООН проголосила 1975 рік Міжнародним Роком Жінки, Президія Секретаріату СКВУ проголосила цей рік для української спільноти у вільному світі Роком Української Жінки. У своєму зверненні від 24/12/74 Президія закликала до широкої акції в обороні українських жінок-політичних в'язнів.

КПЛ звернулася до крайових центральних репрезентацій і комітетів оборони українських політичних в'язнів з подібним закликом і розіслала інформації про жінок-політичних в'язнів для вжитку в оборонних акціях.

На початку 1975 року виготовлено текст петиції до генерального секретаря ООН в обороні українських жінок-політичних в'язнів; її

розіслано до організацій-членів СКВУ з проханням збирати підписи і повернути підписані листи до бюро СКВУ, щоб можна було їх зібрати й передати генеральному секретареві.

30/1/75 представники КПЛ відбули нараду з представницями Світової Федерації Українських Жіночих Організацій для намічення співпраці впродовж цього року. На 9-тій Пленарній Сесії Секретаріату СКВУ прийнято план діяльності на Міжнародній Рік Жінки, що його опрацювала СФУЖО.

24/2/75 КПЛ видала звернення до української спільноти, закликаючи до висилки карток з нагоди Міжнародного Року Жінки (8 березня) на адресу п'ятьох українських жінок-політичних в'язнів у Мордовській АССР: Ірини Сенік, Ірини Стасів-Калинець, Надії Світличної, Ніни Строкатой і Стефанії Шабатури. У міжнародній День Жінки заходами Президії Секретаріату СКВУ, КПЛ і СФУЖО поміщено повідомлення в обороні цих жінок у газеті «Нью Йорк Таймс», що його підписали Впреосв. митрополит Максим, Блаженніший митрополит Мстислав, Дост. пастор д-р Лев Жабко-Потапович, о. д-р В. Кушнір, Ю. Шимко, сен. П. Юзик і пані С. Савчук. Заходами Комітету Оборони Валентина Мороза подібне повідомлення, підписане визначними канадськими жінками, появилось в торонтонському «Глоб енд Мейл». У це повідомлення, крім даних про жінок-політичних в'язнів, включено формуляр з відкритим листом до советського уряду, закликаючи його звільнити українських жінок-політичних в'язнів; читачів цього повідомлення прошено вирізати цей формуляр і вислати його на відповідну адресу.

КПЛ також брала участь в організації демонстрації перед советським консулятом в Оттаві у Міжнародній День Жінки.

Дня 11/4/75 видано звернення до української спільноти, закликаючи її використати День Матері (11/5/75) для акції в обороні українських жінок-політичних в'язнів. Зразки матеріалів, потрібних для цієї акції, були розіслані до крайових центральних репрезентацій.

Щоб належно підготувати участь української делегації в Міжнародній Конференції ООН з нагоди Року Жінки (в місті Мехіко, 19/6—2/7/75), члени КПЛ відбули зустріч з представницями СФУЖО 2/6/75. На цій зустрічі устійнено розподіл обов'язків: А. Семотюк (представник СКВУ) — обслуга пресових органів, мгр. Олена Процюк — координація акції української делегації, д-р Марія Бек — демонстрація. До проводу української делегації увійшли теж д-р Марія Квітковська і мгр. Уляна Целевич.

КПЛ не вдалося, всупереч старанням, одержати акредитацію на урядову конференцію в Мехіко; А. Семотюк одержав акредитацію на паралельну конференцію п.н. «Трибуна» для неурядових організацій. Акредитацію на урядову конференцію мала мгр. О. Процюк, представниця Світового Руху Матерей.

Українська делегація (разом 28 осіб) дуже ефективно підносила справу українських жінок-політичних в'язнів на сесіях «Трибуни» і в неофіційних зустрічах з учасницями конференції.

25/6/75 представниці української делегації відбули зустріч з президентом конференції, д-ром Педром Охеда Пауладою, і

представили йому заздалегідь приготовлений меморіал, в якому з'ясовано переслідування українських жінок-політичних в'язнів і поставлено вимогу, щоб ця справа була розглянута на урядовій конференції. Петицію підписали о. д-р В. Кушнір, пані С. Савчук, сен. П. Юзик і всі члени української делегації. Д-р Охеда відповів, що не має авторитету порушити цю справу на конференції, але обіцяв довести меморіал до відома д-ра К. Вальдгайма.

Іншими важливими акціями української делегації на конференції були дводенна голодівка в обороні українських жінок-політичних в'язнів, конференція для міжнародної преси і зорганізування виставки літератури разом з портретами жінок-політичних в'язнів.

А. Семотюк подав 2 комунікати з діяльності української делегації, що їх бюро СКВУ розіслало до української преси. Ленту з інформаціями про конференцію переслано для вжитку Міжнародній службі СіБіСі. Після свого повороту до Торонто А. Семотюк відбув пресконференцію (24/7/75) і приготував звіт з діяльності української делегації, що його теж розіслано до української преси.

В порозумінні з Проводами Українських Церков і крайовими центральними репрезентаціями Президія Секретаріату СКВУ проголосила день 21/9/75 Днем Української Жінки-Політичного В'язня, закликаючи українську спільноту взяти участь у демонстраціях і молебнях у більших містах українського поселення і закінчити акцію збирання підписів під петицією до ООН. Делегація СКВУ і СФУЖО у складі: о. д-ра В. Кушніра, Й. Лисогора, ред. Л. Бурачинської і мгр. У. Целевич представила цю петицію, разом з 35,000 підписів, представникові Комісії Прав Людини ООН у листопаді 1975 року. Окремого листа в цій справі, підписаного представниками СКВУ і СФУЖО, вислано до генерального секретаря ООН 15/10/75.

КОНФЕРЕНЦІЯ ООН «ГАБІТАТ»

У Ванкувері, Канада, від 31/5 до 11/6/76 відбулася конференція ООН «Габітат» на тему людських поселень. Подібно, як конференція з нагоди Міжнародного Року Жінки, вона була поділена на окремі конференції для представників урядів і неурядових делегацій. Українська делегація на цій конференції складалася з представників СКВУ, Христини Ісаїв і Андрія Семотюка, і делегації СФУЖО на чолі з д-ром Стефанією Потоцькою. З делегацією активно співпрацювали члени урядової конференції (за винятком поодиноких представників преси), її члени роздавали учасникам конференції летючки з протестом проти колоніальної політики советського уряду супроти України, а на пресконференціях — зокрема з головою делегації ССРСР, д-ром Геннадієм Фомінім — підносили справи переслідування політичних в'язнів у концтаборах і відсутности свободи переселення в ССРСР. Дуже популярним виявився кіоск української делегації, в якому виставлено літературу на тему: «Негуманні поселення в ССРСР — міжнародня колоніальна

проблема». Відвідувачі підписували петиції в обороні українських політичних в'язнів і Української Церкви: відбулися численні інтерв'ю з представниками преси. Поміж відвідувачами була 12-членна група советських делегатів, які зфотографували кіоск і сперечалися про виставлені матеріали. В одному виступі на урядовій конференції представник УССР намагався відкинути твердження української делегації про нищення пам'яток культури в Україні (в офіційному зверненні УССР до конференції згадано реставрацію Видубицького монастиря у Києві).

У зустрічі з генеральним секретарем конференції, д-ром Енріке Пенялосом, представники СКВУ вручили йому меморіал про людські поселення в ССРСР, в якому порушено справи негуманного трактування політичних в'язнів, несправедливої міграційної політики, яка сприяє русифікації, і нищення релігійних і культурних пам'яток. Д-р Пенялоса відмовився порушити ці справи на форумі урядової конференції; все ж таки, як вказано вище, неофіційна діяльність української делегації здобула широкий розголос серед зібраних делегатів.

АКЦІЯ ОБОРОНИ ВІРИ І ЦЕРКВИ В УКРАЇНІ

В порозумінні з Президією Секретаріату СКВУ КПЛ рішила присвятити 1976 рік акції в обороні Віри і Церкви в Україні. Рішення було мотивоване тим, що: а) Генеральна Асамблея ООН рішила поставити дискримінацію релігій на свій порядок нарад у 1976 році, б) на цей рік припадає 30-річчя ліквідації Української Католицької Церкви, в) посилювалися репресії проти видатних членів духівництва в Україні.

Плян цієї акції був уперше намічений на вужчому засіданні Президії 18/7/75, дискутований на нараді інформаційних установ 27/9/75, а 20/11/75 проєкт розіслано до Проводів Українських Церков та організацій-членів КПЛ для їх зауваг.

2/1/76 відбуто у Вінніпезі нараду з членами Проводів Українських Церков для остаточного устійнення плану акції.

На початку 1976 року видано заклик до української спільноти, підписаний представниками Українських Церков у Президії Секретаріату СКВУ і сен. П. Юзиком, закликаючи до масової участі в цій акції.

Ще в листопаді 1975 року КПЛ видала заклик (поміщений в українській пресі), щоб усі, які мають інформації про переслідування Української Церкви, надіслали їх до Комісії для використання.

Комісія виготовила такі матеріали до вжитку в акції:

- петицію до ООН в обороні Віри і Церкви в Україні
- інформаційну брошуру про переслідування Української Церкви (англійською мовою)
- переклад тексту цієї брошури на українську мову (вислано до неагломовних країн)
- поштівки в обороні Української Церкви, заадресовані до Папи Павла УІ, генерального секретаря ООН і Світової Ради Церков

- брошурку про о. Василя Романюка
- поштівки в обороні о. Романюка, заадресовані до Папи Павла УІ, Світової Ради Церков і Вселенського Православного Патріярха
- список громадян СССР, ув'язнених за свої релігійні переконання.

Всі ці матеріали розіслано на всі доступні адреси українського духовенства у вільному світі, як також до всіх організацій-членів СКВУ.

Англомовний прескомунікат, в якому описано акцію в обороні Віри й Церкви і брошуру про переслідування Української Церкви розіслано 31/3/76 до важливішої світової релігійної преси. 29/5/76 розіслано прескомунікат про відзначення 30-річчя ліквідації Української Католицької Церкви. 16/6/76 вийшов комунікат у справі о. В. Романюка. 16/2/77 вислано ще один комунікат про акцію в обороні Віри і Церкви, до якого долучено брошуру про переслідування Української Церкви, зведення советського законодавства про релігію, список релігійних в'язнів і тексти нових звернень о. В. Романюка.

Найважливішим виданням КПЛ в обороні Віри і Церкви була 54-сторінкова ілюстрована брошура англійською мовою п.н. «Советське переслідування релігії в Україні» (тираж: 10,000 прим.). У цій брошурі описано історію переслідування Української Церкви советським режимом, подано бібліографію джерел до цієї теми. Брошуру широко використано для інформації. У 1978 році завдяки співпраці Української Національної Єдності у Франції брошуру перекладено на французьку мову і видано тиражем 3,000 прим. Італійський переклад брошури появився в 1978 році в журналі «Руссія Крістіяна», і КПЛ поробила заходи, щоб перевидати цей переклад під своєю фірмою.

КПЛ допомогла у виготовленні окремої петиції ієрархії Української Католицької Церкви Канади до прем'єр-міністра П. Трудо. Цю петицію передала прем'єр-міністрові делегація ієрархів Української Католицької Церкви, очолена Високопреосвященнішим митрополитом Максимом, 9/4/76 в Оттаві. Крім того, в Оттаві відправлено спеціальний молебень, щоб відзначити 30-річчя ліквідації Української Католицької Церкви в Україні. В молебні взяла участь велика кількість ієрархів Римо-Католицької Церкви в Канаді.

Копії петиції ієрархії Української Католицької Церкви Канади розіслано з канцелярії Впреосв. митрополита Максима до ієрархів Вселенської Католицької Церкви. Багато владик надіслали подяку за копію петиції і написали до прем'єр-міністра Трудо, підтримуючи вимоги петиції. Згодом її перекладено на французьку мову.

У березні 1976 року Блаженніший митрополит Мстислав розіслав апель до церковних діячів світу в обороні о. В. Романюка. Він теж відвідав централю Світової Ради Церков і представництво Вселенської Православної Патріярхії в Женеві, домагаючись їхньої інтервенції в обороні о. В. Романюка і переслідуваної Української Церкви.

Петицію до генерального секретаря ООН, що її опрацьовано заходами КПЛ, підписали представники Українських Церков у Президії Секретаріату СКВУ: її вислано з бюро президента СКВУ 2/4/76. Весною 1976 року Блаженніший митрополит Мстислав передав копії цієї петиції Кентерберійському архієпископові і Вселенському патріярхові митрополитові Атанагорасові. У листопаді 1976 року делегація представників Проводів Українських Церков у складі Впреосв. митрополита Максима, о. д-ра Семена Савчука і Впреосв. архієпископа Марка Гундяка відвідала голову Відділу Прав Людини при ООН, п. Марка Шрайбера, і представила йому підписані петиції в обороні Віри і Церкви в Україні. Разом зібрано понад 30,000 підписів. Делегація теж відвідала поодинокі місії при ООН, прохаючи їхньої інтервенції в обороні Української Церкви. 24/11/76 члени делегації вислали листа до генерального секретаря ООН, згадуючи справи, які були обговорені з паном Шрайбером, і прохаючи інтервенції генерального секретаря.

1/11/76 нью-йоркське бюро СКВУ розіслало до всіх місій при ООН копію петиції до генерального секретаря, як також копію брошури «Советське переслідування релігії в Україні». До цих матеріалів долучено копію прескомунікату советської місії, в якому подано зміст статті з «Ізвестій» про мниму свободу релігії в СССР. У супровідному листі бюро СКВУ вказано на суперечливість тверджень «Ізвестій» з інформаціями, що їх подав СКВУ, і заохочено урядових представників порушити справу переслідування релігії на сесії Генеральної Асамблеї ООН. Про матеріали СКВУ пізніше згадано в офіційних інформаційних матеріалах Генеральної Асамблеї.

У липні 1976 року, з нагоди 41-го Євхаристійного Конгресу у Філадельфії, при співпраці Української Католицької Митрополії та місцевого Комітету Оборони Валентина Мороза, були розповсюджені інформаційні матеріали КПЛ в обороні Української Церкви.

У листопаді 1976 року відбуло зустріч у Торонті з архієпископом Едвардом Скоттом, головою Світової Ради Церков, щоб поінформувати його про стан Української Церкви і просити його інтервенції.

На внутрішньому відтинку кульмінаційним пунктом акції був тиждень молитви в наміренні українського народу і переслідуваної Української Церкви (26/9—4/10/76), який відбувся по всіх континентах українського поселення.

У 1976 році Президія нав'язала контакт з директором Кестон Коледжу (Центр Дослідів над Релігією і Комунізмом), о. д-ром Майкелом Бурдо. У висліді взаємних домовлень о. д-р Бурдо відбув поїздку по містах північної Америки, виступаючи перед українськими громадами з доповідями про переслідування Української Церкви. Пастор Бурдо виступав в Оттаві, Торонто, Монтреалі, Едмонтоні, Вінніпезі, Чикаго, Нью-Йорку і Філадельфії.

Дирекція Кестон Коледжу виявила зацікавлення щодо поширення своїх дослідів про становище Української Церкви. Після розмов з Президією Секретаріату СКВУ устійнено такі завдання: 1) влаштувати українську кімнату в Кестон Коледжі для ведення постійних дослідів над цією проблематикою, 2) зібрати бібліотеку для

цієї цілі, 3) zatrudнити працівника, який займався б дослідями про переслідування релігії в Україні й писав би статті на цю тему для поширення серед неукраїнської публіки.

Цей проєкт подано до публічного відома прескомунікатом Президії Секретаріату СКВУ 14/7/77. На цілі проєкту одержано дотації від Українських Церков і загальної української спільноти. Літом 1977 року, за фінансовою допомогою Президії, проф. Р. Морозюк (Монреаль) відвідав Кестон Коледж, щоб розпочати працю над проєктом.

Крім наведених точок, Президія у співпраці з Кестон Коледжем і Канадським Інститутом Українських Студій плянує скликати конференцію на тему «Свобода релігії в Україні», яка повинна відбутися в Лондоні, Англія, у вересні 1979 року. На III Конгресі СКВУ буде обговорена справа фінансової участі СКВУ в цій конференції.

Весною 1977 року Українське Євангельське Об'єднання Північної Америки розіслало приблизно 60 звернень в обороні Віри і Церкви до світових церковних і політичних чинників. Пастор Олекса Гарбузюк, президент Всеукраїнського Євангельсько-Баптистського Братства, виступив у програмі телевізійної мережі ЕнБіСі з доповіддю п.н. «Права Церкви і права людини в Советському Союзі».

6/7/78 одержано листа від 26-ої Конвенції Українського Євангельсько-Баптистського Об'єднання Східної Канади, яка окремою постановою подякувала Президії Секретаріату СКВУ за її діяльність в обороні Української Церкви і повідомила, що згідно з інформаціями, одержаними з України, ця акція ефективно впливає на покращання долі віруючих.

Літом 1978 року, у зв'язку з новим зверненням о. В. Романюка, в якому він просив допомогти його родині емігрувати з СРСР, нью-йоркське бюро СКВУ опрацювало англomовну брошуру про о. Романюка. В текст брошури включено всі звернення о. Романюка, які проникли на Захід. Вона буде використана в широкій інформаційній акції в обороні о. Романюка.

Відгук на акцію в обороні Віри і Церкви

Президія Секретаріату СКВУ одержала чимало листів від журналістів, науковців і приватних осіб з проханням про додаткові інформації про переслідування Української Церкви. Багато визначних осіб, особливо церковних чинників, приєдналися до акції в обороні Віри і Церкви.

З боку советського уряду були численні спроби запевнити власних громадян і західню публічну опінію, що в СРСР існує свобода релігії. В «Ізвестіях» від 31/1/76 появилось інтерв'ю на цю тему з головою Ради для справ релігії при Раді Міністрів СРСР, Володимиром Куроедовим. У 1976 році Куроедов опублікував брошуру російською мовою п.н. «Релігія і Церква в СРСР»; цю брошуру перекладено на англійську мову; її видало в-во «Новості» в 1977 році.

Вслід за Курасовим, голова Ради в справах релігії при Раді Міністрів УРСР, Костянтин Литвин, дав інтерв'ю на тему свободи релігії кореспондентові «Вістей з України» (квітень 1976). Подібна стаття п.н. «Свобода совісті в СРСР» появилася у «Вістях з України» за квітень 1977 року. У «Вістях з України» за червень 1976 року появилася інтерв'ю з генеральним секретарем Баптистського Об'єднання Великої Британії й Ірландії, о. Давидом Расселом, в якому його відповіді подано так, наче б він заперечував переслідування релігії в СРСР. КПЛ звернула увагу о. Рассела на цю статтю й отримала від нього відповідь 13/9/76, в якій він висловив занепокоєння зловживанням цього інтерв'ю.

Пропагандивна акція советського уряду і преси в обороні своєї релігійної політики вказує на ефективність акції СКВУ в обороні Віри і Церкви в Україні.

КОМІСІЯ УКРАЇНСЬКИХ МОЛОДЕЧИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

19/11/73 голова Світової Конференції Української Молоді при СКВУ, інж. Микола Семанишин, зрезигнував з свого становища. В листі до Президії він ствердив, що в 1973 році йому не вдалося нав'язати контакту з організаціями, які входили у склад СКУМ — тобто Пласту, СУМ і ОДУМ — і пропонував переорганізувати СКУМ.

Впродовж 1974-75 рр. Президія Секретаріату СКВУ запрошувала представників усіх молодечих організацій до співпраці в комітеті для підготовки української участі в ХХІ Олімпіаді: однаке ця ініціатива не здобула підтримки молодечих організацій.

25/2/76 опубліковано «Спільне становище головних проводів СУМ і Пласту», в якому ці організації закликали до відновлення «при Секретаріаті СКВУ комісії для справ молоді й українського високого шкільництва». У листі до ЦУ СУМ і ГПБ (10/3/76) Президія з'ясувала, що СКУМ не мала відношення до справ вищого шкільництва і довгий час не проявляла жадної діяльності, але повідомила, що провід ЦеСУС погодився робити старання відновити цю комісію. 30/6/76 у Торонто відбулося засідання Ініціативного Комітету Комісії Українських Молодечих Організацій з участю представників СУМ, Пласту, ОДУМ, ЦеСУС і Президії Секретаріату СКВУ; у висліді засідання рішено розіслати протокол до управ молодечих організацій з проханням подати своїх представників до постійної Комісії Українських Молодечих Організацій. На засіданні Ініціативного Комітету 28/10/76 обрано управ КУМО в складі: голова — Анна Кобилецька, заступник голови — Сузанна Якута, секретар — Ольга Загребельна, члени — Олег Вовкодав, Юрій Водославський, Андрій Дзюбанівський.

Незважаючи на відновлення цієї Комісії, вона не одержала ділової підтримки складових молодечих організацій і впродовж звітового часу не проявила жадної діяльності.

НАУКОВА РАДА

У резолюціях семінару «Українська наука у вільному світі», який відбувся в рамках II Конгресу СКВУ, стверджено потребу створити Світову Наукову Раду Вільних Українців для координації наукової праці. Президія Секретаріату СКВУ втримувала контакт у цій справі з ректором Українського Вільного Університету, д-ром Володимиром Яневим, який робив старання скликати конституючий з'їзд Ради. Проф. Яневу не вдалося здійснити цього наміру.

На 10-ій Пленарній Сесії Секретаріату СКВУ, на пропозицію представника УВАН, проф. Василя Омельченка, схвалено постанову звернутися до УВАН і НТШ у ЗСА, щоб вони спільно приготували проєкт правилника Наукової Ради і представили його Президії до затвердження. Подібну постанову схвалено на 12-тій Пленарній Сесії. Листом від 19/3/78 президія звернулася до провідів УВАН і НТШ з проханням оформити Наукову Раду, поінформувавши їх, що в програмі III Конгресу СКВУ зарезервовано час для дискусії над проблемами української науки.

РАДА ДЛЯ СПРАВ КУЛЬТУРИ

22/12/73 відбулася в Нью-Йорку Пленарна Сесія Ради для Справ Культури, на якій обрано її президію в складі: голова — мист. Володимир Ласовський, перший заступник голови — бл. п. д-р Михайло Сосновський (умер 25/7/75), секретар — інж. Роман Кобринський, скарбник — арх. Іван Заяць.

Особовий склад крайових представництв РСК на початку каденції був такий: інж. Аполоній Осадца (ЗСА) до 1975 року, коли цю функцію перебрав Юліан Ревай, д-р Богдан Стебельський (Канада), проф. Б. Шурма (Англія), від 1974 року д-р Святомир Фостун, д-р Григорій Васькович (Німеччина), мист. Зоя Когут (Австралія), ред. Михайло Данилишин (Аргентина), проф. Ольга Горачук (Бразилія).

Референтури РСК очолили такі особи: література — д-р Марія Кобринська (ЗСА), образотворча — д-р М. Кузьмович (ЗСА), музична — д-р Ігор Соневицький (ЗСА), кінематографічна — дир. Ярослав Моцюк (ЗСА), хореографічна — проф. У. Кунинська-Шмерековська (ЗСА), театральна — арт. М. Лялька (Канада), прикладне мистецтво — ред. Лідія Бурачинська (ЗСА), галерійна — мист. Ірина Шумська-Мороз (Канада), музейна — Галина Мухина (Канада), архітектурна — інж. Іван Заяць (ЗСА), мистецької документації і фотографії — інж. М. Пежанський (ЗСА), Термінологічний Центр — ред. Вячеслав Давиденко (ЗСА), фінансова — дир. Я. Пастушенко (ЗСА), бібліотечна — mgr. Іван Кобаса (ЗСА), видавнича — ред. Микола Денисюк (ЗСА).

Мист. В. Ласовський нав'язав контакт з Президією Секретаріату СКВУ на початку каденції і переслав правилник РСК (затверджений на 10-тій Пленарній Сесії Секретаріату СКВУ) і обширний план діяльності. У червні 1974 року Президія виплатила

1,000.00 дол. на адміністративні видатки РСК, повідомивши, що брак фондів не дозволяє на реалізацію багатьох проєктів (у плані праці передбачено бюджет РСК у сумі 56,000.00 дол.).

Намагаючись достосуватися до реальних фінансових спроможностей СКВУ, РСК постановила на надзвичайній сесії обмежитися до двох проєктів: реєстрації культуротворців і діячів української культури в діаспорі з метою видати довідник і постійну хроніку культурного життя в діаспорі, і видання «Енциклопедії української символіки» проф. Євгена Онацького.

Відозву в справі реєстрації діячів української культури, опрацьовану мист. В. Ласовським, розіслано з бюро СКВУ 3/12/74 до української преси. 5/3/75 розіслано реєстраційні анкети до крайових центральних репрезентацій з проханням вислати їх на адреси українських культурних діячів на своїх теренах.

У 1974 році РСК відзначила грамотами д-ра Павла Маценка і проф. Євгена Онацького за їхні заслуги в культурній діяльності.

14/12/74 у Джерзі Сіті відбулася Пленарна Сесія РСК, в якій брали участь М. Плав'юк з доповіддю на тему «Проблеми СКВУ» і д-р Б. Стебельський, який доповідав про «Українську культуру і нашу спільноту в діаспорі». На Пленарній Сесії обговорено діяльність РСК і висунуто пропозицію підготувати міжкrajову зустріч представників старшого й молодшого поколінь українських культуротворців під гаслом «Бій за українську духовість». Цю пропозицію прийнято в план праці РСК на 1975 рік, але її реалізацію відкладено через нестачу фондів.

Смерть мист. В. Ласовського 10/11/75 перервала діяльність РСК; в 1976 році новим головою РСК обрано д-ра Б. Стебельського, звіт якого слідує.

* * *

7/2/76 в Торонто в рамках 10-ої Пленарної Сесії Секретаріату СКВУ відбулася сесія РСК. На цій сесії обрано нову управу РСК в складі: голова — д-р Богдан Стебельський, секретар — мгр. Люба Прус, касир — д-р Ірина Шумська-Мороз, організаційний референт — Володимир Довганюк. Члени Ради: д-р Павло Маценко (РСК-КУК), Юліян Ревай (РСК-УККА), Іван Чарнецький (РСК-Аргентина), Михайло Черешньовський, образотворче мистецтво (ОМУА-УСОМ), Володимир Довганюк (Об'єднання Мистців Української Сцени), д-р Микола Степаненко (Українсько-Американська Асоціація Університетських Професорів), Леонід Полтава (Асоціація Діячів Української Культури), мгр. Адам Антонович (Український Літературний Фонд ім. Івана Франка), Ольга Мак (Об'єднання Працівників Дитячої і Молодечої Літератури), Дарія Каранович (Світове Об'єднання Українських Професійних Музик), Григорій Венке (Українська Музична Фундація), мгр. Остап Тарнавський (Об'єднання Українських Письменників в Еміграції «Слово»), мгр. Іван Кобаса — референт для справ бібліотекарства, ред. Лідія Бурачинська — референт прикладного мистецтва, Марія Борачок — референт для справ музейництва, Олена Глібович — референт естрадного мистецтва, д-р Ірина Шумська-Мороз — референт для

справ мистецьких галерій, Омелян Теліжин — референт для справ радіо, телевізії і фільму. В склад Контрольної Комісії увійшли: Володимир Гаврилюк, інж. Леоніда Вертипорох і Марія Борачок.

Референтів добирає Президія Ради для тих ділянок культури, що не мають ані крайового, ані світового організаційного завершення.

Від часу обрання нової РСК і покликання нових референтів і представників світового виміру організацій ділянок української культури минуло два і пів року.

За той час Президія Управи була в постійному зв'язку із складовими організаціями, їх представниками і референтами. Заведено течки на листування з ними. Крім листів (понад двісті річно), відбулися персональні зустрічі голови з представниками складових організацій і з референтами, з якими, крім звітувань, обговорено плян праці.

Найкраща співпраця була налагоджена з РСК при КУК. Голова брав участь у конференціях КУК для справ культури. Читав доповіді з проблем культури і був інформований постійно звітами про діяльність РСК при КУК. Голова відбув подорожі до країн Південної Америки, відвідав культурних діячів Аргентини, Парагваю і Бразилії. Мав персональну зустріч з головою РСК в Аргентині, Іваном Чарнецьким.

Успішною була акція висилання шкільних книжок для молоді Аргентини, Парагваю і Бразилії. Акцію проводили школи в Торонто. Особливо багато книжок вислала директор школи ім. Тараса Шевченка в Етобіко, пані Марія Малащук.

РСК вислала два комунікати в справі поїздки ансамблів пісні і танку «Чайка» з Гамільтону до Європи і в справі ансамблів «Гомін» і «Орлик» з Великої Британії, їх турне до Північної Америки. Акція культурної виміни українських ансамблів має свою традицію і добрі висліди для збереження культурного розвитку українців у діаспорі.

5/4/76 голова РСК видав заклик до крайових центральних репрезентацій провести маніфестації з нагоди 100-річчя Емського указу, яким цар Олександр II заборонив друкування видань українською мовою. 26/6/76 у Бад Емсі заходами РСК і ЦПУЕН вмуровано пропам'ятну таблицю в стіні будинку, в якому підписано указ. Напис на таблиці такий: «На цьому місці російський цар Олександр II підписав 30 травня 1876 року „Емський указ“, який забороняв вживання української мови, загрожуючи покаранням. На знак живучости своєї культури, українська спільнота вставляє цей символ перестороги. Бад Емс, 1976. Світовий Конгрес Вільних Українців».

В часі каденції останніх двох років продовжувано традицію видавання грамот за культурну працю діячам української культури. В Торонто з ініціятиви Комітету Українок Канади в Році Української Жінки (1975) був поставлений пам'ятник Лесі Українці. Головна заслуга ініціаторки і голови комітету будови пам'ятника інж. Леоніди Вертипорох, яку нагороджено почесною грамотою в 1976 році.

За культурну працю в Австралії (створення катедри українознавства) на пропозицію професорів д-ра М. Степаненка і

д-ра Я. Рудницького надано почесну грамоту Степанові Балкові в 1978 році.

РСК стимулює першочергові видання праць з ділянки української культури. Старанням голови доведено до умови поміж автором «Історії українського мистецтва» Іваном Кейваном і Канадсько-Українською Мистецькою Фундацією, на підставі якої перший том її готується до друку.

За ініціативою пані Олени Глібович і з допомогою Провінційної Ради КУК Онтаріо зорганізовано три курси диригентів хорів ЗСА і Канади. Перші два курси відбулися в Анкастері, третій — у Торонто (в останньому взяло участь 37 диригентів, переважно молодих). Викладачами були д-р Мирослав Антонович (Голляндія), проф. Богдан Кушнір (ЗСА), проф. Оранський (ЗСА), д-р Павло Маценко і маестро Володимир Колесник (Канада). На кожному курсі морально підтримували працю пані Глібович, голова РСК, д-р Б. Стебельський, і заступник президента СКВУ, М. Плав'юк, беручи участь у виступах курсантів.

Впродовж останніх двох з половиною років референти окремих ділянок мистецтва, неохоплених організаційними товариствами і установами, проводили реєстрацію інституцій, осередків праці й окремих осіб, що працюють у різних ділянках культури.

Голова РСК при СКВУ був у контакті з головою КВОР у Канаді і СКВОР. Був запрошений на конференції учителів і читав доповіді на тему програм предмету української культури на курсах українознавства.

Голова працював над темою «Українська культура в Україні і в країнах поселення», але не встиг її видати друком.

Д-р Богдан Стебельський, в.р.
голова Ради для Справ Культури

СВІТОВА КООРДИНАЦІЙНА ВИХОВНО-ОСВІТНЯ РАДА

30/10—1/11/73 у зв'язку з II Конгресом СКВУ відбувся Пленум СКВОР, на якому обрано нову управу в такому складі: голова — д-р Едвард Жарський (зрезигнував у 1977 році), заступник голови і зв'язковий СКВОР з Президією Секретаріату СКВУ — о. прот. Тимофій Міненко, інші заступники голови — кожночасні представники Великої Британії, Німеччини, Аргентини й Австралії, секретар — дир. Степан Стецик, скарбник — інсп. Іван Боднарчук, дошкілля — мгр. Ірина Пеленська, школи — Кость Мельник та інж. Данило Березовський, громадський сектор — мгр. Ярослав Рак, члени — інсп. Юліян Назаревич, Антоніна Горохович і Наталя Когуська. Контрольна Комісія — Яків Козловський, інж. М. Лаврин, д-р Богдан Марченко.

6/4/74 відбуто нараду представників СКВОР з Президією Секретаріату СКВУ, на якій рішено, що при Секретаріаті СКВУ діятиме Осередок СКВОР, а також Шкільна Референтура з Організаційними і Педагогічними Секторами. На цьому засіданні теж продискутовано плян праці СКВОР на 1974 рік.

З причини нестачі фондів більша частина запропонованого плану праці не могла бути виконана. Найважливішим досягненням СКВОР у цьому періоді було скликання Педагогічної Конференції в Детройті 12-13/4/75 старанням Шкільної Референтури. У конференції взяло участь прибіл. 100 педагогів ЗСА і Канади. Під час конференції продискутовано проблематику дев'яти комісій, обрано їх голів і ухвалено рекомендації. Головами комісій призначено таких осіб: Комісія Дошкілля — мгр. Ірина Пеленська, Комісія Початкових Кляс — Дарія Бродгед, Комісія Української Літератури — д-р Євген Федоренко, Комісія Історії України — мгр. Василь Верига, Комісія Географії України — д-р Роман Дращньовський, Комісія Української Культури — о. прот. Тимофій Міненко, Комісія для Навчання Української Мови Іншомовних — Дарія Дяковська, Комісія Вишколу Вчительських Кадрів — Олена Лісківська.

Педагогічний Сектор Шкільної Референтури оформлено як Педагогічний Осередок СКВОР. Провід Педагогічного Осередку обрано в такому складі: голова — д-р Роман Дращньовський, перший заступник голови — Антоніна Горохович, другий заступник голови — Фалина Любінецька-Кульчицька, члени — о. прот. Тимофій Міненко, д-р Борислав Білаш, д-р Юрій Бобровський, Іванна Кучер, Юрій Любінецький, д-р Рома Франко.

Матеріали Детройтської Конференції помножено і розіслано 2/11/76 з бюра СКВУ до всіх крайових центральних репрезентацій.

Листом від 6/6/77 Управа СКВОР призначила своїм постійним працівником у бюрі СКВУ Якова Козловського, який представив свій плян праці. Однак він зрезигнував з цього становища в 1977 році.

Літом 1977 року появилoся число «Вісника СКВУ» з рідношкільною тематикою за редакцією Костя Мельника і Фалини Любінецької-Кульчицької.

Звіт секретаря Педагогічного Осередку СКВОР за час від 1/5/76 до 1/5/78

Сучасний секретар перебрав обов'язки 1/5/76. Від того часу нав'язав кореспонденційні зв'язки з центральними українського шкільництва (або, якщо таких немає, з поодинокими шкільними діячами) в наступних країнах: Австралія, Вел. Британія, Аргентина, Бельгія, ЗСА, Канада, Німеччина, Франція.

В Канаді, де українське шкільництво досить різко поділене на дві групи — вчителі в державних школах і вчителі у рідних школах — секретар нав'язав зв'язки з багатьма (хоч не всіма) діячами в обох групах.

Ці зв'язки мають на меті обмін інформацій і обмін навчальних матеріалів. І так, наприклад, коли в Алберті (Канада) появилися нові підручники для нижчих класів, на бажання поодиноких центральних секретарів з рамени СКВУ вислав комплект тих підручників до Бельгії і Франції. Планується вислати їх теж до Австралії і, в міру потреби, до інших країн.

Вліті 1977 року за ініціативою Педагогічного Осередку відбулися дві учительські конференції в Європі — у Мюнхені (23/7/77) і в Лестері, Англія). Голова Педагогічного Осередку, д-р Роман Дразньовський, взяв участь у мюнхенській конференції, а секретар, д-р Роман Трач, взяв участь в обидвох конференціях. Одним з вислідів мюнхенської конференції було рішення організувати українську гімназію в Європі, на зразок гімназій, що їх мають поляки, мадяри чи литовці. З цією метою засновано товариство «Українська Гімназія», яке вже почало збирати фонди на ту справу.

Численні розмови і кореспонденція з діячами шкільництва в різних країнах довели секретаря до переконання, що існує потреба одного репрезентативного журналу для українських учителів в усіх країнах нашого поселення. В цьому напрямку секретар вклав дуже багато праці і кореспонденції, телефонні розмови, поїздки до шкільних осередків у Канаді і ЗСА, особисті зустрічі і конференції.

Покищо ця справа не розв'язана позитивно, бо СКВОР не має грошей, щоб фінансувати такий журнал, а зусилля здобути фінанси з інших джерел в Америці і Канаді покищо не увінчалися успіхом. Нова управа шкільної Ради УККА виявила готовість співпрацювати фінансово і редакційно у виданні такого журналу, під умовою, що Канадські Шкільні Ради зобов'язуються підтримати його фінансово і редакційно. Заходи в справі журналу продовжуються.

Д-р Роман Трач, в.р.

секретар Педагогічного Осередку

СВІТОВА РАДА СУСПІЛЬНОЇ СЛУЖБИ

Екзекутива Ради Суспільної Служби уконституювалася в 1971 році в такому складі: голова — д-р Володимир Галан, заступники голови — мгр. Ольга Даниляк, інж. Степан Пушкар, д-р Марія

Квітковська, секретар — Іван Поритко, скарбник — бл. п. С. Спринський, представник ЗУАДК — мгр. Остап Тарнавський, представник УМХС — Василь Волицький, представниця СФУЖО — Євгенія Янківська, члени — д-р Ярослав Гинилевич (Німеччина), інж. Катерина Мурашко (Аргентина), Володимир Ухач (Канада), Ольга Горачук (Бразилія), Софія Ваврик (Австралія) і Михайло Захарчук (Англія). Контрольна Комісія: голова — ред. Іван Кедрин і 7 членів.

Тому, що на II Конгресі СКВУ не відбувся з'їзд СРСС, Рада відбула його 12/10/74 у Філядельфії. На з'їзді були заступлені осередки суспільної служби на теренах ЗСА, Великої Британії й Австралії. З огляду на те, що 12/10/74 починався XII Конгрес Українців Канади, представники Суспільної Служби Українців Канади не могли взяти участі в з'їзді. Намагання Президії Секретаріату СКВУ переконати Екзекутиву СРСС відкласти реченець з'їзду виявилися безуспішними. На з'їзді теж не були заступлені осередки суспільної служби в Німеччині й Бразилії.

На цьому з'їзді продискутовано координацію діяльності осередків суспільної служби в країнах поселення, переселення українців з Південної Америки і Східної Європи до Північної Америки і використання можливостей ЗУАДК на міжнародньому форумі. Також обрано нову Екзекутиву СРСС: голова — д-р Володимир Галан, заст. голови — д-р Теодосія Савицька, секретар — Іван Поритко, член — мгр. Євген Лозинський, інші члени — Михайло Захарчук (Англія), д-р Ярослав Гинилевич (Німеччина), Софія Ваврик (Австралія), інж. Катерина Мурашко (Аргентина), Ольга Горачук (Бразилія), представник ЗУАДК — мгр. Остап Тарнавський, представник УЗХ — до затвердження управою УЗХ, представниця СФУЖО — Євгенія Янківська. Контрольна Комісія: голова — ред. Іван Кедрин, заступник голови — д-р Олександр Білик, секретар — мгр. Оксана Генгало, член — д-р Святомир Фостун (Англія), заступник — інж. Іван Скіра.

Після цього з'їзду йшли далші намагання Президії Секретаріату СКВУ скоординувати діяльність СРСС, ССУК і інших осередків суспільної служби. Ця справа стала предметом обширного листування й була обговорена на численних засіданнях Президії і на Пленарних Сесіях. 9/3/76 відбулася зустріч представників Президії з Екзекутивою ЗУАДК у цій справі. ЗУАДК пропонував у листах від 29/3/76 і 3/4/76 сконсолідувати всю діяльність на відтинку суспільної служби у вільному світі під своїм керівництвом і поширити свій склад на всі терени українського поселення.

Щоб остаточно полагодити справу структури СРСС, Президія намагалася скликати нараду представників агенції суспільної служби з усіх теренів. 19-20/11/76 відбуто в Торонто спільну нараду представників ЗУАДК і ССУК, на якій постановлено наладнати тісну співпрацю обидвох установ, зокрема щодо збірки фондів на допомогу українським політичним в'язням (таку збірку проведено в січні 1977 року) і утримання представництв в Європі, щоб ладнати еміграційні справи.

Під час 11-ої Пленарної Сесії Секретаріату СКВУ відбулася Сесія СРСС, на якій постановлено:

1. СРСС СКВУ задержує «статус кво» до III Конгресу СКВУ.

2. Президія Ради покличе до праці Координаційну Комісію Допомоги при СРСС, провід якої має свій осідок у Торонто, а в склад її увійдуть представники центральних харитативних установ інших країн.

3. Завдання цієї Комісії:

а) координувати допомогу Україні,

б) спонукувати й унапрямувати збіркові акції в країнах: ЗСА, Канада, Британія й Австралія для допомоги політичним в'язням і їхнім родинам, як також переселеним українцям,

в) скоординувати й оживити допомогу південній Америці,

г) удержувати переселенчі представництва в Європі з тим, що під цю пору представництво в Мюнхені удержує ЗУАДК, а представництво у Відні — ССУК, філія Торонто,

г) поширити Президію СРСС згідно з її правильником на інші країни, які ще не заступлені в Раді,

д) Президія СРСС підготує і скличе З'їзд Ради в рамках III Конгресу СКВУ.

На засіданні Президії Секретаріату СКВУ 25/11/77 рішено нав'язати контакт з тими теренами, де не діє референтура суспільної служби, і розпочати діяльність. У тій цілі 1/5/78 розіслано інформативний листок СРСС до крайових організацій-членів СКВУ, щоб зібрати відповідні інформації про дотеперішню діяльність на цьому відтинку.

5/7/78 помер дотеперішній голова СРСС, д-р Володимир Галан.

Заходами ССУК опрацьовано програму і пропозиції резолюцій З'їзду СРСС, який відбудеться у зв'язку з III Конгресом СКВУ, і розіслано їх 17/7/78 до всіх організацій-членів СКВУ.

СВІТОВА РАДА УКРАЇНСЬКИХ КОМБАТАНТСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

СРУКО відбула нараду 8/12/73 для унапрявлення своєї дальшої діяльності й рішила продовжувати її в чотирьох комісіях: Комісія плекання визвольної боротьби і вояцьких традицій, Комісія видавничо-публіцистична, Комісія суспільної служби комбатантів і Комісія архівально-музейна. Екзекутиву Ради очолили: голова — д-р Володимир Галан, заступник голови — д-р Мирослав Малецький, секретар — Іван Поритко, члени — Богдан Яхно і Роман Дебрицький.

У листуванні в 1974 році Екзекутива Ради з'ясувала Президії Секретаріату СКВУ, що найважливішим своїм завданням уважає забезпечити відповідне приміщення для архівальних матеріалів з визвольної боротьби, зокрема архів Братства Українських Січових Стрільців, який переховувався в невідповідних для цього будинках у Нью-Йорку. Тому, що Президія не диспонує потрібними фондами, не могла допомогти СРУКО в цій справі.

5/7/78 помер дотеперішній голова СРУКО, д-р Володимир Галан.

УКРАЇНСЬКА СВІТОВА КООПЕРАТИВНА РАДА

До
До Президії
Секретаріату СКВУ
Торонто, Канада.

Торонто, 30 червня 1978.

Справа: Звіт з діяльності Президії Української Світової Кооперативної Ради за час своєї каденції від 31. 10. 1973 до 30. 6. 1978 р.

Українська Світова Кооперативна Рада, створена на Першій Світовій Конференції Українських Кооператорів 31 жовтня 1973 року в Торонті, Канада, є членом Світового Конгресу Вільних Українців, входить до складу Президії Секретаріату і брала участь через свого представника, звичайно голови або його заступника, у пленарних засіданнях Секретаріату СКВУ.

Президія УСКР діяла в такому складі: Василь Ситник, голова, — Торонто, Канада, Андрій Качор, 1-ий заступник — Вінніпег, Омелян Плешкевич, 2-ий заступник — Чикаго, ЗСА, Іван Лецишин, секретар — Торонто, Василь Куций, скарбник — Торонто і п'ять членів, представників п'яти країн, де діють українські кооперативи чи кооперативні підприємства: Павло Кіт, Торонто, Канада, Дмитро Григорчук, Чикаго, ЗСА, Петро Цимбалістий, Лондон, Англія, Юрій Іваник, Буенос-Айрес, Аргентина, Степан Лисенко, Мелборн, Австралія.

Контрольна Комісія: Володимир Кліш, голова, Торонто, Лев Футала, Йонкерс, Н.Й., ЗСА і Іван Шкварчук, Вінніпег, як члени.

Стислу Президію УСКР творили: голова, оба заступники, секретар і скарбник. Вони відбували свої регулярні засідання і були у постійному контакті з Крайовими Центральними українських кооператив: ЗСА, Австралії, Аргентини, Британії і Канади.

Подаємо стан української кооперації у згаданих країнах за даними з 31 грудня 1977 року:

Австралія:

У Мелборні 25 і 26 січня 1976 року відбувся перший кооперативний з'їзд Австралії, на якому створено крайову українську кооперативну централю під назвою: Рада Українських Кооператив Австралії, в скороченню — РУКА, з осідком у Мелборні. Централь ця об'єднує 7 українських кооператив: три у Мелборні, дві у Сіднею, одна в Аделяйді і одна у Перті, зорганізована щойно в 1977 році.

Найсильніші з них - це всі три кооперативи у Мелборні: кредитова кооператива «Дністер», будівельна кооп. «Одеса» і торговельна кооп. «Поступ». Всі вони тісно співпрацюють і ведуть перед в українському кооперативному русі в Австралії, нараховуючи понад три тисячі членів і маючи понад десять мільйонів оборотового капіталу.

Гарно також розвивається кредитова кооператива «Карпати» у Сіднею, яка за шість років існування нараховує понад 1,130 членів і господарить близько трьома мільйонами дол. оборотового майна. Має три філії.

Кредитова кооп. «Наша майбутність», а від минулого року під новою назвою «Говерля» в Аделайді, останніми роками посилила свою діяльність, нараховує 500 членів і добігає до першого мільйона дол. оборотового майна.

Слабою, хоча найстаршою є кред. кооп. «Дніпро» (колишня «Будучність») у Сіднею, яка має всього кільканадцять тисяч долярів майна і невелику кількість членів.

Великі надії на розвиток має недавно заснована кредитова кооператива «Калина» у Перті, маючи там досвідчених кооператорів, які належно розгорнуть її діяльність.

У Мелборні в 1975 р. кред. кооп. «Дністер» почала видавати журнал господарсько-кооперативної і громадської думки в Австралії під назвою «Кооперативне Слово».

Велика Британія:

Тут діє скоординована група чотирьох торговельних підприємств, об'єднана спільною метою, під назвою «Нова Фортуна», кооперативна спілка з обмеженою порукою. «Нова Фортуна» об'єднує такі підприємства:

1. «Фрегата» — С-ка з обмеж. порукою в Лондоні. Це імпортовий і гуртовий продаж споживчих товарів.

2. «Бравнджонс» — С-ка з обм. порукою в Лондоні. Займається експортом та імпортом текстильних товарів. Має ряд представництв в Європі і за океаном.

3. Пекарня «Нова Фортуна» в Олдгамі. Продукція і продаж пекарських виробів.

4. «Нова Фортуна» — гуртівня в Олдгамі. Гуртовий продаж споживчих товарів. Діє відділ «Продаж-за-готівку».

«Нова Фортуна» як цілість нараховує 628 членів-уділовців і обертає капіталом понад три мільйони дол. за станом 31. 1. 1978 року.

Аргентина:

Від травня 1975 року існує Крайова Кооперативна Рада в Аргентині, в скороченню ККРА, з осідком у Буенос-Айресі. Об'єднує три кооперативи:

1. Кредитова кооператива «Відродження», від 1951 року у Буенос-Айресі, з двома великими філіями в Сан-Бернардо, пров. Чако, і в Обера, пров. Місіонес, і з одною збірковою станицею у Мендоза. Має понад 6,500 членів і близько одного білйона пезів оборотового капіталу. Ця найбільша українська кредитова кооператива працює успішно в часи великої домашньої фінансової кризи й девальюації грошей і здобула авторитетне місце у фінансовому ресорті столиці Аргентини.

2. Кредитова кооп. «Фортуна» при Т-ві «Просвіта» у Буенос-Айресі. Нараховує понад 930 членів і біля 60 мільйонів пезів оборот. майна.

3. Кредитова кооп. «Тризуб» при Українській Православній Церкві в Буенос-Айресі. Досить обмежена її діяльність і тому не може належно розвиватися. Нараховує біля 100 членів і біля 2,5 мільйонів пезів майна.

Всі три українські кооперативи в Буенос-Айресі відбули 19 липня 1974 року спільну кооперативну нараду, на якій, за ініціативою Юрія Іваника, члена Президії УСКР, обговорювано справу створення кооперативної централі в Аргентині і рішено звернутися до Президії УСКР про взори статутів кооперативних централей інших країн, де такі централі вже від довшого часу існують і діють. У висліді, в травні 1975 року, відбуто другі наради існуючих кредитових кооператив у Буенос-Айресі, на яких створено Крайову Кооперативну Раду в Аргентині з осідком у Буенос-Айресі, що її очолив визначний кооперативний діяч і організатор дир. Богдан Яхно.

З'єдинені Стейти Америки:

Тут існує від 31 березня 1957 року кооперативна централія під назвою: Товариство Українських Кооператорів, в скороченню ТУК; ту назву змінено 8 червня 1974 року на Централю Українських Кооператив Америки, в скороченню ЦУКА. Відбуває свої з'їзди що два роки. Останній з'їзд чи загальні збори були 24 і 25 червня 1978 року в Нью-Йорку.

На 31 рудня 1977 р. ЦУКА об'єднує 30 українських кооператив, в більшості кредитових, у 13 стейтах: Нью-Йорк — 6 (понад 11 тисяч членів), Ілліной — 1 (6409 чл.), Мічіген — 2 (6023 чл.), Нью-Джерсі — 6 (6040 чл.), Пенсільванія — 4 (2920 чл.), Огайо — 4 (2500 чл.) і по одній у таких стейтах: Арізона — Фенікс, Вісконсін — Мілвокі, Коннектікат — Гартфорд, Маріленд — Балтімор, Масечусет — Бостон, Міннесота — Міннеаполіс і Фльоріда — Маямі. Всі разом нараховують 37,500 членів і господарять майном близько 111 мільйонів дол.

Канада:

Від 10 жовтня 1971 року існує тут Українська Кооперативна Рада Канади, в скороченню УКРК, з осідком у Торонті. Відбуває свої з'їзди що три роки. Останній з'їзд відбувся у жовтні 1977 року у Вінніпезі.

УКРК об'єднує 39 кредитових кооператив у п'ятьох провінціях: Онтаріо — 23, в тому Торонто — 11, Судбурі — 3, Гамільтон і Ошава — по 2 і по одній у Віндзорі, Лондоні, Оттаві, Ст. Катерінс і Тандер Бей. Квебек — 3 у Монтреалі, Манітоба — 9, Саскачеван — 2, Саскатун і Ріджайна, Альберта — 2, Едмонтон і Калгарі.

Усі разом нараховують близько 44 тисячі членів і господарять понад 160 мільйонами дол. майна.

УКРК видає свій кварталник п.н. «Координатор», що досі появився у 20 числах.

На кінець подаємо зведення про стан української кооперації у вільному світі на день 31 грудня 1977 року.

	Країна	Назва Централі	Кількість кооператив	членів	Оборотний капітал
1.	Канада	УКРК	39	43,781	160,177.119
2.	ЗСА	ЦУКА	30	37,493	110,847.709
3.	Австралія	РУКА	7	5,218	13,634.088
4.	Аргентина	ККРА	3	7,550	3,650.000
5.	В. Британія	Нова Фортуна	4	628	3,067.500
П'ять країн разом			83	94,670	291,376.416

За Президію УСКП:

Василь Ситник, голова

Іван Лецишин, секретар

ФІНАНСИ ПРЕЗИДІЇ СЕКРЕТАРІАТУ СКВУ

А. МЕТОДИ ФІНАНСУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПРЕЗИДІЇ СЕКРЕТАРІАТУ СКВУ

Фінансово-бюджетова Комісія II Конгресу СКВУ подала такі рекомендації щодо фінансування діяльності Президії Секретаріату СКВУ, які були схвалені Конгресом:

а) Встановити висоту членського внеску для кожної категорії членства СКВУ, як от для крайових репрезентацій, міжкрайових надбудов крайових організацій і т.п. Почуваємося до обов'язку пригадати постанови статуту СКВУ в цій справі;

б) Розглянути шляхи здобуття дотацій на потреби СКВУ від окремих осіб, підприємств, організацій тощо, як також шукати шляхів здобути фінансові засоби з добровільних датків тощо, безпосередньо від громадян, які підтримують СКВУ;

в) Розглянути реальні можливості створення постійного фонду СКВУ в сумі кількох мільйонів доларів, з інвестиційних прибутків якого можна було б у майбутньому фінансувати хоч частинно діяльність СКВУ.

Впродовж звітового часу Президія намагалася використати всі ці засоби, щоб зібрати фонди на свою діяльність.

Членські внески

На ширшому засіданні Президії Секретаріату СКВУ 4/5/74 встановлено щорічні членські внески в сумі 1,000.00 дол. для крайових централь українських організацій і 500.00 дол. для міжкрайових надбудов. Невдовзі виявилось, що ці квоти надто високі для членських організацій; на 9-тій Пленарній Сесії Секретаріату СКВУ встановлено щорічний внесок у сумі 250.00 дол. для всіх членських організацій. Ця квота залишилася в силі до кінця каденції. Її обнижено для деяких організацій, яким і ця сума була непосильною.

Діяльність Фінансової Комісії

Добровільні датки українських громадян були головним джерелом прибутків Президії Секретаріату СКВУ впродовж звітового часу. На збіркову акцію призначено щороку один місяць — у 1974 році місяць листопад, а в чергових роках місяць травень. Завданням щорічного «Місяця СКВУ» було: заманіфестувати єдність української спільноти у вільному світі та її солідарність з нескореною Україною; посилити акцію оборони переслідуваних у СРСР українців на міжнародному форумі; популяризувати СКВУ як найвищу світову громадську координаційну централю нашої української спільноти у вільному світі і зміцнити фінансову базу її дії.

Для координації збіркової акції у всіх країнах поселення покликано Фінансову Комісію, яку очолив д-р М. Кушпета. Хоч Фінансова Комісія обстоювала становище, що збірка повинна бути централізована, на ділі приходилося її проводити за допомогою

крайових центральних репрезентацій. Фінансова Комісія виготовляла відповідні пропагандивні матеріали — брошурки, афіші, летючки, збіркові листи, ленточки, кліші для преси — і розсилала їх на всі доступні адреси українського духовенства й організацій-членів СКВУ для використання. Щороку в місяці травні в українських церквах країн поселення відбувалися молебні в наміренні українського народу і переслідуваної Української Церкви; з цієї нагоди теж проводилися збірки на фонд СКВУ. Українські Церкви і деякі крайові центральні репрезентації видавали звернення, закликаючи українську спільноту на своєму терені жертвувати на потреби СКВУ.

Щорічна збірка була особливо успішною на терені Канади, бо Фінансова Комісія тісно співпрацювала тут з Українськими Церквами і з КУК; співпраця з Українською Православною Церквою в ЗСА теж дала добрі висліди. Екзекутива УККА вважала проте, що всі контакти з Українськими Церквами на терені ЗСА повинні відбуватися за її посередництвом. Президія достосувалася до цієї вимоги, але вважає, на основі канадського досвіду, що безпосередній контакт з Українськими Церквами забезпечив би краще проведення Травневої Акції.

Листопадова і Травнева Акції були найбільшим джерелом щорічних прибутків: на загальний прибуток за період 1974-78 роки, який становив 379,570.24 дол., ці акції принесли 106,449.06 дол. (прибл. 35 відс.).

Також організовано збіркову акцію на основі декларацій. Фінансова Комісія висилала декларації на всі доступні їй адреси з кожним числом «Вісника СКВУ», як також у зв'язку з Травневою Акцією, намагаючись забезпечити фонди для діяльності Президії на довший реченець. Для тих, що декларували більші суми, встановлено три категорії: меценат — 1,000.00 доларів і більше, фундатор — 800.00 дол. і більше, добродій — 400 дол. і більше. Приготовано грамоти для висилки цим жертводавцям з нагоди III Конгресу СКВУ.

Всі жертводавці на теренах США і Канади, які вплачували 25.00 дол. або більше на фонд СКВУ в даному році, одержували від УККА і КУК спеціальні посвідки, які дозволяли їм відтягнути цю суму від свого доходного податку. Одержані датки проголошувано в поодиноких числах «Вісника СКВУ», а загальний список усіх датків приготовано для публікації в «Віснику СКВУ».

Окремо Фінансова Комісія зверталася до українських кредитових кооператив, закликаючи їх вплачувати більші суми на фонд СКВУ.

В загальному слід ствердити, що відгук на фінансову акцію СКВУ був різний: на терені Канади збірка завжди переходила фінансові зобов'язання КУК; вона проходила слабше в ЗСА і набагато слабше в інших країнах.

Фонд СКВУ

Виконуючи постанову II Конгресу СКВУ, Президія робила старання скликати в 1974 році конференцію для обговорення справи постійного фонду СКВУ. Відповідного листа вислано 20/3/74 до

представників Українських Церков, крайових центральних репрезентацій, братських союзів і УСКР.

Хоч конференції не вдалося скликати, опрацьовано докладний проєкт фонду, який мав бути легально оформлений у країнах поселення, щоб жертводавці могли відтягати свої датки від доходного податку. Цей проєкт, продискутований на 10-тій Пленарній Сесії Секретаріату СКВУ, не був схвалений сесією. Фінансова Комісія теж пропонувала зібрати 250—500,000.00 доларів щороку на фонд СКВУ, але і ця пропозиція не була одобрена. Головною причиною відкликання проєктів було те, що, як твердили представники УККА і КУК, встановлення такого фонду суперечило б існуючим домовленням між цими установами і урядами ЗСА й Канади щодо пілг для жертводавців.

Б. БЮДЖЕТ ПРЕЗИДІЇ СЕКРЕТАРІАТУ СКВУ за 1974-78 роки

Фінансово-бюджетова Комісія II Конгресу СКВУ схвалила такий бюджет на діяльність Президії Секретаріату СКВУ на 1974 рік:

1. Залишки готівки з II Конгресу СКВУ 25,000

2. До каси СКВУ повинні влатити в 1974 році:

УККА (ЗСА)	44%	33,000	
КУК (Канада)	33%	24,750	
КОУГЦУ (Європа)	10%	7,700	
СУОА (Австралія)	7%	5,250	
УЦР (Аргентина)	3%	2,250	
УБКК (Бразилія)	2%	1,500	
УГВ (Венесуеля)	1%	750	75,000
Разом			\$100,000

На ширшому засіданні Президії Секретаріату СКВУ 4/5/74 зменшено влати крайових центральних репрезентацій і встановлено членські внески для організацій-членів СКВУ за таким ключем: а) крайові центральні репрезентації разом 30,000.00 дол.: УККА — 13,200.00 дол., КУК — 10,000.00 дол., СУОА — 3,000.00 дол., КОУГЦУ — 2,100.00 дол., УЦР — 900.00 дол., УБКК — 500.00 дол., УГВ — 300.00 дол.; б) крайові центральні українських організацій і установ по 1,000.00 дол.; в) міжкrajові надбудови українських крайових організацій та установ по 500.00 дол., разом 75,000.00 дол.

З ухваленної бюджетової суми Президія одержала в 1974 році 47,165.84 дол., а видала 56,260.68 дол., залишаючи дефіцит у сумі 9,094.84 дол. (Докладний рахунок прибутків і видатків за кожний рік цієї каденції поданий окремо).

На 1975 рік Президія запропонувала 9-тій Пленарній Сесії Секретаріату СКВУ бюджет на загальну суму 115,000.00 дол., з якого крайові центральні репрезентації повинні були влатити 70 відс. за таким розподілом: УККА — 44 відс., КУК — 33 відс., КОУГЦУ — 10 відс., СУОА — 7 відс., УЦР — 3 відс., УБКК — 2 відс., УГВ — 1 відс., а 30 відс. бюджету повинні були влатити міжкrajові надбудови (34)

— по 500.00 дол. та крайові централі (105) — по 250.00 Решта бюджетової суми мала бути покрита відсотками з пропонуваної Фондації СКВУ.

Пленарна Сесія не прийняла цього проєкту й схвалила такі внески від крайових центральних репрезентацій: УККА — 15,000.00 дол., КУК — 10,000.00 дол., КОУГЦУ — 3,250.00 дол., інші репрезентації — суми до устійнення з Президією. Ця група вplat повинна була дати суму приблиз. 32,000.00 дол. Організації-члени СКВУ повинні були влатити по 250.00 дол. у 1975 році.

На своїх засіданнях після Пленарної Сесії Президія рішила, що її діяльність у 1975 році вимагатиме приблизно 115,000.00 дол. за таким розподілом: бюро СКВУ в Торонто — 35,000.00 дол., Інформаційна Служба — 30,000.00 дол., ньйоркське бюро — 25,000.00 дол., Комісії і Ради — 25,000.00 дол. Президія сподівалася одержати цю суму з ухвалених бюджетових надходжень і з датків українського громадянства.

У 1975 році прибутки Президії становили 90,097.06 дол., а видатки 91,409.41 дол., залишаючи дефіцит у сумі 1,312.35 дол.

На 1976 рік Президія запропонувала 10-ій Пленарній Сесії Секретаріату СКВУ бюджет на загальну суму 125,000.00 дол. Бюджетові влати повинні були надійти з трьох джерел: а) влати крайових центральних репрезентацій за таким розподілом: УККА — 3,000.00 дол., КУК — 2,000.00 дол., КОУГЦУ — 1,000.00 дол., СУОА — 1,000.00 дол., Аргентина — 500.00 дол., Бразілія — 400.00 дол., Венесуеля — 100.00 дол., разом 8,000.00 дол., б) влати міжкрайових надбудов і крайових організацій (по 250.00 дол.), разом 17,000.00 дол., в) сподівані датки української громади в країнах поселення за таким розподілом: ЗСА — 50,000.00 дол., Канада — 40,000.00 дол., Австралія — 5,000.00 дол., Європа — 3,000.00 дол., Аргентина — 800.00 дол., Бразілія — 700.00 дол., Венесуеля — 500.00 дол., разом 100,000.00 доларів.

У проєкті Президії передбачено такі видатки: бюро СКВУ в Торонто — 40,000.00 дол., ньйоркське бюро — 33,000.00 дол., Комісія Прав Людини — 20,000.00 дол., Інформаційна Служба — 20,000.00 дол., Ради і Комісії — 5,000.00 дол., Пленарна Сесія — 5,000.00 дол., різне — 2,000.00 дол., разом 125,000.00 дол.

На 10-ій Пленарній Сесії схвалено інший проєкт бюджету: рішено, що в 1976 році крайові центральні репрезентації повинні влатити до каси Президії такі суми (включно з датками, зібраними на їх теренах): УККА — 41,500.00 дол., КУК — 30,500.00 дол., СУОА — 5,000.00 дол., КОУГЦУ — 2,500.00 дол., УЦР, УБКК і УГВ — разом 500.00 дол.; усі влати разом: 80,000.00 дол.

У 1976 році Президія одержала суму 99,922.75 дол., а видатки становили 120,312.43 дол., залишаючи дефіцит у сумі 20,389.68 дол.

На 1977 рік Президія запропонувала такий бюджет, який був схвалений 11-тою Пленарною Сесією Секретаріату СКВУ: прибутки: а) крайові центральні репрезентації (збірки, членські внески, пожертви): УККА — 55,000.00 дол., КУК — 41,250.00 дол., КОУГЦУ — 12,500.00 дол., СУОА — 8,750.00 дол., УЦР — 3,750.00 дол., УБКК — 2,500.00 дол., 1,250.00 дол., разом 125,000.00 дол., б) прибутки з

видань: «Вісник СКВУ»: 15,000.00 дол., продаж книжок і брошур — 5,000.00 дол., разом 20,000.00 дол.; загальний прибуток: 145,000.00 дол. Передбачено такі видатки: бюро СКВУ в Торонто — 40,000.00 дол., ньюйоркське бюро — 25,000.00 дол., Ради і Комісії — 32,000.00 дол., інформації і публікації — 20,000.00 дол., кошти Травневої Акції — 8,000.00 дол., разом 125,000.00 дол.

У 1977 році прибутки Президії становили 127,524.81 дол., а видатки становили 11,984.61 дол., залишаючи надвишку в сумі 15,540.20 дол.

На 12-ій Пленарній Сесії Секретаріату СКВУ запропонований Президією бюджет на 1978 рік був схвалений. Прибутки передбачено з таких джерел: членські внески (134 організацій по 250.00 дол.) — 25,000.00 дол., Травнева Акція — 35,000.00 дол., загальні видатки — 6,000.00 дол., збірки — 3,000.00 дол., «Вісник СКВУ» і публікації — 20,000.00 дол., інші прибутки — 1,000.00 дол., задовження — 20,000.00 дол., разом 110,000.00 дол.

Передбачено такі видатки: бюро СКВУ в Торонто — 40,000.00 дол., ньюйоркське бюро — 25,000.00 дол., Ради і Комісії — 23,000.00 дол., інформації і публікації — 17,000.00 дол., кошти Травневої і інших акцій — 5,000.00 дол., організаційні кошти III Конгресу СКВУ — 15,000.00 дол., разом 110,000.00 дол.

У 1978 році (до 30/6) прибутки Президії становили суму 47,182.39 дол., а видатки становили суму 47,872.24 дол., залишаючи дефіцит у сумі 689.85 дол.

Загальні прибутки за цілу каденцію становили суму 411,892.85 дол., а видатки становили суму 427,839.37 дол., залишаючи дефіцит у сумі 15,946.52 дол. Дефіцит був покритий з надвишки, яка залишилася після II Конгресу СКВУ.

В. РАХУНКИ ПРИБУТКІВ І ВИДАТКІВ ЗА 1974-78 РР.

Прибутки і видатки за час від 16 лютого до 31 грудня 1974 р.

Прибутки

Датки — загальні	6,078.70	
Датки — інші	2,660.00	8,738.70
Дрібні збірки		458.15
Членські внески:		
а) УККА	10,200.00	
б) КУК	3,603.00	
в) СУОА	1,291.20	
г) УЦР	250.00	
г) інші члени	5,212.25	20,556.45
«Вісник СКВУ»		5,219.83
Акція «Листопад — місяць СКВУ»		7,469.45
Банкові відсотки з поточного konta	442.60	
Банкові відсотки з інвестиційного konta	2,560.65	3,003.25
Касове сальдо Президії 1-ої каденції		1,720.01
Разом		47,165.84

Видатки

Чинш за бюрове приміщення		4,104.75
Канцелярйне приладдя		3,739.65
Кошти роз'їздів: місцевих	1,293.45	
Кошти роз'їздів: замісцевих	8,013.93	9,312.38
Кошти видання 2-ох чисел «Вісника»		7,830.32
Кошти акції «Листопад - місяць СКВУ»		2,501.76
Телефонічні розмови		2,076.64
Оголошення в пресі і радіо		512.27
Поштові оплати		1,550.77
Банкові і чекові оплати		475.08
Суспільні свідчення за службовців		586.59
Заробітна платня службовців		18,026.22
Допоміжна бюроа праця		919.40
Дотації:		
а) СКВОР	565.75	
б) Радіопрограма, Мадрид	250.00	
в) Рада для Справ Культури	1,000.00	
г) Шевченківська Фундація (на Дослідний Інститут, Оттава)	1,000.00	2,815.85
Англомовна брошура про СКВУ		702.00
Амортизація бюрового устаткування		1,107.00
Разом		56,260.68
Дефіцит		9,094.84

Прибутки і видатки за 1975 р.

Датки — загальні		6,757.06
Дрібні збірки		1,599.60
Членські внески — загальні	10,726.65	
Членські внески — КУК	7,000.00	
Членські внески — УККА	10,000.00	
Членські внески — СУОА	5,860.58	33,587.23
«Вісник СКВУ»		7,350.92
Збіркові акції		37,336.29
Банкові відсотки — загальні	252.22	
Банкві відсотки з інвестиційного konta	2,517.74	2,769.96
Продаж книжок		696.00
Разом		90,097.06

Видатки

Чинш за бюрове приміщення		2,893.02
Канцелярйне приладдя		4,937.35
Кошти роз'їздів: місцевих	807.44	
Кошти роз'їздів: замісцевих	2,831.26	
Кошти видання «Вісника СКВУ»		5,503.21
Кошти акцій		3,853.09
Телефонічні розмови		2,050.53
Оголошення в пресі і радіо		6,279.93
Поштові оплати		3,128.46
Банкові і чекові оплати		63.08
Суспільні свідчення за службовців		1,151.59
Заробітна платня службовців		30,478.58
Допоміжна бюроа праця		2,069.25
Дотації: СКВОР	713.21	
Шевченківська Фундація:		
на Дослідний Інститут (Оттава)	3,000.00	
Дослідний Інститут (Чікаго)	1,000.00	
Канадсько-Українська Іміграційна Служба	1,000.00	
Олімпійський Комітет	92.65	
Інші	275.00	6,080.86
Кошти друків		1,470.56
Переїзд на нове приміщення		150.00
Пленарна Сесія		3,577.06
Комісія Прав Людини		3,428.38
Бюро СКВУ в Нью-Йорку		6,332.64
Комісове із збірок		2,881.75
Амортизація бюрового устаткування		1,441.37
Разом		\$91,409.41
Дефіцит		\$ 1,312.35

Рахунок прибутків і видатків за 1976 рік

Прибутки

Датки — загальні	29,778.61
Дрібні збірки	5,743.01
Членські внески	26,504.70
«Вісник СКВУ»	6,732.73
Збіркові акції	8,683.09
Інші датки	10,765.10
Продаж книжок	402.15
Одержані відсотки і інші прибутки	11,313.36
Разом	99,922.75

Видатки

Чинш за бюрове приміщення	3,200.00
Канцелярійне приладдя	3,436.90
Кошти роз'їздів	5,854.87
Збіркові видатки і комісове	4,166.85
Телефонічні розмови	2,791.17
Оголошення в пресі і радіо	346.70
«Вісник СКВУ»	5,783.37
Поштові оплати	5,549.85
Банкові обтяження і відсотки	994.59
Суспільні свідчення за службовців	1,541.27
Заробітна платня службовців	23,559.14
СУВОР	769.71
Допомога і пожертви	10,623.57
Кошти друків	1,110.12
Пленарна Сесія	2,898.14
Комісія Прав Людини	22,356.50
Бюро СКВУ в Нью-Йорку	25,152.68
Забезпечення	177.00
Разом	120,312.43
Дефіцит	20,389.68

Рахунок прибутків і видатків за 1977 рік

Прибутки

Датки — загальні	39,470.17
Членські внески	33,331.85
«Вісник СКВУ»	4,577.03
Збіркові акції	43,929.59
Продаж книжок	36.75
Банкові відсотки і виміна	6,179.42
Разом	127,524.81

Видатки

Чинш за бюрове приміщення	2,330.24
Канцелярійне приладдя	6,185.63
Кошти місцевих роз'їздів	292.07
Ради і Комісії	2,162.24
Телефонічні розмови	5,740.31
Оголошення в пресі і радіо	1,169.37
Видання	24,336.90
Поштові оплати	9,497.64
Банкові і чекові оплати	1,740.86

Суспільні свідчення за службовців	817.02
Допомога і дотації	1,010.00
Заробітна платня службовців	36,057.46
Кошти пленарної сесії	16,900.60
Утримання бюро	1,300.00
Забезпечення	181.00
Разом	109,721.34
Надвишка перед амортизацією	17,803.47
Амортизація	2,263.27
Надвишка за 1977 рік (нетто)	15,540.20

Рахунок прибутків і видатків за 1978 рік
(За час від 1-го січня до 30-го червня)

Прибутки

Датки — загальні	4,953.80
Членські внески	9,088.53
«Вісник СКВУ»	126.00
Збіркові акції	28,996.77
III Конгрес СКВУ	505.00
Продаж книжок	17.35
Банкові відсотки і виміна	3,494.94
Разом	47,182.39

Видатки

Чинш за бюрове приміщення	4,038.60
Канцелярійне приладдя	984.24
Конференції і транспортація	4,470.34
Ради і Комісії	368.00
Телефонічні розмови	2,370.00
Оголошення в пресі і радіо	296.61
Видання і копіювання	4,847.93
Поштові оплати	4,28.01
Банкові і чекові оплати	1,617.31
Суспільні свідчення за службовців	393.87
Закуп видань	315.75
Адвокатські послуги	500.00
Заробітна платня службовців	22,425.36
Разом	46,876.02
Надвишка перед амортизацією	306.37
Амортизація	996.22
Дефіцит	689.85

ЗАГАЛЬНИЙ РАХУНОК ПРИБУТКІВ І ВИДАТКІВ

(за час від 16-го лютого 1974 року до 30-го червня 1978 року)

	1974	1975	1976	1977	1978	Разом
Прибутки	47,165.84	90,097.06	99,922.75	127,524.81	47,182.39	411,892.85
Видатки	56,260.68	91,409.41	120,312.43	111,984.61	47,872.24	427,839.37
Надвишка або дефіцит	(9,094.84)	(1,312.35)	(20,389.68)	15,540.20	(689.85)	(15,946.52)

Додаток

Видання Президії Секретаріату СКВУ

Назва	Дата видання	Тираж	Стор.
Інформаційна брошура про СКВУ	1974	5,000	8
Вісник ч. 1	6/74	5,000	32
Вісник ч. 2	11/74	5,000	40
Вісник ч. 3	7/75	7,000	36
Вісник ч. 4	1/76	10,000	32
Вісник ч. 5	12/76	15,000	48
Вісник ч. 6	7/77	10,000	48

Український Вісник ч. 7-8 (англійський переклад)	1975	500	166
Памфлет «Советське переслідування релігії в Україні»	1976	25,000	8
Брошура «Советське переслідування релігії в Україні»	1976	10,000	54
Поштівки в обороні Української Церкви (до Світової Ради Церков, Папи Павла VI, ген. секретаря ООН)	1976	120,000	
Список громадян УРСР ув'язнених за релігійні переконання	1976	1,000	21
Памфлет про о. В. Романюка	1976	19,500	6
Поштівки в обороні о. В. Романюка (до Світової Ради Церков, Папи Павла VI, Вселенського Православного Патріярха)	1976	50,000	
Українські Олімпійські переможці	1976	5,000	8
Советський колоніалізм у спорті	1976	5,000	8
Українська Олімпійська команда	1976	4,000	44

Меморіали і петиції

Меморіал до Гельсінкської конференції	7/75	2
Петиція до ООН в обороні українських жінок-політичних в'язнів	9/75	5
Петиція до ООН в обороні Української Церкви	4/76	36
Петиція до Прем'єр-міністра П. Трудо в обороні Української Церкви	4/76	17
Петиція до конференції ООН «Габітат»	5/76	7
Меморіал до Гельсінкської конференції в Београді	6/77	174

ПРЕДСТАВНИКИ ПРЕСИ НА ІІІ-му СКВУ

Народна Воля (ЗСА)
 Америка (ЗСА)
 Християнський Голос (Німеччина)
 Шлях Перемоги (Німеччина)
 Наш Голос (ЗСА)
 Українське Життя (Чікаго, ЗСА)
 Молода Україна (Торонто, Канада)
 Нові Дні (Торонто, Канада)
 Жіночий Світ (Канада)
 Свобода (ЗСА)
 Наше Життя (ЗСА)
 Сучасність (ЗСА)
 Український Тижневик (ЗСА)
 Український Голос (Вінніпег, Канада)
 Шлях (Філядельфія, ЗСА)
 Українське Народне Слово (ЗСА)
 Вісник ООЧСУ (ЗСА)
 Наш Клич (Аргентина)
 Літопис УПА (Канада)
 Голос Лемківщини (ЗСА)
 Юнак (Канада)
 Новий Шлях (Канада)
 Вісті Комбатанта (Торонто, Канада)
 Православне Слово (ЗСА)
 Лис Микита (Дітройт, ЗСА)
 Наш Світ (Торонто, Канада)
 Анналі (ЗСА)
 Вільна Думка (Сідней, Австралія)

Авангард (Бельгія)
 Канадійський Фармер (Вінніпег, Канада)
 Радіо-програма Пісня України (Торонто, Канада)
 Ukrainian Quarterly (ЗСА)
 Визвольний Шлях (Англія)
 Гомін України (Канада)
 Forum (Скрентон, ЗСА)
 Вільне Слово (Торонто, Канада)
 Смолокип (ЗСА)
 Батьківщина (Торонто, Канада)
 Українська Думка (Лондон, Вел. Британія)
 Українське Слово (Париж, Франція)
 Вісник (Вінніпег, Канада)
 Промінь (Вінніпег, Канада)
 Патріярхат (Чікаго, ЗСА)
 Radio Winnipeg
 Canadian Broadcasting Coop. (Ukr. Section)
 Radio Vatican (Ukr. Section)
 WNHR Harvard Radio Broadcasting Co. Inc.
 Radio Free Europe-Radio Liberty
 Ukrainian Radio Program (Buffalo, USA)
 Радіо «Душа України» (Дітройт, ЗСА)

National Center of Crimean Tatars
 The Star Ledger (Newark, USA)
 Messenger of Truth
 Sakharov Hearings
 Universal (Caracas, Venezuela)

ЗВІТИ
ОРГАНІЗАЦІЙ
- ЧЛЕНІВ СКВУ

Всеукраїнська маніфестація в обороні прав України та інших поневолених народів в неділю 26 листопада 1978 року у зв'язку із III Світовим Конгресом Вільних Українців на 67 вул. схід у Нью-Йорку. (Фото: Ігор Дябога).

УКРАЇНСЬКЕ ЄВАНГЕЛЬСЬКЕ ОБ'ЄДНАННЯ

Президія Секретаріату СКВУ

14-го квітня 1978 р.

Вельмишановні Пані і Панове!

Цим листом хочемо Вам відповісти на Ваші звернення з 17-го лютого і 13-го березня ц.р.

1. Ми не були в стані подати якісь поправки до статуту СКВУ, бо ми не маємо проєкту нового статуту СКВУ чи евентуальних спірних місць статуту, які проєктується поправити.

2. Відносно наших проєктів резолюцій, які могли б бути ухвалені на Третньому Конгресі СКВУ, то ми тут долучуємо резолюції, які були в свій час ухвалені Собором УЄО або Головною Управою УЄО. Просимо з них взяті ті, які Ви вважаєте за потрібні й актуальні. Ми вважаємо, що треба виразно підкреслювати і то в гострій формі, що кремлівська комуністична верхівка запозичила від Гітлера в цьому випадку політику «вищости московського народу», цебто політику «юберменшів», і не тільки накидає своє верховодство іншим народам, але безоглядно русифікує їх і провадить виразну політику геноциду, обмежуючи щораз більше і ті національні права, які обіцяв Ленін, і робить це дорогою вимішування населення, висилки на Сибір і т.д. Прояви цього всього треба докладно вичислити, як останньо це почали робити наші дисиденти в Україні і на Сибірі. Ці докладно опрацьовані резолюції треба по Конгресі СКВУ розіслати урядам усіх держав світу, а особливо тим африканським новопосталим державам, що тепер користуються допомогою советів чи є їхніми сателітами. Наше представництво при Об'єднаних Націях мало б постійно всі держави світу, а також їхню провідну пресу, інформувати про все те, що діється в Україні, особливо в ділянці людських прав.

Тут є дуже важливе, щоб ухвалити резолюцію, яка закликала б наших непогоджених партійних політиків до згоди, бо вони цим анархізують наше національне життя і послаблюють наш спротив ворогам нашої самобутности і самостійности. Передумовою вступу в членство в СКВУ і перебування в цьому членстві має бути, що такі члени, чи вони організації, чи окремі особи, мають стояти на позиціях самостійности України і на виразних демократичних позиціях. Треба кликати всіх до кінцевої об'єднаної акції і до повного внутрішнього замирення.

3. З наших побажань і рекомендацій, що ми тут у першу чергу хочемо подати, такі:

Треба, щоб цей Конгрес у Нью-Йорку став могутньою маніфестацією українства, як це було сталося на першому і другому Конгресах. Тому треба подбати, щоб там могли виступити масово наші мистецькі сили, особливо новоприбулі з України; молодечі організації і т.д., щоб про нас почув світ і побачив, що з нами треба числитися. Треба мати на цій маніфестації і бенкет в першу чергу представників тих урядів, де живуть у світі українці. Треба б запросити на них визначних дисидентів наших і ненаших, які опинилися у вільному світі, як ген. П. Григоренка, Л. Плюща, Буковського, Солженіцина, д-ра Штерна, Т. Ходоровича і т.д., а

також представників поневоленних народів з так званого Союзу і сателітних країн, як довго вони не заперечують нашого права до вільного життя. Боротьба з кремлівським поневоленням має йти у співпраці спільним фронтом, про що говорять особливо виразно ген. Григоренко, Плющ і інші.

4. Важливим є довести до якогось об'єднання чи узгоднення української акції в обороні людських прав в Україні, а особливо до належного використання і поширення захальовної літератури, що приходить з України і Сибіру. Ця література робиться щораз змістовнішою і рішучою у своїх вимогах у відношенні до пануючої там системи. Останньо пишеться, що в Україні культура і всі прояви життя мають бути і формою і змістом національні. Україна має мати свою національну Армію з обов'язковою в ній українською мовою, українців не вільно вивозити до праці силою на Сибір чи в Росію, чи відбувати там українцям кари; про потребу вживання української мови всюди і т.д.

Видавництво цієї літератури мусіло б мати всі потрібні матеріальні засоби, щоб цей матеріал негайно по отриманні міг йти до української і чужої преси різними мовами й міг видаватися книжками українською і чужими мовами. Тепер це все десь залежується через брак матеріальних спроможностей. Цей матеріал ні в якому разі не має бути власністю якихось одиниць чи гуртків, а всього українського суспільства, хоч треба дати належне признание й пошану всім тим, що її здобувають, а навіть і матеріальну допомогу.

5. Відносно Вашого листа з 13-го березня ц.р., то Ви могли б вставити до Вашого звіту про працю СКВУ за останніх 5 років, що Головна Управа УЄО закликає своє членство підтримувати працю СКВУ і щоб помагало чим могло в обороні людських і релігійних прав в Україні і в Совегах взагалі. Вона старалася особливо важливі матеріали, що приходили з України і Сибіру, як і свої апелі надсилати до Світової Ради Церков, Національної Ради Церков ЗСА, Об'єднаних Націй і іншим важливим церковним і нецерковним чинникам і важливим протестантським пресовим публікаціям, як і співпрацювати з неукраїнськими дослідчими центрами, які займаються справою студій і оборони людських і релігійних прав в комуністичних країнах.

На цьому наразі кінчаємо, а дещо пізніше сподіваємося іще дещо подати з наших побажань, які мали б бути розглянені в трактуванні представництва українських протестантів на цьому Конгресі, щоб не повторилося те, що сталося на останньому Конгресі, де треба було із залі пригадувати президії, що до почесних членів президії треба покликати провідних осіб з баптистів і УЄО, і що на бенкеті СКВУ за почесним президіальним столом представники українських протестантів були посаджені зі самого краю. Це в той час, коли такі представники українських католиків і православних сиділи по боках голови бенкету. Це було причиною, що тоді на знак протесту митр. Мстислав покинув своє місце біля голови і сів скраю біля українських протестантів.

За Головну Управу УЄО

паст. В. Боровський

ЛІГА ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ (КАНАДА)

Головна Управа

Секретаріят СКВУ
Торонто, Онтаріо.

Торонто, 20 червня 1978

Вельмишановні Панове!

У відповідь на Вашого листа з 8 березня ц.р. у справі звіту Секретаріату СКВУ подаємо короткі і дуже загальні відповіді на поставлені Вами питання:

Склад Головної Управи ЛВУ, обраний на 14-му Крайовому З'їзді ЛВУ 24-26 березня ц.р., такий: мгр. Т. Буйняк — голова, інж. В. Безхлібник — заступник голови, мгр. О. Романишин — 2-гий заступник голови, інж. Я. Чолій — заст. голови (Монтреаль), мгр. І. Іванчук — заст. голови (Вінніпег), д-р В. Гирак — заст. голови (Едмонтон), В. Дідюк — ген. секретар і керівник канцелярії, П. Микуляк — касир, інж. М. Барабаш, мгр. В. Кліш, мгр. С. Кузь, А. Бандера, д-р А. Бедрій, ред. В. Солонинка, мгр. В. Лищишин, Л. Квасниця, В. Окіпнюк, В. Гірник, М. Бартків, С. Безубко, мгр. Ю. Шимко, мгр. І. Пришляк (Монтреаль), М. Фіголь, проф. Я. Келебай (Монтреаль), П. Башук (Вінніпег), мгр. В. Кардаш — члени.

Діючих і активних відділів є 48, із станом членства 2.487.

На церковному відтинку наша організація співпрацює і вповні підтримує Патріярхат Української Католицької Церкви на чолі з Їх Блаженством Патріярхом Йосифом І. Піддержує і сприяє об'єднанню українських православних церков з таким завершенням, яке відповідає духові, структурі, законам і традиції цієї Церкви. Таке відношення також і до різних українських протестантсько-євангелицьких рухів.

У культурній ділянці, внутрішньо-зовнішній: організуємо і піддержуємо всі заходи проти асиміляції, за збереження рідної мови, культури і свого національного «Я». Рідні школи, курси українознавства, мистецькі і самодіяльні гуртки, відчити, літні табори СУМ, преси, Література і Мистецтво в «У», бібліотеки, Дослідний Інститут, «Україніка», музеї, виставки, видання, радіо, телевізія, зустрічі-здвиги українців Канади і Америки, окремі тільки моменти у широко zakresній культурно-освітній ділянці нашої організації. Член ГУ ЛВУ очолює Раду Культури СКВУ.

Суспільна Служба налагоджена в усіх відділах і спільно з відділами ОЖ ЛВУ проводить працю на місцях. Посилюється моральна і матеріальна допомога потребуючим в Канаді і поза нею. ГУ ЛВУ співпрацює з Суспільною Службою Українців Канади і має у ній свого представника проф. О. Кушніра.

Господарська частина праці нашої організації — це набування власних чи спільних домівок, кредитові спілки, оселі, підприємства, кооперативи і т.п.

Ціллю ЛВУ є боротьба за визволення України на допоміжному фронті в Канаді. Тому ціла праця спрямована у цьому напрямку, як в обороні України, так і її політичних в'язнів. Маніфестації, петиції,

демонстрації, пікетування — це частинні засоби в обороні переслідуваних Мороза, Шухевича, Караванського, Світличної і багатьох інших. Наша організація є також членом міжнародних протикомуністичних організацій, як: АБН, ВАКЛЬ, ЕРС і інш., де часто успішно проводить свою працю.

Якщо потрібно було б Вам більше інформацій про працю нашої організації, то їх можете знайти у наших виданнях «Збірники ЛВУ», а зокрема у найновішому виданні з 1976 року, яке Вам переслано.

З правдивою пошаною,

За Головну Управу ЛВУ:

Т. Буйняк
голова

В. Дідюк
секретар

ЛІГА ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ (АВСТРАЛІЯ)

ГОЛОВНА УПРАВА

Інформації про важливіші аспекти діяльності за 1974-78 рр.

Ліга Визволення України в Австралії — це єдина суспільно-політична організація, що є активною на терені Австралії.

Персональний склад Головної Управи:

Помимо щотрирічних перевиборів — залишився незмінним за останніх 7 років і працює вже в третій каденції наступний склад головної управи:

голова — інж. Северин Григорців
замісник гол. і секретар — Мирослав Шевчик
фінансовий діловод — Т. О. Андрушко
організаційний діловод — М. І. Добриденко.

Під теперішню пору ЛВУ має свої відділи в шістьох стейтах Австралії:

у Вікторії зі столицею — Мелборт
у Західній Австралії зі столицею — Перт
у Квінсленді зі столицею — Брізбан
в Новій Південній Валії зі столицею — Сідней
в Південній Австралії зі столицею — Аделаїда
в Центральній Території зі столицею цілої Австралії
— Канберра, до якого є долучене членство
міста — Квінбієн.

Два найбільші відділи: у Новій Півд. Валії і Вікторії мають ще свої підвідділи, звані осередками.

Діють теж два осередки Об'єднання Жінок ЛВУ — один в Півд. Австралії, а другий в Перті.

Головна управа координує працю відділів кореспонденційно, через обіжники, листування, поїздки, контактування через особисті зустрічі з представниками і членами управ відділів, використовуючи

до того різні інші нагоди, як з'їзди і крайові наради інших організацій.

Крім того, відбулась конвенція для поживлення діяльності, обговорення ідеологічних і організаційних завдань, поточних справ і подій, а крім того що три роки проводиться конференція (з'їзд).

Головна управа видає журнал — місячник «Наш Фронт», де поміщуються також і матеріали СУМ.

Загальні інформації про діяльність ЛВУ:

1. Для піддержання і розвитку національно-патріотичної свідомости серед громадянства влаштовується святочні відзначення різних національних річниць — концертами, академіями чи доповідями.

2. Праця над політичним освідмленням нашого суспільства і чужинців:

а) організування демонстрацій, віч і доповідей та поширювання відповідних летючок і брошур,

б) висилання петицій і протестів до представників уряду, а також до різних установ за океаном,

в) особлива праця над усвідомленням місцевого населення про характер російського й інших комунізмів і про небезпеку з їхнього боку, користуючись живим і друкованим словом та висвітлюванням відповідних фільмів.

3. Діяльність на церковному полі:

а) піддержуємо боротьбу за український Патріярхат через співпрацю з товариством «За Патріярхат» та намагання в цьому напрямі нашого єпископа Кир Івана Прашка,

б) наше членство брало активну участь в розбудові парафіяльних будинків.

4. Оборона політично перелідуваних і суспільна опіка:

а) Праця в обороні політичних в'язнів велась через організування демонстрацій, віч і роздавання чужинцям летючок і брошур, як також висилання петицій і протестів до урядів, а також до різних установ за океаном.

б) В останніх роках почало діяти Об'єднання Жінок ЛВУ і розвинуло досить широку діяльність допомоги потребуючим українцям в інших країнах.

ОЖ ЛВУ організує збірки, забави, льотерії, барбекю, буфети і обіди при всіляких нагодах, щоб зібрати фінансові засоби на висилку пачок — допомогу потребуючим.

Також членство відділів брало активну участь у комітетах оборони політично переслідуваних в Україні.

5. Кольпортаж і журналістично-видавнича праця:

По довгих трудах Гол. Управа придбала відповідні друкарські машини для видавання журналу, що виходить вже одинадцятий рік. Крім цього, кольпортується книжки і часописи, що виходять в інших країнах.

За Головну Управу ЛВУ в Австралії:

голова — інж. С. Григорців

писар — Мирослав Шевчик

УКРАЇНСЬКЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ОБ'ЄДНАННЯ КАНАДИ (УНО)

Українське Національне Об'єднання Канади (УНО) організували члени Української Стрілецької Громади, як суспільно-громадську організацію 12 липня 1932 року в Едмонтоні. Першим головою УНО був учитель Олекса Григорович. Основним завданням УНО було об'єднувати українців Канади на базі української національної свідомости, щоб поборювати деструктивну роботу комуністів, які, користаючи з тогочасної економічної кризи в Канаді, брехливими гаслами і пропагандою заманювали бідних безробітних українців у свої ряди на шкоду української визвольної справи.

Але головним завданням УНО було нести моральну й матеріальну поміч рідному краєві, що тоді був поділений поміж чотирьох окупантів: Росію, Польщу, Румунію і Чехословаччину. Ідеї УНО припали до вподоби українській спільноті, бо в скорому часі філії УНО організувалися по всіх осередках, де були українські робітники, від Монтреалу на сході до Ванкуверу на заході. Впарі з тим при філіях УНО організувалися рідні школи для дітей, драматичні гуртки, які активізували молодь і притягали її в ряди молодечої організації Молодих Українських Націоналістів (МУН), пізніше перейменованої на Молодь Українського Національного Об'єднання (МУНО). У скорому часі була створена також Організація Українок Канади, так що всі ці організації творили свою власну організаційну систему очолену Крайовою Екзекутивою, а пізніше Президією УНО. Крім того у системі існує ще колись Одноцентровий Фонд перезваний пізніше на Визвольний Фонд, якого завданням є збирати фонди й допомагати матеріально визвольній боротьбі українського народу на рідних землях й ширенню правди про українську визвольну справу в країнах вільного світу. Пресовим органом УНО і братніх організацій є тижневик «Новий Шлях», який появляється у Вінніпегу і за два роки відзначатиме півстоліття свого існування.

В роках 1973-1978, згідно з вище поданими напрямними, працю організувала й унапрямувала Президія і Крайова Екзекутива УНО, яку від 1973 до 1975 року очолював д-р Модест Мицик, а від осені 1975 року — Леонід Філь. Крайова Екзекутива УНО є екзекутивним органом організації, яку обирається на Крайовому з'їзді що три роки. Останній 26-ий з'їзд відбувся від 7-го до 9-го жовтня і тоді обрано такі керівні органи УНО:

Президія і Крайова Екзекутива УНО: Голова Президії і КЕ УНО — п. Філь Леонід, Торонто, Онт. Почесні члени — сен. д-р Юзик Павло, Оттава, Онт., пані Савчук Степанія, Торонто, Онт., п. Шарик Михайло, Ст. Кетеринс, Онт. Попередній голова — д-р Мицик Модест, Торонто, Онт. Голова ГУ УСГ., член Президії — п. Шебець Михайло, Торонто, Онт. Голова ЦУ ОУК, член Президії — пані Чайковська Люба, Вінніпег, Ман. Голова КУ МУНО, член Президії — п. Підзамецький Орест, Судбури, Онт. Голова КК УВФонду, член

Президії — п. Івасиків Мирослав, Торонто, Онт. Заступник голови КЕ і член Президії — п. Білак Ярослав, Торонто, Онт. Заступник голови КЕ і член Президії — мгр. Ромах Михайло, Торонто, Онт. Заступник голови КЕ і член Президії — адв. Климків Петро, Вінніпег, Ман. Екзекутивний секретар — мгр. Мاستикаш Євген — Торонто, Онт. Фінансовий секретар — п. Поворозник Ілля, Вайнона, Онт. Скарбник — п. Бойдукевич Василь, Торонто, Онт. Референт дослідного центру — мгр. Верига Василь, Торонто, Онт. Культ.-освітній і шкільний референт — мгр. Голинський Богдан, Торонто, Онт. Референт молоді — п. Кісь Володимир, Торонто, Онт. Член реф. молоді — п. Чвалюк Зенон, Торонто, Онт. Члени Президії і КЕ УНО: д-р Дершко Степан, Саскатун, Саск., п. Криворучко Анатоль, Оттава, Онт., д-р Михальчук Андрій, Брентфорд, Онт., інж. Кошарич Богдан, Монреал, Квеб., п. Наконечний Михайло, Едмонтон, Алта., п. Василюшин Микола, Вернон, Б.К.

1. Організаційна ділянка УНО: Українське Національне Об'єднання Канади мало у звіттовому часі, 1973-1978, 20 філій у 19-ти різних містах Канади й нараховує близько 3.000 членів. Крім філій існують ще так звані делегатури у трьох місцевостях, де в скорому часі мали б бути зорганізовані нові філії. При філіях, щоправда — не при всіх, існують і діють відділи Української Стрілецької Громади, Організації Українок Канади та Молоді Українського Національного Об'єднання. Є також і зв'язкові Українського Визвольного Фонду. За час від 1973 до 1978 року Філії УНО придбали 231 нових членів, це вказує на активність Філій УНО.

2. Освітня діяльність УНО: Крайова Екзекутива УНО кожного року організує і переводить Українські освітні курси в часі літніх вакацій, на оселі УНО «Сокіл», над озером Сімко, в Онтаріо. Учасники курсів, це українські учні середніх шкіл, які не мають змоги брати участі в своїх місцевостях в українських середньошкільних курсах українознавства, бо таких немає у кожній місцевості в Канаді. Згадані курси відбувалися від 1940 року у Вінніпегу з рани Осередку Української Культури й Освіти, а від 1965 року — курси веде ~~Крайова Екзекутива УНО~~ на оселі УНО «Сокіл». За час п'яти років '73 до '78 закінчило 150 курсантів а за час від 1940 до 1978 року приблизно понад 2500 української молоді закінчило вакаційні курси. Цілорічні Рідні Школи УНО і середні курси українознавства по Філіях УНО і вакаційні курси Крайової Екзекутиви УНО, це одна з найважливіших ділянок праці системи УНО. Це вклад-інвестиція в живих активних молодих людей, майбутніх керівників українського організованого життя в Канаді.

3. Культурно-мистецька ділянка праці УНО: При всіх більших Філіях УНО в Канаді існують і працюють хорові і танцювальні гуртки, які ведуть успішно свою працю, виступають на всіх національних річницях, святах з концертами, на святкових академіях по Філіях УНО в Канаді, а теж виїжджають поза Канаду. Восени 1974 року хорово-танцювальний ансамбль «Калина» Філії УНО з Торонта відбув успішну поїздку до Буенос-Айресу, Аргентина, і до Енкарнасіон у Парагваї на посвячення пам'ятника Тарасові

Шевченкові і влаштували там концерти для місцевого населення. В поворотній дорозі виступили з концертом у Куритибі в Бразилії. Літом 1976 року відомий хорово-танцювальний ансамбль «Чайка» з Гамільтону відбув успішно концерти для більшості чужомовної публіки в Англії, Франції і Німеччині. Відвідини скріплюють морально українців у країнах їхнього поселення та здобувають між чужинцями прихильників для українського мистецтва й народу.

Хори УНО в Канаді, 1973 р. до 1978 р.

1) Хор УНО ім. О. Кошиця — диригент Володимир Климків, Вінніпег, Ман., 70 осіб,

«Дніпро» — хор в Едмонтоні, диригент Марія Дитиняк, 65 членів,

«Юна Чайка» хор УНО в Гамільтоні, диригент Н. Березовська, 115 осіб,

«Україна» — хор в Монреалі, диригент Іван Козачок, 38 хористів,

Хор УНО в Віндзорі, дир. В. Літинський, 25 осіб,

Дитячий хор УНО в Ріджайні, диригент Орися Дребот,

Жіночий хор ОУК в Ст. Кетеринс, Онт., 20 осіб, диригент Надя Павлович,

2) «Дніпро» хор УНО в Судбурах, Онт., диригент мгр. Ольга Рогатин, 57 осіб,

3) «Калина» — дівочий хор МУНО-УНО в Торонті, диригент Параня Гарасимчук.

Список танцювальних ансамблів-груп УНО-МУНО в Канаді в часі від 1974 до 1978 року:

«Калина» танцювальний ансамбль УНО-МУНО в Торонті, 56 членів, хореограф Семен Джуган,

«Черемош» танцювальний ансамбль в Едмонтоні, 129 членів, хореограф Мирослав Куць,

«Ансамбль Марунчака» — УНО в Монреалі, хореограф Петро Марунчак,

«Веселка» танцювальний гурток в Судбурах, 25 членів, керівник Тарас Рогатин,

«Русалка» танцювальний ансамбль у Вінніпегу, 40 членів,

«Орлан» танцювальна група в Вінніпегу, 42 особи,

«Барвінок» танцювальна група в Ріджайні, Саск., 37 членів,

«Барвінок» танцювальний гурток у Принц Альберт, Саск.,

«Юна ЧАЙка» танцювальний ансамбль УНО в Гамільтоні, 55 разом з МУНО,

Танцювальна школа УНО в Саскатуні, Саск., 27 членів,

Танцювальна школа УНО в Едмонтоні, Алта., 220 членів, керівник Л. і М. Куць,

«Дунай» танцювальний ансамбль в Ст. Кетеринс, 30 осіб, хореограф Орест Самець,

Танцювальний гурток УНО в Ошаві, 30 осіб, керівник Орест Салмерс,

Танцювальна школа УНО в Вінніпегу, Ман., 364 учні, керівник Д. Грабінська.

4. Програмово-ідеологічна діяльність: Майже кожного року УНО влаштовує Студійні Конференції на програмово-ідеологічні теми для свого членства й українського громадянства. З нагоди конференції УНО і БО у Монреалі дня 12 жовтня 1975 року відбувся симпозіум: доповідь на тему «Сучасний стан в Україні», виголосив д-р Марко Антонович і другу доповідь виголосив д-р Богдан Боцюрків на тему: «Урбанізація в Канаді і її вплив на українську спільноту».

Студійна конференція УНО «Україна в другій половині ХХ-го століття» відбулася в Торонті в готелі Шератон в днях 24 і 25 вересня 1976 року для загалу членства УНО і Братніх Організацій та українського громадянства. Доповіді виголосили: Олег Штуль Жданов, голова ПУН, на тему: «Російські дисиденти і наше ставлення до них», Микола Плав'юк: «Роля українців вільного світу у визвольних процесах України» і д-р Марко Антонович: «Рух опору в Україні». Доповіді кожний раз викликали зацікавлення молоді і старших, які два дні брали участь у дискусіях. Учасників було понад 300 осіб членів УНО і Братніх Організацій та провідних членів українського громадянства Торонта. Всі три доповіді подавали перегляд тодішньої ситуації в Україні і мали найбільш авторитетні матеріали з України: 7 і 8 число *Українського Вісника*, та стверджували, що Україна почала жити своїм власним творчим життям. Україна живе і по-своєму бореться, не зважаючи на окупаційні утиски Москви. Українці в Канаді, а теж і в інших країнах поселення повинні організувати їй всесторонню допомогу моральну, матеріальну і політичну.

5. Українське Національне Об'єднання Канади є членом основником Комітету Українців Канади (КУК), координаційної надбудови українських національних і церковних крайових організацій і має постійно двох своїх представників в кожному Екзекутиві й у Президії КУК і кожного року вплачує свій бюджет. Представники УНО виконують свої обов'язки в Екзекутиві КУК і беруть участь у кожномісячних нарадах та у річних конференціях КУК, де співвирішують ділові справи, спільні для всіх українців у Канаді.

Українське Національне Об'єднання в Канаді є членом співосновником Світового Конгресу Вільних Українців. Президія Українського Національного Об'єднання Канади в квітні 1959 року внесла свою резолюцію до Комітету Українців Канади у справі організації світового конгресу українців. Цю резолюцію Шостий Конгрес Українців Канади прийняв у липні 1959 року, а в жовтні того ж року цю саму резолюцію схвалив Український Конгресовий Комітет Америки. На початку 1960 року почав діяти Підготовчий Комітет для організування світового конгресу українців, який остаточно відбувся в листопаді 1967 року і Світовий Конгрес Вільних Українців став дійсністю.

Участь представників — членів УНО у підготові Конгресів СКВУ. У Підготовчому Комітеті від 1960 року Першого, а опісля Другого і Третього Конгресу СКВУ брав участь п. Микола Плав'юк, провідний член Українського Національного Об'єднання в Канаді і вложив багато праці у підготову і переведення поданих конгресів

СКВУ. В праці Підготовчих Комітетів, а зокрема в статуткових комісіях брав участь мгр. Євген Мастикаш, секретар Президії УНО в Канаді, а теж і інші члени організаційної системи УНО і Братніх Організацій. В резолюційних комісіях згаданих Конгресів СКВУ між іншими брали участь мгр. Василь Верига, Юрій Карманін, провідні члени УНО Канади.

В номінаційних комісіях згаданих конгресів брали участь пп.: Юрій Гвоздулич, Леонід Філь, мгр. Михайло Ромах, провідні члени УНО Канади. Співпраця членів УНО у Підготовчих Комісіях Конгресів СКВУ, разом з представниками інших українських церковних і національних організацій запевнювала успіх і була доказом єдності всіх українців у різних країнах поселення українців.

Мгр. Євген Мастикаш

ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНЦІВ У ФРАНЦІЇ

загальні інформації

На Конгресі ОУФ, який відбувся 11 листопада 1975 року, обрано Головну Управу в такому складі: д-р В. Косик — голова ОУФ; С. Луць — заступник голови; П. Кучинський — секретар; інж. К. Мазур — скарбник; З. Нагірянський, П. Зелений, П. Гарплюк, І. Пастернак — члени ГУ. Контрольна Комісія: Ю. Філь — голова, Е. Нагірянська і О. Смоликевич — члени.

Наступний Конгрес ОУФ відбудеться 29.10.1978 року.

ОУФ має біля 300 членів і симпатиків, зорганізованих в 8 Філіях в містах: Париж, Сошо, Мец, Мілюз, Тіонвіль, Ромба, Фаревесвілер, Ле Като. Майже всі члени ОУФ — робітники. Філії займаються культурно-освітньою і громадською діяльністю (влаштовування річниць, Державного Свята, різдвяних і великодніх зустрічей тощо). В Сошо (Східня Франція) ОУФ має гарний Український Дім.

Головна Управа з осідком у Парижі координує діяльність Філій і проводить діяльність на загальногромадському відтинку (активна участь у праці УЦГКФ), на відтинку зовнішньої інформації й акції (допомога у видаванні двомісячника французькою мовою «Ль'Ест Ерпеен», інформаційна акція серед французьких політичних кіл, акція в обороні українських політичних в'язнів тощо), як також на відтинку молоді (співпраця з СУМ-мом у Франції, старання набути оселю для молоді, літні табори молоді).

СОЮЗ УКРАЇНОК АМЕРИКИ

Звіт за час від 1 грудня 1974 р. по 31 липня 1978 р.

У 1978 р. Союзові Українок Америки — організації, що нараховує понад 5,000 членок, зорганізованих у 116 Відділах — завершилось 53 роки існування. У травні того ж року відбулася 18-та Конвенція СУА, яка, напередодні проголошеного Об'єднаними Націями Року Дитини (1979), проходила під гаслом «Сьогоднішня українська дитина — майбутність українського народу». Конвенція вибрала Головну Управу, яку вдруге очолила Іванна Рожанковська.

Працю Відділів координує 9 Округ. Крім того, є Відділи далекого віддалення, які не входять до жадної Округи, а безпосередньо підлягають Централі СУА. Останньо посилено акцію приєднування вільних членок, які з огляду на місце замешкання, далеко від українського скупчення, не можуть належати до жадного Відділу СУА.

Союз Українок не є самоціллю для себе, він діє для української спільноти почерез власну програму, яка є дуже багата і всестороння. Тут я вчислю декілька особливо актуальних ділянок нашої діяльності:

Ширення правди про Україну: — одне із завдань, яке поклав собі за ціль СУА. Щоб правду ширити, треба її знати, і в цьому напрямі діє СУА почерез культурно-освітню референтуру, через свій журнал «Наше Життя», виставки, зустрічі, зв'язки. Для цього була дуже добра нагода — святкування у 1976 році 200-ліття Америки (США), в які включилася ціла наша організація і своєю різномірною участю в них понесла вістку про нашу культуру і мистецтво в усі закутини Америки.

Зв'язки є одним з дуже важливих засобів інформації як про Україну, так і про нашу організацію. Рік 1975 був проголошений Роком Жінки. Наші представниці Оля Ставнича і Каміля Смородська взяли участь у Світовій Конференції Міжнародного Року Жінки в Мехіко, де двічі виступали на т.зв. Трибуні, відчитуючи заяви про політичних в'язнів жінок українок і про репрезентацію Радянського Союзу в Об'єднаних Націях. Напередодні Світової Конференції у Мехіко наші представниці взяли участь у Конвенції Генеральної Федерації Жіночих Клюбів у Вашингтоні.

На початку березня 1976 р. відбувся в Брюсселі, Бельгія, Міжнародний Жіночий Трибунал під назвою «Злочини проти жінок», на якому заступали СУА редакторка «Нашого Життя» Уляна Любович і тодішня референтка зв'язків СУА Каміля Смородська. По дорозі до Бельгії наші делегатки відвідали прибулих з України Тетяну і Леоніда Плющів. У Брюсселі вони знова висунули справу оборони політичних в'язнів у ССРСР.

Союз Українок Америки є членом-кореспондентом (associate member) Генеральної Федерації Жіночих Клубів, і на їхній 85-тій Конвенції, що відбулася у Філядельфії в червні 1976 року, нашу організацію репрезентувала Оля Ставнича. У 1978 році на такій же

Конвенції у Фініксі, Арізона, США репрезентувала заступниця голови Христина Навроцька.

У Міжнародній Жіночій Раді, що зібралася з кінцем червня і в перших днях липня 1976 року у Ванкувері, Британська Колумбія, взяла участь голова США Іванна Рожанковська і Камілія Смородська. Остання брала також участь у 24-му Конгресі Міжнародного Жіночого Союзу, що відбувся у липні 1976 року на Лонг Айленд.

У 1976 р. наші представниці — заступниці голови США Леся Різник, Христина Навроцька і Оля Ставнича були у Білому Домі на конференції представників українських жіночих і молодечих організацій з президентом Америки Джералдом Фордом.

У XII-му Конгресі УККА, що відбувся в жовтні 1976 року в Нью-Йорку, взяли участь делегатки США. До Президії Екзекутиви УККА ввійшла заступниця голови США Христина Навроцька, а до Крайової Ради Оля Ставнича й Ірина Падох.

Представниці США брали також участь у Третньому Конгресі СФУЖО, що відбувся у травні 1977 року в Торонті, Канада. Під час Конгресу голова США І. Рожанковська мала програмову доповідь. До Управи СФУЖО ввійшли наступні членки США — Лідія Бурачинська — голова, Іванна Рожанковська — заступниця голови з уряду, Володимира Ценко — секретарка, Лідія Дяченко — касирка, Любослава Щандра — програмова реф., Олена Процюк — референтка зв'язків і Ірина Качанівська — член Контрольної Комісії.

У червні 1978 р. відбулося в Осльо, Норвегія, засідання Екзекутиви Міжнародної Жіночої Ради, де заразом відзначено 90-ліття цієї організації. В цьому засіданні взяла участь голова США І. Рожанковська як делегатка з правом голосу. У своєму слові вона пригадала присутнім, що в 1920 році Національна Рада Жінок України була прийнята в члени Міжнародної Жіночої Ради, і при тому зложила відповідну заяву. Зміст заяви появився в журналі «Наше Життя» ч. 7 за липень-серпень 1978 року. Також вона нав'язала контакт з норвезьким гуртком Міжнародної Амнестії, який прийняв опіку над п'ятьма жінками — політичними в'язнями, в тому чотирьох українками.

У 1976 р. Камілія Смородська ввійшла до Екзекутиви Національної Ради Жінок як протоколярна секретарка, а тепер входить там як вільна членка. Союз Українок Америки є членом СКВУ, УККА, ЗУАДК, Національної Ради Жінок Америки, СФУЖО і членом-кореспондентом (associate member) Генеральної Федерації Жіночих Клубів.

У співпраці з Комітетом Оборони Советських Політичних В'язнів видано англійською мовою брошулку про жінок-політичних в'язнів, яку використано для роздачі делегатам у Мехіко, Брюсселі, Ванкувері, Фініксі, Осльо, вислано усім амбасадорам у Вашингтоні, передано на Міжнародню Конференцію Правників, що відбулася у Вашингтоні, вислано усім сенаторам і конгресменам Америки.

Розіслано до всіх Округ петиції СКВУ і СФУЖО в обороні політичних в'язнів у СССР для проведення збірки підписів. Проведено збірку на допомогу політичним в'язням, яку заініціював СКВУ, а гроші в сумі понад 4,000 доларів переслано до СКВУ.

У 1974 р. Союз Українок Америки закупив спільно з Українським Конгресовим Комітетом дім, де 3-го жовтня 1976 року відкрив *Український Музей*. Ця мистецька і культурно-освітня установа втримана на високому рівні і відповідає прийнятим вимогам музейництва. Музейна збірка народного мистецтва нараховує під цю пору понад півтора тисячі експонатів.

Праця Українського Музею за два роки його існування виявилася у трьох галузях: виставки, видання і освітні програми. За відносно короткий час Музеєві вдалося провести в життя вже дуже багато конкретних і корисних плянів і цим довести, що Український Музей — це живе тіло, яке росте і розвивається та діє для добра української культури.

Одна з дуже популярних ділянок праці США, в яку включилися всі його Відділи і членство, це *Суспільна Опіка*. Цю референтуру очолює вже третю каденцію д-р Теодосія Савицька, яка розгорнула і зорганізувала незвичайно широку стипендійну акцію в Бразилії і Європі. Щоб відтяжити каси наших Відділів, акцію допомоги стипендістам перенесено за її стараннями на громаду. Задум був дуже вдалий — приєднано понад 180 спонзорів — громадян, які за суму \$180-\$200 річно утримують на студіях студента чи студентку в Бразилії чи Європі.

У 1975 році референтка відвідала з рамени Союзу Українок Америки українських поселенців у Бразилії і прибирила багато цінних матеріалів і інформацій про потреби і можливості української громади в Бразилії. З нагоди ХУІІІ-ої Конвенції США і у десятиріччя цієї акції видано книжечку, де зібрана і показана вся праця Стипендійної Акції США. Ця референтура веде теж допомогу і дає опіку потребуючим на місцях.

Виховна ділянка США. Виховання молодого покоління стояло завжди в центрі уваги США, що в міру своїх сил намагається спиняти процес асиміляції. В тій цілі влаштовує виховні семінари для молодих матерів, організує світлички для дітей, як також курси для вчительок дошкілля. Під цю пору США нараховує 28 світличок. Референтуру очолює вже другу каденцію Ірина Лончина.

З нагоди ХУІІІ-ої Конвенції США, яка, як вже було вище сказано, проходила під кличем «Українська дитина сьогодні — майбутність українського народу», референтка проголосила конкурс для дітей «Хто ми і чий ми діти», а під час Конвенції влаштувала дуже успішну виставку «Маленькі наші руки».

Від 1944 року Союз Українок Америки видає журнал «Наше Життя», що появляється 11 разів у році накладом 4,600 примірників і має передплатників з усіх континентів. Редагує його Колегія під проводом редакторки Уляни Любович.

Видавнича діяльність Обіймає виховні і господарські посібники, казки, платівки, ленту казок для дітей, памфлети різного роду, альбоми, картки. Під цю пору окрема Редакційна Колегія приготує англійською мовою біографічний показник визначних жінок України.

По довгих заходах відновлено і вже проголошено конкурс літературної Фундації ім. Лесі і Петра Ковалевих із Швейцарії, якою, по смерті св.п. Петра Ковалева, відає його дружина.

Для нав'язання ближчої співпраці Екзекутива СУА вислала до 18 українських жіночих організацій ювілейну книжку СУА і різні матеріали, як також список наших видань.

Свій звіт закінчу словами голови СУА І. Рожанковської з її промови на бенкеті ХУІІ-ої Конвенції СУА, що ...«наше чи не найважливіше досягнення — це молоде членство, що гуртується у кількох Відділах. Ми гордимось ними, бо молодь в рядах організації — це доказ живучости її ідейних залогень, це запорука нашого життя і дальшого росту».

Марія Савчак — кореспонденційна секретарка СУА

31-го липня 1978 р.

ОБ'ЄДНАННЯ ЖІНОК ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ ГОЛОВНА УПРАВА

До
Світового Конгресу
Вільних Українців

Нью-Йорк, 18.УІ.1978 р.

ДІЯЛЬНІСТЬ ОБ'ЄДНАННЯ ЖІНОК ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ В США

За час від жовтня 1970 року до квітня 1978 року

Стан відділів 26, молодечих відділів 3. Стан членок — 980.

Склад управи: голова — мгр. Уляна Целевич, заступниці — Марія Нестерчук і Люба Сілецька, секретарки — Марія Лозинська і Мирослава Ласовська, англомовна секретарка — Даша Процик, касирки — Марія Твердовська і Марія Василик, організаційні реф. — Софія Радьо, Ольга Кузик, Марія Карпишин і Анна Процик, реф. зовнішніх зв'язків — Дарія Степаняк, зв'язкова СФУЖО — Стефанія Бернадин, архіварки — Марія Романенчук і Володимира Харук, суспільна опіка — Марія Кульчицька і Дора Кульчицька, пресові реф. — Алла Давиденко, Слава Куліш і Мирослава Зорій, культ.-освіт. реф. — Теофілія Ганушевська і Ярослава Савчак, господарчі реф. — Марія Пенджола, Доня Магаль і Марія Коваль, вільні члени — Марія Стельмах, Стефанія Наум, Ольга Федак, Люба Гоянюк, Слава Щудлюк, Надя Мудрейко і Євгенія Корчинська.

Контрольна Комісія — Людмила Костик, Богданна Сидор-Чарторійська, Стефанія Рудик, Іванна Кононів і Юлія Кочинська.

Товариський Суд — Анізія Мірчук, Катерина Мороз і Домна Свідерська.

ДІЯЛЬНІСТЬ:

Діяльність ОЖ ОЧСУ ділиться на дві головні ділянки — зовнішню і внутрішню.

Зовнішня ділянка:

Зовнішня ділянка діє в аспекті допомоги політв'язням. Для тої цілі провадить велику обширну діяльність.

Поїздки і авдієнції — 4-го грудня 1973 року авдієнція в Американській Амбасаді в ОН.

1975 рік, Рік Жінки започатковано тим, що 32 делегатки від ОЖ ОЧСУ їздили до Вашингтону, де всім конгресменам і сенаторам передано українські національні прапорці і подано прохання інтервенювати у справі українських політв'язнів-жінок на американському форумі.

18 травня 1977 року знову їхали делегатки ОЖ під проводом голови Уляни Целевич видвигати справу українських політв'язнів у Вашингтоні.

Демонстрації і голодівки — 9-го березня Відділи ОЖ ОЧСУ з доручення Головної Управи влаштовували демонстрації у всіх більших скупченнях українців.

Зорганізовано в 1974 році Об'єднаний Жіночий Комітет Метрополії Нью-Йорку для акцій в обороні політв'язнів. Комітет заініціювала і зорганізувала Головна Управа, а очолила його пані Дарія Степаняк.

Заходами Об'єданого Жіночого Комітету влаштовано у вересні 1974 року цілотижневу голодівку під Об'єднаними Націями.

Таку ж саму голодівку зорганізовано 2-го до 8-го жовтня 1977 року, лише з ініціативи ОЖ.

Петиції — 1974 рік започатковано збиранням підписів під петиціями в обороні політв'язнів. Зібрано 1100 листків з підписами. Петиції відіслано до конгресменів і сенаторів. Відгукнулося 49 конгресменів і 38 сенаторів.

~~З ініціативи голови ОЖ мгр. Уляни Целевич, яка очолила при СФУЖО і УККА «Підготовчу Комісію» в обороні жінки-політв'язня, в 1974 році збирано підписи під петиціями в двох копіях — одну до президента Джансона, а другу до ОН.~~

Участь у Конференціях — від 1 до 3 липня 1975 року делегатки ОЖ ОЧСУ взяли участь в Міжнародній Жіночій Конференції в Мехіко, провадили голодівку і роздавали летючки.

18 — 21 листопада делегатки ОЖ брали активну участь у Всеамериканській Жіночій Конференції в Гюстоні, Тексас. Там роздавали летючки «Апель-звернення» в справі знуцань комуністичної Москви з наших сестер і братів в Україні. Голова мгр. Уляна Целевич виголосила на ту тему зворушливу промову.

Мгр. Уляна Целевич їздила на З'їзд Жіноцтва «Просвіта» в Буйнос-Айресі, Аргентіна.

Делегатки ОЖ брали участь у Конгресі СФУЖО в місяці травні 1978 року в Торонто — Канада.

Інше — щороку в сезоні Різдва Христового з ініціативи Головної Управи поодинокі Відділи ОЖ прикрашають і засвічують ялинку на публічному місці для дітей українських політв'язнів. Ті діти не можуть мати радісних свят Різдва Христового. Це робиться для американського народу як пропаганда.

З доручення Головної Управи в 1974 році всі Відділи ОЖ вшановували пам'ять 500 жінок з Кінгіру, розторощених більшовицькими танками. Для вшанування Відділи влаштовували святочні сходи, академії чи маніфестації.

У вересні 1977 року Відділи ОЖ святочними сходами вшановували пам'ять Слави Бандери, дружини покійного Степана Бандери.

Головна Управа ОЖ ОЧСУ співпрацює з УККА, а окремі Відділи з Відділами УККА на своїх теренах і беруть активну участь у всіх акціях та імпрезах УККА.

ОЖ ОЧСУ включився у всі святкування в 1976 і 1977 роках, зв'язані з 200-літтям Америки, 100-літтям поселення українців в Америці.

Внутрішня ділянка

Головна Управа ОЖ ОЧСУ скликає щороку Конференцію для звітувань і планувань. Під час Конференцій відбуваються цінні реферати, мистецькі імпрези і бенкети.

Що два роки ОЖ бере активну участь у Конференціях цілого Визвольного Фронту. Конвенції ОЖ, коли вибирається нову Управу, скликається що три роки. Передостання Конвенція була в листопаді 1975 року, а остання в листопаді 1977 року.

Праця по Відділах

Праця по Відділах іде в аспекті культурно-освітнім, тобто влаштовування Ширших Сходин з рефератами на актуальні теми; влаштовування літературно-мистецьких вечорів та плекання українських традицій, тобто влаштовування Різдвяних Просфор, Великодніх Свячених, виставки писанок, вишивок і показ української ноші (Syracuse, N.Y.).

Суспільна опіка

Кожний Відділ ОЖ окремо посилає пакунки на Україну. До інших країн для українських родин — Югославії, Польщі, Бразилії, Аргентині і інших. Також посилають святочні картки до родин політв'язнів, до самих політв'язнів на Сибір і до концентраційних таборів.

Минулого року, тобто 1977 минуло 10-ліття діяльності ОЖ ОЧСУ. Окремі Відділи з тої нагоди влаштовували бенкети, мистецькі імпрези, Ширші Сходи. Головна Управа відсвяткувала свій ювілей під час Конвенції в листопаді 1977 року.

Незабаром має вийти з друку «Пропам'ятна книга» — 10-ліття ОЖ.

мгр. Уляна Целевич
голова

Марія Лозинська
секретарка

ОРГАНІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ ЖІНОК У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

Високоповажані Члени Секретаріату СКВУ!

Подаю інформації до Вашого відома про нашу організацію жінок.

Назва організації як на заголовку паперу цього листа — скорочено ОЖУ у В. Британії. Заснована в 1948 році і цього року відзначає свою діяльність 30-літтям.

Склад Управи: Анастасія Остап'юк — голова ОЖУ у В. Британії, Богданна Крушельницька, Дарія Федик, Зеня Мітчель, Параскевія Семак, Тенія Шалапай, Марія Ткачук.

Курси, семінарі і т.п. Праця наша обнімає частково ділянку суспільної опіки над членками і членами громади. Виступає в обороні українських політичних в'язнів у формі протестаційних віч, демонстрацій, листування до Amnesty International, Об'єднаних Націй, до голів урядів держав і матеріальна допомога пачками на заслання на відповідні адреси.

Наша організація посідає музей народнього мистецтва під назвою Музей ім. Т. Шевченка з відділом ім. Алли Горської в Манчестері. В Музеї зберігаються експонати народнього мистецтва, вишивка, різьба, кераміка, картини, писанки і т.д. Музей доповнюється постійно новими експонатами музейної вартости.

Членки ОЖУ працюють учительками в школі українознавства на нашому терені.

ОБ'ЄДНАННЯ ЖІНОК ЛІГИ ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ (КАНАДА) ЦЕНТРАЛЯ

До Світового Конгресу
Вільних Українців.

15 червня 1978 р.

Звідомлення про діяльність Об'єднання Жінок Ліги Визволення України-Канади.

Головна Управа ОЖ ЛВУ на терені Канади охоплює 18 відділів з 750 членами.

За пляном Головної Управи відділи проводять працю в таких ділянках:

1. Зовнішня політика.
2. Суспільна Опіка.
3. Культ-освітня.
4. Організаційна.
5. Фінансово-господарська.

В Торонті 8-ий Крайовий З'їзд ОЖ ЛВУ відбувся 24-26 березня 1978 року.

Подаємо нові керівні органи ОЖ ЛВУ на трирічну каденцію: Марія Солонинка — почесна голова, Ольга Заверуха — голова, Ліна Антонович — заст. гол., Ярослава Іванчук — заст. гол. на Манітобу, Стефанія Хомишин — заст. гол. на Саскечеван, Тетяна Федорів —

заст. гол. на Алберту, Анна Цітульська — заст. гол. на Бріт. Колумбію, Ярослава Бринявська — заст. гол. на Квебек, Мирослава Одноріг — протоколярна секретарка, Марія Колодій — канцелярійна секретарка, Анна Федак — касир.

Софія Білик — Організаційна Референтура. Члени: Теофіля Стахів, Ярослава Іванчук, Леся Фіялка-Гук.

Леся Шуст — Виховна Референтура. Члени: Софія Горlach, Марія Шкамбара.

Оксана Романишин — Культ-освітня Референтура. Члени: Марія Колодій, Стефанія Шимко.

Іванна Остафійчук — Референтура зовнішньої діяльності. Члени: Ольга Галенда, Марія Шкамбара.

Анна Пітик — пресова референтка.

Марія Малащук, Софія Савицька — Суспільна Опіка.

Леоніда Вертипорох, Анна Шепетик, Марія Негрич — Головна Контрольна Комісія.

Марія Тимків, Марта Корчак, Анастасія Хитра — Головний товариський суд.

1. Зовнішньо-політична діяльність: Проводимо оборонні акції, демонстрації перед канадськими урядовими чинниками і перед совєтською амбасадю в Оттаві в обороні українських політичних в'язнів (в 1975 році).

Того самого 1975 року відбулася мовчазна демонстрація в обороні українських жінок політв'язнів в концтаборах і тюрмах ССРСР. Збирали і збираємо підписи до ООН в обороні нескорених політв'язнів. Брало активну участь у Мехіко на конференції ООН. «Трибуна» 1975 року.

У Ванкувері на «Габітат» в 1976 році на Конгресі Міжнародної Жіночої Ради.

В 1976 році висилали свою представницю до Аргентини і Парагваю на відкриття пам'ятників Т. Шевченкові в Парагваю і погруддя Симона Петлюри в Аргентині.

В травні 1978 року внесли резолюцію до Національної Жіночої Ради Канади в справі «Дитини в Україні»; резолюція була прийнята Національною Жін. Радою Канади в Бенфі-Алберта.

Об'єднання Жінок Ліги Визволення України є членом музею «Спадщина», який приміщується в Каза-Лома в Торонті і маємо там свої експонати. Ми є членами СФУЖО і входимо в склад його уряду.

2. Суспільна Опіка проводить свою працю під кличем «Допомога потребуючим» включно з Україною.

3. Культ-освітня і виховна референтура займається: Рідними Школами, садочками, молодечою організацією СУМ. Виготовляємо матеріали і реферати, які виголошуємо на сходах, національних святах, імпрезах, що спільно влаштовуємо для громадянства з організаціями Українського Визвольного Фронту.

4. В ділянці організаційній займаємося улаштуванням мистецьких вистав, організуванням дитячих і жіночих хорів, театрів і приєднуванням кола нових членів, співпрацюємо з виданцтвом «Гомін України», якого ми є уділовцем, і редагуємо в ньому «Жіночу Сторінку».

5. Фінансово-господарська референтура спричиняється до успіхів праці в організації.

За Головну Управу
Об'єднання Жінок Ліги Визволення України:

Ольга Заверуха
голова

Марія Колодій
секретар

ОРГАНІЗАЦІЯ УКРАЇНОК «ВІДРОДЖЕННЯ» В АРГЕНТИНІ

Для всіх нас дорогий спомин про працю й змагання наших членок, коли з новими умовами боротьби на Рідних Землях і реорганізацією українського запілля тут за океаном приступлено до формації Українського Золотого Хреста ім. Ольги Басараб при ОДВУ під проводом жіночої референтури в 1938 році. Всі наші членки, примушені новими політичними обставинами, стали піонерками в 1939 р. тодішньої Жіночої Секції ім. Ольги Басараб при Централі Т-ва «Відродження» і дали почин до заіснування п'яти інших Жіночих Секцій при філіях Т-ва «Відродження» в Беріссо, Авелянеді, Вероніці, Мунро і Сан Мартіні.

Членки Ж.С. відчували потребу бути корисними нашій громаді і нашій національній справі в такій формі, яка їм була доступна і спроможна. І тому то вони, працюючи поруч своїх чоловіків і братів, своєю щоденною муравлиною працею і повною посвятою чинністю творили історію нашого буття в Аргентині, виховуючи нове українське покоління, розповсюднуючи добру славу про Україну і наш народ і промінюючи теплом національної любови до тих наших сестер і братів по крові, що свідомо чи несвідомо стояли осторонь нашої національної спільноти.

Членство Жіночої Секції завжди дуже живо реагувало на всі потреби українського життя і брало активну участь в усіх акціях, як громадського, так і допомогового характеру. Найважливішим завданням Жін. Секції було поруч з усім членством Т-ва «Відродження» — мобілізувати українство на еміграції для створення сильного запілля для боєвої акції на Рідних Землях і берегти українські душі від занидіння і зневіри. Завдяки невтомній праці наших членок-піонерок прапор українського жіночого руху в Аргентині ніколи не схилюся. В 1950 році відбувся величаво і врочисто І. З'їзд Жіночих Секцій Т-ва «Відродження». У З'їзді взяли участь також делегатки Т-ва «Просвіта», Союзу Українок Аргентини, Марійської Дружини і Сестрицтва при УАПЦеркві. Варто згадати про відкриття чудової виставки українських вишивок і цікаві доповіді. З'їзд вважав за конечне підкреслити, що одним із основних завдань Ж.С. є звернути увагу на наших дітей і розвивати в них українського духа шляхом улаштування Рідних Шкіл, дитячих садків, лялькових театрів і різних імпрез, що викажуться потрібні.

Також уважав З'їзд, що Жіночі Секції повинні започаткувати творення дитячих бібліотек. Щоб розвинути культурну діяльність, Жіночі Секції повинні влаштовувати мистецькі вечори і змагати до видавання жіночої сторінки в «Нашому Кличі». Однією з важливих сторінок діяльності повинно бути затіснення товариського життя між членками. Членки повинні піддержувати себе взаємно у радісних, а тим більше трудних хвилинах еміграційного буття.

Ці постанови 1. Українського Жіночого З'їзду поступово увійшли в життя, хоча гальмував їх постійний від'їзд визначнішого елементу на інші місця поселення. Однак праця в міру можливостей розвивалася. Влаштовувалися різного роду імпрези, як відзначування Дня Жінки-Героїні, поклін видатнішим жінкам нашого руху — Ользі Басараб, Олені Телізі, Наталії Кобринській, Константині Малицькій. Також відбувалися Літературні Вечори, де ми старалися познайомити наше членство з українськими сучасними письменниками і з їхньою творчістю.

Жіноча Секція співпрацює з Головною Управою «Відродження», беручи участь у національних святах, академіях. Влаштовує українські традиційні свята з українськими стравами й піснями. Щорічно святкується День Матері, День Батька, День Дитини, Весняні Вечерниці, св. Миколая і Ялинка з багатою програмою. Жіночі Секції співпрацюють з Батьківським Комітетом і Організацією Української Молоді. Підтримують українську пресу збиранням фондів для нормального видавання тижневика «Наш Клич». Наша організація співпрацює з іншими жіночими товариствами в Аргентині: з Союзом Українок, Марійською Дружиною і Сестрицтвом при УАПЦеркві. Жіночі Секції передплачують і читають різні українські жіночі журнали, як «Наше Життя», «Промінь», «Жіночий Світ», і неперіодично видають у «Новому Кличі» жіночу сторінку «Прапори Духа». Діловодство в Централі і по Відділах налагоджене. Всі провадять книги протоколів, касові і реєстр членів. Періодично відбуваються засідання і Загальні Збори.

У грудні 1971 року відбулись в Аргентині наради з представницями українських споріднених жіночих організацій в діаспорі для скріплення і координації праці. Брили участь: пані Марія Квітковська — голова Українського Золотого Хреста в ЗСА, пані Анна Мазуренко — заст. голови ОУКанади, пані проф. Ольга Горачук — від Організації Жінок при ХОСоюзі в Бразилії, пані О. Мищик з Канади і д-р Маруся Бек з Дітройту.

Нашим бажанням є нав'язати ближчі контакти з нашими спорідненими жіночими організаціями в діаспорі, поділяючись ідеями і взагалі координуючи нашу працю, що напевно принесе всім нам взаємну користь. Ми розуміємо, що в житті українців на чужині жінка не може бути лише обсерватором, але мусить бути лікарем, з рішучою волею рятувати все хворе довкола себе, від життя одиниці до життя нашої спільноти. Перед українською жінкою завдання продовжувати свої культурні традиції, розвивати їх, підносити вартість цієї культури, познайомлювати з нею зовнішній світ і передавати її вміло та з науковим обоснованням молодому

поколінню. Ми мусимо бути свідомі, що єдиною запорукою збереження української субстанції є молодь і дітвора.

У жовтні 1972 р. урочисто і величаво колишня Жіноча Секція відсвяткувала свій Ювілей. Відмітила 35-ліття праці — це дуже важлива подія. Це зрозуміла Управа Жіночої Секції і приклала всі свої сили і старання, щоб якнайкраще провести святкування. Дух піднесення відчували всі членки, що на протязі тих років своєю жертвенністю зуміли створити, розвинути і піддержати цей жіночий бастион для добра української національної справи.

У листопаді 1973 р. наша Секція як складовий член СФУЖО долучилася до святкувань 25-ліття цієї Світової Федерації спільно з Союзом Українок Аргентини.

З нагоди святкування 40-ліття Українського Товариства «Відродження» в Аргентині тодішня ще Жіноча Секція влаштувала в місяці грудні 1973 року виставку народного мистецтва, що відбулася в одній з найкращих залей т.зв. «Музею Сіворі» Аргентинського Муніципального Театру «Сан Мартін» з участю муніципального секретаря культури, як також репрезентантів Міської Ради, канадського амбасадора і представників інших національностей і делегації з Канади (Судбурі), яка приїхала на спеціальне запрошення. Ця виставка залишила нам гарні висліди: треба щиро радіти з того, що українська жінка при допомозі своїх організацій віддано трудиться й на полі української культури.

На Загальних Зборах, відбуutih 26 травня 1974 року, Жіноча Секція затвердила проєкт переорганізування нашої дотеперішньої Жін. Секції на самостійну організацію жінок з назвою Організація Українок «Відродження» з окремим правильником. Централа ОУВ діє в домівці Т-ва «Відродження», Маса 150, і охоплює три Відділи: 1) Беріссо, 2) Авеллянеда, 3) Мунро. ОУВ стала повновартісним членом СФУЖО і одночасно членом Української Центральної Репрезентації в Аргентині. Наша праця буде завжди розвиватися тим самим духом і тою самою лінією, як дотепер, маючи на увазі традицію та ідеологічне споріднення з Т-вом «Відродження». Віримо, що ця переміна принесе в майбутньому багато успіху і скріпить нашу діяльність як внутрі, так і назовні: згуртує більше число наших членок і буде поштовхом до більш жвавої й енергійної організаційної праці наших відділів. Радіємо, що серед нашого членства знаходяться культурні сили, які при гармонійній співпраці зможуть багато причинитися до розвитку нашого суспільного життя.

Для реалізації постанов СКВУ, який проголосив 1975 рік Роком Української Жінки, створено Комітет Українок в Обороні Прав Жінки. Представниці всіх українських жіночих організацій під патронатом УЦР влаштували імпрези, конференції і подали інформації про акцію в обороні українських жінок політв'язнів.

Наша організація, за вказівками СФУЖО, відбула Поклін Жінці Політв'язневі і весь дохід передала на допомогу для них.

У міру можливостей також ведемо допомогову працю. У цій важкій і харитативній дії нас підтримують наші споріднені організації в діаспорі, як Український Золотий Хрест із своїми відділами. Цей вияв солідарности витворює в наших серцях глибоке

признання і радість, що українці розкинені по усьому світі тримають дружній контакт.

11 вересня 1976 р. відбулись Річні Загальні Збори ОУВ. Був обраний такий склад Управи: голова — пані Галя Зінько, заст. голови — пані Ольга Грабар, секретарка — пані Ольга Котульська, заст. секретарки — пані Марія А. Коваль, скарбничка — пані Віра Слюсарчук, заст. скарбнички — пані Ольга Карвацька, члени Управи: панна Леонора Грабар і панна Ольга Дрібниця.

Ревізійна Комісія: пані Тереза Лотоцька, Іванна Будзінська і Стефанія Паславська.

31 жовтня ц.р. урочистим актом наша організація посвячувала свій прапор. Брала участь делегати усіх наших установ, членство і українська громада взагалі. Під своїм прапором Організація Українок «Відродження» далі вірно служитиме українській громаді і своєму народові, бо цей прапор обгортатиме українські душі, що боряться за найвищі ідеали, визволення і самостійність своєї Батьківщини.

Організація Українок «Відродження» буде далі ще більше працювати із запалом та з любов'ю і старатися включати у свої лави нові сили, що принесуть нові думки, нові напрямні, користі для нашого майбутнього розвитку і зростання.

Ольга Котульська

ЛІГА УКРАЇНСЬКИХ КАТОЛИЦЬКИХ ЖІНОК КАНАДИ

Короткий перегляд праці за роки 1974-1978.

(ос) Ліга Українських Католицьких Жінок Канади — це українська католицька організація крайового масштабу з чотирма головними завданнями: плекати католицьку релігію, українську культуру, канадську державність і харитативну діяльність. Вона постала в червні 1944 року, об'єднавши існуючі і діючі сестрицтва і жіночі церковні товариства у Вінніпезі, і діє у всіх 5-ти епархіях: Вінніпезькій, Торонтонській, Саскатунській, Едмонтонській і Нью-Вестмінстерській. При архієпархії у Вінніпезі існує ще й Окружна Рада. Управа мандрує з епархії до епархії в такому порядку: Вінніпег, Едмонтон, Торонто, Саскатун, Нью Вест-Мінстер, що три роки. Що три роки в місті — осідку Крайової Управи ЛУКЖК відбувається Конгрес, на яким епархіяльні управи звітують з проробленої праці. При Крайовій Управі працюють різні референтури, які розробляють плани праці для епархіяльних управ, а ці в свою чергу розсилають їх до своїх відділів для виконання. Епархіяльні управи теж мають різні референтури і дають напрямні відділам, залежно від обставин і можливостей, але найважливішою є віра в Бога і вірність Українській Католицькій Церкві та зберігання української культури і традицій. Відділи ЛУКЖК звітують зі своєї праці в свою чергу на епархіяльних з'їздах, які відбуваються що 2 роки. Офіційним журналом ЛУКЖК є «Наша дорога» (квартильний), але для

комунікації ЛУКЖК використовує також українську пресу і інші журнали.

Під теперішню пору ЛУКЖК начислює 5,500 членок у 138 відділах. Першою крайовою головою була пані Марія Дима з Вінніпегу. Цього року крайова управа ЛУКЖК перебуває в едмонтонській епархії у такому складі: Лена Слобода — голова, Віра Бучинська — попередня голова, 1-ша заступниця — Катерина Петецька, друга заступниця, третя і т.д. — кожна епархіяльна голова екс офіцію, Анна Бумбак і Йосифа Гринчишин — секретарі, Наталка Яницька — касирка, Марія Пастушенко — культурно-освітня референтка, Ірина Варениця — духовний розвиток, Ольга Саварин — зв'язки, Лідія Гладішевська — архіварка, Михайлина Войтків, Анна Прийма і Анна Буртняк — статутова комісія, Геня Поломарк і Зоня Остапович — контрольна комісія. Духовним асистентом є о. крилошанин Микола Дядько. Треба згадати, що духовних асистентів мають теж епархіяльні управи і всі відділи.

Праця ЛУКЖК надзвичайно різномодна. Духовне життя і активна участь у церковному житті парафій забирають дуже багато часу, але членство знаходить ще час і на виховну працю з молоддю, на культурно-освітню діяльність, на харитативну працю і на загально-громадську працю, не кажучи вже про музеї, архіви, журнали і т.д. Взагалі для зорганізованого жіноцтва — повні руки роботи, але годі уявити собі нашу українську спільноту в Канаді, якби не існувала ЛУКЖК.

Всю працю нормує Статут ЛУКЖК, за активну приналежність членки дістають грамоти, а то й почесне членство. Для комунікації між Крайовою Управою, епархіями і відділами вживається всяких обіжників і листів. Самозрозуміло, що ЛУКЖК належить до таких координуючих українських загальних організацій, як КУК, СКВУ, СФУЖО і СККЖО, бере участь у їхніх конгресах і звітує їм про свою діяльність, а її представниці входять до управ тих організацій. Крім того, ЛУКЖК співпрацює з такими організаціями, як Червоний Хрест та інші.

За останніх 5 років ЛУКЖК був зайнятий в таких акціях: Рік жінки (1975 р.), 90-річчя жіночого руху, оборона жінок політ'язнів, оборона церкви і віри (1976 р.), відвідини Патріярха Йосифа, конференції «Габітат» у Ванкувері, петиції СКВУ до ОН в обороні жінок, здвигнення пам'ятника Лесі Українці в Торонті і видання її творів і т.д. Крім того, як звичайно, ЛУКЖК вів радієві передачі, допомагав в суспільній службі Канади, улаштовував щорічно — курси вишивання, шиття строїв, куховарства, писання писанок, кераміки, укладання квітів, курс для інструкторок вишивання і т.п. ЛУКЖК організувала садочки, парафіяльні рідні школи, виставки народного мистецтва (зокрема після курсів), книжок і преси, проводили різні збірки, висилала запомогові посилки до бідніших країн, наглядала за музеями, улаштовувала щорічні «Дні ЛУКЖК», займалася опікою над старшими, хворими чи самотніми, виготовила для шкіл два фільми, а саме писання писанок і кераміки, приготувала для вжитку шкіл мандрівну музейну виставку ім. Ірини Павликовської. ЛУКЖК дає стипендії за українську мову в школах і

університетах, окремо допомагає студентам теології, включається у всякі інші допомогіві акції. Журнал «Наша дорога», кварталник ЛУКЖК, виходить тепер в Едмонтоні під реакцією пані Віри Бучинської. Крім того, теперішня крайова управа ЛУКЖК саме викінчує поновлення статуту і займається виготовленням прапорів для відділів. Епархії вже мають свої прапори.

Нелегко діяти меншості серед більшості, та ще й далеко від України, але жертвна праця приносить плоди. З'єднана одною організацією ЛУКЖК прямус до великої мети — відродження українського народу і його церкви на рідних землях і збереження нас тут, на вільних землях Канади.

БРАТСТВО КОЛИШНІХ ВОЯКІВ 1-ОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДИВІЗІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ АРМІЇ

ЗВІТ ГОЛОВНОЇ УПРАВИ

Братство колишніх вояків 1-ої Української Дивізії Української Національної Армії було засноване на своєму Першому З'їзді, який відбувся в місті Ульмі, Західня Німеччина, в 1949 році. Очолив тоді Братство сотник отець Михайло Левенець. Цілі новоствореної організації були:

- Об'єднувати всіх колишніх дивізійників
- обороняти інтереси і добре ім'я дивізійників
- помагати всім українським воєнним інвалідам і потребуючим
- сприяти визвольній боротьбі України
- плекати традиції збройної боротьби
- стояти лицем до молоді і заохочувати їх вивчати військове ремесло
- стояти на безпартійній базі і практикувати толеранцію до інших політичних поглядів і заохочувати дивізійників брати участь в політичній, суспільно-громадській і релігійній житті українських громад на поселеннях
- співпрацювати з іншими українськими комбатантськими організаціями.

Організаційна структура братства після його заснування швидко розвинулася так, що під сучасну пору Братство охоплює колишніх дивізійників в Європі, Північній і Південній Америці та Австралії.

Склад Головної Управи Братства, з її осідком під сучасну пору знаходиться в ЗСА, обраної на V-тім Делегатським З'їзді 5 вересня 1976 року є у слідуячому складі: Д-р Роман Дразньовський — голова, інж. Богдан Підгайний — перший заступник голови, Роман Данилюк — другий заступник голови, всі кожночасні голови Крайових Управ є дальшими заступниками голови, Всеволод Будний — діловий секретар, Володимир Керод — протоколярний секретар, Роман Кобрин — фінансовий секретар, Степан Шепарович — організаційний референт, мгр. Василь Верига — референт музею й архіву, д-р Мирослав Малецький — член, Михайло Бурчак — член, Богдан Кашуба — член, Степан Климців — член.

Контрольна Комісія: Мгр. Богдан Кальба — голова, Іван Скіра — член, Роман Чолкан — член.

Товариський Суд: сот. Степан Гуляк — голова, д-р Антін Жуковський — член, Лев Кусяка — член.

Діяльність Головної Управи можна б поділити на три головні ділянки:

1) Комбатантська — тобто внутрішня діяльність, яка охоплює всі аспекти праці колишніх дивізійників у структурі Братства, його крайових управ, станичних управ включно зі співпрацею з іншими комбатантськими організаціями.

2) Видавнича діяльність.

3) Суспільно-громадська діяльність.

Комбатантський сектор діяльності Братства у своїй структурі охоплює почерез крайові управи або безпосередній контакт зі станицями Братства всіх членів-дивізійників.

Найбільшою і найчисленнішою, завдяки великим скупченням і активністю колишніх дивізійників, є Крайова Управа Братства ЗСА, яку тепер очолює Богдан Артимишин і якої секретарем є Ярослав Палатайко.

Діяльність Крайової Управи Братства у ЗСА охоплює 12 станиць у таких центрах: Бофало, Гартфорд, Дітройт, Клівленд, Лігайтон, Ньюарк, Нью Гейвен, Рочестер, Філядельфія, Чикаго і Ютика. Крім того в місцевостях, де є мало дивізійників, діють уповноважені Крайової Управи. В ЗСА такі уповноважені діють у Бріджпорті, Вашингтоні, Сейнт Павль, Пітсбургу і Трой, Н.Й. Організаційною структурою Братства ЗСА охоплено біля 750 членів і першу Крайову Управу оформлено в 1952 році.

Перша Станиця Братства в Канаді була заснована в Торонті 18 липня 1950 року і її тоді очолив Василь Бирик. Це є найбільша станиця в Канаді. Від 1975 року існує при ній відомий хор «Бурлака», який своїми виступами в Канаді і ЗСА приніс пісенну насолоду українській громадськості обох країн.

Крайова Управа Братства в Канаді охоплює у своїй структурі десять Станиць, а саме: Торонто, Вінніпег, Монтреаль, Судбури, Сейнт Катерінс, Гамільтон, Тандер Бей, Едмонтон, Калгарі і Саскатун. У Лондоні і Ванкувері діють уповноважені Крайової Управи. Мгр. Василь Верига очолює Крайову Управу Братства, сот. інж. Богдан Підгайний є колишнім головою, д-р Василь Сірський — секретар, а полк. Порфирій Силенко — почесним головою.

У Німеччині діє також Крайова Управа Братства, яку від років очолює Роман Дебрицький. Своєю діяльністю Крайова Управа охоплює також Австрію і її головна діяльність це опіка над могилами поляглих дивізійників під кінець Другої Світової війни на фронті в Сирії, під Фельдбахом і в околиці. Могилами цими також опікується Австрійський Чорний Хрест, Братство «Броди-Лев» Інк. в ЗСА і Об'єднання бувших Українських Вояків у Великій Британії. Щорічно у місяці травні дивізійники відбувають поїздки на могили своїх побратимів і там, при участі і співпраці повище згаданих організацій і з австрійськими комбатантами таких організацій, як Австрійського Союзу Побратимів і Побратимського Союзу

Парашутистів з прапорами та оркестрою і при участі старшин регулярного австрійського війська величаво з панахидами вшановується також честь полеглих воїнів України.

Крайова Управа в Аргентині діє від 1951 року. Чисельно це невелика громада дивізійників, які там живуть, бо поважне число їх переїхало до ЗСА і Канади. Живуть вони найбільш скупчено в Буенос-Айресі, яких очолює Степан Тавридзький як голова Крайової Управи, а їх членство нараховує біля 150 осіб.

В Австралії також існують Станиці Братства в Аделайді ще з 1952 року, яку тоді очолив Юліян Юринець. У Сиднею Станиця Братства заіснувала в 1953 році під головством С. Добровного, а тепер головою є М. Мик.

Було там також створено Тимчасову Крайову Управу в 1954 році під головством д-ра Е. Бурачинського, але через великі віддалі Крайова Управа не проявила великої діяльності.

Видавничий сектор

Головна Управа Братства спільно з Об'єднанням Бувших Вояків в Америці, при співпраці Братства Українських Січових Стрільців, Об'єднання колишніх вояків Української Повстанської Армії і Української Стрілецької Громади в Канаді видають одинокий в українській мові військовий журнал «Вісті Комбатанта». Журнал цей видається тиражем біля 1500 примірників. Появляється він п'ять разів у рік, а останнє його число в році є завжди подвійним числом. Його розмір є принайменше 80 сторінок, а подвійне число має 120 сторінок. На ділі весь тягар цього видання, якого головним редактором від 1972 року є д-р Мирослав Малецький, а адміністратором Богдан Бігус, несе Братство.

Братство дотепер видало або кольпоровало ряд книжок, а найголовніші з них це є:

«Бій під Бродами» — ред. О. Лисяка (1951; 2-е поширене вид. 1974)

«Спогади фронтовика» — Е. Загачевського (1952)

«Селепко Лавочка» — Юрія Тиса (1954; 2-е вид. 1982)

«Вежі і кулемети» — П. Грицака (1959)

«Львівська братія» — Е. Загачевського

«Українське Юнацтво в Другій Світовій війні» — З. Зелений (1965).

«Белярія-Ріміні- Англія» — Е. Загачевського (1968)

«Українська Дивізія „Галичина”» — Вольфа Гайке (1970)

«Шляхами Європи» — Романа Лазурка (1971)

«Sie wollen die Freiheit», спогади — Вольфа Гайке (1974)

«Заграва на сході» — Романа Крохмалюка (1978)

Участь в громадському житті

Головна Управа Братства старається брати участь і заохочує Управи й членство включатися в активність громадського, політичного та релігійного життя їхніх громад. Особливо закликає і заохочує всіх піддержувати наші центральні організації, як СКВУ,

УККА, КУК та інші. Наші члени активні, а деякі займають провідні пости в усіх ділянках громадського вияву діяльності; збирають фонди на наші центральні представництва, стають в обороні переслідуваних на рідних землях і постійно допомагають нашим воєнним інвалідам та їхнім родинам.

Останньо ми мали великі втрати, бо в лютому 1978 року помер головнокомандуючий Української Національної Армії генерал-полковник Павло Шандрук, а в серпні командир першої Дивізії генерал-поручник Михайло Крат.

Цього року Братство величаво відзначило 35-ліття створення Дивізії «Галичина», яка пізніше стала 1-ою Дивізією Української Національної Армії. З цієї нагоди заплановано авдієнцію представників Братства в Блаженнішого Патріярха Йосифа І. Рівнож заплановано спорядити за ініціативою ОбВУ Великої Британії таблицю-плиту в честь полеглих вояків України в соборі св. Софії в Римі.

В рамках діяльності Головної Управи Братства діє Комісія Архіву і Музею, яку очолює мгр. Василь Верига.

Крім того діє ще самостійно Капітула пропам'ятної відзнаки 1-ої УД УНА та Боїв під Бродами, яку очолює полк. П. Силенко, а мгр. О. Городиський є її секретарем.

Торонто, листопад 1978 р.

Звіт виготовив: Остап Сокольський

ОБ'ЄДНАННЯ БУВ. ВОЯКІВ УКРАЇНЦІВ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

Звіт з діяльності за 1974-1978 роки

На ХХІ-их Загальних Зборах ОбВУ, що відбулися 19 червня 1976 року, в основному були переобрані всі члени Головної Управи з попередньої каденції, 1974-1976, у такому складі: голова інж. Теодор І. Кудлик, пор. Богдан Микитин — заступник голови і культурно-освітній референт, д-р Святомир М. Фостун — генеральний секретар, Петро Кіщук — організаційний референт, Петро Гайва — фінансовий референт, сот. Іван К. Гвоздик — пресовий референт, Володимир Лесюк і Володимир Нагайло — референти внутр. справ, Михайло Музика — референт зовнішніх справ, Нестор Мулька — референт вишкільних справ, Михайло Захарчук — референт суспільної опіки, а в 1976-78 також й опіки над вояцькими могилами. Андрій Гавірко — референт опіки над вояцькими могилами в роках 1974-1976, і Богдан Головатий, Ярослав Фатерига та Михайло Якубк — вільні члени.

Контрольна Комісія: інж. Василь Олеськів голова; інж. Петро Маслій та Іван Скальський члени, а Володимир Янківський і Zenon Гайовський заступники. До Суду чести були вибрані: пор. Микола Веремієнко — голова, Іван Равлюк і Клим Роснецький — члени, а пор. Володимир Вашкович і Михайло Поврозник — заступники.

Організаційна діяльність: У звітній каденції за роки 1974-1978 ОбВУ у 1976 році, завдяки Петрові Кіщуківі, збільшилася двома відділами: у Грімсбі й у Свансі, а припинив свою діяльність відділ у Міддлетоні. На 1 червня 1978 року ОбВУ складалася з 8 округ, поділених на 55 відділів та три гуртки, нараховуючи разом 1,802 члени. На протязі чотирьох років прибуло нових членів 79, померло 87, формально виступили з членства 1, а виємігрували 2. Отже стан членства в порівнянні із 1974 роком, коли було 1813 членів, зменшився на 12 членів.

На протязі звітного періоду секретарську працю провадив генеральний секретар д-р С. М. Фостун, а в 1976 році частинно допомагав йому пор. Веремієнко. Впродовж 1974-1976 років централія ОбВУ отримала 479 листів і вислала 4,027 листів, друків, обіжних письм, обіжників тощо. Впродовж наступних двох років 1976-1978 — одержала Централія ОбВУ 479 листів і вислала 3,189.

У звітному часі Гол. Управа ОбВУ відбула вісім пленарних засідань, на яких прийняла рішення чи постанови до 78 важливих справ і питань організаційної діяльності, а сама Екзекутива відбула 12 засідань. За перших два роки організовано 5 окружних конференцій, а за останніх два, 1976-1978 — дві окружні конференції. За весь той час клітини ОбВУ влаштували, самі або спільно з іншими організаціями — 259 національних свят, 111 доповідей та 68 рефератів, а також організували 252 різні імпрези й 42 товариські зустрічі.

Крім того ОбВУ брала участь в акціях оборони українських політичних в'язнів, за патріярхат ПУКЦ, у різних з'їздах, маніфестаціях, конференціях тощо. Під оглядом своєї активності вирізнялися, в поазбучному порядку, відділи в Аштон, Бедфорд, Болтон, Брадфорд, Ковентрі, Лестер, Лондон, Стокпорт, у перших двох роках — Волвергамптон і Рочдейл а в останніх двох роках також і Едінбург.

ОбВУ провадить також і харитативну діяльність, допомагаючи хворим членам, чи тим, які потерпіли матеріально внаслідок довготривалої хвороби.

ОбВУ створила окремий комітет для побудови пам'ятника на оселі «Тарасівка» у пам'ять поляглим воїнам за волю України. Цей комітет складався із 5-ох членів, Михайла Захарчука, голови та Нестора Мульки, Андрія Гавірка, Богдана Микитина і Петра Кіщука. Коли ж А. Гавірко зрезигрува із того комітету, на його місце Гол. Управа покликала Володимира Нагайла.

ОбВУ видає неперіодичний журнал *Сурмач*, а також альманахи для відзначення певних річниць чи подій. Крім того переплачує сто примірників журналу *Вісті Комбатанта*, що появляється у Торонті заходом Братства кол. Вояків І. УД УНА. Одночасно ОбВУ слідкує за іншомовними публікаціями і спростовує невірні ствердження про українців, які походять здебільша з жидівських кіл, мабуть за намовою КГБ.

За Головну Управу ОбВУ

Інж. Т. І Кудлик, голова

Д-р С. М. Фостун, ген. секр.

ТОВАРИСТВО КОЛИШНІХ ВОЯКІВ УКРАЇНСЬКОЇ ПОВСТАНСЬКОЇ АРМІЇ (УПА) В КАНАДІ

Товариство кол. вояків УПА в Канаді було засноване в Торонті, Онтаріо, 11 листопада 1951 року. Його цілі і завдання з'ясовані у Статуті, що був поновно переглянений, доповнений і затверджений на 5-му Загальному зборі Товариства у 1957 році (див. прилога). В 1965 році Т-во перейшло на 3-ічну каденцію.

Стан членства у 1978 році: 60 осіб, охоплених у 6 відділах і 6 пунктах: Торонто 17, Едмонтон 11, Вінніпег 5; в поменших відділах і в розсіянні — 14.

Першим головою Т-ва був Степан Котелець, в дальших каденціях на переміну: Микола Кошик, св.п. Іван Козак і — найдовше — Микола Кулик, який теж очолює Т-во в поточній каденції (від 1974 року). Крім нього, до теперішньої Головної Управи входять ще дд.: Микола Кошик — секретар, Володимир Макар — реф. фінансовий і реф. інформації, Ст. Котелець — реф. допомоговий та ін.

Праця Т-ва проявлялася і проявляється у таких 4-ох відтинках: 1) організаційнім, 2) суспільно-громадським і політичним, 3) інформаційнім і видавничім, 4) допомоговім.

Ад 1): Своє організаційне завершення т-во осягнуло в 1957 році. Свіжою допливу членства — зі зрозумілих причин — не маємо. З іншими упівськими організаціями, як: Т-во к.в. УПА ім. ген. Р. Шухевича в ЗСА, Братство к.в. УПА ім. св. Юрія Переможця в Європі і Станиця вояків УПА в Австралії, ми пов'язані тільки ідейно та гармонійною співпрацею як єдиний комбатантський відтинок Світового Українського Визвольного Фронту. Останніми місяцями ведуться заходи довести до організаційного поєднання двох упівських комбатантських організацій: Товариства к.в. УПА в ЗСА і в Канаді з одного боку і Об'єднання к.в. УПА в ЗСА і Канаді з другого, в єдину упівську комбатантську організацію під назвою Братство к. вояків УПА. Переговори в цій справі ще не закінчені.

Ад 2): На суспільно-громадському і політичному відтинку реалізуємо наші головні статутіві завдання (плекання і маніфестування традицій збройної боротьби українського народу і його революційних та військових формацій, зокрема УПА) шляхом влаштування різних прилюдних виступів у тісній співпраці з іншими українськими суспільно-громадськими і комбатантськими організаціями у Торонті і в Канаді та у вільному світі. Сюди належать: щорічні Свята Зброї УПА (у м. жовтні), панахиди й академії на пошану Головного Командира УПА сл.п. ген. Р. Шухевича—Чупринки (5 березня), участь з нашим організаційним прапором у традиційних Зеленосвяткових поминках на цвинтарі, у поминальних Богослужбах у відповідні річниці, далі тісна співпраця з іншими ОУВФ, зокрема СУМ тощо; як рівноправний член СУВФ беремо активну участь у всіх імпрезах ОУВФ, в тім у Світових З'їздах СУВФ, обмінюємося привітаннями при різних святкових

нагодах або висилкою делегатів, допомагаємо в міру сил теж фінансово (напр. в останніх 5 роках наші дотації і допомоги іншим організаціям сягнули суми \$3.000). — Наше Т-во є в добрих взаєминах і співпрацює з усіма іншими українськими комбатантськими організаціями, зокрема — в Торонті і ін. — з Братством к.в. 1-ої УД УНА, Укр. Стріл. Громадою, С6УВ, Братством УСС, Карпатською Січчю і ін. — Наші представники брали активну участь у 1-му і 2-му Світових Конгресах Вільних Українців. Наше Т-во підтримує акцію за Патріярхат, в обороні укр. політв'язнів, відгукується прихильно на всякі запрошення від усіх інших українських організацій та інституцій, не тільки в Канаді, але і в інших країнах світу. — На зовнішньо-українському відтинку підтримуємо акції АБН. — Працю по накреслених вище лініях ведуть також три інші наші відділи — в Едмонтоні, Монтреалі і Вінніпегу.

Ад 3:) На інформативному і видавничому відтинку немаловажну роль у зберіганні свідчень і документів про збройну боротьбу УПА і для плекання традицій цієї боротьби, як і в поборюванні і спростовуванні всіх наклепів на добре ім'я УПА і її провідників, відіграє упівська сторінка «Вояцька Ватра» в торонтському тижневику «Гомін України». Ця сторінка почала появлятися в 1957 році як неперіодичний орган Головних Управ Товариств к.в. УПА в Канаді і в ЗСА. До м. червня 1978 року появилася її 111 чисел. Її головним редактором є Вол. Макар.

На початку свого існування наше Товариство видало було кольорові картки-поштівки «Свята Покрова — Опікунка УПА» (роботи мистця Михайла Дмитренка) і такі книжкові видання: *If war comes tomorrow* О. Дякова-Гончарука, «Українська воєнна доктрина» полк. М. Колодзінського, «3 волинських і поліських рейдів (УПА)» Мик. Гордієнка. Інші видання з упівською тематикою були видані спільно з ГУ Т-ва к.в. УПА в ЗСА: «В рядах УПА» (збірка спогадів 37 авторів), антологія поезії української визвольної боротьби «Слово і зброя» (упорядник Л. Полтава), «Ген. Р. Шухевич — Командир Армії Безсмертних» д-ра П. Мірчука, *UPA warfare in Ukraine* Ю. Тиса-Крохмалюка і «Українське Полісся» Івана Хміля. Наше Т-во допомагало теж у кольпортуванні й інших видань, що мають відношення до української збройної боротьби, як: «Ідея і Чин» — збірка писань О. Горногого (українською мовою і також її переклад на англійську п.н. *USSR unmasked*), далі — «Лемківщина в огні» Марії Остромири, «Ліс горить» Дм. Грицька-Цяпки і ін., як також філіателістичні видання з упівською тематикою. На черзі є видання монументальної праці проф. Л. Шанковського «УПА — історія і інтерпретація», появу якої в недалекому часі має фінансувати наше Товариство.

Окремо треба згадати появу серійних випусків п.н. «Літопис УПА», які почали виходити друком у Торонті від 1976 року, як спільне видання Видавничої Спілки двох упівських організацій — Об'єднання к.в. УПА в ЗСА і в Канаді і Товариства к.в. УПА в ЗСА і в Канаді. Досі вийшли томи 1 і 2, присвячені діям УПА на Волині і Поліссі; чергові два томи матимуть піднаголовки «Чорний Ліс»; в

підготові є далші томи, присвячені діям УПА на Лемківщині і взагалі Закерзонні, далі в Галичині і ін. Розпочато також працю над збіркою вибраних німецьких документів про збройну боротьбу українського народу в рр. 1941-1950, зокрема про дії УПА, що охопить три томи. Цілість випусків «Літопису УПА» може досягнути і 50 томів.

Ад 4): Світлою сторінкою у статутівній діяльності нашого Товариства є постійна допомогова акція для інвалідів (і теж в'язнів) УПА і їхніх родин за залізною заслоною (Україна, Польща). Цією акцією охоплено досі понад 100 осіб чи родин. До червня 1978 року, тобто за 22 роки існування Т-ва, видано з його каси на ті допомоги 40.000 доларів. Тільки за рр. 1973-1977 ця сума становить \$12.830. Гроші на ту ціль збираємо серед патріотичної української громади, головню у святковому різдвяному часі, на збіркові лісти «Упівської Коляди» (на допомоговий і видавничий фонди нашого Т-ва), збираючи пересічно — в останніх роках — \$5.000 річно. Отже пересічна сума висиланих допомог за 22 роки є \$1.000 річно (а в 5-ох останніх роках \$2.600).

З бігом років, в наслідок природних процесів, число членства нашого Товариства зменшується. Але праця його не занепадає. Наша організація шукає і знаходить нові організаційні форми для своєї дальшої діяльності і для осягнення кращих, триваліших вислідів праці.

Торонто, 10 червня 1978 р.

М. Кулик
голова

В. Макар
реф. інформації

С Т А Т У Т

ТОВАРИСТВА КОЛИШНІХ ВОЯКІВ У.П.А. В КАНАДІ

I. Назва і терен діяння

1. Назва: Товариство Колишніх Вояків Української Повстанської Армії, в скороченні: Т-во К.В.УПА, англійською мовою: Society of Veterans of Ukrainian Insurgent Army (UPA).
Терен діяння: Канада. Осідок Головної Управи Т-ва: Торонто, Онтаріо.

II. Мета і зміст праці Т-ва

2. Метою Т-ва К. В. УПА є:
 - а) плекати традиції визвольної боротьби українського народу і його збройних сил, а зокрема Української Повстанської Армії,
 - б) продовжувати в нових обставинах акцію на користь української визвольної справи шляхом —

інформування мешканців Канади про суть визвольної боротьби українського народу і її значення для свободолобного світу, з'ясування їм загрози збоку комуно-більшовизму й московського імперіялізму, поборювання комунофільства і русофільства, зокрема в рядах української еміграції на терені Канади, збирання фондів на підтримку української визвольної боротьби і її учасників.

3. Для реалізації своїх завдань Т-во:

- а) об'єднує в своїх рядах колишніх вояків УПА і членів українського збройного підпілля на Рідних Землях, що перебувають у Канаді,
- б) подає моральну й матеріальну допомогу своїм членам і друзям в інших країнах, якщо вони такої допомоги потребують, і оточує своєю опікою незабезпечених членів родин колишніх вояків УПА й учасників українського збройного підпілля,
- в) співпрацює з Товариствами кол. Вояків УПА в інших країнах світу і з іншими комбатантськими товариствами й громадськими установами із зближеними завданнями,
- г) організує свою працю в таких формах, які вважає за найбільш доцільні для досягнення своєї статуткової мети.

III. Членство

- 4. Членом Т-ва може стати кожний колишній вояк УПА й учасник українського збройного підпілля, що перебуває в Канаді, який внесе письмову заяву з підписами двох ручителів — членів Т-ва і якого прийме Головна Управа Т-ва.
- 5. Членство можна втратити: а) на власне бажання, висловлене на письмі, б) через виключення за порушення статуту або за вчинок, незгідний з честю борця за волю України.
- 6. До прав і обов'язків членства належить:
 - а) брати активну участь у повсякчасній праці Т-ва й виконання його завдань, окреслених у розділі II.,
 - б) брати участь у Загальному Зборі Т-ва з активним і пасивним виборчим правом,
 - в) підкорятись усім постановам керівних органів Т-ва, зокрема точно вплачувати членський внесок,
 - г) користуватись домівкою Т-ва, а в випадку потреби — користати з допомоги Т-ва.

IV. Керівні органи Т-ва

- 7. Керівними органами Т-ва є:
 - а) Загальний Збір членів,
 - б) Головна Управа,
 - в) Контрольна Комісія,
 - г) Товариський Суд.

ТОВАРИСТВО УКРАЇНСЬКИХ ПРАВНИКІВ У ЗСА

(основане 20 листопада 1949 р.)

Загальні інформації

Згідно з статутом Товариство Українських Правників — це «станове аполітичне об'єднання українських правників», членом якого може стати кожна особа української національності, яка має закінчені правничі студії, без огляду на те, яку професію виконувала на Рідних Землях чи виконує тепер. Т.У.П. основане восени 1949 року і в перших роках свого існування старалось помагати своїм членам влаштовуватися на працю після переїзду з таборів Д.П. на нові терени поселення.

Починаючи з 1953 року, Управа Т.У.П. звернула більшу увагу на інші статутіві завдання, а зокрема на влаштовування публічних доповідей і на видавання неперіодичного журналу «Правничий Вісник», в якому друкувались статті на теми історично-правні, аналітичні огляди совєтського законодавства і спомини діячів міжвоєнного періоду на батьківщині під різними займанщинами. В роках 1955-1971 появилось три (3) книги цього журналу, загальним об'ємом 660 сторін друку, зі статтями понад 30 різних авторів, серед яких слід згадати покійних уже проф. Андрія Яковлева, проф. Миколу Чубатого, д-ра Костя Паньківського, д-ра Лева Ганкевича, який був першим головою, і інших. З метою зберегти для історії прізвища правників, які будьто згинули трагічно в роках 1939/41 і 1944/45, будьто померли звичайною смертю, в кожному випуску «Правничого Вісника» друкувались списки «наших втрат» з можливо докладними даними про тих, що відійшли.

Членство — Управа Т.У.П.

Під цю пору товариство нараховує 89 членів, які ще платять свої членські внески, і 86 членів, які з огляду на свій вік і життєві обставини — звільнені від того обов'язку. Управа старається приєднувати в ряди членів Т.У.П. молодих українських правників, які вже в цій країні покінчили свої правничі студії, однак, на жаль, тільки одиниці з нової генерації включились в наші ряди.

На останніх загальних зборах, які відбулися 19 грудня 1976 року, вибрано нову управу Т.У.П. на три роки в такому складі (пропускається наукові ступені): почесний голова — Богдан Дзерович, діючий голова — Володимир Савчак, 1-ший заступник голови — Ярослав Падох, 2-гий заступник голови — Іван Новосівський, секретар — Тарас Керницький, скарбник — Василь Мизак, організ. реф-т — Іван Лозинський, члени Управи: Іван Дорожинський, Ірина Падох, Олександр Соколишин.

Діяльність Т.У.П в роках 1974-1978

В перших трьох роках звітного періоду діяльність товариства зосереджувалась головним чином на продовжуванні розпочатої

раніше акції в напрямі вияснення і спростування помилкової, на нашу думку, тези про те, що «...Не зважаючи на зміну урядів і режимів на Україні з 1917 року, правно існує неперервність (континуїтет) і пересмність (сукцесія) української держави: УНР — Укр. Держави — УНР — УССР...», якою закінчується гасло «Міжнародно-правний статус України», надруковане в 4-му томі гаслової Енциклопедії Українознавства (стор. 1571-73). Проти згаданої тези появилось вже в роках 1967-1971 багато критичних голосів різних авторів, і редакція ЕУ в своїм органі «Вісті із Сарселю» (ч. 8 за вересень 1967) повідомила, що «відповідні вияснення й доповнення до цього гасла появляться в томі, який міститиме доповнення й еррата до гасел в ЕУ 2.»

Коли минали роки і не було виглядів на те, що заповіджений том швидко появиться, Управа Т.У.П., з метою допомогти головному редакторові ЕУ проф. д-рові В. Кубійовичеві, звернулася до нього з запитом в цій справі. З уваги на те, що в одному з листів проф. Кубійович висловив був думку, що, мовляв, «більшість правників» уважає надруковану в ЕУ тезу правильною, Управа Т.У.П. вирішила провести письмове опитування серед членів Т.У.П. і інших визначних правників, щоб уточнити, скільки правників справді погоджуються зі згаданою тезою, а скільки не погоджуються. На розісланий Управою точно спрецизований запитник надійшли відповіді від 126-ох українських правників, з яких 115 (91.27%) висловилося проти тези ЕУ, 7-ох одобрило цю тезу (5.56%), а 4-ох (3.17%) не зайняло ніякого становища.

Про вислід опиту повідомлено проф. д-ра Кубійовича, якому й представлено до перегляду всю документацію, а п'ятичленна редакційна колегія зайнялася випрацюванням основно обґрунтованого еляборату, в якому на основі історично-правних документів (м.і. і таких, що були друковані там, в УССР і СССР) доказано, що надрукована в ЕУ теза про мниму «тяглість і пересмність» поміж УНР і УССР є науково невірною, бо УССР була створена Москвою, а не українським народом, квазі-держава під вивіскою «Українська Совітська Соціалістична Республіка». Вона не була пересмницею Української Народної Республіки, але її ліквідаторкою.

Тогочасний голова Т.У.П. д-р Богдан Дзерович був в постійному листуванні з головним редактором ЕУ проф. д-ром В. Кубійовичем, який навіть під час своїх публічних виступів у ЗСА і Канаді в рр. 1974/75 покликувався на те, що справа спростування згаданої тези є, мовляв, «в руках Товариства Українських Правників». В одному з листів проф. Кубійович обіцяв, що отриманий від Т.У.П. еляборат надрукує спершу у «Вістях із Сарселю», а згодом використає в тому кінцевому томі, в якому мають бути поміщені «помилки і доповнення».

В березні 1976 року переслано проф. Кубійовичеві остаточний текст нашого еляборату, але в останньому випуску «Вістей із Сарселю» ч. 19 з датою вересень 1977 його не надруковано.

З метою поінформувати українське громадянство про становище Т.У.П. у справі оспорюваної тези ЕУ, заходами і накладом кол. голови

товариства д-ра Б. Дзеровича видрукувано текст еляборату, пересланого проф. Кубійовичеві, окремою брошурою під наголовком «До питання правної тяглости і переємности українських держав», і розіслано редакціям наших газет і журналів та деяким виднішим громадянам; деякі газети передрукували його в цілості, а інші подали обширні виїмки.

В прилозі пересилаємо для Вашого вжитку один примірник цієї брошури. (Див. стор. 404-410).

Доповіді

Починаючи від 1977 р., нова Управа займалася збиранням матеріалів до плянованої 4-тої книжки «Правничого Вісника» і організацією публічних доповідей на актуальні теми, або на теми зв'язані з 60-ми роковинами української державности. Актуальній тематиці були присвячені доповіді: «Між Гельсінками і Београдом» (15.5.1977 Вол. Савчак) і «Нова советська конституція на тлі дійсности» (10.5.1978 доповідав суддя Іван Новосівський). Цикл доповідей, присвячених 60-річчю нашої державности, організований спільно Правничою Комісією Історично-Філософічної Секції НТШ і Товариством Укр. Правників, обіймав такі доповіді в часі від січня до квітня 1978 року:

4 січня — проф. д-р Богдан Цюцюра «До історії змагань за політичну еманципацію галицьких українців».

15 лютого 1978 — адв. Володимир Савчак «Універсали УЦРади в світлі конституційного права».

15 березня 1978 — В 40-річчя Карпатської України відбулись дві доповіді «Карпатська Україна і конституція ЧСР» В. Шандора і «Політичні процеси на Закарпатті в рр. 1923-1938» адв. Володимира Комаринського.

12 квітня 1978 — проф. Я. Падох «Комісія для виучування західньо-руського і українського права УАН (1919-1933)...».

За Управу Т.У.П.

Володимир Савчак, голова

Нью-Йорк, 22 травня 1978.

СВІТОВИЙ КОНГРЕС МИРЯН У НЬЮ-ЙОРКУ

Світовий Конгрес Мирян, що відбувся 22 листопада 1978 року в Нью-Йорку, започатковано торжественним Молебнем, який відправив вечором 21 листопада парох церкви св. Юра, ігумен о. д-р Володимир Гавліч в сослуженні о. митрата Маріяна Бутринського з Чикаго і о. д-ра Ігоря Мончака з Монтреалу. Молебен мали

відправити владики, але тому, що владики були покликані й поїхали на синодальні наради Помісної УКЦеркви до Риму, Молебень відправили згадані отці. Світовий Конгрес Мирян відбувся в рамках III Світового Конгресу Вільних Українців.

Конгрес мирян відкрив у відсутності голови Українського Патріархального Світового Об'єднання проф. Петра Зеленого, заступник голови, який в основному займався підготовкою скликання цього Конгресу Мирян, інж. Сидір М. Тим'як. Він тепло й щиро привітав численну аудиторію і попросив о. митрата М. Бутринського провести молитву.

Для керування нарадами Конгресу обрано президію в складі: д-р Михайло Марунчак (Канада) — голова, інж. Кудлик (Англія) — заступник голови, Зінко (Чикаго) і мгр. Б. Климовський (Монtréal) — секретарі.

Першим був прочитаний привіт від Патріарха Йосифа. Після цього складали привіти представники з різних країн і місцевостей. Вшановано св. п. провідного члена мирянського руху і Т-ва Св. Софія д-ра Мирослава Навроцького.

Після вичерпання різних формальних справ заслухано три доповіді. Першу доповідь на тему: «Українська ієрархія та її роль в модерному змаганні за патріархат УКЦеркви» виголосив о. д-р Ігор Мончак з Монtréalю. Доповідач розглянув усі аспекти проблем нашої Церкви, провів глибоку аналіз і подав своє питоме розуміння цих питань. Твердження доповідач спирав на фактах і на основі їх робив висновки. При цьому включав свої особисті спостереження і досвід. Доповідач підкреслив, що «ніхто не спроможний владикам з власною владою заборонити діяти спільно, гармонійно, згідно з домовленими напрямами, навіть якщо б їх спільність не була завершена взагалі жадним титулом. Тривала гармонійна співпраця витворює моноліт, з яким кожний числиться». Кожне своє твердження спирав на окремих прикладах, і тому вони були все переконливими для слухача. Знову ж він сказав: «Останніх кільканадцять років проминуло нам безуспішно тому, що ми не засвоїли собі принципів церковної структури, проголошених II Ватиканським Собором». Доповідач подав цілу структуру побудови церковної адміністрації, її закони і завдання. Вказав на перспективи майбутніх завдань, вказав на сучасний стан нашої Церкви. Доповідач під кінець своєї доповіді звернув увагу, що ми неправильно вживаємо назви 1000-річчя хрещення Руси-України, бо в нас уже християнство існувало перед тим. Якщо ж ідеться про рік 988 чи 989, то це можна назвати 1000-річчя Суверенної Помісності Києво-Галицької Української Церкви. Очевидно, це новий аспект розуміння нашого християнства на Україні. Доповідь о. І. Мончака була солідно опрацьована, в слухачі її прослухали з великою увагою.

Другу доповідь виголосив о. д-р проф. Іван Гриньох, який говорив на тему: «Духовенство Української Католицької Церкви». Доповідач нав'язав свою доповідь до євангельської притчі про сіваца, в якій говориться про ґрунт, на який падає зерно — ідея, благовість. В переносному розумінні можна тут говорити про слово, що також падає на ґрунт і залежно від того, який він, такі приносить плоди. В

дальшому подав статистику священників нашого екзархату в Німеччині. З цієї статистики зробив зведення, подаючи її національний склад. Доповідач вказав, що в нашій Церкві є також священники без національного визначення, для яких ці питання не відіграють жадної ролі. Очевидно, вони і священники інших національностей не будуть обстоювати і обороняти окремішности нашої Помісної УКЦеркви. Вказав, що нашу Церкву поділено за принципом не церковним, але політичним, і з цього випливає, що наші священники є безбатченками. Відмітив цей курйоз у нашій Церкві, що є українці, рутенці чи русини, це ж сини й дочки одної і тої ж самої Церкви. Окремо звернув увагу і сказав, що наші священники були виховані в латинському дусі. Це не залишилось без впливу. Тому в нас немає священників типу Києво-Галицької Митрополії і всієї Руси. Тому наші священники повинні шукати свого «я», щоб не згубити душі своєї. В таких обставинах наша св. Літургія, наша молитва буде зникати, як буде вмирати правдивий український священник. Доповідач порушив низку питань. Доповідь була глибоко продумана і дбайливо опрацьована, із питомим для доповідача чуттям виголошена, яку аудиторія прослухала з одушевленням.

Третю доповідь на тему: «Світла й тіні руху за патріярхат» виголосив д-р Богдан Цимбалістий. Доповідач спершу відмітив і підкреслив Винямина Рутського, добу Маркіяна Шашкевича й інших і вказав, як в той час формувався патріярхат та які були наслідки цього. Якщоб у добу М. Шашкевича було не вибухло повстання на Мадярщині, яким повалено уряд Меттерніха, то наша Церква була б була вже давно вивершена патріярхатом. Доповідач вказав, що ідея патріярхату, яку висунув Патріярх Йосиф, полонила широкі мирянські маси. В минулому питанням патріярхату займались одиниці, виключно люди церковні, а сьогодні цією справою займаються широкі кола українського мирянства. Доповідач розгорнув широке полотно, на якому висвітлив низку різних актуальних питань. Правда, він підкреслював також недоліки зорганізованого мирянського руху. Одним з недоліків цього руху було те, що політичні партії змагались за керівництво в цьому. Правдоподібно це твердження трудно доказати. Тут можна б говорити, що не всі партії від початку до сьогодні піддержували патріярхальні змагання нашої Помісної Церкви. Також згадав, що в нас немає літератури з релігійним і християнським змістом. В нас є майже єдиний поет-письменник Василь Барка, який творить у християнському дусі, але немає кому його неоцінені твори видати. Доповідь Цимбалістого була також дбайливо опрацьована. В загальному можна сказати, що всі три доповіді були дбайливо опрацьовані і з чуттям виголошені.

Після обідової перерви відбувся панель, в якому взяли участь Рома Гайда, інж. Кудлик, Мирослав Лабунька, Богдан Лончина, М. Марунчак, В. Качмар і В. Пасічняк. Керівником панелю був Василь Маркусь. В панелі порушено цілу низку питань, на які панелісти давали свої відповіді. Багато питань було поставлено, які випливали з виголошених доповідей. Коли були вичерпані питання панелістів, тоді учасники мали можливість ставити питання і висловити свої

завваги до виголошених доповідей і порушених питань у панелі. В дискусії взяло участь багато осіб. На всі запитання давали вичерпні відповіді доповідачі і панелісти. На закінчення Світового Конгресу Мирян прийнято резолюції.

Під час Конгресу були виставлені вишиті в'язнями на заслання і в тюрмі ікони і передані за кордон. З цих десятих окремих виставлених експонатів ще була відчутна теплота рук в'язнів.

В загальному можна сказати, що Світовий Конгрес Мирян був надзвичайно діловим, доповіді мали джерельно-дослідний і високий рівень. Те саме можна сказати про панель, за деякими винятками, як також і дискусію. На початку ми підкреслили, що в Конгресі мирян взяло участь багато наших священиків з різних місцевостей, але не було нікого з парафії св. Юрія, а шкода тим більше, що тематика Конгресу не була контрверсійною, а студійно-дослідною. Жити з вірними тільки в неділю, це замало, на жаль, священики церкви св. Юра цієї недільної засади дотримуються. Конгрес закінчено молитвою.

РЕЗОЛЮЦІЇ III КОНГРЕСУ СКВУ

РЕЗОЛЮЦІЇ

III Світового Конгресу Вільних Українців

23-26 листопада 1978 року в Нью-Йорку, США

I. Вступні ствердження

Ми, умандатовані делегати українських крайових репрезентацій, міжкрайових об'єднань і крайових організацій та установ, що творять світове об'єднання організованої української спільноти всіх країн вільного світу під назвою Світовий Конгрес Вільних Українців, зібрані від 23 до 26 листопада 1978 року в місті Нью-Йорку, ЗСА, на Третьому Світовому Конгресі Вільних Українців, урочисто потверджуємо основні цілі й завдання організованої у вільному світі української спільноти, що були прийняті однодушно на Першому Світовому Конгресі Вільних Українців, зобов'язуємось послідовно й безперервно їх реалізувати і в майбутньому. В імені репрезентованих нами організацій та установ урочисто зобов'язуємось давати всю можливу допомогу українському народові в його змаганнях до волі й державної незалежності і координувати діяльність нами репрезентованих організацій та установ згідно з постановами Світового Конгресу Вільних Українців.

Свідомі того, що Третій СКВУ відбувається в 60-ту річницю проголошення суверенності Української Народньої Республіки, в 60-ліття Української Гетьманської Держави і 60-ліття Листопадового Чину, напередодні 60-ліття Акту Соборності всіх українських земель у єдиній самостійній і соборній Українській Народній Республіці і в 45-річчя комуно-московської голодової облоги України, в 40-ву річницю створення Карпато-Української Держави та її збройної сили Карпатської Січі, в 37-му річницю проголошення української державності 1941 року й створення Української Національної Ради і у 36-ліття створення Української Повстанської Армії, ми, делегати Третього СКВУ, в покорі схиляємо свої голови перед світлим маєстатом жертви крові й життя всіх борців воюючої України, які полягли на полі слави в боротьбі за Богом дане право Українського Народу жити й творити вільно в своїй суверенній національній державі на всіх прадідних українських землях.

Слідкуючи ~~за подіями в поневоленій комуно-московським імперіалізмом~~ Україні, ми, делегати Третього СКВУ, пересилаємо поневоленому, але нескореному Українському Народові, а зокрема всім тим кращим його синам і донькам — громадським і культурним діячам в Україні, які, не зважаючи на терор і переслідування окупанта, завзято й непохитно борються за право на самостійність думки й творчості Українського Народу, і всім тим незламним борцям, які безстрашно борються за суверенні національно-державні права України, за розвиток християнської віри, моралі й етики — наші вислови глибокої пошани й подиву, враз із запевненням, що українська спільнота у вільному світі вповні віддержує їхню боротьбу та з нею беззастережно солідаризується.

Проаналізувавши ідейні основи й практичну діяльність об'єднаних у Світовому Конгресі Вільних Українців центральних крайових репрезентацій, міжкrajових організацій, ми, делегати Третього СКВУ, стверджуємо, що зорганізована українська спільнота у вільному світі стоїть непохитно й безкомпромісово на становищі безперервної боротьби українського народу за привернення самостійности й соборности Україні, і запевняємо, що в цьому принциповому становищі не буде зміни аж до досягнення Українським Народом своєї мети — повного визволення з-під усякого чужого панування на всіх землях Соборної України. Це наше становище сперте на ось таких ідейних і програмових заложеннях:

1. Третій СКВУ прийняв зобов'язуюче всіх українців гасло: «За деколонізацію СРСР — за визволення України!» Воно ґрунтується на універсальних принципах права вільної людини жити у вільній власно-національній державі. На тих основах, що їх проголосили Об'єднані Нації як зобов'язуючі для всього світу, в останніх чотирьох десятиріччях постало біля сотні самостійних держав на руїнах кількох колишніх імперій. Тільки комуно-московська імперія залишилася ще незатруненою цими процесами; навпаки — вона значно поширила своє панування коштом додаткового поневолення інших народів.

2. У висліді Другої світової війни Україна — не зважаючи на членство т.зв. УССР в Об'єднаних Націях — опинилася в дійсності на становищі колонії імперіалістичної комуністичної Росії, яка продовжує вести загарбницьку політику, будучи реальною загрозою для миру й безпеки в світі.

3. Україна поділяє долю колоніального поневолення Москвою з багатьма іншими волелюбними народами, тому в них має вона природних союзників у боротьбі за розчленування російської імперії на самостійні, рівноправні й суверенні національні держави на їхніх етнографічних територіях. У кожному випадку наше ставлення до чужих сил узалежнене від їхнього ставлення до питання відновлення Суверенної Соборної Української Держави і до концепції розчленування російської імперії.

4. Соборність усіх українських земель у майбутній суверенній Українській Державі не була б повною без приєднання до неї всіх тих українських українських національних територій, які під сучасну пору не є включені в УССР.

5. Організоване суспільно-громадське життя у країнах вільного світу, основною метою діяльності якого є самозбереження і закріплення української національної «ідентичности» в діаспорі й допомога визвольним змаганням Українського Народу на Рідних Землях, повинно бути базоване на принципах національної солідарности, єдності всіх українських самостійницьких і соборницьких сил, пошани й толеранції до відмінної думки й методів праці. Воно вимагає жертвенности на політично-визвольні, релігійні, культурно-освітні, харитативні, суспільно-громадські, наукові, виховні та інші потреби українських організацій і установ. Зміст цієї діяльності повинен спиратися у своїй основі на християнську етику й мораль та керуватися принципами демократії.

II. До положення в Україні

Виходячи із статутного заложення Світового Конгресу Вільних Українців «давати всяку можливу допомогу українському народові в його змаганнях до волі й державної незалежності», умандатовані делегати Третього Світового Конгресу Вільних Українців, всесторонньо проаналізувавши положення Українського Народу на Рідних Землях, однодушно прийняли наступні резолюції:

1. Колоніальне поневолення українських земель комуністською окупацією спрямоване на всеціле знищення Української Нації через тотальне знищення української людини шляхом її планової денаціоналізації у користь народу-окупанта.

2. Московсько-більшовицька народобивча політика злиття націй в один т.зв. советський народ на ділі має на меті збільшити чисельність російського народу шляхом знищення підбитих комуністською імперією народів.

Русифікація українського та інших поневолених народів СРСР проводиться планово й послідовно в усіх ділянках життя шляхом насаджування в Україні й інших підбитих країнах російських шкіл і театрів, видавання газет, журналів і книжок російською мовою, насильним впровадженням російської мови в шкільництво, адміністрацію і господарські підприємства, а навіть у побутове та релігійне життя.

Свідомий погубної небезпеки від русифікації, Український Народ ставить постійний спротив цій політиці московських імперіалістів.

3. Одним із шляхів обмосковлювання України є планове й безперервне насаджування росіян і зрусифікованого іншонаціонального елемента на українській національній території, при одночасному плановому виселюванні українців з України в інші частини СРСР. Кращі сини й доньки українського народу ставлять опір цим процесам обмосковлювання України, в чому зорганізована в Світовому Конгресі Вільних Українців українська національна спільнота країн вільного світу їх всеціло підтримує і домагається припинення заселювання України неукраїнцями й повороту українських виселенців з України назад на прадідні землі України. Також вимагаємо повороту виселених українців з Лемківщини й Холмщини та Підляшшя на свої прадідні українські національні території.

4. Християнство в Україні вросло органічно в духовність Українського Народу, який упродовж тисячоліття розвинув власні національні християнські традиції та свої собі притаманні обряди для почитання Бога у власних українських церквах. Безбожницький тоталітаризм Москви звернув своє вістря зокрема на знищення Української Автокефальної Православної, Української Католицької та Євангельсько-Баптистських Церков в Україні. Застосовуючи політику народобивства супроти Українського Народу, російський окупант знищив українську ієрархію та вірне українському народові

духовенство обидвох українських традиційних Церков, а віруючих українських християн підчинив Московській Патріархії. III Світовий Конгрес Вільних Українців зобов'язує українські чинники у вільному світі поробити всі можливі заходи, щоб домогтися привернення права на існування і свободу згаданих Церков і всіх релігійних об'єднань в Україні та звільнення з тюрем і заслання всіх переслідуваних за релігійні переконання і практики, уосібленням яких під сучасну пору є о. Василь Романюк, Йосип Тереля, Георгій Вінс, Петро Вінс, Йосип Бондаренко та інші. Делегати Третього Світового Конгресу Вільних Українців найрішучіше протестують проти практикованого в сучасну пору режимом Брежнєва релігійного геноциду в Україні; вони одночасно висловлюють свій подив для ієрархії, духовенства та вірних Української Католицької Церкви в катакомбах, як і для діячів Євангельсько-Баптистських Церков в Україні.

5. Найяскравішим виявом самотності кожного народу є його духовість, відображена в національній культурній творчості. Московсько-комуністичний окупант спрямував свій наступ на знищення здобутків української культури багатьох сторіч минулого і на припинення суто-української національної творчості в сучасному. Свідомі цієї загрози, діячі української культури на Рідних Землях стали героїчно в обороні цінних надбань української культури і, не зважаючи на жорстокі переслідування, продовжують збагачувати скарбницю української національної культури своїми творами в літературі, малярстві, скульптурі, музиці й архітектурі та в плеканні чистих зразків українського народного мистецтва і фольклору. Українці в розсіянні з подивом слідкують за героїчними чинами Нескорених в Україні і найрішучіше протестують перед усім культурним світом проти культурного геноциду, застосовуваного супроти українського народу комуністсько-московським окупантом.

6. Яскравим виразником окремішності кожної нації назовні є її національна мова, яка є твором її духу та її культури. У послідовному здійсненні своєї політики «злиття націй» в один «советський народ», окупаційний режим постійно й безперервно змагає до обмосковлення української мови аж до її знищення. На місце української мови окупаційний режим послідовно впроваджує російську мову в усі ділянки життя. Горді зі своєї приналежності до українського народу, діячі культури, освіти, науки й публіцистики в Україні стали сміливо в обороні збереження чистоти української літературної мови: за це вони терплять жорстокі переслідування.

Зібрані на Третьому Світовому Конгресі Вільних Українців уповноважені делегати протестують якнайгостріше проти обмосковлювання української мови як виразника окремішності української нації і проти переслідування діячів української культури — борців за волю, суверенність та культурну окремішність Українського Народу.

7. На послуги реалізації народобивчих плянів супроти поневолених народів у СССР пануючий тоталітарний режим включив також науку. Зокрема режимна історична наука стала на шлях фальшування історичної правди про взаємовідносини поміж

українським і російським народами в минулому. Вчення Михайла Грушевського та його послідовників про самобутні початки українського народу ще далеко до часів постанови суздальсько-московського народу строго заборонені; натомість наголошується ненаукову теорію про спільність походження українського, суздальсько-московського й білоруського народів, бо ця фальшива теорія зфабрикована на користь політики обмосковлення українського народу. Подібно трактується також історичні події Руси-України в пізніших періодах. Щоб затерти сліди правдивих історичних фактів, режим злочинно нищить джерела історії Українського Народу в музеях, наукових бібліотеках, архівах тощо. Цензура не допускає українських вчених до самих джерел, які ще збереглися в Україні, ані до тих, що їх російський окупант вивіз за кордони України, зокрема в московські землі. Ті українські історики, які, не зважаючи на переслідування, стали в обороні історичної правди про Україну й Український Народ — заслуговують на наш подив, пошану й всесторонню підтримку.

8. Творчого духа українського народу і його трудову силу запряжено до всесоюзного воза в користь Москви, щоб позбавити Україну оwoчів праці її народу, щоб спинити господарський розвиток Українського Народу й унеможливити населенню України піднятися на вищий життєвий рівень. Позбавлювання Українського Народу його природних багатств і продуктів його праці стало одним з колоніальних засобів обезсилювання Українського Народу, сповільнювання його розвитку й утривалювання його всестороннього поневолювання.

9. Найжорстокішим засобом грабежу українського хліба, сполученим із встановлюванням рабовласницької колгоспної системи сільського господарства, було плянове застосування Москвою голодової облоги України в 1932-1933 роках, у висліді якої голодовою смертю загинуло понад сім мільйонів українських селян. Масове народовбивство в Україні було застосоване в першу чергу на те, щоб зламати індивідуалізм українського селянства, знищити самостійницьке думання народніх мас і їх спротив окупаційному московсько-більшовицькому режимові та біологічно знищити велику частину українського народу. Історичні факти про семимільйонове свідоме і плянове народовбивство в 1932-1933 роках повинні бути доведені до свідомості світової opinio, щоб усім стало відомим, що Москва готова застосувати навіть найжахливіші засоби, щоб лише досягнути свою мету. Учасники Третього СКВУ у глибокій скорботі схиляють свої голови перед жертвами цього злочину Москви.

10. Вершком зневаги людської гідності в Україні, і в цілому СРСР, є позбавлення громадян московсько-більшовицької імперії найелементарніших людських, релігійних, громадських, політичних і національно-культурних прав. Поневолення української людини на її прадідній національній території в Україні і поза її межами в СРСР збільшено непомірно одночасним наступом комуністичного тоталітаризму й великодержавного російського шовінізму, спрямованим на все, що є українське, національне. Коли росіян

переслідують лише за їхній спротив самій комуністичній диктатурі, то українців винищують у першу чергу за всякий вияв їхньої національної самобутності під закидом «буржуазного націоналізму». Всіх оборонців української культури, чистоти української мови й українських національних традицій у побуті та обрядах церковного життя тероризує панівний режим важкими карами нібито за порушення т.зв. совєтської законності. У випадку політичної діяльності одиниць панівний московсько-більшовицький режим застосовує принцип збірної відповідальності; найкращим прикладом злочинної збірної відповідальності є безперервне карання Юрка Шухевича за участь його батька в українській визвольній боротьбі.

11. Всі вищезгадані переслідування української людини й української нації органами московсько-комуністичного режиму порушують Богом дане кожній людині природне право на життя, свободу й змагання до власного щастя, як і природне право української нації на плекання своїх національних духовних цінностей і матеріального добробуту в українській суверенній і народоправній державі. Органи московсько-більшовицького окупанта постійно ламають постанови власної конституції і власного законодавства, нагинаючи їх кожнораз для незаконного — за їх власною конституцією — переслідування національно свідомих або інакше думаючих; вони теж наявно ламають постанови тих міжнародних конвенцій, договорів і декларацій, що їх уряд Союзу Совєтських Соціалістичних Республік підписав спільно з іншими державами світу для забезпечення людських прав, особистих і релігійних свобод, а зокрема права на самовизначення народів і деколонізацію імперій.

Делегати Третього СКВУ якнайрішучіше засуджують такі дії комуністичного імперіалістичного режиму й доручають Секретаріатові СКВУ послідовно змагати до деколонізації СРСР і визволення України, бо тільки в майбутній вільній, ні від кого незалежній і народоправній Суверенній Соборній Українській Державі зможе Український Народ мати всі людські права, жити вільним життям і всесторонньо розвиватися.

III. До справ вільної української спільноти

1. Пригадуючи визначення виховного ідеалу українця у діяспорі основоположниками СКВУ, що «українець у діяспорі — це повноцінний громадянин своєї країни, пов'язаний з українським народом вузлами української мови й культури, особистість якого визначається християнсько-етичними цінностями і творчою працею для України», делегати Третього СКВУ в першу чергу вітають Український Народ. Вони вітають теж народи і уряди країн свого поселення, де українській національній спільноті вільно плекати й розвивати власне релігійне, національно-культурне, освітньо-виховне, господарське та громадське життя при виконуванні всіх обов'язків, що випливають із повноцінності громадянства.

2. Для самозбереження української національної спільноти в діяспорі та її всестороннього розвитку умандатовані делегати

Третього СКВУ апелюють до всіх українців включитися в українське організоване життя і всіма силами й засобами сприяти розвитку українських Церков, українських культурних, освітніх, виховних, суспільно-громадських, жіночих, молодечих, студентських, допомогово-харитативних, суспільно-політичних, господарських, професійних, мистецьких, наукових, видавничих, робітничих і всіх інших установ та організацій, які своєю діяльністю виповнюють зміст організованого життя українських громад у вільних країнах і творять духову й матеріальну базу для реалізації основних цілей і завдань Світового Конгресу Вільних Українців.

3. Делегати Третього СКВУ стверджують однодушно, що основою духового й біологічного самозбереження Українського Народу як на Рідних Землях, так і в діаспорі є *українська родина*. Традиційно в українському житті *мати* була опікункою домашнього вогнища, охороняла дитину від моральних і фізичних небезпек довкілля, а зокрема плекала в дітей любов до українських національних вартостей, розвивала поняття Правди й Добра та любов до Творця.

Третій СКВУ апелює до всіх українців берегти пильно інституцію української родини, що залишається запорукою збереження українських традицій, духовости, побуту й біологічної субстанції народу.

4. Релігія і Церква є невід'ємною частиною життя і розвитку України й українців у діаспорі. Радіючи розквітом українського релігійного життя в країнах вільного світу, делегати Третього СКВУ щиро й сердечно вітають ієрархів і духовенство всіх Українських Церков і висловлюють надію, що всі українські християни дбайливо підготуються і соборно відзначать Тисячоліття Хрищення Руси-України в 1988 році. Третій СКВУ закликає всі релігійні, громадські, наукові, культурні, мистецькі й професійні установи і товариства дати свій творчий вклад у підготову і відмічення цього Великого Тисячоліття.

Із задоволенням стверджуємо, що в останньому десятиріччі здійснюється патріархальний устрій Помісної Української Католицької Церкви під проводом її Голови, Їх Блаженства Патріарха Йосифа, Кардинала Сліпого. Цей факт СКВУ вважає позитивним розвитком у релігійному житті нашої діаспори.

5. Свідомі того, що на Рідних Землях іде нищівний наступ окупаційного режиму на здобутки тисячолітньої української культури і проходить безпощадний терор проти діячів української культури і що українці в діаспорі ступнево підпадають під вплив культури країн їхнього поселення, делегати Третього СКВУ апелюють до широких кіл українського громадянства зберігати в повній чистоті здобутки української культури й всесторонньо підтримувати творчість діячів української культури, зокрема образотворчих мистців, артистів сцени, скульпторів, творців народного мистецтва, поетів та письменників, композиторів і музиків, українські хори й танцювальні ансамблі, українську пресу — словом усіх тих, хто причинається до збереження або творить українську культуру.

6. Передаючи вислови щирого признання і подиву тим українським науковцям на Рідних Землях, які в найстрашніших

умовах гнету, терору й ламання душ окупантами України продовжують історичну місію української науки в боротьбі за державну незалежність і свободу наукових дослідів, делегати Третього СКВУ звертаються з гарячим закликом до всіх українських науковців у країнах вільного світу продовжувати свою наукову діяльність для добра Української Справи, виповнюючи ті прогалини в українській науці, які в Україні комуно-московський окупант пофальшував або знищив.

Кладучи спеціальний наголос на вирощування молодшої генерації українських науковців, Третій СКВУ закликає українське громадянство підтримувати своїми щедрими пожертвами установи української вільної науки, щоб допомогти молодій науковій зміні розвиватися і плекати українську вільну науку.

7. Доцінюючи постійну розбудову навчально-дослідних осередків українознавства при передових університетах країн вільного світу, зокрема в Америці (ЗСА), Канаді та Австралії, делегати Третього СКВУ наголошують потребу збереження й підтримки традиційних українських науково-педагогічних центрів в Європі, в тому числі Українського Вільного Університету, який став центром щорічних зустрічей українських професорів з численних університетів країн вільного світу.

Третій СКВУ стверджує необхідність присвятити більше уваги всім тим колегіям і університетам, які створені заходами й утримувані коштами самих українців, діють у країнах вільного світу й ведуть українознавчу роботу.

8. Свідомі величезної ролі в самозбереженні української національної спільноти у вільному світі, що її поруч родини й Церкви виконують українські цілоденні народні й середні школи та доповнюючі курси українознавства, делегати Третього СКВУ піддержують і закликають Світову Координаційну Виховно-Освітню Раду при СКВУ посилити свою координаційну діяльність для піднесення навчально-виховного рівня у школах українознавства всіх типів. Зібрані делегати апелюють до всього українського громадянства підтримувати школи українознавства морально й матеріально.

Третій СКВУ звертається до батьків, щоб вони посиляли своїх дітей до згаданих шкіл, і закликає молодечі організації тісно співпрацювати зі школами українознавства.

Українські школи повинні стояти на сторожі збереження української духовності молоді й користуватися підручниками, писаними в дусі самотності Українського Народу, які показували б наглядно його постійне бажання і змагання жити й розвиватися у своїх власній Самостійній Соборній Українській Державі. Не принижуючи духовних, культурних і технологічних осягів інших народів, зокрема досягнень безпосередніх сусідів України, в школах українознавства слід прищеплювати молоді любов до українських традицій, до української мови й культури і поширювати знання про вклад українців у скарбницю розвитку людства в поодиноких ділянках життя. Для цього слід випрацювати потрібні підручники і

дбати про постійний вишкіл кваліфікованих учителів для українських шкіл.

Делегати Третього СКВУ вважають необхідністю існування бодай одної повної середньої школи, по змозі гімназії класичного типу з українською мовою навчання, і пропонують центральним крайовим установам розглянути можливість реалізації такого проєкту на своєму терені.

9. Українські молодечі та студентські організації традиційно давали великий вклад у розвиток українського народу, зокрема вони завжди були в авангарді політичної і збройної боротьби Українського Народу за його національно-державну суверенність. Існуючі у вільному світі молодечі та студентські організації відіграють значну роль у вихованні молодого покоління і творять джерело провідного активу для кожної ділянки життя-буття української національної спільноти в країнах вільного світу. Делегати Третього СКВУ закликають українську молодь включитися у працю українських громадських установ на кожному щаблі.

10. Українські газети й журнали і їхні працівники, українські журналісти, відігравали й відіграють важливу роль у ширенні інформації про життя-буття Українського Народу на Рідних Землях і в діаспорі та мають великий вплив на формування громадської opinii.

Делегати Третього СКВУ апелюють до українських видавців пресових органів і українських журналістів і надалі твердо стояти на принципах самобутности й незалежности Українського Народу, свободи сумління й слова і основно інформувати своїх читачів про національно-визвольні процеси в Україні й діяльність українських організацій та установ у вільному світі.

11. Делегати Третього СКВУ висловлюють признання всім діючим українським радієвим і телевізійним, періодичним і неперіодичним програмам і закликають українське громадянство підтримувати вже існуючі програми й організувати нові всюди там, де їх ще немає. Маючи на увазі важливість для нас мати своїх журналістів та інших фахівців на полі публічної інформації і комунікації, слід заохочувати молодих українців студіювати згадані ділянки публічної інформації.

12. Постійний розвиток української національної спільноти в діаспорі буде тільки тоді забезпечений, коли, поруч відповідної духово-культурної настанови, українські установи й організації матимуть тривку фінансову базу. Тому, на думку делегатів Третього СКВУ, слід присвятити більше уваги господарському ростові українських братських союзів, виробничих, торговельних і професійних установ та підприємств, індивідуальних українських купців і промисловців. Традиційне гасло української кооперації «свій до свого» заслуговує на повну піддержку. Тому українці в діаспорі повинні підтримувати в першу чергу українські підприємства і тим збагачувати стан українського посідання, що, у свою чергу, дасть

багатом українцям місце праці, закріпить господарську стабільність української національної спільноти і допоможе українським організаціям та установам рости й розвиватися.

12. В кожній місцевості, де живуть українці, необхідно зорганізувати суспільну опіку для посередництва в забезпеченні допомоги потребуючим українцям; всюди там, де цього потрібно, належить нести допомогу потребуючим призираними власними фінансовими засобами.

14. Українські допомогово-харитативні організації мають велике завдання початково заопікуватися усіма тими членами руху українського спротиву, які знайшлися у вільному світі. Тільки велика жертвенність вільної української громади зможе допомогти їм влаштуватися у країнах вільного світу.

15. Комісія Прав Людини при СКВУ, як і всі співпрацюючі з нею організації місцевого й крайового характеру, заслуговують на всесторонню підтримку українського громадянства. Вони слідкують докладно за визвольними процесами в Україні і за долею Нескорених та інформують українське громадянство про переслідування окупаційними властями кращих синів і доньок українського народу й унапрямують діяльність українців у діаспорі в організації їхньої боротьби.

Делегати СКВУ стверджують з приємністю, що недавні правозахисні діячі України, ген. Петро Григоренко, Леонід Плющ і Надія Світлична, активно співдіють з організованою українською громадою.

16. Універсальні гасла боротьби за права нації і людини та змагання України за свою національно-державну свободу знайшли широкий і позитивний відгук у вільному світі, поглибили можливості конкретної співпраці з визвольними й правозахисними рухами в СССР інших поневолених комуністичним тоталітаризмом і російським імперіалізмом народів і сприяють мобілізації всіх самостійницьких і соборницьких сил українців у вільному світі.

17. Зібрані на Третньому СКВУ умандатовані делегати всіх діючих у вільному світі українських організацій та установ ще раз наголошують потребу всесторонньої допомоги в боротьбі Українського Народу за національні й людські права в Україні. Наша допомога Українському Народові й надалі залишається першочерговим завданням української національної спільноти, зорганізованої у Світовому Конгресі Вільних Українців.

18. Делегати Третнього СКВУ урочисто обіцяють, що українці у вільному світі не припинять своєї діяльності «за деколонізацію СССР — за визволення України» аж до остаточного досягнення цієї основної мети в діяльності СКВУ.

Президія Третнього Світового Конгресу Вільних Українців

СКВОР — ПЕКУЧА ПОТРЕБА ЦЕНТРАЛЬНОГО РІДНОГО ШКІЛЬНИЦТВА

РЕЗОЛЮЦІЇ

Світової Координаційної Виховно-Освітньої Ради,
прийняті в часі сесії 22-23 листопада 1978 р.

Сесія Світової Координаційної Виховно-Освітньої Ради:

1. а) Схвалює доповнити дефініцію Українського Виховного Ідеалу, прийняту 1-ою Сесією СКВОР, ширшою інтерпретацією.

б) Спонуляризувати ідею координації української виховно-освітньої ділянки, тобто ідею СКВОР.

2. Поручає представникам організації — членам СКВОР пожвавити активність і співпрацю на їхніх теренах, в країнах їхнього поселення.

3. Підкреслює потребу упорядкувати ділянку релігійного виховання при реалізації виховного ідеалу.

4. Уважає необхідним для успішної дії СКВОР, щоб у Президії СКВУ був представник СКВОР.

5. Уважає необхідним створити в осідку СКВУ (або там, де буде більше членів проводу СКВОР) оперативний осередок для справ української освіти і шкільництва при одночаснім розгортанні діяльності СКВОР в поодиноких країнах.

6. Наголошує потребу поширити всі досі практиковані форми вишколу учительсько-освітніх фахівців у кожній країні.

7. Рекомендує науковим інституціям опрацювати й узгіднити український правопис.

8. Уважає конечним організувати крім середньошкільних теж вищі курси українознавства академічного типу, щоб на них була змога дати старшій молоді знання про Україну на вищому рівні, а зокрема знання про сучасну Україну.

9. Уважає необхідним, для забезпечення учительськими і виховними кадрами нашого шкільництва та виховних установ, створити українську середню школу (гімназію).

10. Рекомендує випрацювати систему, підручники і плян вишколу вчителів для навчання дітвори й молоді, яка не говорить українською мовою.

11. Закликає працівників пера — поетів і письменників розгорнути свою творчість для дітвори й молоді, даючи їм літературу з сучасною, їм близькою тематикою і проблематикою, а культурно-освітні працівники, вчителі й виховники повинні постійно мати на увазі поширення українського друкованого слова, а дитячої книжки зокрема.

12. Пропонує для забезпечення ефективності праці і досягнення належних успіхів у шкільництві і культурно-освітній та виховній

праці запевнити школам певну матеріальну базу і дати їм організаційну оперативність покликанням до життя Централі Рідних Шкіл у системі СКВОР.

13. Рекомендує допомогти в Міжнародному Році Дитини провести відповідні акції в обороні Української Дитини в Україні і в діаспорі.

Управа СКВОР:

**Д-р Роман Трач, США — голова,
Іван Боднарчук, Канада — заступник голови,
Богдан Баран, Канада — протоколярний секретар,
Іроїда Винницька, Канада — член Управи.**

Голова СКВОР тимчасово виконує обов'язки кореспонденційного секретаря.

ЗА ПРАВА ЛЮДИНИ

РЕЗОЛЮЦІЇ І РЕКОМЕНДАЦІЇ

Комісії Прав Людини, прийняті III Конгресом СКВУ

1. Комісія Прав Людини вважає, що всестороння допомога боротьбі за права людини в Україні — права політичні, національно-культурні, релігійні і соціальні — є важливим завданням СКВУ. Під універсальним гаслом боротьби за права людини змагання України за свободу знайшли широкий і позитивний відгук у вільному світі, поглибили можливості конкретної співпраці з іншими визвольними й правозахисними рухами в ССРСР і сприяли політичній мобілізації широких кіл української спільноти в діаспорі. Оборона прав людини в Україні повинна залишатися одною з основних платформ діяльності СКВУ на зовнішньому відтинку.

2. КПЛ СКВУ не зможе виконувати координаційної, інформативної і документаційної праці, пов'язаної з обороною прав людини в Україні, без постійного працівника в бюрі Президії Секретаріату СКВУ, який буде виключно до диспозиції КПЛ. КПЛ звертається до бюджетної комісії III Конгресу СКВУ і до майбутніх пленарних сесій Секретаріату СКВУ взяти до уваги цю потребу в додатку до бюджету, призначеного на працю КПЛ. Бюджет КПЛ повинен становити не менше 30% загального бюджету.

3. КПЛ, як світове координаційне тіло, зможе вести ефективну працю тільки при всебічній підтримці крайових центральних репрезентацій і тому закликає їх заактивізувати існуючі, або створити крайові комісії прав людини, які координували б працю організацій, комітетів оборони і т.п. відповідно до акцій, рекомендованих КПЛ.

4. КПЛ вважає необхідним удосконалити збирання точних інформацій про теперішніх і колишніх українських політичних в'язнів та інших репресованих учасників руху спротиву в Україні. КПЛ збере центральний реєстр усіх репресованих советським режимом учасників руху опору в Україні. КПЛ пропонує видавання річного збірника документів п.н. «Советські порушення прав людини в Україні» кількома мовами, який віддзеркалював би стан порушення прав людини і репресій за попередній рік.

5. КПЛ закликає українське суспільство у вільному світі як щорічну практику відзначувати день 12 січня як «день солідарности з українськими політв'язнями в ССРС».

6. КПЛ висловлює вдячність українському суспільству у вільному світі за моральну й матеріальну допомогу переслідуваним в Україні. Одночасно КПЛ висловлює признання Фондові Солженіцина та його розподільникам у ССРС, зокрема недавно засудженому адміністраторові фонду Олександрові Гінзбургіві, за їхню безкорисну і безсторонню допомогу тяж українським політичним в'язням та їхнім сім'ям. Для успішної допомоги репресованим КПЛ закликає Українські Церкви заохотити церковні громади взяти під свою опіку окремих політичних і релігійних в'язнів та їхні сім'ї й так здійснювати найвищий християнський і гуманітарний обов'язок всесторонньо піклуватися адоптованими в'язнями та їх рідними.

7. КПЛ підкреслює вагу посиленої акції для сприяння еміграції з ССРС тих українських патріотів і їх родин, які зреклися советського громадянства й виявили своє бажання виїхати на Захід. Для сприяння їхній еміграції, для правно-матеріальної опіки над емігрантами після їхнього приїзду на Захід, а зокрема для допомоги в їхньому влаштуванні в країні нового поселення — конечно в рамках крайових центральних репрезентацій створити або відновити діяльність існуючих комітетів допомоги еміграції українців з ССРС (та інших комуністичних країн), а в системі СКВУ оформити відповідне координаційне тіло.

8. КПЛ закликає українське суспільство у вільному світі всеціло підтримувати і брати активну участь в акціях СФУЖО для відзначення 1979 року як Міжнародного Року Дитини.

9. КПЛ закликає українські видавництва та інформаційні служби далі спільно відбувати наради в рамках Інформаційної Служби СКВУ для взаємного інформування, обміну думок і планів про видавничу й інформаційну діяльність, пов'язану з самвидавом та іншими документами з України.

10. а) КПЛ всеціло підтримує борців за національні, політичні, релігійні й соціальні права людини в Україні і шле свій палкий привіт ув'язненим, засланим та переслідуваним українським патріотам, домагаючись їх звільнення з советських тюрем, концтаборів, психіатричних в'язниць і заслання.

б) КПЛ підтримує боротьбу за людські права, за національну й релігійну свободу всіх інших народів ССРС. Зокрема КПЛ підтримує змагання жидівської меншини в Україні за свої національні й

релігійні права і на право еміграції з СРСР та домагається повернення депортованих кримських татар у Крим.

в) КПЛ підтримує зокрема правозахисну діяльність Української Громадської Групи Сприяння Виконанню Гельсінкських Угод і вимагає негайного звільнення з ув'язнення членів Групи: Руденка, Тихого, Мариновича, Матусевича, Лук'яненка й Вінса.

г) КПЛ вітає і підтримує правозахисну діяльність офіційних закордонних представників Української Гельсінкської Групи — ген. Петра Григоренка і Леоніда Плюща — і недавно прибулих на Захід діячів руху спротиву в Україні — Надію Світличну і Віктора Боровського.

г) КПЛ вітає почин створення Закордонного Представництва Української Гельсінкської Групи і вважає необхідною співпрацю й координацію дії між Закордонним Представництвом та КПЛ СКВУ. КПЛ закликає українську спільноту підтримувати морально й матеріально діяльність Закордонного Представництва, рекомендує ініціювати окрему збірку на потреби діяльності Представництва, яка повинна б дати початковий фонд у сумі принаймні 30 тисяч доларів.

11. КПЛ звертає увагу СКВУ на порушення релігійних і національно-культурних прав української меншини в Польщі, Чехо-Словаччині і Румунії, а зокрема закликає Конгрес і українців у вільному світі домагатись повернення виселених польською владою українців на їхні споконвічні землі. КПЛ пригадує також про трагічне положення 14 мільйонів українців, виселених поза межі України в різні й далекі території СРСР і вимагає їхнього повороту в Україну.

12. КПЛ нагадує світові, що у Владімірській тюрмі закінчує третій десятирічний термін ув'язнення син прославленого генерала Української Повстанської Армії Романа Шухевича-Чупринки, що загинув у боях з советськими окупантами України — Юрій Романович Шухевич. Ув'язнили його 15-річним хлопчиком без будь-яких законних підстав, тільки за те, що він син свого батька.

Закликаючи до всесвітнього протесту проти такого брутального порушення людських прав, КПЛ пропонує всім українським організаціям вести безперервно й наполегливо всі можливі заходи за звільнення Юрія Шухевича.

Ми прохаємо Міжнародню Амністію й інші правозахисні організації взяти справу Юрія Шухевича до особливої уваги і допомогти нам винести її на форум Організації Об'єднаних Націй.

Провід Комісії Прав Людини СКВУ:

Сен. Павло Юзик — голова

Олександр Ковальська — заст. голови, **Андрій Бандера** — заст. голови

Микола Мороз — секретар, **Ірина Тимошенко** — секретар

Христина Ісаїв — член проводу.

ІСТОРИЧНА МІСІЯ ВІЛЬНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАУКИ

РЕЗОЛЮЦІЇ

схвалені основуючими Загальними Зборами Наукової Ради
при СКВУ 23 листопада 1978 року

Перша конгресова Сесія Наукової Ради при СКВУ, яка відбулася 23 листопада 1978 року в Нью-Йорку в межах III Конгресу СКВУ, схвалила однодушно такі резолюції:

1. Передати вислови щирого признання і подиву тим українським науковцям, які в найстрашніших умовах гнету, терору й ламання душ окупантами України продовжують історичну місію української науки — боротьбу за державну незалежність і свободу наукових дослідів коштом здоров'я, волі, а нерідко життя свого і своїх рідних.

2. Зобов'язати своїх членів і всіх українських науковців у вільному світі дакладати всіх старань, щоб далі будувати українську культуру, зокрема науку і з окремою дбайливістю присвячувати свої труди тим ділянкам і тим темам, які заборонені в Україні.

3. З уваги на жорстоке нищення українського друкованого слова й масове касування наукових журналів українською мовою, звернутися з апелем до всіх українських наукових установ і всіх науковців українців, щоб вони спільними зусиллями створили в найближчій будучності загальний, репрезентативний український науковий журнал, присвячений усім важливішим ділянкам українознавства, а до українського громадянства з апелем запевнити цьому журналові матеріяльні засоби для тривалого існування.

4. Звернутися з гарячим закликом до всіх українських наукових установ, щоб вони якнайтісніше співпрацювали одні з одними і спільно плянували свою працю й вирішували пріоритети в своїх дослідях і публікаціях, подиктовані потребами українського народу з уваги на тотальне винищування української науки в батьківщині, при чому особливу увагу треба присвятити питанням української мови та історії.

5. Перестерегти українське громадянство й українських науковців перед дальшою атомізацією своїх зусиль і організаційних форм і закликати до об'єднання та скріплення існуючих наукових установ.

6. Звернутися з гарячим закликом до молодих українських учених і кандидатів на вчених, щоб вони включилися в існуючі українські громадські наукові установи й запевнили їм тривале існування після відходу старших генерацій та перейняли від них естафети вільної української науки й зберегли їх до завершення мети українського народу і його науки — державної свободи й свободи науки в Україні.

7. Звернутися з закликом до всієї української громади у вільному світі, щоб вона — усвідомивши собі вагу української науки

в процесі визволення України — не залишала без допомоги українських учених і їх установи у потрібних дослідях і публікаціях, але щедро, за свого життя і в посмертних записах, вивінувала їх достатніми засобами, без яких наша наука не зможе розвиватися навіть у вільному світі.

Світова Наукова Рада:

проф. д-р Ярослав Падох, НТШ у ЗСА — президент,
проф. д-р Василь Омельченко, УВАН у ЗСА — секретар і касир,
проф. д-р Володимир Янів, УВУ — заступник президента,
о. проф. д-р Іван Гриньох — УКУ,
д-р Михайло Марунчак — УВАН у Канаді,
д-р інж. Володимир Мацьків — ГР НТШ,
проф. д-р Михайло Пап — УААУП,
проф. д-р Омелян Пріцак — Український Дослідний Інститут у Гарварді,
проф. д-р Ярослав Розумний — УВАН у Канаді,
д-р Богдан Стебельський — НТШ у Канаді.

КУЛЬТУРА — ОРГАНІЧНИЙ ТВІР ДУШІ НАРОДУ

РЕЗОЛЮЦІЇ

**Ради для Справ Культури при Секретаріаті СКВУ,
схвалені в Нью-Йорку в листопаді 1978 року**

Тому що культура є найглибшим і найкращим виявом духового життя одиниці і народу;

Тому що одиниці і народи духово вмирають, коли перестають творити і споживати духові вартості, або коли втрачають самобутність власної культури і починають імітувати чужі;

Тому що український народ — один з найстарших в Європі — виплекав високу самобутню культуру у найкращих її формах виявів у доісторичну добу, в добу Київської Русі, Козацької держави та в часі великого відродження нації в наші часи;

Тому що сила української культури була постійним джерелом відроджування народу в найважчих його історичних періодах існування;

Тому що в скарбах культури лежать традиції минулого народу і місія його життя в майбутньому;

Тому що далі існування українського народу залежить від плекання української культури у найкращих формах її виявів, зберігання традицій і розвитку нових висловів у всіх ділянках мистецтва, а в першу чергу мови в Україні та в країнах української діаспори;

Стверджуємо потребу звернути увагу на боротьбу за культурні цінності народу, що є рішальною не лише в змаганнях за визволення і державну самостійність народу, але й за його далі існування на рідних землях в Україні і на поселеннях в діаспорі;

Стверджуємо, що український народ під цю пору поневолений, що колоніальна форма держави — УССР — не є українською державою, що вона є тільки апаратом економічного визиску і біологічного та духового геноциду українського народу;

Стверджуємо, що московсько-більшовицька окупація різниться від інших колоніальних імперіялізмів тим, що вона не обмежується до політичних і економічних форм визиску народів, але вникає в їх духово-культурне життя, щоб зломити не лише фізичний, але й духовий опір, що обосновується на історичних традиціях народів, їх культурі і світогляді;

Стверджуємо, що на відтинку культури проходить найважливіша боротьба за підметність і самобутність українського народу. Нескорені діячі української культури стоять в перших лавах оборонців прав народу й людини, не зважаючи на жорстокі кари у формі тюрем і концентраційних таборів;

Стверджуємо, що московська влада в Україні знищила вільну творчість адміністративними засобами професійних спілок і методом соціалістичного реалізму;

Стверджуємо, що під маскою «інтернаціоналізму», «дружби братніх культур» в Україні проводять політику «зближення народів», «злиття націй», а останньо творення «одного советського народу» з «єдиною советською культурою», спертою на московській мові і на зразках московської культури в літературі, музиці, образотворчих мистецтвах, а навіть у народному мистецтві, в обрядах, звичаях, у фольклорі;

Стверджуємо, що українська спільнота в діяспорі є під великим тиском асиміляції та інфільтрації чужих — шкідливих ідей, як продукту культур оточення, в яких вона живе;

Тому закликаємо діячів української культури в країнах вільного світу вивчати процеси розвитку української культури, що зведена в Україні до засобів «самвидаву», популяризувати її і доповнювати її «білі плями» такими творами, що продовжували б вільний ріст української культури в колі вільних народів;

Тому закликаємо діячів української культури втримати самобутність української культури і розбудовувати культурні цінності власної спільноти, щоб видержати асиміляційний тиск чужого оточення, якому піддаються ті, що не є приготовані залишитися собою;

Одночасно закликаємо діячів української культури обороняти українську спільноту у вільному світі від «допомоги», яку в ділянці культури пропонує еміграції СССР, а зокрема УССР, у формі т.зв. «культурного обміну», тому що це поширювання в культурній політиці Москви ідеї «злиття націй», тому що «культурним обміном» керує КГБ, тому що «обмін» є односторонньою інфільтрацією «советської культури» серед українців у діяспорі, і тому, що він є засобом обнижжування національної солідарності і прокладає агентурі шлях у самостійницький табір українців у світі та його розкладає.

Рада для Справ Культури при СКВУ покликана координувати та інспірувати розвиток усіх діючих культурних установ і організацій у вільному світі в тих ділянках, у яких вони існують, та ініціювати

там, де їх треба творити, щоб оживлювати творчу культурну працю індивідуальну і групову української спільноти;

Рада для Справ Культури при СКВУ стоїть на становищі повної, автономної праці українських культурних організацій, що не перечає статутним основам СКВУ, їх повної свободи творчих виявів, яка забезпечує творчість стилів у літературі, музиці, образотворчих мистецтвах, театрі та в інших ділянках культури;

Рада для Справ Культури при СКВУ підтримує помісність українських церков, що можуть зберегти духову самобутність народу і його тисячолітні культурні традиції; підтримує високі наукові інституції, в яких формується незалежна українська наука; рідні школи і курси українознавства, що зберігають українську мову; підтримує незалежну і вільну українську пресу, книжкові видавництва, музеї, галерії та архіви, що зберігають наші духові надбання, а також вияви самодіяльності нашої спільноти, що втримують характер — «ідентичність» народу.

Рада для Справ Культури:

д-р Богдан Стебельський — голова,
проф. д-р Микола Степаненко — заступник голови,
проф. д-р Михайло Кушнір — заступник голови,
Іван Кузів — секретар,
д-р Ірина Шумська-Мороз — касир,
Володимир Довганюк — організаційний референт.

Контрольна Комісія:

доц. інж. Леоніда Вертипорох — голова,
Володимир Гаврилюк — член,
Михайло Черешньовський — член.

ПРИСВЯЧУВАТИ ОСОБЛИВУ УВАГУ ГОСПОДАРСЬКО-КООПЕРАТИВНИМ ПРОБЛЕМАМ

РЕЗОЛЮЦІЇ

**Української Світової Кооперативної Ради,
схвалені Загальними Зборами 23 листопада 1978 р.**

Українська Світова Кооперативна Рада, створена 31 жовтня 1973 року в Торонті в часі II СКВУ, об'єднує 83 українські кооперативи в діаспорі і репрезентує понад 100,000 членів українських кооператив у Канаді, ЗСА, Австралії, Аргентині і Британії, вітає Президію й

учасників III СКВУ і в імені всіх українських кооператив обіцяє свою моральну й матеріальну підтримку у дальшій праці СКВУ.

Ми, представники українських кооператив у вільному світі, учасники і повноправні делегати III СКВУ, зібрані 23 і 24 листопада 1978 року на окремій Кооперативній Конференції, у висліді проведених нарад і дискусій схвалили наступні резолюції:

1. Українські кооперативи у вільному світі, зорганізовані в Крайових Кооперативних Центрах, об'єднані в Українській Світовій Кооперативній Раді, звертаємось з проханням до Президії Секретаріату СКВУ присвячувати особливу увагу господарсько-кооперативним проблемам української спільноти у вільному світі, підтримувати морально й матеріально розбудову українських кооператив, які в свою чергу підтримуватимуть, як і досі, фінансовими пожертвами наші наукові, освітньо-культурні, виховні і всі інші загально-громадські установи й організації.

2. Просимо українську пресу і спонзорів українських радіопередач у вільному світі частіше й ширше інформувати українську громаду в поодиноких країнах нашого поселення про працю українських кооператив і Крайових Кооперативних Рад, щоб постійною і вірною інформацією допомагати українській кооперації поширювати і поглиблювати її працю в усіх більших скупченнях нашого поселення.

3. Закликаємо всі українські крайові і місцеві установи, наші церковно-релігійні і національно-громадські організації, наших купців і промисловців, всіх наших професіоналістів — всю українську спільноту в діаспорі — користати з фінансових послуг передусім наших кредитових кооператив, які можуть стати сильною національною фінансовою базою і допомагати в розбудові наших приватних і кооперативних підприємств і установ, що в свою чергу можуть своєю матеріальною допомогою причинитися до розбудови української науки, шкільництва, освіти та інших ділянок нашого національного життя і збереження нашої національної «ідентичности».

За Резолюційну Комісію:

Андрій Качор, Роман Мицик, Ярослав Пришляк

Українська Світова Кооперативна Рада:

Президія: Омелян Плешкевич, голова, ЗСА, Василь Ситник, заступник голови, Канада, Андрій Качор, заступник голови, Канада, Михайло Панасюк, секретар, ЗСА, Роксоляна Гарасимів, скарбник, ЗСА, Василь Куций, член, Канада, Іван Лещишин, член, Канада, Лев Футала, член, ЗСА, Роман Бігун, член, ЗСА, Богдан Кекіш, член, ЗСА, М. Ліщинський, член, Австралія, М. Паславський, член, Аргентина, П. Цимбалістий, член, Британія.

Контрольна Комісія: Роман Мицик, голова, ЗСА, Володимир Кліш, заступник голови, Канада, Роман Раковський, член, ЗСА, Я. Пришляк, член, ЗСА, В. Колодчин, член, ЗСА.

УКРАЇНЦІ УКРАЇНЦЯМ — З ДОПОМОГОЮ

РЕЗОЛЮЦІЇ

**З'їзду Світової Ради Суспільної Служби СКВУ
в часі ІІІ Конгресу СКВУ 23-26 листопада 1978 р.**

З уваги на зростаюче число потребуєчих допомоги в Україні та інших країнах комуністичного режиму, як також численних потребуєчих українців у Південній Америці, кінечним є оживити й організаційно оформити координуючий осередок харитативної праці, яким є Світова Рада Суспільної Служби СКВУ. Тому Світова Рада СС СКВУ плянує виконати наступні завдання:

1. Підтримувати й узгіднювати інтенсивну збіркову кампанію у країнах українського поселення у вільному світі з метою посилення допомоги потребуєчим українцям, зокрема дисидентам і релігійно й політично переслідуваним українцям.

2. Для успішности цих завдань Світова Рада Суспільної Служби звертається до всіх громадських установ і організацій та до всіх українців із закликом створити координуючі харитативні центри в країнах їхнього поселення, делегуючи представників тих центрів до президії Світової Ради СС СКВУ.

3. З'їзд Світової Ради Суспільної Служби СКВУ доручає Екзекутиві Ради:

а) випрацювати плян координації в ділянці допомоги потребуєчим українцям у діаспорі, в першу чергу втікачам із ССРС.

б) подбати, щоб Рада СС СКВУ нав'язала зв'язок і співпрацю з усіма українськими світовими допомоговими установами.

в) перевірити та узгіднити правильник Ради дорогою кореспонденції з членами Ради для затвердження його на наступному пленарному засіданні СКВУ.

4. Світова Рада Суспільної Служби СКВУ звертається до Секретаріату СКВУ і до всіх крайових представництв піддержувати працю Ради й заохочувати всіх українців до жертвенности і підтримки української харитативної праці.

Світова Рада Суспільної Служби:

Зеновій Дуда — голова, д-р Марія Квітковська — заступник голови (Український Золотий Хрест), Іванна Кушпета — секретар (ССУК), Василь Палієнко — скарбник (Братство кол. Вояків Української Дивізії УНА), Євгенія Янківська — представник СФУЖО. Представник ЗУАДК і представник УМХС ще не призначені.

Представники Центральних Суспільних Служб:

Європа — М. А. Остап'юк, референтка Суспільної Служби КОУГЦУ, Канада — д-р Б. Волянський, Аргентина — Богдан Литвинович, ЗСА, Австралія і Бразилія — ще не призначені.

Контрольна Комісія:

Стефанія Савчук — Торонто, Олександра Ковальська — Торонто, Христина Навроцька — ЗСА, д-р Богдан Гнатюк — ЗСА, Марія Малащук — Торонто, Петро Салига — Вінніпег, Михайло Захарчук — Британія.

КОНГРЕСИ
КОНФЕРЕНЦІЇ
З'ЇДИ

Адвокат Аскольд Лозинський, відповідальний за маніфестацію в обороні прав України, промовляє до зібраних учасників.

(Архів «Свободи»).

Леонід Плющ, недавно прибулий дисидент з України, в'язень советських тюрем і «психушок», промовляє на маніфестації в обороні прав України з нагоди III Світового Конгресу Відьних Українців.

(Архів «Свободи»).

ПРЕСОВА КОНФЕРЕНЦІЯ

В середу 22 листопада 1978 року, тобто на один день перед відкриттям III Світового Конгресу Вільних Українців, Президія СКВУ влаштувала пресову конференцію, на яку запросила ще й представників Білоруського, Естонського, Латвійського і Литовського Світових Конгресів. Усі вони разом схвалили спеціальну резолюцію про деколонізацію Советського Союзу.

На цій конференції були запрошені до слова новоприбулі на Захід українські дисиденти Леонід Плющ, генерал Петро Григоренко і Надя Світлична та недавно звільнений з советської тюрми політичний в'язень литовець Сімас Кудірка. Всі вони підкреслювали важливість схваленого документу про деколонізацію і про людські права, боротьбу за людські права у Советському Союзі. Ген. П. Григоренко і Сімас Кудірка відчитали приготовлену заяву, яка вказує на боротьбу в ССРСР, підкреслюючи питання самовизначення та незалежності для народів Советського Союзу як найголовнішу вимогу. Світлична і Плющ також підкреслили національний характер боротьби за людські права в ССРСР.

Ще перед пресовою конференцією Юрій Шимко, генеральний секретар Президії СКВУ і новообраний посол до канадського парламенту, мав авдієнцію у президента 33-ої Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй, Індоленцію Лієвано, якому вручив документ про деколонізацію. Президент Лієвано попросив, щоб йому дали декілька копій того документу, щоб він міг переслати його до Третього і Четвертого Комітету Генеральної Асамблеї, а також до Комісії Людських Прав ООН та до 24 Комітету ООН, який розглядає питання деколонізації.

Після пресової конференції всі чотири колишні політичні в'язні советських тюрем і представники всіх п'яťох конгресів, які підписали документ про деколонізацію, відвідали американську й канадську місії до Організації Об'єднаних Націй. В американській місії вони стрінулися з представником до Комісії Людських Прав Об'єднаних Націй Едвардом Мезвінським і в часі двогодинної дискусії вручили йому також документ про деколонізацію. В канадській місії делегацію зустрінув амбасадор В. Бартон, який прийняв документ і пообіцяв, що Міністерство Закордонних Справ Канади, простудіювавши його зміст, видасть відповідні інструкції Місії відносно дальшої акції Канади у цій справі.

Крім того представники українці-делегати на III Світовий Конгрес Вільних Українців українських організованих спільнот у дев'яти різних країнах світу відвідали кожна свою місію до Об'єднаних Націй і предложили їм документ про деколонізацію ССРСР.

ЗВІТУВАННЯ РАДИ ДЛЯ СПРАВ КУЛЬТУРИ ПРИ СКВУ

за час від 7 лютого 1976 року.

I. Вступні інформації

Рада для справ культури постала під назвою першого скликання «Комісія для справ культури» 6 листопада 1969 року. Її очолив проф. д-р Микола Степаненко. Члени Комісії були покликані з різних країн поселення українців. Комісія мала характер пляново-виконного органу; у дальшому її характер замінено на репрезентацію напрямно-координуючого органу, спертого на існуючі світового характеру об'єднання і референтури в тих ділянках культурного життя, що не мають організаційного завершення.

На Пленарній Сесії СКВУ і Ради для Справ Культури голова РСК, проф. д-р Микола Степаненко уступив із свого становища, а його місце перебрав Володимир Ласовський, що виконував раніше роль замісника голови Ради для Справ Культури. Осідок РСК залишився у Нью-Йорку.

Пленарна Сесія СКВУ відбулася в Торонті 1 листопада 1973 року.

За час головування Володимира Ласовського поширено організаційні впливи Ради для справ культури як чинника репрезентаційно-координуючого. Наладнано організаційні зв'язки з крайовими Радами для справ культури в Канаді, ЗСА й Аргентині. Несподівано Володимир Ласовський помер.

У Торонті 7 лютого 1976 р. відбулася чергова сесія СКВУ і Ради для справ культури. На сесії РСК обрано нову управу: д-р Богдан Стебельський — голова, мгр. Люба Прус — секретар, д-р Ірина Шумська-Мороз — касир, Володимир Довганюк — організаційний референт. Члени: д-р Павло Маценко (РСК-КЮК), Юліан Ревай (РСК-УККА), Іван Чарнецький (РСК-Аргентина), Михайло Черешньовський (образотворче мистецтво) ОМУА-УСОМ, Володимир Довганюк — ОМУС (Об'єднання Мистців Української Сцени), д-р Микола Степаненко — Українська Американська Асоціація Університетських Професорів, Леонід Полтава — Асоціація Діячів Української Культури (АДУК), мгр. Адам Антонович — Український Літературний Фонд ім. Івана Франка, Ольга Мак — Об'єднання Працівників Дитячої і Молодечої Літератури (ОПДМЛ), Дарія Каранович — Світове Об'єднання Українських Професійних Музик (СОУПМ), Григорій Венке — Українська Музична Фундація (УМФ), д-р Остап Тарнавський — Об'єднання Письменників «Слово», мгр. Іван Кобаса — референт для справ бібліотекарства, Лідія Бурачинська — референт для прикладного мистецтва, Марія Борачок — референт для справ музейництва, Олена Глібович — референт естрадного мистецтва, Д-р Ірина Шумська-Мороз — референт для справ мистецьких галерій, Омелян Теліжин — референт для справ радіо, теревізії і фільму.

Контрольна Комісія обрана: Володимир Гаврилюк, інж. Леоніда Вертипорох і Марія Борачок.

Референтів добирає президія Ради для справ української культури для тих ділянок культури, що не мають ані крайового, ані світового організаційного завершення.

Від часу обрання нової Ради для справ української культури і покликання нових референтів і представників світового виміру організацій ділянок української культури минуло два і пів року.

За той час президія управи була в постійному зв'язку із складовими організаціями, їх представниками і референтами. Заведено течки на листування з ними. Крім листування (понад двісті листів річно), відбулися персональні зустрічі голови з представниками складових організацій і з референтами, в яких, крім звітувань, обговорювано плян праці.

Найкраща співпраця була налагоджена з Радою для справ української культури при КУК. Голова брав участь у конференціях КУК для справ культури. Читав доповіді з проблем культури і був інформований постійно звітами про діяльність РСК при КУК. Голова відбув подорож до країн Південної Америки, відвідав культурних діячів Аргентини, Парагваю і Бразилії. Мав персональну зустріч з Чарнецьким, головою Ради для справ української культури в Аргентині.

Рада для справ української культури вислала два комунікати в справі поїздки ансамблів пісні і танку «Чайка» з Гамільтону до Європи і в справі ансамблів «Гомін» і «Орлик» з В. Британії, їх турне до Північної Америки. Акція культурної виміни українських ансамблів має свою традицію і добрі висліди для збереження культурного розвитку українців у діаспорі.

В часі каденції останніх двох років продовжувано традицію надавання почесних грамот за культурну працю діячам української культури. В Торонті з ініціативи жіночого КУК, в році української жінки — 1975 році був поставлений пам'ятник Лесі Українці. Головна заслуга ініціаторки і голови комітету будови пам'ятника, інж. Леоніди Вертипорох, яку нагороджено почесною грамотою в 1976 році.

За культурну працю в Австралії (створення катедри українознавства) на пропозицію професорів д-ра М. Степаненка і д-ра Я. Рудницького надано почесну грамоту Степанові Балкові в 1978 році.

Рада для справ культури стимулює першочергові видання праць з ділянки української культури. Старанням голови доведено до умови поміж автором «Історії Українського Мистецтва» Іваном Кейваном і Українсько-Канадською Мистецькою Фундацією, на підставі якої перший том її готується до друку.

Продовж останніх двох з половиною років референти окремих ділянок мистецтва, не охоплених організаційними товариствами і установами, проводили реєстрацію інституцій, осередків праці і окремих осіб, що працюють в різних ділянках культури.

Голова Ради для справ культури при СКВУ був у контакті з головою KBOP у Канаді і СКВОР. Був запрошений на конференцію учителів і читав доповіді на тему програм предмету української культури на курсах українознавства.

Голова працював над темою «Українська культура в Україні і в країнах поселення», але не встиг її видати друком.

Олена Глібович — референт естрадного мистецтва при Раді для справ культури СКВУ — при допомозі Обласної Ради КУК Онтаріо, її голови д-ра Петра Глібовича організувала тричі, від 1976 року починаючи, курси для диригентів хорів Північної Америки (ЗСА і Канади).

Перший курс і другий курс відбулися в Анкастері (Онтаріо), третій курс відбувся в Торонті.

Останній курс мав найбільше число диригентів — 37 осіб (переважно молодь). Викладали: д-р Мирослав Антонович з Голляндії, проф. Богдан Кушнір з Дітройту, проф. Оранський з ЗСА і Володимир Колесник з Торонта.

На кожному курсі морально підтримували працю пані Олени Глібович голова Ради — д-р Б. Стебельський і заступник президента СКВУ — М. Плав'юк, беручи участь у виступах курсантів.

СУСПІЛЬНА СЛУЖБА УКРАЇНЦІВ КАНАДИ

— її організаційна структура і діяльність

Суспільна Служба Українців Канади була покликана до життя в 1961 році на місце Допомогового Фонду Українців Канади, який діяв при Комітеті Українців Канади для допомоги українським скитальцям після закінчення другої світової війни. Допомоговий Фонд виконав велику працю, тому що зайнявся спровадженням до Канади тисячів українців, як також висилав численні допомоги для наших земляків у переселенчих таборах Німеччини й Австрії.

Суспільна Служба Українців Канади у своїх початках розгорнула працю на терені трьох філій: Тандер Бей, Вінніпег і Торонто. В останніх роках Суспільна Служба розбудувала свої клітини і під цю пору нараховує 8 філій: Монтреаль, Торонто, Віндзор, Ст. Кетеринс, Тандер Бей, Едмонтон, Вінніпег і Ошава. В тракті організації є заложення ще двох філій — в Саскатуні й у Ванкувері.

Працю філій координує Головна Управа — Центральна Суспільної Служби, осідком якої під цю пору є Торонто. Організаційно Суспільна Служба пов'язана з іншими організаціями, які мають у своїх громадах харитативні ділянки. Через своїх делегатів до Суспільної Служби українські організації тісно пов'язані з нею, і в цей спосіб Суспільна Служба спроможна координувати всю харитативну працю української громади в Канаді.

Головними завданнями чи рефератами ССУК є:

1) бюро порад, де кожний українець може дістати не тільки інформації чи спрямування до державних соціальних установ, але також усякого роду поміч,

2) опіка над новими імігрантами і заходи в улегшенні їх переїзду до Канади,

3) допомога і опіка над особами старшого віку,

4) замісцева допомога — це допомога потребуючим українцям поза межами Канади, як нпр. у Південній Америці, Польщі, Югославії і Україні,

5) світлиці, розвагові клуби, робітні мистецьких виробів тощо.

Фонди Суспільна Служба дістає з різних джерел, а передусім з власних збіркових кампаній, громадської льотерії і державних дотацій (грентів).

Раз на три роки, а саме в часі Конгресу КУК, Суспільна Служба відбуває свій з'їзд, на якому звітує з проробленої праці, накреслює плян дальшої праці у формі резолюцій і вибирає нову Головну Управу Централі ССУК. У З'їзді Суспільної Служби беруть участь з повним правом голосу делегати філій ССУК і представники усіх центральних організацій, які ведуть харитативну працю.

В склад Головної Управи, крім вибраної екзекутиви, входять також представники українських центральних організацій. Члени Управи Централі Суспільної Служби на наступні три роки є: Зеновій Дуда — голова, Степан Харко — кол. голова, проф. Остап Журавський — 1-ий заст. голови, проф. Омелян Кушнір — 2-ий заступник голови, Іванна Кушпета — секретар, Євгенія Вербицька — протоколярний секретар, адв. Степан Мармаш — скарбник і правний дорадник, Осип Сливинський — представник до Централі КУК, Петро Корбутяк — член управи. Референти: Ольга Даниляк — Статутівий, Мар'янна Барщик — Дослідів, Марія Спольська — Фонд «Поміч Україні». Представники організацій: проф. Ярослав Чумак — БУК, Ніна Козій — СУК, Іванна Нікіфорук — СУК, Євгенія Янківська — ЛУКЖ, Марія Малащук — ОЖ ЛВУ, Євгенія Вербицька — ОУК, Марія Спольська — Пласт, проф. О. Кушнір — ЛВУ, Василь Бирик — 1. Див. УНА, Іван Греґорович — Іміґраційна Служба, Андрій Бандера — Іміґраційна Служба.

Контрольна Комісія: д-р Юліан Пелех, Євген Мастикаш, Володимир Кліш, Роман Сенчук і Осип Гудзяк.

Голови філій: Петро Салига — Вінніпег, Марія Спольська — Торонто, Петро Михайлишин — Тандер Бей, А. Хом'як — Гамільтон, д-р Р. Сторожук — Ошава, Роман Петришин — Едмонтон, д-р Б. Волянський — Монтреаль, Б. Федчун — Віндзор, Н. Татарнюк — Ванкувер, адв. О. Бабій — Ст. Кетерінс, д-р С. Держко — Саскатун.

Філії Суспільної Служби відбувають свої Річні Загальні Збори, на яких звітують поодинокі діловоди з проробленої праці і вибирають нову управу. Голова філії входить в склад управи Централі ССУК. До Головної Управи Централі ССУК входять члени таким способом, що якщо екзекутива має свій осідок в Торонті, зн. на сході Канади, то деякі члени Управи, замешкалі на заході, творять західню групу Централі ССУК, для кращої комунікації з філіями західньої Канади. Так отже Головна Управа, хоча є центральним координуючим тілом, має децентралізовану структуру.

В загальному праця Суспільної Служби полягає на здобуванні фондів, щоб так допомагати не тільки українцям у Канаді, але також поза її межами. Найбільшою філією під цю пору є філія в Торонті, яка в останньому році допомогла українцям поза Канадою сумою

понад \$21,000. Уся праця проводиться в філіях, а Головна Управа Централі ССУК — це координуюче тіло.

В останніх двох роках Централі ССУК покликала до праці спеціальну комісію, в склад якої увійшло багато представників українських організацій. Завданням цієї комісії було зорганізувати всеканадську збіркову кампанію для допомоги релігійно і політично переслідуваним українцям, під назвою: «Поміч Україні». До цього часу зібрано коло \$7,000, які в цілості були зужиті на згадану справу.

Через свого представника Суспільна Служба Українців Канади входить у склад Комітету Українців Канади, як теж через другого представника входить у склад Світової Ради Суспільної Служби при СКВУ.

НАРАДИ УКРАЇНСЬКИХ КОМБАТАНТСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ — ІІІ СКВУ

До Президії ІІІ Світового Конгресу
Вільних Українців
Нью-Йорк.

На нараді Українських Комбатантських Організацій, що в ній взяли участь Делегати ІІІ СКВУ, представники наступних Організацій:

1. Американсько-Українські Ветерани;
2. Братство Карпатських Січовиків;
3. Братство кол. Вояків 1-ої Української Дивізії
Української Національної Армії;
4. Об'єднання колишніх Вояків Українців Америки;
5. Об'єднання колишніх Вояків Українців
у Великій Британії;
6. Братство Українських Січових Стрільців;
7. Об'єднання кол. Вояків Української Повстанської Армії;
8. Союз Українських Канадських Ветеранів;
9. Товариство колишніх Вояків Української Повстанської
Армії ім. Ген. Тараса Чупринки;
10. Союз Ветеранів Українського Резистансу (СВУР)

винесено одноголосну резолюцію піддержати пропозицію делегації Братства кол. Вояків 1-ої УД УНА у справі зміни 23 Статті Статуту СКВУ про узгіднення. Згадану Статтю слід доповнити такою фразою:

«У випадку, коли такого узгіднення не можна досягнути, неузгіднені питання вирішують Делегати Конгресу більшістю голосів».

За Президію Народи
Українських Комбатантських Організацій — ІІІ СКВУ:

Роман Данилюк — голова
Володимир Стек — секретар д-р Остап Сокольський — секретар

КОНГРЕСОВА НАРАДА І ПАНЕЛЬ КОМБАТАНТСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Протокол

На пропозицію Головної Управи Братства Колишніх Вояків 1-ої Української Дивізії Української Національної Армії в суботу 25-го листопада 1978 року в приміщенні готелю «Амерікана» в Нью-Йорку відбулися Панель і Нарادي комбатантських організацій. Участь взяло 57 колишніх вояків різних армій — учасників ІІІ-го Світового Конгресу Вільних Українців, і на цих нарадах вони репрезентували такі ветеранські організації:

1. Американсько-Українські Ветерани
2. Братство Карпатських Січовиків
3. Братство Колишніх Вояків І-ої Дивізії УНА
4. Об'єднання Бувших Вояків Українців Америки
5. Об'єднання Бувших Вояків Українців
у Великій Британії
6. Об'єднання Колишніх Вояків УПА
7. Союз Ветеранів Українського Резистансу
8. Союз Українських Канадських Ветеранів
9. Товариство Бувших Вояків УПА
ім. Тараса Чупринки
10. Українські Січові Стрільці

Зустріч відкрив побратим Роман Данилюк і привітав присутніх в імені Головної Управи Братства 1-ої Дивізії УНА. До Президії на секретарів покликано кол. полковника американської армії Володимира Степа і д-ра Остапа Сокольського. Панелем проводив побр. Роман Гасцький.

Головну доповідь панелю «Потреба збереження архівів» ма- голова Крайової Управи Братства 1-ої Д УНА в Канаді мгр. Василь Верига. Він детально проаналізував не лише потреби, але й можливості зберігання архівів взагалі, як також про можливості їх зберігання в Канаді в Національному Архіві Канади і Провінційному Архіві провінції Онтаріо. Збереження ветеранських архівів у цих державних архівах дало б змогу якнайдовше зберегти їх і рівночасно уможливило б доступ до джерельних матеріалів серйозним дослідникам української боротьби за державність.

З черги говорив дир. Іван Поритко, піонер українського комбатантського руху в Америці, кол. Усусус, який поінформував присутніх про стан архіву Усусусів, який тому 18 літ перевезено з Відня до Америки. Ці пребагаті матеріяли й до сьогодні лежать у скринях в приміщеннях НТШ Америки і УВАН і не є доступні для громади і дослідників. Є надія, що вкортці вони будуть приміщені в новонабутому будинку НТШ Америки і приступні для дослідників. Там теж можна буде примістити архіви ОБВУА. Матеріяли УГА завдяки самопосвяті майже лише одної особи Дмитра Микитюка були

видані, а особливу вагу має останнє видання «Денник Головної Команди УГА».

Богдан Безкоровайний, національний комендант Українсько-Американських Ветеранів США, ствердив, що вони вже від 1945 року збирають матеріяли про українсько-американських вояків. Він пригадав присутнім про те, що під час війни вояків завжди у першу лінію пхають, але після боїв то для них вже нема першого місця. Він передав побр. В. Веризі їхній статут.

Від Карпатських Січовиків говорив д-р Степан Росоха. Він сказав, що архіви Карпатських Січовиків пропали у 1939 році. Зі Закарпаття нічого не вивезено, а архіви зберігані в Празі при видавництвах «Пробоем» і «Наступ» забрало гестапо в 1944 році. Ці архіви у третій день після приходу більшовиків до Праги забрало НКВД. Д-р С. Росоха сказав, що зібрані матеріяли вони передають до Онтарійського Провінційного Архіву.

Ред. Євген Штендера поінформував присутніх про заходи видати матеріяли УПА, де вже між іншим випущено третій том «Літопису Української Повстанської Армії». З уваги на саме існування і діяльність підпілля, поруч відділів і т.п. матеріяли мусіли бути дуже часто нищені на місцях, щоб не зрадити плянів і діяльності частин Армії. Все таки існують джерельні матеріяли німецькі, польські і мадярські, як також вже видано низку видань, де хоч у викривленім світлі описані численні дії УПА за державність. Збереглися також деякі матеріяли на руках, як наприклад видання «УПА Захід» п.з. «Чорний ліс» за період 1947-1950 років, як також зберігся денник відділу УПА «Булаки».

Побр. Степан Голяш поінформував присутніх, що найбільші архіви УПА мають Закордонне Представництво УГВР і Закордонні Частини ОУН, де для серйозних дослідників є можливості доступу і дослідів в обох цих архівах. В головній Управі УПА Америки й Канади теж збережені окремі документи УПА і поверх 300 оригінальних знімок УПА. Особисті три фільми Романа Голяша з УПА забрали від нього американські військові власті у Відні після його переходу рейдом на Захід, але ледве чи їх вдасться коли віднайти. Він зробив заклик до співпраці між українськими ветеранськими організаціями для створення одного ветеранського архіву української визвольної боротьби за державність.

Сотник Іларіон Поліщук ствердив, що Волинська Січ не зберегла жадних матеріялів, та все таки на руках поодиноких військовиків збережено багато документального матеріялу і вже настав час зібрати ці матеріяли разом для майбутніх дослідників нашої історії.

Від Союзу Українських Канадських Ветеранів говорив сотник Богдан Панчук. Він ствердив, що їхні архіви аж до 1952 року, які збереглися при централі Комітету Українців Канади, були передані до Національного Архіву Канади, де вони покатоологовані і доступні дослідникам. Він закликав присутніх, і то не тільки з Канади, передавати свої архіви до Публічного Архіву Канади, де є найкращі можливості доступу дослідникам і найбільші шанси збереження. Серед їхніх архівів передані теж матеріяли, які стосуються до полонених дивізійників, а особливо їхні петиції до уряду і

міністерства війни Великої Британії. Там теж збережені матеріяли, зв'язані з голодіркою полонених дивізійників в Англії, коли британський уряд хотів передати дивізійників-інвалідів до Західної Німеччини.

Інж. Кудлик з Англії поінформував, що архів дивізійників з Ріміні і архів Капітули боїв під Бродами є під опікою д-ра Фостуна при канцелярії СУБ. Зібрані там теж інформації і матеріяли про розміщення таборів полонених дивізійників у Великій Британії.

Говорив теж побратим П. Гайва, член головної Управи Об'єднання бувших Вояків у Великій Британії, сам кол. вояк шотландського полку «Гайленд Реджімент». Він ствердив, що ОБВУ об'єднує не лише дивізійників, але всіх колишніх вояків українців різних формацій. Потрібно було б відтворити участь українців у другій світовій війні по різних військових формаціях, бо наприклад у Другому Корпусі служило біля 5000 вояків українців, і численні з них своїми кистями устелили поля біля Монте Касіно; вони брали участь у численних інших важливих боях другої Світової війни.

Об'єднання бувших Вояків у Великій Британії зібрало численні матеріяли-документи про табір полонених дивізійників у Ріміні, і Краєва Управа Братства колишніх вояків 1Д УНА в Канаді повинна перебрати цей архів до Канади і створити цілість архіву Дивізії в Канаді. В Англії є поодинокі особи, які мають цінні документи Дивізії, ба навіть мають денні накази з-під Бродів; це все конечно зібрати в один архів. Також треба дораджувати молодим докторантам писати докторські праці з ділянки нашої боротьби за незалежність, як це вже зробила одна докторантка-білорусинка в Англії.

Д-р Мирослав Малецький вніс резолюцію, щоб уповноважити Краєву Управу Братства Дивізійників створити Комісію Архіву. Цю пропозицію підпер Ярослав Черник, кол. дивізійник і командир Посту Ч. 7 в Нью-Йорку Американських Українських Ветеранів.

Участь у дискусії взяли: сотник Б. Панчук, сотник І. Поліщук, Б. Артимишин, «Го-Го» О. Слупчинський, І. Дмитрів, В. Верига, О. Пришляк, Роман Кобрин, Я. Черник, д-р М. Малецький і д-р Остап Сокольський.

Присутні одноголосно вибрали мгр. Василя Веригу головою Архівальної Комісії Військових Документів і доручили йому дібрати собі двох секретарів для ведення діяльності цієї Комісії.

II

Другою частиною нарад була пропозиція друга Романа Данилюка внести пропозицію змінити статут СКВУ для його демократизації. Таку пропозицію зміни статуту СКВУ внесла Крайова Управа Братства колишніх Вояків I-ої Дивізії УНА в Канаді на руки Секретаріату СКВУ для розгляду статутів комісії ще в 1977 році.

Ця пропозиція Краєвої Управи 1Д УНА була зачитана присутнім, і всі присутні, репрезентуючі згаданих десять організацій, вирішили для загального добра прийняти цю пропозицію і передати її Президії Конгресу.

Підтримала це рішення теж некомбатантська організація Українське Козацтво в особі ред. Івана Дурбака.

Розглянено теж справу створення Світової Комбатантської Ради. У цій справі займали слово: д-р С. Росоха, Іван Скіра, І. Дурбак, О. Сокольський, Богдан Безкоровайний, М. Ковальчин, Дмитрів, «Го-Го» О. Слупчинський, Роман Гаєцький і О. Пришляк. У висліді дискусії доручено дир. І. Пориткові та Іванові Скірі ще перед літніми феріями 1979 року звернутися до комбатантських організацій і зорганізувати комбатантський з'їзд на наступний рік і оформити Світову Комбатантську Раду.

На цій нараді закінчено.

Роман Данилюк

голова Нарад

Володимир Стек
секретар

Остап Сокольський
секретар

ДОКУМЕНТИ
І
МАТЕРІЯЛИ

IN SEARCH OF FREEDOM:
UKRAINIANS ABROAD AND IN UKRAINE;
DECOLONIZATION OF THE SOVIET RUSSIAN EMPIRE

Published by the
WORLD CONGRESS OF FREE UKRAINIANS

2395A Bloor St. West, Suite 2,
Toronto, Ontario, Canada, V6S 1P6
Tel.: (416) 762-1108

Toronto — New York
November, 1978

Introduction

The year 1978 marks the 60th anniversary of the proclamation of Ukraine's Independence, which took place on January 22, 1918 in Kiev, capital of Ukraine. This year also marks the 30th anniversary of the U.N. *Universal Declaration of Human Rights* (adopted by the United Nations in 1948). Both these acts inspired the Ukrainian people with renewed hope and determination to attain ultimate victory — their *freedom and national independence*.

The proclamation of Ukraine's Independence and the U.N. universal human rights charter for worldwide application are the two anchors on which Ukrainians in the free world rely in the pursuit of their objective: to bring freedom and sovereignty to the Ukrainian people in their own homeland.

These two important anniversaries coincide with the Third Congress of the World Congress of Free Ukrainians (WCFU), to be held on November 23-26, 1978 in New York City. This gathering is a milestone in the overall efforts of Ukrainians in the diaspora to call the attention of world public opinion to the suffering and persecution of the Ukrainian people under the domination of Moscow.

The proclamation of Ukrainian Independence in 1918 was the culmination of the Ukrainian National Revolution, which broke out immediately after the fall of Russian Tsardom. In contrast to the Russian Revolution, the Ukrainian National Revolution was very much like the American Revolution of 1776, inasmuch as its guiding objective was *freedom and independence from the alien colonial subjugation of Russia*, just as the American Revolution sought the freedom and independence of the 13 American colonies from the colonial oppression and domination of the British Empire.

In subduing the greatest part of the Ukrainian land and people, Communist Russia dared not destroy the framework of Ukrainian statehood. A Communist government was established by Moscow in Ukraine, and Ukraine itself was designated officially as the "Ukrainian

Soviet Socialist Republic" (Ukrainian SSR), one of the 15 "Union Republics" of the USSR, established at the end of 1922. The Ukrainian SSR has been a charter member of the United Nations since its founding in 1945.

But the Ukrainian people, despite the nominal sovereignty of the Ukrainian SSR, are not free and cannot enjoy the blessings of freedom and independence. On the contrary, for the past sixty years, they have been subjected to virulent political and national oppression, economic exploitation, outright genocide and cultural Russification.

Therefore, it is for this valid reason — the impossibility of the Ukrainian people to voice the injustices inflicted upon them by Communist Russia — that the World Congress of Free Ukrainians is voicing the inequities suffered by their kin in Ukraine and demanding justice and application of the principles of the U.N. Universal Declaration of Human Rights as well as the provision of the Helsinki Accords to the 50-million Ukrainian nation in Europe.

The World Congress of Free Ukrainians: its membership and overall objectives

The Ukrainian emigration from Ukraine to overseas countries dates back to the middle of the XIXth century, when thousands of Ukrainian emigrants Ukrainian lands under Austria-Hungary were coming to the United States, Canada, and to Brazil and Argentina in South America, where they established their national, religious and social organizations. A number of them came to North and South America between the First and Second World Wars (1920-1939). Finally, after the end of World War II, especially in the years 1946-1950, at least 250,000 Ukrainian displaced persons and refugees settled in the United States, Canada, Australia and the countries of South America — Brazil, Argentina, Venezuela, Chile, Uruguay and Paraguay. At least 100,000 of them found homes in West Germany, France, Great Britain and, in smaller numbers, in Belgium, the Netherlands, Luxembourg, Switzerland, Austria and Italy.

In all the countries of their resettlement, Ukrainians formed their own flourishing organizations, as well as religious and social life. The second and third generations of the Ukrainian emigration have produced scientists, doctors, dentists, college and university professors, engineers, journalists, priests, musicians, artists, lawyers, teachers, veterinarians and librarians, in addition to industrialists, merchants, building contractors, hotel, motel and restaurant owners, exporters and importers, owners of small retail and large commercial concerns and factories, as well as civil services workers. *While loyal to the countries of their birth or adoption, Ukrainians and their progeny adhere to their Ukrainian national and religious traditions and heritage, and are keenly interested in their country of origin, Ukraine. They are trying to enlist the assistance and sympathetic understanding of their fellow citizens toward the aspirations of the Ukrainian people for freedom and national independence.*

The spokesman for these vast Ukrainian communities in the diaspora, numbering over three million people, is the World Congress of Free Ukrainians. Established in 1967 by delegates from 230 organizations in twenty countries, the Congress represents all facets of religious, social, political, economic, cultural and educational life of Ukrainians outside Ukraine.

Countries of the western world with Ukrainian populations

a) United States: The Ukrainian community in the U.S. numbers over 2 million and dates back to the second half of the XIXth century. The national coordinating body is the Ukrainian Congress Committee of America (UCCA), with headquarters at 203 Second Avenue, New York, N.Y. 10003, U.S.A.

b) Canada: Ukrainian Canadians number over 600,000 and are settled primarily in the province of Ontario and the three western provinces of Manitoba, Saskatchewan and Alberta. The national representative body is the Ukrainian Canadian Committee (UCC), with headquarters at 456 Main Street, Winnipeg, Man., Canada R3B 1B6.

c) Australia: The Ukrainian immigration in Australia numbers over 20,000 and is of post-World War II vintage. Its chief representative body is the Federation of Ukrainian Associations in Australia (FUAA). Its address is P.O. Box 33, Unley, S.A., Australia.

d) Western Europe: Substantial Ukrainian communities exist in France (over 50,000), West Germany (over 20,000), United Kingdom (over 30,000), Belgium (over 3,000) and in smaller numbers in the Netherlands, Austria, Italy, Sweden and Switzerland.

The names and addresses of the principal coordinating bodies are:

France:

Comite Central des Organisations Ukrainiennes en France
186 Boulevard St. Germain, Paris VI, France

West Germany:

Zentralvertretung der Ukrainischen Emigration
8 Munchen 2, Dachauerstrasse 9/II
Federal Republic of Germany

United Kingdom:

Association of Ukrainians in Great Britain
49 Linden Gardens, London W2 4HG, England
Federation of Ukrainians in Great Britain
78 Kensington Park Road, London W 11, England

The all-Europe Ukrainian coordinating center is the:

Central Coordinating Committee
of Ukrainian Organizations in Europe
49 Linden Gardens, London, W2 4HG, Great Britain

e) South America: The largest Ukrainian communities are in Brazil (over 200,000) and Argentina (about 225,000), with smaller groups in Venezuela, Paraguay and Uruguay. In Brazil the national coordinating body is *Comite Ucraino-Brasileiro*, Rua Martin Alfonso 441, 80,000 Curitiba, Parana, Brazil, while in Argentina it is *Representacion Central Ucraina en la Republica Argentina*, Soler 5039, Buenos Aires, Argentina.

There are very substantial numbers of Ukrainians living also in other parts of the USSR, primarily in the RSFSR, Siberia, and the Far East (Zeleny Klyn) and in Soviet Central Asia who, according to Ukrainian non-Soviet demographers, number from 7 to 10 million. In contrast to those Ukrainians living in the countries of the Western world, Ukrainians in the USSR outside Ukraine are not allowed to have their Ukrainian national organizations or schools, or any access to Ukrainian-language media, such as TV, radio and newspapers.

Somewhat better off are Ukrainians in the satellite countries of Central and Eastern Europe: Poland (about 500,000), Czechoslovakia (200,000), Romania (over 150,000) and Bulgaria (60,000). Ukrainians in these countries enjoy a limited degree of freedom, maintain their government-controlled organizations, issue some publications, and enjoy some religious practices.

There also is a vibrant Ukrainian national minority in Yugoslavia numbering about 45,000. It is one of the oldest Ukrainian settlements outside Ukraine, dating back to the end of the XVIIIth century.

Activities of the World Congress of Free Ukrainians

The overall activities and operations of the WCFU are based and outlined in its Constitutional Aims, specifically:

a) To aid the Ukrainian people in their struggle for freedom and national independence;

b) To work toward the realization of the rights of the Ukrainian people as set forth in the U.N. Universal Declaration of Human Rights;

c) To coordinate the activities of member organizations in accordance with the resolutions of the First (1967) and Second (1973) Congresses of the WCFU;

d) To preserve the national identity and heritage of the Ukrainian people and to develop and pass from generation to generation the Ukrainian language, cultural and national traditions.

These activities and operations are carried out by the Presidium of the WCFU, as well as the Councils and Commissions of the WCFU. The Presidium is the executive body of the Secretariat which is a representative organ of the member organizations and acts as the legislative arm of the WCFU.

The permanent Council are autonomous coordinating bodies elected by representatives of member organizations that have an interest and responsibility in a specific area; for example, the Council for Cultural Affairs, the Educational Council, the Council of Youth Organizations,

the Council on Ukrainian Churches, and the Commission on Human Rights.

One of the most important and immediate objectives of the WCFU is the mobilization of all organizations whose countries of origin have been enslaved by Communist Russia toward a concerted drive and effort for the decolonization of the Soviet Union through the General Assembly of the United Nations.

Ever since the end of World War II the USSR has been conducting a relentless decolonization campaign on behalf of the colonial nations outside the Iron Curtain, while at the same time it has expanded its boundaries at the expense of its neighbors and thus has become the largest colonial empire in Europe and Asia.

The World Congress of Free Ukrainians, in conjunction with its counterparts from the Lithuanian, Byelorussian, Latvian and Estonian communities, as well as those of other non-Russian nations in the USSR, is striving to bring this problem before the United Nations on the basis of its own programs conducted under the auspices of the Special Committee on Decolonization.

PRESENT-DAY UKRAINE

Geographic Location, Area, Population and Resources

Ukraine is located in the southeastern corner of Europe. It borders Moldavia, Romania and Hungary on the southwest, Poland and Czechoslovakia on the west, Byelorussia on the north and Russia on the north, and northeast, and the Don Cossack lands in the east. It borders on the Black Sea and the Sea of Azov in the south.

According to Ukrainian ethnographers (cf. *Ukraine: A Concise Encyclopaedia*), the Ukrainian ethnographic territory embraces 289,000 square miles. The Ukrainian SSR, which does not encompass all the Ukrainian ethnographic territory, comprises 232,000 square miles. Over 57,000 square miles of the Ukrainian ethnographic territory are outside the political borders of the Ukrainian SSR, specifically: in Russia (the regions of the Belgorod, Kursk and Voronezh oblasts, as well as the regions in the Don and Kuban areas), in Byelorussia, Poland, Czechoslovakia and Romania.

Population: According to official Soviet population estimates of January 1, 1977, the Ukrainian SSR had a total of about 50,000,000 people, of which number Ukrainians constituted 77 percent and Russians 17 percent, with the remaining 6 percent consisting of national minorities, such as Jews (1,025,000), Poles, Germans, Greeks, Bulgarians, Romanians and Tartars.

Racial Origin: The Ukrainians belong to the Eastern Slavic family. They speak a distinct Slavic language and possess a centuries-old culture, literature, art, music, folklore, architecture, national customs and traditions, and the traditions of political statehood.

Religion: The overwhelming majority of the Ukrainian people, that is 76 percent, are Orthodox, 13.3 are Catholics of Eastern Rite, 2.0

percent are Jewish, while Protestants, Baptists and other Christian denominations and Muslims make up the remaining 8.2 percent.

Economic Resources: Ukraine possesses great natural resources, such as coal, coke, manganese, a large production of pig iron and steel; it supplies sugar, preserved food and vegetable oils and over 25% of the entire grain supply of the USSR. In the industrial area Ukraine provides a great number of products, such as locomotives, trucks cars, tractors, ships, various agricultural machinery and electrical equipment.

Recent History: The Independent Ukrainian State

In historical perspective, Ukraine has had three distinct periods of national independence and sovereignty:

1) The first, the "Princely Era," with Ukraine known as *Kievan Rus* or *Kievan State*, lasting from the IXth to the XIVth centuries. After the decline of *Kievan Rus*, the *Galician-Volhynian State* developed in western areas of Ukraine as the continuation of the Kievan State.

2) The *Kozak period*, from the middle of the XVIIth to the end of the XVIIIth centuries.

3) The third or *modern* period of Ukrainian statehood, beginning with the fall of the Russian and the Austro-Hungarian empires and ending in 1920, when the independent Ukrainian National Republic was conquered and occupied by Communist Russia.

Road through national revolution to independence

The fall of Russian Tsardom was the signal for bursting enthusiasm throughout the whole of Ukraine; despite the systematic attempts of the Russian government to suppress Ukrainian ideals and aspirations, the dream of freedom and independence had survived.

On March 17, 1917 the Ukrainian Central *Rada* was established in Kiev under the presidency of Prof. Michael Hrushevsky, Ukraine's foremost historian.

Within a period of ten months the *Rada* through a series of important acts, led Ukraine through a turbulent period, establishing first an autonomous state and then a full-fledged independent and sovereign state of Ukraine.

On January 22, 1918 the *Rada* issued its Fourth *Universal* in Kiev, proclaiming the full and unqualified independence of Ukraine.

On February 9, 1918, Ukraine concluded a peace treaty with the Central Powers in Brest Litovsk, whereby it received full-fledged de facto and de jure recognition as a sovereign state from Germany, Austria-Hungary, Turkey and Bulgaria, which powers also provided military assistance to Ukraine against the Russian Bolsheviks in exchange for food supplies and other economic aid from Ukraine. France and Britain also granted de facto recognition to Ukraine.

On November 1, 1918, Western Ukraine (formerly under Austria-Hungary) proclaimed its independence and established the Western National Republic, which was forced immediately to wage a defensive war against newly-born Poland, which coveted this Ukrainian ethnographic territory.

On January 22, 1919, the Western Ukrainian National Republic, including Carpatho-Ukraine and Bukovina, was united by the Act of Union with the Ukrainian National Republic into one sovereign state of the Ukrainian people.

Thus, during almost three years of independence, Ukraine was under the government of the Ukrainian Central *Rada* (March 1917 to April 1918), then under the monarchist government of *Hetman* Paul Skoropadsky (April to November 1918), and finally under the government of the Directorate of the Ukrainian National Republic, headed first by Volodymyr Vynnychenko and then by Simon Petlura (from November 1918 to the summer of 1920, when this last government of free Ukraine was forced to retreat from Ukraine).

Partition of Ukraine

In March, 1921, the Treaty of Riga between Communist Russia and Poland put an end to the Ukrainian National Republic.

The greater part of Ukraine, i.e. Eastern Ukraine, with some 37 million people, was made a Ukrainian Soviet Socialist Republic under a puppet Ukrainian Communist government.

Western Ukraine (Galicia and western part of Volhynia and Polisia) was ceded to Poland, Bukovina and part of Bessarabia to Romania, and Carpatho-Ukraine to Czechoslovakia. In 1939 Carpatho-Ukraine proclaimed its independence, but Hungary swiftly invaded the tiny republic.

The freedom and independence of Ukraine were lost, but not the desire and aspirations of the Ukrainian people to regain them.

At the close of World War II the fate of Ukraine, as well as that of other non-Russian nations in Eastern Europe, was sealed in February, 1945, at the Yalta Conference, where Roosevelt and Churchill agreed with Stalin on "spheres of influence" in Europe. As a result, Western Ukraine and the Ukrainian parts of Bukovina and Bessarabia as well as Carpatho-Ukraine were incorporated into the Ukrainian SSR. To dupe the world, Moscow even arranged for Ukraine to become a charter member of the United Nations in 1945 in San Francisco. It is to this day a full-fledged member of the U.N.

Persecution and oppression

The record of Communist Russia's inhuman treatment and persecution of the Ukrainian people is appalling and terrifying.

What has the Soviet Russian alien regime brought to Ukraine since the incorporation of Ukraine into the USSR in 1922?

Here are the particulars:

- **Genocide**, the physical destruction of millions of Ukrainians through man-made famines, executions, arrests and deportations;
- **Ethnocide**, through the systematic Russification of the Ukrainian language and educational system, and the obliteration of the Ukrainian national identity;
- **Suppression** of Ukrainian culture and distortion of Ukrainian history and literature;
- **Decimation** of the Ukrainian intelligentsia through the physical destruction of thousands of Ukrainian writers, artists, scholars, scientists and other intellectuals;
- **Wanton "liquidation"** of the Ukrainian Orthodox and Catholic Churches through arrests, deportations and executions of their hierarchies, thousands of priests, monks and nuns and church lay leaders, and through confiscation of church properties and the closing down of the church as an established organization;
- **Economic exploitation** of Ukraine's natural resources for the purpose of Moscow's totalitarian expansion and aggression;
- **Destruction of the political structure** (political parties, associations) of the Ukrainian people;
- **Violation of national and human rights** in Ukraine on a massive scale.

Among the best known Ukrainian intellectuals who have been sentenced to severe terms of imprisonment are Valentyn Moroz, a historian; Vyacheslav Chornovil, a journalist; Syatoslav Karavansky, poet and writer; Ivan Svitlychny, literary critic and author; Yuriy Shukhevych, son of Gen. Roman Shukhevych, commander-in-chief of the UPA (Ukrainian Insurgent Army); Evhen Sverstyuk, literary critic and publicist; Mykhailo Osadchy, university professor and poet-writer; Ihor Kalynets, poet, and his wife Iryna Stasiv-Kalynets, poetess and college teacher; Stefania Shabatura, artist; Rev. Vasyl Romaniuk, Ukrainian Orthodox priest, and many others. Of the original eleven founding members of the Ukrainian Public Group to Promote the Implementation of the Helsinki Accords in Ukraine, six have already been sentenced to severe terms:

Mykola Rudenko, writer and head of the group — seven years at hard labor and five years of exile; Oleksiy Tykhy, language teacher — ten years in prison and five of exile; both were tried at the end of 1977.

In March, 1978, Mykola Matusevych and Myroslav Marynovych were sentenced to seven years of imprisonment and five years of internal exile each. Finally, in August 1978, Lev Lukyanenko was sentenced to ten years of imprisonment and five years of exile, and Petro Vins, to one year of imprisonment.

The USSR: a colonial empire

The August 14, 1978 issue of *Fortune* Magazine carried a concise and penetrating article by Herbert E. Meyer on "The Coming Soviet

Ethnic Crisis.” Its overall leit-motif is that the non-Russian nationalities in the USSR will soon outnumber the ethnic Russians, and “the fabric of Soviet society might come apart at the seams if no solution is found to the ‘nationalities problem.’ ”

It goes on to state that the Soviet Union is not just a “country,” in the modern sense of the world. Rather, it is the world’s last surviving nineteenth-century style empire. There are Slavs, such as Russians, Ukrainians and Byelorussians; non-Slavic Europeans, such as Moldavians, Estonians, Latvians and Lithuanians; non-European Christians, such as Georgians and Armenians, and non-European Muslims, such as Azerbaijanis, Uzbeks, Tartars, Turkmen and Tadzhiks.

The empire was originally stitched together by the Russian Tsars who pushed to all sides in expanding their empire; in the process they subjugated many smaller nations.

After sixty-one years of Communist rule, the Czar’s empire has been considerably extended and the alien, non-Russian populations have increased. But Russian control of all life in the USSR is overwhelming and brutal.

The most aggressive challenges to Soviet Russian domination have come and will continue to come from elites in the Soviet Union’s most advanced countries — the Baltic States, Ukraine, Byelorussia and the Transcaucas, where national traditions are strongest and deeply rooted in history.

Decolonization of the Soviet Empire

During the late 1950’s and throughout the 1960’s all of the overseas colonial empires of the European powers had been disbanded and replaced with a series of new developing states and nations. Gone are the British, French, Dutch, Belgian and Portuguese empires: their demise was championed by the United States. Remaining intact is the Soviet Russian land-locked empire, stretching from the Elbe River in the middle of Germany to Japan in the Orient.

Ironically, it was the Soviet Union which championed the decolonization process of the European powers, but beat off any attempts by Western powers to even hint at the colonial character of the USSR.

It is recalled that the United Nations has adopted a series of measures as instruments of decolonization:

a) On December 24, 1960 the *Declaration on the Granting of Independence to Colonial Countries and Peoples* (Res. 1514 /XV/);

b) In 1961 the *Declaration on Decolonization* and the formation of a *Special Committee on Decolonization* in 1962;

c) On December 16, 1966, the *International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights*, and the *International Covenant on Civil and Political Rights* (Res. 2200 /XXI/). The latter document states:

“All peoples have the right of self-determination. By virtue of that right, they freely determine their political status and freely pursue their economic, social and cultural development.”

All these authoritative and weighty documents of the U.N. gave the millions of oppressed peoples a ray of hope that the principles of decolonization and national sovereignty were being raised on a universal plane and that the United Nations was committed to their implementation and observance everywhere in the world, including the Soviet Russian empire.

Resolution Concerning the Decolonization of the USSR

It is this purpose that the Conference of Free Byelorussians, the Estonian World Council, the Lithuanian World Community, the World Congress of Free Ukrainians and the Federation of Free Latvians, speaking on behalf of the captive nations of their origin — Byelorussia, Estonia, Lithuania, Ukraine and Latvia, respectively, jointly submitted a Memorandum to the U.N. calling for the decolonization of the USSR.

Briefly, the Memorandum calls for the:

1. Restoration of the national independence of these countries which were arbitrarily destroyed by the Soviet Union; and admission of these countries to the U.N.
2. Withdrawal from these countries of all Soviet Russian political, administrative and police apparatus, and all military forces of Russian nationality.
3. Creation of a U.N. International Supervisory Commission and a U.N. Field Commission to supervise and implement U.N. Resolutions.

The decolonization of the USSR and the achievement of the independence and statehood of the non-Russian nations in the USSR would constitute a major turning point in relations between the nations of the world, and would eliminate once and for all the source of turmoil, political unrest and chaos emanating from Moscow, the center of political agitation, and an obstacle to peace and stability in the world today and in the future.

MEMORANDUM

DECOLONIZATION OF THE UNION OF SOVIET SOCIALIST REPUBLIC

TO
THE U.N. GENERAL ASSEMBLY
A RESOLUTION
concerning
THE DECOLONIZATION OF THE
UNION OF SOVIET SOCIALIST RESPUBLICS*

Whereas National Independence, Freedom, and Human Rights are the highest value and aims of every civilized nation and people in the world, which have been enunciated in the United Nations Charter, Declarations, and Resolutions and applied by the United Nations Organization since 1946 to many colonial nations and peoples in Africa, South Asia, and South America, expanding the number of UN members from the original 51 to 149; and

Whereas these basic Rights of the 20th century were guaranteed for all the nations and peoples in the world and are listed in Chapter IX, Article 56 of the UN Charter:

"All (U.N.) members pledge themselves to take joint and separate action in cooperation with the (U.N.) Organization for the achievement of the purposes set forth in Article 55"

which are:

"Respect for the principle of equal rights and self- determination... and universal respect for, and observance of human rights and fundamental freedoms for all without distinction as to race, sex, language or religion,"

and

Whereas the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, and the International Covenant on Civil and Political Rights (Resolution 2200 (XXI) of December 16, 1966 states that: "All peoples have the right of self-determination. By virtue of that right, they freely determine their political status and freely pursue their economic, social and cultural development"; and

* This Resolution was adopted and distributed by the Conference of Free Byelorussian, the Estonian World Council, the Lithuanian World Community, the World Congress of Free Ukrainians and the World Federation of Free Latvians. The Resolution, accompanied by several historical documents provided by each group, was released during the Third Congress of Free Ukrainians (WCFU), held November 23-26, 1978, in New York City.

Whereas the Declaration on Decolonization of 1961 and the creation of the Special Committee on Decolonization in 1962 provided many oppressed peoples with the conviction that the principles of decolonization, self-determination and national sovereignty were being universal recognition and that the members of the United Nations Organization were committed to their implementation and observance; and

Whereas colonialism takes a variety of forms and manifestations, and in reviewing the currently surviving instances of colonialism we must guard against any impediments to the process of decolonization arising from semantic, political, or administrative camouflage employed at the international level by the colonial power in question; and

Whereas the process of decolonization has not been applied to the largest remaining colonial empire — the Union of Soviet Socialist Republics, further called the U.S.S.R., which is a direct continuation of the old Tsarist Russian Empire, in which the Communist Party under the domination of Russians constitutes only 6.2 per cent of the total U.S.S.R. population, has kept numerous nations in political bondage since December 30, 1922, using a large police force, which resorts to intimidation, imprisonment in concentration and slave labor camps and psychiatric institutions thus discriminating constantly against the majority of the population; and

Whereas a number of nations currently under the domination of the Russian Administering Power in the U.S.S.R. have in the past declared and/or in fact exercised sovereignty and independence but were forcibly subjugated by Soviet Russian power and are prevented from freely expressing their free will in respect to their political status as a consequence of a totalitarian police imposed upon them by an alien imperial center; and

Whereas none of the nations within the multi-national Soviet Russian Empire have been permitted freely to determine their political, economic, and cultural relations; and

Whereas the announced policy of the Soviet Russian imperial regime is to eliminate all national distinctions and to create a monolithic Russianized population — a practice within the definition of Genocide, as determined by the United Nations; and

Whereas to maintain its colonial empire the Soviet Russian imperial regime has caused the genocide of numerous Indo-European, Caucasian, Altaic, Uralic and Turkic peoples; and dispersed beyond their historic ethnographic frontiers numerous peoples (Byelorussians, Chechens, Estonians, Latvians, Tartars, Ukrainians and others); and is reducing ethno-cultural consciousness through the policy of Russification of all subjugated non-Russian nations and peoples; and

Whereas in the years during and after the World War II the Soviet Russian Administering Power further annexed the independent states of Estonia, Latvia and Lithuania, as well as additional territories in Europe and in the Far East, demonstrating by these occupations and incorporations the unchanged Russian colonial imperialism; and

Whereas after the creation of the United Nations Organizations, all the major European Powers submitted to a complete process of

decolonization all the colonial territories held under their domination and administration, the Soviet Union, on the other hand, never submitted any part of its territories to the process of decolonization and the granting of full independence, despite four appeals in support of such an action at the U.N. General Assembly; and

Whereas numerous declarations, memoranda, reports, collective petitions and appeals concerning the restoration of freely elected national governments and individual civil liberties have been submitted in the recent past to United Nations Secretaries-General and various United Nations Commissions by various national independence movements, including civil liberties groups and prominent dissidents within the U.S.S.R. declaring that the majority of peoples in the U.S.S.R. are totally opposed to the practices of that totalitarian regime; and

Whereas the decolonization of any territory must take into account the wishes and aspirations of the native population of that territory, "including those who are at present living abroad as political exiles and refugees" as reported by the United Nations Visiting Mission to Spanish Sahara (May-June 1974),

THEREFORE, it is resolved that the undersigned representatives of the central world organizations namely, The Conference of Free Byelorussians, The Estonian World Council, The Lithuanian World Community, The World Congress of Free Ukrainians and The World Federation of Free Latvians, representing the emigre communities of their respective nations at present dominated by the colonial Communist regime of Soviet Russia, which in the course of history have established their national independence and have been internationally recognized as sovereign national states, urge and demand that the United Nations General Assembly exercise its obligations in accordance with Chapter I, Art. 2, p. 5; Chapter IV, Art. 10; Chapter IX, Art. 55c, 56, 59, 60; and Chapter XVI, Art. 103, 104, and 105 of the United Nations Charter and in accordance with paragraphs 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 of the Declaration of the United Nations General Assembly on the Granting of Independence to Colonial Countries and Peoples by directing immediate initiatives toward effecting and implementing the complete decolonization of the Union of Soviet Socialist Republics by:

I. (a) The establishment of a distinct Russian national state within its ethnographic territory;

(b) The establishment in the 14 non-Russian national colonial territorial units designated as "republics" by the present Soviet Russian Administering Power of free, independent, and separate national states with the initiative and assistance of an international United Nations Commission to guarantee peaceful and just means of political change,

(c) The implementation of the right of self-determination for the presently designated "autonomous republics" and all other recognized national groups within the present territory of the USSR through a democratic vote under the authority and supervision of the United Nations Organization;

II. (a) The withdrawal from all non-Russian republics and regions of all Soviet political, administrative, and police apparatus and personnel, and all military forces and personnel of Russian nationality;

(b) The release from compulsory duties of all non-Russian military personnel, state employees and workers who have been forced or induced to perform their duties or work in parts of the U.S.S.R. outside their national territories;

(c) The release from prisons, labour camps, psychiatric institutions and other detention centres throughout the Union of Soviet Socialist Republics of all prisoners and inmates detained by the Soviet Russian Administering Power outside their national territories for political and religious reasons and reasons of conscience with the provision for the voluntary repatriation of those forced into exile.

III. The creation of a United Nations International Supervisory Commission and a United Nations Field Commission, both composed of representatives of non-aligned United Nations member states to supervise and implement United Nations resolutions and directives relating to the above Articles I and II; and the development of procedures and regulations of the creation of national state administrations according to the will of the people involved.

It is further resolved that this resolution, together with the appended supporting documents, be communicated to world leaders, international political, social, cultural, and religious organizations, and the citizens of all nations states, requesting their support for the decolonization of the Union of Soviet Socialist Republics.

THE CONFERENCE OF FREE BYELORUSSIANS

Dr. B. Ragula
President

P. Pashkievich
Secretary

THE ESTONIAN WORLD COUNCIL

A. J. Anderson
President

E. Vallaste
Secretary

THE LITHUANIAN WORLD COMMUNITY INC.

Vytautas Kamantas
President

Daina E. Kojelis
Secretary

THE WORLD CONGRESS OF FREE UKRAINIANS

Rev. Dr. W. Kushnir
President

Y. R. Shymko
Secretary-General

THE WORLD FEDERATION OF FREE LATVIANS

Dr. I. Spilners
President

B. Albats
Secretary-General

UKRAINE (USSR)

Resolutions on Violation of Human Rights

of the Convention of the Ukrainian Evangelical Alliance of North America

(Subheadings by RCDA)

1. WE CALL upon national and international ecclesiastic and secular organizations to mobilize public opinion in the Free World and to make firm representations before the Soviet government against the persecution of religious life in that country and to demand of the same that it grant full freedom to all religions and faiths; that it bring about the separation of the State and its Party from the Church, just as it had done in separating the Church from the State, and to desist from forcing the Church and its servants to accede to its political aims; that the State and Party terminate their interference – once and for all – in the religious life of their citizens, and that they refrain from harassing and persecuting them. The fact that the government and its atheist Party interfere in the private, religious lives of their citizens is clearly nothing else but modern inquisition and spiritual tyranny. As such it is a flagrant contravention of the fundamental freedoms and rights of man. In the truly progressive Western democracies such practice has long disappeared and remained but a memory of an infamous era.

Russians oppress other nations

2. Aside from the fact that not all Russians agree with this, the Kremlin Communists increasingly proclaim the superiority of the Russian people, its language, and culture over those of other peoples of the Soviet Union and reserve for the Russians the dominating role in the Soviet Union. In their endeavor to Russify these peoples, they are also forcing them – through their Quislings – to look upon the Russians as their “older brother” and to be grateful to them for their own enslavement and degradation (which they euphemistically denote as social and national liberation). In other words, what is taking place here is a revival of the Hitlerite theory and practice of “Übermensch” (superman), of a higher race, and “Herrenvolk” (dominating people). And this is occurring at a time when the Russians in the USSR constitute a numerical minority in relation to the Non-Russians. Moreover, the Russians owe a great deal in every respect to these subjugated peoples, which can boast of much older histories and cultures.

Russification of Ukraine

We are expressing the strongest possible protest against the unabated Russification of Ukraine willfully carried out by the Kremlin Communist government in pursuit of its imperialist and colonial goals. We protest most firmly the Soviet government's brutal and cruel oppression and mass arrests in Ukraine of civic workers active in the sphere of Ukrainian culture who are accused of "bourgeois nationalism" and are tortured for no other reason than that they are demanding the same rights for the Ukrainian people within its "sovereign Ukrainian Soviet Socialist Republic" that the ethnic Russians themselves enjoy in their own republic and even in Ukraine itself. These individuals also demand freedom of thought and speech. To be sure, the treatment of other nationalities, including the Jewish people, is no different.

As far as Russification of Ukraine and the argument of "proletarian internationalism," used as justification, are concerned, this would make sense only in that case if the Russians operated Ukrainian state schools for Ukrainians inhabiting the territory of Russia proper, Siberia, and other territories of the Soviet Union; and if the Ukrainian language and Ukrainian studies were taught as subjects in their Russian schools – just as is the case with the Russian children in the Ukraine. By so doing, they would teach their children to understand and respect the Ukrainian people, whose origin and culture predate these of the Russian nation and, in addition, next to the Russians, are the second largest nationality in the Soviet Union. Only and only then can one put credence in their claim that they adhere to the concept of "proletarian internationalism" with regard to language – i.e. equality. However, such is not the reality in the Soviet Union. Presently, there are no Ukrainian schools outside the boundaries of Ukraine, not even, for instance, in Moscow which alone harbors more than two hundred thousand Ukrainians.

We denounce and protest most vigorously against the revival of Stalinist police terror, in Ukraine in particular and in the Soviet Union in general, carried out by the Kremlin-controlled government and Party through the KGB, to which even the judiciary, whose role should be to stand guard over law and justice, is subordinated.

Persecution of Baptists

3. We are launching a determined protest against the brutal persecution of the Council of Churches of the Evangelical Christian Baptists and its members in Ukraine and throughout the Soviet Union, against keeping it in a status of illegality because of its refusal to submit to the control of the atheist Soviet government and its Communist Party and its demand that full religious freedom be restored in the land. At the present time, many members of this Church organization languish in prison and banishment, being subjected to various inquisition – – type tortures, which some have not survived.

Investigation of a violation of human rights by U.N. requested

4. We demand that open court proceedings be guaranteed to persons taken into custody in conformity with Articles 10 and 11 of the Universal Declaration of Human Rights, that the International Court of Justice be granted the right to send its observers, including foreign journalists, to attend such trials; that the United Nations call to life a special commission, entrusted with the task of investigating incidents of violations of human rights and fundamental freedoms incessantly committed by the Soviet government in Ukraine, which is a member of the United Nations, and, also, of investigating the living and working conditions of those imprisoned for their religious and political beliefs and of their families as well: that it be made possible to send material and medical aid to those held in custody and being punished for their religious and political beliefs.

5. We demand that steps be undertaken to prevail upon the United Nations to amend a variety of its injudicious decisions, forced upon it insidiously by the Kremlin government, which renders it impossible for this international organization to take up any efficacious defense of the fundamental rights of those persecuted and harassed in the Soviet Union for their demands of religious and national-political rights.

6. We are asking the governments of the United States of America and of Canada to endeavor to put a stop to the inhumane exploitation of their own citizens through Soviet government's imposition of inordinately high custom duties on parcels sent to Soviet Union out of humanitarian considerations by American and Canadian citizens, who wish to extend to their relatives and friends the much needed help.

ДЕКЛЯРАЦІЯ

ЗАКОРДОННОГО ПРЕДСТАВНИЦТВА УКРАЇНСЬКОЇ ГОЛОВНОЇ ВИЗВОЛЬНОЇ РАДИ

В 60-ТІ РОКОВИНИ УНР

і

З ПРИВОДУ ІІІ КОНГРЕСУ СКВУ

I

В січні ц. р. минуло 60 років від часу проголошення самостійности Української Народної Республіки, в листопаді ц. р. сповнилося 60-річчя Листопадового Чину, а в січні 1979 року минає 60 років від проголошення в Києві з'єднання двох українських державних формацій в одну соборну Українську Народну Республіку. Вже перед 22 січня і 1 листопада 1918 року, від самого часу знищення Москвою Української гетьманської держави 17 і 18 століття, ідея державної самостійности України та політичної і соціальної свободи української людини не погасла в нашому народі. Але щойно від часу утворення Української Народної Республіки ці політичні концепції стали невід'ємною програмою всіх українських організованих політичних формацій.

Впродовж останнього шістдесятліття окремі українські політичні сили на батьківщині і поза її межами намагалися йти різними шляхами до здійснення тих цілей, але вони ніколи не відхилилися від шевченківської перестороги, що тільки в своїй хаті своя правда, і не зрікалися принципу вільної української людини на вільній українській землі.

Друга світова війна створила для українського народу нові умови боротьби. Вже напередодні війни найменша галузка українських земель, Карпатська Україна, задекларувала державну самостійність і свою єдність з українським материком. А 30 червня 1941 року, всупереч волі німецьких окупантів, проголошено у Львові відновлення української самостійности й утворено Українське державне правління. Згодом це своє право на державну незалежність український народ оборонив жертвами тисяч його синів і дочок, які в рядах ОУН і УПА та під політичним керівництвом УГВР вели впродовж 10 років організовану підпільну і повстанську боротьбу, спочатку проти німецьких, а вслід за цим проти більшовицьких окупантів. Ідейно-програмову основу цієї боротьби творили найшляхетніші ідеали національної, політичної і соціальної свободи і побудови міжнаціональних взаємин на принципах взаємоповагування і невтручання в чужі справи. Це на ділі здійснюване гасло свободи народів і людини стало могутньою

українською зброєю в боротьбі проти расистсько-шовіністичних доктрин німецького фашизму і російського імперіялізму, проти їх касарняно-тоталітарних диктаторських систем поневолення людини і народів. Свої шляхетні ідеали боротьби учасники українського революційного підпілля понесли в концтабори і в'язниці СРСР, і там їхня програма та їхня мужня постава здобули признання, подив і пошану чужинецького оточення. Ці ідеали і живий приклад їхньої боротьби наснажують теж сучасних носіїв ідей національного, політичного і соціального визволення українського народу.

Останні два десятиліття принесли нові форми боротьби українського народу. У них наголос покладений на оборону громадянських прав і на дії в межах наявних законів. Але рівночасно цей рух спрямований на задоволення всіх національних, політичних і соціальних прагнень українського народу в його самостійній державі.

II

1. Український народ перебуває сьогодні у важкому становищі, що його творить система традиційного російського імперіялізму і ворожого народам і людині комуністичного тоталітаризму. Як їхні царські попередники, вожді сучасної російської імперії змагають до біологічного й духового знищення українського народу як самобутньої духово-культурної національної спільноти, вживаючи для цього таких засобів, як плянова русифікація, перемішування населення, нищення історичної пам'яті і под. Ця народовбивча політика ведеться під гаслом творення т.зв. радянського народу і є найреакційнішою політичною концепцією колоніального народовбивства.

За насильно накинену українському народові приналежність до держави, яка іменує себе «союзом», Україна платить непосильні тягарі й жертви. Левина частина національного доходу УРСР самовільно і безповоротно відпроваджується у «всесоюзну» скарбницю; в інтересах імперії експлуатуються природні і людські ресурси українського народу; вже півсторіччя український селянин, пограбований з батьківської землі, прикутий до колгоспу чи радгоспу, але плодами своєї рабської праці він вільно розпоряджатися не може; український робітник позбавлений права боронити свої класові інтереси від визиску єдиного в державі працедавця — партійної і державної бюрократії, яка сама визначає норми й розцінки, забороняє робітникам страйкувати, а професійні спілки перетворила на слухняне знаряддя тиску на робітництво; українці різних професій, зокрема кваліфіковані кадри мусять шукати заробітків поза межами України в той час, коли Україна заселяється чужинцями, під ширмою т.зв. братньої допомоги; синів українського народу змушують виконувати військову повинність поза межами батьківщини в далеких районах СРСР, берегти кордони тієї імперії та бути готовими на жертву крові й життя за інтереси, що не мають нічого спільного з долею їх української батьківщини. Дуже дорого обходиться кожному українцеві й українці те, що Україна не є

самостійною державою, через що вони мусять віддавати свої сили на чужу справу.

Антинародною виявила себе теж соціально-політична доктрина т.зв. марксизму-ленінізму, що на неї спирається система комуністичної диктатури. Вона душить цілі нації і поодинокого громадянина, вона неспроможна задовольнити його найелементарніші національні, політичні і соціальні та економічні потреби, а духово вона перетворює людину на гвинтик-автомат, на безвільного виконавця волі молоха-держави чи, власне, бюрократичної кліки, яка державою править.

2. Трагедія, що її переживає українська нація — результат не лише політики її ворогів. За наше важке становище несемо відповідальність також ми самі. Пристосуванство, пасивність, байдужість, комплекс «моя хата скраю», що охопили частину нашого народу, ведуть в умовах СРСР часто до прямого національного відступництва, а затрата інстинкту національної солідарності й гідності, кар'єризм, опортунізм, собіпанство, для багатьох виправдовують мовчання тоді, коли на фронті боротьби стоять інші.

Пасивність і байдужість підточують зсередини також сили української еміграції. Її досягнення в післявоєнний період в окремих галузях життя, в науці, культурі, мистецтві, літературі, в організації релігійного й економічного життя, в активності молодечих і жіночих організацій і в політичній діяльності незаперечні. Зокрема жваво відгукнулись українці в діяспорі на рух опору в Україні, вони чимало спричинилися до поширення інформації про нього в світі. Своєю політичною плятформою, послідовною обороною принципів державної незалежності України, українські політичні формації на чужині створили противагу фіктивним державно-політичним інституціям УРСР, що є інструментом у руках Москви і засобом поневолювати український народ. Зроблено численні спроби об'єднати всі політичні сили еміграції в одному центрі, подібно як у пляні з'єднання громадських сил побудовано Світовий Конгрес Вільних Українців. В основі цих заходів лежить стихійне прагнення єдності ширших кіл нашої суспільності.

Але водночас в останні роки з'явилося чимало познак послаблення дій діяспори. Занепад помітний не тільки у зменшенні числа громадсько активних людей, але, що загрозливіше, в зниженні рівня громадської і політичної праці та формату її репрезентантів. Замість змісту — у нас часто поставлено фразу. Багатослівні резолюції не прикривають недостатність дії. Не лише в Україні, де існує тиск Москви, українську мову проганяють з публічного вжитку; з вини самих українців вона сходить на другий плян також в умовах еміграції. Вимушена ворогом втеча в приватне життя в Україні стає з їх власної волі філософією буття також деяких елементів на еміграції, серед яких шириться бацिला доробкевичівства, матеріальних вигід і байдужости до потреб громади, ба, навіть зневажливе ставлення до тих, хто громаді служить. Партикуляризм, нетолеранція до інакодумців, насильна монополізація впливів, брак єдності далі залишаються хронічними недугами не лише політичного, але й інших секторів життя нашої спільноти.

III

1. Українській людині, де б вона не жила, на батьківщині чи поза нею, не можна не усвідомлювати серйозного становища, в якому перебуває український народ. Зрушити себе з сучасного стану поневолення український народ може тільки максимальним напруженням сил своїх синів і дочок. Щоб здобути державну самостійність, українцям, як й іншим поневоленим Москвою народам, треба слушної нагоди для визвольної революції чи перевороту, але того, коли така нагода наспіє, ніхто передбачити не може. Натомість те, що відоме сьогодні, це невідкладна потреба всіма доцільними в даному періоді засобами внести боротьбу за саме духове і фізичне збереження нації.

2. Як духово-культурна одиниця, кожна людина живе нсамперед в рамках своєї нації, своєї культури, історії і традиції. Хто від них відчужується, стає безбатченком. Так є не лише на Україні, але теж в умовах еміграції. Грунт для національного відступництва творить незнання власної національної культурної спадщини і комплекс особистої і національної меншевартості.

Ми живемо в добу великого піднесення національних, етнічно-культурних почувань на всіх континентах світу, серед різних народів і рас. Відроджуються окремі спільноти навіть у рамках давно оформлених націй. Цей процес національно-культурного зрізничкування нічим не суперечить духові здорового інтернаціоналізму, навпаки, боротьба за визнання своєї індивідуальності сприяє пошані до інших.

3. Тільки у власній державі нація і кожний її член може досягти повного свого розвитку. Тому центральною метою сучасної визвольної боротьби українського народу є самостійна і соборна українська держава. Але держава народу — не самоціль у собі, вона лише засіб для добробуту української нації і української людини, для забезпечення росту духових і матеріяльних сил нації і для громадських свобод та розвитку одиниці. Українська держава — це також засіб для здійснення на українській землі рівності і справедливості для всіх громадян України, незалежно від їх національності, релігії, статі чи світогляду, це засіб для повного розвитку її національних меншостей. Тому політична і соціальна демократія — це ідеал, здійснення якого гарантуватиме свободу розвитку всіх жителів української землі в українській державі.

4. Змагаючи до державної самостійності, український народ водночас прагне до співпраці і приязні, на принципах рівності і взаємопошани, з усіма народами світу, зокрема з тими, які так, як і він, поневолені московським комуністичним тоталітаризмом. Шлях до такої спільноти не новий: на цій zasadі був проведений в Києві у вересні 1917 року, з ініціативи Української Центральної Ради, з'їзд народів колишньої царської Росії; на цій основі відбулася І конференція поневолених народів, що її скликала УПА в листопаді 1943 року на Волині; цей шлях обрали теж окремі національні частини неросійських народів у рамках УПА, його досі дотримуються в своїй дружній співпраці політичні в'язні різних народів СРСР в концтаборах і в'язницях цієї імперії.

У прагненні спільного фронту всіх народів імперії український народ простягає руку теж тим синам і дочкам російського народу, які на ділі готові засудити імперіялістичну політику Москви, протиставитись її народовбивству і разом стати до боротьби за розвал тієї тюрми народів і до побудови на її руїнах системи вільних народів-держав на їхніх національних територіях. Ми переконані, що такий спільний фронт — це передумова для перемоги всіх народів сучасної імперії і радянського бльоку та для їхньої співпраці в майбутньому, співпраці, до якої ті народи-держави спонукуватимуть спільні інтереси і вимоги нашої технологічної доби. Ми хочемо відзначити при цьому гуманне ставлення не одного російського діяча правозахисного руху до українців та інших народів СРСР. Але сьогодні зрозуміння для національно-політичних і соціальних прагнень українського народу, для його боротьби за державну незалежність, виявляють лише деякі російські одиниці. Хочемо сподіватися виникнення поважного політично-програмового перелому в колах російської демократії і чим зможемо, сприятимемо такому переломові.

Глибоко відчуваючи потребу спільної боротьби всіх поневолених і волелюбних народів проти тоталітарної й імперіялістичної системи більшовицької Москви, сильний наголос ставимо на спільність наших ідей та інтересів з народами Сходу і Середньої Європи, зокрема нашими західними і південно-західними сусідами, Польщею, Чехо-Словаччиною, Угорщиною і Румунією. Не зважаючи на більші чи менші національні антагонізми між нашими народами в минулому, навчені важким досвідом і свідомі спільної долі, наші народи повинні намагатися перебудувати свої взаємини на принципах взаємоповаги, солідарності й обопільного визнання своїх прав на національну державність. Наявні залишки взаємних претенсій повинні бути усунені спільним зусиллям і доброю волею, а виразом цього повинно стати теж визнання права наших національних меншостей на вільний розвиток і їх культурно-духову спільність із своїми народами.

ІУ

Українці, які живуть поза рідними землями, зокрема в західному світі, є невід'ємною частиною великого українського народу. Їхні зобов'язання щодо України і саме їх існування як національно-культурної спільноти пов'язані з тим, щоб:

1. Постійно втримувати ідейний зв'язок з українською батьківщиною, долаючи штучні фізичні і духові перешкоди, що їх ставить Москва. Цю вимогу повинно засвоїти зокрема молодше і середнє покоління тепер, коли старші відходять або деактивізуються. Зв'язок з Україною — це, поперше, засіб для виконання нашого першочергового завдання моральної і матеріальної допомоги нашим братам на рідних землях, зокрема тим, хто стоїть у перших лавах боротьби. Треба послідовно натавровувати байдужість (не на словах, а на ділі) деякої частини еміграції до долі тих наших братів і сестер на батьківщині, в тюрмах чи на засланні, які репрезентують

найкраще і найшляхетніше в нашій нації, які зберігають її честь і здобули добре ім'я для неї в самому СРСР і у світі. Подруге, тільки при умові живого зв'язку з Україною на еміграції збережеться українська мова, культура, звичаї, традиція, а молоді покоління відчуватимуть духову єдність з землею батьків.

2. Не розпорощувати громадської енергії, а спрямовувати її на ті галузі організованого життя, які на десятиліття можуть мати тривалу вартість, отже, на науку, культуру, мистецтво, літературу, релігійне життя з українським змістом, традиціями й обрядом, на високоякісне українознавство в школах і в дослідних працях взагалі, на піднесення рівня нашої політичної культури, на ріст політичної думки, на мобілізацію політичної активності, на розбудову економічної бази і под. Тільки такі цінності можуть зробити нашу еміграцію серйозним фактором у колі суспільства тих держав, де вона живе і діє, і тільки вони, а не неокреслене ближче «ширення правди про Україну», можуть стати серйозним засобом для приєднання симпатій чужинців до української справи.

3. Рішуче поборювати спори і непорозуміння серед еміграції, що їх завжди використовує ворог, а часто сам підсуває. Треба бути свідомим, що цю саму тактику панівний в Україні режим вживає у відношенні до наших братів, щоб легше держати їх в ярмі. Різниці поглядів на еміграції є благородним привілеєм вільного суспільства, з нього українцям треба користати і вчитися. Треба боротися з усякими виявами нетолеранції до іншої думки, взаємного недовір'я, що не один раз у нашій історії розбивали єдність нації. Тому, як писали наші брати в пам'ятному «Зверненні воюючої України» в жовтні 1949 року, творім «дійову, а не паперову єдність». Створім нормальні взаємини, в яких люди різних поглядів можуть спільно розглядати і плянувати шляхи визвольної політики. Завдання, що стоїть перед нацією, а зокрема перед її відламом на чужині, такі великі, що їх не подолати ніякій одній групі людей. Для цього потрібні зусилля мільйонів. Хай кожний українець і українка, до яких дійдуть ці наші слова, на чужині і на батьківщині, усвідомить це велетенське завдання нації і хай на свої плечі візьме його одну частину. Бо іншого шляху до самостійної України немає.

Листопад 1978 р.

ПЕТИЦІЯ УКРАЇНЦІВ АРГЕНТИНИ ДО СЕКРЕТАРЯ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ

Його Ексцеленція Д-р Курт Вальдгайм
Генеральний Секретар Об'єднаних Націй

Ваша Ексцеленція:

Маємо велику шану звернутися до Вас, як Генерального Секретаря Об'єднаних Націй, в імені 200,000 поселенців в Аргентині, складової частини більш ніж трьох мільйонної української діаспори в вільному світі, щоб, користаючи з Вашої присутності в нашій країні, долучити наші голоси до Петиції, яку своєчасно представив Вам Світовий Конгрес Вільних Українців за посередництвом своєї Комісії Прав Людини відносно сумної і жалюгідної ситуації українських політичних в'язнів у Советських Союзи.

Як є загально відомим, від свого першого з'їзду в Нью-Йорку в 1967 році вищеназаний Світовий Конгрес Вільних Українців доказував безперервне порушення індивідуальних і національних прав, яке терпить український нарід у Советських Союзи, в цій жорстокій імперії, де ніби то існує конституція, але для вдержання своєї власної екзистенції застосовує методи державного поневолення і терору.

У такому дусі долучуємо наші голоси до світового обурення, яке спричинила минулого місяця пародія суду і неслухний засуд на 10 років тюрми і 5 літ заслання, виданий для Левка Лук'яненка, п'ятого члена української громадської групи за сповнення Гельсінкських Договорів в Україні.

І в дійсності, як є загально відомим, справу Лук'яненка попередили арешти і засуди видані на Миколу Руденка (голову групи), Олексія Тихого, Миколу Матусевича і Мирослава Мариновича. Але на ділі, те, що твориться в Україні, перевищує в повному все, що може людський ум собі уявити. В Україні не респектується, ба щобільше ігнорується цілком існування індивідуальних і національних прав.

До такого ступеня дійшло патетичне порушення цих прав, що аж І Світовий Конгрес Психіатрів, відбутий минулого року в Гонолюлю, Гаваї, в якому взяло участь 4100 спеціалістів із 63 держав, був змушений осудити СССР за надуживання психіатрії і примінюванні її в цілях переслідування із-за політичного характеру.

Вищеназвані справи Лук'яненка, Руденка, Мариновича, Тихого і Матусевича, немов великі льодові криги в цьому морі безправ'я, являються тільки мінімальною частиною тієї драми, яку переживає 50-мільйонний український нарід. Безчисленна є листа громадян-українців, що страждають у таборах примусової праці, на заслання або в психіатричних шпиталях тільки за те, що вони домагаються пошани прав, забезпечених не тільки Універсальною Деклярацією Прав Людини з 1948 року, але також і в Гельсінкських Договорах з 1975, ба навіть власною конституцією СССР, яка гарантує (тільки на словах!) кожній республіці право сецесії (вийти з Союзу) і відновити свою національну індивідуальність.

І так, в цьому українському «льодовику», що пливе на поверхні моря Советського Союзу, знаходяться справи Юрія Шухевича, Івана Кандиби, Олеса Бердника, Ніни Строкатої, Оксани Мешко, Валентина Мороза, Святослава Караванського, В'ячеслава Чорновола, Івана Світличного, Івана Геля, Євгена Сверстюка, Василя Стуса, Михайла Осадчого, Василя Романюка, Ірини Калинець і тисячі інших осіб, яких справи, на жаль, не дійшли до відома вільного світу, але які страждають жалюгідно в таборах «Півострова ГУЛАГ» у тяжкім сибірським засланні.

В обличчі вищезгаданого прохаємо Вас, як Генерального Секретаря Вашого нагляду та особистої інтервенції, щоб Організація Об'єднаних Націй подбала про наступне:

1. Вимагати від советського уряду, щоб він перестав переслідувати і карати тих українців, що домагаються повного респектування у своїй батьківщині Універсальної Деклярації з 1948 року і вірного сповнювання Гельсінкських Договорів з 1975;

2. Добитися звільнення і репатріації в Україну тисяч українських політичних в'язнів, які караються на чужині тільки за те, що бажають справді вільної і незалежної української держави, за намагання вшановувати своїх національних героїв, за оборону тисячолітньої культури та рідної української мови проти русифікації, веденої Москвою;

3. Осягнути давнє і традиційне бажання українського народу, щоб Україна на базі вільного права, забезпеченого в 21-му параграфі Універсальної Деклярації з 1948, мала змогу брати участь у ООН як справді вільна і незалежна держава.

За Комітет Оборони Українських Політичних В'язнів в ССРСР:

Василь Косюк, голова

Ігор Василик, секретар

Буенос-Айрес (Аргентина), 29 серпня 1978.

Цей «Меморандум» вручено особисто Генеральному Секретареві Об'єднаних Націй, д-рові Куртові Вальдгаймові, під час пресової конференції дня 30 серпня. Копії Меморандуму передано багатьом учасникам Конференції, представникам аргентинських часописів, пресових агенцій та радіостанцій, для відповідного використання, на що відгукнулася позитивно місцева аргентинська преса.

«Ля Насіон», один з найбільших ранніх денників в Буенос-Айресі, звітуючи про згадану Конференцію, на закінчення помістив таку нотатку (побіч великої світлини генерального секретаря): «Після закінчення Конференції представник Української Центральної Репрезентації в Аргентині вручив д-рові Вальдгаймові петицію, в якій прохасться його особисто вставитися за те, щоб Об'єднані Нації домагалися від Советського Уряду покінчити із переслідуванням українців, які домагаються у своїй батьківщині повного респектування Загальної Деклярації ОН із 1948 року та Гельсінкського Договору, а також звільнення політичних в'язнів та заповнення права України оформитися у вільну і самостійну державу».

Д-р Дмитро Рубінець, пресовий референт Америка, 28. XI. 1978.

Товариство Українських Правників у США

ДО ПИТАННЯ ПРАВНОЇ ТЯГЛОСТІ І ПЕРЕЄМНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ДЕРЖАВ

В «Енциклопедії Українознавства», томі 4-ім, на сторінках 1571-1573 надрукована стаття редакції проф. Василя Маркуся і проф. Богдана Галайчука про міжнародно-правний статус України.

У кінцевім уступі тієї статті автори приходять до такого висновку: «Незважаючи на зміну урядів і режимів на Україні, з 1917 року правно існує тяглість (континуїтет) та переємність (сукцесія) українських держав: УНР — Укр. Держава — УНР — УССР, задокументована в різних конституційних і міжнародно-правних актах.»

Товариство Українських Правників в Америці (ЗСА), діючи через Редакційну Колегію у складі голови д-ра Богдана Дзеровича та членів д-ра Івана Новосівського, д-ра Ярослава Падеха, д-ра Володимира Савчака і д-ра Олександра Соколишина, провело опитування членів товариства в справі вище згаданої тези. У висліді того опиту на 126 членів, що взяли участь, тільки 7 членів (5.56%) висловилося за тезою Енциклопедії, 115 (91.27%) проти цієї тези, а 4 (3.17%) не зайняли становища в цій справі. Названа Редакційна Колегія, по вислуханні оцінок, думок і зауваг українських правників, без сумніву компетентних у данім питанні, в тому декотрих із них свідків і учасників тих подій, а саме проф. Миколи Чубатого, проф. Лева Окіншевича, проф. Олександра Марітчака, проф. Якова Зозулі, проф. Юрія Фединського, проф. Матвія Стахова, проф. Юрія Старосольського, проф. Богдана Цюцюри, д-ра Дениса Квітковського і Дмитра Левчука, — прийшли в цім питанні до відмінного кінцевого висновку з наступних мотивів:

У науці державного права устійнилася засада, що для заіснування держави необхідним третім елементом, побіч території і населення, є влада, котра, щоб бути легальною (тобто відповідати вимогам державного права), мусить заволодіти територією і населенням внаслідок концентрації політичної динаміки місцевого населення. Немає сумніву, що УССР того елементу бракує.

Всі советські уряди в Україні були творені і ліквідовані Москвою. Створений у грудні 1917 року з наказу Леніна перший уряд для України сам зліквідувався у квітні 1918 року, презвавши сам себе на «Бюро для керівництва повстанською боротьбою». Про нього писав советський журнал «Літопис Революції» у числі з 1920 року так: «Це був уряд без армії, території і народу.»

Другий уряд створений у Суджі, коло Курська, дня 28 листопада 1918 року. Він перенісся в Україну 3 січня 1919 року. Цей уряд складався з 13 росіян і 6 українців. Його головою призначено П'ятакова. Життєписи, соціальне походження тощо тих українців перевірював сам Ленін і затверджував їх, якщо вони були за злиттям України з Росією. Уряд цей зліквідовано, за директивою РКП(б) з підписом Леніна, 13 серпня 1919 року, закрито всі комісаріати

України, крім військового, шляхів і харчування, які досі виконували владу не як уряд України, а як адміністраційні органи совєтської Росії.¹

Дня 11 грудня 1919 року, з доручення РКП(б), владу в Україні перебрав «Всеукраїнський Військовий Революційний Комітет» (Ревком), покликаний Москвою. Він урядовав до 19 лютого 1920 року, коли владу перебрав ЦВК і Совет Народних Комісарів України, зформований ще восени 1919 року.

Ці уряди стояли під керівництвом вже тоді існуючого московського центру і від початку свого існування стосували видавані тим центром нормативні акти. Вони були контролювані спеціально висланими Москвою в Україну надзвичайними комісарами. Для «району» України був призначений Серго Орджонікідзе, а для боротьби з так званою контрреволюцією — командант російських збройних сил на Україні Антонов-Овсєєнко.²

Ні одного з тих урядів не визнала жодна інша держава, а якої ваги надавала тим урядам сама Москва, видно з того, що РСФСР сама у тому самому часі формально тричі визнавала Українську Народну Республіку, а саме:

1) У відомій ультимативній ноті з дня 17 грудня 1917 року.³

2) В часі переговорів з центральними державами в Бересті (січень 1918 року) та в складеному в дні 3 березня 1918 року між РСФСР і центральними державами мирному договорі.⁴

3) В договорі про перемир'я між РСФСР і Українською Державою, заключеним у Києві 12 червня 1918 року.⁵

На цю аномалію звертає увагу, між ін., проф. Саллівант, пишучи: «Отже, російські большевики опинились в аномальній ситуації, визнаючи, хочби не формально, два уряди: совєтський, створений росіянами, і перебуваючий на еміграції (в Росії), з обмеженими впливами в Україні та національний уряд — Директорію, з осідком у Києві, який мав підтримку селян і інших груп.»⁶

Ці уряди творено тільки для протиставлення їх легальному урядові УНР. Їх ефективність спиралася виключно на чужій окупаційній армії, а тому у дійсності вони були тільки органами колоніальної адміністрації.

Та сама ситуація існувала впродовж 1919-1922 року — до введення федерації, себто до 30 грудня 1922 року, з тим, що об'єднання УССР з Росією було більше юридично оформлене. В тому періоді ішли змагання здійснити об'єднання УССР з РСФСР ніби законним шляхом.

1 В. І. Ленін, Воєнне листовання (1917-1920), Москва, 1957, стор. 187.

2 В. Ленін. «Твори». 4-те видання, т. 35, стор. 267.

3 Д. Дорошенко. Історія України, 1917-1923) т. I, стор. 214.

4 John Wheeler-Bennett. Brest Litovsk; The Forgotten Peace, March 1918, page 406.

5 Текст у Д. Дорошенка, цит. твір том 2-гий, стор. 165-167.

6 Robert S. Sullivant. Soviet Politics and Ukraine 1917-1957, New York, Columbia University Press, 1962.

У хронологічному порядку появилися такі правні акти для здійснення того об'єднання:

Ще 1 червня 1919 року Всеросійський Центральний Виконавчий Комітет (ВЦВК) видав декрет (закон) про Об'єднання Советських Республік, в якому постановлено здійснити тісне об'єднання воєнної організації, військового господарства, фінансів і комісаріату праці.

Дня 14 червня 1919 року Всеукраїнський Центральний Виконавчий Комітет дав директиву виконувати згаданий декрет РСФСР в Україні.

Дня 3 грудня 1919 року Всеросійська Партиїна Конференція винесла після нарад резолюцію, що під сучасну пору відношення між УССР і РСФСР визначається федеративними зв'язками, на основі рішень ВЦВК з 1 червня 1919 року.

Дня 27 січня 1920 року Ревком видав закон «про об'єднання діяльності УССР і РСФСР». Закон цей постановляв, що всі декрети і постанови УССР, які стосуються військових справ, народного господарства, харчування, фінансів, пошти і телеграфів — анулюються й замінюються декретами РСФСР.

В днях від 12-23 березня 1920 року відбулася конференція КП(б)У, що повністю відповідала постановам РКП(б). Вона визнала, що зірвання зв'язку з Росією є контрреволюцією, засудила вимоги боротьбістів відносно незалежності України і зажадала дальшого поширення прямої влади сов. Росії без посередництва уряду УССР. Резолюція тієї конференції рішила, щоб у віданні ВЦВК УССР залишилися тільки такі державні справи: комісаріят внутрішніх справ, земельних справ, юстиції, охорони народного здоров'я і соціального забезпечення, а закордонні справи були об'єднані з даним ресортом Росії.

Дня 20 травня 1920 року ІУ Всеукраїнський З'їзд Советів у резолюції про державні відносини між УССР і РСФСР ствердив, що УССР, зберігаючи свою конституцію, є членом Всеросійської Федеративної Республіки. Він потвердив згаданий вище декрет з 1 червня 1919 року і резолюцію КП(б)У про поширення прямої влади советської Росії в Україні.

Дня 28 грудня 1920 року складено «Союзний робітничо-селянський договір між РСФСР і УССР». За тим договором Москва перебрала до своїх рук ряд таких важливих комісаріатів, як військовий і морський, вищу раду народнього господарства, зовнішньої торгівлі, шляхів, фінансів, праці, пошти і телеграфів, що було, нібито, в інтересах оборони.

Віденський професор міжнародного права А. Фердросс кваліфікує цей договір як договір протекторату Росії над Україною. Рівночасно він є тієї думки, що коли договір про протекторат надає державі — протекторові настільки широкі права, що перестає існувати будь-яке самоуправління держави, яка перебуває під протекторатом, — у такому випадку існує не міжнародно-правний, а колоніальний протекторат.⁷

⁷ А. Фердросс — Міжнародне право (рос. переклад), Москва 1959, стор. 124.

Розглядаючи повинь вище наведених декретів, законів, зобов'язуючих резолюцій і вкінці договір, які всі мали на меті об'єднання УССР з РСФСР, бачимо, що УССР у тому часі під натиском Росії передала їй всі підставові державні позиції, залишивши собі тільки незначні адміністративні функції, які аж ніяк не могли кваліфікувати її як суверенну державу.

Такої реальної ситуації не змінює факт, що УССР брала участь побіч Росії у заключенні мирових договорів (18-3-21) р. з Польщею, (7-12-21) з Австрією, і (5-11-22) з Німеччиною тому, що воля РКП(б) і РНК — РСФСР була тоді вирішальною так у внутрішніх, як і зовнішніх справах УССР,⁸ а її участь у тих договорах була конечна для ліквідації подібних договорів, заключених з Українською Народною Республікою, чого Росія сама без участі УССР не могла зробити.

Після підписання договору з 30 грудня 1922 року про утворення Союзу ССР вирішальною для означення міжнародно-статуту УССР буде відповідь на два питання:

1) Як всі три конституційні закони УССР з дня 10-14 березня 1919 року, з дня 15 травня 1929 і 30 січня 1937 визначають суверенні права УССР; яке є їх відношення до федерального закону та яка є ефективність їх у правнім приміненні їх приписів?

2) Яка є роля Російської Комуністичної Партії большевиків РКП(б) у державній структурі ССР і яке її відношення до КП(б)У та уряду УССР?

До першого питання:

Федеративний устрій Советського Союзу не був взорований на існуючих тоді приписах державного права. Він був своєрідним утвором советської комуністичної верхівки, без прецеденсу у минулому, розрахований на збереження Російської імперії в дотогочасних кордонах у змінених обставинах — самовизначення народів і розпаду колоніальних держав. Цей погляд покривається зі словами А. Вишинського, який зазначив, що федеральний устрій Советського Союзу ґрунтовно відрізняється від капіталістичних форм федерації держав, а його структурні засади є наслідком конечности збереження диктатури пролетаріату у багатонаціональній державі. Советський Союз формував свою державну систему згідно зі своїми плянами, незважаючи на правну вартість того договору. Тому, при співставленні української конституції з федеральною, бачимо такі непослідовності й суперечності, що роблять той закон взагалі недійсним.

8 В. Бабій у своїй праці «Роля Радянської України» в утворенні Союзу РСР, у журналі «Радянське право», Київ, 1962, на стор. 216 так пише про період 1921-1922: «Як відомо, у цей період часу не було єдиної союзної держави, відносини між РСФСР і УССР будувалися на основі Союзного Робітничо-Селянського договору з дня 20 грудня 1920 року. Але це не означає, що радянські республіки провадили різну зовнішню політику. В силу єдності основи радянського ладу, однотипности держави, спільноти завдань і мети братніх народів, керівної ролі комуністичної партії, зовнішня політика радянських республік була єдиною.»

З уваги на обмежені можливості (потрібно значно більше місця для докладної аналізи цілого закону), подамо лише кілька прикладів, які наглядно підтвердять це наше твердження.

Згідно зі статтею 6 конституції УССР, земля належить державі, а на підставі статті 6 федеральної конституції (конституції ССРСР) вона належить федеральній державі, що згідно з вивченою ситуацією означає подвійну власність тієїж самої території. Але тому, що згідно зі статтею 19 федеральної конституції приписи федеральній конституції обов'язують в Україні, а не навпаки, то земля формально і практично належить федеральній державі. З того виходить, що УССР бракує одного з підставових елементів держави, а саме території.

Стаття 21 федеральної конституції установає єдине союзне громадянство, з чого виходить, що кожний громадянин федеральної держави є рівночасно громадянином української держави, якщо він знайдеться на терені української держави. Тим чином про громадянство УССР рішає не українська, а федеральна конституція. Тут треба зазначити, що при масовім напливі громадян з інших республік в Україну — територія УССР втрачатиме свій національний характер.

Стаття 18А всесоюзної конституції виразно передбачує, що кожна республіка має право входити в безпосередні зносини з іншими державами, складати з ними договори і обмінюватися з ними дипломатичними представниками, а стаття 14 всесоюзної конституції надає федеральній державі виключне право репрезентувати УССР у міжнародних зносинах, складати, ратифікувати й анулювати договори і іншими державами.

Стаття 17 союзної конституції виразно передбачує право кожної республіки виступити з федерації, а стаття 56 кримінального кодексу ССРСР кваліфікує як злочин зради кожний натяк на це право. Злочин Лук'яненка і товаришів.

Тут варто відмітити політичну оцінку того припису Леніном, який з причини слабости не був присутній на пленумі, на якому схвалено цю постанову. Він уважав, що справа ця була у засаді неправильна і не на часі, бо при погірдливім наставленню російського шовіністичного апарату до інших національностей, цей припис буде «пустой бумажкой». Зі слів його виходить, що про «свободний виход из союза» має рішати російський апарат, а не УССР.

З тих кількох прикладів наглядно видно, що конституція УССР є в дійсності порожнім текстом, без жодного практичного застосування у державній системі УССР. Проф. Джан Газард у своїй праці „The Soviet System of Government”, Chicago 1960, приходить до висновку, що при повнім застосуванні федеральної конституції — з української конституції не залишиться нічого.

Совєтів не бентежить ця правна ситуація тому, що неефективність закону була наперед запланована, а всяка критика з уваги на статтю 62 к.к. «Антирадянська агітація і пропаганда» — виключена, або закінчується трагедією в'язниць і концтаборів.

Але УССР обмежена не тільки в питаннях, які є предметом спільної компетенції Союзу і союзних республік, а різними розпорядками РНК СССР у своїх звичайних адміністративних функціях.

Наприклад:

а) Рішенням РНК СССР з дня 5/6/ 1941 р. заборонено республікам здійснювати будь-яку реорганізацію державного апарату без дозволу Державної штатної комісії Союзу.⁹

б) Постановою ЦК ВКП(б) і РНК СССР з дня 27/5/ 1939 дозволено вилучувати землі від колгоспів (наприклад, присадибні ділянки) тільки за попереднім дозволом РНК СССР.

в) Згідно з постановою РНК СССР з дня 21/2/ 1940 р. навіть сівозміну в Україні регулює не уряд УССР, а СССР.

Так представляється суверенність УССР на підставі безапеляційно зобов'язуючих законів і розпорядків СССР. Дошукуватися підметовості УССР у міжнародному праві тільки на підставі самої приналежності до Об'єднаних Націй не знаходить правового обґрунтування, бо, поминаючи факт, що така приналежність є тільки невеликим сектором міждержавного життя, — сама приналежність не є рівнозначна з колективним визнанням тієї держави. (Обіжник Генерального Секретаря ООН з дня 8 березня 1950 року). Джордж Шварценберг твердить, що Хартія ООН побудована на принципі суверенних держав, але цей принцип відносно України і Білорусі був знехтований і замінений «згодою» („consent”) великих держав.¹⁰

Конституційні зміни з дня 1/2/ 1944 р. мали на меті лише збільшення просоветських голосів в ООН. Впродовж понад 30 років УССР ні разу не скористала з тих змін, бо всякі можливості у тому напрямі блокувала Москва. (Як наприклад, відомий випадок з намаганням британського уряду в 1947 році). Відсутність України і Білорусі на Європейській Конференції для Справ Безпеки і Співробітництва, яка відбулася в Гельсінках 30 липня — 1 серпня 1975 року і в якій взяли участь всі європейські держави, навіть Монако, Ліхтенштайн, Сан Маріно і Ватикан, свідчить, що конституційні зміни з 1944 року не внесли практичної жодної зміни у міжнародно-правну ситуацію УССР.

До другого питання:

Ще за Гетьманської Держави відбувся в екзилі, у Москві, від 5-12 липня 1918 року під керівництвом Леніна основуючий 1-ший з'їзд Комуністичної Партії большевиків України КП(б)У. Цей з'їзд визначив централізм партії, себто прийняв, що КП(б)У є тільки відділом єдиної РКП(б). Те саме становище зайняв і 2-гий з'їзд КП(б)У, який відбувся у жовтні 1918 року, також у Москві. Цю ситуацію підтвердив відтак VIII з'їзд РКП(б), який відбувся у Москві 18-28 березня 1919 року. Цей з'їзд вирішив безоглядно зцентралізувати всі партії советських республік. Комуністичні партії республік, що їх втягнуто в орбіту РСФСР, переведено на статус

⁹ Історія держави і права УРСР 1917-1960, Київ 1961, стор. 517.

¹⁰ George Schwarzenberg, Manual of International Law.

обласних комітетів Російської Комуністичної Партії більшовиків. Найвищою владою — сувереном у Советському Союзі — стала партія, і цей стан триває донині. Цей з'їзд закріпив не тільки суверенність Російської Комуністичної Партії, але і монолітність РСФСР, а в дальшому СССР.

Це керівне становище єдиної централізованої КП СССР знаходить своє конституційне відображення у ст. 126 конституції СССР, яка називає всесоюзну комуністичну партію більшовиків «керівним ядром усіх організацій трудящих, як громадських, так і державних», і у ст. 35 статуту КП СССР, прийнятому на 22-му з'їзді партії у 1961 році, який постановляє, що ЦК КП СССР «здійснює добір і розстановку керівних кадрів і спрямовує роботу центральних державних і громадських організацій трудящих» на всьому терені своєї дії — включно зі союзними республіками.

Ця структура КП СССР, яка узаконює суворе підпорядкування московській централі клітин союзних республік, включно з добором і розстановкою керівних кадрів тих республік, — зводить цілковито нанівець державний суверенітет тих республік.

Проф. Богдан Цюцюра, обговорюючи статус УССР, стверджує, що: «Підпорядкування УРСР Союзів РСР збуджує сумнів у державності УРСР, коли брати до уваги далекосягле підпорядкування багатьох верховних органів державного управління УРСР. Це адміністративне підпорядкування посилюється завдяки всевладному впливові єдиної у СССР комуністичної партії до того ступеня, що воно надає Союзів ССР багато прикмет унітарної, максимально централізованої держави.»¹¹

Проф. Василь Маркусь у 1951 році так визначив державно-правну ситуацію УССР: «УССР формально є державою, але тільки в розумінні советського права і практики... Ані наявність окремої конституції, ані представництво УССР в ОН не закривають одного факту, а саме — абсолютного браку суверенности влади УССР.»¹²

Реасумуючи все сказане, треба понад всякий сумнів ствердити, що держава, яка не має фактичної змоги провадити власної зовнішньої політики, не має власних збройних сил, ані власної валюти, не має власних прибутків, не розпоряджає своїми земельними ресурсами, яка сама не здійснює добору і розстановки своїх керівних кадрів, сама не спрямовує роботи своїх державних і громадських організацій і яка сама не може навіть перевести будь-яку реорганізацію державного апарату, — не мала і не має міжнародно-правної особовості і тим самим не може бути правовим переємником УНР, яка всі ті атрибути державности посідала.

11 Б. Цюцюра — Ленінська концепція багатонаціональної держави та державне відродження України, Журнал «Розбудова Держави», ч. 1 з 1955 року, стор. 37.

12 «Фенікс» ч. I за 1951 рік.

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

У покажчику немає тих імен, які знаходяться на списку делегатів і гостей на стор. 187-190, хіба що їх прізвища згадуються ще й в інших конгресових документах. Біля прізвища адв. Юліана Куляса подані тільки сторінки, що його прізвище згадане вперше і востаннє, тому що воно виступає майже на кожній сторінці конгресових нарад як готує Президії.

Авраменко Василь: 121, 255
Акатані Генічі: 265
Алексєєва Людмила: 269
Андрей, митрополит Вінніпегу див.:
Метюк Андрій, митрополит
Андрусак Іван: 186
Андрушко Теодосій: 308
Антонов-Овсієнко: 405
Антонович Адам: 224, 280, 368
Антонович Ліна: 321
Антонович Марко: 17
Антонович Мирослав: 282, 370
Арбатов Георгій: 57
Артимишин Богдан: 329, 375
Атенагорас, патріярх: 66, 275, 276
Бабицький Василь: 120
Бабій Олесь: 371
Базарко Іван: 19, 20, 28, 30, 37, 114, 170, 178, 180, 182, 185, 209, 214, 256
Базилевський о. Володимир: 28, 185
Балко Степан: 19, 20, 282, 369
Бандера Андрій: 160, 164, 166, 170, 254, 255, 268, 307, 358, 371
Бандера Слава: 329
Бандера Степан: 122, 320
Барабаш Мирон: 7, 307
Баран Богдан: 356
Барвінський, голова УХР: 102
Барка Василь: 341
Бартків М.: 307
Бартон В., кан. амб. ООН: 367
Башук Петро: 19, 249, 307
Бедрій Анатоль: 307
Барщик Мар'янна: 371
Безубко Софрон: 307
Безхлібник Василь: 118, 178, 185, 307
Бердник Олесь: 110, 130, 403
Бек Марія: 272, 324
Березовський Данило: 221, 223, 224, 226, 228, 283
Бернадин Стефанія: 318
Бибик Василь: 329, 371
Бігун Роман: 363
Бігус Мирослав: 330

Білак Ярослав: 45, 95, 96, 176, 268, 311
Білаш Борислав: 224, 283
Білик Олександр: 161, 185, 285
Білик Софія: 322
Білінський Ігнат: 13, 14, 15, 17, 18, 19, 28, 37, 169, 174, 178, 185, 256, 260
Білінський Ярослав: 115
Бобровський Юрій: 283
Безкоровайний Богдан: 374, 376
Богатирець о. Сильвестер: 97
Боднарук Оля: 37, 45
Боднарчук Іван: 164, 224, 226, 283, 356
Бойдукевич (Бодді) Василь: 243, 311
Бойчук Осип: 224, 239
Бондаренко Йосип: 348
Боннер Елена: 269
Борачок Марія: 280, 281, 368
Борецький Ізидор, єпископ: 27, 37, 41, 63
Боровський Віктор: 37, 358
Боровський Володимир, пастор: 37, 41, 164, 201, 306
Боцюрків Богдан: 253, 254, 268
Бравн Алан: 252
Брайчевський Михайло: 158
Брежнев Леонід: 57, 107, 257, 269, 348
Брик-Девятницький Михайло: 30
Бринявська Ярослава: 322
Бродгед Дарія: 283
Будзінська Іванна: 326
Будний Всеволод: 328
Буйняк Теодосій: 29, 307, 308
Буковський Віктор: 111, 305
Букшована Стефанія: 170, 214, 215
Бумбак Анна: 327
Бурачинська Лідія: 41, 273, 279, 280, 316, 368
Бурачинський Е.: 330
Бурдо о. Майкел: 67, 276
Буртняк Анна: 327
Бурчак Михайло: 328
Бутринський о. Мар'ян: 339, 340

Бучинська Віра: 19, 45, 62, 327, 328
 Ваврик Софія: 285
 Вальдгайм Курт: 16, 72, 262, 264, 269, 273, 403
 Варениця Ірина: 327
 Василик Ігор: 403
 Василик Марія: 318
 Василик Микола: 20
 Василишин Микола: 311
 Василь, єпископ УГПЦ див.:
 Федак Василь, єпископ
 Васюк Венедикт: 30
 Васькович Григорій: 224, 226, 227, 279
 Вашкович Володимир: 331
 Велигорська Богданна: 174
 Вельгаш Степан: 254, 261, 264, 265
 Венке Григорій: 280, 368
 Вербицька Євгенія: 371
 Веремієнко Микола: 331, 332
 Веретельник Юрій: 29, 268
 Верига Василь: 20, 45, 160, 163, 175, 283, 311, 314, 328, 331, 374, 375
 Вертипорох Леоніда: 160, 186, 281, 322, 362, 368, 369
 Вжесневський Роман: 29
 Винар Любомир: 155
 Винник Іван: 19, 20, 30, 37, 80, 170, 178, 185, 201, 256
 Винницька Іроїда: 356
 Винниченко Володимир: 385
 Вишинський Андрей: 407
 Вію Жак, фр. амбасадор: 257
 Вілсон Гарольд: 257
 Вінс Георгій: 348, 358
 Вінс Петро: 111, 348, 386
 Вовк Хведір: 158
 Вовкодав Олег: 278
 Вовчук Іван: 28
 Водославський Юрій: 278
 Войтів Любомир: 268
 Войтків Михайлина: 327
 Войтович Андрій: 11
 Волинець Юрій: 214, 215
 Волицький Василь: 285
 Волянський Б.: 364, 371
 Ворох Степан: 28, 185
 Воскобійник Михайло: 102, 261
 Гавірко Андрій: 331, 332
 Гаврилюк Володимир: 160, 281, 362, 368
 Газард Джон: 408
 Гаєцький Роман: 373, 376
 Гайва Петро: 331, 375
 Гайда Рома: 341
 Гайке Вольф-Дітріх: 330
 Галайчук Богдан: 404
 Галатьо Осип: 178, 179
 Галенда Ольга: 322
 Ганкевич Лев: 337
 Ганушевська Теофіля: 318
 Гарасимів Роксоляна: 363
 Гарасимчук Параня: 313
 Гарбузюк пастор Олекса: 41, 52, 178, 185, 277
 Гаргай Богдан: 20, 29
 Гарплюк П.: 314
 Гасюк Богдан: 87, 117
 Гвозда Іван: 28, 185
 Гвоздик Іван К.: 331
 Гвоздулич Юрій: 314
 Геврик Іван: 178
 Гегель Георг В. Ф.: 132
 Гель Іван: 403
 Германюк Максим, митрополит: 27, 37, 41, 66, 67, 98, 178, 185, 201, 275, 276
 Гец Микола: 30, 42, 249
 Гинилевич Ярослав: 285
 Гирак Василь: 307
 Гірник В.: 307
 Гірняк Галя: 37
 Гірняк Оля: 39, 214
 Гладишевська Лідія: 327
 Глинка Ісидор: 19
 Глібович Олена: 67, 280, 282, 368, 370
 Глібович Петро: 370
 Гнатюк Богдан: 13, 19, 20, 28, 37, 77, 161, 170, 178, 185, 256, 364
 Голинський Богдан: 311
 Головатий Богдан: 331
 Головінський Іван: 6, 155
 Гончар Олесь: 132
 Горачук Ольга: 279, 285, 324
 Гордієнко Микола: 334
 Горлач Софія: 322
 Горновий Осип: 334
 Городиський Орест: 331
 Горохович Тоня: 164, 224, 226, 283
 Гошовський Богдан: 18
 Грабар Дмитро: 20, 45
 Грабар Леонора: 326
 Грабар Ольга: 326
 Григоренко ген. Петро: 6, 14, 16, 42, 50, 102, 103, 110, 111, 116, 117, 118, 119, 120, 164, 201, 215, 269, 305, 306, 354, 357, 367
 Григорович Андрій: 254

Григорович Олекса: 310
 Григорців Северин: 30, 165, 178, 185, 268, 308, 309
 Григорчук Дмитро: 287
 Гринчишин Йосифа: 327
 Гринчишин о. Михайло, протоігумен: 37, 41
 Гриньох о. Іван: 42, 155, 162, 340, 360
 Грицков'ян Микола: 87, 88
 Грицак Павло: 330
 Грицько-Цяпка Дмитро: 334
 Грушевський Михайло: 349, 384
 Гриньків Тома: 201, 209
 Гуляк Степан: 329
 Гундяк Марко, архієпископ: 276
 Гунчак Тарас: 166
 Гурко Марія: 30
 Габро Ярослав, єпископ: 37, 41
 Гавліч о. Володимир: 339
 Гайовський Зенон: 331
 Галан Володимир: 68, 100, 101, 284, 285, 286
 Гедройц Єжи: 85
 Генгало Оксана: 285
 Гінзбург Олександр: 269, 357
 Глузман Семен: 269
 Голдберг Артур, ам. амбасадор до ООН: 267
 Голяш Степан: 374
 Гоянюк Люба: 318
 Грегорович Іван: 371
 Гудзяк Осип: 371
 Давиденко Алла: 318
 Давиденко Вячеслав: 279
 Давидовський Г.: 209
 Данилевич Роман: 28, 185
 Данилів Юрій: 178, 185
 Данилишин Михайло: 279
 Даниляк Ольга: 284, 371
 Данилюк Роман: 328
 Даревич Юрій: 27, 28, 63, 64, 90, 91, 102, 224, 227, 248, 251, 252, 253, 254, 255
 Дашко Юрій: 30
 Дебрин Микола, єпископ: 37, 41
 Дебрицький Роман: 286
 Денисенко Юрій: 41, 53, 178, 185
 Денисенко Леонід: 30
 Денисюк Микола: 279
 Деремєнда Ярослав: 19, 30
 Дершко Степан: 311, 371
 Джемілев Мустафа: 269
 Джонсон Ліндон Б., президент ЗСА: 319
 Джуган Семен: 313
 Дзюба Іван: 130, 156
 Дзєрович Богдан: 337, 338, 339, 404
 Дзюбанівський Андрій: 278
 Дима Марія: 327
 Дідович Володимир: 19, 20, 170
 Дідюк Василь: 307, 308
 Ддябога Ігор: 11, 12
 Дмитренко Михайло: 334
 Дмитрів Ілля: 19, 45, 96, 178, 185, 375, 376
 Добош Михайло: 37
 Добриденко М. І.: 308
 Добровний Степан: 330
 Добролюбов Микола: 158
 Добрянський Лев: 42, 56, 201
 Довганюк Володимир: 160, 280, 362, 368
 Долішний Веніамин: 178, 185
 Дорожинський Іван: 337
 Дорожинський Павло: 87, 92, 93
 Драган Антін: 228
 Дряжньовський Роман: 67, 178, 185, 222, 223, 224, 227, 283, 284, 328
 Дребот Орися: 313
 Дрібниця Ольга: 326
 Дублянський о. Анатолій: 196
 Дуда Зеновій: 160, 161, 364, 371
 Дупляк Микола: 170
 Дурбак Іван: 376
 Дуткевич Євген: 243
 Душник Володимир: 17, 19, 82, 259
 Дядько о. Микола: 327
 Дяковська Дарія: 283
 Дяковський Мирослав: 29
 Дяченко В.: 157, 159
 Дяченко Лідія: 316
 Еренкройц А.: 82, 83
 Єндик Ростислав: 158
 Єфремов Сергій: 122
 Жабко-Потапович Лев, пастор: 27, 63, 66, 272
 Жарський Едвард: 28, 67, 223, 224, 227, 283
 Жегуць Іван: 226
 Жуковський Антін: 94, 329
 Журавський Остап: 371
 Заблоцький Юрій: 42
 Завадович Роман: 225
 Заверуха Ольга: 178, 185, 321, 323
 Загачевський Евстахій: 330
 Загребельна Ольга: 278
 Захарчук Михайло: 161, 285, 331, 332, 364
 Заяць Іван: 279

Зварич Зіновій: 29, 268
 Зварич Роман: 94
 Зелений Зенон: 330
 Зелений Петро: 19, 314, 340
 Зінкевич Осип: 18, 253, 254, 268
 Зінко (Конгрес мирян): 340
 Зінько Галя: 326
 Зінько Роман: 87
 Зозуля Яків: 404
 Зорге Райнгарт: 265
 Зорій Мирослава: 318
 Іваник Юрій: 287
 Іваницький Василь: 178, 179
 Іванчук Василь: 239
 Іванчук Іван: 15, 19, 20, 170, 307
 Іванчук Ярослава: 321, 322
 Іванюк о. Орест, архієпископ: 37, 41, 195
 Івасиків Мирослав: 311
 Івасків Йосафат, пастор: 27, 63
 Івашків Євген: 37, 214, 215
 Івашків Мирон: 43
 Ілащук Дмитро: 170
 Ісаїв Всеволод: 29
 Ісаїв Христина: 268, 273, 358
 Йосиф, патріярх
 див.:
 Сліпий Йосиф, патріярх
 Казанівський Богдан: 94, 95, 100, 116
 Каленик Олекса: 42
 Калинець Ігор: 130, 386, 403
 Калинець Ірина
 див.:
 Стасів-Калинець Ірина
 Калиниченко Віталій: 110
 Кальба Богдан: 329
 Кальба Ярослав: 19, 82
 Кандиба Іван: 110, 403
 Капиця Петро: 159
 Караванський Святослав: 308, 386, 403
 Каранович Дарія: 280, 368
 Каратницький Адріян: 254
 Карвацька Ольга: 326
 Кардаш Василь: 307
 Каргер Михайло: 158
 Каркоць Михайло: 20
 Карманін Юрій: 314
 Карпишин Марія: 318
 Картер Джім, през. ЗСА: 56, 111, 266, 269
 Кафік Норман, міністер: 16, 82, 201, 202
 Качанівська Ірина: 316
 Качмар Василь: 341
 Качор Андрій: 20, 51, 287, 363
 Кашуба Богдан: 328
 Квасниця Любомир: 254, 307
 Квітковська Марія: 161, 272, 364
 Квітковський Денис: 28, 42, 199, 253, 268, 285, 404
 Кедрин Іван: 85, 285
 Кейван Іван: 282, 369
 Кекіш Богдан: 363
 Келебай Ярослав: 307
 Келлі Кеннет: 264, 265
 Керенський Олександр: 131
 Керницький Тарас: 337
 Керод Володимир: 328
 Кирилук Василь: 15, 16, 18, 19, 20, 27, 28, 37, 63, 170, 178, 185, 253, 256, 259
 Кесінджер Генрі: 262
 Кісь Володимир: 311
 Кіт Кирило: 118
 Кіт Павло: 243, 287
 Кішук Петро: 331, 332
 Климків Петро: 311
 Климовський Б.: 340
 Климців Степан: 328
 Кліш Володимир: 19, 25, 287, 307, 363, 371
 Клос Стефанія: 244
 Ключник Володимир: 165
 Кобаса Іван: 279, 280, 368
 Кобилецька Анна: 278
 Кобилянська Марта: 244
 Кобрин Роман: 328, 375
 Кобринська Марія: 279
 Кобринський Роман: 279
 Коваленко Б.: 224, 239
 Ковалів Петро: 318
 Коваль Богдан: 20
 Коваль Марія: 318, 326
 Коваль Омелян: 6, 19, 20, 29, 121, 170, 173
 Коваль Петро: 46
 Ковальська Олександра: 19, 98, 161, 178, 179, 185, 186, 254, 268, 269, 358, 364
 Ковальчин Михайло: 119, 376
 Ковальчук Юрій: 170
 Когуська Наталя: 19, 226, 283
 Когут Зоя: 279
 Козій Ніна: 371
 Козловський Яків: 224, 226, 283
 Колесник Володимир: 282, 370
 Колісник Роман: 44, 120
 Колодзінський Михайло: 334

Колодій Марія: 322, 323
 Колодчин Василь: 363
 Комаринський Володимир: 339
 Кондра Петро: 19, 170, 174, 175
 Коновалець Євген: 122
 Кононів Іванна: 318
 Костянтин, архієпископ УПЦ: 37, 41
 Корбутяк Петро: 371
 Корчак Марта: 322
 Корчинська Євгенія: 318
 Косик Володимир: 20, 177, 178, 185, 314
 Костенко Ліна: 123
 Косюк Василь: 30, 403
 Костик Людмила: 318
 Косяк Іван: 200
 Котелець Степан: 333
 Котульська Ольга: 326
 Котульський Володимир: 30, 41, 54, 178, 185
 Кошарич Богдан: 311
 Кошарич Роман: 30
 Кошик Микола: 333
 Коч Едвард, бурмістер Нью-Йорку: 215
 Кочинська Юлія: 318
 Красівський Зиновій: 66, 269
 Крат Михайло, генерал: 331
 Криволап Юрій: 28, 45
 Криворучко Анатоль: 29, 186, 311
 Крохмалюк Роман: 330
 Крушельницька Богданна: 321
 Кубійович Володимир: 338, 339
 Куделя Роман: 66, 266
 Кудірка Сімас: 214, 215, 367
 Кудлик Теодор: 94, 331, 332, 340, 341, 375
 Кузик Ольга: 318
 Кузів Іван: 160, 362
 Кузь Степан: 307
 Кузьмович Геня: 11
 Кузьмович М.: 279
 Кузьмович Ольга: 165, 166, 175, 254
 Куйбіда Оксана: 261
 Кулик Микола: 333, 335
 Кулинич А.: 239, 255
 Куліш Слава: 318
 Куляс Юліан: 45, 46 etc. 183
 Кульчицька Дора: 318
 Кульчицька Марія: 318
 Кульчицький: 226
 Кунинська-Шмерековська У.: 279
 Купчинський П.: 314
 Купчинський Роман: 254
 Курочдов Володимир: 277
 Куропась Мирон: 82
 Кусяка Лев: 329
 Куций Василь: 95, 287, 363
 Куціль Роман: 186
 Куць Мирослав: 313
 Кучер Іванна: 224, 226, 239, 283
 Кушнір Богдан: 282, 370
 Кушнір о. Василь: 7, 8, 15, 19, 27, 37, 39, 63, 66, 81, 178, 185, 192, 194, 201, 247, 255, 256, 257, 260, 261, 271, 272, 273
 Кушнір Михайло: 160, 165, 166, 168, 362
 Кушнір Омелян: 307
 Кушпета Іванна: 161, 364, 371
 Кушпета Микола: 13, 15, 16, 18, 19, 27, 28, 37, 42, 45, 63, 78, 81, 91, 92, 138, 255, 291
 Кушпета Омелян: 166
 Кущак Андрей, єпископ: 37, 41, 197
 Лабунька Мирослав: 341
 Лаврин М.: 283
 Лазарович Іван: 249
 Лазуренко Іван: 20, 180
 Лазурко Роман: 330
 Ласовська Марія: 318
 Ласовський Володимир: 279, 280, 368
 Левенець о. Михайло: 328
 Левицький Іван: 19
 Левчук Дмитро: 404
 Лейват Лас, естонець: 250
 Леник Володимир: 19, 224, 226, 227
 Ленін Володимир: 107, 134, 156, 404, 409
 Лесюк Володимир: 331
 Лешишин Іван: 94, 100, 287, 363
 Литвинович Богдан: 364
 Лівицький Микола, президент: УНР в екзилі: 198
 Лишишин В.: 307
 Лісвано Індоленцію (ООН): 72, 367
 Лісківська Олена: 283
 Літвінов В.: 261
 Ліщинська-Боднарук Ольга: 15, 16, 244, 260
 Ліщинський Михайло: 363
 Лисяк Олег: 330
 Литвин Костянтин: 278
 Липовецький Микола: 261, 268
 Лисенко Степан: 287
 Лисогір Йосиф: 13, 19, 28, 37, 256, 265, 273
 Лозинська Марія: 318, 320

Лозинський Аскольд: 11, 12, 19, 28, 214, 215, 267, 344
 Лозинський Євген: 285
 Лозинський Іван: 337
 Лончина Богдан: 341
 Лончина Ірина: 317
 Лостен Василь, єпископ: 37, 41
 Лотоцька Тереза: 326
 Лотоцький о. Леонід: 249
 Лукс Л., латвієць: 260
 Лук'яненко Левко: 66, 111, 121, 269, 358, 386, 402
 Луцик Володимир: 166
 Луць С.: 314
 Луцький Юрій: 253
 Любінецька-Кульчицька Фалима: 224, 227, 239, 252, 283
 Любінецький Юрій: 224, 283
 Любович Уляна: 317
 Лютем Ульчан: 264
 Лялька Михайло: 279
 Магаль Доня: 318
 Мазевський Альойзіус: 83
 Мазур Володимир: 186
 Мазур К.: 314
 Мазуренко Анна: 324
 Мазуркевичі Юрій і Дона: 258
 Мак Ольга: 280
 Макар Володимир: 333, 334, 335
 Максим, митрополит див.:
 Германюк Максим, митрополит
 Маланчій Віра: 268
 Маланчук Надія: 161
 Малащук Марія: 281, 322, 364, 371
 Малащук Роман: 29, 185
 Малецький Мирослав: 20, 29, 185, 243, 286, 328, 330, 375
 Малиновський Роман: 42
 Мандрика Микита: 82
 Маринович Мирослав: 111, 358, 386, 402
 Марітчак Олександр: 404
 Марко, архієпископ див.:
 Гундяк Марко, архієпископ
 Марк Карло: 130
 Маркусь Василь: 18, 173, 175, 341, 404, 410
 Мармаш Степан: 371
 Мартиненко Володимир: 262
 Мартинюк Франко: 15, 19, 20, 27, 28, 63, 64, 69, 76, 80, 170, 178, 185, 247, 248
 Марунчак Михайло: 162, 268, 340, 341, 360
 Маруняк Володимир: 226
 Марченко Богдан: 283
 Марченко Іван: 28, 186
 Марченко Ніна: 224
 Маслій Петро: 331
 Мاستикаш Євген: 13, 15, 17, 20, 25, 44, 45, 46, 249, 311, 314, 371
 Матвійків: 92
 Матла Омелян: 253
 Матусевич Микола: 111, 358, 386, 402
 Маценко Павло: 280, 282, 368
 Мацьків Володимир: 159, 162, 185, 225, 360
 Меєр Герберт: 386
 Мезвінський Едвард: 201, 267, 367
 МекЕкен Алан, міністер: 262
 Мельник Антін: 19, 29, 178, 185, 226
 Мельник Кость: 221, 222, 223, 229, 234, 239, 252, 283
 Мельникович Осип: 30
 Метюк Андрей, митрополит: 37, 41, 51, 196, 201
 Мешко Оксана: 403
 Мєрошевський Юліюш: 85
 Мизак Василь: 337
 Мик Микола Б.: 330
 Микитин Богдан: 331, 332
 Микитюк Богдан: 258
 Микитюк Дмитро: 373
 Миколенко Петро: 28
 Миколів Ірина: 261
 Микуляк Петро: 307
 Михайлишин Петро: 371
 Михальчук Андрій: 311
 Мицик Модест: 310
 Мицик Олена: 324
 Мицик Роман: 363
 Мицьо А.: 11
 Мишко Оксана: 110
 Міненко о. Теофіль: 20, 29, 67, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 232, 283
 Мірчук Анізія: 318
 Мірчук Петро: 334
 Мічель Зеня: 321
 Млака Данило: 208
 Мончак о. Ігор: 339, 340
 Мороз Валентин: 66, 121, 129, 130, 132, 133, 262, 270, 307, 386, 403
 Мороз Григорій: 29
 Мороз Катерина: 318

Мороз Микола: 15, 18, 64, 249, 254, 268, 358
 Морозюк Ростислав: 277
 Моцюк Ярослав: 279
 Мудрий Михайло: 258
 Мстислав, митрополит
 див.:
 Скрипник Мстислав, митрополит
 Мудрик Степан: 41, 54, 93, 178, 185
 Музика Михайло: 331
 Мулька Нестор: 331, 332
 Мурашко Катерина: 285
 Мухин Галина: 279
 Навроцька Христина: 87, 89, 161, 316, 364
 Навроцький Мирослав: 340
 Нагайло Володимир: 331, 332
 Нагірянська Е.: 314
 Нагірянський З.: 314
 Назаревич Юліан: 283
 Наклович Сергій: 30, 250, 271
 Наконечний Михайло: 311
 Негрич Марія: 322
 Непрель Олександр: 11
 Нестерчук Марія: 318
 Нестерчук Юрій: 214
 Нікіфорук Іванна: 371
 Новиченко Ігор: 262
 Новосад Іван: 19, 20, 170
 Новосівський Іван: 87, 91, 337, 339, 404
 Оदनоріг Мирослава: 322
 Окіншевич Лев: 404
 Окіпнюк Володимир: 307
 Олександр II, цар: 281
 Олексин Іван: 15, 19, 20, 28, 177, 178, 185
 Олеськів Василь: 19, 20, 331
 Олійник Роман: 253
 Ольжич-Кандиба Олег: 122
 Омельченко Василь: 18, 29, 155, 162, 279, 360
 Онацький Євген: 280
 Оранський, проф.: 282, 370
 Орест, єпископ
 див.:
 Іванюк Орест, єпископ
 Осадчий Михайло: 386, 403
 Осадца Аполоній: 279
 Остапович Зоня: 327
 Остап'юк Анастасія: 321
 Остап'юк М. А.: 364
 Остафійчук Іванна: 322
 Остромира Марія: 334
 Ґхеда Паулада Педро: 272, 273

Павел Вільям: 264, 265
 Павло VI, папа: 274, 275
 Павлович Надя
 Павлушков Микола: 122
 Падох Ірина: 316, 337
 Падох Ярослав: 18, 160, 161, 337, 339, 360, 404
 Палатайко Ярослав: 329
 Палієнко Василь: 161, 364
 Панасюк Михайло: 363
 Панчук Богдан: 20, 44, 99, 101, 102, 374, 375
 Паньківський Кость: 337
 Пап Михайло: 162, 360
 Парубок Степан: 160
 Пасічняк В.: 341
 Паславська Стефанія: 326
 Паславський М.: 363
 Пастернак І.: 314
 Пастернак Ярослав: 158, 159
 Пастушенко Марія: 327
 Пастушенко Я.: 279
 Паттерсон С. М.: 257
 Пашкевич Павло: 259
 Пащак о. Патрикій, протоігумен:
 37, 41
 Пежамський М.: 279
 Педенко Віктор: 185
 Пеленська Ірина: 6, 29, 133, 166, 224, 283
 Пелех Юліан: 19, 371
 Пенджола Марія: 318
 Пенялоса Енріке: 274
 Петецька Катерина: 327
 Петлюра Симон: 65, 68, 95, 122, 145, 185, 250, 259, 322, 385
 Петренко Петро, ген.: 186
 Петрина Богдан: 87
 Петришин: 159
 Петришин Роман: 371
 Петрук: 173
 Пилипенко М.: 254
 Писарівська Зоряна: 261, 265
 Питляр Орест: 260
 Підгайний Богдан: 328
 Підзамецький Орест: 310
 Пітик Анна: 322
 Плав'юк Микола: 6, 13, 14, 15, 16, 18, 19, 27, 28, 34, 37, 41, 43, 44, 45, 73, 88, 89, 97, 98, 100, 103, 139, 147, 178, 180, 181, 185, 214, 215, 227, 247, 248, 253, 256, 259, 263, 268, 280, 282, 313, 370
 Плахотнюк Микола: 64, 269
 Плахтин Степан: 248

Плешкевич Омелян: 6, 147, 148, 160, 163, 165, 186, 287, 363
Плющ Леонід: 14, 16, 42, 50, 112, 130, 164, 201, 214, 215, 257, 262, 270, 271, 305, 306, 315, 354, 358, 367
Плющ Тетяна: 315
Поворозник Ілля: 311
Поврозник Михайло: 331
Подпригода Ф.: 186
Поліщук Іларіон: 20, 374, 375
Поломарк Геня: 327
Полтава Леонід: 186, 280, 368
Попіль Едвард: 82, 186
Поритко Іван: 29, 285, 286, 376
Потапенко Борис: 11, 37, 64, 66, 68, 102, 103, 117, 119, 395, 215, 216, 265, 266, 267
Потічний Петро: 257
Потоцька Стефанія: 273
Прашко Іван, єпископ: 309
Прийма Анна: 327
Принада Іван: 11
Пришляк І.: 307
Пришляк О.: 375, 376
Пришляк Ярослав: 363
Пріцак Омелян: 155, 162, 360
Прокоп Мирослав: 115, 253, 269
Процик Анна: 318
Процик Володимир: 87, 88
Процик Даша: 318
Процюк Олена: 264, 272, 316
Прус Люба: 280, 368
Пушкар Степан: 284
Рабіндронат Тагор: 60
Равлюк Іван: 19, 99, 331
Радчук Сергій: 42, 55, 82, 201, 218
Радьо Софія: 318
Рак Ярослав: 283
Раковський Іван: 158
Раковський Роман: 363
Рассел о. Давид: 278
Ребет Лев: 122
Ревай Юліан: 82, 279, 280, 368
Ревель Бернард: 132
Рікман Герберт: 215
Ріццо Гільберто: 263
Рогатин Ольга: 313
Рогатин Тарас: 312
Роговський Михайло: 170
Рожанковська Іванна: 19, 20, 25, 37, 256, 315, 316, 318
Рожка Осип: 45
Розумний Ярослав: 162, 360
Романенчук Марія: 318

Романишин Олег: 253, 269, 307
Романюк о. Василь: 66, 107, 108, 130, 275, 277, 348, 386, 403
Романюк Леонід: 82
Ромах Михайло: 87, 88, 311, 314
Роснецький Клим: 331
Росоха Степан: 29, 82, 185, 374, 376
Ростек Зенон: 30
Рубель Ярослава: 11, 12, 99, 185
Рубінець Дмитро: 403
Руденко Микола: 66, 111, 114, 130, 135, 257, 269, 358, 386, 402
Рудик Стефанія: 318
Рудницький Ярослав: 282, 369
Рузвельт Франклін Д., през. ЗСА: 385
Рутський Венямин, митрополит: 341
Саврин Ніль, єпископ: 37, 41
Саварин Ольга: 327
Саварин Петро: 45
Савицька Софія: 322
Савицька Теодосія: 285, 317
Савчак Володимир: 337, 339, 404
Савчак Марія: 318
Савчак Ярослава: 318
Савчук о. Семен В.: 20, 27, 41, 64, 178, 185, 278
Савчук Стефанія: 15, 20, 27, 28, 37, 63, 161, 175, 178, 179, 185, 186, 272, 273, 310, 364
Салига Петро: 364, 371
Саллівант Роберт С.: 405
Самець Орест: 313
Сахаров Андрей: 257
Сверстюк Євген: 60, 130, 386, 403
Свідерська Домна: 318
Свідерський Микола: 30
Світлична Надія: 7, 42, 50, 60, 75, 111, 118, 201, 214, 215, 272, 308, 354, 367
Світличний Іван: 130, 386, 403
Селепина о. Артем: 20
Семак Параскевія: 321
Семанишин Квітка: 30
Семанишин Микола: 278
Семотюк Андрій: 64, 65, 66, 90, 91, 254, 255, 261, 262, 263, 264, 265, 272, 273
Сеник Ірина: 272
Сенчук Роман: 371
Сидор-Чарторійський: 318
Силенко Порфирій: 331
Сирник Іван: 139
Сиротинський о. Іван: 20

Ситник Василь: 68, 287, 363
 Сілецька Люба: 318
 Сіманавіціус Джон: 260
 Сірлюк Ернест: 271
 Сірота Марія: 168, 169, 174
 Сірський Василь: 331
 Січко Василь: 110
 Січко Петро: 110
 Скальський Іван: 331
 Скіра Іван: 285, 376
 Скоропадський Данило: 122
 Скоропадський Павло, гетьман: 385
 Скорупська Марта: 254
 Скотт Едвард, архієпископ: 276
 Скочиляс Іван: 19, 20, 170
 Скрантон Вільям, амб. до ООН: 262
 Скрипник Мстислав, митрополит: 5,
 17, 27, 37, 39, 41, 46, 63, 66, 82,
 100, 107, 167, 175, 178, 183, 185,
 201, 237, 271, 272, 275, 276
 Сливинський Осип: 371
 Сліпий патріарх Йосиф: 53, 58, 59,
 60, 167, 168, 237, 307, 327, 331,
 340, 341, 351
 Сліпченко Микола: 30
 Слобода Лена: 327
 Слупчинський Орест: 375, 376
 Слюсарчук Віра: 326
 Смоликевич О.: 314
 Смородська Камілія: 315
 Снігурович Михайло: 116
 Соколишин Олександр: 337, 404
 Сокольський Остап: 178, 185, 372,
 373, 375, 376
 Солженіцин Олександр: 305
 Солонинка Василь: 37, 115, 117, 307
 Солонинка Марія: 166, 321
 Солук Богдан: 255
 Соневицький Ігор: 201
 Сосновський Михайло: 253, 263, 279
 Сохан Володимир: 228
 Спольська Марія: 371
 Спольський Андрій: 170
 Спольський Мирон: 30
 Спринський С.: 285
 Ставнича Оля: 315, 316
 Сталін Йосиф: 385
 Старосольський Юрій: 404
 Стасів-Калинець Ірина: 272, 386
 Стасюк Оля: 11
 Стахів Матвій: 28, 404
 Стахів Теофіля: 322
 Стебельський Богдан: 15, 67, 155,
 156, 161, 162, 210, 224, 249, 279,
 280, 282, 360, 362, 368, 370
 Стек Володимир: 372, 373, 376
 Степаняк Дарія: 318, 319, 368
 Степаненко Микола: 160, 280, 281,
 362, 369
 Стерчо Петро: 19, 29, 160, 165, 166,
 169, 176, 186
 Стечик Степан: 283
 Сторожук Р.: 371
 Стрільців, член Укр. Гельсінської
 Групи: 110
 Строката Ніна: 110, 272, 403
 Стус Василь: 403
 Суховерський Микола: 87, 88, 97
 Сущик Т.: 20
 Таврицький Степан: 330
 Тарнавський Омелян: 243, 252, 253,
 257
 Тарнавський Остап: 29, 280, 285,
 368
 Тарнопольський Володимир: 253
 Татарнюк Н.: 371
 Твердовська Марія: 318
 Твердохлебов Андрій: 269
 Теліга Олена: 122
 Теліжин Омелян: 281, 368
 Темник Юліан: 243
 Тереля Йосиф: 66, 269, 348
 Терлига: 161
 Тершаковець Василь: 208
 Тивонюк Марія: 269
 Тимків Марія: 322
 Тимошенко Ірина: 269, 358
 Тимців Степан, пастор: 20
 Тим'як Сидір М.: 186, 340
 Тис-Крохмалюк Юрій: 330, 334
 Тихий Олекса: 66, 107, 108, 111,
 258, 269, 358, 386, 402
 Ткаченко Люба: 15, 64, 68, 243, 253,
 254
 Ткачук Марія: 321
 Тракало Ярослав: 178, 185
 Трач Леся: 224
 Трач Роман: 20, 67, 160, 164, 178,
 185, 222, 224, 227, 239, 284, 356
 Трудю П'єр, прем'єр Канади: 66,
 269, 275
 Трусевич Омелян: 170
 Турко Ксеня: 224
 Українка Леся: 158, 160, 281
 Утриско Мирон: 186
 Ухач Володимир: 285
 Фатерига Ярослав: 331
 Федак: 170
 Федак Василь, єпископ УГПЦ: 37,
 41

Федак Ольга: 318
 Федик Дарія: 321
 Фединський Андрій: 224, 254
 Фединський Юрій: 404
 Федоренко Євген: 224, 283
 Федорів Тетяна: 321
 Федорончук Василь: 199
 Федчун Б.: 371
 Фердросс А.: 406
 Филь Ю.: 314
 Фіголь М.: 307
 Філь Леонід: 13, 14, 15, 17, 19, 20,
 29, 37, 169, 177, 180, 185, 253,
 256, 261, 269, 310, 314
 Фіялка-Гук Леся: 322
 Флис Іван: 178, 185, 186, 201
 Фомін Геннадій: 273
 Форд Р. Джералд, през. ЗСА: 82
 Фостун Святомир М.: 30, 269, 279,
 285, 331, 332, 374
 Франко Іван: 121, 158, 208
 Франко Рома: 283
 Фроляк Святослав: 30
 Фурманець Дмитро: 20, 186
 Футала Богдан: 29, 269
 Футала Лев: 20, 287, 363
 Харина о. Мирослав: 13, 19, 20, 37,
 256
 Харко Степан: 371
 Харук Володимира: 318
 Хвойка Вікентій: 158
 Хитра Анастасія: 322
 Хмельницький Богдан: 158
 Ходновський Н.: 224
 Ходорович Т.: 305
 Хомишин Стефанія: 321
 Хом'як Олександр: 371
 Хом'як Іван: 19, 165, 166
 Хрущов Микита: 57, 107
 Худа-Гусяк Наталка: 201
 Цвик Ольга: 119, 174, 180
 Целевич Уляна: 116, 119, 269, 272,
 273, 318, 319, 320
 Ценко Володимир: 316
 Цибульський Михайло: 29
 Цимбалістий Богдан: 341
 Цимбалістий Петро: 287, 363
 Цимбалюк С.: 45
 Цітульська Анна: 322
 Цурковський Роман: 118
 Цюрак Микола: 30
 Цюцюра Богдан: 339, 404, 410
 Чайківський Роман: 261, 265
 Чайковська Люба: 310
 Чарнецький Іван: 280, 281, 368
 Чвалюк Зенон: 311
 Черешньовський Михайло: 160,
 280, 362, 368
 Черник Ярослав: 375
 Чернишевський Миколай: 158
 Черчіль Вінстон: 385
 Чечко Олександр: 30, 249
 Чигирин Михайло: 30
 Чиж В.: 243
 Чировський Мирон: 155
 Чолій Я.: 307
 Чолкан Роман: 329
 Чорновіл Вячеслав: 386, 403
 Чорнодольський Андрій: 29, 253
 Чубатий Микола: 337, 404
 Чумак Ярослав: 371
 Чупринка Тарас, генерал
 див.:
 Шухевич-Чупринка Роман
 Шабатура Стефанія: 272, 386
 Шалапай Тенія: 321
 Шандор В.: 339
 Шандра Любослава: 316
 Шандрук Павло, генерал: 331
 Шанковський Лев: 334
 Шарик Михайло: 310
 Шафранюки Михайло і Ярослава:
 63, 243
 Шашкевич Маркіян: 341
 Швайкер Річард, ам. сенатор: 264
 Шварцбарт С.: 259
 Шварценберг Джордж: 409
 Шебець Михайло: 310
 Шибунчак Богдан: 19
 Шевченко Андрій: 11
 Шевченко Аркадій: 70, 72
 Шевченко Олексій: 11
 Шевченко Тарас: 85, 86, 108, 125,
 130, 158, 159, 208, 322
 Шевчик Мирослав: 308, 309
 Шелєпін Олександр: 257
 Шеллі Саллі: 264
 Шепарович Степан: 328
 Шепетик Анна: 322
 Шиманський Олег: 30
 Шимко Стефанія: 243, 322
 Шимко Юрій: 15, 16, 27, 28, 36, 63,
 69, 76, 82, 97, 227, 243, 250, 253,
 254, 260, 272, 307
 Шкамбара Марія: 322
 Шкварчук Іван: 287
 Шмігель Мирослав: 11, 215
 Шмондюк Йосиф, митрополит: 41,
 178, 185, 201
 Шрайбер Марко: 276

Штендера Євген: 374
 Штерн Михайло: 266, 305
 Штефан Августин: 82
 Штуль Данило: 271
 Шуль Андрій: 264
 Шумська-Мороз Ірина: 160, 279, 280, 362, 368
 Шурма Б.: 279
 Шуст Леся: 322
 Шухевич Юрко: 113, 307, 358, 386, 403
 Шухевич-Чупринка Роман: 68, 122, 333, 358, 386
 Щаранський Анатолій: 269
 Щерба Євгенія: 261
 Юзик Павло, сенатор: 11, 15, 18, 65, 66, 82, 164, 178, 185, 253, 258, 268, 269, 272, 273, 274, 310, 358
 Юринець Юліан: 330
 Юркевич Мирослав: 13, 14, 244, 252, 254
 Юркевич Софія: 244, 252, 254
 Яковлев Н.: сов. амбасадор: 270
 Яковлів Андрій: 337
 Якубяк Михайло: 331
 Якута Сузанна: 278
 Ямінський Борис: 82, 250
 Янів Володимир: 67, 102, 155, 161, 162, 226, 279, 360
 Яніцька Наталка: 327
 Янківська Євгенія: 161, 285, 364, 371
 Янківський Володимир: 331
 Яремович Антін: 19, 259, 269
 Ясельський Антін: 165
 Яхно Богдан: 151, 286
 Ящук Уляна: 170

СПИСОК ІЛЮСТРАЦІЙ

	стор.
Президент СКВУ о. д-р Василь Кушнір	8
Делегація СКВУ до бурмистра Нью-Йорку	10
Президент СКВУ о. В. Кушнір дістає Проклямацію	10
Засідання Президії СКВУ в Вінніпегу	26
Микола Плав'юк, перший заступник президента СКВУ	34
Степанія Савчук, другий заступник президента СКВУ	36
Василь Кирилюк, 3-ій заступник президента СКВУ	36
Д-р Франко Мартинюк	36
Юрій Шимко, генеральний секретар Президії СКВУ	36
Екуменічний молебень у готелі Амерікана	38
Ділова Президія III СКВУ	62
Митрополит Мстислав виголошує привіт III-му СКВУ	120
Д-р Микола Кушпета, голова Програмової Комісії	138
Леонід Філь, голова Номінаційної Комісії	138
Микола Плав'юк і мгр. Іван Базарко	184
Вид на президіальний стіл Конгресу	184
М. Плав'юк вручає почесну грамоту о. Кушніреві	192
Адвокат Юліян Куляс, голова Ділової Президії	192
Митрополит Максим проводить молитву на бенкеті	194
Юрій Шимко вітає о. д-ра В. Кушніра	194
Вид на президіальний стіл бенкету III СКВУ	202
Міністер Норман Кафік промовляє на бенкеті	202
Генерал П. Григоренко промовляє на бенкеті	212
Надя Світлична промовляє на бенкеті	212
Д-р Сергій Радчук, голова КУК, вітає III СКВУ	218
Сенатор Павло Юзик, голова Комісії Прав Людини СКВУ	218
Вид на залу бенкету	220
Маніфестаційний похід вулицями Нью-Йорку	240
Дівчата в поході на маніфестацію	240
Естонська група бере участь у маніфестації	242
Латвійська група бере участь у маніфестації	242
Маніфестація перед советською амбасадю до ООН	304
Адв. Аскольд Лозинський, голова Маніфестаційного К-ту	366
Леонід Плющ, промовляє на маніфестації	366

З М І С Т

Вступне слово — Василь Верига	5

Передконгресове

Протокол засідання	
Українських Центральних Молодечих Організацій	11
Протокол Підготовчого Комітету III Конгресу СКВУ	13
Протокол засідання Президії Секретаріату і	
Підготовчого Комітету III Конгресу СКВУ	15
Статут Світового Конгресу Вільних Українців	21
Склад Президії і Секретаріату 1973-1978	27
Програма III Світового Конгресу Вільних Українців	31

III Конгрес СКВУ

Екуменічний молебен	37

Перша Пленарна Сесія

Відкриття — заступник президента СКВУ, Микола Плав'юк	39
Молитва — Митрополит Мстислав	39
Слово президента СКВУ — о. д-р Василь Кушнір	39
Проголошення почесної та вибір Ділової Президії	
Конгресу	41
Деклярація для відзначення 60-річчя української	
державности — д-р Микола Кушпета	42

Усні привіти:

М. Івашків, К-т Укр. Організацій Нью-Йорку	43
Митрополит Мстислав, Українська Православна Церква	47
Митрополит Андрей, Українська Греко-Православна	
Церква	51
Пастор Олекса Гарбузюк, Українські Протестантські	
Церкви	52
Ю. Денисенко, Українська Громада в Австралії	53
В. Котульський, Українська Центральна Репрезентація	
Аргентини	54
С. Мудрик, КОУГЦУ — Європа	54
С. Радчук, Комітет Українців Канади	55
Лев Добрянський, Український Конгресовий Комітет	
Америки (англ.)	56
Патріярх Фосиф, Українська Католицька Церква	58
Надя Світлична, Дисидентський рух в Україні	60

Друга Пленарна Сесія

Усні звіти Президії СКВУ	63
Микола Плав'юк, заступник президента СКВУ	63
Юрій Шимко, генеральний секретар Президії СКВУ	69
Франко Мартинюк, скарник Президії СКВУ (англ.)	76
Іван Винник, голова Контрольної Комісії СКВУ	80

Полуденок: Вшанування українських парламентаристів	82
А. Г. Еренкройц. Привіт від Польсько-Американського Конгресу (англ.)	83
Третя Пленарна Сесія	
Дискусія над звітами Президії СКВУ	89
Доповіді:	
Борис Потапенко. Наша допомога визвольній боротьбі українського народу	103
Ген. Петро Григоренко. Дисидентський рух в Україні й українська діаспора	110
Дискусія над доповідями	116
Четверта Пленарна Сесія. Доповіді:	
Омелян Коваль. Проблеми включення української молоді в суспільно-громадське життя	121
Ірина Пеленська. В обороні української дитини	133
П'ята Пленарна Сесія. Доповіді:	
Микола Плав'юк. Дія Світового Конгресу Вільних Українців у світлі потреб української спільноти	139
Омелян Плешкевич. Економіка — підставова сила української діаспори	148
Панель: Завдання української науки	
Богдан Стебельський. Завдання української науки	156
Шоста Пленарна Сесія: Усні звіти Рад і Комісій СКВУ	
Рада для Справ Культури — Б. Стебельський	160
Рада Суспільної Служби — Зеновій Дуда	160
Наукова Рада — Ярослав Падох	161
З'їзд Комбатантських організацій — Василь Верига	163
Комісія Прав Людини — Андрій Бандера	164
Світова Координаційна Виховно-Освітня Рада — Роман Трач	164
Світова Кооперативна Рада — Омелян Плешкевич	165
Резолюційна Комісія — Петро Стерчо, М. Кушнір	169
Фінансова Комісія — Богдан Гнатюк	170
Прелімінар Бюджету — Богдан Гнатюк	171
Дискусія	172
Сьома Пленарна Сесія	
Номінаційна Комісія — Леонід Філь, Іван Олексин	177
Дискусія	178
Вибір керівних органів СКВУ	180
Заключне слово — Микола Плав'юк	181
Заключне слово — Іван Базарко	182
Закінчення Конгресу молитвою і гімном	183
Список новообраних членів Президії і Секретаріату СКВУ	185
Список делегатів і гостей на III Конгресі СКВУ	187

Письмові привіти на III Конгрес

УАПЦ в Європі — Архiepіскоп Орест Іванюк	195
УАПЦ в Європі — Протопресвітер А. Дублянський	195
Укр. Греко-Правосл. Церква в Канаді — митроп. Андрей	196
УПЦ в Америці — єпископ Андрей Кушак	196
УАПЦ у Вел. Британії — Протопр. С. Богатирець	197
Президент УНР в Екзилі Микола Лівіцький	197
Провід Українських Націоналістів — д-р Денис Квітковський	199
Українське Національне Демократичне Об'єднання — д-р Василь Федорончук	199
Білоруський Конгресовий Комітет Америки	200
Центр Національного Руху Кримських Татар	200
Конгресовий бенкет	201
Слово-привіт міністра канадського уряду Нормана Кафіка (англ.)	201
Фестиваль української пісні — програма	208
Пісне, велична рідна пісне — мгр. Іван Базарко	209
Слово на відкритті фестивалю — д-р Богдан Стебельський	210
Велика всеукраїнська маніфестація в обороні прав України	213
Звідомлення Українського квартальника (англ.)	215
Звідомлення щоденника Ди Нью Йорк Таймс (англ.)	217
Світова Координаційна Виховно-Освітня Рада СКВУ	219
СКВОР — Звіт з діяльності 1974-1978 — Кость Мельник	223
Плян організаційної роботи Рідношкільної Інформаційної Служби	229
До проекту плану праці управи СКВОР — Кость Мельник	230
Пропозиції Рідношкільної тематики	235
Резолюції-напрямні	237
Українська Центральна Шкільна Рада Австралії — В. Коваленко	239

Письмові звіти Президії і Секретаріату СКВУ

А. Діяльність на внутрішньому відтинку	243
Організаційні справи	243
СКВУ: Членський стан організацій	244
Звернення Президії до української спільноти	250
Інформаційна Служба СКВУ	251
Організування III Конгресу СКВУ	255
Б. Діяльність на зовнішньому відтинку	257
Акція за деколонізацію СССР	259
Бюро СКВУ в Нью-Йорку	260
В. Діяльність Комісій і Рад СКВУ	268
Оборона поодиноких політ-в'язнів	269
Валентин Мороз	270
Леонід Плющ	270
Міжнародний Рік Жінки (1975)	271

Конференція ООН «Габітат»	273
Акція оборони віри й церкви в Україні	274
Комісія Українських Молодечих Організацій	278
Наукова Рада	279
Рада для Справ Культури	279
СКВОР	284
Світова Рада Українських Комбатантських Організацій	286
Українська Світова Кооперативна Рада	287
Фінанси Президії СКВУ	291
А. Методи фінансування	291
Фонд СКВУ	292
Б. Бюджет СКВУ	293
В. Рахунки прибутків і видатків	295
Преса заступлена на Конгресі	302
 Звіти організацій — членів СКВУ	 303
Українське Євангельське Об'єднання	305
Ліга Визволення України в Канаді	307
Ліга Визволення України в Австралії	308
Українське Національне Об'єднання Канади	310
Об'єднання Українців у Франції	314
Союз Українок Америки	315
Об'єднання Жінок Оборони Чотирьох Свобід України	318
Організація Українок у Великій Британії	321
Об'єднання Жінок ЛВУ в Канаді	321
Організація Українок «Відродження» в Аргентині	323
Ліга Українських Католицьких Жінок Канади	326
Братство кол. Вояків І. УД УНА	328
Об'єднання б. Вояків Українців у Вел. Британії	331
Товариство кол. Вояків УПА в Канаді	333
Статут Товариства кол. Вояків УПА	335
Товариство Українських Правників у ЗСА	337
Світовий Конгрес Мирян	339
 Резолюції III Конгресу СКВУ	 343
Загально-конгресове	345
СКВОР	355
За права людини	356
Наукової Ради	360
Ради для Справ Культури	360
Української Світової Кооперативної Ради	362
Світової Ради Суспільної Служби	364
 Конгреси, Конференції, З'їзди	 365
Пресова Конференція	367
Рада для Справ Культури	368
Суспільна Служба Українців Канади	370
Українські Комбатантські Організації	372
Конгресові наради і панель	373

Документи й матеріяли	377
У пошуках за свободою (англійське)	379
Меморандум у справі деколонізації ССРСР (англ.)	389
Резолюції у справі порушення людських прав у ССРСР (англ.)	393
Деклярація ЗП УГВР	396
Петиція Українців Аргентини до Ген. Секретаря ООН	402
До питання правної тяглості і переємності українських держав	404
Поіменний показчик	411
Список ілюстрацій	422

C O N T E N T S

Foreword — Wasyl Veryha	5

Precongressional documents

a) Ukrainian Youth Organizations' Executives meeting; minutes	11
b) Preparatory Committee of the Third Congress of the WCFU meeting; minutes	13
c) WCFU Presidium meeting with the Preparatory Committee; minutes	15
Constitution of the WCFU	21
List of members of the WCFU Secretariat	31
Third World Congress of the Free Ukrainians	35
Ecumenical service "Moleben"	37

The First Plenary session; opening by Mykola Plawiuk

Inaugural speech by the President Monsignor Wasyl Kushnir	39
Prayer — Metropolitan Mstyslav	39
Election of the Congress Presidium	41
Declaration marking 60th anniversary of Ukrainian independence read by Dr. M. Kushpeta	42

Oral Greetings by:

Welcoming word by M. Iwashkiw, Committee of the Ukrainian Organizations Greater New York	43
Metropolitan Mstyslav, Ukrainian Orthodox Church	47
Metropolitan Andrey, Ukr. Greek Orthodox Church	51
Pastor Oleksa Harbusiuk, Ukr. Protestants	52
Yu. Denysenko, Ukr. organizations of Australia	53
W. Kotulsky, Ukr. Central Representation of Argentina	54
S. Mudryk, Ukrainian organizations of Europe	54
S. Radchuk, Ukrainian Canadian Committee	55
L. Dobriansky, Ukr. Congress Committee of America	56
Patriarch Yosyf I, Ukrainian Catholic Church	58
Nadia Svitlychna, Dissident movement in Ukraine	60

Second Plenary Session: 63

Presidium oral reports of activity:	
Mykola Plawiuk, vice-president of the WCFU	63
Yury Shymko, Secretary General of the WCFU	69
Frank Martyniuk, Treasurer of the WCFU	76
Ivan Wynnyk, Auditing Committee	80
Lunch in honour of Ukrainian parliamentarians	82
A. G. Ehrenkreuz: Greetings from the Polish American Congress ...	83

The Third Plenary Session	89
Discussion and review of the Presidiums activity	89
Keynote papers:	
Borys Potapenko. "Our aid in Ukrainian liberation movement	103
General P. Grigorenko. "Dissident movement in Ukraine and the Ukrainian diaspora	110
Discussion	116
The Fourth Plenary Session	121
Papers:	
Omelan Kowal. A problem of attraction of our youth into the Ukrainian community life	121
Iryna Pelenska. In defense of Ukrainian children	133
The Fifth Plenary Session	139
Papers (continued):	
Mykola Plawiuk. The World Congress of Free Ukrainians and the Ukrainian community	139
Omelan Pleshkevych. "Economics — the essentials factor in activity of Ukrainian diaspora	148
Panel discussion: The task of Ukrainian scholars	156
Paper by Bohdan Stebelsky	156
The Sixth Plenary Session	160
Reports of the WCFU Councils and Committees:	
Council on Cultural Affairs, B. Stebelsky	160
Council of Social Welfare, by Zenon Duda	160
Council of the Learned, by Yaroslav Padoch	161
Veterans, Meeting, by Wasyl Veryha	163
Human Rights Commission, by Andriy Bandera	164
World Ukrainian Coordinating Educational Council	164
Congressional Resolution Committee, by Petro Stercho	165
Nominating Committee, Leonid Fil and Ihnat Bilynsky	169
Financial Committee, by Bohdan Hnatiuk	170
Preliminary WCFU budget	171
Discussion	172
The Seventh Plenary Session	
Nominating Committee, Leonid Fil and I. Oleksyn	177
Discussion	187
Election of WCFU Presidium	180
Concluding speeches by Mykola Plawiuk	181
and by Iwan Bazarko	182
Conclusion of the Congress	183
List of the WCFU Secretariat	185
List of delegates and guests	187

Written Greetings to the Third Congress

Ukr. Autocephalic Orthodox Church in Europe, by Archbp. Orest Iwaniuk and Rev. A. Dubliansky	195
Ukrainian Greek Orthodox Church, by Metropolin Andrey	196
Ukrainian Orthodox Church in America, by Bp. Andrey Kushchak	196
Ukrainian Autocephalic Orthodox Church in Great Britain, by Rev. S. Bohatyretz	197
President of the Ukrainian Republic in Exile, Mykola Livytsky	197
Ukrainian Nationalist Organization, by Dr. Denys Kvitykovsky	199
Ukrainian National Democratic Federation (UNDO), by Dr. Wasyl Fedoronchuk	199
Byelorussian Congress Committee of America, by Ivan Kosiak	200
Center of the Crimean Tatar National Movement, by Fikret	200

Congressional Banquet

Address by Norman Cafik, Minister of Multiculturalism of the Canadian Government	201
Ukrainian Song Festival: Program	208
Introduction by I. Bazarko	209
Opening address by Dr. B. Stebelsky	210
Ukrainian Manifestation in Defense of Ukraine	213
Report by the Ukrainian quarterly	215
Report by the New York Times	217
The World Ukrainian Coordinating Educational Council	219
Its activity, 1974-1978	223
Plan for Ukrainian Educational Information Service	229
Observation on WUCEC planning by K. Melnyk	230
Proposals of subjects for Ukrainian school	235
Resolutions of the WUCEC	237
Ukrainian Council of Education in Australia	239
Published Reports of the WCFU Presidiums' activity	241

I. A. Internal activity:

Organizational questions	243
WCFU membership	244
Appeal to the Ukrainian community	250
WCFU Information Service	251
Preparatory works for the III Congress	255

B. External activity:

Action for decolonization of the WCFU	259
WCFU Bureau in New York	260
C. Activity of the WCFU Committees, Councils	269
Defense of individual political prisoners	269
Valentyn Moroz	270
Leonid Pliushch	270

International Women's Year 1975	271
UNO Conference "Habitat"	273
In defense of religion and faith in Ukraine	274
Council of Ukrainian Youth organizations	278
The Learned Council	279
Council for Cultural Affairs	279
World Ukrainian Coordination Educ. Council	284
World Council of Ukrainian Veterans Organizations	286
Ukrainian World Cooperative Council	287
II. Finances of the WCFU Presidium	291
A. Methods of financing	291
WCFU Fund	292
B. WCFU Budget, 1973-1978	293
C. WCFU Financial statement	295
Press represented at the III World Congress	302
Reports of activity of organizations-members of the WCFU	303
Ukrainian Evangelical Alliance of North America	305
Canadian League of Ukraine's Liberation	307
Australian League for the Liberation of Ukraine	308
Ukrainian National Federation of Canada	310
Union of Ukrainians in France	314
Ukrainian National Women's League of America	315
Women Federation for Defense of Four Freedoms for Ukraine	318
Women's Association of the Canadian League for Ukraine's Liberation	321
Association of Ukrainian Women in Great Britain	321
Ukrainian Catholic Women's League of Canada	326
Association of Ukrainian Former Combatants in Great Britain	331
Brotherhood of Veterans of the 1st Ukr. Division, UNA	329
Society of Veterans of the Ukrainian Insurgent Army (UPA)	333
Its Constitution	335
Association of Ukrainian Jurists in the USA	337
World Congress of Ukrainian Catholics	339
Resolutions approved by the Third Congress	343
World Ukr. Coordinating Educational Council	355
Regarding the human rights	356
The Learned Council	360
Council for Cultural Affairs	360
World Council of Ukrainian Social Services	364
Congresses, Conferences, Meetings	365
WCFU Press Conference in New York	367
Council for Cultural Affairs	368
Ukrainian Canadian Social Services	370
Ukrainian War Veterans' Conference	372
Congressional panel discussion	373

Congressional Documents and Materials

In search for freedom; Ukrainians abroad and	379
Memorandum on Decolonization of the USSR	389
Resolution on violation of Human rights by the Ukrainian Evangelical Alliance	393
Declaration of the Foreign Chapter of the UHVR in regards Soviet occupation of Ukraine	393
Petition to the Secretary General of the United Nations Organization by the Ukrainians of Argentina	402
A question of legal continuity and heredity of the Ukrainian statehood vis-a-vis Ukr. National Republic of 1917-1920 and the Ukrainian SSR	404
Personal index	411
List of illustrations	422

INHALTSVERZEICHNIS

Vorwort von Wasyl Veryha	5
Protokoll der Sitzung der ukrainischen Jugendvereinigungen Vorstaende	11
Protokoll der Vorbereitungs Komitee des III Weltkongress der F.U.	13
Protokoll des Praesidium des Weltkongress der Freien Ukrainer und des Vorbereitungs Komitee	15
Sitzungen des Weltkongress der Freien Ukrainer	21
Mitgliedschaft des Praesidium und Sekretariats des Weltkongress der Freien Ukrainer, 1973-1978	27
Programm des III Weltkongress der Freien Ukrainer	31
Das Kongress	35
Oekumenisches "Moleben"	37
Die Erste Plenarsitzung:	39
Eroeffnung des Kongresses, von Vizepraesident Mykola Plawiuk	39
Das Gebet von Metropolit Mstyslav	39
Inaugurationssprache — Dr. W. Kushnir	39
Erwaehlung des Weltkongress Praesidiums	41
Erklaerung anlaesslich des 60 Jahrestages der ukrainischen Staatlichkeit, von Dr. M. Kushpeta	42
Muendliche Begruessungen:	
Bewillkommung, von M. Iwashko, Komitee der Ukr. Organisationen in Grossen New York	43
Metropolit Mstyslav, Ukrainische Autokephale Orthodoxe Kirche	47
Metropolit Andrey, Ukrainische Griechisch-Orthodoxe Kirche	51
Pastor Oleksa Harbusiuk, Ukrainische Protestantische Buendnisse	52
Jurij Denysenko, Ukrainische Vereinigungen in Australia	53
Wolodymyr Kotulsky, Ukrainische Zentral Vorstellung in Argentina	54
Stefan Mudryk, Ukrainisches Koordinationszentrum in Europa	54
Serhiy Radchuk, Ukrainisches Kanadisches Komitee	55
Lew Dobriansky, Ukrainisches Kongresskomitee in Amerika	56
Patriarch Josyf Slipyj, Ukrainische Katolische Kirche	56
Nadia Switlychna, Widerstandsbewegung in Ukraine	60
Zweite Plenarsitzung:	
Muendliche Taetigkeitsberichte des Praesidiums:	63
Mykola Plawiuk, Vizepraesident des WKFU	63
Yury Shymko, Generalsekretaer des WKFU	69
Frank Martyniuk, Schatzmeister des WKFU	76
Iwan Wynnyk, Kontrollkomitee des WKFU	80

Mittagessensitzung: Zur Ehre der ukrainischen Parlamentariern	82
A. G. Ehrenkreuz. Begrueßung vom Polnisch-Amerikanischen Kongress	83

Dritte Plenarsitzung

Diskussion ueber die Berichte:	89
Vortraege:	
Borys Potapenko, "Wie sollen wir dem ukrainischen Volk in seinem Befreiungskampf helfen?"	103
Gen. Petro Hryhorenko. "Widerstandsbewegung in der Ukraine und ukrainische Diaspora"	106
Eroerterung ueber die Vortraege	116

Vierte Plenarsitzung

Vortraege:	
Mykola Plawiuik. "Taetigkeit des WKFU muss den Beduerfnissen der ukrainischen Gemeinschaft entsprechen"	139
Omelan Pleshkewych. "Finanzen — ein Grundsatz der Staerke der ukrainischen Diaspora"	148
Besprechung ueber die Aufgabe der ukrainischen Wissenschaft im Ausland	156

Sechste Plenarsitzung

Muendliche Berichte des WKFU Komitees:	
Kulturkomitee, von Dr. B. Stebelsky	160
Sozialdienstkomitee, von Zenowy Duda	160
Wissenschaftsrat, von Dr. Jaroslav Padoch	161
Kombatanten Konferenz, von Wasyl Veryha	163
Kommission der Menschenrechte, von Andriy Bandera	164
Weltrat der Ukrainischen Kreditanstalten, Omelan Pleshkewych	165
Weltkoordinationsrat fuer Ausbildung und Erziehung	164
Beschlussungskomitee, von Petro Stercho Dr.	165
Vorwahlkomitee, von Leonid Fil und Ihnat Bilynsky	169
Finanzielle Wesen, von Dr. B. Hnatiuk	170
WKFU Budgetkommission, von Dr. B. Hnatiuk	171
Diskussion	172

Siebente Plenarsitzung

Bericht der Vorwahlkommission, von Leonid Fil und Iwan Oleksyn	177
Diskussion	178
Endsprache vom neuen Praesidenten Mykola Plawiuik	181
und Vizepraesident Iwan Bazarko	182
Kongressbeschliessung	185
Verzeichnis der Praesidiums und Sekretariats Mitglieder	185
Verzeichnis der Delegierten und Gaeste zum III Weltkongress	187

Schriftliche Begrüessungen:	
Ukrainische Autokephale Orthodoxe Kirche in Europa, Erzbischoff Orest Iwaniuk und A. Dublansky	195
Ukrainische Griechisch-Orthodoxe Kirche, von Metropolit Andrey	196
Ukrainische Orthodoxe Kirche, von Bischoff Andrei Kushchak	196
Ukrainische Autokephale Orthodoxe Kirche in Grossbritannien, von S. Bohatyretz	197
Praesident der Ukrainische National Republic in Exil M. Livytzky ..	197
Führung der Ukrainischen Nationalisten, von Dr. D. Kwitkowsky ..	199
Weissruthenische Kongresskomitee in Amerika, von Ivan Kosiak ..	200
Zentrum der Nationalbewegung der Krim Tataren	200

Kongressbankett

Begrüessungsansprache des kanadischen Ministers Norman Kafik ..	201
Ukrainischer Liederfestival: Program	208
Eroeffnung von Iwan Bazarko	209
Einführung in ukrainische Musik, von Dr. B. Stebelsky	210
Grosse Manifestation in Verteidigung der ukrainischen Nationalrechte	213
Bericht in der "Ukrainian Quarterly"	213
Bericht in der "New York Times"	217
Bericht des WKFU Koordinationsrates fuer Ausbildung und Erziehung von Kost Melnyk	219
Ukrainische Ausbildung und Erziehung in Australia von V. Kovalenko	239
Veroeffentlichter Bericht der Tatigkeit des Praesidiums und Sekretariats des WKFU, 1973-1978	241

Innere Taetigkeit: Organisationsprobleme

Mitgliedschaft des Sekretariat	244
Aufruf an die ukrainische Gemeinschaft	250
WKFU Auskunftsdienst	251
Vorbereitungen zum Weltkongress	255
Aussentaetigkeit: Massnahmen fuer Dekolonisierung der UdSSR ...	259
WKFU Buero in New York	260

Taetigkeit der WKFU Komitees und Raetes

Verteidigung individueller politische Gefangene	269
Valentyn Moroz	270
Leonid Plushtch	271
Internationales Frauenjahr 1975	271
OVN Konferenz "Habitat"	273
Verteidigung der Religion und Glaebigen in der Ukraine	274
Ukrainischer Jugend Vereinigungsrat	278
Wissenschaftlicher Rat	279
Kulturrat	279

Weltkoordinationsrat fuer Ausbildung und Erziehung	284
Ukrainische Kombatanntenrat	286
Ukrainischer Weltkreditanstalt Rat	287
Finanzwesen des WKFU Praesidium	291
Methoden der Finanzierung	291
WKFU Fonds	292
WKFU Budget fuer 1973-1978	293
WKFU Bilanz	295
Presse zum Weltkongress	302
Berichte ueber die Taetigkeit der Vereinigungen	
WKFU Mitglieder	303
Ukrainisches Evangelisches Buendnis	305
Buendnis fuer die Befreiung der Ukraine (Kanada)	307
Buendnis fuer die Befreiung der Ukraine (Australia)	308
Ukrainische National Vereinigung von Kanada	310
Verband der Ukrainer in Frankreich	314
Ukrainische Frauen Gesellschaft in Amerika	315
Frauenvereinigung fuer die Verteidigung der Vier	
Buergerechte in der Ukraine	318
Frauenvereinigung des Kanadischen Bundes fuer die Befreiung	
der Ukraine	321
Gesellschaft der Ukrainischen Frauen in Grossbritannien	321
Ukrainischer Katholischer Frauenbund von Kanada	326
Vereinigung der Ehemaligen Soldaten der 1. Ukr.	
Division der UNA	329
Verband der Ehemaligen Kombatannten in Grossbritannien	331
Gesellschaft der Ehemaligen Soldaten der UPA (Kanada)	333
Seine Satzung	335
Gesellschaft der Ukrainischen Juristen in Amerika	337
Weltkongress der katholischen Ukrainer	339
Beschluesse des III Weltkongress	343
Ukrainischer Weltkoordinationsrat fuer Ausbildung und Erziehung	
Menschenrechte in der Ukraine	355
Wissenschaftswesen	360
Kulturwesen	360
Sozialwesen und Sozialdienst	364
Kongresse, Konferenzen und Versammlungen	365
WKFU Pressekonferenz in New York	367
Kulturrat des WKFU	368
Ukrainischer kanadischer Sozialdienst	370
Ukrainische Kombatannten Konferenz	372
Wissenschaftliche Diskussion	373
Kongress Dokumente und Materialien	377
Auf der Suche fuer Freiheit (Engl. Sprache)	379
Beschluss ueber die Verletzung der Menschenrechte in der UdSSR	
(Engl. Sprache)	393

Memorandum betreffend die Dekolonisation der UdSSR (Englisch)	389
Erklaerung von dem Ukrainische Hauptbefreiungsrat (Ukrainisch)	393
Botschrift an dem General Sekretaer der OVN von Ukrainer aus Argentina (Ukrainisch)	402
Die Frage der Kontinuitaet und Erblichkeit der ukrainischen Staatlichkeit vi-as-vis Ukrainische National Republik und Ukrainische Sowjet Sozialistische Republik	404
Persoenliches Verzeichnis	411

